XXIII. évfolyam. 1. szám. Sárospatak, 1928 január 8.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyházkerületi Kálvin-Szövetségi ügyvezető-elnök.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM: *Marton János:* Új év — új kezdet. — *Mátyás Ernő:* Isten igéje. — Belmisszió. —*y* —*r:* A belmisszió újéve. — Kálvin-Szövetség. v Sáfrány Géza: Tiszáninneni Egyházkerületi Kálvin-Szövetség. — Irodalom. — Művészet. — Szerkesztőség köréből. — Előfizetési felhivás. — Vegyesközlemények. — Hivatalos rész. — Szerk. üzenetek.

Új év — új kezdet.

Az új év jöttén, lapunk — Isten nevében — újra munkára indul.

Sok nehézséget és nagy akadályokat látunk magunk előtt s mégis bizakodó reménységgel teszszük meg az első lépést. Hiszünk. Bízunk. Várakozásokat táplálunk. S mintha friss szellő vinné fehér vitorlánk . . .

Már az is az öröm melegét fakasztja bennünk, hogy több tényező szerencsés összefogásával sikerült biztosítani, hogy lapunk nagyobb terjedelemben jelenjék meg, mint az utóbbi években.

Lelkesedésünk kedves tavaszi árama, amelyet szeretnénk szertesugároztatni, mégsem innen buzog.

Hisz mi nagyon jól tudjuk, hogy ez is még alig valami.

Sőt látjuk, hogy általában véve, egyházi sajtónk országszerte válságát éli. Mily szerények a mi eszközeink és mily kezdetleges a mi berendezkedésünk a nagy újságvállalatokhoz képest. Hogy állunk mi a modern hirlapirás szédületes technikai fejlettségével szemben?! Lehet-e itt összehasonlításról szó?!

Nekünk csak hallatlanul nagy igazságunk van és az a kényszerítő érzésünk, hogy nekünk ezt az igazságot szolgálnunk kell bármilyen erőtelen, kicsiny és gyönge eszközökkel.

A mi igazságunk a Jézus Krisztusban megjelent örök élet, amely: „lakozék mi közöttünk és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét. (János ev. 1: 14).“ Nekünk újságunkkal is ez az élet az egyetlen, fő és legnagyobb gondunk. Vajjon eljutott-e ez a mieinkhez? Ég-e, lángol-e bennük? Szunnyadozik, vagy épen meghalt? Van-e tápláléka, ereje, segítsége és támasza? Nincsen-e kietlenül magára hagyva? Nincs e borzalmasan pusztító hatásnak kitéve? Nem fenyegeti-e a szörnyű megsemmisülés?

A mi lelkesedésünk tüzét az indulás órájában lapunk e szentséges hivatásának átgondolása gyújtotta meg és hozta lobogásba. Közelebbről pedig az az új kezdés, amelyet lapunk egyházkerületünk Kálvin Szövetségével kapcsolatban ez évben indít meg a leghatározottabban.

Talán szabad nekünk a messzibb múltra visszapillantva megállapitanunk, hogy a Sárospataki Református Lapok, előbb mint a Sárospataki Lapok — nem kevés dicsőséggel szolgálta egyetemes egyházunkat, tiszáninneni egyházkerületünket és a sárospataki főiskolát. Akik most a Sárospataki Református Lapok vezetése körül állunk, annyira más nemzedékhez tartozunk, hogy minden tartózkodás nélkül merünk beszélni a mi elődeink munkájának nagy értékéről és adjuk meg a mi múltunknak az őt mindenképen megillető tisztességet. Mi boldogok leszünk, ha azt a szolgálatot tehetjük meg a ma egyházi életének, amelyet megtettek a Sárospataki Ref. Lapok előző évfolyamai a maguk idejében. Úgy ragaszkodunk a történeti talajhoz, mint fa a földhöz, amelybe gyökerei nyúlnak. És bármennyire osztjuk azt a mindennünen előretörő gondolatot, hogy az egyházkerületi exclusivitásnak nincs többé helye, mi úgy szeretnénk érvényesiteni a történetileg mégis megadott egyházkerületi különállásunkat, hogy sajátos értékeinkkel, hagyományos szineinkkel egyetemes anyaszentegyházunk benső gazdagodására lehetnénk. Mi, — megvalljuk, — nem szeretjük egyes egyházkerületeink jellegzetes szellemének fölényes elintézését és hamari lomtárba dobni akarását. Amennyi alkalmunk csak volt egyházkerületeink százados középpontjain az ő benső értékeik közelebbi megismerésére, mintegy a házuk lelkének meglátására, mindig jobban nőtt szeretetünk irántuk és izmosodott magyar kálvinista öntudatunk. S mig szivem szeretete öleli át Debrecen, Pápa, Budapest magyar kálvinista lelkét s amennyire óhajtom, hogy legszebb erényeikben minél gazdagabban virágozzanak, úgy kötelezettségnek érzem a tiszáninneniekre is, hogy amit századok örökségeképen jellegzetességekül kaptak, azzal a szellemmel menjenek egyetemes kálvinizmusunk problémáinak megoldására.

Annyit boldog örömmel kell ma már megállapitani, hogy pártjelszavak, egyoldalú theologiai irányzatok helyett Krisztus szent evangéliuma jutott a lelkek érdeklődésének középpontjába és az Örökkévaló kegyelmének tetszett a csodálatos megújhodás lelkét elárasztani felettünk.

Ennek a léleknek az érvényesítése az, ami szí-

vünkön csügg, amikor egyetemes egyház mai kérdéseire gondolunk. És ebből a szempontból nézzük az összeülő zsinat munkáját is. A lélek és nem a betű szempontjából kivánnánk máris nagyobb nyilvánosságot a zsinat előkészítő munkálatainál és óhajtanánk ismerni azokat az új tárgyakat és új javaslatokat, amelyeket zsinatunk tényleg tárgyalni akar.

Az egyházi élet megújhodása — történelmileg adott viszonyainknak megfelelőleg, a történeti kálvinizmus alapján — a középponti kérdés előttünk egyházkerületünkre is. A mi földünkből akarjuk a gyülekezeti munkát, a belmissziói tevékenységet kisarjadoztatni. A mi karakterünknek megfelelőleg akarjuk a munkát mindenütt, hogy természetes élet, önmagától értetődő elevenség és lelkes megmozdulás legyen mindenütt. Azért nyitunk külön rovatot a belmissziónak, hogy annak vezetése, irányítása, támogatása és erőteljesebb felvirágoztatása minél eredményesebben történhessen. Hadd fakadjon az élet természetes úton, belső kényszerüség alapján. Ne a parancsszó vigyen s ne arra várjunk, hanem a lélek szabad mozdulása, a gyöngeségünkben magát megdicsőítő Istenünk. És folyjon a munka mindenütt úgy, ahogy az Ige szolgálata azt éppen azon a helyen megkívánja.

A mindnyájunk szívéhez nőtt sárospataki főiskolánk anyagi és szellemi fejlesztése, nagy reménységgel várt internátusainak felépítése és a tanítóképezde átvételének dülőre juttatása is azért dobogtatja meg a legerősebben szívünket, hogy ennek a léleknek ereje fenséges tisztaságban áradhasson innen.

S amikor lapunk eddigi szokásos nagy feladatát továbbra is hűséggel munkálni akarjuk — hisszük, hogy kivételes meggazdagodása indul meg egyházi életünknek az egyházkerületi Kálvin-Szövetséggel való kapcsolatunk megteremtése által.

Nincsen egyházi lapunk, amely ne hívná folyton az u. n. világi testvereinket a munkára. Az eredmény azonban kevés. A mi egyházkerületünkben készen van nagy buzgalmú vezető férfiak indítása folytán a Kálvin Szövetségben a szerv arra, hogy ne pusztán lelkészek, tanítók s úgynevezett hivatalosak körére szigetelődjék a gyülekezeti munka. Nekünk örökkévaló javaink, romolhatatlan értékeink vannak. Mi szíveket keresünk, hogy megnyiljanak ezek előtt és befogadják azokat talán most még nem is sejtett boldogságukra és belső átteremtettségükre. Milyen anyagi terheket viselnek olykor világi embereink, hány gyülekezetben milyen tekintélyes anyagi áldozatot hoznak és hagyományosan mennyi kötelezettség van vállaikon! Sokszor rettegünk tőle, ha arra gondolunk, hogy ez csak teher, csak nehézség és csak kötelezettség rájuk nézve. Mi abban a véleményben vagyunk, hogy mindenfelé a mi igazságaink befogadása a legelső és a legfontosabb, a lelki hadsereg összetoborzása, a Krisztusban testvéri szívek összefogása.

Mi hisszük, hogy a Kálvin Szövetséggel végezhető a legtermészetesebben ez a munka. S a megindítását és tervszerű végzését elengedhetetlenül szükségesnek tartjuk.

Istenünk, mint nemzetet a tüzes kemencébe vetett bennünket. Nem lehet itt szó nemcsak hogy ezeréves jogok feleleventéséről és nemzeti feltámadásról, hanem — szörnyű elgondolni — még nemzeti megmaradásról sem, csak úgy, ha a mi Megváltó Krisztusunk iskolájában — az Ő lelke vezetése mellett — átmegyünk a nemzeti újjászületésen.

Azért e sorsdöntő munkában nem maradhat ki senki, aki az örökkévaló erők segítségét vakon és halálraítéltén el nem akarja magától taszítani.

Hadd induljon azért a Kálvin Szövetség munkájával is a lelkek megnyerésének, felébresztésének és meggazdagításának a munkája. Nem előfizetőket és anyagi támogatókat akarunk elsősorban, hanem együttérző lelkeket, megnyert szíveket és a Krisztusban átformálodott életeket. Tudjuk, hogy itt lesz a munkánk próbája. Itt lesz a legnehezebb a végeznivaló; de itt dől el a győzelem is, az élet és a halál is. És mi nem akarjuk a halált, mert nekünk Isten életet igért és az Ő szent Fiában életet adott.

Szerkesztőségünkben az új évvel változás állt. Az új szerkesztők nevei azonban nem újak egyházkerületünk életében. Önmagunkról nincs mit mondanunk. Adja az örök kegyelem Istene, hogy jó munkánkban bizonyítanánk meg magunkat!

Marton János
felelős-szerkesztő.

Isten igéje.*

Barth Károly, jelenünk korszakot alkotó nagy theologusa prófétai erővel hirdeti, hogy a *theologia az Ige tudománya.* Ámde tévesen értelmezett tudománya lenne az Ige a theologiának, ha egyúttal nem volna *legfőbb tudománya az életnek is*, s épen ebből a szempontból lesz az mai esténk beszélgetésének a tárgya.

Mi az igének az értelme? Mi jelentősége van annak a mi életünkre? Ezekre a kérdésekre akkor hull kellő világosság, ha helyes látószögből tudjuk nézni azt s én úgy gondolom, hogy ezt a szempontot nyújtja nekünk Mózes V. könyve 29. része 29. verse, ahol a következőket olvassuk: „*A titkok az Urée, ami Istenünkéi, a kinyilatkoztatott dolgok pedig miénk és a mi fiainké mindörökké.*“

Az ember mindenkor hajlamos volt arra, hogy csak azt nézze valóságnak, amit szemeivel látni, érzékszerveivel felfogni képes. Az elmult évtizedek embere is csak a szemlélhető, kézzel fogható anyagi valóságot látta meg s ezért arra építette egész világát is. Az elébb idézett Ige azonban egy másik világra hívja fel figyelmünket s mostanában egyre inkább kezdenek ráfigyelni annak realitására, egyre ízzóbb lélekkel tesznek bizonyságot arról, hogy Istennek szellemi világa az igazi valóság. Akik pedig nagyobb odaadással figyelik ennek az érzékfeletti valóságnak az életét, azok arról is bizonyságot tesznek, hogy ez a világ nem a mozdulatlan lét világa, hanem, hogy mozgalmas, lüktető élet támad onnan, hogy az mindegyre betör, belenyúlik a mi emberi világunkba is. Az ember hatalmat szeret gyakorolni, az a természete, hogy úrrá akar lenni világa felett, hiába szeretné azonban hatalmába keríteni ezt az érzékfeletti szellemi valóságot, erre képtelennek bizonyulna. Inkább ez a világ az, amelyik hatalmat vesz az az emberen, mert az életet meghatározó, az akaratot elkötelező normák, értékek világa ez. Ám hiába nyügözi le az embert, hiába nehezedik reá kényszerítő erejével, mégis ez az ő igazi hazája. A végtelen életre

* Bevezető előadás a sárospataki „Theologus Egylet“ tes estéjén tartott konferencián.

teremtett ember nem érzi jól magát a véges lét szük börtönvilágában, végtelen tengerekre vágyik, csak a csillagvilágok azur tiszta légkörében tágul ki s talál igazi otthonra lelke. Érezze azonban bármily otthonosan is magát ebben az életben, rejtsen bármily tiszta örömöket is, mégis ezer titkot is rejt az az ő számára, amelyeket kutató tekintetével áthatolni nem képes, sőt még el is tévedhet e rejtelmek rengetegében. Saját külön élete van ennek a világnak, amelyet az emberi lélek átfogni sohasem lesz képes s már csak azért is rejtély marad az ő számára, mert annak élete sokszor egyenesen ellentétes ami látható világunk életével: *„A titkok az Urei, a mi Istenünkéi."* S Ésaiás prófétánál is ezt olvassuk: *„Nem az én gondolataim a ti gondolataitok s nem a ti utaitok az én utaim, így szól az Úr."* (És. 55 : 8.)

Isten azonban nem akarta, hogy az ember tévetegen vagy töprengve bolyongjon az ő akarata felől való bizonytalanságban. Elvonta a leplet az ő titokzatos világa elől, kijelentette magát az emberiségnek s az ő Kijelentésében ami emberi értelmünk számára felfoghatóvá tette az ő akaratát. Isten érzékfeletti világa ezer titkot hordoz magában, az ő kijelentett világában biztosan tájékozódhatunk. Az Isten kijelentésének, az ő igéjének értelme a Krisztus. Ha *„Istent soha senki sem látta"* (János ev. 1 : 18), ha azt mondják Felőle, hogy Ő *Deus absconditus*, Krisztus a *„világ világossága"* (János ev. 8 : 12), ami azt is jelenti, hogy az ő személyiségében minden tiszta, világos, átlátszó. Amellett, hogy Isten különös kegyelmének bizonysága az Igében foglalt Kijelentés, mélységes csoda is az számunkra, mert Isten, aki mindig Isten akar maradni számunkra, aki mindig *más*, mint mi magunk s épen ezért megfoghatatlan rejtély is reánk nézve, az Igében, a Kijelentésben *emberivé*, ami életünk számára felfoghatóvá lesz." *A kinyilatkoztatott dolgok a mienk is, a mi fiainkké mindörökké"*

Kálvin azt mondja valahol, hogy az Ige „az égből aképpen adatott, mintha magának Istennek élő szava hangzanék abban onnan felülről." Két dolgot kell e megállapítás nyomán kihangsúlyoznunk. Minden ellenkező véleménnyel szemben, amely emberektől származottnak hajlamos mondani az Igét, hirdetnünk kell azt, hogy abban Isten szól hozzánk. Sokan egyenesen úgy képzelik, hogy Isten annyira közvetlenül szólotta az ő igéjét az égből, hogy abban az emberi léleknek, az emberiség történelmének semmi része sincsen, úgy gondolják, hogy az Ige közvetítésében az ember vak eszköz, léleknélküli gép volt az Isten kezében. Mi módon fogjuk fel hát az Isten beszédének közvetítését? Az emberi életre sokszor törnek olyan hatások, amelyek hatalmas szenvedelmeket váltanak ki abból, de az életnek egy hatása sem fogható ahoz a hatalomhoz, amellyel Isten ragadja meg lelkünket. Nemcsak egyes lelkek életét ragadta meg és sodorta egykor a legnagyobb szenvedelembe, hanem Lelkének ereje, mint emésztő tűz ömlött végig nemzetek életén s azoknak történetében olyan átalakulást hozott létre, amihez hasonló átformálódást még semmiféle társadalmi forradalom nem támasztott. És Isten az ő beszédével ma új eget és új földet akar teremteni. Lázas lüktető et az Ige világa, Benne a legerősebb életszenvedelek lüktetnek s minél felségesebb isteni magasságba zendül meg, az emberi életnek annál sötétebb mélységeit kavarja fel. Sőt Isten épen a szenvedések *infernoján* át nyilatkoztatja ki az ő legszebb gondolatait. Legyen azért bármily rejtelmes Isten az ő világfelettiségében, az ő magasságos és szentséges mivoltában, az Igében olyan közel jön a mi emberi életünkhöz, amilyen közel emberi szívek sem kerülhetnek egymáshoz, annyira *az emberi élet egészén át szólja a maga gondolatait*, hogy az ő beszédében az isteni és az emberi csaknem elválaszthatatlanok egymástól.

Isten az ő igéjében emberi lelkeken át, nemzetek életén át szól hozzánk. Ezért nem tárulhat fel számunkra az Igének az értelme, ha nincs tekintetünk arra, hogy látni tudjunk a lelkek világában, ha nincs szemünk arra, hogy meglássuk a népek életében azokat a földrengéseket, amelyek mélységesen felkavarták az emberiség életét, hogy azok viharában szólhasson hozzájuk Isten s azokat a nagy átalakulásokat, amelyeket az Isten által szóllott Ige támasztott az emberiség életében, Az Ige örök aktualitásának egyik titka épen az, hogy meglássuk *egy bizonyos időben* való aktualitását, mert csak így leszünk képesek arra, hogy egyfelől a multat jelenné varázsoljuk át, másfelől pedig, hogy jelenünket vissza vígyük a multba. *A tudomány legmélyrehatóbb eszközeivel kell foglalkoznunk* mindezekért az Igével.

Ám ha csak elméleti érdeklődéssel, ha csak a tudás kíváncsiságával fordúlnak ahoz, halott marad az ami számunkra. Egy antik munkálkodásnak fogják látni csupán, amelyben gyönyörködünk talán, de lelkünk legmélyén hidegen fog hagyni. Miképen elevenedhetik meg előttünk ez az antik műalkotás? Valamikor egy szoborról a *Memnon* szoborról egy különösen lebilincselő dolgot hallottam. Élettelenül, komor fenségében hidegen meredt a szemlélőre a felhős égbolt alatt, ám ha a felhők közül rásütött a nap, egyszerre csak élni és mosolyogni kezdett. Mikor áraszt meleg életet felénk az Ige sokszor bezárt hideg világa? Akkor, ha a Szentlélek Isten mennyei világosságától elárasztottan bontakozik ki előttünk a ködökből jelentése. Ekkor szívünk heves dobogásba kezd, mert észrevesszük, hogy ami életünk legkínzóbb kérdéseit oldja meg az. Mit tehetünk a végre, hogy e mennyei fényesség reá húlljon az Igére? Hittel kell közeledünk hozzá, az alázatosság érzületével, az engedelmesség készségével. Ha csak tudásvággyal lépünk feléje, bezárja előttünk értelmét, de feltárja előttünk kincseinek a tárházát, ha imádságos érzülettel és azzal a hittel közeledünk feléje, hogy általa éppen *a mi életünk személyes kérdései oldódnak meg*

Ekkor az Irás megkövesedett élete megelevenedik, az Ige hatásokat áraszt ki magából s ezek a hatások épen a mi lelkünk mélyei felé törekszenek. Ekkor az Ige meghasonlást támaszt mi bennünk s oly megdöbbentő a munkája, hogy az kihat a szíveknek és a veséknek megoszlásáig is. Leleplez bennünket. Felfedi bűneinket, tisztátalan érzéseiket, megmutatja, mint egy tűkörben ami szennyes ábrázatunkat, ami emberi mivoltunkat. Megmér minket az Ige s minél elfogulatlanabbúl vetjük alá magunkat ennek a mérlegelésnek, annál inkább meglátjuk, hogy súlytalanoknak találtatunk. Kárhoztat, megítél bennünket, fenyegető szavával összetöri bűnös emberi Énünket. Mindezeket azonban csak azért teszi, hogy azután felemeljen, hogy lehúllva lelkünkről a lepel, meglát-

hassuk a Krisztust. Kinek érdeméért Isten elfedezi vétkeinket, hogy a Krisztus képében felismerjük ami igazi, mennyei ábrázatunkat. Azonban a legfontosabb mégis csak az, hogy az *Igével Isten mindenkor akar valamit velünk,* elhív minket, hogy megismerjük Őt, hogy átformálodjunk a Krisztus képére. ami mennyei ábrázatunkra. Miképen történik meg ez?

Forgács Gyula egy predikációjában erőteljesen hangsulyozta azt a gondolatot, hogy a Krisztust az ő követése által ismerhetjük meg. hogy Istent az ő parancsolatainak megtartása útján bírhatjuk. Isten minden igéje tettekre céloz, tetteket kíván tőlünk s ekkor válik világossá számunkra az ő akaratának jósága, az ő végtelen szerelme, amikor egész lényünk, minden idegszálunk feszül az ő akaratának követésében, mert az ő akarata követésében adja nekünk a Lelket is, amelyik megerősít minket, a mi erőtelenségünkben. „*Aki azt mondja: Ismerem őt és az ő parancsolatait nem tartja meg, hazug az és nincs meg abban az igazság, aki pedig megtartja az ő beszédeit, abban valósággal teljessé lett az Isten szeretete.* (I. Ján. 2:3—4) Az Ige helyesen értelmezett felfogása tehát *elvezet az Isten ismeretére.*

Az Igének való engedelmesség azonban nemcsak Isten bírására, hanem az ő bírásában *önmagunk bírására* is elvezet. Minél kevésbbé tevékeny az ember, annál több kilengésre van lehetőség életében s annál kevesebb eshetőség van arra, hogy megtalálja önmagát. A tettek azok, amelyekben bírjuk önmagunkat. Az Ige engedelmes szolgálata azonban olyan tetteket jelent, amelyekben *igazi magunkat* birtokoljuk, mert magamat csak akkor bírom igazán, amikor bírom Istent, amikor meghallottam az ő igéjében foglalt hivását és követem azt. Egy rejtett Én szendereg bennünk, amelyik Krisztus vonásaiból szövődik s minél alázatosabban adom át magam az Ige lebilincselő hatalmának, annál inkább kibontakozik ez a mi igazi ábrázatunk. „*A ti életetek el van rejtve Krisztussal Istenben, mikor Krisztus a mi életünk megjelen, akkor majd ti is vele együtt megjelentek dicsőségben.*“ (Kol. 3:3—4.)

Bármerre tekintünk ezen a világon, mindenütt titkok között járunk. Azok között azonban mégis csak a legfőbb titok a mi saját emberi életünk. Az Igének az a különös nagy jelentősége van, hogy általa a legfőbb misztérium oldódik meg számunkra, a mi életünk misztériuma. Mert az Ige átminősít minket, egy alacsonyabb létállapotból Isten szellemi életszférájába emel, beigtat annak magasabb törvényszerűségébe, új teremtményekké tesz, általa újjászületünk „*nem romlandó magból, de romolhatatlanból... ami él is megmarad örökké.* (I. Péter 1:23.) Sőt az újjáteremtésben teljességre is juttat az Ige. Nélküle üres edény a mi életünk, hiányos. csonka, az Igében befejezetté, egésszé lesz „*Mert Őbenne lakozik az Istennek egész teljessége valósággal s ti Őbenne vagytok beteljesedve*“ (Kol. 2:9—10.)

Mátyás Ernő.

— **Lelkészi vizsgálatot** tettek 1927. dec. hó 8-án a kárpátaljai egyházkerület lelkészképesítő bizottsága előtt *Ruszka Bertalan* beregszászi és *Orémusz János* feketepataki segédlelkészek jó, *Bukó Lajos* nagydobronyi segédlelkész kielégítő eredménnyel. Az ifjú lelkészek első lelkészképesítő bizonyítványukat Sárospatakon nyerték.

BELMISSZIÓ.

Rovatvezető: *Enyedy Andor,* egyházkerületi belmissziói előadó.

A belmisszió újéve.

Hála Istennek, a belmisszió kezd egyházi életünknek mindinkább dédelgetett gyermekévé válni. Nézzük, milyen állapotban érte meg és hogy kezdi meg az újévet ez a ma sokat emlegetett gyermek?

A múlt évben némi bajok és izgalmak támadtak e gyermek körül. Hosszú íveken kérdezősködtek róla; pontos, részletes adatokat kívántak felőle; pedig sok helyen azt sem tudják bizonyosan, hogy megvan-é? A rovatokba elvégre be kellett s be lehetett valamit írni; de hogy a belmisszió nevű gyermek ügye még sem elméletben, sem gyakorlatban nem tisztázódott, azt legjobban bizonyítja az, hogy a reá vonatkozó kérdőívek még most sem jutottak az egyházmegyékről teljes számban a kezeim közé. A tisztázódást óhajtanám jelen pár sor írásommal előmozdítani.

Bocsánat a kissé talán triviális árnyalásáért, de ki kell jelentenem, hogy a belmisszió nem törvényes és nem is természetes szüleménye, hanem fattyúhajtása a mi református egyházi életünknek. Ahol református alapelvek szerint Istennek szolgáló, a Szentlélek vezetése alatt álló, a Krisztusban bűneikből megtért, természeti állapotukból újjászületett pásztorokból, presbiterekből, tagokból áll a gyülekezet; ahol a lelkekben, intézményekben, minden tevékenységben valósággal az élő Jézus funkcionál: ott a belmisszió a rendes, természetes, külön műsorra, előírásokra nem szorúló egyházi élet. Csak ahol, mint sajnos, nálunk, a magyar református egyházban, az egyház hívő és megváltott lelkek szervéből szertartásos, vagy egyszerűen jogi intézménnyé torzult; a lelkészek tisztviselőkké, vagy jobb esetben szavalnokokká; a presbiterek részvénytársaságízű vagyon ellenőrökké, az egyháztagok kiszolgálni való, ezer szeszélyű tömeggé degradálódtak; az életműködésekben pedig ott van a hagyomány és szokás beidegzett reflexmozgása, ott van az egyéni hiúság. hatalomvágy tombolása, az emberi és világi tekintetek előtti hódolás, ott vannak néha, igen alacsony indulatok és szenvedélyek botránkoztató megnyilvánulásai, de nincsen a Krisztusról szóló állandó, alázatos, bátor és hűséges vallástétel; ahol életből szóvá fagyott, leckévé dermedt a tiszta evangélium; ott az egyházi éiet mellett, annak megelevenítésére, egészségessé tételére igenis kell a belmisszió.

A belmisszió ennélfogva nem is más, mint a Krisztusban új életet nyert lelkészeknek, tanítóknak, presbitereknek, egyháztagoknak ez élet terjesztéséért, kialakításáért megindított és folytatott munkája; tervszerű, szervezett és állandó tevékenysége.

Most már, hogy a belmissziónak egyházkerületünkben való állapotáról, jövőbeli kilátásairól a valóságnak megfelelő fogalmakat alkothassunk, azt kellene tudnunk: vannak-é minden gyülekezetben, vagy hány gyülekezetben vannak ilyen, Krisztusban új életet talált pásztorok, tanítók, presbiterek és egyháztagok? Mert világos, hogy ahol vagy amíg ilyenek nincsenek, addig hiába vannak meg a belmissziói munkának csalóka külső szervei; hiába van vízkás est, ha az az ó-ember szórakoztatására és nem annak megöldöklésére s az új, lelki ember feltámadására irányúl; hiába vannak köznapi, akár esti Lentisz-

teletek is, ha ott az értelmes és szokványos felolvasás opus operátuma és nem a lélekbe lelkedzett, a pásztori csontokba emésztő tűzként rekesztett Istenige bizonyságtétele, hadakozása folyik; hiába van énekkar és ifjúsági egyesület; ha amaz megáll a szereplésnél, emez a működvelő előadásoknál. Viszont, ahol vannak hitben élő és hit által munkás lelkek, ott ragyogó és szép kilátások nyilnak; mégha nincs is, mit a kérdőívekre írni; mert megmozdult ugyan az élet és hatalmába kerít mind többeket, de a keretkiépítés még nem történt meg, a munkaágak még nem különültek el, a megfelelő szervek még nem alakultak ki.

Én hiszem. sőt látom. hogy a Krisztusban való, ő belőle táplálkozó élet tekintetében jobban állunk, mint állottunk egy esztendővel ezelőtt. Hiszen nemcsak fiatal, de idősebb lelkipásztor testvéreink közül is, akiknek valljuk be már, nagyon nehéz a múlt hagyományaival szakítani, új idők új feladataira, harcaira felfegyverkezni, mind többen állnak elő azzal a kérdéssel; mit cselekedjünk? Tanítói összejövetelek tárgysorozatába biztató módon kezdenek beilleszkedni a vallástanítás, hitépítés, gyülekezeti munka nagy kérdései. Presbitereink vannak mind nagyobb számmal, akik egyházi ügyek ellenőrzésének, gépies szavazásoknak passzivitását megunva, az egyháznak szolgálatban, tevékenységben kiemelkedő előljárói akarnak lenni; férfiak és nők, fiatal emberek és leányok, apró gyermekek jönnek szent ihletettséggel részt kérni az Istenországa terjesztésének szent munkájából. Falukon és városokon, testi és szellemi munkásoknál, műveltéknél és tudatlanabbaknál, gazdagoknál és szegényeknél egyaránt érezhető valami mohó lelki éhség; az élet kenyere utáni szent sóvárgás. Ezek a tünetek mind azt bizonyítják, hogy a belmisszió munkája fokozódó intenzitással és extenzitással folyik; s ahol még emberek nem végzik, ott is végzi már Isten lelke az emberek átformálásával, felébresztésével, elhivásával és munkába állításával.

Természetesen tisztában kell lennünk azzal, hogy egyházunkban az a Krisztus által való, személyenkénti megelevenedés még a kezdeti kialakulás gyermeki állapotában van; tehát e megelevenedéstől, a vele együtt járó, sőt egyet is jelentő belmissziótól nem szabad nagy teljesítményeket és formaszerinti, sablonos kialakulásokat várni. Ne arra helyezzük tehát egyelőre a súlyt, hogy mindenütt egyesületek legyenek, az előírt munkák folyjanak, hanem arra, hogy mielőbb minden lelkészlakás, minden iskola, minden presbiteri és gyülekezeti közösség Betlehemmé váljon, ahol csodálatos módon megszületik a Názáreti Jézus s a belőle szétáradó erők elhozzák a vakok szemeinek, a süketek füleinek megnyílását, a bénák járását, a maguk és világ szerelme rabjainak szabadulását, a bűnök, iszákosság, paráznaság, kapzsiság, gyülölködés betegjeinek gyógyulását, a szegények örömüzenetét, a mennyek országának valóságát. A belmissziói munka ma még elsőrenden ébresztő munka, amelynek az a célja, hogy az álomból felserkent lelkek előtt felragyogjon a Krisztus, aki nélkül semmit sem cselekedhetünk. Ezt az ébresztő munkát kell végezni ma minden eszközzel; nagyobb ünnepélyekkel, kisebb helyi összejövetelekkel, igehirdetéssel, bibliamagyarázetokkal minden rendű és korú egyháztagok között, de legfőbb gonddal a gyermekek között, akik még nem merültek el a nagy álomba. Fel kell tárnunk a lelkek előtt eddigi alvásunk súlyos következményeit: a hit és szeretet izmainak elernyedését, az erkölcs fékjeinek és rúgóinak meglazulását; a bűn, a nyomor, az élvezetvágy, fényűzés ördögeinek korlátlan tombolását, általános erőtlenségünket, egymástól való szétesettségünket, fajtánk pusztulását, az élet terein való leszorulásunkat s az ébredezők elé, a lelki szemeiket dörzsölők elé feladatokat, célokat írni, minden ajánlkozó vállára az Jdvezítő könnyű terhét és gyönyörűséges igáját adni.

Csak az a fő, hogy ne legyen a belmisszió senkinél hiúsági kérdés. Aki még nem csinálta eddig, ne szégyelje ezt. Azért jött a világra az a betlehemi gyermek, hogy minden lélekben, minden életben újraszülessen vagy jobban mondva, hogy ő benne mindenki újjászülethessen. Hisz ő maga mondja: „aki én hozzám jő, semmiképen ki nem vetem!“ Aki pedig csinált valamit, ne használja ezt kérkedésre, mert „ha mindeneket megcselekedtünk is, amik nekünk parancsoltattak, haszontalan szolgák vagyunk, mert csak azt tettük, ami nekünk parancsolva volt“, hanem igyekezzék a tapasztalataival hasznára lenni másoknak is és növekvő alázatossággal mindig előbbre menni. Gyermek a belmisszió, a Krisztusi közösségből fakadó élet zsengéje; amit csak azok végezhetnek, akik megtérvén, Isten előtt maguk is olyanokká lettek, mint a gyermekek.

És legyen a belmisszió mindig édesebb, dédelgetettebb gyermeke egyházunknak. Ma még sokszor hallani a belmisszióra vonatkozólag is a szokványos kifogást: nincs pénz reá. Jó lenne egyházmegyei, egyházkerületi belmissziói alapot létesíteni, utazó lelkészeket tartani, ilyen irányú intézményeket szervezni, de hát nincs miből. Hát igen, kétségkívül nagy a szegénységünk. De ezt a gyermekünket azért csak fel kell nevelnünk; ennek a növekedéséért minden áldozatot meg kell hoznunk, mert ebben van, ettől függ, ezzel van összekötve a jövendőnk; mert csak az a belmisszió lesz igazi, amit az egyház teljes erejével, annak minden egyebet alárendelve végez; és az az egyház lesz diadalmas, amelynek élete, munkája maga a belmisszió: lelkek Istenhez vitele, vele való megbékéltetése, a Krisztusban Isten képére való formálása, a szentlélek templomaivá nevelése és építése. —*y* —*r.*

—

Vasárnapi iskolások tündérjátéka. *Gesztelyből* írják lapunknak: A mi kis vasárnapi iskolásaink, akikkel évek óta foglalkozunk a parókián minden vasárnap délután, már oly kedvesek, hogy most vezetésünkkel egy tündérjátékot adtak elő, karácsony másodnapján külmissziói célra, Molnár Mária, missziónárusnő manusi (csendesoceáni-sziget) útiköltsége javára és 62 pengő tiszta hasznot küldhettünk el e kedves, szép célra. Leányegyletünkből három magyar ruhába öltözött lány szavalt karácsonyi alkalmi költeményeket, azután 10 kis törpe és 15 kis tündér volt a vasárnapi iskolások közül, akik előadták meglepő ügyesen a *Törpefejedelem, mint csodaorvos* című tündérjátékot, amit a Fehérmegyében levő Csór község ref. lelkésznéje írt, Papp Kovács Ödönné Karika Flóra. Kedves erkölcsnemesítő. vallásos irányú egyfelvonásos darab. Előadási jogáért 4 pengőt küldtünk a csóri ref. egyház orgona alapjára. A sikerült

kis darab méltán ajánlható a vasárnapi iskola vezetők figyelmébe. *K. Z.-né.*

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Domby László* Kálvin-Szövetségi ügyvezető-elnök.

Tiszáninneni Egyházkerületi Kálvin Szövetség.

Minden szervezet életképességének, fejlődésének, hatásának alapkelléke kell hogy legyen:

helyisége, hol a szervezet tagjai, funktionáriusai összejöhetnek, ott eszméket, gondolatokat termelhetnek, érlelhetnek, terveket formálhatnak — s legyen:

sajtója, mely az eszméket, gondolatokat, terveket átviszi az egyének, a tömegek lelkébe s ezeken át az életbe, a megvalósulásba.

Az Országos Magyar Kálvin-Szövetség a magyar kálvinista egyháztársadalom egységének erős kialakulásban levő országos szervezete. Sajnos, ma még nincs Budapesten központi szövetségi háza, — és nincs országos szövetségi sajtóorganuma. Központi helyiségei belátható időn belől lesznek; — az országos szövetségi sajtó megteremtésének az ideje pedig akkor érkezik el, ha a szövetség valamennyi egyházkerületben — tehát valóban országosan meg lesz szervezve és munkába lesz állítva.

Amint szükség lesz Központi Szövetségi házra, — úgy szükség lesz az Egyházkerületi Szövetségeknél is az *„Egyházkerületi Kálvin-ház"*-ra, — ebben az egyházkerületben pedig máris *szükség van!* A kerületi szervező-bizottság és a Miskolci Szövetség ebben az irányban a kezdeményező lépéseket megtették.

(Folyt. köv.)

IRODALOM. — MŰVÉSZET.

* **Komáromi János új könyvei.** *I. Cs. és kir. szép napok* (Génius kiadás, 246 l.). *II. Reménytelen szerelem* (Stádium r.-t. 236 l.). — Komáromi J., a mi pataki poétánk, az elmúlt éven is megírta és kiadta két új kötetét, mint 1926-ban; az egyik nem regény, hanem a szerzőnek Bécsben, a belügyminisztérium körében sajtótudósítói minőségében viselt dolgait, élményeit adja elő jóízű humorral, kitűnő, eles megfigyeléssel; — a másik tavaly megjelent „Idegen leány" c. regényének folytatása s a címlap szerint is „regény" akar lenni. Azért mondjuk, hogy csak akar, mert semmi cselekvény nincsen benne, már pedig mi regényt cselekvény nélkül el nem tudunk képzelni. Színhelye a Bodrogköz s a regény hősei: a férjhez ment „Idegen leány", férjével, nagybátyjával és nénjével, meg a hónapokon át nálok vendégeskedő szerzővel egy-egy kirándulásuk alkalmával a kollégiumi várost, az iskolakertet, meg a megyei székvárost is érintik. De ha a meséje sovány s a címe sem egészen világos, annál több jól megfigyelt és megrajzolt vidéki typust, konjunktura-lovagot tár benne a szerző elénk, — ezek szinte megelevenednek a munkájában. Szép és megkapó a regény hősnőjének lelki rajza is, aki szépanyai örökségként kimondhatatlan vágyódással rajong az északi litván föld iránt, mely olykor még házastársa iránti szerelmét is árnyékba borítja. A *Cs. és kir. szép napok*ban szintén egy sereg jól megrajzolt kabinetalakkal találkozunk; ilyen a frontújság egész szerkesztősége, mely a hadügyminisztérium kebelében, a monarchia 9 élő nyelvén, a frontharcosok buzdítására, rohamsisakban, teljes hadifelszereléssel egy frontújságot szerkeszt és küld szét (amelyet persze ott senki nem olvas), de amely maga úgy írtózik a frontrameneteltől, mint az ördög a tömjénfüsttől. Sajtótudósítói és frontújságírói tevékenysége közben szerzőnk végre időt talál arra is, hogy régi ideálját oltárhoz vezesse (a *Reménytelen szerelem*ben szerzőnk mint ábrándos poéta szerepel, aki egyáltalában nem veti meg a szép litván asszonykának való udvarlást s akinek széptevésére még leginkább alkalmazható a „reménytelen szerelem" elnevezés). Ha előbbi könyve, páratlan humora mellett, remek rajzát adja a világháború alatt a hadügyminisztériumban uralkodó osztrák szellemnek, az utóbbi, bár kevéssé regény, mindvégig érdekes és kellemes olvasmány. *R.*

* **Lelki próba.** Imák, elmélkedések és tanácsok az úrasztalához járuló református keresztyének számára. Irta: *Forgács Gyula* ref. lelkipásztor. Kiadja a Bethlen Gábor irod. és nyomdai r. t. Forgács Gyulának erről az ismert kis könyvéről most azért esik szó, hogy a harmadik kiadásban jelent meg, a szerző 1927 okt. 31-én írt előszavával. A könyv — úgy látszik —, hiányt pótol és a gyakorlatban bevált. Terjesztését ajánlani azért szinte feleslegesnek tűnik fel, annyira magától értetődő az.

* **Bálint József és Bódy Endre** sárospataki festőművészek főiskolánk tanácstermében képkiállítást rendeztek december hó 20-tól január 8-ig terjedő időben. Őszinte örömmel állapítjuk meg, hogy az egyéni útakon járó művészek művészete minden elismerést megérdemel. *Bálint* József (b. e. Bálint Dezső fia) képei mögül egy derült, harmonikus, az életet nyiltan, könnyeden, bizonyos optimizmussal szemlélő kedély bontakozik ki. Szeliden sugárzó életöröm és szívjóság árad meg minden képén. A természet különös szeretete érzik meg azokon, ezért a közvetlenség erejével hatnak, megnyugvást, derült ébresztenek. Képeinek tárgyául az élet reális, sokszor mindennapi jelenségeit ragadja meg, különösen megkapók azok a képei, amelyekben az életnek mozgalmas jelenségeit jeleníti meg a vásznon. Változatosak, levegősek ezek a képek s mindenek felett való erejük a természet dús szineinek pazar megjelenitésében áll. — Mástermészetűek a *Bódy* Endre (főiskolánkról néhány évvel ezelőtt kikerült tehetséges fiatalember) — képei. Az ő egyénisége tartózkodó, zárkozott, csaknem töprengő. Ezért képeit is bizonyos zártság, tömörség jellemzi. A természet életében inkább a sötét momentumokat látja meg, lelki élete a pesszimizmusra hajló. Különös érdeklődéssel fordul a természet életében jelentkező feszültség felé, inkább megragadja a disszharmónia abban. Egyik másik képe a komor fenség erejével hat. Olykor azonban egészen megárad lelkének tartalma a vásznon, egészen feltörnek lelkének zárai s ilyenkor szelidség és báj ömlik végig képein, de még ekkor sem hiányzik azokon egy sötét tónus. A tartalmilag a témák változatos gazdagságát reveláló képek technikailag is egészen másképen oldódnak meg. Valahogy a színek tompábbak és markánsabban vannak odavetve. Ebből a szempontból is bizonyos rejlő erő jellemzi azokat s így igézettel teljesek. Különös erővel és a teljesség benyomásával hatnak azonban arcképei. *M. E.*

SZERKESZTŐSÉG KÖRÉBŐL.

Búcsúszó. Midőn 22 és fél évi szerkesztői működés után, mely alatt egyházunk és főiskolánk érdekében eléggé megfáradtam, — visszalépek a *Sárospataki Református Lapok* szerkesztésétől és újabb, frissebb, fiatalabb erőknek adom át a lap szerkesztését, — kedves kötelességemnek ismerem, hogy lapunk nagyon tisztelt munkatársainak, általában mindazoknak, akik engem nagybecsü közreműködésükkel támogatni s ezzel lapunk szinvonalát emelni sziveskedtek, meleg köszönetet mondjak jóindulatú támogatásukért és arra kérjem őket, hogy ebben utódomat is legyenek szivesek részesíteni. Adja Isten, hogy lapunk a következő évek alatt az eddigieknél magasabb virágzásra emelkedjék! Lapunk egész olvasóközönségét, mellyel e 22 év alatt szinte egybeforrtam, szivembe zárva, mély tisztelettel maradok, Sárospatakon, 1927 december 23. *Dr. Rácz Lajos,* fel. szerkesztő.

Ezek a búcsúszavak már lapunk előző számában megjelenésre készen, sőt szedés alatt álltak s csak azért nem jelentek meg, mert azt hittük, hogy a legszivesebb kérésre dr. Rácz Lajos továbbra is vinni fogja a felelős szerkesztés sokágú gondját. Nekünk nagy sajnálatunkra szolgál, hogy marasztalásunknak nem engedett s hogy tőle, mint felelős szerkesztőtől búcsúzni kell. Egyházkerületi közgyűlésünk meg fogja találni a módját annak, hogy Dr. Rácz Lajos 22 és fél évi szerkesztői munkájának érdemét jegyzőkönyvében méltóképen méltányolja és megörökítse. Mi csak arra mutatunk rá, hogy ez a szerkesztői munkásság a legteljesebb önzetlenség fényes jegyében folyt le, évek hosszú során alig valamennyi tiszteletdíjjal, sokszor minden anyagi ellenszolgáltatás nélkül. Ami Dr. Rácz Lajost a felelős szerkesztés kormányrúdjánál tartotta, az az őrhelyre állított katona szent kötelességérzete volt, akinek szolgálni kellett, mégha álmai máshová vonták volna is. E kötelességérzetét mélységes forrásokból táplálta az általa hangos szavakkal soha nem emlegetett iskola- és egyházszeretete. Kedvenc munkái mellől is áldozatul dobta magát a szerkesztői tevékenységnek, amikor arra szükség volt és jártak olyan idők, amikor a lap mindenesének kellett lennie, hogy a lapnak legalább az élete megmaradjon. Gondosságát, évtizedes szerkesztői tapasztalatait lapunk bizonnyal sulyosan fogja nélkülözni, egyébként igéretét bírjuk, hogy támaszkodhatunk állandó támogatására, mégha neve kifejezetten nincs is ott a szerkesztők közt.

Előfizetési felhívás

a Sárospataki Református Lapok huszonharmadik évfolyamára.

Az új év megindulásával új előfizetést hirdetünk a Sárospataki Református Lapokra. Tiszáninneni egyházkerületünk őszi közgyűlésének rendelkezése folytán dr. Révész Kálmán püspök úr elnöklete alatt Miskolcon 1927 dec. hó 28-án egy szükebb körű bizottság foglalkozott lapunk fejlesztésének ügyével s a tiszáninneni egyházkerület, a sárospataki főiskola, az egyházmegyék és az egyházkerületi Kálvin Szövetség támogatásának megnyerésével sikerült lehetővé tenni, hogy a lap eddigi előfizetési díjának változatlanul hagyása mellett lapunk ez évben nagyobb terjedelemben jelenhet meg — hetenként felváltva 8, illetve 4 lapon, évi átlagban heti 6 oldalon. A lap megváltozott egyházi viszonyainknak megfelelőleg, eddig ismert szellemében óhajt egyházi és iskolai életünk szolgálatában működni. Közlönye lett az egyházkerületi Kálvin-Szövetségnek is, ami által munkaköre jelentékenyen bővült. Nagy reménységet fűzünk e kapcsolat létesítése folytán egyháztársadalmi életünk fokozottabb fellendüléséhez. Lapunk minden hivatalos jellege mellett szellemében semmiféle megkötöttséget nem vállalt. Hagyományainkhoz híven bátor harcosa akar lenni minden közérdekü igazságnak s azok szószólói előtt hasábjai nyitva állnak.

A szerkesztőség, miután dr. Rácz Lajos felelős szerkesztőnk — minden marasztalás ellenére — erről a tisztéről lemondott, a következőképen alakult meg:

Főszerkesztő: *Dr. Révész Kálmán* püspök; felelős szerkesztő: *Marton János;* főmunkatársak: *Enyedy Andor, Forgács Gyula, Dr. Mátyás Ernő* és *Szabó Zoltán*; az egyházkerületi Kálvin Szövetség részéről: *Domby László* egyházkerületi Kálvin Szövetségi ügyvezető elnök.

Az előfizetési díj: egész évre: 14 pengő; fél évre: 7 pengő. Amennyiben a Kálvin Szövetség útján az előfizetők számának megnövekedésére gondolunk, a Kálvin-Szövetségi tagok, lelkészek, tanítók, theologusok számára 50 százalékos kedvezményü előfizetési díjat állapítottunk meg.

A szerkesztőség testvéri bizalommal kéri egyházkerületünk írói gárdájának szellemi támogatását. Hírszolgáltatásunk tökéletesítése szempontjából minden egyes egyházi hivatalosunk szeretetteljes közreműködését nyomatékosan kell kérnünk, mint amelyre feltétlenül szükségünk van.

Végül lapunk olvasó közönségének boldog, Istentől áldott új évet kivánunk.

A Sárospataki Ref. Lapok szerkesztősége és kiadója.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhirek.** *Kovács Béla* szepsi-i lelkész, tb. esperes, a sárospataki főiskola volt igazgató-tanácsosa 1927 dec. hó 28-án életének 78-ik évében elhunyt. Családja megindító szavakkal tudatja az ő szerettének elköltözését. Tiéd lett Istenünk, ki mindig a Tiéd volt, kezdik az ő gyászjelentésüket és a megboldogult távozásakor hálás kegyelettel jegyezzük fel róla, hogy szivének-lelkének kincseivel a mienk is volt most már néhai Kovacs Béla, aki hű pásztora volt gyülekezetének és fokozatosan vívta ki szélesebb egyházi körök megelégedését is s emelkedett magasabb tisztségekbe. Sárospataki főiskolánkhoz a fiúi ragaszkodás gyöngéd szálai fűzték s igazgatótanácsosaink sorába választotta el egyházkerületünk bizalma. A cseh megszállás elszakitotta tőlünk, de tudjuk, hogy földi korlátokon túl, szive elszakíthatatlan egységben maradt mivelünk. Áldjuk jó emlékezetét s övéi fájó szivére Istenünk vigasztalását kérjük.

Radácsy György nyug. theol. tanár, a mi nagy öregünk mellől, aki az utóbbi években törődött

testének és magas korának terhe alatt önmaga is ott áll a mennyei örökkévalóság kapujánál és nagy családja szerető öléről elszólította Isten szent akarata a gondos, hű és példaszerű feleséget, a gyöngéd szeretetben kifogyhatatlan édesanyát, az áldott lelkű és házi erényekben gazdag nőt, *Radácsy Györgyné* szül. *Bálint Erzsébetet* életének 75-ik, boldog házasságának 55-ik évében 1927. dec. hó 29-én d. u. 5 órakor. Meleg, szelid fénnyel sugárzó élet volt a megboldogulté, áldásúl övéi és egész széles köre számára. Egy csendes parókia tiszta levegőjéből indult el s annak nyugodt derűjét, kedves boldogságát sugároztatta galambszelidséggel s az övéi szeretetében megszentelődött édesanyák jóságával. Hulló könnyek, virágok, koszorúk s emlékezetének áldása között ült szemére a halál csendes álma. Temetése az elmult év utolsó napján történt meg nagy részvét mellett. A tanári kar testületileg jelent meg a temetés előtt a gyászháznál s Elekes Imre közigazgató tolmácsolta a szívén sebzett család előtt a tanári kar mélységes részvétét. A gyászszertartást Forgács Gyula végezte megható beszéddel. Örökre áldott legyen emlékezete!

— **Adomány a Theol. Internátusra.** Főiskolánk egyik kiváló, lelkes volt tanítványa, egy magát megnevezni nem akaró ref. lelkész igen meleghangú, a főiskola őszinte szeretetétől áthatott levél kíséretében 100 pengőt küldött a spataki theol. internátusra s kötelezi magát, hogy ezenkivül 5 éven át még 20—20 pengőt fog fizetni. Nemes érzésről tanuskodó leveléből itt közöljük az alábbi részletet: „Mit adjak újévre az én édes nevelő anyámnak, a főiskolának? Szeretném, ha odamehetnék, s magam vinném el, amit adni akarok, Sok a szüksége, a gondja, hogy haladni tudjon a korral. Megcsonkitották, de a dicső multat amellyel dicsekedhetik, el nem vehették tőle. Az ő, aki volt 400 éven át, a magyar szabadság, függetlenség, a lelkiismereti szabadság „oroszlánbarlangja", a Perényiek, Rákóczyak dicső emlékezetű fészke, a hol Tompa s a nagyok nagyja, Kossuth nevelkedett. — Mit adjak neki? Most a legnagyobb szüksége a *theol. internátus felállitása. Erre küldök 100 pengőt azzal, hogy az öt éven át fizetendő 20 pengőt is megadom, ha élek.* — Testvérek! Ti a főiskota hű fiai! adjatok ti is! A mi anyánk, a főiskolánk a vallásos-hazafias szellem zászlóvivője volt a multban, hadd legyen az — általunk = a jövőben is! Neveljen felvilágosodott papokat, akik a józan kálvinista hit, s a törhetetlen hazaszeretet apostolai! 1928. január 1. *Falusi pap.* — Minden dicséretünk illesse e hálás szív gyönyörű megnyilatkozását.

— **A budapesti ref. theol. akadémia konferenciája** 1928 január 11, 12 és 13-án lesz a szokásos gazdag programmal és a szokásos módon, délelőtt csak lelkészek, délután a nagyközönség számára. A konferenciára menők számára a *féláru vasuti jegyek* utalványozása iránt megtörténtek a lépések. Részvételi díj az egész konferencia tartalmára 2 pengő. A konferencia helyiségei (a templom is) állandóan fűtve. Az egyházkerületünkből az előadók sorában ott látjuk az *Enyedy Andor* nevét, aki január 12-én *A nagy gyülekezetek problémái* címen ad elő és a *Janka Károlyét*, akinek témája: *A református napilap kérdése.*

— **Dr. Baltazár Dezső** ezer pengőt adott a debreceni Templomegyesület segélyakciójára.

— **Az egri ref. egyház hitoktató lelkészi** állására 5 pályázó közül egyhangulag *Sápi Dezső* átányi segédlelkészt választotta meg.

— **Harangszentelés.** Karácsony másodnapján szentelte fel új harangját az abaújvári népes gyülekezet. Az istentiszteletet Farkas Elek gönci és Görgey János zsujtai lelkészek végezték.

— **Alapítvány felemelés.** *Bernáth Aladár* zemplénvármegyei alispán, a sárospataki főiskola igazgatótanácsosa b. e. felesége: deteki és tengerfalvi *Meczner Sarolta* emlékére a sárospataki főiskolában tett alapítványa újabb felemelésére 5,000.000 K (=400 P) értékű államadósági kötvényt adott, 1927. július hó 1-től esedékes szelvényeivel.

— **Egyházmegyei gondnoki beiktató.** A felsőzempléni egyházmegye (megszállt területi) 1927. nov. 28-án tartott közgyűlésében iktatta be gondnoki tisztébe új gondnokát: Dr. *Mertens Alfrédet*, aki az eskü letétele után nagy tetszéssel fogadott, tartalmas programbeszédet mondott.

— **Országos Ref. Vallástanári Konferencia.** Nagy örömmel olvassuk, hogy vallastanáraink január hó 9-én és 10-én konferenciát tartanak Budapesten. Theol. tanáraink már évek óta tartanak nagy sikerű országos konferenciákat. A budapesti tanácskozások tárgyai: 1. A vallástanítási tankönyvek ügye 2. A bibliakörök szervezése és vezetése. 3 A református ifjúsági irodalom. 4. A református cserkészet. 5. A Ref. Középiskolai Missziói Tanács programmja.

— **Lelkészválasztás.** A *bodroghalmi* (Luka) lelkészválasztás január 22-én lesz. A választást vezetik Máthé Gyula és ifj. Csontos József egyházmegyei kiküldöttek.

— **Értekezlet a református napilap ügyében.** A *Hit és Szolgálat Mozgalma* a ref. napilap nagy fontosságú ügyében Budapesten, 1927. dec. 28-án népes értekezletet tartott, amely behatóan foglalkozott 1. a megindítandó propagandával, 2. lapalapítás szellemi és 3. anyagi kérdéseivel. A szellemi kérdések kidolgozása *Czeglédy Sándor* győri lelkész, dunántúli egyházkerületi főjegyző vezetése alatt történik. Az anyagi rész biztosítására 15—20,000 előfizető összegyüjtésére gondolnak.

HIVATALOS RÉSZ.

Alsóborsodiak figyelmébe! Kérem lelkész testvéreimet, hogy nagyon komoly megfontolás után, minden lelkész társam tegyen jelentést hivatalomhoz ez év *február 15-ig legkésőbben!!* arra nézve, hogy egyházi intézményeik zavartalan tovább fejleszthetése végett van-e szükségek a felettes egyházi hatóságok útján kieszközölhető kölcsönre?! Ha az országos Hitelszükséglet világosan fog az illetékesek előtt állani ez az ügy lebonyolítható csak az elbírálás után leend. Atyafiúi szeretettel: Miskolc 1928. január hó 5. Farkas István esperes.

Szerkesztői üzenetek.

S. N. A. Veresmart. Amennyiben lelkészeknek féláru lett a lapunk, kérlek, nyilatkozzál, hogy így nem fogod-e megrendelni. **Z. L. Nágocs.** Ugyanezt kérdem régi hűséges előfizetőnktől is **K. P. Gesztely.** Az apróságot köszönöm. Jönni fog. Hasonlókat szívesen veszünk. **Cs. A. Nagybózsva.** A lapot továbbra is küldjük, hisz az, mint hivatalos lap a lelkészi hivatalnak megy és megőrzendő **B. L. Gy Szendrőlád.** Olykor, igen sikerültre, amilyet Tőled is várunk, sort kerítünk.

Nyomatott a reform. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 2. szám. Sárospatak, 1928 január 15.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM: *Marton János:* Radácsy György. — *Dr. Trócsányi József:* Az egyházi adó állami beszedésének a kérdéséhez. — Kálvin-Szövetség. *v. Sáfrán Géza:* Kerületi Kálvin-Szövetség. (Folyt. és évge.) — Szerkesztőségünk köréből. — Halottaink. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek.

RADÁCSY GYÖRGY

1847—1928

Vállán papi palástjával, halott kezében bibliájával, egyszerű fakoporsójában alussza immár az örökkévalóság álmát Radácsy György, a sárospataki főiskolának 44 éven át nyilvános rendes, 1917 ben nyugalmazott, de 1925 jún. haváig helyettesítő munkát végző tanára. Letette a szolgálatot, amelyet mennyei Urától vett s a porok közé tért.

Istenünk az örökkévalóság szolgálatát juttatta osztályrészeül. Ékes, lakodalmi ruhába öltözött lelket adott neki s azt rendelte, hogy a biblia, az ő könyvei tanára legyen.

Radácsy György a látások embere volt, próféta lélek, Istennel megteljesedett szív. Beteljesedett rajta az ige, amelyet a Cselekedetek könyvében olvasunk: „Lészen az utolsó napokban, ezt mondja az Isten, — kitöltök az én Lelkemből minden testre; és prófétálnak a ti fiaitok és leányaitok és a ti ifjaitok látásokat látnak s a ti véneitek álmokat álmodnak." (2: 17). Isten kitöltötte reá az Ő lelkét s mint az Isten embere szólta az Irásokat. Az ő szava szárnyán láttuk a Mózes csipkebokrának lángolását, a próféták felgerjedt haragját; hallottuk a szétszórt csontokat megelevenítő Lélek zúgását a négy szelek felől, a zsoltárok felzengő dalát. Letelepedtünk az Úr lábaihoz, hogy érezzük az Isten jókedvének esztendejét; azt, hogy a vakok látnak, a sánták járnak s a szegényeknek hirdettetik az evangélium. Megérttette a kettős tüzes nyelvek csodáját s a Péter lobbanékony lelkét. Felfedte a Jelenések titkát s merengett a kimondhatatlan boldogságon, amelyről János azt mondotta: „Lássátok, mily nagy szeretetet adott nekünk az Atya, hogy Isten fiainak neveztetünk." És úgy magyarázta Pál apostolt, az ő vallomását: „Élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus", hogy mi az Úrnak dicsőségét mindnyájan fedetlen fővel szemlélvén, ugyanazon ábrázatra elváltozzunk, dicsőségről dicsőségre, úgy, mint az Úrnak Lelkétől.

Próféta lelkének ez a személyes nevelő hatása tette lelkipásztori nemzedékek élete formálójává.

A megdicsőülés hegyévé lett reá nézve a Lélek által az a tanóra, amelyet tanítványaival töltött s akik vele lehettek, nem feledték el a nyert látásokat, az ő indításait olykor halálukig őrizték s megkülönböztetett tisztelettel gondoltak az ő tanítójukra, aki Istenlátása szent egyedüliségében szeretett volna leginkább maradni s eszményei égmagasából tekinteni le a föld, az élet, a tévedések, hiúságok és bűnök világára.

Ám a mennyei Atya dolgait szólani kellett, azokért szolgálni, küzdeni, harcok tüzében égni, szenvedések közt emelkedni

A sárospataki főiskola tanári kathedrájában vallott eszményei megvalósításáért lett bibliafordító, egyházi iró és lapszerkesztő, a főiskola szellemi értékeinek hű őre és anyagi ügyeinek megbizott sáfárja s az egyházi közélet harcosa.

Bibliafordításában századok nagy bibliafordítójának, Károlyi Gáspárnak, az istenes vén embernek áldott nyomain jár. Stilusában a magyar nyelv minden zengzetes szépsége, méla bája és biblikus ereje kivirágzik. Az egyházi iró működésével iskolát teremtett. Nagyok vallották mesteröknek. Az egyházi közélet, a tiszáninneni egyházkerület és az egyetemes egyház szinte nélkülözhetetlen munkásai közt szerette. Főiskolájáért a próféták harcát kellett megküzdenie, más gondolatokkal szemben egész világot véve vállaira, teljes lelkével védve annak igazát s a szí-

véig sebeztetve érte. De Isten hoszszúra nyújtotta életét, elsimította a háborgó hullámokat s megengedte érnie, hogy megbékült, kiengesztelődött lélekkel, mindenkit áldva, tért sírjába. Korunk nem ért fel eszményeig.

Lelkének osztályos társai, a főiskola történetének fényes szellemei várják. A testét odaadjuk a temető göröngyeinek, de halhatatlan lelke a főiskola örök nagyjaival együtt beleépült a főiskola történetébe. Lelkének lángja hosszú nemzedékeken át fog fiakat támasztani a halálosan szeretett Alma Maternek. A holtak eltemetik az ő halottaikat, de az ő ereje igéiben megsokasodik. „Megújúl a te ifjúságod, mint a sasé", azt mondja az Úr.

Radácsy György, főiskolánknak nagy tanára, a Téged haló poraidban is áldó főiskolai igazgató-tanács és a Téged sirodig tisztelő tanári kar nevében búcsúzom Tőled. Aludd békén az örökkévelóság nagy álmát: betöltötted rendeltetésedet. Mindnyájan vállaljuk félbeszakadt munkáid folytatását. Földi édesatyád a te elbeszélésed szerint azt mondotta egyszer: Ha egy jó fiú hazajön, megfényesedik tőle a ház. Tegye fényesebbé Isten hazameneteleddel mennyei hajlékait s tegye fényesebbé itt hagyott Alma Matered jövőjét. Sirodnál itt van a láthatatlan, a nagy Édesanya, az Alma Mater. Fejét meghajtja. Könnye hull. Legyen az ő könnye a legforróbb könny sírodon. Radácsy György! Próféta fiak ébresztője, Mesterek Mestere! Isten Veled! *Marton János.*

Az egyházi adó állami beszedésének a kérdéséhez.

A pénzügyi bukás szélén álló Csonkamagyarország az 1924-ben kezdődő szanálási műveletek során úgy anyagilag, mint alakilag kialakította s szerves egészbe foglalta az adórendszert. A közadók kezeléséről szóló 1927. évi 600. sz. pénzügyminiszteri rendelet (Hivatalos Összeállítás) és az annak végrehajtását célzó, törvényes felhatalmazás alapján kibocsátott 1927. évi 60.000. sz. pénzügyminiszteri rendelet (rövidítve K. K. H. Ö.) több pontjában foglalkozik a párbértermészetű adók, a hitközségi adók és felekezeti iskolai adók állami, illetve községi úton való beszedésének a kérdésével is. Közérdekü voltánál fogva alábbiakban ismertetjük ennek az egyházakat érintő főbb rendelkezéseit.

A K. K. H. Ö. 9. §-a alapján a terület szerint illetékes pénzügyigazgatóság állapítja meg, hogy mely közszolgáltatásokat lehet az állami és községi adók módjára a községi közegek által szedetni. E 9. §-hoz csatolt végrehajtási utasítás (rövidítve Ut.) az együttesen kezelhető közszolgáltatások közt említi a párbértermészetű szolgáltatásokat, egyéb hitközségi adókat és a felekezeti iskolai adókat. Ha valamelyik egyházközség, tehát kényelmi okból, hogy t. i. megszabaduljon az egyházi adó beszedésének a súlyos terhétől, az állam, illetve a község által akarja szedetni az egyházi adót, az a pénzügyigazgatóságnál tartozik ezt a kérelmét előterjeszteni és pedig január havában, hogy a kérelem legkésőbb márciusra elintézhető legyen. T. i. március 10 dikéig legkésőbb már a községi előljárósághoz kell beterjeszteni az illető évre szóló egyházi adókivetési lajstromot, ezt megelőzőleg pedig szükséges már a pénzügyigazgatóság engedélyének a megszerzése.

Már a K. K. H. Ö. 9. §-a szerint „kétség esetén a pénzügyigazgatóság a pénzügyminiszter döntését köteles kikérni." Vagyis már e rendelet szerint az egyházi adók túlságos magassága miatt esetleg aggódó pénzügyigazgatóság a pénzügyminiszterhez fordulhatott döntésért E rendelet óta a helyzet az egyházakra még súlyosabbá vált egy újabb p. ü. rendelet kibocsátása által, melyet fontossága miatt egész terjedelmében alábbiakban közlünk.

„89.182/1927. VII. P. Ü. M. sz. körrendelet valamennyi m. kir. pénzügyigazgatósághoz s m. kir. adóhivatalhoz.

Az utóbbi időben mind sűrűbben merültek fel panaszok amiatt, hogy egyes hitközségek rendkívül magas hitközségi adókat vetnek ki, amelyek összege nem egy esetben az állami adók többszörösét teszi ki.

Miután az egyházközségek részéről kivetett ilyen magas adók az adózóknak a teherbírását veszélyeztetik és a közadóknál érdekelt többi hatóságok jogos igényeit is sértik, elrendelem, hogy 1928. évtől kezdődőleg az egyéb előfeltételek fennforgása esetén a hitközségi adók csakis azokban a községekben vonhatók együttes kezelésbe, amelyekben a hitközségi adókivetés kulcsa átlagban a 10%-ot meg nem haladja.

Azokban a községekben, amelyekben a hitközségi adók az illető felekezet híveire kivetett törzsadóknak (ide értve a kereseti adót is) a 10%-át meghaladja, ezeknek az adóknak az együttes kezelésbe leendő bevonásának az engedélyezését magamnak tartom fenn.

Ahol hitközség szabályszerűen nincs megalakulva, ott önként érthetően hitközségi adók sem vethetők ki.

Ezek a rendelkezések a párbértermészetű szolgáltatásokra, valamint a felekezeti iskolai adókra nem vonatkoznak. A pénzügyigazgatóság azonban azt, hogy területén a felekezeti iskolai adók kivetési kulcsa mely községekben haladja meg a 10%-ot, minden évben március hó végéig jelentse be hozzám, hogy a vallás- és közoktatási miniszter velem egyetértőleg a netáni szükséges intézkedéseket megtehesse.

Budapest, 1927 nov. hó 6.

A miniszter helyett:

Varga
államtitkár."

Minthogy igen sok református egyházközség kénytelen közismert okokból 10%-nál magasabb adót kivetni, e rendelet mindezeket az egyházközségeket hátrányos helyzetbe juttatja, mert lehetetlenné teszi, vagy legalább is megnehezíti az egyházi adónak az együttesen kezelt közadók módjára való kényelmes beszedését. Az ilyen egyházközség tehát kénytelen lesz az adóját továbbra is maga szedni s a hátralékosok ellen külön végrehajtást kérni. De még ilyen eljárás mellett is baj támadhat. A K. K. H. Ö. 42. §. 3. pontja szerint ugyanis: „Ha a pénzügyi hatóságon kívül valamely más közadók kivetésére jogosult hatóság, hivatal, testület, intézmény az általa kivethető szolgáltatás mérvét oly magasan állapítja meg, hogy az az adózók fizetőképességét veszélyezteti, jogában áll a pénzügyminiszternek az illető közszolgáltatásnak közadók módjára való behajtását is betiltani." E rendelkezés nézetünk szerint még a fenti 89.182/1927. sz. rendeletnél is veszedelmesebb,

mert ez az új rendelet az egyházi adónak csak együttes községi kezelés útján való beszedését teszi lehetetlenné vagy körülményessé, ellenben a 42. §. p. alapján a pénzügyminiszter a nézete szerint túl magas egyházi adónak a behajtását is egyenesen megtilthatja azzal az indokolással, hogy az az adózók fizetőképességét veszélyezteti. Egyelőre a pénzügyminiszter csak az együttes kezelést nehezíti meg az adózók teherbírását féltő indokolással, félős, hogy a legközelebbi lépés a 42. §. 3. p alapján az lesz, hogy a 10%-nál súlyosabb egyházi adónak a behajtásától egyáltalán meg fogja vonni a jogsegélyt. De ne tételezzünk fel egyelőre a pénzügyminiszterről ekkora egyházpolitikai előrenemlátást s maradjunk az új rendelet által teremtett helyzetnél.

(Folyt. köv.)

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

Tiszáninneni Kerületi Kálvin-Szövetség.

(Folytatás.)

Azzal kezdtük lapunk I. számában bemutatkozó cikkünket, hogy minden szervezetnek szüksége van

helyiségre és *sajtóra.*

Sajnálatunkat fejeztük ki afölött, hogy az Országos Magyar Kálvin Szövetségnek még nincs Budapesten központi szövetségi háza.

Jeleztük, hogy kerületünkben a „Kerületi Kálvin-ház" megteremtésére a kezdeményező lépéseket megtettük.

Minél távolabb van az az idő, midőn egy országos szövetségi lap megteremtése actuális lehet, annál nagyobb szükség van arra, hogy a Kerületi Kálvin-Szövetségnek — hol a részletes szervezési és szövetségi munka folyik — legyen hivatalos szövetségi sajtóorganuma, mely a fent említett s egyéb szövetségi célokat szolgálja. Ez indította a kerületi szervező bizottságot arra, hogy az alakuló közgyűlésen inditványt tett arra nézve, hogy a szövetség a Sárospataki Ref. Lapokkal megegyezést keressen és létesítsen, hogy ez a lap egyúttal a Kerületi Kálvin-Szövetség egyháztársadalmi szövetségi lapja is legyen, mely a szövetségi munkákról stb. a kerület kálvinistaságát állandóan tájékoztatja, — szövetségi ügyekben irányt ad, szövetségi ügyeket, problémákat tárgyal s a szövetség minél kiterjedtebb megszervezését propagálja.

Azt hiszem, minden hittestvérünk igaz örömmel vesz tudomást arról, hogy ez a megegyezés a legszerencsésebb formában létrejött s nemsokára mindenkit kielégítő egyházi és egyháztársadalmi lap fog az egyházkerület kálvinistaságának rendelkezésére állani.

Én pedig, mint a kerületi szervező bizottság elnöke, kötelességet akarok teljesíteni, midőn az egyesült lap hasábjain beszámolok röviden arról, hogy mily állapotban van a kerületben a szövetségi szervezet.

Négy év előtt, midőn a szövetségi szervezést megkezdtük, a kerületben egyháztársadalmi szervezet nem volt, ami azt jelentette, hogy 220 ref. anyaegyház tagja a szorosan vett egyházi életen kívül nem élt egységes kálvinista életet, nem fejthette ki erejét, tudását, akaratát s így egyetemes egyházunk s általában a magyar kálvinizmus kimondhatatlan kárára óriási erkölcsi, szellemi és anyagi értékek hevertek kihasználatlanúl, parlagon. A magyar kálvinizmus évszázadok óta tartó ezen bűnös tétlensége miatt minden téren lemaradt, mert a régóta működő más szervezetek ellen — a földfeletti és földalatti romboló és pusztító szervezetek ellen — nem volt képes a magyar kálvinizmus egyetemességét s hatalmas erőit magában egyesítő, életképes és ellenálló *szervezetet* állítani.

Hogy ezt a százados hiányt pótoljuk s hogy elindulhassunk egy nagy prespectivát mutató úton, megszerveztük, fokozatosan kiépítettük s munkába állítottuk legelőször a Miskolci Kálvin-Szövetséget. Hogy ez a szövetség mily üdvös, áldásos munkát végez három év óta, azt ott a helyszínén tanulmányozni érdemes, itt nincs hely annak a leírására. Midőn a miskolci szövetség kiépült és jól bevált, megkezdtük a járási és ahol lehetett a helyi szövetségek megszervezését is.

Ma a kerületben a helyzet a következő:

Alsóborsod három járásában megalakult a mult év folyamán a Járási Kálvin-Szövetség s így megalakulhatott az Egyházmegyei Szövetség vezetősége is. Több helyen megalakult már a helyi szövetség is.

Felsőborsod három járásában elő van készítve a Járási Szövetség ünnepélyes megalakulása s 5 egyházközségben megalakult a helyi szövetség.

Gömörtornai egyházmegyénkben elő van készítve a Járási Szövetség megalakulása.

Abaujban megalakult a Szikszói Járási Szövetség; — a többi szervezése folyamatban.

Zemplénben megalakult a saujhelyi és a bodrogközi Járási Szövetség; folyamatban a szerencsi helyi és Járási Szövetség megszervezése.

Mindezek betetőzésére megalakult a *„Tiszáninneni Kerületi Kálvin-Szövetség"*, mely magában foglalja a már megalakult s megalakulandó kerületbeli járási s egyéb helyi szövetségeket s irányítója lesz a kerületi egységes szövetségi munkának.

Aki a szervezési viszonyok nehézségeit valamennyire ismeri, annak el kell ismerni, hogy ez az eredmény nemcsak kielégitő, de a jövőre nézve határozottan biztató is, mert a kerület kálvinistasága *megmozdult*

A kerületi szervező bizottság, — mint eddig — ezután is meggondolva, megfontolva, nem elsietve, nem rákényszerítve, — kitartó türelemmel folytatja a szervezési az egyházmegyei és járási szervező bizottságokkal, mig az egyházkerületi szövetség teljesen kiépítve nem lesz.

Az Kerületi szövetség keretében meg fogjuk szervezni a kerületi Ref. Nőegyletet a járási nőegyletekből, — a kerületi Ref. Leányegyletet a járási leányegyletekből, a kerületi Ref. Ifjúsági-egyletet a járási ifjúsági egyletekből, hogy mindezek, mint ilyenek idővel bekapcsolódva az országos ily szövetségekbe, — az Országos Kálvin-Szövetséggel együtt képezzék a magyar kálvinizmus hatalmas, egységes egyháztársadalmi szervezetét, egyúttal megtámadhatatlan, bevehetetlen fellegvárát.

Nagy tervek ezek, melyeknek megvalósításához éveknek kitartó, következetes munkája, s az önfeláldozó, önzetlen *munkásoknak* sokasága szükséges.

Abban a meggyőződésben, hogy egyetemes ref. egyházunknak s a magyar kálvinizmusnak jövő bol-

dogúlása a fentiek szerint megszervezendő egységes, erős *Magyar Kálvin-Szövetségben* rejlik, kérem *valamennyi* egyházi és világi hittestvéremet, hogy a szövetség megszervezésében s a szövetségi munkaban odaadóan, lelkesedve, fáradhatatlanúl támogassanak.

Hittestvéri üdvözlettel

vitéz Sáfrán Géza, ny. altábornagy,
Kálvin-Szövetségi szervező elnök.

—

Felhívás. A Járási Kálvin-Szövetségek elnökségei felhivatnak, hogy az elnökség és megválasztott tisztikar névjegyzékét a Szövetségi főtitkárhoz beküldeni szíveskedjenek.

A járási szervező titkárok pedig arra hivatnak fel, hogy járásaikban a szövetségi munkáról stb. szóló közléseiket összegyűjtve *dr. Hegyaljai Kiss Géza* lelkész úrhoz küldjék.

SZERKESZTŐSÉGÜNK KÖRÉBŐL.

Uj főmunkatárs. A kerületi Kálvin-Szövetség a főmunkatársak közé még delegálta *Dr. H. Kiss Géza* bőcsi lelkészt; ugyancsak ő veszi át a Kálvin-Szövetségi rovatunk vezetését.

HALOTTAINK.

Radácsy György halála és temetése. A szomorú sejtelem már napokkal előtte megülte a lelkeket, azonban be is következett a vég; f. hó 11-én este 7 órakor örök álomra hunyta le szemét *Radácsy* György főiskolánk ny. tanára. Másnap már főiskolánk gyászát is hirdette a kitűzött gyászlobogó és főiskolánk harangjának megkondúlása, hogy azután a gyásznak bensőséges érzésével gyüljön össze a tanári kar köziskolai székre s ott áldozzon a megboldogúlt emlékének. *Elekes Imre* markáns ecsetelésében megkapó vonásokban bontakozott ki az elhunyt professzor bölcs személyisége és küzdelmes, nagyvonalú munkája. Hogy főiskolánk méltóképen vegye ki részét a gyásztisztességtételben is, elhatározta, hogy koszorut helyez a megboldogúlt ravatalára és gyászjelentést ad ki s hogy testületileg vesz részt a temetésen. Egyben megbízta *Marton* János theol. tanárt és *Szabó* Zoltán h. főiskolai lelkészt, hogy a tanári kar nevében utolsó Isten hozzádot mondjanak az Örökkévalóságba költözöttnek. *Radácsy* György gyásztisztességtétele méltó volt az ő szép és teljességre jutott életéhez. Nagy sokaság kísérte ki utolsó útjára s mintha a lelkeket fogva tartotta volna az ő földi korlátaiból kibontakozott emberi nagysága. A gyászszertartás színhelyén, a főiskola udvarán a teljes számban megjelent tanári karon és ifjúságon kívül, ott láttuk a tiszáninneni egyházkerület képviseletében *Farkas* István alsóborsodi esperest, a főiskola igazgató-tanácsának képviseletében *Bernáth* Aladárt, *Meczner* Bélát, *Kiss* Ernőt. Megjelentek a sárospataki járásbiróság, főszolgabiróság, a Sárospataki Takarékpénztár, a M. Á. V. állomás képviselői, csaknem teljes számban ott láttuk a sárospataki presbiteriumot. A gyászszertartást *Forgács* Gyula városi lelkész végezte I. Zsolt. 1—3. alapján megkapóan juttatva kifejezésre az Igében az elhunyt élete társát. Utána a tiszáninneni egyházkerület képviseletében *Farkas* István mondott búcsuszót, prófétai bizonyságtétellel emelve ki a megboldogúlt örök értékeit. A sírnál *Marton* János mély világosságot árasztó szavai nyomán, — aki a főiskola igazgató-tanácsa nevében is búcsúzott az elköltözöttől, — még jobban megnövekedett előttünk Radácsy György emberi nagysága. Megláttuk Őt, mint a prófétai látások és prófétai harcok emberét. A gyásszertartást *Szabó* Zoltán szivekig ható imája zárta be. A főiskolai énekkar gyászénekei mindvégig bensőségesen illeszkedtek be a gyásztisztességtétel áhitatába.

Molnár Miklós szabolcsbákai ref. lelkész 1928. évi január hó 3-án 73 éves korában elhunyt. Híven sáfárkodó, szeretett lelkipásztor volt, aki odaadással vitte gyülekezete és nagy családja ezernyi gondját. A megboldogultban Molnár Ferenc monoki lelkész és Molnár Béla varbói segédlelkész édesatyját, vitéz Nyitray Károly hernádnémeti-i igazg.-tanító apósát veszítette el. A gyászolókkal legyen a minden vígasztalásnak Istene.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Uj egyházkerületi főgondnok.** A tiszántúli egyházkerület összes gyülekezetei egyhangú szavazatával főgondnokává választotta *vitéz Horthy Istvánt.* A választást országszerte nagy örömmel fogadják s a Degenfeld József örökébe lépett uj főgondnok működése elé a legszebb reményekkel tekintenek.

— **Lelkészbeiktatás Tállyán.** A nagymultú tállyai egyház *Osváth Józsefet* volt helyettes lelkészét hívta meg példásan szép egyhangú választással a 42 évig szolgált Hézser Emil nyugalomba vonulásával megüresedett lelkészi állásba. Az uj lelkészt január 8-án iktatta be tisztébe *Kiss* Ernő esperes és *Hubay* Kálmán tanácsbiró. Ugy Kiss Ernő esperes szívreható beiktató beszéde, mint Osváth József Lukács evangéliuma 9:61—62. verse alapján felépített szónoklata mély áhitatott keltett a gyülekezet lelkében. A Szücs Kálmán tanító vezetésével előadott énekkari számok után az egyház nevében a betegen fekvő Homoky György főgondnok helyett Kovács István gondnok, az evangélikusok nevében Szirmay főfelügyelő, az énekkar, a községi előljáróság, a lányok és iskolás növendékek üdvözölték az apostoli szolgálatra elhivatottat. Istentisztelet végeztével az iskolában 120 terítékes díszközebéd volt, melyen Maillott Nándor országgyűlési képviselő, dr. H. Kiss Géza, Nagy Miklós r. kath. káplán és többen fejezték ki reményüket a tállyai szép egyházi és társadalmi munka iránt, Kiss Ernő esperes pedig az uj lelkész édesatyját, Osváth Bertalan ny. szendrőládi tanítót köszöntötte, ki két derék lelkészt nevelt a magyar ref. egyháznak.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. J. Taktaharkány. A lap előfizetési díja természetesen lelkészözvegyeknek is 7 P. **N. B. D.** A cikk megérkezett. Köszönjük. — **Sv. J. R.** A cikket köszönjük. Jönni fog. — **Dr. K. S. Sp.** A cikket köszönjük. — **E. J. B.** Nagyon köszönöm kedves soraidat.

Nyomatott a reform. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 3. szám. Sárospatak, 1928 január 22.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZANINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JANOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM: Radácsy György emlékének. *Dr. Révész Kálman:* In memoriam. *Dókus Gyula:* Emléksorok Radácsy Györgyről. *Szabó Zoltán:* Radácsy György mint tanár és ember. *Gulyás József:* Radácsy György. *Harsányi István:* Radácsy György gondolataiból. *Forgács Gyula:* Gyászbeszéd Radácsy György koporsójánál *Farkas István:* Búcsúszavak. *Szabó Zoltán:* Ima Radácsy György sírjánál. — *Dr. Trócsányi József:* Az egyházi adó állami beszedésének a kérdésehez. (Folyt. és vége.) — Belmisszió *Dr. Mádi Kiss Károly:* Református egyházunk misszióiról multjából. — Kálvin-Szövetség. *v. Sáfrán Géza:* Szövetségi munkaterv. (Folyt. köv.) — Apróságok — Irodalom. — Szerkesztőségünk köréből. — Halottaink. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

RADÁCSY GYÖRGY EMLÉKÉNEK.

In memoriam.

A sárospataki főiskola közel négyszázéves történetéből aligha lehet még egy második olyan férfiút felmutatni, aki mint tanítvány és tanár hét evtizeden át megszakítás nélkül élt az Alma Mater kötelékeben és szolgálatában.

Radácsy György emlékeze ét nem muló érdemei mindvégig meg fogják őrizni főiskolank, egyhazkerületünk, egyetemes egyházunk és egyházi irodalmunk történetében. „A bölcsek fényienek, miként az égnek fényessége s akik sokakat az igazságra vezérelnek, miként a csillagok, örökkön örökké."

Negyven évvel ezelőtt Radácsy kezdeményezte a gönci Károlyi szobor felállítását; hiszem, el fog jönni az idő, midőn a sárospataki főiskola udvarán állani fog az érc Radácsy-szobor, az egymást felváltó tanuló ifjúság lelkesítésére és buzdítására.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

—

Emléksorok Radácsy Györgyről.

A főiskola által kiadott gyászjelentésben elmondottuk, hogy évek hosszú során át mi mindene volt *Radacsy György* a sárospataki főiskolának.

Annak pedig, hogy mint teljesítette sokféle kötelességeit, én tanúbizonyságát teszem, mert kis diák korától nyugalombavonulásáig ösmertem mint pajtás, mint feljebbvalója és igaz jó barátja.

Mint kis diák és nagy diák példányképünk volt. Pontos, szorgalmas, rendszerető, megbízható volt.

Mint tanár és mint a főiskola vagyonának kezelője ugyanezen erényekben ékeskedett, önzetlenül, nagy szeretettel és belátással vitte a főiskola ügyeit és tanított ernyedetlen szorgalommal, lelkesedéssel.

Engem mindezektől eltekintve, erős egyéni barátság fűzött a megboldogúlthoz mert kristálytiszta jelleme, rendkivül becsületes, egyenes gondolkozásmódja tisztelettel és szeretettel vonzott magához már kis diákkorom óta

Legyen emléke örökké áldott! Találjon nemes példája számos követőre az utókorban!

Dókus Gyula
főiskolai v. gondnok.

—

Radácsy György mint tanár és ember.

Lapozgatom régi naplójegyzeteimet, melyeknek sorai között, — sokszor megteve az útat a benyomásoktól az emlékezésig, onnan a szívig, a szívtől a tollat fogó kézig — annyiszor fordúl elő az ő neve. „Milyen különös szépségű szavakat mondott ma, sohasem tudtam, hogy ilyen kifejezések is vannak a magyar nyelvben ... Ma jobban megértettem Patakot, nem kellett itt suhogtatni a botot, hanem odanyújtani segitségűl annak a botorkáló kis mendikánsnak ... Ma jobban megszerettem Patakot: életszaga van itt mindennek ... De szép volt hallgatni pátriárkhámat, amikor a heidelbergi diákélete nyomorúságairól, fűtetlen szobájáról, egy darab „mindennapi kenyeré"-ről beszélt, ... Délelőtt elmondta, hogy „Pius" nak hívták a diáktársai, mert vallásos volt, nem szégyelte, büszke volt rá ... Hogyan is mondta:

Ha egyszer megfogta Jézus a kezemet, én is megfogom az övét és el nem bocsátom ..."

Behajtom a naplót. Jobban belénktördelte ő az ő gazdag életét, jobban belénk épitette hívő tudásá-

nak szép faragású élőköveit, minthogy írásos emlékeit kelljen keresni az ő személyisége varázsának, páratlan nevelői hatásának, bizonyságtevő lelke bibliás erejének bizonyítására. Mint kis diákok, sokszor átnéztünk egy kis közös tanulásra, vagy játékra a házában lakó mendurtársakhoz a „Radácsy gárdá"-ba, de az udvari kis lugas mellett, ahol könyvei és írásai felett szokott üldögélni, csak lábújjhegyen mertünk járni, mintha önkéntelenül éreztük volna, hogy nem szabad elriasztani azokat a szent gondolatmadarakat, amelyek homloka körül repkednek; pedig nem intett le, nem szidott soha, mégha zajosabbak voltunk sem, mert nagyon szerette, legjobban szerette a pataki diákot. Igen-igen nagy lett azóta, több, mint félszázados tanársága nyomán a „Radácsy gárda". A magyar református egyház sok papja, a magyar élet sok egyházi és világi előljárója sok részben az ő gárdájába tartozik, magát becstelenségnek meg nem adó, egyenes gerincű, halálig hűséges lelkületet, mennyit tanúlt a gárda tőle, a Vezértől. A keze alá, s egyúttal a lelke közelségébe jutók tőle nyertek életstilust, akinek írói stilusához is iskolába kell járni, halála után is a magyar pennaforgatóknak. El lehet mondani, hogy különösen Felsőmagyarország egyetlen kálvinistáját sem lehetne úgy megfacsarni, hogy ki ne buggyanna életükből legalább egyetlen Radácsi csepp, ha másutt nem, az úrasztalánál: az ott mondandó imádságokat ma is az ő „kis könyvé"-nek szavaival mormolja jórészt a frissen konfirmált kis lány és az öreg presbiter.

Legációkból mennyi meleg, tisztelettel és szeretettel teljes üdvözletet kellett az Alma Máter követeinek hozni az ő számára, iskolai találkozók serege, hogy alakúlt áhítatos, búcsújáró menetté — ha illik ez a szó az ő testestől-lelkestől kálvinista mivoltához, ha felkeresték egykori mesteröket a hálás tanítványok.

Tanácsa mindig lelket tápláló kalács volt, útbaigazításai mind egy-egy elhatározó vonást adó faragás tanítványainak élő életszobrain. A professzori katedrán volt igazán nagy ez a Pálba oltott, törvénytévő és kormányzó Mózese a pataki iskolának.

Akik ismerték, tudják, hogy nem profanizálás azt mondani, hogy a Biblia minden nagy emberi alakjával volt valami közös vonása. Otthon volt a Szentírásban, s mint egyik oroszlánrészt végző revizor, szinte második Károlyi Gáspárává lett a magyar Bibliának. Mint egyszer elbeszélte, valamikor a Páli levelek formájában és stilusában — s bizonyára szellemében is — levelezett egy barátjával. Lelkesedése a szent könyv iránt mindig timotheusi, hite és mélysége annak magyarázásában Pál apostoli volt. Hogy megfényesedtek szavai nyomán az Írás különben is fényes lapjai, hogy nyertek melegítő, élő erőt. Midőn el-el merülve régi dolgok mindig tanúságos fejtegetésébe, hogy aztán újra kis görög újtestamentuma fölé hajoljon, úgy tetszett, mintha az ő szájában nagyobb és meggyőzőbb ereje lett volna, mint bárkinek másnak, a János tanúságtételének: „Az Ige testté lett és lakozék mi közöttünk és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét." A negyedik evangélium írójának örökkévalóságba áthajló aggkorához különben is annyira hasonlított az ő mindenekfelett tisztes öregsége.

Ó és újszövetségi exegéziseiben úgy éreztük, hogy a Krisztus követő mögött Krisztus áll, mint Keresztelő János mögött, akinek alakjához egyszer modellnek kérte fel egy német festőművész a még ifjú, testében is magyar tipusnak szabott daliás studenst, persze, amint utánozhatatlan szerénységgel hozzátette — hiába.

Szorongással és aggodalmakkal teli vizsgákon pihenés, megnyugvás és bátorítás volt látni az ő jóságos, komoly arcát, egy-egy bólintása, egy-egy elismerő megjegyzése nagyobb jutalom volt, mint a mindig igazságosan szabott érdemjegy.

Olvasom s mondják, hogy sokat harcolt valamikor, védekezett és támadott, s ellenfelei is elismerték, hogy sohasem magáért, mindig a főiskola és az egyház igazságáért és sohasem alúlról vett fegyverekkel. Arra emlékszem, hogy vagy tizennégy évvel ezelőtt egy őszi estén én is ott tolongtam, éljeneztem a háza előtt feketéllő diáktömegben, mely azért hömpölygött ott, hogy a megtámadottnak tisztességet tegyen, bizalmát, szeretetét és lelkesedését kifejezze.

Ma is emlékszem a ház kicsiny ablakától keretezett, az esti homályban emberentúlinak látszó alakjára, jóságos szavaiból csak az a régi benyomásom maradt meg, hogy bizony ez az ember igaz, nagy, jó vala.

Aki életének gazdag kincseit így tudta szórni tanítványai között, bizonyára még sokkal többet jelentett közvetlen hozzátartozói számára. Hogy menynyit, arról legjobban beszél az ő fájdalmuk, a leginkább vesztesek gyásza. Az ő lelke melegítette azt a meleg családi fészket, mint ahogyan az ő keze által apritott fa melegítette a kályhát és tűzhelyet. Mert sokszor láttuk, hogy maga vágta, még előrehaladott éveiben is, pihenésül, testedzésből a fát, de arról is bizonyságot tehetünk, hogy tanári és írói munkája soha egy percig sem volt favágás.

Pálóczi Czinke István püspök beszélte egyszer róla: Mint fiatal tanár sokszor felkereste abban a coetusban lakó nagy diákjait, ahol ő is lakott, mint kis diák. Búcsúzásnál neki is mindig kezet nyújtott s „szervusz" szavára mint afféle tapasztalatlan kis diák, ő is rámondta a „szervuszt." A lakótársak nagyon megfeddték emiatt, úgy, hogy mikor a legközelebbi látogatásnál újra búcsúzásra került a sor, a Radácsy György „szervusz" szavára ijedt tiltakozással felelte a felsőmagyarországi reformátusok leendő püspöke: „De most már nem szervusz." A főpásztor azt kívánta a történet elbeszélése után, hogy Radácsy György sokáig mondhassa még a halálnak: még nem szervusz!

Azonban a halál csakugyan megfogta már a mi nagy, áldott emlékű öregünk kezét. Vagy talán életének utolsó három napjában bénúlt, mozdulatlan jobbját már akkor is a Krisztus fogta, hogy többé soha el ne bocsássa... *Szabó Zoltán.*

—

Radácsy György.

(Életrajzi vázlat.)

A főiskolát egy nagy professzorának halála borította súlyos gyászba. Meghalt Radácsy György theologiai tanár, a gazdasági választmány elnöke, a tiszáninneni egyházkerület papi főjegyzője, e lapok főszerkesztője. Másnak lesz feladata az ő munkásságát behatóan méltatni, jelentőségét megállapítani. Mi most a friss fájdalom hatása alatt, életrajzának csak körvonalait rajzoljuk meg.

Szepsiben született 1846 dec. 31 én délesti harangozáskor Nagyanyja rögtön rá is olvasta, hogy pap lesz belőle. Atyja, György, tekintélyes lakatos, majd fűszerkereskedő, anyja Szigethi Juliánna, a község legszebb lánya volt. Elemi iskoláit Szepsiben végezte. Középiskolai tanúlmányai végzésére anyja Sárospatakra hozta 1859 szept 2 án. Csodálkozó szemei rátapadtak a főiskolára; rajta felejtette s le sem vette többé róla a szemét. Diákéletének kedves napjait maga írja le az Emlékjelek, bizonyságokban. 1867 ben végezvén középiskolai tanulmányait. átlép a theologiára, hol a jeles diákok közt szerepelt. Tompának egyszer legátusa is volt. A theologia végeztével 1871 tavaszán g. segédtanárrá választották a Váczi István helyére. Vallást, magyart, történetet tanított s a tanítóképzőben vallástant. Ugyanekkor (1869—71) az énekkar elnöke is volt. 1872 szeptemberében Heidelbergbe ment. Távollétében Kovácsi Sándor helyettesítette. 1872 dec. 27-én azonban meghalt Finkei Pál, tehát Radácsyt hazahívták s az év hátralévő részében folytatta a tanítást. 1873 tavaszán „hitelemző" rendes tanárrá választották. Ez év augusztusában meg is nősült, élettársul vevén magához Bálint Erzsébetet. Mint a gimn. önképzőkör tanárelnöke (1875—7), ő vetette meg az önképzőkör könyvtárának is az alapját. Ekkor csak vallástant tanított. 1874—5 ben a tanári kar jegyzője is volt. Az 1877-i nyári egyházkerületi gyűlés a bibliai tudományok rendes theologiai tanárává választotta. A theologus ifjúság egyre növekvő szeretetétől övezve tanított 1917 szept. 1-ig. Azonban ezután is a gazdasági választmány élén maradt 1921 július 12-ig s helyettesként működött (1918—19 kivételével) mindaddig, míg csak a lába bírta a lépcsőt (1925 jul. 1-ig). Ugyhogy 1871—1925 júniusig, 54 évig állt, mint tanár, a főiskola szolgálatában. Ez idő alatt bőséges alkalma volt kivenni az iskolai munkából a részét. 1880—82, 1894—96, 1888—90, 1900—1 dékán, 1882—84, 1896—99 akad. és közigazgató volt. A hittanhallgatók segélyegylete 1894-ben az ő elnöklete alatt alakult meg. Az akadémiai *ifj.* könyvtár élén 1885 től nyugalomba vonulásáig volt. A gazdasági választmányba az Irodalmi Kör képviseletében került be 1884—85 ben s 1887—88-ig volt tagja e minőségben, majd a tanári kar küldte be a Nagy Gusztáv helyére (1897—900). 1900 okt. 5-én pedig annak elnökévé választották s mint ilyen tagja lett az igazgató tanácsnak is. Elnök maradt 1921 júl. 12-ig. Gondosan őrködött a főiskola vagyoni helyzete felett Mégis két ízben támadásban részesült. 1905—8 Zoványi Jenő, majd ugyanő 1910-ben, a Magyar Szóban támadta, de az előbbi támadást az egyh.-ker elnökség (1908 nov. 24), a másikat az őszi kerületi bíróság elutasította s a vádoltnak méltó elégtételt adott. Majd Ferenczi Árpád tette gazdasági működését a sajtóban támadások célpontjává (1908). Radácsy fegyelmi vizsgálatot kért maga ellen, de a konventi bizottság (1910. II. 15.) megállapította, hogy a „főiskola vagyonkezelésében semmi olyat nem talált, ami annak tisztaságát és a kezelők integritását a legtávolabbról is érintené." Az Irodalmi Körnek is hűséges munkása volt 1874 től 1878 máj. 24-ig, majd 1880 nov. 15—1882 júl. 1-ig jegyzője, 1884 ápr. 5—1888 jún. 30-ig pedig másodelnöke volt. A kezelő bizottságnak 1892—3 isk. évtől fogva tagja maradt, míg az 1911—12. isk. évben elnökké nem választották. A Sárospataki Lapoknak 1881 december 10—1882 okt. 16-ig Mitrovics mellett magában, 1882 okt. 30—1884 máj. 26-ig Zsoldossal együtt, 1884 jún. 2—1886 végéig ismét magában társszerkesztője volt, 1887—88 óta pedig felelős szerkesztője 1896-ig. 1896 ban megírta a lap 15 éves történetét, mint búcsúzó szerkesztő. Ebben a lapban pendítette meg a Károlyi szobor gondolatát, melyre a theol. kar 1888—89 ben emlékirattal felelt a püspöknek. A szobor 1891 szept. 14 én le is leplezteteti. (E lapban közölt szép cikkek, életrajzok külön is megjelentek az „Emlékjelek, bizonyságok" c. kötetben.) Tizenötéves fennállásakor a laptulajdonos Irod. Kör Radácsy György tiszteletére igaz szeretettől és tisztelettől sugallt „Emléksorok"-ból álló ünnepi számot adott ki, amely 80 cikkből áll. 1905-től 1919 ig, míg a kommunisták be nem tiltották a lapot, főszerkesztője lett a Sárospataki Ref. Lapoknak. — A buzgó munkást hamar észreveszi az egyházkerület is. 1892 ben tanácsbírája, 1896-ban főjegyzője lett s szép stilusú jegyzőkönyveit szerte az eklézsiákban gyönyörrel olvasták Közülök a Vay haláláról s a püspökválasztásról felvettek (1910. XII.) emelhetők ki. Majd a konventre küldték fel, először, mint pót- (1891—92), majd mint rendes tagot. Ott is hamar felismerték szép tollát s 1896-ban már jegyzővé választották a Mitrovics helyére. Az 1902—3. isk. évben a konventi törvénytervezet egyik szerkesztője, a köznevelési bizottság tagja, 1907 áprilisban pedig konventi rendes és rendkívüli bíró lett. 1903 novemberében a zsinatnak lett rendes tagja, majd 1904—5 ben jegyzője s közoktatásügyi előadója s az esküformák megszövegezője (1903—4) 3 zsinaton vett részt. Tevékenykedett, mint az egyetemes tanügyi bizottságnak előbb pót- (1883—84), később rendes tagja (1895—96) s előadója (1896—97-től) is. Több előterjesztésnek volt megszövegezője. Így a Felsőoktatás Magyarországon c. műben a sárospataki theologiára vonatkozó részt ő írta. (681—688 l. 1896—97) s a II. budapesti zsinat iskolaügyi bizottsági javaslatának is ő a fogalmazója (1906. Sp.) Az 1901—2 isk. évben „Adattárt" s 1910—11-ben „Alapítványi könyvet" szerkesztett a konvent részére iskolánkról

Tagjává s előadójává lett a parochiális könyvtárbizottságnak is (1905—6) s ennek a megbízásából kezdett hozzá az ószövetségi kánontörténet megírásához. Mint az egyetemes énekügyi bizottság jegyzője (1888—89), majd elnöke (1909—10) sokat tett az énekügy érdekében úgy általában, mint a tiszáninneni kerületben (itt 1907 máj. 21. óta) Az 1916—17 isk. évben pl. szép tanulmányt írt a II. próbaénekeskönyvről.

Az elismerés nyomon kísérte lépteit. 1888 óta tagja a Protestáns Irodalmi Társaság választmányának, egy évvel később bíráló s taggyűjtő bizottságának, 1896—97 óta a sárospataki egyház presbitériumának. Az 1906—7 isk. évben lett tagja Zemplénmegye iskolaügyi ellenőrző bizottságának. 1898—99-ben pedig a sárospataki községi iskolaszéknek. 1915—16 ban választották be a pataki képviselőtestületbe s a megyei törvényhatóságba. 1921 óta a Sárospataki Takarék felügyelő bizottsági elnöke volt. — Nyugalomba vonulásakor a főiskola közigazgatója így jellemezte Radácsy Györgyöt: „Radácsy György, a tanári kar nesztora, szept. 1-én nyugalomba vonult. Vele a főiskolának egyik minden időkre legnagyobb professzora vált ki a tanári kar kebeléből, akinek

neve szorosan össze van forrva a főiskola legújabb történetével s aki nemcsak tudományával, hanem életével és példájával is tanítómestere volt az ifjúságnak." 1917-ben nevére volt tanítványai alapítványt is tettek. Már Fejes Istvánnal szemben is emlegették egyesek, de 1910 szeptemberében Tüdőssel, majd 1918 októberében Révész Kálmánnal szemben püspökjelöltül is jelölték.

Munkálkodásának maradandó emlékei azonban művei lesznek. Nagyon szerette a bibliát s mindent megtett azért, hogy annak nyelve korszerű legyen. 1887—88 óta dolgozott a revideált biblia érdekében. Az Énekek énekét, a kis prófétákat, Mózest, Jósuét, a Zsoltárok egy részét, János evangeliomát, a jánosi leveleket, a thessalonikai levelet, az újszövetséget, Esdrást, Jeremiást, Dánielt, részint revideálta részint fordította. Mikor ezeket bevégezte (1898), tanítványai aranytollal lepték meg. Munkatársa volt a Bibliai lexikonnak (1906—7). A biblia iránti szeretete buzdította a Bibliai tanulmányok megírására is 1884 óta, melyből csak az I. kötet jelent meg (1906) s a II kötetből egy mutatvány a Sp. Ref. Lapokban. Az ószövetségi kánontörténetből 3 ív jelent meg [1] Megjelent művei: 1. báró Vay Miklós emlékezete (1886. VI. 27.) 2. A Károlyi biblia háromszázados örömünnepének emlékkönyve (1891). 3 Emléklapok az 1859—67 es osztálytársak találkozására (1892) 4 Ó- és újszövetségi szent történetek (i. Árvai J., átdolg. Radácsy) 1894. (1903 ban 16 ik kiadását érte meg.) 5. Emléklapok Erdélyi János nagykaposi emléktáblájának leleplezése alkalmából 1894 (1894—95 ért. szerint ő szerk.) 6 Emlékbeszéd Mudrány Andrásról (1900). 7. Női arcképek 1900. 8. Warga Lajos emlékezete 1901 szept 25. (1902.) 9. Árvai József emlékezete Sp. 1904. A zemplénmegyei tanitói kör kívánságára. 10 Bibliai tanulmányok I. 1906. 11. Emlékjelek, bizonyságok, I. kötete, 1906. II k. 1910 403 l. (Összegyűjtött dolgozatainak a III. kötetéből 1 ív már ki is volt szedve, maga rendezte sajtó alá megcsinálta a tartalomjegyzékét is, az előszóból is megírt vagy 8 sort amikor a halál letétette vele a tollat.) .2 A keresztyén egyház történetei. 1910 ben a 19. kiadást érte meg. 13. A multak tanúbizonysagai. 1920. (Ezt is, mint a Női arcképeket, a ref. nőegylet ünnepélyén olvasta fel.) Ezekhez járulnak még kerületi jegyzőkönyvei, felolvasásai, melyek többnyire nyomtatásban is megjelentek (14.: 1900 márc. 15 iki beszéd; A szent történetek rövid foglalata;[2] a Pásztor S. emlékére rendezett ünnepélyen az énekkar történetét ismertette, és Szerencsen beszélt a Bocskai-táblánál (1907—8); az 1908—9 isk. évben az Irod. Kör ünnepélyén a régi Sárospatakról s a főiskoláról beszélt; 1909—10 a táncról, 1897—98-ban a 10 szoborról szólt. Apró cikkeinek száma is nagy (pl. a talmudista iskolákról 1899—900). Az Irod. Kör megbízásából megkezdte Hegedüs László élet- és jellemrajzát (1884—85). Mind e cikkek, művek a magyar stilus minden szépségével jeleskednek.[3]

Hogy ilyen sokra volt képes Radácsy György, annak részben az is volt az oka, hogy odahaza szerető családi kör vette körül, amelynek ő mindenki által szeretett s becsült feje volt. Derű s boldogság lengett szobáiban, hová csak kétszer szállt le a szomorúság árnyéka, mikor Dezső fiát elvesztette (1888—89) s mikor elvesztette az ő Baucisát, szerétett feleségét (1927. XII. 29.) Utána elment ő is (1928. I. 11.) Példája bizonyítja a nagy költő, Arany mondását:

> Legnagyobb cél pedig itt e földi létben:
> Ember lenni mindig, minden körülményben."

S ő az volt. Derék, szíves, munkás, hazafias kálvinista magyar ember. Legyen áldott az emlékezete s példája tettre buzdító!

Gulyás József.

[1] 1880—81 óta dolgozott rajta, 1904—5 óta intenzívebben foglalkozott vele.

[2] 1900-ig (15 kiad.) e címmel: Szent tört. rövid foglalata és a keresztyén egyház történetei.

[3] Része volt a Tompa-szobor felállításában is.

Radácsy György gondolataiból.

Ifjúkorom legfényesebb álma volt, hogy mint sárospataki tanár szolgáljam a protestantizmus szent érdekeit... Álmodoztam egyirányú, nyugodt, békességes munkásságról, amely iszonyodik a felszínességtől s kívánkozik a mélyre, a mind mélyebbre, ahol a gyöngy terem s ahol nincs útunkban senki és nem vagyunk útjában senkinek; ahol zavartalanul szolgálhatjuk nemesebb szenvedélyeinket s ahol alig érhet utol az emberek rossz indulata és bizonyos a siker — legalább a magunk számára. A tudomány csendes világába édesgetett a lelkem vágya és — a kielégíthetetlen közügy szolgájává lettem.

*

Hiszem, tudom, hogy a vallás a lélek örök szüksége, hogy az élet Isten nélkül kétségbeesés. Hiszem és hirdetem, hogy a megváltó szeretet Krisztusban jelent meg az emberek között; hiszem és hirdetem az erény diadalát, a bűn büntetését, hiszem és hirdetem, hogy az ember célja a tökéletesedés és hogy a lélek halhatatlan és boldog vagyok abban a hitben, hogy nem magamat, hanem — a nekem adatott erő mértéke szerint — az Ur Jézus Krisztust prédikálom.

*

Uram Jézus! Te is harcot és fegyvert hoztál a világra; de az igazság harcát és fegyverét az igazságtalanság ellen; a szeretet harcát a szeretetlenség ellen, az örök békesség szomjuságának harcát a gyülölködés és vérszomjúság szenvedélye ellen; az Isten szeretetének harcát az emberi telhetetlenség ellen; az Isten dicsőségének harcát a földi nagyságok dicsőítése ellen.

*

A biblia. Nincs a világirodalomban hozzá hasonló. Nincsen egyetlen más könyv, mely annyira érvényesült volna az emberiség történetében, mint ez. Világhatalmak dőltek meg körülte s ez állt, mint a háborgó tenger közepéből kimagasló szikla és nem bírt megártani neki sem ember, sem idő; nem századok, nem ezredek. Dynastiák jöttek mentek, mint a futó habok; az emberi ész sok büszke alkotása egymásután omlott össze, mint homokba épített várak; ezt a könyvet, ennek igazságait, eszményeit, hitét, reménységét, szeretetét nem tudta legyőzni semmi földi hatalom. Mikor az emberiség, — az ő csalárd vezetői révén — útvesztőbe jutott s nyögött a vallásos zsarnokság színes igájában: akkor ez a könyv, ez az ócska könyv elkezdett világítani, mint a hajnal és lángolt, mint Mózes égő csipkebokra és

hallatszott belőle az isteni szó: Legyen világosság! És lőn világosság.

A biblia egész valláserkölcsi életünk fundamentoma; törvénykönyvünk; igazságra vezérlő kalauzunk; Bethesda tava, amely meggyógyítja betegségeinket; Jákób lajtorjája, amely összeköti számunkra az eget a földdel, hogy az oda fel valókat keressük. A magyar biblia a nemzeti megváltatásunk eszköze is. Ez a könyv volt az acél a vallásszabadság kőseinek fegyverén, ez volt a dacos, mindent bíró erő a gálya rabok szenvedéseiben. Ez volt a tűz a magyar templomok magyar papjainak predikációiban

*

(Folyt. köv.)

—

Gyászbeszéd

Radácsy György koporsójánál.

Zsolt. 1: 1—3.

Gyászoló Testvéreim! Még nem száradt fel szemetekből a könny, még nem hegedt be szíveteken a seb, amit a halál okozott az ó esztendő utolsó napjain és íme, Istennek végéremehetetlen akaratából ismét koporsó mellett állotok. De nem egyedül álltok. A résztvevők seregén kívül itt van láthatatlanul egy nagy család is. Ezrek és ezrek részvéte lengi körül e koporsót az alma mater udvarán, azok részvéte, akik vezérüket, lelki atyjukat, tanítójukat, fegyvertársukat, szolgatársukat, vagy barátjukat siratják velünk együtt ez órában.

Isten kegyelmének egyik nagy bizonysága, hogy emberi lelkeket és azok földi életét felhasználja a maga dicsőségére. Sőt kiválaszt egyeseket nagy és szent célok szolgálatára. Olyanokká teszi őket, mint hatalmas termő fákat, melyeknek ágai magasba törnek s lombjai közt fészket raknak az ég madarai, melyek a puszta, lombtalan életeken hiába keresnének erre helyet. A fa lombjai üdítő árnyéka sokakat véd, gyümölcse sokakat táplál. Nem maganak termi gyümölcsét, hanem másoknak, — Isten dicsőségére.

Ha végig tekintünk Radácsy György életén, az első zsoltár felolvasott verseit látjuk megelevenedve. Hatalmas termő fa volt az ő élete. Sok ága a magasba szökött s termett értékes gyümölcsöket egyházunk legfőbb törvényhozó foruma számára. Egyházkerületünk és főiskolánk történetének mindenkor értékes fejezete lesz az, amely számot ád arról a kitartó, lelkiismeretes munkáról és arról az önfeláldozó szeretetről, mely őt egyetemes egyházunk legjobbjai közé emelte.

Magasba nyúlnak azok az ágak is, amelyek a tudomány számára hordoztak bő gyümölcstermést. Könyvek és írások egész sorozata áll előttünk, amelyek bizonyságot tesznek arról, hogy Radácsy Györgyöt mennyire érdekelte és foglalkoztatta a legnagyobb titok, az emberi élet. Megállt e titok mellett, beletekintett annak mélységeibe, szeretettel kutatta annak kincseit, mert ez a tudós nemcsak eszével, hanem szívével is dolgozott, elmultakat s kortársakat a megbecsülő szeretet távlatából vizsgált. Tudós volt, aki irigység és féltékenység nélkül tudta becsülni tudós társait.

És mit mondjak e hatalmas termő fának ama negyvennégy ágáról, amelynek áldott gyümölcseit évenkint egy-egy tanítványsereg szedte le boldog örömmel! Lehet-e szebb hivatás, mint nevelni, táplálni hittel, tudással, szent lelkesedéssel azt az ifjúságot, amely arra van hivatva, hogy Isten igéjének hirdetője, Isten szolgája legyen anyaszentegyházunkban! Az ő hite s lelkesedése nem merül ki. Hitét megtartotta mint Pál apostol, aki úgy tartotta meg, hogy bőkezűen szórta annak kincseit.

Voltak e termő fának olyan ágai is, amelyek nem nyúltak magasra. Itt voltak legalul. Egy részük a miénk volt, a sárospataki egyházé. Presbiterünk volt évtizedeken keresztül s éppen az utóbbi nehéz időkben beteljesedve láttuk benne Jóel jövendölését: „... véneitek álmokat álmodnak." Látásokat látott, álmokat álmodott és lelkes reménysége erősített és vigasztalt minket, akik a munkával terhét hordozzuk.

Azok az ágak, amelyek lefelé hajoltak olyan alacsonyra, hogy a legkisebb unoka is elérhette, — a tietek voltak, Gyászoló Testvéreim! Ezek édes gyümölcseit ti élveztétek. Mert e nagy embernek sok közéleti tevékenysége mellett volt ideje és szíve, hogy titeket is szeressen Isten kegyelme pedig megengedte néktek, hogy amikor az ágak meggörnyedtek az élet terhe alatt, ti támogattátok azzal a szeretettel, amely előre vetett sugara volt annak az örök szeretetnek, mellyel mennyei Atyánk most magához emelte, kiszabadította a gyenge test börtönéből, magához ölelte, hogy hív szolgája ott szolgáljon trónja mellett mindörökké.

Legyen áldott a mindenható Isten, aki így szerette őt és beteljesíté életében az első zsoltár szent igéretét: „... és minden munkájában jó szerencsés leszen."

*

De mi volt a titka e sokoldalú, gazdag életnek!? Mi volt a titka e léleknek, aki az igazságot és szeretetet, a hitet és tudást, a szigort és gyengéd elnézést, a közéleti nyilvános szereplést és a családi élet csendes békéjét egy magasabb összhangban tudta egyesíteni; aki Istennek jó és balsorsban engedelmes szolgája volt, aki a megpróbáltatások, sőt életveszedelmek között is rendületlenül megállt hitében és bízott Isten rendelésében?

A titkot felfedi előttünk a megboldogult utolsó kívánsága. Azt kívánta, hogy ha meghal, bibliáját tegyék mellé a koporsóba. Azt a bibliát, amely a mai magyar nyelven szólaltatja meg számunkra Isten Igéjét, melynek magyar nyelvre történt újabb fordításában tekintélyes része volt néki is. Aki olvassa a magyar bibliát, emlékezzék hálás emlékezéssel Radácsy Györgyre!

Göncön van Károlyi Gáspár szobra. Ő volt az első, aki népünk kezébe adta magyar nyelven a teljes bibliát. Hogy az a szobor ott áll, nagyrészt Radácsy György buzgóságának, a magyar biblia iránti nagy szeretetének köszönhető. S most mi állítsunk szíveinkben emléket ő néki, azért a szolgálatért, amit teljesített egyetemes egyházunk épülésére.

És most itt pihen a koporsóban együtt a test és betű. De együtt él odafenn a lélek és az Ige!

A Szentírás az a nagy meder, amelyben Isten kijelentésének hatalmas folyama hömpölyög. E folyam mellé plántálta Isten az ő életét. Hitével belegyökerezett abba talajba, amit e mennyei vizek tápláltak és így tanulta megismerni Istent, mint atyát, Jézus Krisztus üdvözítő kegyelmét és ama nagy Vigasztalót.

Olyan termő fa volt az ő élete, amelyet Isten Igéje táplált.

Ez volt áldott életének titka.

S ez a titok lehet mindnyájunké, Gyászoló Gyülekezet! Isten azt akarja, hogy életünk gyümölcsöket termő fa legyen. Szeressük hát Isten Igéjét, lelkünk mennyei táplálékát, hogy plántálthassunk mi is e menyben eredő s az üdvösség tengerébe ömlő folyó mellé. *

Legyen porrá a test, porladjon el a betű, de a te lelked éljen az Ige által, szolgálja, dícsérje Istent mindörökké. Ámen. *Forgács Gyula.*

—

Búcsúbeszéd.

Gyászoló Gyülekezet! A tiszáninneni ref. egyházkerület Elnökségének megbizásából, tehát a mi tisztes múltu egyházkerületünk képviseletében — tisztességtételre állottam meg én is — e koporsó mellett.

Gondolatok, érzések, mondanivalók egész raja szállja meg a lelkemet, ahogy itt lakójára emlékezem! S míg a marasztaló, visszahivó szeretet őszinte bizonykodásaival siratom én is ezt a drága, Isten fiaihoz illően, példaképen leélt s most már tőlünk búcsúzó életet, mégis, a hitvalló ember alázatosságával, a fájdalomnak parancsolni tudó, könnyeit letörlő keresztyén boldog dicsekedésével áldom az Istent az ezzel az élettel minekünk adatott kegyelemért s azért a megbecsültetésért, hogy Isten az Ő Szent Lelkének emberek életében való munkálásával az örökélet átjáró kapujává magasztositja fel a halált!

Mert hiába takarja be pár perc mulva látó szemünk elől a mi kedvesünket az ő általa is imádasig szeretett honi föld göröngye, az ő életéből itt minálunk maradó, ragyogó drága értékek: *az ő alkotásai, tanitásai, példamutatása, kereszthordozásai, a legszebb magyar nyelven megirott könyvei, bibliafordításai, az Istent átölelni vágyódó boldog boldogok ajkán és szivében élő mindennemű megnyilatkozásai, azok az evangéliumi értékű intelmei*, túlélik őt!

Ha elfelednék őt az élők, ha nem mondanák el egymásnak az unokák, akkor a kövek fogják hirdetni itt minálunk, hogy ennek az életnek nem árthat a halál!

S amig fájó szívvel látjuk pusztulását, ritkulását annak a nemrég még nagy magyar erdőnek, melynek dús fakadású, mély hitű, tudni vágyó, eszményeket szerető hajtása volt ez az Élet is, . . . bárcsak itt a halál kapujában megértetné az itt maradottakkal azt az üzenetet, hogy *megtanulnánk még életükben megbecsülni a mi igazi értékeinket*! Bárcsak szent fogadástétel nagyszerű alkalma lenne reánk ez a könnyekre hívó óra, hogy az ő eszményekkel áldott életének örök értékeit, egyház, haza, család oltárai körül való forgolódásainkban élővé tenni vágynánk!

Mert, ha a Radácsy Györgyök: imádsággal és könnyhullással, jósággal és megbocsátással, kötelességtudással és szolgálatba való fáradthatatlansággal áldott lelkének eget verdeső szent tüzeiből csak egy szikrányi lángot fognának a magyar kálvinista lelkek, akkor a szomorú nappalok és éjjelek magyarjaira, én Istenem, — „de szép, fényes hajnal hasadna!“ ...

Ez volna az igazi tisztességtevés!

Ez volna az ő hozzá, de az őt nekünk adó s most haza hívó Isten akaratához is legjobban illő, kálvinista tanár- paphoz méltó, gyönyörűséges szép temetés!

Álmokat álmodó, látásokat látó, — mi Próféták! — mi dicsekedésünk, a szivünket készitjük neked temető kerteddé! A Tiszáninneni egyházkerület hivatalosai és nem hivatalosai, a gyermek hűségével szerető tanítványok egész seregének szivében, te, örökre élni fogsz!

Áldott volt ez az élet!

Aldassék érte az Isten mindörökké. Ámen!

Farkas István.

—

Ima

Radácsy György sírjánál.

Szabados Urunk, Uraknak Ura, Édes Atyánk a Krisztusban! „Leesett ami fejünk koronája“, s mi a porba nézünk, a sírgödör rettenetes mélyen révedezünk, pedig ha koronát keresünk, itt is fölfelé kell néznünk, mert égivé tetted már a földi koronát s beolvasztottad azt a halhatatlanság mennyei gyöngyeinek és gyémántjainak foglalatául.

Szent Fiad arra tanított, hogy fénylő világosságért, tündöklő jó cselekedetekért Néked adjunk dicsőséget, mennyei Atyánknak. Dicsőítünk hát Téged még a megnyílt sír szájánál is, mert látjuk ennek az idehanyatlott gazdag életnek cselekedeteit, s fénylett előttünk annak világossága. És mikor annak fényét itt, e földön kioltottad, közöttünk hagytad áldásait.

Halálban is megtartó Istenünk! Ha kitörted is ezt az erős szemet a testvéri szívek élő láncából, ne lazítsd meg ezzel a Hozzád fűző kapcsokat. Az elköltöző életének áldott emlékezetét, szent tanúságait hagyd itt minékünk Illés csodatévő palástjaként, akadályozó nagy vizek kétfelé választására, elszakadt szívek egybekapcsolására. Ne engedd, hogy ennek a sírnak mélységével alacsonyabb legyen a hegyen épített városnak, a szeretett főiskolának nagysága és magassága.

Szent Atyánk! kínzó gyászunkat, a veszteség fájdalmát enyhítsd meg a Te soha nem fogyatkozó irgalmasságoddal. Éreztesd meg velünk, hogy olyan sírnál állunk, amely felett oly közel a halált legyőző, megváltó Krisztus, amely mellett olyan könnyű remélni, hinni az örökéletet, a viszontlátást.

Te tudod, Mindentudó, hogy ami kedves halottunk hitte, amit tanított, élte, amit hitt. Hitte és élte a lelkével rokon apostol szavait, azt a szilárd meggyőződést, hogy sem halál, sem élet, sem jelenvalók, sem következendők, sem magasság, sem mélység nem szakaszthatja el a Te szerelmedtől, amely vagyon a Te Szent Fiadban.

Hallasd még egyszer ezt a tanítást, zendítsd meg még egyszer ezt a prédikációt még a sírnak néma szájából is, s ebben adj a gyászolóknak gyógyító vigaszt, az elköltözöttnek csendes pihenést és örök életet! Hallgass meg Istenünk a Te Szent Fiadért. Ámen, Ámen! *Szabó Zoltán.*

— **A főgondnok és presbiter választás Sárospatakon** meglepetéseket hozott. Főgondnok lett *Izsó Bertalan dr.* ügyvéd dr. Kiss Sándor eddigi főgondnokkal szemben. Ugy értesültünk, hogy néhány uj presbiter megválasztása ellen felebbezést jelentettek be. A tanári kar köréből a presbiterium uj tagjai közt vannak Elekes Imre, dr. Gulyás József és Novák Sándor.

Az egyházi adó állami beszedésének a kérdéséhez.

(Folytatás.)

Bár nem lelkesedünk az egyházi adónak együttes községi kezelés útján való beszedéséért, már csak azért sem. mert megnehezíti az egyházközségi választói névjegyzék összeállítását, mégis helyteleníte nünk kell a fenti új p. m. rendelkezést, mert az az együttes kezelés előnyét élvezni kívánó egyházközség számára felesleges bürokratikus beavatkozással akarja ez előny kihasználását megnehezíteni. Abból, hogy a pénzügyminiszter a 10% nál magasabb egyházi adó együttes kezelhetésének az ügyét magának tartja fenn döntésre, az látszik, hogy a pénzügyminiszter felül akarja bírálni, hogy az illető egyházközség nem feleslegesen vet-e ki az államival vetekedő magas adókat. Hát itt van a hiba! Annyira nem ismeri Magyarország pénzügyminisztere a magyar ref. egyházak (de azt hisszük, épúgy a többi egyházak) helyzetét, hogy feltételezi talán felesleges szükségleteknek a beállítását, képtelen fizetésemeléseket, luxuriosus kiadásokat, amelyeket az ő avatott szemének kell majd konstatálni s ennek megállapitása után az ilyen nagyzoló és a hívők fizetőképességét semmibe vevő egyházközséget az állami jogsegélyből kizárni? Nem tudná a pénzügyminiszter úr, hogy épen a legmagasabb egyházi adót szedő egyházségek ezeket az adókat a legminimálisabb, valósággal a létminimum határán álló szükségletek fedezésére vetik ki s hogy a megnövekedett terheket épen az államnak a magatartása és rendeletei idézik elő a tanítói fizetések egyre nagyobb részének az áthárításával, a nyugdíjjárulék emelésével stb., stb. Bizonyára tudja és e jobb tudomása ellenére mégis az állam féltett pénzügyi egyensulyának egyoldalulag felfogott szempontjának sulya alatt képtelen rendelkezést bocsát ki. Indirekte feltételezi az egyházról, hogy az a kivetett magas adóival veszélyezteti az állampolgárok adóképességét s ezáltal ártalmára van más közületeknek, államnak, törvényhatóságnak és községeknek és az egyháznak vagy némely egyházközségeknek az állam és község kárára való tultengést imputál.

Az idézett rendelkezések feleslegesen nyulkálnak bele az egyháznak országos törvények által biztosított autonomiájába s fenntartásuk. pláne esetleges tovább fejlesztésük esetén sok helyen az egyház munkáját fogják lehetetlenné tenni. E veszedelmes tendentia első komolyabb megnyilatkozásánál fel kell emelni tiltakozó szavunkat s rámutatni arra, hogy nem lehet az államot az egyház ellenére szanálni, hanem e kettőt csak együtt lehet elérni. A pénzügyminiszter úr aggodalmainak eloszlatására egy sokkal alkotmányosabb és konciliánsabb út állott volna rendelkezésre. Nevezetesen módjában állott volna ott, ahol az együttes kezelésbe vont adók %-át túlmagasnak találta, az illetékes felettes egyházi hatóságot keresni meg az ügy megvizsgálása iránt s annak a jelentéséből meggyőződhetett volna, hogy az egyházközségeket semmi mulasztás nem terheli s az egyedüli segítség az adócsökkentési és egyéb állami segélyek sürgős emelése.

Rá kell mutatni még arra, hogy az idézett p. ü. m. rendelkezések súlyosabban érintik a ref. egyházakat, mint pl. a kath. egyházat A kath. egyházi adók ugyanis főleg párbérszolgáltatásból és iskolai adókból állanak, ezekre pedig a korlátozás nem vonatkozik, egyéb hitközségi adót pedig, mert nincs rá szükségük, alig vetnek ki. Ellenben a református egyházaknál a legtöbb helyen nincs külön iskolai adó, hanem egységes egyházi adó, amire pedig a korlátozás fennáll. Ha e p. ü. m. rendelkezések érvényükben fennmaradnak, akkor azok az egyházközségek, amelyek a község által kívánják adójukat beszedetni, kénytelenek lesznek az iskola szükségleteire külön iskola adót vetni ki, amelyre a korlátozás nem vonatkozik, egyéb célra kivetett adóikkal pedig a 10%-on alúl maradni, ha adójukat a község útján kívánják szedetni.

Hallottunk olyan véleményt, hogy nem baj, ha nem is szedi az állam a község útján az egyházi adókat *együttes* kezelésben, hát szedi majd *külön* kezelésben. E nézet helytelen. A K. K. H. Ö 9. §-a szerint az egyházi adókat, ha a község szedi, okvetlenül együttes kezelésben kell szedni. A külön kezeléssel nem is sokra menne az egyház, mert akkor minden adófizetőtől önmagától függene, hogy akar e egyházi adót is fizetni s a község csak annyit szolgáltathatna ki, amennyi a külön kezelt egyházi adókra valóban befolyt. Holott az együttes kezelésnek épen az az előnye, hogy a megállapított arányszám szerint az együttes kezelésben befolyt összegből minden hónapban pénzhez jut az egyház. *Dr. Trócsányi József.*

BELMISSZIÓ.

Rovatvezető: *Enyedy Andor*, egyházkerületi belmissziói előadó.

Református egyházunk missziói multjából.

Édesatyám, néhai Kiss Károly előbb gárdonyi, utóbb mányi lelkész unokája volt azon *Kiss Benjáminnak*, ki a felvilágosodott gondolkozásu II. József császár által 1781. október 25-én kibocsátott türelmi parancs és ezzel kapcsolatban ugy az udvari, mint a magyar helytartó tanács rendeletei következtében tanulmányainak a sárospataki főiskolán történt befejezése után Szalay Sámuel tiszáninneni superintendens által megvizsgáltatván, ordináltatott és számos magyar theologussal együtt 1783. évben morvaországi pappá lett. Szalay Sámuel superintendens a sárospataki főiskolán őrzött egyházkerületi levéltárban ezt a következőleg örökitette meg: Reverendus Dom. Beniamin Kiss ex possessione Vajda inclyto Comitatui Abaujvariensi ingremiata oriundus, ordinatus est in ecclesiam Bosin in circulo Boleslaviensi sitam.

Kiss Benjámin morvaország-bosini református lelkésznek ugyancsak a sárospataki főiskolán végzett hasonnevü fia, II. Kiss Benjamin szintén szintén morvaországi, rovecini ref. lelkész és esperes lett. Ennek fiai, u. m. Lajos, Adolf, Károly és Gusztáv hasonlóként magyarhoni főiskolákat végezvén, mindnégyen magyar hazájukban telepedtek meg, bár az édesapa végóhaja az volt, hogy Deo et ecclesia volente Lajos fia hivatalbeli utóda legyen. Közülök Lajos gyömrői lelkész és a pesti egyházmegyének hosszú időn át volt esperese, Török Pál és Ballagi Mór kortársa, barátja és munkatársa, s a gyömrői birtokán tartózkodó gróf Teleky család bizalmas embere, Adolf az uj-sovéi német ajku református egyház lelkésze, Károly előbb gárdonyi, utóbb mányi lelkész,

Gusztáv Pestmegye által 1847-ben a pozsonyi diétákra Kossuth Lajos mellé kirendelt juratus, majd 1848/49-iki honvédszázados, az ezután bekövetkezett üldöztetésének és bujdosásának megszünte után pedig hódmezővásárhelyi főgimnáziumi tanár és igazgató lett. Ezen család tagjai közül a legutóbbi időkig számosan voltak lelkészek, mert Rákóczy szabadság harca után a jószágát vesztett család fitagjai most már a tudományos pályára tértek át.

A hazából elköltözött I. Kiss Benjámin abaujmegyei régi nemesi családból származott, kinek atyja a külhoni egyetemeken járt s ezért clarissimus jelzővel említett Kiss György előbb alsóvadászi akad. rektor, nádasdi, majd abaujvári, külföldi utjáról visszatérve legutóbb pedig krasznyikvajdai lelkész volt. A rendelkezésemre álló adatok szerint az 1710. előtt született clar. Kiss Györgytől számitva mostanig eltelt két századon és öt emberöltőn át a családnak megszakitás nélkül számos lelkésztagja volt s igy az méltán mondható Ároni családnak.

Azt hiszem, hogy nem egészen érdektelen, ha ezen immár két századon át Ároni család történetével kapcsolatban néhány közérdekü és kortörténelmi adatot említek.

Az abaujvári, utóbb krasznyikvajdai református lelkész clar. Kiss György nevét a vajdai anyakönyvben az 1792. évből származó következő vers örökiti meg:

Kiss György ezután következett.

Ez tudós pap volt, áll róla emlékezet.

Megemlitem továbbá azon levelet, melyet Csernánszky János bányakerületi ág. ev. superintendens magyar papoknak Cseh Morvaországba leendő kiküldése tárgyában az 1782. évben Szalay Sámuel tiszán inneni ref. superintendenshez intézett: Mitte frater dilectissime ministros tuae confessionis in Bohemiam et Moraviam, quia mei non sunt acceptabiles. Eleintén ugyanis a csehországi protestánsok a hozzájuk közelebb eső pozsonyi ág. ev. lyceumból kikerült s szláv nyelvet beszélő papokat hivtak magukhoz, utóbb azonban már csaknem kizárólag sárospataki és debreceni ref, theologusokat kerestek.

Az sem érdektelen, hogy az ezen korbeli elméket mily kizárólagosan uralták a vallási eszmék és mennyire háttérbe szoritották a családi és nemzeti érzületet, vagy éppen a mai kort jellemző anyagelvies gondolkodást. Nem törődtek ezek a nemzeti és családi kötelékek megszakitásával, mert mindennél szentebb volt előttük az evangélium hirdetése, melynek érdekében még családjukat és hazájukat is elhagyták. Élénken illusztrálja ezt a sárospataki annalesekből vett következő adat: 1782. szeptember egyik napján a 6 órakor tartatni szokott esti istentisztelet alkalmával Szentgyörgyi István az ősz rektor-professzor beszélt. Beszédének hatása alatt „az evangélium terjesztésére a Jézusért" vállalkoznak huszonhárman. közöttük I. Kiss Benjamin. kivel egyidőben mentek Csehországba a többek között Balla István, Gecsi-Nagy István, Breznay János, Szalay József, Ladányi István, Szilasi-Végh János, Bacsa Máté, Molnár Péter, Sallai János, Kazai János, Berethi István, Tardi Mózes, Kaposi Sámuel. Toronyay Miklós stb. csupa jó magyar ifju, kik közül többeknek unokái és szépunokái pl. Molnár és Tardié. sőt nőágon családunkbeliek is élnek még Morvaországben.

Szóhagyományként ma is él Morvaországban a két Kiss Benjámin emléke; az idősebbé mint rendkivül szálas és testileg rendkivül erős férfiué, az ifjabbé, mint tudósé és kiváló egyházi szónoké. Továbbá az, hogy az első magyar lelkészek egyházi beszédeik elmondása közben — bár arra egész héten át készültek — a cseh nyelvnek hiányos ismerete miatt mennyi nyelv-hibát ejtettek, melyek aztán az ájtatos hiveknél gyakran jóizü mosolyt keltettek.

A cseh- és morvaországi hitrokonok, — egyháziak és világiak, — de főleg az első magyar lelkészek mai hivatalbeli utódai és igy tetteiknek közelebbről ismerői hálásan emlékeznek meg a sok nélkülözés és szenvedés közben is kötelességüket hiven teljesitő első magyar papokról. Elismerik azt, hogy az ő érdemük, hogy Cseh- és Morvaországban a már már teljesen elnyomott protestantizmust, a templom. lelkész és tanitó nélkül maradt, tehát minden támaszt nélkülöző protestánsokat — uj életre ébresztették és hitükben megerősitették mely nélkül a protestantizmus teljésen elpusztult volna Cseh-Morvaországban. Egyik csehországi lelkész az ifjabb Kiss Benjámin mai hivatalbeli utóda, ennek haláláról és eltemettetéséről irván, idézi Nagy Sámuel Morvaország akkori superintendensének nagyatyám temetésekor mondott szavait: „Amennyire szerettem őt, mint jóbarátot, éppen úgy nagyrabecsültem őt, mint egyházi férfiut" Hozzám intézett levelét ekként végzi: „Mi pedig a jobb hazába költözött elődöknek és utódoknak szellemi epigonjai tekintetünket az égre emelvén rebegjük: hála azon férfiak emlékének, kik fáradságot nem kimélve, hazájok áldott mezőit odahagyták és hozzánk jöttek, hogy népünknek azt, mire leginkább szüksége volt — az Isten igéjét — mélyen szivébe vessék."

Egy másik csehországi lelkész, az idősb Kiss Benjámin egyik unokájának férje azt irja nekem: „Hálára kötelezettnek érzem magamat nem annyira rokonságunk miatt, mint inkább azon szolgálatokért, melyeket az első magyar lelkészek egyházunknak és népünknek tettek. Vajha ezt mindenki érezné."

Alkalmam volt továbbá a keresztyén ifjúsági egyesületeknek 1902. augusztus havában Krisztiániában (Osló) tartott világkongresszusán másik két morvaországi protestáns lelkésznek meleg baráti vonzalmát és rokonszenvét tapasztalni és előttem tett hálálkodó nyilatkozataikat — mint amaz őszinte hitbuzgóságból eredő önzetlen szolgálatok és érdemek késő visszhangját — hallani, melyeket elődeim és a többi magyar papok a cseh- és morvaországi ref. egyháznak tettek.

Végül meg kell emlitenem, hogy a rovecini egyházközség az 1844-ben meghalt nagyatyám, II. Kiss Benjáminnak, mint a türelmi parancs után volt első lelkészének emlékére az ottani temetőben egy igen szép és diszes fehérmárvány siremléket állitott és arra meleghangu feliratot tett. A siremlék felavatására 1927. aug. 28-ra engem is meghivtak. Jelen nem lehettem, de a megemlékezést családunk nevében megköszönve, rámutattam arra, hogy a keresztyén kultura nem mindig nyugatról keletre. de megforditva is terjed, miként ezt az ottani magyar papok igazolják.

Hogy ezeknek a magyar papoknak minő nélkülözéseket, sőt testi bántalmakat kellett elszenvedni, megemlitem, hogy I. Kiss Benjámint és nejét liebstadti hivei tettlegesen is bántalmazták, 300 frt. évi járandóságát nem fizették s miután az éhenhalásnak

volt nejével együtt kitéve, állomását otthagyta, bár több mint két évi fizetése, összesen 800 frt. követelése volt hiveivel szemben.

Ime azon szeretetmunkának és hithűségben való megpróbáltatásoknak emlékei, melyeket az akkori magyar papok nemcsak hazájokban, de másfél századon át a külföldön is hiven végeztek s ezzel a magyar névnek a külföldön is becsülést szereztek, még ma is élnek és hálás elismerésre találnak a késő utódoknál, biztositván ezzel a külföld rokonszenvét hazánk és főleg hazai protestáns egyházunk iránt és bizonyosságot tevén arról, hogy a valóban keresztyéni és emberbaráti cselekedetek végeredményben idegen népeknél sem kelthetnek mást, mint az elismerés és rokonszenv érzelmeit. Vajha ezen emlékek ma is például, tanuságul és buzditásul szolgálnának.

Dr. Mádi Kiss Károly ügyvéd.

—

A cserépfalui ref. egyházközségben december hónap folyaman 6 vallásos estély volt, köztük egy karácsony-esti ünnepély, amely utóbbin a vasárnapi iskolásnövendékek mondották el a Messiásra vonatkozó igéreteket és a boldog teljesülés új szövetségi igéit. Az összegyűlt pénzből és természetbeni adományokból 18 szegényebb iskolásgyermek kapott 1—2 ruhadarabot, pl. cipőt, csizmát, téli kabátot, berliner-kendőt, meleg harisnyát, 15 szegénysorsú család pedig élelmiszereket: kalácsot, szalonnát stb. Az adakozás bőségét az a tény mutatja, hogy népesebb családok 8—10 drb. egész kalácsot is vittek haza. Meghatotta a szíveket Samu István sárospataki theologus, ünnepi követ gyönyörű szóló éneke, amit Pósa Jolán tanitónő harmóniumon kisért. Az 1927. évi adakozások összege 937 P 33 f., amely összeg kicsiny adományokból (1—20 P) jött össze: kis emberek, de buzgó lelkű református keresztyének szivének a testvéri összedobbanása az Isten nevének dicsőségére.

—

Ondról irja lapunknak lelkipásztor-testvérünk: Boldog és megelégedett vagyok mostani helyzetemben. Mindegy, hol hirdetem Isten igéjét. Fő az, hogy hirdetem s hálás talajba hullnak a magvak. Minden reggel Irást magyarázok (hallgatóim száma 50—150 közt mozog). Van egy fiu- s egy leányegyletem 120 taggal. Van négy bibliaköröm; a tagok számát nem tudom; 8—8 taggal indultam el, de ma sem fértünk az irodámban. Minden este van egy bibliaköri munkám. A 12—16 éves leányokat már feleségem vezeti. Az eredmények rám vonatkozó részével nem dicsekszem; hálát adok érte Istennek. A bibliakörök megindulása óta 34 biblia fogyott el. (Gyülekezetem 110 családból áll.) Azonkívül az itt járt iratterjesztőtől talán 12 darabot vettek híveink. A teaestélyek jövedelméből 24 gyermeknek és 2 öregasszonynak juttattunk ruhát. 75 gyermek kapott mas-más karácsonyi ajándékot. Egy szegény, beteg családról Leányegyletünk gondoskodik Isten iránti hálával irom ezeket. Munka van a legeldugottabb helyen is, csak legyenek munkások.

—

Theologusaink egyházi munkája. Sárospataki Akadémiánk növendékei az iskolai év első felének három hónapja alatt tevékeny részt vettek a gyülekezeti és belmissziói munkakban, természetesen elsősorban a helybeli egyházban, azonban esetenként a környékbeli s a szüreti szünidőben a saját egyházaikban is. Gyakorlati munkáik vázlatos statisztikája: A helybeli lelkészi hivatalban u. n. „inspekciót" tartottak 51 alkalommal cca 150 munkaórában. Hétköznap reggeli istentiszteletet végeztek 58, vasárnap délelőttit 19, vasárnap délutánit 20 alkalommal, 3 szórványban d. e. és d. u. istentiszteletet tartottak, a gyermekekkel is foglalkoztak 33 alkalommal. Gyermekistentiszteletet 3, irásmagyarázatot 5 izben tartottak. Gyermekpasztorációs összejövetelt tartottak 6—8 tagú csoportokkal 45 izben, vallásos összejöveteleken imákkal, szavalattal közreműködtek 27 esetben; hittanórát tartottak 12-őt, látogatást végeztek 34-szer. Előadást tartottak 8 izben, kiscserkész munkát végeztek cca 110 munkaórán. Egyikük egy r. kath.-t egyházunkba áttérített. Vezettek állandóan 4 középiskolás bibliakört, megkezdték újabb 7 kör vezetését. Istené a dicsőség!

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

Szövetségi munkaterv.

A lap előbbi számában megjelent cikkemnek lényege röviden az, hogy a Kálvin Szövetségi szervezettel meg lehet s meg kell alkotni a kálvinista lelkiegységet. Meg *kell* alkotni azért, mert évszázadok mulasztása következtében nincs meg s meg *lehet* alkotni azért, mert ez a szövetségi szervezet alkalmas arra, hogy az egyetemes papság elvét s ezen keresztül a lelkiegységet a gyakorlatban, ha lassan is, de mind jobban megvalósitsa.

Alkalmas ez a szervezet erre, mert mint szervezet magába foglalja, magába szívja a közös munka és közös érdekek kapcsán az egyházi és világi elemek minden rétegét (nőegyletek, leányegyletek, ifjúsági egyletek stb), másrészt, mert az alábbi munkatervben — mely egyelőre még csak ideiglenes tervezet — mindazon *módok* és *eszközök* bennfoglaltatnak, melyeknek mindig az adott helyzetekhez mért célszerű és helyes alkalmazása által a szövetségi munka céljait fokozatosan elérhetjük.

Ez a munkaterv — bár a szövetség *egyháztársadalmi* szervezet — magában foglalja a bel missziói teendőket is. De a szervezet munkába állítja az egyházi elemek teljes egészét, a lelkészi és tanítói kart, egyházi és világi tisztviselőket is s ez a tény kétségtelenné teszi, hogy a szövetség teljes erejével egyetemes egyházunk támogatására rendelt szerv akar lenni, az egyházzal a legszorosabb összefüggésben s annak intenciói szerint akar dolgozni. Meggyőződésem, hogy ma, midőn a belmisszió még az első lépéseknél van, hiba volna, ha a Kálvin-Szövetség kihagyná programjából ezeket a feladatokat. Mindazonáltal a Kálvin-Szövetség azon az állásponton van, hogy csak addig akar ennek a programnak az alapján dolgozni, míg a belmisszió annyira megszervezkedik, megerősödik, hogy ezeket a feladatokat átveheti s akkor — ha egyetemes konventünk, egyetemes egyházunk úgy óhajtja —, kizárólag egyháztársadalmi kérdésekkel fog foglalkozni. Addig azonban engedtessék meg a szövetségnek, hogy az egyháztársadalmi és belmissziói teendőket egybekapcsolva haladhasson a megkezdett s határozott sikereket igérő utakon, hogy erősödhessen s

előkészíthesse a belmisszió részére is a kálvinista lelkiegység megteremtését.

A gyakorlat s az idő fogja megmutatni, hogy egyetemes egyházunkra, kálvinista társadalmunkra nézve miként lesz célszerűbb és üdvösebb: a szövetségi szervezetben egybekapcsolódva, lelkiegységben összeforradva az erők összpontosításával, vagy pedig szövetség és belmisszió formailag s látszólag talán összhangban, de valóságban mégis külön táborban szolgálni egyetemes egyházunk s kálvinista egyháztársadalmunk magasztos, nagy céljait.

Midőn a szövetségi munkatervet ezek előrebocsátása után az alábbiakban közöljük, kérem azokat, kik érdeklődéssel tanulmányozzák, hogy véleményüket szíveskedjenek hozzám juttatni, hogy azokat a végleges átdolgozásnál felhasználhassuk.

Munkaterv.

Általában: az alapszabály 4. §-a.

Részletesen:

I.

Szervezés.

1. Legfontosabb, legsürgősebb feladata, hogy a Kerületi Szövetség szervezetét a járási szövetségek teljes megszervezésével minél jobban kiépítse s ezzel a kerület reformátusságát, egységes egyháztársadalmi szervezetbe tömörítse, vagyis megalkossa a kerületi reformátusság lelkiegységét;

a szervezett tervszerű szövetségi munkát mielőbb megkezdje s e cél előbbrevitelére Miskolcon mielőbb kerületi Kálvin-házat létesítsen;

ott, hol szükséges s amint lehet, imaházat, gyülekezeti termet, internátust, olvasókört, napközi otthont s egyéb intézményt létesítsen.

2. Ebben a szervezetben megalapozza megerősítse s munkára bírja a puritán kálvinista szellemet, erkölcsöt, öntudatot, önérzetet, kálvinista hitet, tudást, erőt és akaratot;

nagyra nevelje a kálvinista összetartás szükségességének az érzetét.

3. A kerületi ref. nőegylet, leányegylet és ifjúsági egylet megszervezése és bekapcsolása az országos szervezetekbe.

4. Iskolai Kálvin körök megalakításának elő segítése.

5. Kerületi Kálvin-Szövetségi nagy gyűlés rendezése évente, lehetőleg minden évben más-más egyházmegyei, illetve járási szövetség központján, vagy nagyobb egyházközségekben.

6. Kerületi szövetségi lap létesítése (ez a Sárospataki Református Lapokkal megvalósult.)

7. A református munkásság bekapcsolása a szervezetbe, a szövetségi munkába és azok érdekeinek felkarolása. (Munkásügyi bizottság fog szerveztetni.)

II.

Hitélet.

1. Hittestvéreinknek buzgó vallásosságára, hithűségre, hitvédelemre s erkölcsös életre, nemzeti érzésre, fegyelemre, az egyház és egyházi, valamint a közéleti előljárók iránti tiszteletre, hittestvéreink segítésére s azok érdekeinek védelmére való nevelése.

2. Egyházunk, lelkészeink, tanítóink, intézményeink, egyesületeink támogatása vallásos munkásságukban, szellemileg, erkölcsileg, anyagilag.

3. Áldozatkészségre való nevelés az egyház s minden református intézmény, hittestvér s általában minden szükölködő iránt.

4. Közreműködés templomok, imaházak, otthonok, üdülők, kórházak stb. megszervezésében;

kedvezmények kieszközlése úgy itthon, mint külföldön. *vitéz Sáfrány Géza.*

(Folyt. köv.)

—

Értesítés. A Kerületi Kálvin Szövetség vezetősége f. hó 24-én délután 3 órakor (nem 4-kor) tart Miskolcon elnöki értekezletet.

—

Kerületi Kálvin-Szövetség ügyeit érintő mindenféle *adminisztratív* jellegű levelezés *Czinyéry* Barna miskolci ref. leánygimn. tanár, szövetségi főtitkár úr címére küldendő;

a *Sárospataki Ref. Lapok* számára szóló mindenféle *irodalmi* levelezés pedig *dr. Hegyaljai Kiss Géza* lelkész, szövetségi főmunkatárs címére Bőcs, (Borsod vm.), u. p. Berzék.

APRÓSÁGOK.

—

1. Miért maradt el a boldvai Hangya Szöv. új épületének felavatása?

Aki nem tudja, nem is sejti.

Boldva község lakossága meglehetősen vegyes vallású. A községben alakult Hangya Szövetkezetnek majdnem mindenki tagja, valláskülönbség nélkül. A múlt nyáron épült egy szép, új szövetkezeti ház, mely felavatásra várt. A Szövetkezet Igazgatósága túlnyomó részben reformátusokból áll. De, hogy az idők folyamán sehonnan vád ne érhesse őket, úgy határoztak, hogy mindegyik felekezet lelkészét meghívják az avatásra. Kezdték tehát a felkérést a Boldvára beszolgáló sajóvámosi róm. kath. plébánuson; előadván, miről van szó?! A plébános úr azonban azt a választ adta, hogy csak abban az esetben szerepel a szövetkezeti ház felavatási ünnepélyén, ha a ref. felekezet lelkésze nem fog functiót teljesíteni.

Ez a száraz tény. Ezért maradt el a felavatás. És meglepő az a gyöngéd hallgatás és mélységes csend, amiben a kath. hívők serege részesítette plébánusuknak ezt a kijelentését; nem volt a kath. atyafiaknak egyetlen szavuk sem, amellyel az annyira hangoztatott felekezeti béke megsértésének bélyegezték volna ezt az udvariatlan, sőt sértő eljárást.

Hasonló esetről tett említést X i lelkésztestvérünk is a múlt évi egyházlátogatás alkalmával, ott azonban a ref. vallású gyárigazgató erélyes fellépése következtében visszavonta a kath. pap hasonló nyilatkozatát és végül mégis csak lealacsonyodott oda, hogy együtt tiszelte Istent a ref. és luth. lelkipásztorokkal.

—

2. A keresztszülő az új „Ágendás-könyv"-ben.

Aktuális kérdése ez ma a ref. egyházi életnek. Bizonyos ébredés tapasztalható e téren. Hiszen a múltban annyit engedtünk, annyit tűrtünk, annyira szabadelvűek voltunk; nekünk igazán jó volt mindenhogy: hogy most már csakugyan itt az ideje, hogy kissé jobban szétnézzünk a saját portánk körül. A

róm. kath. egyház a ref. hivőt ma is eretneknek, eltévedt gyermeknek tartja, s mint tévelygőt várja vissza. Ott a ref. keresztanyát igen ritka esetben fogadták el, helyette kath. nővel tarttatták oda a csecsemőt. És mi? Nekünk eszünkbe sem volt a dologgal foglalkozni. Pedig különösen vegyes vallású községekben igen fontos kérdés ez.

Hatalmas segítségünk a múlt évi konventi határozat és az új Ágendás-könyv. Most már egész bátran követeljük, hogy ref. gyermeknek csak ref. keresztszülei legyenek. Nagy lépés lesz ez a ref. öntudat felébresztéséhez. Továbbá az új Ágendáskönyvben előírt fogadalmat minden esetben tétessük meg a keresztszülőkkel. Ettől is várhatunk valamit. Legalább is elérjük vele azt, hogy nem ismétlődhetik meg az olyan eset, mint itt nálunk, hogy a kath. apa és kath. keresztszülők a ref. anya akarata ellenére a kis 5 éves ref. leánygyermek felett már most vasárt csapnak, hogy majd járjon a kath. iskolába és nevelkedjék ott. Az eredmény persze már ismeretes: az elkatholizálás.

Én ezt egy vallásos est alkalmával fejtegettem és kimutattam a ref. egyházra várható előnyöket. És milyen volt a hatás? Ref híveink megegyeztek abban, hogy régen így kellett volna tenni! De hát az estén jelenlévő kath. atyafiak? Hallgattak-e olyan bölcsen, mint papjuknak előbb ismertetett nyilatkozata után? Óh nem! „Zúgott a nép." Hogy a ref. pap bántotta a vallásukat, hogy a kath. vallás ellen beszélt stb. Pedig „él az Isten," hogy nem ellenök, csak magunk mellett folyt a szó.

Ifj. Kőrössy István.

IRODALOM.

* **Kazinczy levelezése. XXII. kötet.** A M. Tud. Akadémia irodalomtörténeti bizottságának megbízásából közzéteszi *Harsányi István*. Budapest, 1927. 555 l. Január 3-án számolt be nagy munkájáról az Akadémia I. osztályának ülésén Harsányi István, főiskolánk tanára. A hangyaszorgalmú Váczy János 21 kötetben összegyűjtve, 1890—1911-ig kiadta a lánglelkű Kazinczy levelezését. A gyűjtést folytatta tovább is, azonban a halál megdermesztette ujjait, a toll kihullott kezéből. Harsányi István vette fel az Akadémia megbizásából (1925. XI. 30.). Jobbra nem is bízhatták volna a munka folytatását! Szorgos kutatással összegyüjtötte az azóta szétszórtan megjelent leveleket (89). De nemcsak a kiadottakat kutatta fel, hanem azt tartván, hogy a szent cél érdekében semmi fáradság sem nehéz, felkutatta a levéltárakat, elment a megszállt felvidékre s átvizsgálta a régi levéltárak anyagát, ahol csak a széphalmi mestertől levelet sejtett. Igy 166 új levelet hordott össze nagy buzgósággal. Hogy milyen gazdag anyag tárult itt az olvasó elé, eléggé mutatja az is, hogy magától Kazinczytól 140 levél van e kötetben s 30-nál több az új név a levélírók közt. Becses adalékokat tartalmaznak e levelek Kazinczy gyermek- s ifjúkorára, pataki diákságára, házaséletére, fogságára, családi viszonyaira, perére, írói összeköttetéseire vonatkozólag. Több vonással járulnak hozzá Kazinczy hazafias, vallásos, baráti érzelmének képéhez. A szorgos kutató nem elégedett meg az anyag összehordozasával: világositó jegyzeteket s bő tárgyú névmutatót is csatolt a munkához. (Örülünk, hogy az egykori nagy pataki diák emlékeit szintén egy volt pataki diák s most pataki tanár szedte össze.) Illesse elismerés a szerkesztőt, az Akadémiát érte s azt az áldozatkész főurat, akinek adománya lehetővé tette e mű megjelenését: Széchenyi Aladárt. De a legnagyobb tisztelet illesse Kazinczyt, aki anyagi gondjai, bajai közben is hőn szeretett nemzete művelődéséért munkálkodott, úgyhogy ez I. pótkötettel levelezésének 5648-ik darabját kapjuk. Hisszük, hogy hivatalos levelei is, melyeket iskolai inspektorsága idején írt s amelyek iskolatörténeti szempontból nagy fontosságúak, valamint azok, amelyek eddig az egyes levéltárakban porosodnak, hamarosan egy újabb kötetben fognak napvilágot látni s bizonyítani fogják, hogy a külföldi nagy levélirókhoz nem méltatlanul sorolhatjuk Kazinczyt, a legnagyobb magyar epistolographot. *G. J.*

SZERKESZTŐSÉGÜNK KÖRÉBŐL.

Radácsy-emléklapok címen egy füzetet akarunk mihamar kiadni, amelyben Radácsy György nagy munkatársai, barátai, tisztelői és tanítványai áldoznak sorokat az elhunyt emlékének. A füzet tiszta jövedelmét a főiskolai Radácsy-alapítvány növelésére fordítjuk.

Ugyancsak a Radácsy áldott emlékének akarunk hódolni azzal, hogy mozgalmat indítunk az *Emlékjelek, bizonyságok* c. műve III-ik kötetének kiadására. A mintegy 20 íves és szép kiállítású mű ára körülbelül 8 pengő lesz; kiadásához 300 előfizetőre volna szükség. Mihelyt konkrét számokat tudunk közzéadni, lapunkban az előfizetési felhívást közzétesszük.

Munkatársaink. Bár lapunk még mindig korlátozott terjedelemben jelenhet meg egy ideig, mégis súlyt fektetünk arra, hogy egyházkerületünk írói gárdáját s lapunk régi, hű barátait tömörítsük szerkesztőségünkben s előttük lapunk hasábjait a munkára megnyissuk. Jóleső örömmel adjuk közzé, hogy munkatársakul eddig a következőket sikerült megnyernünk:

Andrássy Kálmán (Buj),
Balázs Győző (Miskolc),
Bódy Dénes (Sárospatak),
Dávid Zoltán (Sárospatak),
Elekes Imre (Sárospatak),
Farkas István (Miskolc),
Felméry Albert (Aszaló),
Fodor György (Perkupa),
Gaál Ferenc (Poroszló),
Dr. Gulyás József (Sárospatak),
Hallgató Sándor (Sárospatak),
Harsányi István (Sárospatak),
Hodossy Béla (Sárospatak),
Hubay Mihály (Szilvásvárad),
Janka Károly (Cigánd),
Janka Péter (Nagyrozvágy),
Juhász László (Putnok),
Kiss Albert (Ároktő),
Kiss Ernő (Sátoraljaújhely),
Kiss József (Hejce),
László Sándor (Dédes),
Lengyel Gyula (Szendrőlád),

Nádházy Bertalan (Diósgyőr-Vasgyár),
Novák Sandor (Sárospatak),
Pósa Péter (Cserepfala),
Román Ernő (Alsózsolca),
Svingor Jenő (Radostyán),
Szabó Andor (Taktakenéz),
Szalóczy Pál (Csat),
Szathmary Lajos (Sárospatak).
Szendrey László (Tiszadorogma),
Szigethy Ferenc (Balajt),
Szilágyi Benő (Sárospatak),
Takács Mihály (Felsőabrany),
Tantó János (Megyaszó),
Tárczy Árpád (Sárospatak),
Tóth János (Velezd),
Trócsányi József (Sárospatak),
Zsiros József (Ond),

Hisszük, hogy ez a díszes névsor többek csatlakozása folytán még bővülni fog.

HALOTTAINK.

Homoky György földbirtokos, nyug. ref. tanító, a tállyai ref. egyház főgondnoka meghalt 1928 január 13-án, életének 44 ik évében. Értékes egyházi és közéleti szerepet töltött be. Nagy veszteség a korai távozása.

Makláry Papp Miklósné *szül. kisselmeci Achácz Ilona* elhunyt Sárospatakon életének 72 ik, boldog házasságának 54-ik évében 1928. január 16-án este 9 órakor. A megboldogult a sárospataki nagyasszonyok közé tartozott. Ideálisan szép családi életet tudott biztositani övéinek, szeretteinek „csak ez egy szer, — halálával — okozva fájdalmat, örök bánatot.“ A szorgos, mindennapi munka névtelen hőse akart lenni, de életének áldásai szélesebb körre is kiragyogtak s gyermekei s unokáinak gyönyörü csapata lelkét, szeretetének melegét a házi tüzhely mellől messze szétvetitették. Halala ismét gyásza lett a főiskolának. A tanári kar megindult szivvel igyekezett osztozni ősz Nesztora fájdalmában. Testületileg vett részt a temetésen, mely 18-án ment végbe nagy részvét mellett. A gyászszertartást Szabó Zoltán főiskolai h. lelkész végezte felemelő igékkel. A megboldogultat gyászolják a kisselmeci Achácz-, jékei Ágh-, Bartha, barakonyi Kovácsv és lippóczi Lippóczy családok. Istenünk áldó szeretete virrasszon drága emléke fölött,

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Dr. Ravasz László Miskolcon.** Január 24-én, kedden Miskolcon lesz Dr. Ravasz László püspök s előadást tart a Kálvin-Szövetségnek a Korona szálló nagytermében délután 6 órakor kezdődő kulturaélutánján.

— **Alispánválasztás.** Borsod—Gömör közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyéből azt az örvendetes hírt kapjuk, hogy az ott megüresedett alispáni állás betöltésével kapcsolatban, a vármegyének valláskülönbség nélküli tekintélyes pártja egyházunknak egyik buzgó világi tagja Bónis Aladár edelényi főszolgabíró és a felsőborsodi egyházmegye világi tanácsbírája körül csoportosúlt, kinek köztiszteletben álló egyénisége, a teljesen biztosra vett győzelem esetén, az alispáni székben egyházunknak is díszére fog szolgálni.

— **Lelkészválasztások Abaújban.** A *csenyétei* egyházközség Takacs Imre hevesi segédlelkeszt, a *kupai* egyházközség pedig Pólya Ferenc mezőhegyesi hitoktató segédlelkészt hívta és valasztotta meg rendes lelkészül Pólya Ferenc beiktatása február 5-én lesz, a beiktatást Papp József tomori lelkész, e. m. tanácsbíró fogja végezni. A kegyelem Istene tegye hű pásztorokká a megválasztottakat.

— **Egyházkerületi birósági itélet.** Egyházkerületünk időszaki birósága jan. 16-án foglalkozott *Somogyi* Pál Hajdunánásra megválasztott lelkész fegyelmi ügyével és helybenhagyta az elsőfokon hozott felmentő itéletet.

— **Táborzáró cserkészünnepélyt** tartott 1928 jan. hó 7-én a főiskolai Mudranyteremben a sárospataki főgimn. cserkészcsapata, a 134. sz. *Hegyaljai Erő*. Kedves hangulatú, tiszta örömű estét nyújtottak cserkészeink a megjelent közönségnek. Csak úgy áradt programjuk egyes számaiból a keresetlen diák jókedv és egészséges vidámság. Prologust megkapó ötletességgel Szabó Zoltán h. theol, tanár, cserkészparancsnok mondott. *Csittvári krónika* című képben a régi magyar diakéletet mutatták be. A mai diákság cserkészéletét pedig vetített képekben vonultatták el előttünk. Fellobbant a tábortűz s a jeleneteket kísérte a sok jóizü nóta és Szathmáry Lajos főgimn. h. tanár és cserkészparancsnok lelkes magyarázata. Kiemeljük még az estből a Nagy Barna szavalatát. Áprily Fiamnak c. költeményét szavalta átérzéssel.

HIVATALOS RÉSZ.

Pályázati hirdetmény.

A balajti (Borsod m.) Ref. Egyház pályázatot hirdet orgonista-kántortanítói állásra. Javadalma: 9 magyar hold szántó, 600 öl rét, iskolakert gyümölcsösének használata, 12 m³ tüzifa beszállitva, 10 köböl búza, 10 köböl zab párbér, lakás, konyhakert, melléképületek. Stóla, államsegély. Kötelessége: I—VI. elemi osztályok tanítása, kántori teendők. Énekkar vezetése, lelkésznek belmissziói munkában segiteni, esetleges alkalmakkor templomi szolgálatban helyettesiteni. Működési, kommun alatti esetleges magatartásról szóló bizonyitvány csatolandó. Pályázati határidő január 30. Állás azonnal elfoglalható. *Ref. egyház Balajt,* u. p. Edelény, Borsod m

Az alsóborsodi egyházmegyének abc szerint első 17 egyházát (Hejőbábáig bezáróan) felhivom, hogy 1927. évi számadását febr. 1 ig számvevőségi vizsgálat céljából hozzám beküldje. Az eddig még f. évi költségvetést nem adott 4 egyház azt is legkésőbb számadása beküldéséig okvetlenül terjessze be. Cserépfalu, 1928. jan. 16. *Pósa Péter*, em. számvevő.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. F. Balajt. Egyházközségeink minden ilyen természetü hirdetéséért állandóan 5 pengőt számitunk egyelőre. A lap anyagi megerősödése után az egyházak hirdetését ingyen akarjuk közzétenni.

Nyomatott a reform. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 4. szám. Sárospatak, 1928 január 29.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. HARSÁNYI GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Janka Károly*: A református napilap kérdése. (Vége köv.) — Kálvin-Szövetség. *v. Sáfrán Géza*: Szövetségi munkaterv. — *F. Gy.*: A budapesti theologiai akadémia téli konferenciája. — *Bódy D.*: Középiskolai református vallástanárok konferenciája Budapesten. — Halálozás. — Vegyes közlemények — Szerkesztői üzenetek.

A református napilap kérdése.

Hősi erőfeszitéseket tesz a Hit és Szolgálat Mozgalma, hogy a magyar megujhodás szolgálatába a református napilapot odaállitsa. A budapesti theol. akadémia konferenciája Janka Károly országgyülési képviselőt, egyházkerületi főjegyzőnket bizta meg e tárgy előadásával. Egyházkerületi főjegyzőnk előadásának kéziratát lapunknak adta át közlésre Az előadást alkalmasnak tartjuk arra, hogy vele a napilap kérdését egyházkerületünk közönsége elé tárjuk. Ez előadas és más e tárgyu cikkek közlésével ki akarjuk venni részünket a református napilapért megindult küzdelemből. Szerk.

Mikor a konferencia vezetőségétől azt a megtisztelő megbizást nyertem, hogy a ref. napilap kérdéséről tartsak előadást, egy pillanatra megdöbbentem. A théma egyetlen áttekintésre is olyan nagynak, méreteiben és kihatásaiban olyan horderejűnek tűnt fel előttem, amellyel szemben meghőköltem s visszarettentem. S ha mégis vállaltam a megbizást, nem magyarázza azt más, mint az ügy iránti határtalan szeretetem. Már pedig, aki nagyon szeret, annak sok bocsáttatik meg.

K. T. Arra kérem Önöket, hogy nekem is sokat bocsássanak meg abban is, amivel adós maradok, abban is, amiben tévedni fogok. Különben is az én egyéni vergődésem hiven jellemzi magát az egész helyzetet. Nemcsak én birkózom nehezen ezzel a kérdéssel, hanem birkóznak mindazok is, akikre nézve ez a kérdés az élet komoly, vitális, szent ügyévé lett. Pedig a református napilap ügye valójában nem is kérdés többé, hanem követelmény és komoly életszükséglet. Az ügyben kérdéses csak a kivihetőség lehet. Sőt az a meggyőződésem, hogy a dolog máris megkésett. A szomszédos mezőkön már dúsan nőnek a vetések s azok között a vetések között ott lappanganak a tövisek is, melyek egyet-egyet rajtunk is csípnek. A példabeszédes könyv irója annyira találóan mondja: „Aki a szelet nézi, nem vet az; aki a sűrű fellegre néz, nem arat.“ E mellett az aggályoskodás mellett bizony sok nagy érdekünk az idején való aratásról már is lemaradt. Nem a szegénység, nem a számbeli erőtlenség a mi legfőbb bajunk, hanem az, hogy nehezen mozdulunk. A tiszta fajisag szinte díszpéldánnyá termelte ki bennünk a maradiságot, az ős jellemvonást. Azt az eleven erőt, hatalmas rugékonyságot, lázas mozgást, tevékeny alkotást, mely a magyar reformációt jellemezte, a történelem száguldó paripája, az évszázados elnyomatás, a szenvedés és üldözés során és után levetette s a való élet számtalan jelenségeivel nyomtalanúl rohant el mellette. A szociális feladatok körében például hol érlelődik kielégitően a mi evangyéliumi hitünk méltó gyümölcse? Pedig mennyire kellene, hogy krisztusi kezek ráznák a fát, hogy megért gyümölcs hullongjon széjjel a sok testi és lelki nyomor enyhitésére! Elismerem, hogy ezer meg ezer bajunk van, amelyekkel küzdünk, vívódunk szakadatlanúl, de ha most ebben a meglevő ezernyi bajban az ébresztő kürt, a napilap kérdése megharsan. ez azt jelenti, hogy ezen a ponton egy főbaj van.

Az élet napról napra formálódik körültünk, azt mondhatom, hogy élet-halál harc folyik és mi ebbe a harcba egyenetlen erővel és egyetlen szál karddal, igaz, hogy égi acéllal, az igével jöttünk. De hogy hasson ez a penge ve őkig ott, ahol az emberek e kétélű fegyer elől futva menekülnek és inkább keresik a komoly szembeszállás helyett a könnyű kárhozatot? . . . Ma olyan terjedelmet és alakulatot öltött az élet, hogy az ige számára a templomokon kívül is fel kell állitani a szószéket. A templomi szószéken kívül pedig az élet leghatalmasabb nyilvánossága a napisajtó. És nekünk ez a szószékünk hiányzik. Nem egyeseké, hanem szinte a kálvinista világnézetet valló magyarok összeségéé ma már ez a hiányérzet. A hiányérzet pedig előbb utóbb szükségérzetté lesz. Ez a szükségérzet jelentkezett már az evangéliomi szellemü napisajtó után nem mai keletű epedő szomjúságban, ez nyilatkozott meg azokon a bizalmas tanácskozásokon, amelyek pár év óta ez épület falain belül a ref. napilap kérdésében folytak, mikor látószemű emberek az egymásra torlódó eseményeknek nemcsak a szemébe néztek, de azoknak a veséjébe is bepillantottak és látták fekete füstjét azoknak a kohóknak, amelyekben az igazságok, az eszmék és törekvések megolvadnak, kavarognak és sisterékelve formak. Mennyi salakja freccsent már ránk ennek a kohónak. Ennek a szükségérzetnek adott hangot koronként a mi időszaki sajtónk is, a határon innen is, a határon túl is. (Vége köv.)

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

Szövetségi munkaterv.

III.

Hitvédelem.

1 Szigorú s szervezett őrködés egyházunk lelki birtokállománya felett, azaz megelőzése annak, hogy:
Kárunkra reverzálisok adassanak,
részünkről kitérések,
szektákba való belépések történjenek,
hittestvéreink más felekezetek templomaiba járjanak,
hittestvéreink s különösen ref. munkástestvéreink a vallás-, egyház- s hazaellenes szervezetek s mozgalmak körébe vonassanak.
Szektákba lépett hittestvéreink visszatérítése.
Szövetségi fegyelem létesítése, hittestvéreinknek az egyházi fegyelemre való nevelése.
A kálvinista öntudat felébresztése, állandó ápolása és fokozása.
Az egyház támogatása minden hitvédelmi munkában.

IV.

Szeretetmunka.

Szegények, árvák, özvegyek, nyomorékok, betegek, elhagyottak, munkaképtelenek, anyák, csecsemők, fiatalok, elesettek, meghasonlottak védelme, támogatása.
Napközi otthonok létesítése munkába járó szülők gyermekei részére.
Temetkezési egylet létesítése stb.

V.

Kultúra.

Egyházi és nemzeti irodalom, művészet ápolása, terjesztése, támogatása, a népművelés felkarolása.
Cserkészet, leventeszervezet, sport fejlesztése és támogatása.
Minden foglalkozású tanúló ifjúságunk támogatása, tanulmányaikban és elhelyezkedésükben, anyagilag és erkölcsileg.
Kiválóbb lelkészeknek, lelkészjelölteknek, egyházjogászi szakra készülő jogász ifjainknak, külföldi taníttatása. — Szövetségi könyvtárak, olvasók stb. létesítése.

VI.

Egyháztársadalmi teendők.

Az egyház és egyházi intézmények támogatása társadalmi úton.
Tervszerű, országos küzdelem megindítása, lehetőleg a többi ker. felekezetekkel és egyesületekkel a vallásunk, egyházunk, hazánk, fajunk ellen agitáló titkos és nem titkos szervek ellen, szekták ellen.
Mozgalom megindítása társadalmi úton; az egyke, könnyelmű házasságkötések, elválások, öngyilkosságok megelőzésére, illetve megakadályozására.
Vasárnap megünneplése.
Mozgalom megindítása társadalmi úton a vegyes házasságkötéseknek minden ker. felekezetet s családot megnyugtató törvényes megoldására.
A felekezetek közötti béke, egyetértés, együttműködés társadalmi úton való gyakorlati kezdeményezése és kultiválása a paritás alapján.
Lelkész és tanító választásoknál előforduló kinövéseknek társadalmi úton való ellensúlyozása.
Vallásos jellegű, nemzeti irányú, továbbá kultúrális célú mozgalmak intézmények támogatása.

VII.

Anyagi ügyek.

A fenti célok elősegítésére kerületi szövetségi alap létesítése;
a) tagdíjakból;
b) adományokból;
c) ünnepélyekből;
d) gyüjtésekből.

vitéz Sáfrány Géza.

—

Kerületi elnöki értekezlet. A Tiszáninneni Kerületi Kálvinszövetség január hó 24-én délután 3 órakor a miskolci ref. leánygimnázium tanácstermében elnöki értekezletet tartott Janka Károly és br. Ragályi-Balassa Ferenc elnökletével. Az értekezlet célja a tisztikar megismerkedése s a munka megindítására való elvi megállapodás volt. Vitéz Sáfrán Géza országos szervezőbizottsági elnök előadásában igen rokonszenvesen bontakozott ki a jövő képe. Megállapíttatott, hogy a kerületi választmányi gyűlést a tavaszi egyházkerületi közgyűlés előtti napon, a kerületi Kálvinszövetségi közgyűlést pedig az egyházkerületi közgyűlés napján lesz legalkalmasabb tartani. Szükségesnek látta az értekezlet a szervező s a gazdasági bizottság mellé a munkásügyi és tanulójóléti bizottság alakitását Elsőrendű fontosságunak látszik a szövetség hitvédelmi munkaága. Farkas István, Enyedy Andor, Szabó Zoltán és mások hozzászólása után az értekezlet jogosult reményekkel, vitéz Sáfrán Géza éltetésével, sietett a Kálvin-Szövetség vendégeként Miskolcra érkező Ravasz László püspök fogadására.

Ravasz László Miskolcon. Nagy és kellemes megmozdulást idézett elő köreinkben a Miskolci Kálvin-Szövetség azzal a pompás ötlettel, hogy Ravasz László püspököt fényes műsor keretében engedte szólani az egyházkerület közönségéhez. Impozáns volt már a püspök fogadása is, kinek kiséretében dr. Benedek Sándor, a közig. bíróság másodelnöke, Csécsi Nagy Imre altábornagy, Dr. Puky Endre képviselőházi alelnök, Illosvay Lajos ny. államtitkár, dr. Porcs István és mások érkeztek Miskolcra. A tiszai pályaudvaron Enyedy Andor a Miskolci Ksz. nevében Ravasz püspököt, dr. H. Kiss Géza a Kerületi Ksz. nevében a megjelenteket üdvözölte. Ravasz püspök és Illosvay államtitkár melegen válaszolt az üdvözlésre, majd a gyengélkedő dr. Révész Kálmán püspököt látogatta meg a vendég püspök. Már 6 órakor fényes közönség töltötte meg a Korona dísztermét, melynek ajtaja előtt Farkas István esperes a miskolci egyházközség, Ragályi báró a Kálvin-Szövetség nevében köszöntötte Ravasz Lászlót. Meleg viszonzó szavak után lelkes tapsok közt vonult be a püspök a terembe. Művészi ének és zeneszámok után Ravasz László előadása következett a kálvinista életstilusról. Minden lelket elragadó, még az ő alkotásai közt is elsőrendű előadását lapunk jövő számaiban egész terjedelmében közöljük. A fényes műsor után több száz teritékes

közvacsora volt a vendégek tiszteletére, melyen Mikszáth Kálmán miskolci főispán Horthy Miklós kormányzót, Farkas István esperes, majd Csorba György Ravasz Lászlót, Enyedy Andor a kiváló vendégeket, Benedek Sándor a miskolci munka vezetőit, Duszik Lajos, Gálffy Ignác, dr. H. Kiss Géza Ravasz püspököt köszöntötte. Igazi gyöngye volt a felszólalásoknak Ravasz László pohárköszöntője, ki a miskolci vegyeskar és a diósgyőr-vasgyári énekkar pompás számaival kapcsolatban a magyar dalról és a magyar összhangzó munkáról beszélt nagy tetszéssel.

Ravasz püspök és kísérete az éjféli gyorvonattal utazott vissza Budapestre Hír szerint a messzeföldről előkelő közönséget vonzott estély anyagilag is megfelelt a várakozásoknak, mert az összes jegyek elfogytak s a bevétel meghaladja az 1300 pengőt. Őszinte köszönet illeti az ötletes és kimerülhetetlen rendezőséget

—

Kerületi Kálvin-Szövetség ügyeit érintő mindenféle *adminisztratív* jellegű levelezés *Czinyéry* Barna miskolci ref. leánygimn. tanár, szövetségi főtitkár úr címére küldendő;

a *Sárospataki Ref. Lapok* számára szóló mindenféle *irodalmi* levelezés pedig *dr. Hegyaljai Kiss Géza* lelkész, szövetségi főmunkatárs címére Bőcs, (Borsod vm.), u. p. Berzék.

—

A miskolci Kálvin Szövetség III. körzetében jan. 29-én előadást tart *Felméry* Albert aszalói lelkész.

A budapest theológiai akadémia téli konferenciája

január 11-én nyilt meg úrvacsorázó istentisztelettel, melyen *Izsák* Aladár, somogyjádi lelkész ágendázott. Ezután a résztvevők két csoportra oszlottak. A lelkészek a díszteremben maradtak, a lelkésznék, akik feltünő nagy számban voltak jelen, a Rádai könyvtár olvasó termébe gyülekeztek, hogy megtartsák a református lelkésznék országos szövetségének alakúló gyülését.

A lelkészek értekezletének első napján délelőtt *Hamar* István theológiai tanár elnökölt. Az első előadást *Czeglédi* Sándor győri lelkész tartotta a *Szentlélek munkája a gyülekezetben* címmel. Rámutatott arra, hogy egyházunk gyülekezeteiben Isten Lelke csodálatos munkát végez. Valóban beteljesedni látjuk Jóel jövendölését. E Lélek álmokat álmodtat és látásokat láttat. Nekünk az lenne a legfőbb kötelességünk, hogy a Lélek érvényesülésének utat készítsünk és áldásait megbecsüljük. Az előadás felemelte az egész konferencia lelkét. A megindult hozzászólásokból kitünt, hogy a jelenlevők nem először találkoznak. A testvéri közösség bizalmas körében közvetlen, őszinte hangok emelkedtek. Mit tehetnénk jobbat egyházunk építése érdekében, mint összegyüjteni azokat, akit Isten Lelke felébresztett, sóvá, világossá tett. Ezek nagyrészt véka alatt vannak. Egyházi életünk nem látja eléggé ezek értékét. Szervezetünk inkább azoknak kedvez, akik a Lélek munkáját nem ismerik, vagy nem akarnak engedelmeskedni annak. A lelkipásztor energiáját ez utóbbi csoport foglalja le s őrli meg. A lelkész tehetetlenül áll nagy nehézségek előtt, mert a presbiterek nem tudják mi legyen az egyház igazi rendeltetése. Presbiternek csak olyan embert kellene választani, akiben nyilvánvaló a Lélek munkája. A következő hozzászóló még tovább megy: nem szabadna választó jogot adni az olyanoknak, akik a Lélek tüzét oltogatják.

Az épületes eszmecsere után következett dr. *Lencz Géza* debreceni egyetemi tanár előadása, amely *Egyházi törvénykönyvünk* hitvallásos jellegéről szólt. Nagy szaktudással mutatott rá, hogy egyházunk múltjában és canon-alkotásaiban mily fontos szerepet játszott a hitvallás. Ismertette az okokat, amelyeknek az lett a következménye, hogy jelenlegi törvénykönyvünk nélkülözi e fontos jelleget, pedig e nélkül egyházi életünk csak csonkán és sántán maradna.

A délutáni értekezleten *Uray László* debreceni lelkész elnöklete alatt *Szentpéteri Kun Béla*, debreceni egyetemi tanár tartott előadást az *„államhoz való viszonyunkról."* E viszony jelenlegi helyzete sok aggodalmat rejt magában és az államsegélyek nyújtásának és elfogadásának jelenlegi módja és gyakorlata nagy erkölcsi és anyagi károkat jelent egyházunkra. Gondolnunk kell arra, hogy jöhet idő, amikor egyházainknak önmagukat kell fentartani. Készülnünk kell erre, nehogy egy váratlan fordulat katasztrófalis meglepetések elé állítson minket. A nagy tetszéssel fogadott előadás után élénk eszmecsere indult. A nap utolsó előadását *Hamar István* theológiai tanár tartotta az *egyke-kérdésről*. Élénken világított rá e kérdés nagy horderejére református szempontból. Tiltakozó hangon szólalt fel ama gyanusitás ellen, mely szerint e komplikált bűnnek a református szellemhez valami köze lenne. Orvoslása sok oldalú. Nemcsak vallási, hanem gazdasági és sok más téren sok teendő vár a munkásokra, ha ez átkos gyakorlat terjedését meg akarják akadályozni. (Folyt. köv.) *F. Gy.*

Középiskolai református vallástanárok konferenciája Budapesten.

Ref. középiskoláink vallástanárai az Egyet Konvent 142—1927. sz. a. hozott határozata értelmében *Lic. Rácz Kálmán* pápai vallástanár elnöklete alatt közös értekezletre jöttek össze f. év január 9—10. napjain Budapesten. Első nap az Egyet. Konvent székházában, második nap a Ref. Theol. fakultás Ráday-termében tüzetes tárgyalás alá vették azokat a korunk változott viszonyai által felvetett fontosabb elméleti és gyakorlati valláspaedagogiai kérdéseket, melyek a tárgysorozatra kitűzettek.

Hétfőn d. e. 9 órakor a „Jövel szent Lélek Uristen" 1. versének eléneklése után Lic. Rácz K. buzgó imádsága szárnyalt az ég felé, melynek elhangzása és a megjelent tagok számbavétele után meleg hangú üdvözléssel nyitotta meg elnök az értekezletet, mint *első*, hiv. megszervezett ilynemű összejövetelt. Utána *Buday Gergely* tartott nagy figyelmet érdemlő és a jelenvoltak figyelmét mindvégig lekötő, magvas előadást *„Vallástanításunk eszménye és jelen fogyatkozásai"* címen, melynek tanulságos megállapításai főbb vonásaiban ezek voltak:

A vallástanítás nemcsak vallástanároknak, szülőknek és gyermekeknek ügye, hanem Krisztus és így az egyetemes egyház ügye s mint ilyen *nem tanítás*, hanem a pusztán tanári munkánál többet jelentő *pasztorálás*, vagy *evangelizáció*. *Utja* nem ismerethalmaz birtokába való juttatásokon, hanem a

hitmélyítésen át vezet. És e téren, még a leghűségesebb munkálkodás mellett is előforduló és az életből vett riasztó példákkal illusztrálható, ifjú lelkek hiányaiért, ürességeiért vagy fogyatkozásaiért nem lehet a vallástanár felelős. A gyermek egy ablak, melyen keresztül a szülői házba és az őt környező világba láthatunk, melynek érintő hatásai visszatükröződnek a gyermeki lelkeken. Ezért szülők és vallástanárok gyakori találkozását, vagy állandó kapcsolatát sürgeti. *Hibáztatja* a hitbeli és egyházi liberalizmust, de *követeli* az e téren való lelkesedést, valamint a konfesszionális oktatást és a gyülekezeti életben való aktiv részvételt, vagy cselekedtetést az ifjúsággal. Kívánatosnak tartja a konfirmáció reformját, melynek oktatása, vezetése csak a parochus lelkész kezében van helyén; elengedhetetlennek tartja az új egyh. törvények keretében a katecheták egyh. szolgálati pragmatikájának megalkotását és egy vallásoktatási lapnak mielőbbi megindítását. Kitűzi a vallásoktatás *célját*: „*minden ref. tanuló a maga kulturvilágában önálló, a maga világnézetében saját lábán megállani tudó legyen.*“ *Bódy D.*

(Folyt. köv.)

HALÁLOZÁS.

Sass Béla. Mélységes részvéttel írunk róla, hogy *Sass Béla*, a debreceni tudományegyetem nyilv rendes tanára, theol. prodékán, a debreceni egyház presbitere, az Egyetemes Konvent 30 éven át tagja és egyik jegyzője stb. f. hó 19-én életének 63-ik, tanárságának 38-ik évében visszaadta lelkét teremtő urának. Nagykészültségű tanár volt, de aki elsősorban nem tanári és nevelői hatásával szerzett elmulhatlan érdemeket, hanem az egyházi és iskolai administratió terén kifejtett, rendkivül széles körű, nagyon értékes és közhasznúságában, gyakorlati jártasságában szinte pótolhatatlan működése által. E nemű működése által megbízható, komoly, pontos és rendszerető lelke színte látatlanúl belenőtt egyházi törvényeinkbe, az egyetemes konvent intézkedéseibe és egyházunk életébe. Elmenetelével mélységes űrt hagy maga után. Gyászoljuk benne a talpig férfit, a kötelesség pontos teljesítésének ritka példáját, a gyöngéd szívű barátot, magyar kálvinizmusunk erőteljes, gyönyörű hajtását. Legyen emlékezete szivünkben megszentelt.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Áprily Lajos Sárospatakon.** Áprily Lajos, a nagy erdélyi poéta február 13 án Sárospatakon lesz. Az akad. ifjúsági olvasóegylet irodalmi délutánján (kezdete d. u. 5 óra) fog verseiből felolvasni. Felhívjuk ez estélyre különösen a környékbeli lelkészek figyelmét. Áprily fogadtatására Sárospatakon nagy előkészületek folynak.

— **A Radácsy-emléklapok** nyomás alatt vannak.

— **A Radácsy alapítványról, az Emlékj lek — Bizonyságok** III kötetének kiadásáról a jövő számunkban irunk

— **Pályázat.** Az Országos Református Tanár egyesület köponti igazgatósága pályázatot hirdet a Tanárok Gyermekeinek Nevelesi alapjából a f. 1927—28. tanévben kiosztandó nevelési segélyekre. A kiadható segély 4000 pengő. A folyamodványok a Tanaregyesület elnökségéhez (Debrecen, ref. gimnázium) küldendő: 1928 február hó 10 ig.

— **Felebbezés.** A sárospataki egyházközségben nagy izgalmat váltott ki az új presbiterek választása. A törvényes határidőn belül felebbezést nyújtottak be a Molnár János felsőházi tag, Elekes Imre gimn. igazgató, Leskó István és Szebényi Károly megválasztása ellen. A felebbezés ügyében az alsózempléni egyházmegye bírósága dönt.

— **Zsóry György leventeegyesületek.** Zsóry György borsodi alispán nyugalomba vonulásakor 7 község (Sajókeresztur, Sajókazinc, Mezőkeresztes, Meszes, Tiszakeszi, Susa, Ózd) leventeegyesülete felvette a Zsóry György levente egyesület nevet. A nyugalomba vonuló alispán a felsőborsodi egyházm.-nek nagy tisztelettel és meleg szeretettel övezett gondnoka.

— **Lelkészválasztás.** A bodroghalmi (lukai) gyülekezet *Fekete Gusztáv* derecskei vallástanító lelkészt választotta meg január 22-én 67 szavazattal 48 ellenében lelkészének

— **Kulturális előadás.** A zempléni Kazinczy-kör kultúrális előadás sorozatot kezdett. Január 21-én dr. Rácz Lajos theol. igazgató tartott előadást Rousseau-ról.

— **Tanítóválasztás.** A tiszapalkonyai egyház Bálint Endre sajóvelezdi h. tanítót választotta meg kántor-tanítónak

— **Magyar egyházi értesítő valamelyik világnyelven.** A Reformierte Kirchenzeitung fajlalja a Dr. Sebestyén Jenő által szerkesztett holland nyelvű egyházi lap (a Hongaarsche Heraut) megszünését, mert a magyar ref. egyházról főleg abból kapott értesülést. Ha még egy aránylag kis elterjedésü nyelven, a hollanduson irt újság is ilyen szolgálatot tett, nem érkezett volna el már az ideje annak, hogy ref. egyházunk oldja meg ezt az oly hosszú idő óta huzódó ügyet s egy nagy világnyelven (német, angol vagy francia nyelven) adjon ki egy magyar egyházi értesítőt. Egész sor theologiai tanár van, aki kész és képes egy ilyen lapot szerkeszteni, s egyetemes egyházunk pedig elbirja a lapkiadás költségét. Ráfizetésről különben is csak addig lehet szó, amig a lap megszerzi az olvasó közönségét. Ajánljuk e tárgyat a Pápán összeülő theol. konferencia figyelmébe. Az Egyetemes Konventnek pedig módjában lehet, ha máshonnan nem tudná, a zürichi Zentralstelle évi adományából a szükséges összeget e célra fordítani.

— **Rövid hírek.** A *berni* reformáció 400 éves évfordulóját febr. 5—6 án fogják megünnepelni. *Zoltai* Lajos múzeum igazgató jan. hó 25-én előadást tartott Debrecenben e címmel: „Akadályozta-e a kálvinizmus Debrecenben a művészetek kifejlődését?“ és nemmel felelt. *Tiszalúcon* jan. 7-én 37 taggal megalakult a Ref. Nőegylet. — *Sárospatakon* azt állítják, hogy a Rákóczi-Társaskör, amelynek elnöke a mindenkori róm. kath. plébános és amelybe a választmány $^2/_3$-át a róm. kath. egyháztanács delegálja, nem kath kör. — A diósgyőr-vasgyári Turán-egyesületben febr. 1-én irodalmi előadást tart Nádházy Bertalan lelkész Ady Endréről.

Szerkesztői üzenetek.

A *Nyilt kérdést* megkaptuk. A válasszal együtt közöljük.

Nyomatott a reform főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 5. szám. Sárospatak, 1928 február 5.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Ravasz László:* A kálvinista életstilus. (Vége köv.) — *Janka Károly:* A református napilap kérdése. (Folyt. köv.) — Kálvin-Szövetség. *v. Sáfrán Géza:* Szövetségi munka. — *K. I.:* A budapesti theologiai akadémia téli konferenciája. — *Bódy D.:* Középiskolai református vallástanárok konferenciája Budapesten. — *Marton János:* Alapitványt Radácsy Györgynek! — Irodalom. — Vegyes közlemények.

A kálvinista életstilus.

A Kerületi Kálvin-Szövetség miskolci kulturdélutánján *Dr. Ravasz László* püspök által tartott előadás.

Mélyen Tisztelt Közönség! Az életstilusokról akarnék beszélni; ezek közül arról, amelyik bennünket leginkább érdekel: a kálvinista életstilusról. Hogy megfogjuk a témánkat, egynehány olyan közös tapasztalásra terelem a figyelmüket, amelyekhez hasonlót a jelenlevők közül bizonyára mindenki tett már. Ki nem tapasztalta például azt, hogy egy kis csacsogó 3—4 éves gyermeknek, amikor nincs a szobában, valaki elejébe teszi a két parányi papucsát? Az ember nézi; ennek a viseltes kis papucsnak a formája kiadja ennek a két parányi rózsás lábnak a körvonalait. Rögtön szinte látjuk, amint tipeg és csoszog benne. Azután rögtön hozzáképzeljük az alakját, a mozgását, a hangját és annak a két kis papucsnak az alig észrevehető viseltes körvonalaiban előttünk áll maga a gyermek. Ha a gyermek nagyon messze van, vagy talán épen meghalt, ez a látás még tisztább, még inkább könnyekre fakasztó. Kinek nincs például tapasztalása arról, hogy a harctéren elesett fiúnak hazaküldik a csákóját, a katonabluzát, a kardját, a csizmáját és akkor az édesanyja kirakosgatja, a blúz úgy türődik, a csákó úgy kopott, a kardnak is valahogy olyan furcsa jelleme van: előtte áll az édesanyának az ő szép deli katona fia és nem győzi eleget síratni. Ennek a ruhának a vetődése, a körvonala valahogy beszélni kezd és minthogyha egy kép volna, mintha egy viaszlenyomat volna, elébe tárja az elveszett életét. Miért van ez igy, Mélyen Tisztelt Közönség? Azért, mert a testnek megvan a maga jelleme, határozott körvonala, hogy úgymondjam: a stilusa és a ruhán ez megtetszik, meglátszik. És ebből a lenyomatból előttünk áll maga az egész élet. Nemcsak a külső alak, hanem ugyanigy lehet az egész belső életet nézni. Ki nem volt például egy kedves elköltözött halott ismerősének a szobájában? És akkor az egész apró tárgyak, melyekkel naponként érintkezett, miként beszélnek egy jellemről, egy lelkületről, mintha megannyi ablak volna, melyeken keresztül látni lehet az illetőnek egész jellemét.

Vigyük ezt tovább és állapitsuk meg azt, hogy nemcsak egyes emberek tesznek a saját környezetükre, azokra az eszközökre, amelyekkel élnek, arra a világra, amelyben lefolyt az életük, bizonyos határozott markáns ábrázoló képet, hanem tehetnek esetleg családok, tehetnek nemzedékek, korszakok, népek. Ma már az egész történettudomány életstilusok felderitésével foglalkozik. Mondják és megírják, hogy van nagyon határozott görög életstilus, van római életstilus, ki ne tudná, hogy van reneszánsz életstilus? Egészen bizonyos, hogy van a reformációnak is életstilusa. Legujabban a történettudomány épen az egyes korszakok művészettörténeti jellemzőjével karakterizálja ezen stilusokat és azt mondja, hogy ez a góthikának az életstilusa, ez a román életstilus, ez a barokk életstilus, ez az empire életstilus. Hiszen mindenki megtudná mondani az idősebbek közül, hogy milyen a bidermeier életstilus. És talán nagyon öreg nénik olyanok is akadnak, nem itt, de ismerőseik között, akik esetleg tovább is tudnának menni. Én találkoztam olyan öreg delnővel, aki még a rokokó életstilusnak olyan kis utóhullámzását a saját szemével látta.

Ha tehát ez igy van, akkor egészen bizonyos, hogy van kálvinista életstilus is. És most nézzük meg, hogy milyen a kálvinista életstilus. Először is azt kell előrebocsátanom, hogy a kálvinista életstilusban van egy csomó olyan vonás, amelyik nem csupán és kizárólagosan kálvinista vonás. Csak egy bizonyos kolorit, egy bizonyos szinezet az, amely teljesen kálvinistának nevezhető, de ez valahogy úgy eloszlik az egészben, úgy áthatja azt, hogy nem lehet kivágni belőle, az egészet együtt kell megérteni. Ki volna olyan balga ember, aki a strassburgi dómból ki akarná vágni a góthikát, vagy a debreceni nagytemplomból az empiret? Nem lehet; az egészet együtt lehet megérteni csupán.

Előre bocsátom továbbá azt, hogy amikor kálvinista életstilusról beszélünk, *vallásos* életstilusról beszélünk. Mert a kálvinista életstilusban

mindaz, ami nem vallásos, ez alkalommal engem nem érdekel. Nekem a Szentlélek a fontosabb és nem a vastagnyak. Nekem a hit a fontosabb és nem a gorombaság. Ennélfogva a kálvinista élet stílust vallásos életstílusnak nevezem. Hogyha vallásos életstílus a kálvinista életstílus, ez azt jelenti mindenekelőtt, hogy a kálvinista életstílusnak épúgy, mint minden vallásos életstílusnak, meg kell, hogy legyen a maga *inspiráltsága.* A vallásos életstílusokat az inspiráció teszi. Művészi alkotás nincsen inspiráció nélkül. Lehet valaki a legrutinirozottabb technikus, lehet valaki virtuóza a kifejezésnek, de ha nincsen meg benne közvetlenül egy felsőbb világnak az ihletése, magának a művészet lelkének az ihletése, egyszerű kontár, szomorú epigon, aki inkább fáraszt, mint gyönyörködtet. Viszont vannak emberek, akiknek a kifejező erejük még dadogó, alig tudnak megszólalni, keresik a vonalakat és eszközöket, de érzi az ember, hogy valami transcendentális lélek beszél rajtuk keresztül, valami isteni hatalom sugárzott át rajtuk és megdöbbenünk és bűvöletbe esünk és hódolunk. A vallásos életstílus ilyen közvetlen ihletettségből fakad. Abból az ihletettségből, hogy valaki az élő Istennel valahogy bensőleg és közvetlenül kapcsolatban áll. Nem az a fontos, hogy milyen formák szerint ment végbe, hanem, hogy megvannak-e ezek a találkozások? Volt idő, amikor a szerelmesek egymással szerelmi levelező szerint társalkodtak és előre megírt módon beszélgettek, mint mikor a fejedelmek találkoznak és cserélik ki egymással gondolataikat. Ez nem az igazi. Magok a szerelmesek is, mikor egymásközt voltak, nagyon közvetlenül és bensőleg beszéltek, hallgattak és valahogy a lényük sugárzott egymásra, az a csodálatos fluidum, az a rádium-aktivitás, amit szerelemnek neveznek. A vallásos életstílus, az életszépség, ebből a közvetlenségből származik, abból, hogy megmámorosodik a lélek a Lélektől, néha Istennel összenéz, szeme előtt érzi magát. Érzi, hogy belesugárzik a lelkébe olyan nagy édes vigasztalás, olyan gyújtó erő, olyan jóságos gyógyítás, aminőt a föld nem tud adni. Nem fontos, hogy milyen szavakat adunk neki, csak érezzük ezt az Istenben való közvetlen életet. Ezt nem pótolhatja semmi. Lehet valakinek csodálatos kultusza, liturgiája, évezredek munkája, kijelentések játszhatnak benne közre, de a kultusz nem pótolja a léleknek azt a megindulását és közvetlen tapasztalását, ami ott lent a szív mélyében van. Lehet valakinek birtokában nagyon fontos szabályokban kidolgozott életkánon, törvény arról, hogy miképen kell élni és szolgálni, de ha ez a belső lelkesedés, ez az áthatottság nem lüktet át rajta, szánalmas erőlködés az egész emberi élet. Olyan, mint mikor a gyermeket betanítják arra, hogy táncoljon, hogy gyermeket játszék a színpadon. Mikor gyermeket látok a színpadon, az az érzésem: Istenem, ez a gyerek milyen igazi gyerek tud lenni, mikor nincs a színpadon. Ellenben, mintha fából lenne akkor, mikor kiküldik a színpadra és ott kell neki egyet ugrani, vagy grimaszt csinálni, valami pajkosságot elkövetni. Lehet valakinek tökéletes életkánonja, szabályok gyűjteménye, átöröklött módszere arra, hogy miképen éljen és cselekedjék, ha nincs meg benne ez a belső inspiráció, az az áthatottság, szomorú, bántó szerep az egész élete. Vajjon nem érzik-e az emberek, hogy az ajakukra és a lényükre ráfagy valami idegen szerep? Vajjon nem érzik-e, hogy néha el kellene valahogy masszírozni az arcról azt a megkövesedett mosolyt, amely mögé mint álarc mögé huzódik el az ember?

A vallásos életstílus belső inspirációból fakad, amikor a lélek és Isten valahogyan találkoznak, megérzi a lélek az Istent; ha csak egy pillanatra is, de átsuhan rajta fensége és nagysága, megcsillan a szeme tőle, megdobban a szive, valami életmámor támad benne, valami vidámság, valami elszántság, valami öröm. Ez az Istentől inspirált élet.

Mélyen Tisztelt Közönség! A művészetben úgy van, hogy az inspiráció kezdődik először valami homályos ködös hangulattal, amelyik nyomja a lelket, amelyiktől nyugtalan a szív, nem leli a helyét és egyszer felcsillan a gondolat, a műnek az alapeszméje, mint ahogy az éjszakában a csillag, uralkodóvá válik és megindul az alkotásnak felséges folyamata. Ez megy végbe az életstílusban is. A világon, ahol ember van, igazi szépség csak isteni inspirációra támad. De hogyha ezeket az inspirációkat összegyűjtjük, átvesszük és ha az egész emberiségre kiterjesztjük, valami nagy khaotikus nyugtalankodás jön ki. Az emberi lélek nem leli helyét, mindennél többre vágyik, mig egyszer felragyogott a bethlehemi csillag, megjelent egy egyéniség, egy kép a világra sugárzott: a Jézus Krisztus arca, személye és egyénisége. És megdöbbenve vette észre a világ, hogy ez a nagy teremtésnek az alapeszméje, ez a formáló életelv, ami a nagy világművésznek, Istennek a gondolata. Eszerint kell alakulnia a második, a nagy és a teljes teremtésnek, a láthatatlan világnak, a kozmosz aoratosznak. A kálvinista életstílus e látás nélkül értelmetlen. Meg kell látni azt, hogy ennek a világnak, az egész életnek, a nemzet életének az alapeszméje Jézus Krisztus. Ő rá gondolt Isten, mikor lelkében a világteremtés megfogant. Ő az az uralkodókép, szabály és eszmény, melyben beteljesült az óriási világ koncepciója. Minden őhozzá vezet, minden belőle támad, minden kérdésre Ő a felelet, minden útnak Ő a célja, minden titokra a végső és boldog megoldás.

(Folyt. köv.)

A református napilap kérdése.

(Folytatás.)

Ezt a szükségérzetet sűritette látható alakba a Hit és Szolgálat öntudatos és hatalmas mozgalma, nemkülönben az a garmadányi levélhalmaz, amelyben visszhangként e mozgalomra megjött a közvélemény részéről a helyeslő, sőt sürgető válasz. Volt alkalmam belepillantani ezekbe a válaszokba, mindenik a közóhajnak testetöltés után kiáltó sóhaja.

Ez a szükségérzet épen úgy megvan Kolozsvárott, mint Budapesten, Sárospatakon úgy, mint Debrecenben, hogy Pápát ne is említsem, legföllebb egyben térnek el, — nem a vélemények, hanem az aggodalmak, a kivitel tekintetében.

De én ezekben az aggodalmakban is a féltő

szeretetet látom és nem a féltékenységet, amit némelyek az aggodalmak mögött felfedezni vélnek. Távol legyen! Hiszen maga Dr. Baltazár püspök kész a frontra állni teljes vértezetben, amint szórólszóra írja a Hit és Szolgálat Mozgalma vezetőségéhez e tárgyban intézett levelében klasszikus tömörséggel:

„A Hit és Szolgálat mozgalmának napilap alapítására irányúló törekvését örömmel üdvözlöm. Magam erejével és minden összeköttetésem angazsálásával mindaddig rendelkezéstekre állok, amig a magyar történelmi kálvinizmus szellemét és hagyományait szolgálja a megindítandó orgánum. Isten áldását kérve törekvéstekre s ahhoz magam erejét igénytelen méreteiben segítségül igérve, szeretettel üdvözöl"...

Nincsen-e ezekben a szavakban is kifejezve a ref. szellemű napilap iránti szükségérzete annak a püspöknek, aki a harcot ugyan maga sohasem provokálja, de nem is ijed meg tőle és ha kihivják, nem tér ki előle, hanem férfiasan állja?

Aztán ennek a szükségérzetnek milyen patinás verete a jánosi szelidségű püspöknek, dr. Ravasz Lászlónak ugyancsak a Hit és Szolgálat Mozgalma vezetőihez intézett válaszos levele:

„Nagyjelentőségűnek tartom a Hit és Szolgálat azon vállalkozását, hogy egy református szellemű napilapot indítson meg. Egy olyan napilapra, mely legelsősorban Isten dicsőségét szolgálja és a publicisztika legnemesebb fegyvereivel a mi hitünket, mint világnézetet és életirányt érvényesíti a magyar közéletben, rendkívül nagy szükség van. Egy ilyen lap csak az egész magyar reformátusságnak, illetve protestántizmusnak lehet közös vállalkozása. Nem lehet egyik politikai iránynak sem szócsöve, viszont minden politikai irány számára a magyar etikai ideálizmus szempontjait kell, hogy szolgáltassa. Nem lehet felekezetnek a lapja és orgánuma, hanem az egész magyarságot és annak világ-összefüggését kell tekintenie, mégis úgy, hogy a mi szellemünk teljes erővel érvényesüljön benne. Akkor van léte igazán biztosítva, ha új rétegeket képes a magyar hirlapirodalom olvasóközönségébe bevonni és a legnagyobb problémája, de egyszersmind önigazolása is az lesz, ha az első lelkesedés gyüjtötte olvasótábort megtartani és fokozni bírja. Ha mindezek a feltételek megvannak, amit a leggondosabb vigyázattal kell megállapítani, készséggel sietek a nagy ügy szolgálatára"...

Imé a magyar kálvinizmus jelenkori vezéregyéneségeinek két jellegzetes tipusa, a lelki tájnak két pólusa, amint gondolataik ebben a nagy kérdésben összefutnak egy gyúpontba.

A szükségérzetnek ez a bárhonnan jövő, sokszor szinte a gondolatképekben és szavakban is jelentkező csodás megegyezése nyilván dokumentálja, hogy ez a szükségesség az egész magyar ref. egyház mélyen érzett közszüksége és ebben a közszükségben szól hozzánk az örökkévaló Istennek magasságbeli intelme. Mi is teremtette meg ezt a szükségérzetet?! A hiányérzet! Az a tudat, hogy minden irányzatnak, minden világnézetnek megvan a maga sajtóorgánuma, *egyedül az isteni demokrácia,* az evangyéliumi tiszta életeszmény az, amelynek nincs megfelelő fóruma. Pedig olyan gigantikus világnézeti harc indult meg, amelyben elhúllnak, vagy legalább is alúl maradnak a fegyvertelenek és kellőleg fel nem fegyverzettek.

Ne *áltassuk* magunkat azzal, hogy a nagy társadalmi mozgalmak kijegecesedése, a masszának, a nagy tömegnek nyugalmi állapotában megy végbe. Ellenkezőleg, a tömeg részei állandóan mozgásban vannak, míg természetük és súlyuk szerint elhelyezkednek, eligazodnak. Hát ebben az elhelyezkedésben csak mi ne találjuk meg a helyünket?! Nem látnánk, hogy egyes irányzatok mennyire előretörnek?! Hogy nagy tervszerűséggel szereznek maguknak jogosúlatlan előnyöket! Maga a reakció is az utóbbi években olyan előretörést tett, a melynek során a közélet porondján elfoglalt, megszerzett magának nem egy hadállást és fontos terepet. Ott van például a munkásbiztosító pénztár, mely jövő küzdelmeinek jól kiépített hídfője lett. Lehetetlenség az, hogy ezek a világnézeti ellentétek csak egymásközt és nélkülünk vívják meg a küzdelmet.

Az az igazságosság, szabadság, jog és szeretet, az az Isten előtti felelősség és isteni felsőségérzett, mely együttvéve alkotja a kálvini világszemléletet a magyar közélet szempontjából közömbös nem lehet.

A napi sajtón át nyílnak meg ennek a csatornái, hogy üdítő csepjeikkel megtermékenyítsék az életet. Viszont egy pártoktól és irányzatoktól független s csak az örök isteni törvényektől függő napisajtó ellenőrzése és befolyása alá kell állítani a magyar közéletet. Éppen azért ez a sajtó felekezetileg elfogúlt nem lehet. Nekünk a maga egységében kell nézni a nemzetet. Igy szolgáltuk négy évszázadon át a magyar történelmet, így írtuk be abba vérünkkel és könnyeinkkel a magyar vallás nevet. Szentséges múltunkat sem megcsúfolni, sem megtagadni nem szabad. Mikor tehát mi református napilapról beszélünk, csak szellemében és nem nevében gondoljuk azt református lapnak, amelynek minden sorából a közös nagy nemzeti és isteni eszmények éltető és elevenítő erői áradnak.

Úgy kell szerkesztetnie minden rovatának, hogy az egyszerre legyen építője a földi és mennyei hazának.

A Hit és Szolgálat Mozgalmának vezetőségét minden elismerés és dícséret illesse azért, hogy egy ilyen sajtóorgánum lebeg szemeik előtt, mint lelkeik nemes eszményképe.

Hadd szólaltassam meg e részben őket.

Imádságos munkánk célja az, hogy a mi napilapunk:

1. *lap legyen.* Jól szerkesztett, emelkedett szellemű, belső tartalmának gazdaságában és külső formájának a szépségében egyként méltó azokhoz a nagy eszményekhez, amiket vallunk. Ez azt jelenti többek között, hogy a lap tiszta és a hirdetések utolsó soráig következetesen keresztül vitt keresztyén szelleme egyfelől tökéletesen biztosíttassék, másfelől a lap rendelkezzék olyan elsőrendű szerkesztői és újságírói gárdával, amely a lapnak, mint lapnak a versenyképességét, elevenségét és szellemi nivóját garantálni képes.

2. *Határozott programmú lap legyen.* Az egész magyarság minden komoly érdekét hűsé-

gesen szolgálja azzal a biztos *értékmérővel*, amelyet Isten az Ő kijelentett akaratában ad számunkra. A jelen viszonyok között is minden napilapnak van értékmérője, amely szerint az eseményeket regisztrálja, amely felé olvasó közönségét hajlítja: a pártja, vagy az üzleti érdeke, vagy az ellenszenve. Ennek a mi lapunknak legyen értékmérője az igazság és a szeretet, amelyik képessé teszi arra, hogy félelem és megvesztegethetőség nélkül dolgozza ki és alkalmazza naponként azt a programot, amit Isten dicsőségének a szolgálata (és ami ezzel egyet jelent, szegény magyar népünk iránti szeretetünk) a nemzeti, társadalmi, gazdasági, egyszóval az egész szellemi és anyagi élet területén jelent.

3. *Ezekből az következik*, hogy sehol a nevében ne viselje, de a szellemében, minden sorában annál hatalmasabban érvényesítse a református keresztyénség tiszta és áldott erőit. Temészet szerűen következik ebből az is, hogy ennek a napilapnak nem szabad hasonlítania azokhoz az egyházi és vallásos sajtóorganumokhoz, amelyek más területeken és közvetlen egyházi érdekek szolgálatában állanak.

4. *Ki kell dolgozni és meg kell valósítani* a lapnak egy olyan hatalmas nemzetépítő programmot. amelyik nemcsak a mának a stabilitását biztosítja, ki kell dolgoznia egy hatalmas szociális programmot, amelyik nemcsak a szenvedések és elégedetlenségek lefojtására törekszik, hanem úgy a politikai, mint a gazdasági élet területén fundamentális munkát végez: a lelkeket edzi, neveli, igaz javukért, boldogulásukért bátran és őszintén hallatja szavát felfelé és lefelé egyforma igazsággal és a magyar jövendőért égő komoly felelősségérzettel.

Ezek az okosan, komolyan és fogalmazásukban is gyönyörűen elvont megállapitások szinte nem hagynak fel semmi kivánni valót a lap szüksége, minősége és célja tekintetében.

A Hit és Szolgálat Mozgalma vezetőinek még csak egyetlen megfigyelésére és jól esik hinnem egyben célkitűzésére is vagyok bátor rámutatni ezekben:

„A magyar nép széles rétegei — sok biztos jelből megállapítható ez — egy *új kultúrális fokra kezdenek fellépni.* Mindenki, aki a néppel közelebbről foglalkozik, meg fogja állapítani azt a szomjazó kívánságot, amellyel az ébredező magyar lélek irányt, tájékozódást és szellemi táplálékot keres a maga számára. Kinek hivatása, kinek súlyos és felelősségteljes kötelessége az olvasni kezdő, álmatag közönyéből ébredező tömegeket úgy organizálni, hogy lelkük egyensúlyt, biztos irányt és a mai magyar élet zürzavaraiban biztos tájékoztatást találjon, ha nem annak a református keresztyénségnek, amelyik ezt a hivatását és kötelességét az elmúlt századok folyamán olyan sokszor felismerte és Isten dicsőségére és a nemzet javára olyan tiszteletet és elismerést érdemlő módon teljesítette.“

(Folyt. köv.)

— **Kispatak** hűséges reformátusai között november hó vége óta háziistentiszteletszerűen, hetenként más más háznál és családnál tartva folyik az életet a bibliához kötő munka.

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

Szövetségi munkaterv.

A szövetségi munkaterv, — mely ismétlem, egyelőre csak ideiglenes — szinte ijesztő módon tárja elénk azokat a rengeteg és sokirányú, egyházi és egyháztársadalmi életünknek *létalapját* képező nagyfontosságú feladatokat, melyeknek a gyakorlati életbe való átvitele és *fokozatos* megvalósitása nélkül — meggyőződésem szerint — a magyar kálvinizmus csak üres, élet- és tartalom-, tehát erő és akarat nélküli szólam és elgondolás, de nem pozitivum. Ez a munkaterv — vagy ehhez hasonló jobb munkatervezet — van hivatva arra, hogy évszázados álmaiból életrehivja s megszervezze, megalkossa a cselekvő, a pozitiv magyar kálvinizmust, mely *munkába állitja* a magyar kálvinistaság egyetemességét, mindenkit ott és olyan munkába, ahol és amilyen munkára egyénisége képesiti, mindig és *mindenekfelett* egyetemes egyházunk magasztos céljainak, hatalmas kiépitésének, megerősödésének érdekében. Ez az egyetemes papság elvének gyakorlati megvalósitása. Ez a szövetségbe való tömörülésnek és minden szövetségi munkának a végcélja.

Midőn a Kálvin-Szövetség országos megszervezésére — talán erőmet túlértékelve — legjobb szolgálataimat felajánlottam, tettem ezt azért, mert a magyar kálvinizmus egyháztársadalmi életének mezején olyan elhanyagolt ugart láttam, melyből — hitem szerint — kellő, céltudatos és *rendszeres* művelés mellett gazdag aratást lehet egykor várni. Ennek a minden jót igérő ugarművelésnek azonban — egyebek között és főként — a *rendszeressége* hiányzik. Belevágja ebbe az ugarba ekéjét a Kálvin-Szövetség, a Belmisszió, a Bethlen Gábor Szövetség, a Hit- és Szolgálat, a Bethánia, a KIE, a Soli Deo Gloria stb, s a különféle nő- és leányegyletek, Nagy baj azonban, hogy ezeknek a szövetségeknek, egyleteknek stb. a *vezetősége* még eddig *nem ült össze*, hogy egy egységes mindenki által érthető és elfogadható munkaprogrammot állapitottak volna meg, melyben minden szervnek megvolna a maga általános és *speciális* szerepe, megkímélné a társadalmat a sokirányú zaklatástól s határozottabb irányú munkásságra is ösztönözné. Igy, amint ma van, a barázdák minduntalan keresztezik egymást időben is, térben is, irányban is, mélységben is. Lehet e az igy művelt földbe jól vetni s lehet-e abból jó aratást várni?

A Kálvin Szövetség ezzel az egységes munkatervvel, a tervezett egységes szervezettel és egységes irányitással képesitve lesz arra, hogy a kitűzött feladatokat idővel s fokozatosan megoldja. Képesítve lesz, mert ez a szervezet és munkaterv nemcsak az egyházi-, hanem a társadalmi elemek minden rétegének s különösen az egyházi és egyháztársadalmi munkában eddig sokszor tájékozatlanságból részt nem vett, sokszor azonban attól idegesen vagy tudatosan, kényelemszeretetből vagy lagymatagságból félrehúzódó *férfiainknak* is, — de ezek mellett az eddig szintén elhanyagolt de most mind sűrűbben megalakuló nő- és leány-

egyleteknek, ifjúsági egyleteknek, *alkalmat, módot és lehetőséget* ad arra, hogy oly szövetségi munkára, oly *szolgálatokra* vállalkozzanak, amelyre megvan a lelkökben a készség és önfeláldozó jóakarat.

Munkások kellenek tehát! Komoly, elszánt, önzetlen, hitbuzgó, hithű munkások! De nemcsak az alsó és középosztályokból, hanem a *felső osztályokból is!* Sőt *ezeknek kell* a magyar Kálvin-Szövetség élére állani! Meg kell győznünk magunkat, hogy erre a szervezetre s erre a szervezett szövetségi munkára egyetemes egyházunk s a magyar kálvinizmus érdekében halaszthatatlan szükség van.

De másrészt meg kell győznünk minden más ker. felekezetű testvéreinket arról is, hogy a magyar Kálvin-Szövetség nem a *felekezetek ellen tör*, hanem sokkal inkább a *felekezeteket* is akarja szolgálni. A Kálvin-Szövetség nem támadó szervezet, szövetségi munkája nem támadó munka. A Kálvin-Szövetség elsősorban önvédelmi szervezet; szövetségi munkája a krisztusi hitnek, szeretetnek, — a magyar nemzeti eszméknek békés alkotó munkája.

Kétségtelen azonban, hogy a szervezet — ha kiépül — képesítve lesz nemcsak ellenünk irányuló támadások ellensúlyozására és visszaverésére is, de hathatós ellentámadásra is!

Az itt közölt szövetségi munkaterv bármily részletezett is, mégis sok tekintetben csak általános. Azoknak, akik a részletes szövetségi munka tervezésére, vezetésére, lebonyolítására vannak hivatva, vagyis a *járási* és *helyi* szövetségek tiszti karának és szervezőinek: mindig *az adott helyzet szerint* kell a szövetségi munkát kezdeni és lefolytatni. Teljesen elhibázott dolog volna egy sémát adni akár külön is, falura és városra. Minden falusi vagy városi egyházközségnek megvannak a maga körülményekadta egyéni sajátságai. Csak az a munkaterv lehet helyes és hasznothajtó, mely azokhoz alkalmazkodik, *azokból* nő ki.

A munkaterv — mint láttuk — hét csoportba oszlik.

I. csoport a szervező-bizottságok feladata.

II. csoport a lelkészek, tanítók, egyes „világi papok"-é.

III. csoportot az egyháztársadalom minden rétegében meg kell szervezni, már az iskolákban is! Irányitója a szervező-bizottságok, szervező előadók stb.

IV. csoport a nő- és leányegyletek munkája.

V. csoport a szövetségek elnökségeinek közvetlen irányítása mellett a szervezők, elnökségi titkárok, rendezőbizottságok feladata, bevonva a nő- és leány- s ifjúsági egyletek.

VI. csoport az országos központ kezdeményezésére és irányítása mellett. a kerületi Kálvin-Szövetség elnökségének a feladata, a rendelkezésre álló szervek és erők útján.

VII. csoport a gazdasági bizottságok feladata. Természetes azután, hogy a csoportok minden munkájukban kölcsönösen támogassák egymást.

Következő s utolsó cikkemben a szervezés módjáról és eszközeiről lesz szó.

vitéz Sáfrány Géza.

—

Kerületi Kálvin-Szövetség ügyeit érintő mindenféle *adminisztrativ* jellegű levelezés *Czinyéry* Barna miskolci ref. leánygimn. tanár, szövetségi főtitkár úr címére küldendő;

a *Sárospataki Ref. Lapok* számára szóló mindenféle *irodalmi* levelezés pedig *dr. Hegyaljai Kiss Géza* lelkész, szövetségi főmunkatárs címére Bőcs, (Borsod vm.), u. p. Berzék.

A budapest theológiai akadémia téli konferenciája.

Második nap reggel az áhitatot Bilkey Pap István tartotta, II. Kor. XII. 7—9. alapján. Utána Dr. Kováts J. István theol. igazgató tartotta meg előadását, melynek címe: „A főkegyúri jog kérdése Magyarországon" volt. Előadásában nyomatékosan hangsulyozza ennek a kérdésnek horderejét s minél előbbi megoldását. Kitér arra, hogy magának a nemzetnek eminens érdeke e kérdés rendezése, mert a kérdés figyelmen kívül hagyása nagy veszedelmet rejt magában. A kath.-ok azért élezik ki a dolgot, mert az államfő ref. és hiába hivatkoznak a kath.-ok, hogy a jelenlegi kormányzó nem gyakorolhat főkegyúri jogot, mert eltekintve az államfő jogától, Hunyadi János is mint kormányzó gyakorolta ez államfői jogát.

E nagy érdeklődést keltő előadás után Enyedy Andor miskolci lelkész szólt: „A nagy gyülekezetek problémáiról", mely problémák megoldását abban látja, hogy a nagy gyülekezeteket parókiális körökre, kicsiny gyülekezetekre kell felosztani, természetesen megfelelő munkaerővel s a híveket is belevonni a hitélet intenzítását előmozdító munkákba.

Délután Sebestyén Jenő theol. tanár: „A kálvinizmus viszonya a konzervativizmushoz, liberálizmushoz, radikálizmushoz" címmel tartotta meg előadását, szólva benne elsősorban arról, hogy sokan tisztában nem lévén a kálvinizmus való lényegével, helytelenül belemagyarázzák abba egyoldalulag majd a konzervativizmust, majd a liberálizmust, majd a radikálizmust. Hangsúlyozza, hogy legveszedelmesebb a kálvinizmusra nézve a liberálizmus hangoztatása, illetve annak téves magyarázása. Arra az eredményre jut előadása végén, hogy a kálvinizmust egyik szellemi áramlat sem pótolhatja s igazi kálvinista mindég bibliai alapon alkotja meg világnézetét. *Ravasz* László előadása következett ezután „A ref. egyház feladatai a külmissziói munka területén" címmel. Szólva benne magáról a külmisszióról, annak szerveiről, áldásairól, szükségéről. Egy művészi kvartett után Csekey Sándor bibliamagyarázatával ért véget a nap.

Péntek reggel Nyáry Pál bibliát magyarázott. Gönczy Béla vésztői lelkész „A parókiális könyvtár feladatáról" szólva megállapítja, hogy nagy szükség van theol. lexikonra, általában olyan művekre, melyek a gyakorlati élet minden terén megbízható kalauzok. Ezt követte Makláry K. előadása; címe: „Egyházi pénzügyeink", nagy hozzáértéssel taglalva benne a kongrua reviziót, statuszba osztást s egyházi adózást, fölvetve a központi adózás eszméjét, mely ideális megoldása volna sok nehézségnek.

Péntek délután Hetessy Kálmán kecskeméti lelkész beszélt: „A magy. ref. iskolapolitikáról", kifejtve benne, hogy az összes iskolák adassanak át az egyetemes egyháznak, legyen egységes a tanárképzés és egységes a tankönyv. Bezárta a konferencia programmját Janka Károly előadása: „A ref. napilap kérdéséről". E pontnál több szó esett a lap szükségéről — ami pedig már nem kérdés, vagy legalább is nem szabad kérdésnek lenni — mint lehetőségről s megvalósulhatási módozatokról, amelyeknek több oldalról való megvitatása lett volna talán a főbb cél. Bezárta a konferenciát Bogdán Gyula bibliamagyarázata, illetve a Himnusz eléneklése. *K. J.*

Középiskolai református vallástanárok konferenciája Budapesten.

Folytatás.

Következő pontját a tárgysorozatnak *Lic. Rácz* K. elnöknek gazdag munkásságából a gyakorlaton is átszűrt fejtegetései képezték *„A biblia szerepe"*, valamint *„Az éneklanitás jelentősége a vallásoktatásban"* címen, melynek nyomán az értekezlet a középiskolák egyes osztályaira vonatkozó, a vallásoktatás anyagával szerves összefüggést biztosító *Biblia és Énektanítási vezérfonal* iratását mondotta ki szükségesnek. Sikerült és építő gyakorlati tanítást mutattak be a Lónyay-utcai ref. főgimn. VI. és I. oszt. tanulói között *Ravasz* Árpád főigazgató és a konf. tagok jelenlétében *Horváth* József és *Demes* Péter vallástanárok 9 én és 10-én, kiknek tanítását a konferencia tagjainak tanulságos hozzászólásai követték a gyűlés keretében később. A konferencia első napjának délutánján *„A vallásos önképzés eszközeiről"* (egyletek-bibliakörök) tartott tájékoztató felolvasást *dr. Somogyi* József, mellyel kapcsolatban a bibliakörök ápolását és fejlesztését az egyesületi életnek is elibe helyezendőnek mondották, mint amelyben a régi kálvinista jelleg inkább kidomborodik. Majd *Csürös* István beszélt a nála ismert közvetlenséggel és melegséggel *„Az ifjúsági irodalomról."* Előadását, amelyen inkább az ifjúsági irodalom elvi követelményeit ismertette, nagy érdeklődés és figyelem kísérte a jelenvoltak részéről. Az ifj. irodalomból száműzni kívánja a „l'art pour l'art" theoriát, ellenben célul tűzi ki a nevelés szolgálatába állított, vagy felkínálkozó ifj. irod. megválogatásánál az *Isten központiságát* (theocentrikus irod.), Jézusnak az emberben való folytonos növekedését. Szerinte egy ifj. mű művészi értéke csak másodrendű követelmény az író részéről szabadon választható tárgynak *magyarsága, bibliassága, reformátussága* és erkölcsi igazságszolgáltatást tartalmazó jellege mellett. Szóval erkölcsileg nevelő, építő, az ifjúságot eszményeiben csalódásoktól óvó, se nem szépítő, se nem rútító, hanem élő, igaz vallásos hitet sugárzó ifj. irodalmat követel. — Elítélni és kitörülni kívánja a *turáni átok* hangoztatását, ami nem volt soha és nincs is és e téves nézetet helyettesíttetni kívánja az általános *„humanum"*-mal, melynek helyébe a kálvinizmusban rejlő reménységes optimizmusnak tavaszfakasztását hirdeti.

„A Missziói Tanács szerepe a vallásos nevelésben" c. tételnek előadója *Galgóczy* János volt. Emez újonnan alakult fenti nevelési orsz. szervnek neve „Középfokú iskolák Missziói Tanácsa" névre módosíttatott és a gyakorlatban levő középisk. vallástanári vizsgálatok elméleti anyagának kiegészítéseül a gyakorlati *próbatanítás* követelménye is általános óhajtásban nyert kifejezést.

Horváth József a „Konfirmáció egyöntetü végzése" érdekében ismertette az eddigi, egymástól az oktatás anyagában, a szertartás idejét, helyét és módját különböző helyi változatokban feltüntető eljárásokat, mellyel kapcsolatban értekezlet mindenben az egységes szempontok érvényesítését s főkép a szertartásnak a gyülekezet templomában a parochus lelkész által való végzését tartja legmegfelelőbbnek és célszerűbbnek.

Kiss István „A cserkészet és vallásos nevelés"-ről tartott fejtegetésében rámutatott a cserkészet igazi céljára, mely nem más, mint az élet poetikus oldalának az ifjúság lelkében való kidomborítása. Cserkésznek lenni annyi, mint a legnagyobb eszményt: a krisztusi engedelmességet, szolgálatot képviselni, *mely nem érdem*, hanem kegyelem, melyben a cserkész, míg az eszme diadaláért harcol, maga a háttérben áll. (Alázatosság.) . . . *„A középfokú iskolák nyári konferenciájának"* kérdését ismertette az ilyen összejöveteleken többször megfordult *Demes* Péter, aki több szempontból kifogásolta az eddigi ilyen nemű konferenciákat. Ilyenek tartására alkalmas *állandó hely hiányában* aggodalmasnak tartja az ilynemű konferenciák falusi helyeken való tartását, hol az ifjúság elhelyezése úgy egészségügyi, valamint szellemi, erkölcsi és paed. tekintetben is sok kívánni valót hagy hátra, sőt aggályosnak mondható. Amennyiben azonban a Missziói Tanács ezeket továbbra is rendezendőknek véli, *megfelelőbb* szellemi és erkölcsi környezetben is csak az *ifjúság nevelésével gyakorlatilag foglalkozó egyének* előadókként való felkérése és lehetőleg az illető iskolák vallástanárainak részvétele mellett rendeztessenek. Kimondatott továbbá, hogy ezentul *csak* a *Missziói Tanács* rendezhet középiskolások részére ilyen konferenciákat.

„A Missziói Tanács anyagi támogatásának kérdését *Pap Géza* titkár, az értekezlet jegyzője ádta elő, javasolván, hogy *a)* pártoló tagok gyűjtésével, *b)* e célt szolgáló iskolai ünnepélyek rendezésével és *c)* adományokra való serkentéssel, valamint az *„Erő"* ifj. lap támogatásával jöjjenek az iskolák a vallásos nevelés ügyét szolgáló szervnek támogatására.

Majd annak megállapítása után, hogy jövőben évenként legalább egyszer és pedig lehetőleg a tavaszi hónapokban hivassék össze e konferencia, buzgó éneklés és imádság után elnök az ülést bezárta.

Végül pedig a *„Középisk. Misszió Tanácsa"* tartotta meg ülését. *Bódy D.*

— **Főgondnoki beiktató.** A sárospataki egyház január 29-én iktatta be dr. *Izsó Bertalan* megválasztott új egyházközségi főgondnokot hivatalos tisztébe. Az új főgondnok eskütétele után lendületes beszédet mondott s békés, alkotó munkára hívta fel a presbiteriumot.

Alapitványt Radácsy György emlékére!

Egyre szélesebb körökben gyűrűznek a hullámok, amelyeket b. e. Radácsy György halálának híre felvert. A nagy és mély részvét érzéséből mind több és több oldalról hangzik fel az óhajtás, hogy áldott emlékezete minél több formában megőriztessék. Hálás tanítványi szív mozdulása juttatott hozzánk 30 pengőt, ilyen kegyeletes szavak kiséretében: „Áldom az én jó Istenemet, hogy a Radácsy György tanitványa lehettem. Óh be sok jót tanultam tőle: hazát, egyházat, főiskolát szeretni; tisztelni azokat, akik szerények, feltünni nem vágynak, könyökkel nem törnek a magasba. A Sárospataki Református Lapok szerkesztősége döntse el, hogy e csekély összeg nagy halottunk emlékét őrző alapitványra, vagy síremlékre legyen. Szolgatársak, jértek velem. Bükkaranyos. Mauritz Árpád." Szerkesztőségünk a főiskolai tanári karral egyetértésben a küldött összeget a Radácsy György alapítványra fordítja s egyben a főiskolai tanári kar a maga adománya gyanánt 140 pengő összeggel járul az alapitványhoz s ezekkel az összegekkel hadd induljon meg a gyüjtés a *Radácsy György alapitványra*. Szives szeretettel kérjük mindazokat, akik előtt drága a mi Radácsy Györgyünk emléke, járuljanak hozzá az ő nevét viselő alapitvány növeléséhez. Erre az alapitványra küldött még Sárkány Sámuel szentistvánbaksai lelkész 10 pengőt.

Nem lesz egészen új ez az alapitvány. A Radácsy György nevét már két egészen szerény összegű alapitvány őrzi főiskolánkban. A most növelendő alapítvány alatt arra gondolunk, amelynek alapjait maga Radácsy György vetette meg. Ennek a célját igy állapította meg:

A tőkeösszeg felének kamata Radácsy-leszármazók javára szól, másik felének kamata pedig sárospataki tanárgyermek javára, aki lelkészi pályára készül. Ha az alapitvány első részére rokon nincs, akkor másodsorban szepsi születésü ref. tanulók kapják, ilyenek nemlétében harmadsorban Szabolcs-m.-i lelkészek gyermekei élvezhetik (ezek közt is előnyben részesülnek a buji, balsai, dombrádi, ibrányi, szabolcsi, paszabi, gégényi és berceli születésüek). Ha az afapitvány második részére jogosult tanárgyermek nincs, akkor a kamatokat az Erdélyi Önképzőkör és a Theol. Ifj. Egylet kapja bibliai képek és elmélkedések jutalmazására.

Az alap állása 1927. julius 1-én 20 P 30 fill.

Ez alapitvány növelésére fogjuk forditani a *Radácsy-emléklapok* c. füzet tiszta jövedelmét is. amely kis mű megjelenőben van. Néhány nap alatt elhagyja a sajtót.

Ugyancsak ez alapitvány gyarapitását szolgálja majd az *Emlékjelek—Bizonyságok* c. mű III. kötetének tiszta jövedelme is. Ez a mű nyomtatásra készen áll. Megjelenése körülményeire s tartalmára a következő sorok vetnek leghivebb világosságot:

Előszó.

Összegyűjtött dolgozataim III. kötetére előfizetési felhivást hirdettem 1913 végén. (Lásd Sp. Ref. L. 1913. 393. l.) Mig előfizetőim lassan szállingóztak, ránk szakadt a gyilkos háború s tartott iszonyú változatokban 1917-ig s én, a szörnyű jelek láttára, lemondtam arról, hogy még valaha csekély számu előfizetőimet megbecsülhetem szerény munkám megjelenésével. Jól esett, hogy a látszólagos hanyagság nem esett rosszul senkinek. Nekem azonban fájt, hogy kötelességemet nem teljesíthettem.

*

Eddig irta meg Radácsy György reszkető kézzel, 1928. január 11-én bekövetkezett halála előtt néhány nappal az *Emlékjelek-Bizonyságok* harmadik kötetéhez szánt Előszót, mikor a kötet első ívének correcturáját kezéhez vette. A Mindenható bölcs rendelése azonban az lett, hogy az irás nagymestere örökre letegye kezéből a tollat s már a megkezdett előszót se fejezhesse be. Igy hárult ennek befejezése alulirottra, úgyis mint tanszéki utódjára s úgyis, mint egyik legközelebbi hozzátartozójára.

Amit a Mester az Előszóban még mondani akart, az bizonyára az volt, hogy az Emlékjelek-Bizonyságok III. kötetének — a változott körülmények által eléggé megmagyarázott kisebb terjedelemben való — kiadásával egyrészt kárpótolni kivánta kedves előfizetőit s eleget óhajtott tenni hűséges volt tanitványai és jóakaró barátai ismételt sürgetésének, másrészt teljesűlve szerette volna látni régi szép álmát, t. i. szétszórtan levő dolgozatainak összegyüjtésével igazolni, hogy élete végéig igyekezett hiven sáfárkodni a reábizott talentumokkal, hűségesen szolgálni a protestantizmus, a ref. anyaszentegyház és a sárospataki ref. főiskola felvirágoztatását.

Az Emlékjelek-Bizonyságok e harmadik kötete, mely annyi kiváló vezéremberünk emlékét örökiti meg, s amely néhány kedves volt tanitványa s egy nemes lelkű volt pataki diák San-Franciscoból küldött adományának felhasználásával jelenik meg, legyen egyszersmind kegyeletes emlékjele dicsőlt irójuk halálának is. Az aranytollú Mester emlékezete legyen áldott! Dolgozatainak e harmadik kötete pedig találjon bizalmas fogadtatásra volt tanítványai és jóakaró barátai körében. Sárospatak, 1928. január 20. *Harsányi István*, theol. tanár.

*

Ily módon e mű megjelenése biztosítva van.

A 12—15 ívnyi kötet ára 4 P. lesz. Megjelenik a Radácsy György eltervelése szerint.

Nekünk szívünkön van a Radácsy György emlékének megörökitése és eszméinek terjesztésére. Hisszük, hogy sokan gondolkoznak igy. A fentiekkel véltük célunkat egyelőre elérni.

A *Radácsy György* alapítványra szánt összegek a sárospataki főiskolai pénztárhoz küldendők.

Az *Emlékjelek-Bizonyságok* III. kötete megrendelhető Harsányi István theol. tanár úrnál Sárospatak, de lapunk szerkesztősége is szívesen közvetiti a megrendelést.

A *Radácsy-emléklapok* lapunk szerkesztőségében rendelhetők meg. A kis mű árát a terjedelméhez fogjuk szabni. *Marton János.*

IRODALOM.

*** Dr. Hegyaljai Kiss Géza: Lélek és élet.** Predikációk, beszédek. II. kötet. 200 l. Ára 8 P.

20 predikáció, 10 vallásos esti , 10 esketési-, 10 temetési beszéd, 6 előadás e kötet tartalma s a könyv utolsó oldalán a szerző irodalmi munkáinak immár lapnyi hosszú jegyzéke: mintha az első reformáció nagy magyar „mindenesei"-nek szelleme érintene meg, akiknek a lelkipásztorkodáson kívül rá kellett érniök arra is, hogy magyar kultúrát és nemzetművelést is csináljanak egyúttal. Nem epigon, hanem jogos örökös itt a szerző, akinek lelkipásztori alaplelkületét vetiti ki postilláinak ez újabb kötete, melynek időileg kis távolságú keltezései nemcsak az író szorgalmas és eredeti igehirdetői munkásságát bizonyítják, de azt is sejtetik, hogy a hasonló című kötetek később is szabályos időközökben és értékben is arányos emelkedéssel fogják egymást követni. Az egyházi beszédek szívhezszólók s dogmatikailag iskolázatlan hallgatóságunk figyelmét is szerencsésen lekötők. Két német (Humburg, Rittelmeyer) forrásának sikerült feldolgozása arra is biztatás, hogy az idegen klasszikusokkal való tüzetes megismerkedés csak hasznára lehet s az író gyökeresen magyar stilusát s gondolatvezetését nem veszélyezteti, sőt impresszív lelkületének gazdag élményanyagát gyorsabban tudatosítja és kristályosodását előmozdítja. Esketési beszédeiben evangéliumi líra és lakodalmi öltözetü morál van, temetési beszédei élettel, — azaz mély együttérzéssel — teljesek, vallásos esti- és alkalmi előadásainak minden belmissziói munkás sok hasznát veheti. Az egész kötetet legjobban címe jellemzi: lélek és élet. Jószívvel ajánljuk minden érdeklődőnek.

*** Énektárgymutató.** A predikációkhoz való alkalmazkodáshoz Arany Géza poroszlói (Heves m.) ref. k.-tanító egy 210 nyomtatott oldalas „Énektárgymutatót" (rákeresőt) írt, melyet lelkészek és kántortanítók jó sikerrel használhatnak. Előfizetési ára 2 P 50 f. A könyv csak abban az esetben jelenik meg, ha megfelelő számú előfizető lesz. Megrendelések fenti címre küldendők. Felhívjuk erre a híradásra az érdekeltek figyelmét.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Országgyűlési képviselő lemondása.** Janka Károly cigándi lelkész, egyházkerületi főjegyző, amint a politikai lapokból olvassuk, képviselői mandátumáról lemondott. Lemondásának okairól közvetlen tudomásunk nincs, de közegyházi szempontból a lemondást súlyos veszteségnek tartjuk.

— **Letétek, adományok a sárospataki főiskolának.** A tiszalúci ref. egyházközség presbitériuma egyik legutóbbi gyűlésén három drb. XVIII. századi, használaton kívül helyezett, himzett úrasztali kendőt örök letétképen adományozott a főiskola szépészeti és műrégészeti gyűjteményének. Az egyik himzett körirata: *„A luczi sz: eklésia számára varta ez keszkenőt Böszörményi Sára 1732. XII. esztendős korában"*. A másiké: *N. Vékony János és f. (elesége) Szász Erzsébet 1716"*. A harmadiknak nincs felirata, de megállapítható, hogy a XVII. század második feléből való. A nemes egyházközség ezenkivül egy láda könyvet (73 kgr.) adományozott a főiskolai könyvtárnak szintén örök letétül. — A *Magyar Jövő* c. miskolci közkedveltségnek örvendő napilap eddig megjent kiadványaiból 1—1 példányt, összesen 11 kötet könyvet adományozott a főiskolai könyvtárnak. Fogadják a nemes szivü adományozók főiskolánk hálás köszönetét!

— **A szlovenszkói üszáninneni ref. egyházkerület** köréből a Prágai Hirlap és utána a Kálvinista Szemle azt az örvendetes hiradást tette közzé, hogy az állam és az egyház közt a kivánatos megegyezés létrejött. Sajnos korai volt az öröm. Már a decemberi tárgyalások óta is történtek kedvezőtlen változások s általában a helyzet teljesen bizonytalan. Zoch evangélikus püspök halálát a magyar ref. egyházra nézve súlyos vesztességnek tartják az ottaniak. Ő volt a ref. zsinatra kijelölt kormánybiztos. Halála miatt még a zsinat megtartását is bizonytalannak vélték. Ám a zsinat azóta összeült. Munkájáról még nincs értesülésünk. A ref. egyház harca nehéz, de küzdelmében felemelő, hogy ref. testvéreink törhetetlen lélekkel s igazaikba vetett rendithetetlen hittel állnak helyükön.

— **Bodrogkereszturon** a lelkész az iratterjesztésnek egy új módját honosította meg, nevezetesen karácsony estéjén a kántáló gyermekeknek pénzt csak a szegény gyermekeknek ad, ellenben apró vallásos füzeteket minden gyermeknek, akik között van igen sok más vallású is. Hasonlóképen karácsonykor tartandó karácsonyfaünnepélykor a gyermekeknek sok traktátus osztatik ki. Az iratterjesztés roppant nehéz dolog, amennyiben a hivek pénzt iratért nem szeretnek adni. Nagyon kivánatos lenne, hogy ne csak a lelkészek, hanem a tanítók is ilyenképen is terjesztenék az iratokat.

— **Felsőborsodiak figyelmébe!** Tudomására adom t. lelkésztársaimnak, hogy egyetemes egyházunk több oldalról ajánlatot kapott külföldi kölcsönök igénybevételére. Mielőtt a főt. Konvent e tekintetben érdemileg határozna, szükségesnek tartja a szükségletek kielégítésére szolgáló hitelösszegek összeírását. Felhívom azért t. lelkésztársaimat és az egyházak presbitériumait, hogy *ha intézményeik tovább fejlesztésére*, sürgős építkezésekre, avagy adósságaik rendezésére ilynemű kölcsönt óhajtanak igénybe venni, szigorú megfontolás után kellőleg megindokolt jelentésüket — *a szükségesnek mutatkozó hitel-összeg feltüntetésével — hozzám február 20-ig okvetlenül küldjék be,* hogy a jelentések a bizottság által felülbirálhatók s a felsőbb hatósághoz február hó végéig felterjeszthetők legyenek. Későn érkezett jelentések nem vétetnek figyelembe. Sajóbábony, 1928 január 25. Atyafiui szeretettel *Elek József* felsőborsodi esperes.

— **Ref. gimnáziumunk** tanulói közül mintegy 280 diák merül el komoly lelkülettel Jézus életének tanulmányozásába minden szombaton este 14 bibliakörben, melyek természetesen mind megfelelő vezetés alatt állanak.

Nyomatott a reform. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 7. szám. Sárospatak, 1928 február 19.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Janka Károly:* A református napilap kérdése. (Folyt. és vége.) — *Hallgató Sándor:* Részvétnyilvánitások Radácsy György halála felett. — Kálvin-Szövetség. *v. Sáfrán Géza:* A szervezés módja és eszközei. — Theol. tanári konferencia. — *M. E.:* Áprily Lajos. — *Hodossy Béla:* Énekeskönyv ... — *Dávid Zoltán:* Egy dal történetéhez. — Egyházi élet. — Irodalom. — Vegyes közlemények.

A református napilap kérdése.

(Folyt. és vége.)

Nagyszerű meglátás és még nagyszerűbb gondolat, megszerezni a magyar népnek kulturára szomjazó, de irányításra szoruló széles rétegeit egy a lelkekbe az isteni akaratot ömlesztő, az evangyéliom üditő, felséges eszményeivel első betűjétől az utolsóig telitett napilap olvasóinak. A dr. Ravasz László leveléből is erőteljesen kicsendül ez a hang, habár inkább, mint a lap létezésére és fennmaradására biztositékul szolgáló széles, nagy alap.

Én a kérdésnek ezt az ágát is úgy fogom fel, mint a legelhatározóbb és legkomolyabb szükségérzetet.

Mert mi a helyzet?

Mi jellegzetesen népi egyház vagyunk, akik nem külső hatalmi tényezőkre, hanem híveink benső, lelki erejére támaszkodunk.

Minden tisztelettel, dicsérettel és elismeréssel adózom annak a hatalmas világi vezérkarnak, amelynek kiváló tagjai Isten országa épitésében minket önzetlenül támogatnak, de meg kell mondanunk teljes nyiltsággal és becsületes őszinteséggel, hogy ez a támogatás igen sokszor kifeneklik a politikai óvatosság és érzékenység rejtett zátonyain.

Bizonyosan nem volna ez igy, ha egy erősen kialakult református közszellemet tudnának a hátuk megett. Taktikázások nem befolyásolnák komoly nagy kérdésekben bátor cselekvéseiket.

De hogy legyenek ők színesek, mikor egy kiforrott öntudat nélküli, színtelen tábor van a hátuk megett?

Most egy lépéssel a kérdés taglalásában tovább megyek. Meggyőződésem szerint elérkezett az ideje annak, hogy egyházunk demokratikus szerkezetének az élet által kiszélesitett értelmezését mielőbb adjuk meg.

Ha gróf Bethlen István időszerűnek látta a politikában Nagyatádi Szabó Istvánon keresztül az értelmiségnek a magyar őserővel való összefogását, magasabb egyházi szervezeteinkbe fokozatosan öleljük fel mi is a hitbeli őserőt, ennek az őserőnek bátor elszántságát, de távolról sem a szájaskodó demagógiát.

Erre azonban nevelni kell a mi magyar református népünket. A szellemi és lelki élet csatornáin napról-napra kell ömleszteni lelkébe azt az egészséges közszellemet, amely komoly tartalommal teszi méltóságteljessé a nagy, erős hitet.

De eltekintve ezektől a mellékcéloktól, ha csak a főcélra tekintek, hogy egy magasabb kultúra üditő és áldásos forrásaihoz édesgessük hozzá és szoktassuk oda a magyar népet és ezzel bevágjuk hozzá az ajtót az ámitóknak, a szédelgőknek, a hitetőknek, akik megmételyezik benne a lelket, szitják kebelében az elégedetlenséget, aláássák a társadalmi és állami rendet, fenevaddá teszik a bibliai embert, egy oly mindenekfelett való szempont, amely felett egy minden mellékes érdeket kizáró napilap létesitésének kérdésénél napirendre térni nem lehet.

A száraz föld szomjúhozza a vizet. Az egek csatornái nem szennyvízzel, nem a kloakák bűzhödt tartalmával, hanem tiszta üdítő záporral töltik meg az eltikkadt földön támadt repedéseket. Ma a magyar lélek ez a megrepedezett föld, onnan felül való tiszta harmatozással enyhitsük a szomját meg.

Az idők jelei gyors cselekvésre intenek. Az Antikrisztus nem békült meg, csak kényszerűségből tartja a fegyverszünetet. A föld felett és föld alatt egyaránt dolgoznak a látható és láthatatlan kezek. Ha a keresztyén társadalom a nagy leszámolásra nem lesz felvértezett, ezt a készületlenséget maga a kétezeréves keresztyén kultúra bánja meg.

Erre utalva nyomatékosan, ne lássa senki ezt a mozgalmat csak felekezetieskedésnek. Elvégre itt van a magyar társadalomban egy nagy hatalmas réteg, amellyel szemben mi reánk várnak a kötelességek. Amikor a másik oldalnak

megvan a maga hatalmas kiépített sajtója, felekezetieskedés, békebontás és bűn csak a mirészünkről volna az, ha Isten dicsőségére a társadalmi nyugodt elhelyezkedést, a nemzeti nagy újjáépítést szolgálná egy ízig-vérig az örök isteni kijelentésekből és a magyar elegyítetlen szellemből, szeplőtlen hagyományokból táplálkozó napilap?

Nemes céljaink tisztaságához és önzetlenségéhez négy évszázad gazdag tanúságát és az egész nemzeti életet megtermékenyítő kálvinista szellemet mutathatjuk fel kezességnek és zálognak.

Ez nyugtassa meg azokat, akik ma is túlzottan óvatosak, akik a gabnatáblák felett terjengő, a magyar életet, a magyar szívet megtermékenyítő lelki hímporban is puskaport szagolnak.

Hát csak jöjjön az a református szellemű napilap, töltse a réseket, a hiányokat!

Nem az akarnokság, a szükség teremti meg. A vészterhes jövő, a felelősségteljes magyar élet.

A Hit és Szolgálat Mozgalmát az örökkévaló Isten sikerrel áldja meg, hogy az ügy érdemében bátrak, a kivitelben körültekintők és óvatosak legyenek!

Figyeljék meg a református politikai sajtó és napilap körüli eddigi törekvéseket és tényeket, vizsgálják felül a megállapítható sikertelenségeket. Állapítsák meg gondosan, hogy mi szülte az eredménytelenséget, mely egy-egy kora-, vagy torz szülött kimulására, vérszegénységére, angolkóros állapotára vezetett.

S engedjenek meg itt, hogy figyelmükbe ajánljak bizonyos tapasztalatokat, amelyeket az ügy érdekében gyümölcsöztessenek.

Dr. Bartha Béla sárospataki jogakadémiai tanár az egyházpolitikai küzdelmek idején „Őrálló" címmel egy hetenként kétszer megjelenő politikai, szépirodalmi és közgazdasági lapot indított meg. A lap az 1894—95. és 96. években jelent meg. Programmja szerint: „Az Őrálló, mint szabadelvü politikai irányú közlöny, mely a modern felvilágosodás és haladás, a magyar nemzeti állam és a protestantizmus egymással szoros kapcsolatban álló érdekeinek hűséges, de minden felekezeti elfogultságtól mentes együttes szolgálatát tűzte ki célul, a hazai irodalomban egyetlen a maga nemében." Bár hangoztatja a szabadelvű, protestáns eszmék szolgálatának az államépítés szempontjából való fontosságát, mégis hozzá teszi, hogy: „a szabadelvű haladás, a nemzeti megerösödés céljaira szövetkezni óhajtunk az államélet minden tényezőjével párt és felekezeti különbség nélkül."

A lap olyan magas színvonalú volt, hogy nemcsak megfelelő előfizető tábort gyűjtött ezzel magának, hanem nagy súlya volt minden szavának. Mégis fennállása utolsó évében csak haldoklás volt az élete, mely végre is belefult a közönybe. Szerkesztőjének tekintélyes vagyona állított az akkori „Őrálló"-nak síremléket.

Én, mint theologus diák, láttam, sőt éltem át ezeket az utolsó vergődéseket, melyekből mindenekfelett azt állapítottam meg, hogy egy nagyobb igényű s az ilyen igények kielégítésével számoló politikai lapot szerkeszteni csak a politikai élet központjában lehet. Ha az „Őrálló" véletlenül Budapesten indult volna meg, amilyen tekintélyre tett szert, könnyen napilappá lehetett volna. De legnagyobb virágzása idején is fulladozott a megsokszorozódott adminisztrációs és technikai dolgokban. A Hit és Szolgálat Mozgalmának vezetősége azzal tehát legyen tisztában, hogy a napilapot nem indíthatja meg és nem szerkesztheti Tahitótfaluban, hanem csak a fővárosban.

Különben az az értesülésem, hogy a tervezgetések is ebben az értelemben folynak s hogy e részben már nincs is akadálya a napi sajtónak.

A másik tanúságot a „Magyar Szó" nyujtja. Nem ismerem közelebbről azt a belső válságot, mely ezt a tiszteletreméltó vállalkozást agyonsújtotta. Én ma is halával gondolok dr. Pályi Edére, mint vérbeli újságíróra, aki tudatát, tollát, munkáját és idejét annak idején a protestántizmus oltárára áldozatul hozta. A válság természetéről, keletkezéséről, forrásairól, okairól és terjedelméről felvilágosításokat adni okulásul ő tudna.

A dolgot azonban a magam is megfigyeltem és azt tanúságúl most is leszögezem.

Az volt a benyomásom, hogy a papi státus sokkal mélyebben akart befolyni a lap szerkesztésébe, hogy sem azt a lap érdeke megengedhette volna. Egyeseknek olyan kérdésekben és olyan sikerekkel lett volna szükségük a lapban pódiumra, amelyek a nyilvánosságot meg nem bírták volna. Az ilyen szerzői kényszerű mellőzések előbb egyéni elhidegülésre, utóbb a lap elleni hangulatkeltésre is vezettek.

Ennek a körülmények reánk nézve van meg a nagy fontossága és intő tanulsága, hogy egyedül a lap és a köz érdekében szóljon mindnyájunk szellemi támogatása s a meg nem jelentett cikkek halotti szemfedőt az ügy számára már eleve ne szőjjenek.

Ami a ref. szellemű napilap kérdésében a további eshetőségeket illeti, azokat a Hit- és Szolgálat Mozgalma pontos és lelkiismeretes számítások alapján dolgozta ki.

Az mind számítás dolga.

A mi dolgunk pedig az, hogy Isten előtti felelősségérzettel álljunk munkába. A dolgunk nem lesz könnyű. Egy gazdaságilag leromlott nép körében 15 ezer előfizetőt gyüjteni és állandóan biztosítani, ma nehéz feladat. Csak a magam gyülekezetére gondolok. Minden 100 lélekre egy előfizető gyüjtése összesen 35 előfizetőt jelent olyan emberek körében, akik már 3-ik éve váltókölcsönből fizetik a sulyos közterheket. De Istennél és Istennel mindenek lehetségesek. A magyar róna asztalát Ő teríti meg. Szeptemberig az Ő gazdag tárházából megadhatja erre is a felesleget. Azután pedig a lapunk gondja, hogy beoltsa belénk, az egész magyar társadalomba a puritán életet, hogy még a kevesünkből is megtudjuk adni azt, amivel tartozunk, a mindenünket kiosztó áldott Istennek.

Magam is úgy látom s másoknak is ajánlom, hogy hogy sok esetben eredményes majd csak a csoportos előfizetés lehet. Összekötjük Isten ke-

zébe hármával — négyével az olajvesszőket, hogy az Ő dicsőségére úgy növekedjenek.

A Hit- és Szolgálat Mozgalmának imádságos lelke ráborúl a magyar mezőkre, a magyar lelkekre s az, aki a hitből fakadt imádságot mindig meghallgatja, megadja rá a választ szeptemberre egy rotációs gépből kiözönlő ólombetűs szellemi segély képében, hogy szokatlan nagyságában és fenségében ragyogjon le rólunk az Ő dicsősége!

Janka Károly.

Részvétnyilvánítások Radácsy György halála felett.

A sárospataki tanári kar köziskolai székén, febr. 6-án hosszú sorát olvasták fel azoknak a részvétnyilvánításoknak, melyeket b. e. Radácsy György ny. theol. akad. tanár elhunytakor egyházi és világi előkelőségek, kulturális és tudományos intézményeink vezetői intéztek főiskolánkhoz. Ez az őszinte és minden oldalról megnyilvánúló mélységes részvét egyszerű, keresetlen szavakban a legragyogóbb bizonyságát adja a tiszteletteljes hódolatnak az előtt az átfogó, csodálatos erő előtt, mely lakóhelyén messze túlsugárzott és a napfény éltető melegeként serkentőleg és irányítólag hatott nagy és nemes elhatározásokra. Hallottuk a volt tanítvány hálás szavait: „Aki sokaknak emlékében él, az nem halt meg, csak eltávozott. Halott csak az, akit elfelejtenek és én mig élek, feledni nem fogom, nem tudom." Ref. egyházkerületeink és a testvér ev. egyház vezetőinek soraiból a hála és elismerés nemes érzése árad felénk: „Nem volt csak a főiskoláé, nem is csak a tiszáninneni egyházkerületé, hanem az egész ref. anyaszentegyházé. Alakja úgy áll előttünk, mint a tisztes, céltudatos, önálló és fáradhatatlan tudósnak példaképe." Közép- és felsőfokú iskolaink, egyetemeink is meghajtották elismerésük zászlóját a kiváló tudós, nagyrabecsült tanár és ember előtt, ki „ref. közéletünknek évtizedeken át vezére és iránymutatója volt." Megható erővel csengnek fülünkbe a debreceni kartársaknak az önzetlen munkát érdeme szerint méltányolni tudó szavai: „A megboldogúlt nagy ember az ő ideális lelkének fenkölt gondolkozásával és meleg szivének igaz szeretetével ápolta a sárospataki és debreceni két nagy testvérkollégium között fennálló szeretetteljes összeköttetést s ez még inkább növeli halála felett érzett mélységes fájdalmunkat." De a fájdalom hangjai mellett hallhattuk a remény biztató igéretét is, hogy az az öntudatos kálvinista szellem, az a féltő és aggódó szeretet a főiskola és ref. anyaszentegyházunk iránt, mely annyira elválaszthatatlan volt Radácsy György nevétől nem fog elenyészni, hanem „növendékei között fognak akadni olyanok, akik az ő szellemében vállalkoznak azon ujjáépítő munkának továbbvitelére, melyre ref. egyházunknak a mai válságos viszonyok között oly nagy szüksége van."

Alábbiakban felsoroljuk azoknak az egyházi és világi vezetőknek és intézményeknek neveit, kik részvétnyilvánításukkal enyhítették azt a mély fájdalmat, mely Radácsy György elhunytával főiskolánkat érte:

dr. Révész Kálmán, dr. Ravasz László, dr. Baltazár Dezső, dr. Antal Géza, dr. Makkai Sándor ref. püspökök, dr. Raffay Sándor ev. püspök, az erdélyi ref. egyházkerület igazgató tanácsa, Janka Károly főisk. lelkészi gondnok, Cziáky Endre abaúji esperes, ig.-tanácsos, Bernát István a Kálvin-Szövetség elnöke, a debreceni kollégium, a debreceni, hódmezővásárhelyi, hajdúböszörményi ref. gimnáziumok, a budapesti Baár—Madas ref. leányliceum, a pápai ref. tanítónőképző intézet és a sárospataki állami tanítóképző-Intézet tanári kara, a budapesti Pázmány Péter tudományegyetem, a debreceni gr. Tisza István tudományegyetem, a Ferenc József és Erzsébet tudományegyetemek tanácsa, az Erzsébet tudományegyetem soproni ev. hittudományi kar dékáni hivatala, a sárospataki izr. hitközség elnöksége.

A díszes névsor nem teljes. Nem is lehet az. Ki tudná vajjon felsorolni a hálás és szerető tanítványoknak, barátoknak, tisztelőknek neveit, akiknek szemébe a fájdalom keserű könnye buggyant a lesujtó hír vételére? Ott őrzik ők Radácsy György emlékét szivük legmélyén, nagyok és kicsinyek egyaránt, maradandó emléket építvén számára a szeretet, hála és tisztelő elismerés örök fundámentumán.

Hallgató Sándor.

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

A szervezés módja és eszközei.

Egyházi és egyháztársadalmi életünkben a *szervezés* fogalma alig ismert, a *szervezkedés*, szervezetben való egyesülés pedig — sajnos — a lehető legelhanyagoltabb állapotban van. Pedig más felekezetű testvéreink — kik a szervezkedés rendkivüli fontosságát és előnyeit kezdettől felismerték, méltányolták s minden téren ki is használták — évszázadok óta itt mellettünk, a szemünk láttára szervezkedtek s szervezkednek s ennek a szervezkedésnek óriási előnyeit élvezik nemcsak egyházi, de társadalmi, közéleti, egyéni sőt politikai vonatkozásokban is. — Hihetetlen, de elszomoritó is, hogy mi magyar kálvinisták a mellettünk s igen sok vonatkozásban kárunkra történt szervezkedésből nem tanultunk! Különösen nem tanultuk meg, hogy az *erőkifejtés* s ezzel kapcsolatban az *érvényesülés* csak szervezkedés utján lehetséges. A magyar Kálvin-Szövetség országos szervezkedési mozgalma tehát legyen hatalmas mementó is: szervezkedjünk, — mert mint dr. Ravasz László püspök úr mondta: „A magyar protestantizmus a lét vagy nemlét kérdése előtt áll, — az elkövetkezendő élethalálharcra ki kell építeni a magyar protestantizmus egységes frontját." Előbb azonban építsük ki külün a magyar kálvinizmus egységés frontját — a magyar Kálvin-Szövetségben!

Miként kezdjük a szervezést?

I. Előkészitő munka.

a) a hivek *tájékoztatása* a Kálvin-Szövetség

céljairól, feladatairól, szervezetéről; a seövetségi munkáról, annak várható hatásairól és következményeiről;

b) *meggyőzése* a hiveknek a kálvinista öntudatra való folytonos hivatkozással arról, hogy a szervezkedés egyházunk, egyháztársadalmunk, családunk s hiveink boldogulásához feltétlenül szükséges;

c) a hiveknek *kioktatása* — a munkaterv alapján — a szövetségi munkák mibenlétéről;

d) a hiveknek rábirása a szövetségbe *tagokul* való belépésre;

e) és a szövetségi munkákban való aktiv *részvételre*,

f) az *áldozatkészség* felébresztése.

Mindezeket a családban, társaságban, templomban, iskolában s mindenféle összejövetelen kultiválni kell, hogy a *lelkeket* ezek által megnyerve, a szövetség és szövetségi munkák iránt az érdeklődést felkeltsék. Erre a munkára az egyházi hivatalnokok mellett fel hell használni a presbitereket, — egyletek stb. tagjait, — egyes kiváló hitbuzgó és agilis hiveket.

II. Ha ezen előkészitő munkában már megfelelő eredményt értünk el, hozzá lehet látni a szövetség tulajdonképeni *megszervezéséhez.* Az első lépés legyen ehez — az egyházkerületi és egyházmegyei közgyülések határozatai alapján —

a) az egyházközségeknek, mint jogi személyeknek *egyháztanácsi határozat* alapján a Járási Kálvin Szövetségbe való belépése s a belépési nyilatkozatnak a járási szövetség elnökségéhez való beküldése annak egyidejü bejelentésével, hogy az egyházközség — mint szövetségi tag — anyagi erejéhez mérten mennyi évi tagsági dijat ajánl fel a szövetség részére. Az eddigi felajánlások 10—80 pengő között váltakoznak;

b) ezekkel egyidejüleg elhatározása a helyi Kálvin Szövetség megalakulásának és az alakuló közgyűlés idejének, helyének esetleg propramm-jának a megállapitása;

c) az alakuló közgyülés előkészitése, azaz: ügyrend elkészitése a helyi viszonyokhoz alkalmazva (mintául vehető a miskolci szövetség ügyrendje), a helyi szövetség tisztikarának, választmányainak, bizottságainak összeállitása; a közgyűlés programjának összeállitása stb., legalább 20 rendes tag gyűjtése.

d) A közgyűlés összehivása. A közgyűlés megtartható vagy istenitisztelet után a templomban; vagy templomon kivül is, de mindenesetre vallásos jellegű műsoros ünnepély keretében, melynek egyik tárgya a Kálvin Szövetség részletes ismertetése legyen. A műsor megállapításánál figyelem fordittassék arra is, hogy minél több család gyermeke szerepeljen.

A közgyűlés további tárgyai: az ügyrend ismertetése; tisztikar, választmány, bizottságok megválasztása; tagok fogadalomtétele (ennek igen szép mintája a miskolci szövetség elnökségétől kérhető); a szövetségi munkaterv közlése, a szövetségi munkák kiutalása a bizottságok és egyesek részére stb.

A helyi szövetség megalakulása a járási szövetség elnökségének bejelentendő.

A szövetségi munkatervezet szeptembertől—március vagy április végeig előre s akként állapitandó meg, hogy pl. minden hónapban 2 szövetségi-, *vallásos és hazafias* jellegű összejövetel tartatik, mindig jól átgondolt, az egyházközség sajátságaihoz alkalmazkodó programmal, melyben a közölt munkaterv I—VII. csoportjából választassanak felváltva a gyülekezet kulturális szinvonalának megfelelő, mindig oktató és nevelő céllal tartandó előadások stb.

Ily összejövetelek rendezését minél vonzóbbá kell tenni a bibliamagyarázatot, előadásokat tartó egyének folytonos változtatásaival, továbbá az énekkarok, magán énekszámok, zeneszámok, vallásos és hazafias szavalatok, bibliai párbeszédek stb. közbeszurásával.

Időnként lehet tisztán kulturális jellegű ünnepélyt is rendezni.

Minden nemzeti jellegű ünnepen igyekezzenek a helyi szövetségek résztvenni.

A szövetségi ünnepélyekre hivassanak meg időnként a kerületi elnökség is, de mindenesetre a körzeti egyházközségek.

A Járási Szövetségek rendezzenek időnként hasonló eljárással a járás más-más helyén *járási szövetségi összejöveteleket.*

III.

Úgy a szervezéshez, mint a szövetségi munkához elengedhetlen a *nők* ismert hitbuzgósága, nemeslelküsége és ellenállhatlan agitativ ereje, azért már kezdettől meg kell alakitani — ahol csak lehet — a nőegyletet, de legalább is annyi női bizottságot, amennyi a helyi viszonyok szerint szükséges s mely szerint *minél többen juthatnak szolgálathoz.* (Szegény-, árva, beteg, csecsemőgondozó; kórház-, fogház-, ápoldalátogató stb. bizottság.) Ezek részletes munkájára nézve a miskolci szövetség elnöksége szivesen ad felvilágositást.

*

A helyi szövetségek az itt közölt eljárás alapul vétele mellett mindenütt megszereztők és munkába állithatók.

Me mondja senki, hogy *nem szükséges és nem lehet!* Mindenütt szükséges és mindenütt lehet is, csak *akarni* kell és egy kis *időt* és *munkát* kell reá szentelni!

*

A helyi szövetségekből alakulnak a Járási Szövetségek. Ahol csak lehet: *közigazgatási* járások szerint, ahol földrajzi vagy más viszonyok úgy kívánják, pl. 5—6—8 közeli egyházközség is képezhet egy-egy önálló szervezeti egységet, de lehetőleg a Járási Szövetség keretében.

A járásokban a szervezést a *járási szervező-bizottságok* (titkárok, előadók) vezetik.

Az egyházmegyei és kerületi Szövetség csak mint *vezetőség* szerepel, a szövetségi munkát irányitja, esetleg ellenőrzi, de nem végzi.

A Kerületi Kálvin-Szövetség összes szervezési ügyeit a *kerületi szervező-bizottság* irányitja.

(Folyt. köv.) *Vitéz Sáfrán Géza.*

Theol. tanári konferencia.

Eszmék és tervek kohója, közös problémákért közös fronton való harc a theol. tanárok néhány év óta rendszeresített s ez alkalommal Pápán, febr. 2-án megtartott összegyülekezése.

A vendéglátók meleg szívessége, a theol. főiskolákról egybesereglettek testvéri érzülete, a konferencia napirendje előtt elhangzott üdvözlések és nyilatkozatok mind annak a bizonyságai, hogy a theol. főiskolák között nincsenek ma már elválasztó sáncok s a tanárikarokat is szoros egységbe fonta a közös célért való közös munka.

Jól esett *Antal* Géza püspököt a konferencián végig ott látni, nézeteit, információit, tanácsait meghallgatni és felhasználni. Nyereség volt az is, hogy a résztvevők között a debreceni theol. fakultás dékánja: *Dr. Lencz* Géza és a kecskeméti egyetemes jogakadémia igazgatója: *Dr. Jóó* Gyula is ott voltak.

A tanácskozás elnöke Tóth Lajos, jegyzője Marton János volt. Két hallottja emléke felett kellett kegyelettel megállani a konferenciának: Radácsy György és Sass Béla felett. Nyugalomba vonuló munkás tagjának kivánt boldog és egészséges pihenést: Dr. Erdős Józsefnek.

A sárospataki akadémiáról Dr. Rácz Lajos, Marton János, Harsányi István, Dr. Mátyás Ernő és Szabó Zoltán jelentek meg a konferencián, a tárgysorozatban három témával szerepeltek: A theol. ének- és harmónium tanítás egységes rendezéséről Dr. Rácz Lajos, a theol. ifjak külföldi tanulmányútjainak szabályozásáról Marton János, a középiskolai tanári oklevéllel bírók esetleges theol. tanulmányairól Harsányi István készitettek és terjesztettek elő javaslatokat

Törpe gyülekezeteink mindinkább üresebbé váló iskolái a Dunántúl, de másutt is felszínre hoztak egy égő kérdést, mellyel most a konferencia is foglalkozott: a lelkésztanítóság kérdését. A néptelenedő iskolákba az államsegély megvonása miatt nem állíthatnak tanítót az apró egyházak, ilyen helyeken végezné a tanító munkakörét s nyerne tisztességes anyagi megélhetést is a lelkésztanító. Oklevelének természetesen teljes értékü tanítói diplomának kell lenni, s új minőségben tagja lenne a nem állami tanszemélyzet nyugdíjintézetének. Nehézséget okoz annak a kilátástalansága, hogy a kultuszminisztérium hajlandó-e az érettségi vizsga és hat lezárt akadémiai félév tanulmányainak beszámítására: ez esetben a harmadik évfolyam végén minden hittanhallgató különösebb nehézség nélkül, különbözeti vizsga letételével megszerezhetné az oklevelet. Ha ez nem következnék be s oklevél csak a teljes képesítő letételével volna szerezhető, lelkészképzésünkre bántó csapás lenne a tanítói oklevél megszerzésének kötelezettsége s azt ez esetben csak fakultatívvá lehet tenni.

Több fontos téma került még tárgyalásra, pl. az egyes tantárgyak óraszámának esetleges leszállitása, hogy a heti 35—45 órával terhelt theol. ifjúságnak több ideje jutna az önképzésre. Itt értesültek a jelenlevők arról is, hogy dr. Hepp Viktor amszterdami egyetemi tanár április második felében theologiánkat meg akarja látogatni. Érdekkeltő volt dr. Sebestyén Jenő javaslata, mely alapos megokolással annak szükséges és előnyös voltát hangsúlyozta, hogy a theol. tanárok a zsinat tanácskozó tagjai legyenek. Egyházi lapjaink hasábjain a közeljövőben bizonyára tárgyalásra kerül ez a kérdés.

Eredményesen végzett munka tudatában búcsúztak a vendégszerető pápaiaktól a konferencia résztvevői. A jövő iskolai évi tanácskozást Sárospatak fogja megrendezni.

Áprily Lajos.

Egyre ércesebb ennek a névnek a csengése, egyre szélesebb hullámokat vet komor költészete. Szűk volt számára az erdélyi hegyvilág, férfias hangja itt is, ott is megcsendül Csonkamagyarországon is. Mi teszi oly varázslatossá ezt a költészetet?

Mondják, hogy *Áprily* búra hajló lélek, hogy költészete az ősz költészete, maga megvallja, hogy nem talál már „színes virág"-okat s hogy versei „piros bogyó, piros levél." S valóban költészete mögül sötét távlatok bontakoznak ki, bánatos lepel fedi azt s még azokon a versein is köd borong, amelyekben a duzzadó élet jelenetei kapják meg A melankhólikus hangulat megfogja őt s odabilincseli egy eltemetett világhoz s nincs ereje, hogy az isteni Mester életre hívó szavát követni tudja. Maga mondja, hogy valamikor egy koromszem hullott szemébe s attól kezdve szemeire sötét fátyol borult. A véres, torz, kúsza valóság azonban ismételten megsebzi szívét s a lemondás hangjait a kétség tragikus hangjai váltják fel. Amikor fiai sorsára gondol Laokoon megdöbbentő viziója bontakozik ki előtte s maga is kínban vonaglik. Egy feszület előtt elkocsizva, egy holló képében megálmodja az isteni Mester kínos kereszthalálát s megriadtan menekül a kereszttől.

E ködös, borus horizontot azonban ismételten megszakítja a napnak fénye. Ha el is mereng a hervadó ősz szemléletében tovatünő élete felett, lelke — ha melankólikus érzéssel is — meg-megfürdik a tavasz életet fakasztó légkörében s fel-felújjong, ha sötét szemében világosságot gyujt a a szeptemberi napsugár. A magasságok azurtiszta levegője az Áprily igazi hazája, megifjodik fáradt lelke, ha a téli ködbe leviheti a magasságok tavaszi verőfényét s lelkében a magasságok szikrázó zenéjéből támad igazi dallam. S talán azért olyan sötét költészetének háttere, mert olyan magasságban lebeg igazi világa, hogy ennek étheri tisztasága nem tud utat találni a durva valósághoz.

Lelkét nem lobogtatják hatalmas szenvedelmek, nem hasonlítható eruptiv vulkánhoz élete, de annál tisztább lelkének tartalma. Ismételten meg-megárad lelkében az együttérzés az állatokkal is, a forradalom szenvedélyes hullámai felett állva pedig ölelésre tárul ki karja, hogy átkarolja az erdélyi hegyvilág nyüzsgő népeit.

Azt mondják, hogy költészete kiegyensúlyozott művészet, hogy duzzadó férfias erő feszül

abban, én azt mondom, hogy lelke kikristályosodott lélek, mert maró önkritikájának olvasztó kelyhében mindent kiolvasztott magából, ami salakos. Innen van költészetének arisztokratikus vonása, ezért szól csak kiválasztott lelkekhez.

Tagadhatatlan, hogy pesszimizmusra hajló e költészet s mégis nekem az a benyomásom, hogy azáltal, hogy azurtiszta magasságok felé nyit távlatokat, azáltal, hogy egy kristályos lelkületet lehel, lendületet ad, hitet ápol. *M. E.*

*

A legteljesebb erkölcsi siker jegyében zajlott le az Akadémiai Olvasó Egylet febr. 13-iki Április ünnepélye. Lázba-tűzbe jött közönség tapsolt a kivételes tehetségű poéta verseinek. Az ünnepélyt gazdagitották még: Novák Sándor szemléletes, megkapó ismertetése, Szathmáry Margit hegedűművésznő brilliáns, bájos, tiszta művészetet sugárzó számai. B. Szűcs Ferencné, Bogár Kató, B. Szücs Ferenc finom kidolgozású, mesterien előadott triói, Nagy Barna hh. megkapó szavalata, a kórus lendületes, nívós énekszámai és Szabó Gyula zárószavai. A nagy tanárköltőt este meleg hangulatu banketten ünnepelték a főiskola tanárai.

Énekeskönyv

a csehszlovák köztársasági magyar reformátusok használatára. (Nyomatott a Kálvin nyomdában, Beregszász 1925.)

A csehek által megszállott területi magyar ref. zsinat 1923 ban határozta el, hogy új Énekeskönyvet fog kiadni, „miután az eddigi kivétetett mindenütt a közhasználatból." És már 1925-ben ki volt nyomva az új Énekeskönyv, azóta használatban is van. Hogy a könyv megjelenésétől számított ily hosszú idő óta csak most szólok róla, (nem tudom, másutt ismertetve volt-e már?) ennek az az oka, hogy csak mostanában jutott kezemhez. De azt hiszem, református és magyar szempontból érdekel bennünket, mit énekelnek a tőlünk elszakított magyar hittestvérek? Általában az egyházi énekügy sokkal nagyobb figyelmet érdemel, mint amennyit ráfordítunk.

Aránylag nagyon hamar elkészült ez az új Énekeskönyv. De érthető, mert összeállítói a Fejesféle első Próbaénekest és a mi csonkamagyarországi énekeskönyvünket is felhasználták.

Miért nem fogadták el a nálunk sem oly régen életbe léptetett éneskönyvet? Azért, mert a Himnusz meg a Szózat miatt a csehek bizonyára meg nem tűrték volna.

Ám azért nem gazdagodásra, hanem több felé való széttagoltságra mutat, hogy a magyar kálvinisták immár három különféle könyvből énekelnek. Nem összekötő kapocs, hanem szétválasztó vonal már a három énekeskönyv is. Szomorú dolog, van okunk sajnálni.

A csehmegszállás alatt elfogadott új magyar református Énekeskönyv a 150 zsoltárból csak 64 darabot tartott meg, ellenben 86-ot kihagyott. Ezeknek a megmaradtaknak a szövege is jelentős átdolgozáson ment át, mely itt-ott tán sikerültnek mondható, másutt azonban meggyengíti erőteljes mivoltában a régi jó szöveget. El kell ismerni, hogy a LXXXIX. zsoltár (Baksay Sándor átdolgozása) valóban szép.

A mi Énekeskönyvünkben a zsoltárokon kívül 340 dicséret van. A megszállott területi Énekeskönyvben csak 235, tehát 105-tel kevesebb. (Az „Óh áldandó Szent Háromság" dallamát azonban kétszer is közli: a CXLVI. zsoltár és a 104-ik dicséret dallamául. Amott fél-, emitt negyed hangjegyekkel.)

Melyik helyesebb, ha sok az ének, vagy ha kevés? Nehéz megmondani. Lehet, hogy néhol a nagy szám is kevésnek bizonyul, másutt esetleg a kevés is több, mint amire szükség van. Nem egy gyülekezet volt olyan, melyben a régi zsoltáros könyv dallamainak nagy része is felesleges volt, sohasem éltek vele. Másutt némelyek pedig sürgették, hogy az ifjúság részére, vallásos összejövetelekre meg házi használatra még külön is kellenek és legyenek is énekek.

Temetési ének a mienkben 46 van, odaát csak 27. Az igaz, hogy nálunk, legalább Sárospatakon s azt hiszem, kerületünk sok helyén és Dunántul is a 46 temetési ének mind használaton kívül van.

Egyébként a csehmegszállás alatt kiadott Énekeskönyvben a temetési énekek általában jobbak, mint a mienkben levők. Fölvették bele a római katholikus atyánkfiainak híres „Ments meg Uram" kezdetű énekét is *magyaros* ütembeosztással. Annál bántóbb a temetési énekek között a 205-diknek a dallama, mely a magyar lélektől teljesen idegen.

Még bántóbb, szinte kirívó az „Énekek vallásos összejövetelekre s házi használatra" cím alatt felvett dallamok túlnyomó részének (12-ből 10) minden magyar és vallásos érzést vérig sértő idegensége. Összesen 13 az idegen ritmusú énekek száma. Valóban elkeserítő azokra, akiknek a magyar érzésük még tiszta. Ezeken kívül van még egy pár semmit mondó, meglehetősen gyenge dallam, ilyen pl. a 74., 96. és 198. stb. is. A jót elhagyjuk, hogy a rosszat felvegyük.

Hogy az itteni Énekeskönyvben is benne vannak az ú. n. Hozsánna énekek, nem menti, hanem súlyosabbá teszi a tényt, mert okulni kellett belőle és nem utánozni.

Ha már a Himnuszt, Szózatot fel nem vehették az új dallamok közé, annál inkább kellett volna legalább a többi dallammal magyarrá tenni az egész énekeskönyvet. Az előszó hivatkozik rá, hogy a Fejes-féle első Próbaénekes fölhasználtatott. De hiszen ebben — dicséretére legyen mondva — még az eredetileg idegen dallam is magyaros ritmusban volt közölve! Miért nem vették hát át a „Nagy Isten, téged imád" kezdetű éneket (86. sz.) is a Próbaénekes magyaritott dallamával?

Egyáltalán mi szükség volt ezekre az idegen énekekre? Nyilvánosan eddig még soha senki meg nem próbálta indokolni felvételük jogos és szükséges voltát. Én pedig Isten és emberek előtt állí-

tom, hogy nagy megtévedése volt azoknak, akik fölvették és nagy hátránya és vesztesége magyar kálvinista egyházunknak.

(Folyt. köv.) *Hodossy Béla.*

Egy dal történetéhez.

A *„Nagymajtényi síkon ...“* kezdetű kuruc-nótát az egész országban mindenki ismeri és dalolja. Olyan patinás kurucnóta ez a szép dal, hogy minden nótázó meg van róla győződve, hogy midőn ezt a dalt zengi, hamisítatlan őskuruc nóta zeng az ajkán. Ennél nagyobb dicsősége nem lehet egy nótának. Sőt még a szakembereket is megejti tőrőlmetszett kurucos jellegével s *A magyar cserkész daloskönyve* című dalgyűjtemény már azt írja róla, hogy dallama „régi kincse a magyar népies zenének.“ Az *Új Idők* ezévi 1. száma pedig azt írja róla, hogy Endrődi: *Kuruc nóták* c. kötetében jelent meg először. Téhát hogy Endrődi alkotása, vagy eredeti kuruc dalból váló átdolgozása. Mindezek a legfényesebb bizonyitékok a dal kitünően sikerült volta mellett. Mert tudnunk kell, hogy e nótának úgy a szövegét, mint a dallamát Novák Sándor sárospataki főgimn. tanár készítette. Ő a már ilyen réven is hiressé lett nóta keletkezését így beszélte el:

1903 júliusában 28 napi fegyvergyakorlatot töltöttem a 67. közös gyalogezrednél, mint tart. hadnagy, Eperjes városban és környékén. Aug. 2-án szabadultam s pár napot Sárospatakon töltve, haza utaztam szüleimhez Cserépfaluba, a Bükkhegység e szép, nagy falujába. A fegyvergyakorlat perzselő napsugarát megúnva, az első napokon keresztül jóformán ki sem mozdultam a besötétített szobából, hová csak a zongorára engedtem be — az ablaktábla negyedét kinyitva — kevés világosságot. A békebeli fegyvergyakorlatoknak legénykedő hangulata, nehéz kivonulások, éjszakai mulatozások, különféle virtuskodások emlékei könnyen beleringattak történelmünk legbravourosabb korszakába: a kuruc időkbe. Zongorához ülve elvonúltak előttem a kurucháborúk diadalmai, veresége-i. Valósággal benne éltem az események sodrójában. Hangulataim, gondolataim önkéntelenül zenévé szellemültek. Különben is mindig az volt a meggyőződésem, hogy az események lelke valami hatalmas túlvilági muzsika, amelynek csak halvány visszhangját kapkodja össze a mi földi zenénk. Minden korszak és esemény magával viszi a maga zenéjét, csak foszlányait tudják megrögzíteni a költők és zeneírók. Ilyen foszlány a „Nagymajtényi síkon letörött a zászló“ dal is, önkénytelen lekottázása annak a földöntúli orchestron nak, amelyet a kuruc-korszak hömpölyögtetett keresztül akkoriban lelkemen, mint valami érzékeny antennán. Dallam és szöveg egyszerre született, cél és verítékezések nélkül, jóformán lefényképeződtek a papirra. Akkor még nem gondoltam rá, hogy e dal valaha el fog terjedni, sőt valódi kuruc dalnak fogják érezni. Azt hittem, ez is bele fog kerülni íróasztalom mumiái közé, a többi zenedarabok mellé, bár ekkor már visszhangoztak tőle a ref. parokhia szobái. Ugyanekkor készült egy komikus kuruc nótám is, melyben egy labanc-fogás van tréfásan előadva. Én ekkor sikerültebbnek tartottam ez utóbbit, mint a „Nagymajtényi síkon...“ kezdetű dalt, mert a komikum nemcsak a szövegében, de a zenéjében is kifejezésre jut, már pedig az összes zeneaesthetikák a komikus zenealkotást tartják az egyik legnehezebb feladatnak.

A szünidő végeztével behoztam e dalt Patakra, ahol Hodossy Béla képezdei zenetanár úr, akkoriban a főisk. zenetanár helyettesitője is, volt szíves 4 karra letenni s a főiskolai ifj. énekkarral 1904. márc. 15-én elénekeltetni. Igy kapott szárnyra ez az egyszerű kis nóta. *Dávid Zoltán.*

EGYHÁZI ÉLET.

Tanulmányfej annak a számára, aki a régi, igazi kálvinista kegyesség vonásait kutatja a hejőpapi egyházközség 79 éves magyarja: Kőrösi Ignác. Amint mások elbeszélik, egész életén keresztül senki róla rosszat mondani nem tudott. Fiakat, leányokat, unokákat nevelt, bölcseséggel presbiterkedett s emberemlékezet óta kegyes pedantériával járt vasárnapról-vasárnapra, sőt napról napra a templomba. A *teljes* biblia sorain most baktatnak negyedszer végig „félre“ sohasem néző szemei, teste megrokkant egy kissé, de tiszta, igaz és bő táplálékhoz szokott lelkét ma is mindig viszik a most már hamar fáradó lábak a lakásától a templomig vezető úton, télen-nyáron, sárban-fagyban, ahányszor a harang megkondul. Jóízü, épületes a beszédje s egyszerű szavaiban ott van egy imponálóan szép világnézet, ennek a szónak igazi értelmében: kristályos, helyes, harmonikus felfogás dolgokról, emberekről, Istenről, világról. Csak azt sajnálja, hogy nem tud már dolgozni, pedig példája sokakban kell, hogy éljen és munkálkodjék talán sokkal inkább azokénál, akiket több földi jóval, számosabb iskolával, de kevesebb bibliai lelkülettel áldott meg az Isten.

IRODALOM.

* **Az Orsz. Ref. Tanáregyesület 1926—27. évről szól Évkönyve** két értékes tanulmányt közöl. *Dr. Papp Ferenc* egyesületi főjegyző a francia, olasz, német és magyar „Középiskolai reformokról“ értekezik; szükség volt rá, hogy a háború utáni reformtörekvéseknek s azok kapcsán a nyugoti és magyar középiskoláknak ily világos, áttekinthető képét lássuk. Szemléletesen mutatja be egymás mellett, hogy az illető államok mit tartanak fontosnak a középiskolai nevelés terén a háború utáni megváltozott viszonyok közt, de rámutat a reformtörekvések rugóira is. Nem bírál, de alkalmi megjegyzései a dolog mélyére látók. — A másik értekezést *Marton Sándor* irta „Képek a kecskeméti ref. kollégium történetéből“ cimen. A kecskeméti ref. egyház és iskola keletkezési idejét s körülményeit világitja meg, utalva arra, hogy a tájékozódásra támpontot két Sárospatakon tanult ifju bucsuversezete nyujt. Másrészt a kecskeméti ref. kollégium fejlődésének a nagykörösiekkel egy-

házkerületükkel s az állammal folytatott lankadatlan kulturküzdelemnek adja eleven, színes leirását. Egy kulturhistóriai szilánk ez az értekezés, melyen át Kőrös és Kecskemét nemes versengésének kulisszatitkaiba is bepillantást nyerünk. *T. Á.*

* **Felméri Albert: Boldog szolgák, áldott hősök, győzelmes vitézek.** (Miskolc. Magyar Jövő.) Szuggesztív erővel hathatott ez az előadás annakidején a miskolci szabadegyetem -- bizonyára főképpen ez a szines stiluskeltette — érzelmi hatások iránt fogékony közönségére. Előadó azt igyekszik megéreztetni hallgatóságával, hogy a fiatalember aktiv, győzelmes harcaihoz az ifjúnak egyelőre passzív, az otthon és a szülők iránt való szeretetből fakadt önátadó, alkalmazkodó · szolgálata a természetes út. Ezt az előadást gondolatébresztő olvasmányul nemcsak az ifjúságnak, hanem az ifjúság lelki vezetőinek is figyelmébe ajánlhatjuk. *(Sz. L.)*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Halálozás.** *Fekete* Gyula nyug. bőcsi lelkész, Borsod vármegye törvényhatósági biz. tagja február hó 8 án elhunyt 68 éves korában. Az elhunyt nagy hűséggel szolgálta gyülekezetét s odaadással forgatta a reá bizott talentumokat, míg erejének és egészségének birtokában volt. Élete utolsó esztendeit hosszas szenvedés bénította meg s ez kényszerítette nyugalomba is. Temetése f. hó 10-én Tiszadobon ment végbe. Búcsúzunk tőle a feltámadás reménységében. — *Apostol Bertalannak*, a szirmai egyházközség költői lelkü s nemesszivü lelkipásztorának temetése az egész gyülekezet s a szomszédos egyházközségek részvétele mellett f. hó 12-én délután ment végbe. A templomban elhelyezett s koszorúkkal boritott koporsó felett Farkas István miskolci lelkész-esperes hirdette a megnyugvást adó örök igét a Ján. XIV. 23. v. alapján megrázó, fölemelő, lelket megragadó s vigasztaló erővel. A nyitott sirnál Bodnár László miskolci hítoktató lelkész-adminisztrátor meghatottan vett búcsut a sok testi-lelki szenvedésen átment öreg szolgatárstól. Majd Molnár Sándor községi jegyző mondott istenhozzádot a község nevében a több évtizeden át munkálkodó képviselőtestületi tagnak. Az özvegyen maradt hitvest a négy árva gyermeket s azok szeretteit vigasztalja meg a vigasztalásnak, kegyelemnek és szeretetnek örökkévaló Istene. — Az utóbbi időben sok gyásszal sujtott főiskolánk egyik tanárát, Benkő Bélát érte sulyos veszteség édesatyjának, *Benkő György*nek halálával. A 73 éves pater familias febr. 3-án költözött el az élők sorából, egy szép élet gazdag emlékeit, munkás szeretetét hagyva maga után. Gyászoló szeretteit segítsen vigasztalni a minden vigasztalás örök kútfeje.

— **Dr. Erdős József nyugalomba vonulása.** Febr. 1-től nyugalomba vonult a debreceni Tisza István tudományegyetem hittantudományi fakultásának messze ismert nevü tanára dr. Erdős József. Szeplőtlen hüségü munkása volt ugy egyházának, mint a tudománynak. Tanitványok százai szerették jóságáért s tisztelték odaadó munkásságáért. Isten békességének szent csendje töltse be nyugalma éveit.

— **Csikesz Sándor** debreceni theol. tanár Kecskeméten a következő tárgyakról tartott előadást: 1. Ref. egyházunk mai helyzete. 2. Ref. egyházunk fejlődésének belső törvényei. 3. A magyar alsóosztály problémái. — *Balajton* a lelkész, Szigethy Ferenc feleségével megjelent és előadást tartott a fonóban. — Az elszakitott tiszáninneni egyházkerület lelkészi aljegyzőjévé választotta dr. Magda Sándort és zsinati papi képviselővé Dusza Jánost. Dr. H. Kiss Géza „Kossuth, a próféta" cimen előadást tartott a diósgyőri ref. nőegylet ünnepi összejövetelén.

— **Rövid hirek.** A pécsi ref. egyház meleg ünneplésben részesitette *Nyári Pált* lelkészkedése 25-ik évfordulóján. — Dr. Gyenge János Nagyváradon ref. *szabadegyházat* alapitott. Ugy irják, hogy jó jövedelme van egyházbotó munkájából.

— **Keresztyén Ifjusági Egyesületi Munka** friss hirei: 1. *Az Ébresztő* februári száma gazdag tartalommal jelent meg. Ára 2 pengő. Megrendelhető: Ker. Ifj. Egyesületek Szövetsége Budapest, IX., Üllői-ut 29. II. emelet. *Uj ifjusági egyesületek* alakultak az utóbbi időben: Mályinka, Ond, Eger, Pécel, Kunszentmiklós, Cegléd és más helyeken. *Dobos* Károly országos titkár Hollandiából hazaérkezett Budapestre. — *Nagy ifjusági gyülés* lesz Budapesten febr. 25-én, vasárnap délután 4 órai kezdettel.

— **Zsinatot** tartott Pozsonyban az elszakitott rész református egyháza jan. 24—28. napjain. A zsinat Pálóczi Czinke István püspök és Lukács Géza kettős elnöklete alatt ülésezett. Kormánykép-viselő dr. Szlávik György volt. A zsinat törvényalkotásáról a törvénykönyv megjelenése előtt teljesen tiszta képet nem nyerhetünk. A hiradásokból, amelyek a lapokban megjelentek, csak annyi látszik, hogy nem annyira a csehszlovák köztársaságnak kell kormánybiztost küldeni a református egyház zsinatára azért, hogy az állam az egyház ellen védekezzék, hanem megforditva, az államhatalom világszerte kinosan feltünő erőszakoskodása ellen kellene a zsinatra az igazság, a jog, a lelkiismeret és vallásszabadság kormánybiztosát kiküldeni a ref. egyházat autonomiájából kiforgatni törekvő elfogult államhatalommal szemben.

— **Téli táborok.** A gimnáziumi Hegyaljai Erő cserkészcsapat 40 tagja a félévi vakáció első két napját, február 1-ét és 2-át Füzérkomlóson töltötte hasznosan, testet-lelket edzőn. Ugyanakkor a "Timotheus" öregcserkészek és a „Sztáray Mihály" kiscserkészek Óhuta vadregényes vidékén töltöttek emlékekben és élményekben gazdag napokat.

— **Értesités.** Érdeklődő lelkész és tanitótestvéreimet értesitem, hogy halotti énekeimet mindaddig nincs módomban kiadni, mig legalább 150 előfizető nem jelentkezik. Ára 1.60 P lesz. *Takács Mihály* lelkész.

Nyomatott a reform. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 8. szám. Sárospatak, 1928 február 26.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DÍJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Farkasfalvi Farkas Géza:* A tanítói nyugdíjjárulék a képviselőházban. — Kálvin-Szövetség. *v. Sáfrán Géza:* A szervezés módja és eszközei. — *Hodossy Béla:* Énekeskönyv . . . (Folyt. és vége.) — Vegyes közlemények.

A tanítói nyugdíjjárulék a képviselőházban.

Farkasfalvi Farkas Géza a Ház 1928 február 15-i ülésén mondotta rendkívüli érdeklődés közepette a következő szöveggel bejegyzett interpellációt:

Van e tudomása a miniszter úrnak arról, az iskolákat fentartó szegényebb egyházak a reájuk háritott tanítói nyugdíjjárulékokat fizetni nem képesek, adósságot adósságra halmoznak és az anyagi tönk szélén állanak? Ha tudomása van erről a miniszter úrnak mikép kíván e helyzeten segíteni?

T. Képviselőház! Azt hiszem, a t. Házban mindenki egyetért velem abban, hogy nemzeti szempontból a jövőbe csak akkor tekinthetünk bizalommal, ha egyházaink tovább is zavartalanul folytathatják a valláserkölcs és a rajongó hazafiság alapján felépülő nevelő munkájukat. Ha egyházainkat tönkremenni hagyjuk, ha egyházainkra olyan terheket rakunk, amelyek alatt összeroskadnak, akkor azok számára egyengetjük az utat, azoknak malmára hajtjuk a vizet, akik nagyszerüen megszervezett földalatti aknamunkájukkal és világszervezetükben nyert hatalmas, de épenséggel nem válogatós eszközökkel le akarnak rombolni hazát, vallást, családi szentélyt és minden egyebet, ami nekünk szent és amiért nekünk élnünk érdemes. Márpedig egyházaink az anyagi romlás szélén állanak. Én ezt nem a levegőből mondom, hanem igenis mondom, mint az egyik, a trianoni határ mellett fekvő református egyházmegye gondnoka és hivatalos adatokkal igazolom, amit itt el fogok mondani.

Az 1848: XX. t. c. akként intézkedik, hogy az egyházak egyházi és iskolai szükségletei állami úton rendeztessenek. Kérdem, hogy a törvénynek ezen intézkedései tekintetében a békebeli állapotokkal szemben hogyan állunk ma? Az adócsökkentési segély, a lelkészi nyugdíj, a korpótlék korán sincsenek valorizálva. Tandíjat nagyon helyesen a népiskolában nem szabad szedni, de annakidején a tandíj elvonásáért az egyházak tandíjkárpótlást kaptak. A tandíjkárpótlás ma csak cirka 20 százalékig van valorizálva. Kérdem, hogy miből tartsák fenn magukat és iskoláikat a szegény egyházak? Én nem beszélek a nagy és gazdag egyházakról, hanem igenis beszélek a szegény egyházakról. A tandíjkárpótlást — mondom — cirka csak 20 százalékos valorizációval kapják meg. Az iskolák magukat egyáltalában nem tudják fentartani, nem tudják tanítóikat fizetni, már pedig nagyon fontos érdek, hogy a tanítók anyagi gond nélkül teljes tehetségüket, egész lelkiüket vigyék bele abba a munkába, amely generációkra hat ki. De arról is kell gondoskodni, hogy a tanítók nyugellátása biztosítva legyen. Az ország olyan lesz, t. Ház, amilyennek az egyház és a tanító neveli az ifjuságát. Épen azért a tanítói nyugdíjat biztosítani kell, nem lehet azonban ezt a cirka hatszorosra emelt tanítói nyugdíjintézeti járulékot a szegény egyházakra ráhárítani. Az egyházak nem bírják ezt. Közvetlen tapasztalatból mondhatom, hogy ezeket a járulékokat az egyházak vagy egyáltalán nem rendezik, vagy pedig adósságot adósságra halmozva fizetik. Kultúrfölényünket, amelyet a t. kultuszminiszter úr olyan céltudatosan fenn akar tartani, csak akkor tudjuk megőrizni, ha ezeken a kérdéseken segíteni tudunk. Egyházaink a mai helyzetben, iskoláikat sem karban tartani, sem felszerelni nem képesek.

Egyházmegyém s ezt hivatalos adatokkal tudom igazolni, 64 iskolából csak 35-nek van alig valami felszerelése, a többiben semmi sincsen. Kérdem, milyen befolyással lesz ez a körülmény a várható eredményre?

Az én egyházmegyémben például 150 százalék az egyházi pótadó átlagosan a békebeli állapottal szemben. Rá tudok mutatni a gömör-tornai egyházmegyére, ahol az állami adónak 200, sőt 300 százaléka az egyházi adó az egyes egyházakban. Ez szinte valószínütlennek látszik, de ennek bizonyítására felolvasok néhány adatot. „Rakacaszend községben új kivetés nélkül az egyház képtelen eleget tenni fizetési kötelezettségének, de még a kivetendő összeg sem folyna be csekély

számú híveink szükös anyagi viszonyai és nagy szegénysége miatt." Az egyházközség 1928. évi költségvetési mérlege a következő: Szükséglet 867 pengő 76 fillér, fedezet 220 pengő, tehát a negyedrésze. — Itt van azután a bánhorváti egyház Azt mondja a hivatalos jelentésében: „Miután az egyház 200 százalékos adózással van megterhelve, a hívek teherbírása a községi és az állami adókkal is túl van terhelve, a tanítói nyugdíjat meg új kivetéssel is képtelen fizetni. A tanítói nyugdíj ránknézve elviselhetetlen teher és az egyház fejlődését örökre megnyomorítja." — Itt van azután Alacska községe, a jelentés szerint a tanítói nyugdíj kifizetésére új kivetés nélkül az egyház nem képes. Az 1928. évi költségvetés szerint a szükséglet 2246·94 pengő, a fedezet 228 pengő. A hiány tehát 2314 pengő 94 fillér. Tehát a hiánynak csak tizedrésze a fedezet. — A bántapolcsányi egyház helyzetét ezek illusztrálják: „A tanítói nyugdíjhátralékot eddig képtelenek voltunk fizetni, mivel csak kölcsönből tudnánk fizetni, erre a célra pedig kölcsönünk nincs." Az 1928. évi költségvetés mérlege szerint a szükséglet 17.000 pengő, a fedezet 1000 pengő. A szükséglet tehát a fedezetnek tizenhétszerese. — Komjáti községnek 300 százalékos a pótadója, Szinpetrinek pedig 200 százalékos. — A sajókápolnai egyház hivatalos jelentésében azt mondja: „A sok teher miatt 50 kitérés van az egyházból."

T. Képviselőház! Ezeket az adatokat megdöbbentőnek tartom, pedig ezek hivatalos jelentések. A tanítói járulékok kérdését mindazonáltal feltétlenül meg kell oldani. Hiszen tulajdonképen a népoktatás állami feladat volna. Ezek a felekezeti iskolák, tulajdonképen községi iskolák, mert ezekben a községbeli összes gyermekeket felekezeti különbség nélkül iskolázzák. Méltányos volna tehát, hogy a politikai község vállalja át ezt a terhet. Nagyon sok község el is vállalta ezt, azonban a vármegye, illetőleg a belügyminiszterium törli a költségvetésből ezeket a tételeket azon a címen, hogy 50 százaléknál több községi pótadó nem lehet. Ezért nem engedélyezi. Igy azután különös dolgok jönnek létre.

Hogy milyen ellentétek vannak, — nézetem szerint határozottan a törvénybe vetett tiszteletet rendítik meg az ilyen ellentétek — arra vonatkozólag felemlítem, hogy például a kultuszminiszter úr a mult évben 56.507. szám alatt a tomori egyházra elrendelte, hogy a tanító fizetésében beálló különbséget tekintettel arra, hogy az egyes birtokok más vallásuak tulajdonába mentek át, a politikai községnek kell megfizetnie, minthogy a községben más felekezetüek is vannak. Erre a vármegye közigazgatási bizottsága 1273—1927. szám alatt elrendelte, hogy igenis nem fizetheti a község ezt a különbséget, tekintettel a községi nagy pótadóra. Itt tehát két rendelet áll egymással szemben; egyik a kultuszminiszter úré, a másik a belügyminiszter úré. Ebben a kérdésben feltétlenül rendet kell teremteni, mert ez tekintélyromboláshoz vezet, minthogy nem tudják, hogy melyik rendeletet hajtsák végre. A kultuszminiszter úr, aki a magyar népoktatásnak igazán a leglelkesebb és leghivatottabb apostola és vezetője, azt a gondolatot képviselte, hogy tisztán a politikai község viselje ezt a terhet, ugyannyira, hogy fel is hatalmazott engem, hogy ezt az egyházak tudomására hozzam, úgy látszik azonban, hogy előre nem látható akadályok jöttek közbe, amelyek lehetetlenné tették a rendelet végrehajtását, pedig ezen egyszer már vagy így, vagy más módon, de sürgősen segíteni kell, mert ütött a tizenkettedik óra, a hur tovább nem feszíthető, az egyházak az örvény szélén szélén kétségbeesve várják a segítséget. Pedig az egyházak azt a segítséget, amelyet az állam nyújt, két kézzel adják vissza kulturában és nemzetfentartó erőkben, és csak ezek az erősségek, csak ezek az erkölcsök egyedüli gátjai a szélső nemzetromboló radikális irányzatoknak, a vörös világforradalomra törekvő bolsevizmusnak.

T. Ház! ezekből az eszmékből, ezekből az irányzatokból kaptunk már elég keserves izelítőt. Ezek az irányzatok csavarták ki a hős magyar katona kezéből a fegyvert és tették védtelenekké a szent határokat. Ezek a irányzatok eredményezték az őszirózsás forradalomnak csúfolt patkánylázadást, ezek hozták később a vörös rémuralmat és végül Trianont. Teljes bizalommal várom a miniszter úr válaszát.

(A v. és k. minister válaszát a következő számban hozzuk.)

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

A szervezés módja és eszközei.

(Folyt. és vége.)

Anyagi ügyek.

Mindenféle szövetségnek szüksége van *szövetségi alapra*, melyből a szükséges kiadások: szervezési, segélyezési-, propaganda-, irodai stb. fedeztetnek, szüksége van tehát a helyi-, járási- és kerületi, valamint az országos szövetségnek is. Kétségtelen, hogy — mint minden más szervezetnek — ezt az alapot szövetségeinknek maguknak kell előteremteni:

tagsági díjakból (évi 2 pengő),
adományokból,
ünnepélyek stb. bevételeiből,
gyűjtésből, ami azonban csak a kerületi szövetség elnöksége által — s az egyházkerület hozzájárulásával — kezdeményezhető s rendezhető.

A Kerületi Szövetség ezeket az alapokat a következő módon óhajtja létesíteni:

a) az egyházközségek — mint jogi személyek — által felajánlandó évi tagsági díjaknak 50% az illetékes *Járási* szövetségi alapba, 25% a *Kerületi* és 25% az *Országos* szövetségi alapba fizetendő;

b) az egy évi tagsági díjak 50% az illető *Helyi* szövetségi alapba, 25% a *Kerületi*, 25% az *Országos* alapba fizetendő;

c) adományok, alapítványok, örökségek stb. mindig *teljes mértékben* azon alapot vagy alapokat illetik, melyre *kifejezetten* felajánltattak;

d) ünnepélyek, összejövetelek stb. tiszta jövedelmeinek 60% az illető helyi vagy járási, 40%-a a *kerületi* szövetségi alapba fizetendő;

e) gyűjtések elosztását a kerületi szövetség elnöksége — a helyi szövetségek viszonyainak a tekintetbevételével — eszközli.

Kétségtelen, hogy a szervezési és szövetségi munkának legkényesebb része a pénz előteremtése. De ettől sem szabad megijednünk! A legtöbb szervezet kicsiny anyagi eszközökkel kezdte s csak idővel és fokozatosan erősödött meg.

Szükséges volna, hogy addig is, mig a fentiek szerint a befizetések megindulnak, ki ki anyagi erejéhez mérten, de a szövetségi munka fontosságától és szükségességének érzetétől áthatott jó szívvel — beküldené adományát a *kerületi szövetségi alapra* — a Miskolci Takarékpénztár címére.

* * *

Bármennyire is igyekeztem ezen lapban közölt cikkeimben megfelelő tájékoztatást adni a Kálvin-Szövetségi szervezet és szövetségi munkák mibenlétéről, tudom, hogy még sok kérdésre kellene válaszolnom.

Szeretném azonban, ha ezek a tájékoztatások meggyőznének *minden kálvinista hittestvéremet* arról, hogy a Kálvin-Szövetség országos megszervezésére *halaszthatatlan nagy szükségünk* van s a magyar kálvinizmus élethalál-harcát — egyetemes egyházunkkal lélekben összeforrva — a magyar Kálvin-Szövetség lesz hivatva és képesítve diadallal megvivni.

Vitéz Sáfrán Géza.

—

Kálvin-szövetségi hirek. Febr. 12 én *Ózdon*, ebben a nagy munkáscentrumban alakult meg a helyi Kálvin Szövetség v. Sáfrán Géza, Enyedy Andor, Nehéz János és Gáffy Ignác jelenlétében és közreműködésével. — Febr. 16-án *Sajóecsegen* a járási Kálvin-Szövetség alakult meg, újabb nagy állomásaképen a kerületi szervezkedésnek. — A *miskolci* szövetség febr. 19-én tartott nagyválasztmányi- és közgyűlést. Az itteni helyi egyesület hét körzete hat hét alatt mintegy 10 ünnepélyt tartott, bizonyságául annak, hogy a Kálvin-szövetségi munka hatalmas eszköze az evangélium szolgálatának.

Énekeskönyv...

(Folytatás.)

Már a multban is szemünkre vetették protestáns énekeink magyartalanságát. Bogisich Mihály a M. T. Akadémia 1881. febr. 21-iki gyülésén tartott székfoglalójában (Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből, IX. köt., XI. sz.) több helyütt mond ilyeneket:

„A mult században a magyar protestánsok már jelentékenyen eltávoztak az ősi magyar énektől." (12. l. Ezáltal „nemzeti egyházi zenénket jóval visszavetették." (17. l.) Pedig Bogisich tisztán zenei szempontból tudja méltányolni zsoltárainkat, „Előre bocsátom azt, (mondja B.) hogy mint zenész, Claude Goudimél francia dallamú zsoltárait nagyrabecsülöm s azokat, mint a XVI. század vallásos zeneköltészetének legszebb virágait az azon kor klasszikus zeneköltőinek munkái mellé állitom."

Hátha még nemcsak a zenész, hanem a hivő érzékével is vizsgálhatta volna énekeinket! Bogisich t. i. csak a szemével látta ezeket és pedig leginkább auftaktusos, tehát idegenszerű lejegyzésben. És mint plébános, prépost, csak magános otthonában, az akkori nyomtatású hangjegyekről, (melyeket ismételten is megjegyzés tárgyává tesz) próbálgathatta énekeinket, de nem igen hallotta, hogyan éneklik zsoltárainkat a mi gyülekezeteink. Igy is észreveszi és megállapítja, hogy némely zsoltárunk „nemzeties alakba öltöztetve" megmagyarosodott, ilyenül a XXIII. és a XLII. zsoltárt (69—70. l.) meg is nevezi. Részemről a *Zeneközlöny* 1927. évi 2—3. számában bizonyítom, hogy a zsoltárdallamok ritmusa Szenczi Molnár Albert szerencsés fordítású szövege révén sohasem volt ellentétben a magyar ritmussal, ha lejegyzésük régebben nem felelt is meg a helyes követelményeknek. És bizonyítom továbbá, hogy a zsoltárdallamok az idők folyamán megmagyarosodtak.

A kárhoztatott Hozsánnaénekeket azonban jellegzetes ritmusuk és dallamkötésük miatt magyarrá tenni sohasem lehet. De nem is kívánatos, mert ezek egyikének másikának dallama zeneileg alantasan triviális tartalmú, az egyháziasságnak teljes hijjával van.

Nem tudtam még ezideig megérteni, hogy a vasárnapi iskolások, vallásos összejövetelek céljaira és a család használatára miért nem jók az istentiszteletek alkalmaira rendelt énekek, és miért kell az elsorolt célból más, külön énekeket használni? De ha csakugyan kell, még nagyobb hiba, még kevésbé szabad az ifjúság elé, a vallásos összejövetelek melegebb, meghittebb, bensőségesebb pillanataira, vagy a család szentélyébe a magyar nemzeti érzést tekinteteken kivül hagyó, sőt elhomályositására, meggyengítésére alkalmas idegen dallamokat a vallásos nevelés örve alatt bevinni.

Mindenkinek szabad és lehet Isten előtt a maga nemzeti dallamaival szívét kitárni, csak a magyarnak nem? Minden nemzet zenéje alkalmas arra, hogy a vallásos érzés kifejezésének eszköze legyen, csak a magyaré nem? A prédikációnak és imádságnak fenkölt tartalmúnak kell lennie, nyelvezetének a lehetőségig választékosnak, csak az éneknek, zenének nem? Nagyon fájdalmas, hogy ezeket a kérdéseket még feszegetni kell.

És épen az ifjúság számára, meg házi használatra kész veszedelem az idegen énekek művelése, a nemzetinek ilyen szándékos elmellőzése. Világi dalaiban már úgyis sokhelyütt az idegen nóta járja, most kényszeritsük, vagy szoktassuk rá vallási téren is? Nagy megfeledkezés arról, mivel tartozunk nemzetiségünknek.

Volt a magyar irodalomnak egy időszaka, melyet az utókor nemzetietlennek bélyegzett meg, pedig a magyar nemzet akkor, a kurucok leverése után megtörve, elerőtlenedve, kifosztva a földön fetrengett. A reformáció idején is érthető és annyira-mennyire menthető az idegen énekek fordítása és idegen dallamokkal való elfogadása. A mai

korban azonban mi sem indokolta és mivel sem lehet menteni ezeknek a minden tekintetben selejtes idegen dallamoknak fölvételét a magyar reformátusok énekeskönyvébe.

Ezeket először református embernek kellett kimondania, nehogy mások állapitsák meg rólunk, hogy szándékosan vétkeztünk a magyar nemzeti érzés ellen. Hiszen itthon is nagy meglepetés volt ezeknek az énekeknek a dicséretek közé történt fölvétele. Ismerem, tudom, hogy e tekintetben velem nagyon sokan egyező felfogásban vannak A mult nyáron Kecskeméten, a ref. tanárok gyülésének vallás- és énektanitási bizottsága egyhangulag pálcát tört a szóban levő énekeknek a magyarságot s egyháziasságot megcsúfoló vad idegensége fölött. Ne vethesse senki más, a jövő Bogisicha se szemünkre a „régi szép magyar énekek elhanyagolását", sőt „az elnemzetietlenítő nótájú" énekek behozatalát anélkül, hogy tévedésünkre magunktól rá nem jöttünk s ellene ne tiltakoztunk volna.

Tudom jól, hogy Bogisich székfoglalójában helyes adatok mellett nagyon sok tévedés is van. Szemrehányása is a multra nézve nem egészen jogosult a már előadott okokon kívül azért sem, mert a náluk fennálló egyházi rendeletek dacára a katholikusok szintén használnak templomaikban idegen, illetőleg világias népénekeket is. Bogisich azt hiszi, hogy a két felekezetnek egymás énekeiből való kölcsönzése s az idegen dallamoknak hozzánk, protestánsokhoz való bejutása is azért történt meg, mert „az egész népének felügyelete el volt hanyagolva." Pedig ez csak a katholikus felekezetre áll, mert bár a felügyelet mindenkor el volt hanyagolva nálunk is, de az éneneskönyveket, illetőleg bennük az énekeket maguk a mi felekezeti hatóságaink szerkesztették, gyüjtették össze és hagyták jóvá.

Hogy a katholikusok is használnak idegen énekeket, ez nem ment fel minket, mert a református vallást magyar vallásnak is nevezik. Erre a jogot és érdemet nem szabad elveszitenünk.

Ezek után nem nehéz a következtetést kimondanom. Mindazokat a dallamokat, melyek magyar nemzeti szempontból bántók, mielőbb ki kell hegyni az énekeskönyvből. Annyival inkább, mert ezeknek az énekeknek némelyike az egyháziasságnak sem bír semmi jellegével sem. Igy pl. a 412. lapon levő 9. ének annyira egyháziatlan, könnyüvérü táncdallamot utánzó, hogy minden zeneértő előtt méltán kelt csodálkozást, miként juthatott be Isten tiszteletér, templomi gyülekezetek használatára rendelt énekeskönyvbe?

Vissza kell térni egyházi zenénk nemzeti forrásaihoz és gyülekezeti énekeinkből minden egyháziatlanságot ki kell küszöbölni. Aki azt hiszi, hogy elég valamely dallam alá vallásos szöveget biggyeszteni és kész az egyházi ének, csak ronthat, használni nem fog.

Egyházi téren csak a legjobb az, ami elég jó.

Hodossy Béla.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** Borsovai Lengyel Gyula, szendrőládi ref. lelkész, lapunk munkatársának leánya, *Eliz*, febr. 19-én, életének 20-ik évében meghalt, gyászba döntve a szülőket és a nagyszámú rokonságot.

— **Kitüntetés.** A Magyar Orsz. Dalosszövetség minden évben négy művészi kivitelű plakettel jutalmazza a magyar dal- és zenekultura kiváló és buzgó művelőit. A Liszt-plakettek egyikével most B. Szűcs Ferenc, főiskolai ének- és zenetanár tudását jutalmazták, aki a kitüntetést márc. 1-én, a budapesti zeneakadémián tartandó díszhangversenyen veszi át.

— **Ref. tanítók memoranduma.** A Magyar Ref. Tanítók Országos Egyesülete a Zsinat számára összefoglalta azokat a javaslatokat, amelyekkel egyházi törvénykönyvünk egyes, — a tanítóságot közelebbről érintő pontjait módositani óhajtja. Az okadatolt javaslatok jórésze érdekkeltő és fontos. Pl. Minden népesebb tanítótestület mellé állandó vallástanító lelkész választandó. A rendes tanítókat az iskolaszék válassza. A helyettes,- rendes- és igazgató-tanítók javadalma kevesebb nem lehet, mint a hasonló fokozaton működő állami tanítóké. Különálló kántori díjlevél állítandó ki, mely legalább 600 P, s ez a tanítói díjlevélbe fel nem vehető stb.

— **A volt hitoktató lelkészek korpótlék ügye.** A v. és k. minisztérium most kiadott lelkészi korpótlék kimutatásából kitünik, hogy az állam az önálló hitoktatói szolgálatban eltöltött éveket nem számitja be, bár hihető, hogy senki sem óhajtja kétségbe vonni annak a munkának a fontosságát és pótolhatatlanságát, amelyet a jövő ref. nemzedék nevelésében a hitoktatók végeznek. Kivánatos lenne, hogy a volt és jelenlegi hitoktatók közösen próbálnák meg — a Konventnek már kilátásba helyezett pártfogása mellett — sérelmük orvoslását a minisztériumnál.

— **A gimnáziumi Erdélyi Önképzőkör** febr. 18-án szépsikerű műsoros estéllyel adta bizonyságát a nyilvánosság előtt is életrevalóságának. Nagy hatással szerepelt a zenekar és vegyeskar, ének- és zongoraszámukkal kivették részüket a sikerből Nagy Vilike és Kánya Sárika, valamint a szavalók: Képes Géza és Tóth Miklós is Hálás közönség tapsolt a szindarab ügyes szereplőinek is.

— **Panasz.** A Pesti Hirlapban panaszkodik Ref. tanitó aláirással valaki, hogy felekezeti tanitóinknak meg kell fizetniök a vasuti arcképes igazolványokért a 16 pengő téritési dijat. A panasz inkább egyházi lapjaink hasábjaira tartozik. Méginkább azonban presbiteriumaink elé, amelyek valóban megadhatják a gyülekezeteikben szolgáló tanitóknak ezt a 16 pengőt. Ha nem tekintik tanitóink nagyfontosságu egyházi tevékenységét, legalább nézzék azt a tömérdek ingyen munkát, amelyet tanitóink végeznek.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 9. szám Sárospatak, 1928 március 4.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... ... 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H KIS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Farkasfalvi Farkas Géza:* A tanítói nyugdíjjárulék a képviselőházban. (Folyt. és vége.) — *Tóth János:* Az egység hiánya. — *László Sándor:* Consolator. (Vers.) — Az egyetemes tanügyi-bizottság ülése. (Vége köv.) — Kálvin-Szövetség. *Svingor Jenő:* Belmisszió vagy Kálvin-Szövetség? (Vége köv.) *Vitéz Nyitray Károly:* A Kálvin-Szövetség támogatása. — Egyházi élet. *K. P.:* Presbiteri konferencia Sajóecsegen *T. J.:* Ünnep a Felvidéken — A Magyar Prot. Irodalmi Társaság újjáalakulása. — Irodalom. — Halálozás. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

A tanítói nyugdíjjárulék a képviselőházban.

(Folyt. és vége.)

Farkasfalvi Farkas Géza interpellációjára ***Gr. Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi minister*** a következő választ adta:

T. Ház! Teljes tudatában vagyok annak, hogy itt egy rendkivüli nehéz és nagy horderejű kérdésről van szó, amely nem szoritkozik pusztán Budapestre, hanem úgyszólván visszatér az ország minden községébe és minél kisebb az a község, az az eklézsia vagy plébánia, annál nagyobb súllyal érezteti a nyomását a gyengébb adófizetők vállára.

Méltóztatnak a kultusztárca budgetjéből látni, hogy az állami tanitószemélyzet nyugdíja is igen nagy és természetesen rendkivül súlyos az a nyugdíjteher is, amely a nem állami tanszemélyzet, tehat tanitónők, óvónők és tanárok révén hárul részben az államra, részben más formákban a községi vagy pedig felekezeti adófizetőkre. Ez a rendkivül nagy nyugdíjteher Trianonnak következménye, mert az ország kétharmad részét elvesztvén, különösen az első időkben a néptanitók és a tanárok nagyszámban jöttek át csonka Magyarországba, úgyhogy ez a harmadrésznyi ország kénytelen a történelmi Magyarország tanitói és tanári karának nagy részét eltartani. Ez okozza a terhek rendkivüli nagyságát. Hiszen a nem állami nyugdíjintézetben, ahol tanárok és tanitók egyaránt vannak, 3251 nyugdíjas, 2900 családtag, 2555 özvegy, 1327 árva ellátásáról kell gondoskodni, ami évente 13,852.000 pengő terhet hárit az adófizető közönségre. Már most ebből az iskolafentartók 3,014.000 pengőt viselnek, az elemi iskolákra, amelyekről itt elsősorban van szó, 2.315 000 pengő kerül és ebből a felekezetekre 1,687.000 pengő; évente tehát 1,687.000 pengő az, amelyet nyugdíjjárulék címén a felekezeti adófizetőknek elő kell teremteniök. A terheknek 78·7%-át az állam viseli és 21·3% az, amely a felekezetekre és a községekre hárul, ahol polgári községi iskola van.

Úgy látszanek ezekből az adatokból, hogy a terheknek négyötöd részét már is az állam viseli, de ha megnézzük azt, hogy 2,372.000 pengő hátralék van, ez maga mutatja egészen világosan, hogy a mai rendszer nem megfelelő, hogy különösen a kis plébániák és a kis eklézsiák, kis egyházközségek képtelenek ennek a tehernek elviselésére. Hasztalanul tartjuk fenn tehát a mai rendszert, mert mi lesz az eredmény? Az, hogy mivel a nyugdíjintézet csődbe nem mehet, meg kell fizetni ezeket a járulékokat és a pénzügyminister úr hónapról hónapra nagyobb összegeket kénytelen rendelkezésemre bocsátani e deficitek és hátralékok fedezésére, mert hiszen különben az a helyzet állana elő, hogy a nyugdíjasok vagy egyáltalán nem kapnának semmit, vagy pedig nyugdíjuknak csak egy bizonyos százalékát, egy hányadát kapnák meg.

Amint nagyon jól mondta Farkas Géza barátom, én már két évvel ezelőtt tárgyalásokat kezdtem a pénzügyministeriummal és a belügyministeriummal azért, hogy ezeket a járulékokat a polgári község viselje. Ez a kivánság mindenesetre jogos mert hiszen a mi népoktatási törvényünk szerint a felekezet csak fakultativ iskolafentartó, iskolafentartásra nem kényszeritheto és bár a felekezetek szerencsére ragaszkodnak az iskoláikhoz, elvileg azonban elképzelhető az az eset, hogy a felekezet azt mondja: kérem, én ennek eleget tettem, de a jövőben nem vagyok hajlandó, mert ha adófizetőim nem képesek fizetni, feladom az iskolát. Milyen helyzet áll akkor elő? Akkor előáll az 1868: XXXVIII. tc. alapján a polgári községnek az a kötelezettsége, hogy iskolát állitson és akkor egyszerre sokkal nagyobb teher hárul a polgári községek vállára, mint most és akkor elő fog kelleni teremteni ezt a terhet, akár van 50 percentben kontingentálva a községi pótadó, akar nem, mert az a szégyent csak nem akarjuk megérni,

hogy az általános tankötelezettség fennállásának 60. évében — az idén december 3-án lesz ennek jubileuma — községek legyenek, ahol azért nincs iskola, mert a felekezet nem képes fentartani, a polgári község pedig nem teheti, mert 50 percentnél több pótadót nem vethet ki. Nagyon könnyű tehát ezt a kérdést ad absurdum vinni és attól tartok, hogy ha ez a mai állapot tovább is fennáll, akkor ad absurdum is fogják vinni a kérdést, mert úgy a katholikus, mint a protestáns egyházaknál az egyházközségek egy része kénytelen lesz elállni az iskolafentartástól, mert a felekezeti adózók ezeket a terheket nem képesek viselni.

Ilyen irányban tehát folynak a tárgyalások a pénzügyministeriummal és a belügyministeriummal. Nekem, mint kultusministernek közömbös, hogy mely forrásból kapom. Nézetem szerint a legegyszerübb lenne az egészet az állam terhére elválalni, hiszen a végén ugyanaz az adófizető fizeti a költségeket, akár a község, akár más tartja fenn az iskolákat és akkor a rengeteg nyilvántartás is mellőzhető lenne. Minthogy azonban az állam pénzügyei ezt, úgylátszik, nem engedik meg, nekünk más megoldast kell keresnünk. Mindenesetre a polgári községi megoldás ellen szól az a körülmeny, hogy itt is csak egy igazságtalanság van, a kisközségek és a nagyközségek dolga, mert hiszen olyan helyen, ahol egy felekezetü a község, az, hogy kicsi az egyházközség, azt jelenti, hogy kicsi a polgari község is. A terhekben tehát nem áll be változás, csak a közszolgáltatás nemében, vagyis azt, amit eddig mint egyháziadót fizettek, a jövőben mint községi pótadót fogják fizetni. Felmerül tehát az a kérdés, nem volna-e jobb a kérdést megyénként rendezni, mert akkor a kis és a nagyközségek közt a teher igazságosan oszolnék meg. Mentől nagyobb egészek között repartirozunk, annál inkább tudjuk kimélni a gyöngébb vállakat.

Ilyek irányban folynak a tárgyalások és miután ez nemcsak egy resszortnak a dolga, hanem itt három resszort van érdekelve, a magam részéről csak azt igérhetem meg, hogy az eddiginél még sokkal nagyobb nyomatékkal fogom sürgetni a pénzügyministeriumnál és a belügyministeriumnál ennek a kérdésnek elvi és végleges elintézését.

Farkasfalvi Farkas Géza: T. Képviselőház! Abban a reményben, hogy a kultuszminiszter úr ezt a szándékát mennél gyorsabban végre fogja hajtani, mert hiszen az egyházak a haldoklás állapotában vannak, mély tisztelettel és köszönettel tudomásul veszem a választ.

Az egység hiánya.

Minden elismerésre méltó az a nagyarányu munka és lelkes agitáció, melyet a Hit és Szolgálat egy református szellemü napilap érdekében kifejt. Ez az ügy túlnő a rendes egyházi élet keretein, mert mi reformátusok, meg vagyunk róla győződve, hogy országos érdekü is. Fontosságát és egyúttal nehézségeit mi sem bizonyítja jobban, minthogy évtizedek óta, több kevesebb élénkséggel, szőnyegen van. Sok anyagi vonatkozású akadály elhárítása, még több kételkedő és gáncsoskodó vélemény meggyőzése és megértésre hangolása volt az előjátéka e mostani vállalkozásnak. Mikor ez már jóreszben sikerült is és megkezdődött volna a zászló kibontása, — váratlan akadaly jött közbe.

Egy ellenakció, mely egy „protestáns napilap“ érdekében lépett fel. Még pedig mindjárt nagy ágyut vonatott fel a porondra: állítólag egymillió pengő alaptőke már együtt van e célra.

Nem vitatkozunk most a felett, hogy helyes és indokolt volt-e ezzel a belövéssel megzavarni a napilap ügyében megindult csatasor előnyomulását. Csak azt akarjuk szomorúan megállapítani, hogy ennek és ehhez hasonló jelenségeknek oka a kálvinista társadalom *egységes szellemének a hiánya.*

E hiány előidézőjéül nagyon sok mindent lehetne felsorakoztatnunk, melyek közt nem utolsó szerepet foglalna el ismeretes turáni faji jellegünk is. De legfőbb oka mégis csak abban van, hogy a közelmultban nem törekedtünk a református társadalom *megszervezésére*, még kevésbbé világnézeti alapon való *nevelésére.* Ahhoz pedig, hogy nagy horderejü kérdések megoldást nyerjenek, szükséges, hogy egy megértő s arra ránevelt társadalom fogadja azokat.

Voltaképen azon kellene kezdenünk, hogy ez egység nem található meg szükebb egyházi életünkben sem. Vannak ugyan alkotmányunkban hivatalos szervek, melyek a magyar ref. egyház egységét dokumentálnák. Azonban ezek legtöbbször csak vázak, az egységes szellemnek minden határozottabb tartalma nélkül.

Annak megtapasztalása, hogy e fogyatkozásunk az erőteljes fejlődésnek és sok eszme megvalósulásának hátrányára van, mind többek lelkében talál viszhangra az a gondolat, hogy ha már nem egész egyetemét, de legalább egyházunk egyes intézményeit, a minden fokozatán keresztülvitt egységes szellemben és igazgatásban kellene kiépíteni. Igy vetődött fel régebben az egységes liturgia, újabban az egységes vagyon és adókezelés kérdése. A januári budapesti konferencián pedig, most már nem is először, szó volt az egységes iskolapolitikáról.

Hogy ez utóbb említettnél is mennyi széttagoltság s ennek nyomán mennyi félmunka és eredménytelenség tapasztalható, azt csak az tudja, aki már tanított különböző fokú tanintézeteinkben s aki itt ott valamilyen hivatalos ellenőrzéssel volt megbízva felettes hatósága részéről. Tanáraink, tanitóink sok kérdésben, hol irányításra volna szükség, magukra vannak hagyatva, viszont az eredményt megkívánjuk tőlük. Egységes irányítás mellett gondosabb lenne az ellenőrzés, áttekintőbb az eredmény, elmellőzhetőbb sok személyi élű ellentét.

Ezek dacára mások viszont félnek, még ilyen viszonylatokban is, a centrális kormányzattól. Igy épen a budapesti konferencián, a *Hetessy* lelkésztársunk által tartott iskolapolitikai előadás javaslataira adja azt a választ *Sebestyén Jenő*, (Kálv. Szemle 3. sz.), hogy az abban kifejtett centralisztikus elveket nem helyesli.

Van-é e többirányú egységesítési törekvések és óhajok ellenzőinek komoly okuk az aggodalomra? Jelenlegi egyházszervezetünk mellett, igen. Mi ugyanis ebben keressük az ilynemű aggódás jelentős motivumait. Ma egy-egy vezető állásban oly sok kötelesség van összesűrítve, melynek legtöbbször nem is lehet eredményesen eleget tenni. És nagy kérdés az is, hogy egy emberben, annyi irányú kötelesség végzésére (melyek sokszor speciális tudást, vagy ügyszeretetet kívánnak), megvan-e a megfelelő képesség?!

Új eszmékhez új formák kellenek. Most volna rá a kedvező alkalom, hogy az összeülő zsinat, egyházszervezetünk nem egy rozzant Prokrustes ágyát eldobva, nagy lendülettel és tudással, az egységesebb szellem és gondolkozás kialakulása felé, az egyházi intézmények újjászervezésében is megtenné a döntő lépéseket. *Tóth János.*

Consolator.

A lelkemben
A dúlt fájdalmaknak
Vihara sikong . . .
— És szól az Irás:
— Tudod-é,
Hogy a Krisztus ki volt?

Szívemen a csalódások,
Elveszített remények
Bús ősze zsibong . . .
— És szól az Irás:
— Tudod-é,
Hogy a Krisztus ki volt?

Járom a temetőt,
Hol boldog mindenki,
Aki holt . . .
— S egy fénylő kar
Az égre mutat.
Mintha mondaná:
— Tudod-e már, hogy a Krisztus ki volt?

Most a fájdalom, csalódás,
Elvesztett remény —
Amig remegve látják,
Hogy kigyúl fölöttük
A véghetetlen égi bolt:
Fénylő arccal irják
Az égre föl:
— Tudjuk Uram,
Hogy Krisztus ki volt!

László Sándor.

Az Egyetemes Tanügyi Bizottság ülése.

Dr. Baltazár Dezső püspök, konventi elnök vezetése alatt február 22—23-án nagyfontosságu ülést tartott Budapesten az egyetemes tanügyi bizottság. Mintegy 220 ügyet készitett elő az egyetemes konvent áprilisi ülése számára.

Az egyetemes vonatkozásu tanügyi tárgyak előadója Dóczi Imre dr. volt. Tudomásul kellett venni, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter az elszakitott területről átjövő tanerők megválasztásának mellőzése iránt tett intézkedést. A legteljesebb határozottsággal foglalt állást a bizottság amellett, hogy a nyári iskolai szünet ne hosszabbittassék meg a ref. iskoláknál s hogy nálunk minden miniszteri intézkedéssel szemben, — amelyek előfordulhatnak, szept. 1-vel a tanitás mindig megkezdődjék. A filmoktatás ügyében a miniszteri leiratot az iskolai autonomiába ütközőnek nyilvánitotta a bizottság. Sajnálattal kellett ismét hallani, hogy a vall. és közokt. miniszter a nem állami tanszemélyzetnek hadipótlékot nem ad. Ez valóban indokolatlan. A szeghalmi Péter András ref. reálgimnázium államsegélyt nem kapott. A középfoku iskolák orsz. ref. missziói bizottsága bemutatta szervezeti szabályzatát.

Egész sor *theologiai ügy* került tárgyalásra Marton János theologia tanár előadásában. Az évi jelentés a theologiai hallgatók számának növekedéséről s a theologia ifjuság lelkes munkakészségéről tanuskodik. A normális viszonyok a theologiai oktatás terén visszaálltak. Budapest a theol. hallgatók kiválasztásában már üdvös rostálást végez. Helyesen. Kivánatos, hogy az evangélium szolgálatára megfelelő lelkületüek vállalkozzanak. Élénk valamennyi theologián a vallási nevelési munka és a gyakorlati lelkipásztori tevékenységbe való bevezetés. Kegyeletes érzések közt került jegyzőkönyvbe a Radácsy György sárospataki és Sass Béla debreceni theol. tanár emlékének megörökitése. Üdvözölte a bizottság. dr. Erdős Károly debreceni lelkészképzőintézeti igazgatót egyetemi magántanári és dr. Tóth Endrét, valamint dr. Máthé Eleket theol. akad. magántanári vizsgatételük alkalmából.

A tiszántuli egyházkerület ismét előterjesztést tett aziránt, hogy a kötelező 2 segédlelkészi év közül az egyiket gyakorlati tanfolyamon kell eltölteni. A javaslat véleményadás végett letétetett az egyházkerületekhez.

Egyik legfontosabb tárgya lett volna az ülésnek a lelkésztanitóság ügyének a tető alá hozása. Sajnos a különböző miniszteriumokkal nem értek véget a megkezdett tárgyalások. Nagyon rövidén erről az ügyről a következőket mondhatjuk: Az egyetemes konvent már állást foglalt ebben a kérdésben, úgy, hogy minden hittanhallgatóra kötelezőnek mondotta ki a tanitói oklevél megszerzését a theol. tanfolyam III. évének befejezése után. De ennél a vizsgálatnál különbözeti vizsgálatra gondolt. Azoknak a tanjegyeknek a beszámitására, amelyek az érettségi bizonyitványban megvannak. Azonban a tárgyalások folyamán az állam részéről nem mutatkozott hajlandóság ezeknek a tanjegyeknek az elismerésére. Noha azt sem lehetne figyelmen kivül hagyni, hogy a theologus az érettségi vizsgálat után már 6 félévet végzett be főiskolai tanulmányaiból, amelyek alatt szellemi fejlettsége nagy mértékben kibontakozott. Annak a hatása alatt, hogy a miniszter esetleg teljes vizsgatételre szoritja a tanitói oklevél megszerzésénél hittanhallgatóinkat, a pápai theol. tanári konferencia azt a véleményét juttatja az egyetemes konvent

elé, hogy a tanitói oklevél megszerzését tegye tetszésszerintivé a theologusokra. Valószinü, hogy igy is megszerzik annyian a tanitói oklevelet, mint amennyi lelkésztanitóra szükség lesz törpe gyülekezeteinknél. Nem is volna tanácsos hittanhallgatóinkat a lelkészi hivatásra való előkészületnél annyira megterhelni, hogy idejük nagy részét a két diploma (lelkészi és tanitói) megszerzésének intellektuális munkája foglalja el. A tárgyalásokat ez ügyben az egyetemes konvent megbizásából dr. Antal Géza dunántuli püspök folytatja tovább; valószinü, hogy a konvent ülésére a tárgyalások befejezést nyernek s a lelkésztanitóságok ügye minden oldalról tisztázást nyer. Görög nyelvet Budapesten a theologián külön nem kellett tanitani mert az I. éves hittanhallgatók majdnem mindannyian görög érettségivel iratkoztak be. A modern nyelvek óraszámának felemeléséről a theologiák gondoskodtak. A külföldi stipendiumok elnyerése némi szabályozáson ment keresztül. Folyamodni a stipendiumokért az illető egyházkerület püspökének ajánlatával kell. Olyanok mehetnek külföldre, akik a kérdéses ország nyelvét szóban és irásban annyira birják, hogy kimenetelök után az előadásokat követni tudják. Kinos feltünést keltett, hogy a genfi egyetemre a prot. hittanhallgatók számára szervezett állami ösztöndijállomásokra nem theologusok is pályázhattak. Hisszük, hogy az egyetemes konvent felirata a miniszteriumhoz ez ügyben nem lesz hiábavaló. A presbiteri világszövetség budapesti ülésével kapcsolatban a konferencia előkészitő bizottsága alapitványt tett külföldi ref. theologusok számára, hogy magyar theologiákon tanulhassanak. A dunántuli egyházkerület a szószéki szolgálat megszoritása mellett terjeszt a zsinat elé javaslatot. Előbb az egyházkerületek véleményét volt tanácsos meghallgatni. A külföldi lelkészi oklevelek honositása ügyében ismét amellett foglalt állást a bizottság, hogy a mi theologusaink, ha néhány féléven külföldi egyetemen hallgatnak is, itthon kötelesek lelkészi vizsgálatokat tenni. A pápai Horváth László amerikai lelkészi oklevelének honositására nézve a teljes II. lelkészi vizsgálat letételére utasittatott. Ránézve ez még átmeneti intézkedés. Molnár Béla varbói segédlelkész kegyelmi kérvénye pártolással tétetett le a tiszántuli egyházkerülethez. A középiskolai vallástanári vizsgálat tárgyai közé a vallástani próbatanitás is felvétetett.

A kecskeméti *jogakadémia* múlt évi állapotát dr. Kun Béla debreceni egyetemi tanár, jogakad. előadó ismertette. Eszerint az intézetnek az I. félévben 550, a II. félévben 488 hallgatója volt. De hasztalan a magas létszám, az intézet fennállása — a közoktatási miniszter jogakadémia-ellenes állásfoglalása miatt — bizonytalan; a prot. jogakadémiák is csak azért állanak fenn, mivel Szmrecsányi érsek nem akarja az egri jogakadémiát, a miniszter kívánságához képest, megszüntetni, s igy mindaddig, míg kath. jogakadémia áll fenn, nekünk sem lehet jogakadémiáinkat beszüntetnünk.

(Vége köv.)

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

Belmisszió vagy Kálvinszövetség?

Isten kegyelméből a mai magyar ref. egyház egymásután termeli ki azokat a kisebb-nagyobb problémákat, amiknek a megoldása a mi szeretett egyházunk teljes megújulását fogja eredményezni. Ilyen speciálisan magyar református probléma lesz az eljövendő napok alatt az a kérdés, amit cím gyanánt illesztettünk a jelen fejtegetés élére. Belmisszió vagy Kálvinszövetség?

A Felsőborsodi egyházmegye múlt őszi belmissziói bizottsági gyülése arra a megoldásra szánta el magát, hogy a két munkát lehetőleg egybe olvasztja. E sorok irójának nagy része volt ebben az elhatározásban, de nem tudja elhallgatni, hogy mielőtt maga erre az elhatározásra eljutott, nagyon erős harcot vívott lelkében. Habár napjainkban nem halás dolog az ilyesmit kivallani: azok az igazsagok, amik az „általános keresztyénség" kevésbbé rokonszenves neve alatt ma olyan éles támadasokban részesülnek, nagyon mélyen gyökereznek szívében. Sundar Sing egy kijelentése, a keresztyén felekezetek egymást mardosó szeretetlenségének sötét zürzavarában, úgy világit előtte, mint csillag az éjszakában: „Ha tőlem valaki azt kérdezné, melyik felekezethez tartozom, habozás nélkül azt felelem neki: én a Jézus Krisztushoz tartozom, és az nekem elég!" Folyvást emlékezetében él továbbá a nagy angol történetirónak: Makaulaynak egy mondása is: „Az anglikán papság a hitszakadás elleni küzdelemre annyi erőt fordított, hogy a bűn elleni harcra alig maradt." Az is eltagadhatatlan tény, hogy Kálvin vagy Luther soha nem voltak sem kálvinisták, sem lutheránusok, csak alázatos krisztuskövetők. Kálvint ma sem lehetne békességre hozni sem a Kálvin plakettekkel és szobrokkal, még kevésbbé a kálvinista elnevezéssel. Luther — tudjuk — oly keveset tartott magáról, hogy igy szólt: „Csak a Krisztus uralkodjék, Márton testvért akár az ördög is elviheti." Nem, én már sok éles elméjü bölcselkedést elolvastam arról, hogy az egyes felekezetek *typusok*, amelyek bizonyos fajta emberek bizonyos fajta lelkiségének felelnek meg, de kemény fejembe mind máig itt lappang a gyanú, hogy a felekezetiség az ördög műve, amivel nem is az egyéniségünknél, hanem a gyengeségünknél fogott meg bennünket s hogy a felekezeteket — mint Carlyle mondja — a felekezetieskedők találták ki.

Mindezek a gondolatok — nem tagadom — hosszú ideig a minimumra szorították le nálam azt a szimpáthiát, amit a Kálvinszövetség még a legindolensebb református ember részéről is megérdemel. Az én egyházam a lelkiismereti szabadság és a krisztusi szeretet egyháza, ha a világ minden keresztyén felekezete megfeledkeznék is a türelem parancsáról, nekünk nem szabad arról *kifelé* megfeledkeznünk. Igen, kifelé! De hát *befelé?* Mi van belül, a mi egyházunk falai közt? Ez a kérdés megállított és ekkor becsületesen vizsgálat alá vettem ebből a szempontból is a Kálvinszövetség hivatását.

Nem akarom eltitkolni hogy ebben az irányban legelsősorban is a személyi garanciák győzték meg a szívemet. A Tiszáninneni egyházkerületben a Kálvinszövetség vezetésére két olyan férfiut hívott el az isteni kegyelem, akik ma már országos jelentőséggel bírnak ebben a dologban s akiket szerencsém van közvetlen közelről ismerni Ezeknek a lelkében árnyéka sincs olyan tendenciáknak, amik az én aggodalmaimat erősítenék. Ellenben minden igyekezetük egy hatalmas benső, egyházépítő célra irányul, ami a legmélyebben és legforróbban érdekel engemet is. Ha volna is helye legcsekélyebb aggodalomnak, egy mégis bizonyos: mindig jobb tökéletesen megbízható vezéreket támogatni egy nekünk talan nem mindenben kielégítő gyakorlati módszerben, mint valamely tökéletesen tetszetős módszer mellett méltatlanokat vagy — senkit. Hanem itt aggodalomról szó sem lehet. A Kálvinszövetség óriási jelentőséggel bír — nem kifelé, mint sokan képzelik, hanem elsősorban és mindenek felett befelé. Magát a Krisztus egyházát kell itt sok betegségtől megtisztítani és nagy vérszegénységéből felerősíteni. Csak két dologra mutas-unk rá egy pillanatra. Mi egy népegyház vagyunk, mely az állam kolduskenyerén tengődik. Mi lenne belőlünk, ha egyszer ez a könyöradomány teljességgel kimaradna? Mi az egyház szükségeire a legigazságtalanabb elosztás szerint adózunk. Gyülekezeteink százaiban a nép koldusszegénysége mellett roppant terheket hordoz, nagy vagyonú gyülekezetek boldog reformátusai ezekből a terhekből alig vállalnak egy fillérnyit is. Mi lesz a magyar ref. egyházzal, ha minden teher a nyakába szakad de a hívek egy része már semmivel nem bír többet, a másik része semmi áron nem akar ösmeretlen terhet vállalni? De ez csak az egyik. A másik, a nagyobb dolog a véghetetlen vallási közönyösség. Elég megbizható tudomásom van olyan 20 000 lelket számláló alföldi ref. gyülekezetről, ahol egyik bőjti urvacsoraosztási alkalommal 75 azaz hetvenöt lélek vett urvacsorát. Az ember elszédül, mikor nyitott szemekkel szemléli anyaszentegyházunk vérző sebeit. Ezeket fontolóra véve elkerülhetetlenül ki fog domborodni előttünk a Kálvinszövetség roppant jelentősége.

(Folyt. köv.) *Svingor Jenő.*

A Kálvin-Szövetség támogatása.

Egyik lap hasábján ilyen értelmü kijelentést olvastam, melyet vitéz Sáfrán altábornagy úr tett volna: „Leteszem a kardot, kezembe veszem a bibliát." Nem veszi rossz néven az én volt ezredparancsnokom, ha ebben a kijelentésben egy kis ellentmondást látok. Ellentmondást látok pedig azért, mert én láttam az ő kezében akkor is a bibliát, mikor a kard is benne volt.

Méltóztassék csak Kegyelmes Uram visszaemlékezni arra a nekünk igazán örömet szerző ténykedésére, mikor az ezredparancsnokság átvétele után első gondja volt a 10. honv. gyal. ezredhez ref. lelkészt kérni, hogy az ezred nagyszámu tisztje és legénysége ref. istenitiszteleten is résztvehessen, hogy urvacsorával élhessen. Erről az első urvacsora osztásról nekem a fénykép is megvan.

Nem az előbbi parancsnokkal szemben való szemrehányásképen mondom, de azelőtt nekünk ilyenben részünk nem volt. Azelőtt csak tábori misét „hallgathattunk". Nem tagadom, az isteni tiszteletnek még ez a módja is jólesett nekünk, örömmel vettünk részt ezeken a miséken és ezen senki ne csodálkozzék, hisz a gondviselő Istennel való társalgásnak még ez a módja is üditőleg hatott, úgy áhítozott lelkünk a kegyelem Istenéhez azokban a kegyetlen, szivetkeményitő napokban, hogy az áhitatos tömeg látása is olyan megnyugtató érzést szállitott alá kérges szíveinkbe.

Nem kellett tehát vitéz Sáfrán altábornagy úrnak a kard letétele után a bibliát kezébe venni, ott volt az már azelőtt is. Ez a bibliával való foglalatossága, az egyházát igazán szerető lelkének, egyháza jövőjét minden körülmények között való biztos fennmaradásán, annak történelmi hivatását betöltő jövőjén való gondolkozás adta bizonyára azt az eszmét, hogy az egyház keretén belül, a a hivatalos egyház támogatásával a Kalvin-Szövetséget megteremtse.

Én nem tartom magamat hivatottnak arra, hogy ez eszme megtestesítésének nagy horderejét, jövőnkre való hivatását csak némiképpen is méltassam, az én kálvinista lelkem csak azt érzi, az én kálvinista öntudatom ösztönszerűleg csak azt sugja, hogy ebben a — azt lehet mondani, felekezeti élet s halál harcot vivó — korszakban, minden olyan egyesületre szükség van, melynek célja a kálvinista öntudat ébrentartása, ápolása és a vallásosság elmélyítése. A Kálvin-Szövetségnek sok mással együtt ez is a célja.

Midőn társadalmi és egyházi téren egy-egy újabb alakulat eszméjét veti fel valaki, a többség bizonyos ellenszenvvel, legjobb esetben rideg közömbösséggel fogadja. Valljuk be, igy van ez a Kálvin Szövetséggel is. Azt is tudjuk, hogy egy eszmének a fanatikusai az ilyenekkel édes keveset törődnek. Tudom, a Kálvin-Szövetség zászlóvivői is le fogják küzdeni a nehézségeket, ez eszmét diadalra juttatják. Azt is tudom, hogy egyházi és világi nagyjaink e szervezetnek a jövőre való hatását és szükségességét belátták. És amidőn azt látom, hogy egyházi hatóságaink a Szövetség szervezőinek sietnek segítségére és midőn e lapok hasábjain e Szövetségnek célját és munkatervét olvasgatom s abból azt látom, hogy az a mi tanítói munkánk, eszménkkel szoros összefüggésben van, céljának munkálása egyesületi életünk kereteibe beilleszthető, ne vétessék tehát tolakodásnak, ha mi tanítók úgy is mint ez egyháznak tagjai, de úgy is, mint egyesületek a mi szerény munkánkat a Kálvin Szövetségnek felajánljuk. Őrhelyeinken, egyesületi életünkben, ha téglát nem is, de munkát tudunk adni az épülő várhoz . . . A kálvinista tanítóság e téren is meg fogja tenni kötelességét.

Hernádnémeti. *vitéz Nyitray Károly*
e.-m.-i tan. egyesületi elnök.

EGYHÁZI ÉLET.

Presbiteri konferencia Sajóecsegen.

A felsőborsodi egyházmegye sajószentpéteri és sajóvámosi egyházlátogatói járásainak lelkészei, tanítói, gondnokai, presbiterei nagy számban gyülekeztek össze február 16-án Sajóecsegre, presbiteri konferenciájuk megtartására. — A délelőtti templomi istentisztelen Fekete Lajos sajókápolnai lelkész predikált az egyetemes királyi papság evangéliomi alapelvéről, annak református egyházunk életében való jelentőségéről s a belőle származó gyakorlati kötelességekről. A konferencia délelőtti része a modern, új iskolateremben folyt le.

Elek József esperesnek üdvözlő szavai s a belmissziói feladatokról szóló megnyitó előadása után, Svingor Jenő, radostyáni lelkész, egyhm.-i belmissziói előadó a belmisszió fogalmi meghatározásával, lényegével és szükségességével foglalkozott. Balogh János hangácsi tanító a református iskola és a belmisszió viszonyát fejtegette. Kövér Pál kondói lelkész a presbiteri tisztség eredetét, a presbitereknek az őskeresztyén gyülekezetekben, a kálvini, ősi magyar református eklézsiákban végzett teendőit, majd mai belmissziói feladatait ismertette. Ifj. Körössy István boldvai lelkész egyházunkat a vegyes házasságoknál fenyegető veszélyre s ennek elhárítását célzó eljárásra mutatott rá saját tapasztalatainak felhasználásával. A konferencia délutáni része teljesen a villanyvilágítással ellátott templomban folyt le. Várady József sajóvámosi lelkész Jézusról, mint gyógyító orvosról tartott bibliamagyarázatot. Tóth János sajóvelezdi lelkész a Kálvin-Szövetséget létrehívó körülményeket tárta fel és a Szövetség elméleti megalapozását körvonalozta, míg Enyedi Andor miskolci lelkész a Kálvin Szövetség nagyszabású miskolci munkáját s az egyes munkaágakat részletesen ismertette.

Meg kell még emlékeznünk a művészies és hatásos énekszámokról, szavalatokról: Nagy Zoltán sajószentpéteri tanító énekléséről és Erdős Károly sajószentpéteri tanító szavalatairól, a helyi szavalókról; a pompás kórusokról: Gaal György tanító által vezetett férfi és Lőkös Sándor lelkész által vezetett leánykarról.

A konferencia Lőkös Sándor ecsegi lelkész megindult köszönő szavaival és imádságával ért véget. Úgy őt, mint Gaal György tanítót, a presbiteriumot és az egész kedves gyülekezetet illesse elismerés a konferencia gondos és szeretetteljes megrendezéséért. *K. P.*

Ünnep a Felvidéken.

Abaújtorna vármegye felvidéki reformátussá-gának emlékezetes napja volt február 23 án Szászfán, ebben a most majdnem határmenti kis községben, mivel e napon tartották a Szászfavidéki egyházak presbytériumai nagyszerüen sikerült presbyteri értekezletüket.

Délelőtt 10 órakor a vidékről összesereglett nép már ott gyülekezett a templom előtt, mikor is megszólaltak a harangok és az Isten igéje után sóvárgó sokaság bevonult a templomba. Itt az istentiszteletet Szaniszló István pamlényi lelkész végezte, melynek befejezése után a közönség, de különösen a presbyterek átvonultak az iskola egyik tantermébe, hol kezdetét vette az értekezlet.

Az értekezlet szervezője és lelkészi elnöke, az érdemekben gazdag öreg patriarcha, Frenczel Bertalan egyhm. tanácsbíró meleg szavakkal köszöntvén a megjelenteket, az értekezletet megnyitotta.

Ezután az előadók tartották meg előadásaikat: Radácsi István gagybátori lelkész „a ref. hitélet újjáébredése", vitéz Szalay László gagyvendégi földbirtokos „Hogyan lehet a magyar ref. presbyter mintagazda", Tamáska János selyebi lelkész az „Egyházi adózás" címen, végül Jakabfalvy Gyula gagybátori földbirtokos, az ottani ref. egyház főgondnoka a „ref. napilap" kérdésével foglalkozott.

Mindenik előadást élénk érdeklődéssel hallgatta végig a közönség. *T, J.*

A sajóvelezdi gyülekezet még a múlt év nov. havában villanyvilágítással látta el templomát. A bevezetés és izléses felszerelés költségeire a lelkész által rendezett működvelői előadások, egyesek és a női bibliakörök adományai nyújtottak fedezetet.

A Magyar Prot. Irodalmi Társaság újjáalakulása.

Nagy örömmel látjuk, hogy a Magyar Prot. Irodalmi Társaság erőteljesebb működésre szánta el magát. Minden reménységünkkel és egész szeretetünkkel kell mellé állanunk. Tamogatni kell szellemi és anyagi módon. Sajnos, mi nem tartozunk azok közé, akik azt gondolják, hogy most akadálytalanul fog működni az irodalmi társaság. Anyagi erőforrásait illetőleg vannak aggodalmaink. A prot. közönség anyagi erejét annyi oldalról és annyira rendszertelenül veszik igénybe, hogy félő, hogy a Magyar Prot Irodalmi Társaság anyagi támogatása közönségünk részéről éppen a sok oldalról való zaklatás miatt nem fog a kívánatos módon menni. Vajha sikerülne a nagynevű elnökségnek, dr. Ravasz Lászlónak és Bethlen István grófnak ezzel a nehézséggel is megbírkózni.

Az új társulat négy szakosztályra oszlik, hittudományi, irodalmi és művészeti, történettudományi és filozófiai és természettudományi szakosztályra, összesen 100 taggal. Sajnáljuk, hogy talán a tagok megkötött száma miatt, úgy a hittudományi, mint az irodalmi szakosztályban több értékes nevet nélkülözünk. A mi vidéki poétáink, akiket a fővárosi irodalmi körök nem tulságosan méltányolnak, legalább minden elismerésben részesíttessenek a Magy. Prot. Irodalmi Társaság részéről.

Alakuló közgyűlését az Irodalmi Társaság febr. hó 28 án tartotta Budapesten a theol. akadémia dísztermében.

A megnyitó beszédet dr. Ravasz László püspök mondotta. Fényes elmeéllel fejtette ki, hogy a társaságban tömörülő írók, művészek, tudósok *nem*

kívánnak úgynevezett prot. akadémiát alakítani Az igazi tudomány és művészet mentes a felekezeti meggyőződéstől. De munkálni akarja az új társaság a prot. gondolat egységét és azt, hogy innen megtermékenyítő erők hassanak ki az egész magyar szellemi életre. Az új megindulás nem akar ellenakció lenni a Szent István Akadémia munkásságával szemben, hanem éppen az ő munkájának kiegészítésével akarja a közös nemzeti tudományosságot szolgálni.

IRODALOM.

* **Papi dolgozatok. II. kötet.** Irta: *Péter Mihály* gálszecsi ref lelkész. 1927. 188 l. „Kultura" könyvkereskedés kiadása. Losonc. „Az Isten igéje hirdetőjének mindenkor mélyen át kell éreznie, hogy az a hely, ahol ő áll, szent és fontos. Minden alkalommal tisztán és elegyitetlenül kell hirdetnie az Isten nagyságos dolgait." Igy kezdi a szerző egyik úrvacsorai beszédét és ezeket a mondatokat szinte az egész kötet jeligéjévé lehetne tenni. Kor- és világfelfogásban megtisztúlt, lehiggadt, emberek, viszonyok megitélésében bibliás bölcseségü „teleios" a szerző, aki a „tanítások akármi szelének" csak abban az egy esetben enged, ha a Lélek sebesen zúgó szelének zendülését hallja benne. Homiletikuma csak Istennek az ő igéjében lefektetett, józan, értelmes szemmel meglátott akarata, s az az emberi élet, amelyre ez akarat irányul. 17 predikációja, gondosan választott mustrái az ő igehirdetői munkásságának, mind bizonyságai saját maga s teher alatt élő nyájának számára annak az igazságnak, amit egyik beszéde címéül választ: „A templom a keresztyén ember vára." Egy bibliamagyarázata és imádsága tanúskodnak arról, hogy az író a pásztori munka ez ágaiban is hivatott munkás. Különösen a 21 temetési beszéd az, amelyben a szerző egyénisége legjobban kidomborodik: viszonya a nyajához és egyes juhaihoz mindig a pásztor és sohasem a béres viszonya. Mondanivalói életre, illetőleg itt életről szólók, nyelve világos, magyaros, közvetlen, — s bár temetési beszédeiben ritkán használ textust — biblikus. Két utolsó temetési beszéde megragadó példája, hogy az ország, a faj tragédiája hogyan tükröződik vissza egy-egy emberi lélek mikrokozmoszában. Nemzetének, fajtestvéreinek szerencsétlensége feletti fájdalma, magyarsága lefojtottan, de annál meghatóbban jelentkezik. „Minden betű a bibliában egy-egy katona a te mentésedre", prédikálja a szerző s érezzük, hogy valaki itten *először* hátra tekint, koronként fájó érzésekkel s *azután* az eke szarvára veti kezét s néz előre, s nyomában hasadnak az istenországára való alkalmasság áldott barázdái. A felvidéki vallásos irodalom ritkán jelentkező termékeinek ez értékes példányát szeretettel ajánljuk mindenik.

* **Csekme Ferenc: Képek a parókhiáról.** Harmadik kötet. Marosvásárhely, 1927. — E könyv az emlékezések könyve. Elmúlt boldog idők elevenednek meg egy jólzű mesemondó varázslatára. A református parókhiák napfényes levegője árad szét a sorokon. Belengi e könyvben a tornácos udvart az optimizmus galambszárnyain repkedő vallásosság. Rég hamuba omlott nagy papok emléke, nagyasszonyok, áldott tiszteletesnék, tanítók, egyszerű zekés atyafiak jönnek elébünk a galambdúcos kapuhoz s meleg szívvel invitálnak bennünket befelé a kedély szeretet-vendégségre. Mintha az olvasó maga volna az Enyedről vakációra hazatérő diák, akit rokoni öleléssel fogad a falusi élet szénaillata, hogy egy másik képben visszatérjünk az ódon kollégium középkori módon berendezett világába. Különös akcentust ad e rajzoknak a góbé agyvelő semmimáshoz nem hasonlítható, specialis humora. Nagy egészségének és nagy hitének kell lenni annak a gernyeszegi lelkésznek, aki Targu-Mures (Marosvásárhely) közelében ilyen bölcs mosollyal tud derűt kelteni és hitet hinteni.

N. S.

HALÁLOZÁS.

Ferenc József. Közel egy századra terjedt élete tartama és csaknem egy félszázadra az erdélyi és magyarországi unitárius egyház feletti püspöksége. E külsőleg is nagyszabású életkeretekben belsőleg is igen gazdag tartalmú élet helyezkedett el. Egy hosszú életen át sok részben az ő nemesveretű puritán egyénisége, mély bölcsessége, különösen vonzo személyisége adott tartalmat kicsiny egyházának befelé és súlyt kifelé. Angliai és amerikai összeköttetései révén a román megszállás után nemcsak saját egyházán segített, hanem az egész erdélyi magyarságnak tett megbecsülhetetlen szolgálatokat. 93 éves korában halt meg Kolozsvárt.

Thorró Miklós. Az evangeliomi kicsinyekéhez volt hasonló élete, egyszerű és szerény képességekkel indult. Isten azonban különösen megáraszotta Lelkének kincseit az ő külsőleg is szegényes életében. Igazi missziói lélek volt, aki Erdély és a régi Románia legnehezebb állomásain végezte e munkáját szokatlan odaadással, sok egyéni leleményességgel, önfeledt heroizmussal. Isten magánéletében is súlyos keresztekkel látogatta meg, amelyeket páratlan ker. alázatossággal hordozott. Élete és munkája egy hatalmas predikáció a keresztyénség csodálatos életformáló hatalma mellett. Férfikora teljében 42 éves korában halt meg tragikus körülmények között Szilágypaniton. Pataki diák volt, a pataki főiskola szeretetét élete végéig hűségesen ápolta.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Alispánválasztás.** Amint értesülünk a f. évi február hó 15-én Miskolcon megtartott megyebizottsági közgyülésen, Borsod és a vele közigazgatásilag egyelőre egyesitett csonka Gömör vármegyék bizalma, nagy szótöbbséggel egyházunk hű és buzgó fiát, Bónis Aladár edelényi főszolgabirót és a felsőborsodi egyházmegye világi tanácsbiráját emelte az alispáni székbe, kit ezen új és díszes

állásában az egyházkerület közönsége is a legnagyobb és benső örömmel üdvözöl.

— **Dr. Rácz Lajos Kecskeméten.** A Kecskeméti Reformátusok Lapja írja: A sárospataki theol. akadémia neves tanára tartott a Hétfői Körben igen érdekes előadást Pascal: Vidéki leveleiről. A nagyszámban megjelent hallgatóság melegen ünnepelte a kiváló tudóst.

— **Előadás.** Dr. Mátyás Ernő theol. akad. tanár febr. 26-án Sátoraljaujhelyen tartott a közönség élénk érdeklődésével kísért előadást e cimen: A kálvinizmus nemzetformáló hatalma

— **Kálvin-Szövetségi körzeti ünnepély** volt Miskolcon vasárnap délután a Maholányi László dr. körzeti elnök rendezésében. Előadást tartott Balázs Győző gimn. tanár.

— **Sajtóalap.** *Br. Ragályi Balassa Ferenc* a gömörtornai egyházmegye gondnoka a Kálvin-Szövetség sajtóalapja javára 20 P összeget adományozott.

— **Nyugalomba vonult tanító.** Későn kaptuk a hírt s így most adjuk közre, hogy tanítógárdánk egyik igen érdemes tagja, *Körössy Antal*, disznóshorváti tanító még az iskolai év elején nyugalomba vonult. Negyvennyolc esztendeig volt munkás egyházunk veteményes kertjében. Abból a fajtából való volt, akiknek számára a tanitás igazi lelki gyönyörűség volt s aki a vallást és a hittant tartotta első tantárgynak az iskolájában, amely eredményre nézve is mindig az elsők kőzé tartozott. Tisztelőinek, barátainak nagy száma s felettes hatóságának elismerő nyilatkozatai közt, bensőséges ünnepség keretében vált meg tényleges szolgálatától. Élvezze megérdemelt nyugalmát még sok sok éven át övéinek szerető körében!

— **A tarcali ref. énekkar 50 éves jubileuma.** Tarcal község egész társadalma meleg elismeréssel ünnepelte a ref. énekkart fennállásának 50. évfordulója alkalmából. Az énekkar fejlesztése körül nagy érdemei vannak Károlyi János igazgató-tanitónak.

— **Épitési segély.** A nagym. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium az orsz. népiskolai épitési alapból a perkupai ref. egyháznak uj iskola épitési segélyül tizenhatezer pengőt engedélyezett.

— **Egy orvosprofesszor beszédéből.** Dr. Schönborn würzburgi egyetemi orvostanár az új operációs terem megnyitása alkalmával e szavakat mondotta: „Vajha minden páciens, aki ide belép, azt a hitet és remenyt hozná ide magával, hogy a kegyelem és szánalom Istene őt meggyógyíthatja és meg fogja bajából gyógyítani! Vajha minden operátor, midőn műtőkését megragadja, ezt az ő súlyos felelősségének tudatával tenné! S ha oly szerencsés, hogy egy általa meggyógyított páciens köszönetét fogadja, azt felelhesse neki, amit egykor a francia király htres orvosa, a hugenotta Paré Ambrus, a modern chirurgia ezen kiváló úttörője felelt: Én kezeltem, Isten meggyógyitotta őt!“

— **Fövenyessy János** ref. énekvezér: *Szálljon a dal . . .* cimen szerkesztett 100 dalt tartalmazó hazafias dalgyűjteményt, ismertetését a következő számban hozzuk.

— **Cseh-Szlovákiában,** a köztársaság megalapítása óta 724 507 egyén lépett ki a róm. kath. egyház kebeléből. Több mint 500.000-en a Rómától független cseh-szlovák egyház tagjai lettek, a többiek a különböző protestáns felekezetekbe léptek be, amelyek ma körülbelül 1 millió hívőt számlálnak.

— **A reformáció emléknapja Hollandiában.** Megünneplik-e a hollandusok a reformáció emléknapját? Erre vonatkozólag Szakall János, a mi volt hittanhallgatónk azt irja Kampenből: „Külsőleg egyáltalán nem, még csak a nyoma sem látszott külsőleg. Előadásra mentünk, mint máskor, s az előadó teremben is egy szó sem esett a nap jelentőségéről. Kérdésemre: miért? a válasz ez volt: „E tényt nem egy, hanem 365 napon át kell évente megünnepelni s az életben!“

HIVATALOS RÉSZ.

226—1928. **Körlevél.**

I.

Az 1827: XXXI. törvénycikk, a nemzet kezdettől fogva önként megnyilvánult közérzületét követve, március hó tizenötödik napját nemzeti ünneppé nyilvánította.

A nemzeti ünnep, természetesen istentisztelet tartásával szentelendő meg.

Felhívom tehát lelkésztársaimat, hogy amint ezelőtt is a legtöbb helyen megtörtént, március 15-én délelőtt mindenütt alkalmi istentiszteletet tartsanak. Kivánatos, hogy az istentisztelet időpontját lehetőleg úgy állapitsak meg, hogy ez ne essék össze a helyi hazafias tarsadalom és iskolák részéről e napon rendezett ünnepségekkel.

II.

A kereskedelmi Miniszter úrnak 87113/1926. számu intézvénye kifogásolja, hogy az egyházi terményszolgaltatások beszedésénél sok helyen hitelesítetlen, régi mértéket (pozsonyi mérő, öl, akó, véka stb.) használnak, miáltal az 1907. évi V. törvénycikk értelmében kihágást követnek el.

A vallás és közokt. Miniszter úr 12891/1928. sz. a. kelt intézvényében, a kereskedelmi Miniszter úr felfogását magáévá tévén, a törvényileg hatályon kívül helyezett különféle mértékeknek a használatból való kiküszöbölését kivánatosnak és szükségesnek tartja.

Miskolc, 1928 február 28.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Szerkesztői üzenetek.

F—r Gy—gy, P. A cikk megérkezett. Jönni fog. **T—a J—s, S.** Köszönjük a tudósitást. A legnagyobb sulyt fektetjük rá, hogy gyülekezeteink életének fejlesztése a nyilvános hiradások által is előmozdittassék. A nyomdára tekintettel kérjük, hogy a papirnak csak egyik oldalára irjon. — **T—th J—s, V.** A sirból tetszés szerint lehet kiröppenni. A mostani kiszállást is nagyon méltányolva, köszönöm. — **R—n E—ő, A** Cikkedet a lelkészválasztási törvénytervezet figyelembe vételével kellett volna irnod. Természetes, hogy van ilyen. Nézz utána. Legközelebb lesz cikkünk erről a tárgyról.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 10. szám Sárospatak, 1928 március 11.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Nádházy Bertalan*: Munkában az egyke ellen. — Az egyetemes tanügyi-bizottság ülése. (Vége köv.) — Kálvin-Szövetség. *Svingor Jenő*: Belmisszió vagy Kálvin-Szövetség? (Folyt. és vége.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Munkában az egyke ellen.

Bennünket, magyar református lelkészeket, minden igazi, mélyre irányuló munkánk, küzdelemre is hív.

Mint a bányásznak nem elég csak izzadó homlokkal s feszülő izmokkal csattogtatni a csákányát, hogy a szenet kitermelje, hanem küzdenie kell a tárna falai körül ólálkodó víztömegekkel, harcolnia a bányalléggel, a bányáért is, a saját életéért is, úgy vagyunk mi is.

Amig szikrázik kezünkben az Ige csákánya, hogy a bűn hideg, terméketlen kőzetéből a parázsszá izzó, melegítő lelkeket kifejtsük, azalatt óvatos figyelemmel kell lendíteni, — az elnyeléssel fenyegető vizek s megfojtásunkra mindig készen lebegő üszó gázak ellen védő — gépek kerekeit.

Az egyke elleni munkában is ez az osztályrészünk.

Egyik fronton harcolnunk kell a lelkünkre zúditott ár ellen, mely szerint a protestantizmus termeli az egykét. A láthatatlanúl ott ólálkodó mérges gázok ellen, hogy az erkölcstelenség nálunk nagyobb mennyiségű virulens spórát tenyészt ki, mint másutt. Szinte divattá és pozicióerősítő alkalmi fogássá lett ez a fojtogató vád.

Statisztikai alapon minden általános betegségi tünetet úgy magyarázhatok, ahogy akarok.

Aki vesebajban szenved, annak a motorikus idegei is, a szíve is rosszúl müködnek. Tendenciózusan, a laikus részére tehát könnyen bizonykodhatom, sőt el is hitethetem véle, hogy a szíve rossz. Pedig a vesét kellene meggyógyítanom. A halál bekövetkezése esetén, még azt is nyugodtan írhatom halotti bizonyítványába, hogy a halál oka: szívszélhűdés. A legközelebbi hozzátartozók is tudákosan fogják elsírni: szívszélhűdésben halt meg.

Magyarfajtánknak szíve: a kálvinista egyház. Ha rosszúl működnek egyéb szervek s a szív vergődő tusában igyekszik kiegyenlíteni a többi hibákat, nagyon rossz orvos az, aki ezért a szívet gyöngének, betegesnek hirdeti, vagy tudatlanságból, vagy szándékosságból, vagy nem mer az operáló késhez nyulni s porokkal és vajákolással kísérletezik. Gyógyúlás így nem lehet, tehát mindig hangosabban hirdeti a doktor és utána kórusban zengik a beteglátogatók: beteg a szív, beteg a szív. Sőt az atyafiságból valók is, a tömeglélektan törvényeinél fogva, sopánkodások között hiszik valónak a valótlant.

Hogy a baranyai kálvinista gyülekezetekből az egyke áldozatokat szed, ez az esetleges tény nem hordoz-é magában egy másik tényt: hogy a baranyai kálvinisták *olyan nagy erkölcsi felelősséget éreznek gyermekeikkel és magyar fajtájukkal szemben*, hogy a magyar koldusok és szerte a világban szétzüllött árva magyarok számát nem akarják szaporítani addig az ideig, amig a magyar élet kibomlása elé idegen földről jött fagyos ködök húzódnak s nyirkos szürkeséggel fogják el még a napsugárt is?

Isten védő törvénye érvényesül a kertekben nem egy tavasz kezdetén, amikor szinte kicsattan a rügy a boldog várandóságtól s jönnek hideg, morczos éjszakák s nappalok s a vágyakozás lelohad a napsugár új csókjának alásiklásáig.

Hevesvármegye törvényhatósági bizottsága csak a napokban sírta el, hogy sorvasztja az egyke a vármegyét. Katholikus magyarok vívják itt a nagysirámú magyar harcot a jobb magyar jövendőért, a tavaszi napsugárért . . .

Mi kálvinisták, mi magyarok legyünk mindig permanenciában. Harcoljunk. A bányavíz, a bányalég ellen. De ne álljunk a vizet ránkirányító, a süvítő halálos mérget felénk hömpölygető alkalmi baj megállapitók köré a bámuló sokadalomba.

Mi annyira szeretjük a fajtánkat, hogy a betegség megállapitásánál nem engedhetjük meg a tényleges okokról a figyelmet elterelni. *A betegség oka: a bűn.* Az önzés. A kenyérirígység. A szűkmarkúság. Mi — református lelkészek — bányászszuk védekezés közben is a szenet: a fekete gyémántot. Mi nem félünk attól, hogy sok szénnek nagy tűze mellett, sok milliós magyar sokadalom melegedhetik. Azt akarjuk, hogy minél több millió tömzsi, barnaarcú magyar ember és pufók magyar

gyermek állja körül az evangélium parázsló tűzét s gémberedett kezeik megélénküljenek vidám ölelésre, áldott munkára, ködfantomok elűzésére s Istenhez való imádkozásra. *Nádházy Bertalan.*

Az Egyetemes Tanügyi Bizottság ülése.

(Folytatás.)

Domby László középiskolai előadó alapos, nagy munkával és hozzáértéssel kidolgozott jelentésben tárta a gyűlés elé a *középiskolák* múlt évi adatait. A szeghalmi új reálgimnázium megnyilta folytán (amelyet a közoktatásügyi kormány semmi államsegélyben nem akar részesíteni) most már 19 humán- és reálgimnázium állapotáról szólott a jelentése. Jelentéséből látjuk, hogy intézeteinknek, részben az anyagi állapotok elégtelensége miatt, sok nehézséggel kell küzdeniök; igy a második modern nyelv tanítása a legtöbb reálgimnáziumnál nehézségekbe ütközik; hasonlókpen több helyen igen magas egyes osztályok létszáma (itt-oti 67, 68, 70, 72 növendék is van egy-egy osztályban), de a bajon segíteni nem igen tudnak, mert a közoktatásügyi miniszter az államsegélyeket valorizálni nem akarja. A nyilvános tanulók száma az előző évihez képest csökkenést, a magántanulók (főként leányok) létszáma viszont emelkedést mutat; 6/38 tanuló vizsgázott. Itt-oti (Túron, Halason, Kőrösön, Pápán) sok az ismétlő, a 127 külföldi honosságú jórésze Patakra és Debrecenre esik; ezek száma apadt, ami mutatja, hogy mindjobban meg van számukra nehezítve a magyar iskolák látogatása. Pápa, Patak kapja legtávolabbi vidékről növendékeit. A szülők közt legtöbb az őstermelő, aztán iparos, kereskedő, köztisztviselő, pap, tanár, tanító; tanítványainknak majdnem fele (46%) magasabb műveltségű osztályból származik. Vallásra nézve ref. 4494 (66%), ág. 402, r. kath. 1217, g. kath. 78, izr. 532. A ref. tanulók arányszáma ismét emelkedett, Debrecen, Budapest, Patak, Miskolc, Pápa s Mezőtúr mutat fel a legtöbb ref. tanulót, a legkevesebbet K. Sz. Miklós, Halas, Csurgó s Gyönk; 3 intézetben az arányszám 50% alatt áll. Előmenetel tekintetében 505 jeles, 1225 jó, 3272 elégséges, 1630 elégtelen (különböző tárgyakból); a tanulási eredmény azonos az országos átlaggal. Kizárással egyetlen tanulót se büntettek; az igazolt mulasztások száma, a náthaláz föllépte miatt, emelkedett, az igazolatlan órák száma csökkent. Érettségi vizsgálatra jelentkezett 552, szóbeli vizsgálatot tett 530 tanuló, ezek közül 87 jeles, 123 jó, 239 egyszerű eredménnyel, javított 73, ismétel 23. A gyorsírászat terén az egész országban a budapesti ref. főgimnázium vezet; intézeteinkben 11-féle rendkívüli tárgyat tanultak; Halas még Ferenc József halálának 10 éves fordulóját is megünnepelte. 552 tanuló élvezett teljes tandíjmentességet 49.220 P értékben, 37.203 P jutalom osztatott ki, az összes iskolai jótétemények értéke 233.601 P. Intézeteinkben 601 tanuló lakott internátusban.

(Vége köv.)

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

Belmisszió vagy Kálvinszövetség?

(Folyt. és vége.)

Ha ez a szövetség, mint némelyek akarják, megmaradna az ú. n. egyháztársadalmi keretek közt, — megvallom, nem értem egész pontosan, mit akarnak ezzel mondani, — ha megelégednék azzal, hogy egy hangzatos jelszó alá összetoborozza a reformátusokat, — az Isten tudja, miféle politikai vagy hatalmi célok elérésére, — akkor a napjai megvannak számlálva. Egy színes szappanbuborék lesz az, erőlködő frázisokból fújva, ami már annyiféle alakban pattant szét egyházunk falai között. Legrosszabb esetben szükségtelen nyugtalanságot fog tamasztani barát és ellenfél közt. De ha ez a szövetség, aminthogy úgy is van, minden erejével az egyház belső építésére veti magát, akkor minden igaz református ember a Krisztus egyháza ellen követi el a legdurvább mulasztást, ha ennek jó munkájából teljes erejével ki nem veszi a részét.

A Kálvin-Szövetségnek csak a neve modern (Stefánia-Szövetség, Ébredő magyarok szövetsége stb.), de ő maga olyan régi, mint maga a keresztyénség. A Kálvin-Szövetség maga az anyaszentegyház, mely élni akar; ez a mi református egyházunk az, mely lángolószívű exponensei által akar önmagában öntudatot ébreszteni. Drága Idvezítőnknek van egy keveset emlegetett példázata a tengerbe vetett gyalomról. Nos, ez a gyalomvetés, a halfogásnak ez az érdekes művelete nem csak akkor az egyszer történt, mikor Ő földi testben köztünk járt. Ennek a hatalmas gyalomvetésnek minden évszázadban, sőt minden évben, minden óraban és minden percben meg kell ismétlődni. Isten elhívott apostolai arra valók, hogy erős karjukkal magasra emeljék a hálót, biztos kezekkel kilökjék azt az imbolygó, morajló tengerre, — és a Kálvin-Szövetség ma ezt akarja, maga az egyház akarja ezt, mikor hálójával szerteszét sikló halainak sokaságát akarja összefogni; ismételjük: az egyház, maga a ref. egyház cselekszik itt, az ő legújabb erőteljes életjele ez, amelylyel azt mutatja, hogy nem akar meghalni!

Ezek után nem nehéz a felelet erre a szembeállításra sem: belmisszió vagy Kálvinszövetség? Nem azt mondjuk, hogy a kettő azonos, hanem hogy voltaképen egy, mintahogy a lélek és a test nem azonosak, de eggyek, amíg együttesen egy élőembert alkotnak. Mi a református belmisszió? Az örök élet élő vizének eláradása minden szívhez, amely a református egyház falain belől dobog. És mi a Kálvinszövetség? Egy csatorna, amelyen keresztül ez az élő víz, ez az éltető erő és lélek a szívekhez elérkezik. Például nézze meg valaki a miskolci Kalvinszövetség életét. A legnemesebb belmisszió az, amilyen csak kívánható. De vegye ki belőle valaki a belmisszió lényegét, azt a *küldetést*, mellyel a Jézus Krisztus által a bűnös, a nyomorult emberi szívekhez küldettünk s állítom, hogy ez a derék szövetség a legszomorúbb és

legdicstelenebb sorvadásban fog kimulni. És itt még egyszer vissza kell térnem a személyes garanciákra, amiket föntebb említettem. A Kálvinszövetség áldásteljes munkáját maguk azok a nemes egyéniségek garantálják, akik azt előttünk ez idő szerint képviselik. Az a kép, amit a sajókazai belmissziói és kálvinszövetségi konferencián láttam, ismét megerősítette bennem azt a régi meggyőződést, hogy az emberek lelkében a vallás korántsincs kihülve. A közömbösség csak vékony hamuréteg, amely alatt izzó láva terül el. Azok a földműves és iparos emberek a legmélyebb megilletődést érezték, mikor a miskolci egyház derék papja szólt hozzájuk, még inkább, mikor egy nagyon magasrangú katona, egy a környezetétől annyira elütő egyenruhás férfi ajkáról hallották *ugyan azokat a szavakat.* Megvagyok győződve, hogy ennél mélyebb hatás az ő református hitök felől soha nem érte szívöket. Ez a két férfi belmissziót végzett a leghatalmasabb erővel és a legtisztább formában. Volt egy régi, nyomasztó képem. A magyar református egyház hosszú idő óta úgy állt előttem, mint a múzeumban látható páncélos vitéz, félelmet gerjesztő látvány, de élettelen, — az Isten tudja, mi van benne? Ezen az estén ezt a páncélos lovagot láttam megelevenedni, szikrázó szemekkel, karjaiban óriási erővel, de ami legnagyobb: minden arcon kigyuladtak ott a szemek, akire a páncélos vitéz rátekintett.

Hogy mi lesz az eredmény? erről kell még valamit mondanom. Az eredmény, én úgy látom, egyelőre nem a Kálvinszövetség, hanem a belmisszió javára mutatkozik. Nem tudom, szám szerint hány tagja lett S.-Kázán a Kálvinszövetségnek? Lehet, hogy kevés, de nem is ez a lényeges egyelőre. A lelkek megrázkódnak, a szemeket egy új reggel hajnalhasadása ingerli. A nagy gyülekezetekben minden esetre elérkezett a legfőbb idő a Kálvinszövetség útján való sereggyűjtésre. A kisebbek talán még ideig óráig nélkülözhetik ezt a közvetlen, egyéni munkábavételt és elkötelezést. Bár én a magam kis gyülekezetében világosan látom, hogy ezt a sereggyűjtést, a hívek és az egyház egymáshoz való viszonyának tisztázását haladéktalanul meg kell kezdeni. Az egyetemes egyház pedig vegye fontolóra, nem jöhet-é el nagyon rövidesen az az idő, mikor a „szabad egyház szabad államban" eszményi állapota, melyre minden életre érdemes egyháznak áhítozni kell, erőszakosan is ránk fog köszönteni? Nekünk, lelkészeknek mindenesetre minden erőnkkel folytatni kell a belmissziót s ehez a munkához a Kálvinszövetség, mint a legideálisabb munkaterv és eszköz kínálkozik számunkra. A kálvinszövetségi eszme kiváló képviselőinek pedig szívem szerint figyelmökbe ajánlom az Orániai Vilmos kedvenc hasonlatát, amit a maga életére alkalmazott: „Olyan türelemmel törekszem célomhoz, mely azon hajós türelméhez hasonlít, akit egy csatornán vízfolyam ellenében láttam evezni s ki gyakran visszasodortatott, még sem szünt meg erőlködni, megelégedvén, ha órákig tartó munkával egy pár ölnyire haladhatott elő." *Svingor Jenő.*

IRODALOM.

* **Radácsy György: Emlékjelek—Bizonyságok. III. kötet.** Radacsy György ez ismert nevű művének III-ik kötete, amint értesülünk, rövidesen elhagyja a sajtót. A mű terjedelme 15 ív. Ára 5 pengőben állapíttatott meg. A mű megrendelhető *Harsányi* István theol. tanárnál (Sárospatak). Lapunk is szívesen közvetíti a megrendeléseket.

* **Fövenyessy János: Szálljon a dal.** Rövid néhány héttel ezelőtt egy daloskötet került ki a sajtó alól, Fövenyessy János sajókereszturi ref. énekvezér szerkesztésében „Szálljon a dal" cimmel, A kötet tartalmaz 100 kétszólamu kart ismert, jónevü szerzőktől. Megállapíthatjuk, hogy nagy hiányt van hivatva pótolni, mivel olyan dalokat foglal magában, melyek még más gyűjteményben — legalább is ebben a feldolgozásban — nem fordulnak elő. Feldolgozásuk egyszerű, keresetlen, tehát a nép gyermekei által is könnyen énekelhetők, s amellett mégis tetszetős és stilusos. A kötet értékét nagyban emeli még az is, hogy a dalok szövegi tárgykörei többirányuak; igy tartalmaz a magyar dalt dicsőítő, hazafias, vallasos, kuruc és egyéb történeti vonatkozásu, irredenta stb. dalokat. Találhatunk benne tehát úgyszóiván minden alkalomszerűségnek megfelelő darabot. Fövenyessy János fáradtságot, anyagi áldozatot nem ismerő nagy buzgalommal és lelkesedessel szerkesztette meg és adta közre daloskötetét s azért úgy hiszszük hogy csak a becsülettel végzett munkát honoráljuk, amidőn ezen munkáját egyházak, iskolák, lelkészek, tanítók, ifjúsági- és leventeegyesületek szives figyelmébe ajánljuk. — A mű ára 5·20 pengő. Megrendelhető a szerzőnél Sajókeresztúron. *B. Szücs Ferenc.*

* **Református Almanach.** Dr. Sebestyén Jenő szerkesztésében megjelent a Református Almanach 1928. évre szóló kötete, amelynek kiváló tartalmából külön is kiemeljük a múlt egyházi év történetéről szóló cikket (dr. Patay Pál), továbbá dr. Ravasz László, Szász Károly, dr. Vass Vince, Harsányi István, Komáromi János, B. Papp István, dr. Matolcsy Sándor, Császár Elemér, Hamar István, dr. Gesztelyi Nagy László, dr. Szabó Aladár, Marton János, Varga Sándor, dr. Nagy Sándor, Baráth József, Vincze Géza, Kozma Andor rendkivül érdekes tárgyú, kitünő irásait. Az Almanachot igen értékessé teszi ezenfelül a benne található református névtár (valamennyi egyházközségünk legszükségesebb adataival). Az Almanach ára 4 P 50 f és bármelyik református könyvkereskedésben megszerezhető, de megrendelhető: Sylvester könyvkereskedés, Tahitótfalu címen is. Azoknak, akik a *Kálvinista Szemlére* félévre 5 pengővel előfizetnek (a Szemle kiadóhivatala Budapest, VIII., Múzeumkörút 10. II. em. 12.) *ajándékul küldi meg az Almanachot.* A sikerült mű gazdag tartalma feledteti velünk, hogy elkésve jelent meg és hisszük, hogy az Almanach, ha szinvonala megmarad, nélkülözhetetlen könyve lesz ref. intelligenciánknak.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Március 15.** A magyar nemzeti szabadság ünnepnapját nagyszabású ünnepélyekkel fogja a *sárospataki főiskola* tanári kara és tanuló ifjúsága megülni. Az ünnepély a főiskolai Mudrányteremben d. u. 3 órakor kezdődik. — A *miskolci ref. egyház* vezetősége meghívót bocsátott ki a márc. 15-iki, a Kossuth utcai templomban d. e. 9 órakor kezdődő ünnepi istentiszteletre

— **Gróf Bethlen Istvánné Debrecenben** a Templomegyesület irodalmi estjén megkapó szépségű, újabb meséiből olvasott fel. A közönség nagy gyönyörűséggel hallgatta a kiváló írónő műveit. A mesék a Budapesti Hirlap márc. 4-iki számában jelentek meg

— **Ünneplés.** Az Országos Orvosszövetség zemplénvarmegyei fiókja febr 27-iki sárospataki közgyűlésén megtisztelő ünnepeltetésben részesítette *Dr. Kun Zoltán* sárospataki főiskolai orvost az ő 80 ik születésnapja alkalmából. A nagyérdemű orvost Dr. Asztalos Kálmán egyesületi elnök üdvözölte.

— **Jelölés levelező tagságra a Magyar Tudományos Akademiában.** A politikai lapokban a napokban jelent meg a Magyar Tudományos Akadémia hivatalos jelölése a különböző tagságokra. A nyelv- és széptudományi osztály levelezői tagságára a jelöltek közt olvassuk főiskolánk nagy buzgalmú és fáradhatatlan munkásságú főkönyvtárnokának, *Harsányi István* theol. tanárnak a nevét. A választás májusban lesz.

— **Székfoglaló az Országos Gárdonyi Géza Irodalmi Társaságban.** Egyházkerületünk lelkészi karának egyik jeles poétája, *Szigethy Ferenc* balajti lelkész székfoglalot tartott Budapesten, a Gárdonyi Géza Irodalmi Társaságban. Amint örömmel értesülünk, Szigethy Ferencet egy újabb kitüntetés is érte. A kaposvári Berzsenyi Társaság pályázatán *Levente induló* szövegével dicséretet nyert. A kitüntető elismerésekhez járuljon hozzá a mi meleg üdvözletünk is.

— **Nemzeti nevelésünk problémái** címen Dr. Antal Géza dunántúli püspök nagy érdeklődést keltő előadást tartott Budapesten, a Nemzeti Klubban, febr. 29 én.

— **Búcsúzás.** Az edelényi járási jegyzői egyesület az egyesitett Borsod-Gömörvármegyék előkelő és díszes közönsége jelenlétében búcsúzott február 29-én tolcsvai *Bónis Aladár* volt edelényi főszolgabirótól, aki jelenleg a vármegye nagynevű alispánja és aki a Kálvin-Szövetség egyik alelnöke és az itteni egyházmegye kiváló világi tanácsbirája. A jegyzői egyesületet, amely teljes számban megjelent szeretett alispánjánál, főiskolánk régi tanítványa Németh Imre, mucsonyi főjegyző, mint a járásnak az elnöke vezette, aki megkapó beszédben egy kiváló szép csokorral lepte meg az alispán úr kedves nejét. Ezután az egyesületi elnök vezetése alatt díszközgyűlés volt, ahol Németh Imre egyesületi elnök búcsúzott a testület és a járás közönsége nevében a mindenki által nagyrabecsült, volt főszolgabirájától. amely élénk tetszést és nagy helyeslést váltott ki a jelen lévő díszes közönségtől. A búcsúbeszéd után a vármegye alispánja meghatódva mondott köszönetet az eddigi szives támogatásért és arra kérte a testületet, hogy ezentúl is azt a nivót foglalják el, mint jegyzők, amelyet eddig mindig becsülettel, tisztességgel töltöttek be. A díszközgyűlés után egy 300 személyes bankett következett. ahol szintén szebbnélszebb beszédekben búcsúztatta a járás minden rendű és rangú közönsége szeretett volt főszolgabiráját. A banketten a sárospataki főiskola régi hűséges tanítványa Dr. Nagy Barna edelényi ügyvéd búcsúzott a vármegye alispánjától, akinek beszédjét meleg szeretettel fogadta az ünneplő közönség.

— **Nyugalomba vonuló lelkészek.** *Kiss* Gyula telkibányai és *Botos* József parasznyai lelkészek hosszú, érdemes szolgálat után 1928 május 1-től nyugalomba vonulnak.

— **Ujlőrincfalván** a gyülekezet agilis, ifjú lelkésze. *Molnár* Béla szép gyülekezeti munkát végez. A téli gyülekezeti munkát az u. n. reformációi héttel kezdette meg. Majd minden szerdán tartott vallásos estélyt és minden pénteken hitbuzgalmi előadást. A munkában a lelkészt segiti a ref. iskola tanítónője: Gyurko Erzsébet.

— **Diósgyőrvasgyári élet.** A diósgyőrvasgyári gyülekezetben élénk lendületi egyházi élet folyik. Fölébredt lelkek százai keresik az élet kenyerét s sóvárognak a tiszta evangélium után. Úgy látszik, hogy a miskolci fejlett gyülekezeti élet hullámai termékenyitőleg hatnak ki e közel környékre is. Nádházy Bertalan lelkész nagy lelkesedéssel áll a gyülekezeti munka élén. Március 4-én, vasárnap a Nőegylet tartotta XVII-ik vallásos délutánját. Ennek keretében lépett fel Dr. Mátyás Ernő sárospataki theol. tanár és világította meg mélyreható fejtegetéssel Az evangélium szocializmusának kérdését.

— **Vádló tüntetés.** Miskolcon márc. 6-án 900 munkanélküli tüntető vonult fel megdöbbentő menetben a városházára,, munkát kenyeret kérve a város vezetőségétől. A tüntetés után a felvonulók a templomba mentek.

HIVATALOS RÉSZ.

Az alsóborsodi lelkészértekezlet ezt a két pályakérdést tűzte ki: *a)* „A vallásoktatást a lelkész egész terjedelmében végezze-e, vagy csak a konfirmációit?“ *b)* „Miért van szükség a magyar ref. egyházban Kálvin-Szövetségre?“ — Pályázók idegen kézzel irt, vagy gépirásos munkáikat március végéig alúlírotthoz küldjék jeligés levél kíséretében. Atyafiúi köszöntéssel Cserépfalú, 1928 márc. 2. *Pósa Péter.*

Szerkesztői üzenetek.

K—s E—ő. S. Ugyis jó lesz. Csak a nyilvánosság előtti zörgetést kerüljük ki. — **Sz—y F—c, B.** Köszönöm a megemlékezést. Lapunk számára is küldjön már valamit. **J—s B—n, M.** A hireket legjobb nyomban nyomda alá irni — a papir egyik oldalára. — **Régi és uj jelszavak.** Megérkezett. Ügyes és zsükséges.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 11. szám Sárospatak, 1928 március 18.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H KIS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. J.:* A zsinat és a lelkészi fizetésrendezés. — *Dr. Mátyás Ernő:* A kálvinizmus nemzetformáló hatalma. (Folyt. köv.) — Az egyetemes tanügyi-bizottság ülése. (Folyt. és vége.) — *Zsiros József:* Ifjúsági munka Amerikában. (Vége köv.) — Kálvin-Szövetség. *Tóth János:* A Kálvin-Szövetség és programmja. (Folyt. köv.) — *Dr. Panka Károly:* A Sárospataki Diákok Orsz. Szövetségének összejövetele. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

A zsinat és a lelkészi fizetésrendezés.

Kétségtelen, hogy a zsinattól elsősorban egyházunk lelki életének regenerálását várjuk. Sőt ebben a tekintetben a várakozások olyan nagy halmaza gyűlt össze bennünk s a csodás lelki ébredés tavaszának olyan rendkivüli ránkszállását reméljük, hogy Isten lelkének gazdag eláradásáért kell imádkoznunk, ha azt nem akarjuk, hogy a zsinat majd végzendő munkája csalódást hozzon számunkra.

Bizonyos azonban hogy a zsinatra anyagi vonatkozású kérdésekben is hatalmas feladatok várnak. S egyik nagy ügye lesz a lelkészi fizetésrendezés.

Mellőzzük most annak a kérdésnek egész összeségét, hogy Isten miképen akarja, hogy az Ige szolgái az evangélium erejének hordozói legyenek ezen a világon. Tudjuk, hogy ez a szolgálat, annak öröme, sikere, készsége, boldogsága és dicsősége nem a fizetésen fordul meg. Joleső tudni, hogy emberi számításokon, aggodalmakon és nehézségeken túl mennyei erők lebirhatatlanul munkálnak s az Örökkévaló szent akarata mindenek dacára diadalmaskodik. De van fizetés is. És ennek a fizetésnek emberileg annyira érthető, méltányos és igazságos megállapításáról van szó.

Ohajtásként fejezem ki. hogy a lelkészi fizetés rendjének megállapitásáért bárcsak ne maguknak a lelkészeknek kellene küzdeniök. Szép · és hálás feladat nyilik itt meg u. n. világi elemünk előtt. Jól ismerik a lelkészi munka értékét, látják a lelkészek anyagi helyzetét. Tudják, hogy anyagi tekintetben mit kiván a mai világ és érzik azt, hogy ők is anyagilag mit kivánnak a lelkésztől.

Nem azt mondom, hogy lelkészek erről a tárgyról ne irjanak és ne beszéljenek s ne tegyék azt mindenfelé számos értekezletük témájává, hanem azt kivánnám, hogy amikor a zsinaton és majd az állammal folytatott tárgyalásoknál döntésre kerül a sor, a lelkészek anyagi érdekeit teljes sulyával szivökön viselő világiak álljanak ki a lelkészekért a harcra.

Mert harc nélkül semmi nem megy. S ezt a harcot is meg kell valakinek, vagy valakiknek harcolni. És ha már egyszer a lelkészek nyugodt, higgadt és csendes tárgyalásokban kifejezésre juttatták óhajtásaikat és megjelölték igényeiket, az elfogadtatás mellett ne kényszerülnének — önmagukért, a maguk érdekeiért — érvelgetniök; ekkor nyúlna feléjök a világiak testvéri keze.

Az a benyomásunk különben, hogy a lelkészi fizetések rendezése körül máris történt mulasztás.

Az utóbbi években a nemzeti konszolidáció nagy lépése volt, hogy a köztisztviselők státusrendezése keresztülment. A guzsba vert és megcsonkitott ország rendezte tisztviselői illetményét. Megdöbbentően szerény ugyan az az életkilátás, amely a köztisztviselő elé tárul. De mindenkinek érezni kell, hogy ezért Trianon a felelős s ezt a szegény, lesujtott országot annál odaadóbban kell szeretni és annál hűségesebben szolgálni, minél erőtlenebb. A köztisztviselői fizetési keretek megvannak. S a nemzet anyagi erejének erősödésével a tisztviselők anyagi helyzetének javulása is remélhető.

Ám hasonló rendezésen nem ment keresztül a lelkészi fizetés. Holott világjelenséggé lett a mezőgazdasági krizis, amelynek felmerülése előtt mutatott mégis valamilyen formát a lelkészi javadalom.

Amikor a köztisztviselői állás viszonylagosan konszolidálódott, a lelkészi állás anyagi oldala megrendült. Ma az a helyzet, hogy a lelkészi állás a többi állások mellett szinte vigasztalanul elmaradt.

Az összehasonlítás a köztisztviselők helyzetével súlyos hátrányokat tüntet fel.

A köztisztviselők fizetési osztályokba vannak osztva, előlépésük — rendszerint — automatikus, a korpótlék rendszere megszünt.

A lelkészi fizetés egyházi törvénykönyvünkben megállapitott összegre van fixirozva s a már elejtett korpótlékrendszerrel operál.

Az állami rendszerű fizetési osztályokba sorozás következményeként egyházi életünk érdemes munkásai, — a tanitók és középiskolai tanárok legalább együtt haladnak a többi tisztviselői csoportokkal.

Feltétlenül szűkmarkú az állam magatartása a tanitókkal és tanárokkal szemben. A kulturfölény hangoztatása üres jelszó lesz, ha a tanitók egy élet odaadó munkája után se juthatnak be a VII-ik fizetési osztályba. Nem kell-e fontolóra venni, hogy nem annyira kulturharcot, hanem kenyérharcot kell a tanitónak vívnia, ha családot alapitva, Isten házasságát sok gyerekkel áldja meg?

És mit szóljunk a középiskolai tanári állásról, ha az úgy van megszerkesztve, hogy a rendes tanári minőségben eltöltött 22 év után kap a tanár annyi fizetést (havi 400 pengő), mint amennyit kap a legalacsonyabb fizetési csoportú bíró kinevezése első évében (havi 387 pengő).

Mégis, mindezek dacára a tanitói és tanári fizetést viszonylagosan megszilárdultnak lehet tekinteni. És a köztisztviselői fizetésekben beálló minden változás ezekre a fizetésekre is szinte automatikusan átterjed.

A tanitók fizetésének rendje ez: A tanitók szolgálatukat kezdik a XI. fiz. osztály 3. fokozatával (havi 144 p.). Itt maradnak 3 évig. Szolgálatuk 4 és 5. évében vannak a XI. fiz. osztály 2. fokozatában (havi 152 p.); 6. évében a XI. fiz. osztály 1. fokozatában (havi 166 p); 7., 8. és 9. évében a X. fiz. osztály 3. fokozatában (havi 170 p.); 10., 11. és 12. évében a X. fiz osztály 2. fokozatában (havi 180 p); 13., 14. és 15. évében a X. fiz. osztály 1. fokozatában (havi 196 p.); 16., 17. és 18. évében a IX. fiz. osztály 3. fokozatában (havi 200 p.); 19., 20., 21. évében a IX. fiz. osztály 2. fokozatában (havi 215 p.); 22., 23. és 24. évében a IX fiz. osztály 1. fokozatában (havi 230 p.); 25., 26 és 27. évében a VIII. fiz. osztály 3. fokozatában (havi 255 p.); 28 29, 30. évében a VIII. fiz. osztály 2. fokozatában (havi 270 p.) és a 31 évtől a VIII. fiz. osztály 1. fokozatában (havi 290 p.).

A középiskolai tanárok szolgálatuk 3 első évében a IX. fiz. osztály 3. fokozatában (havi 200 p.) vannak; szolgálatuk 4, 5. és 6. évében vannak a IX. fiz. osztály 2. fokozatában (havi 215 p.); a 7. évben a IX. fiz. osztály 1. fokozatában (havi 230 p.); 8, 9. és 10. évében a VIII fiz. osztály 3 fokozatában (havi 255 p.); 11., 12. és 13. évében a VIII fiz. osztály 2 fokozatában (havi 270 p.); 14., 15. és 16. évében a VIII. fiz. osztály 1. fokozatában (havi 290 p); 17, 18 és 19. évében a VII. fiz. osztály 3. fokozatában (havi 330 p); 20., 21. és 22. évében a VII. fiz. osztály 2. fokozatában (havi 365 p.); 23., 24. és 25. évében a VII. fiz. osztály 1. fokozatában (havi 400 p.); 26., 27. és 28 évében a VI. fiz osztály 3. fokozatában (havi 450 p.); 29, 30. és 31 évében a VI. fiz. osztály 2. fokozatában (havi 502 p.) és a 32. évtől a VI. fiz. osztály 1. fokozatában (havi 555 p.).

Ebben az általános helyzetben nem marad más hátra a lelkészekre sem, ha egészen másféle és ágyúdörgéssel is előre alig mozdítható fizetési csoportot nem akarnak alkotni, mint az állami rendszerű fizetési osztályok átvétele és az azokba való beosztás.

Nem lehet eléggé felhivni a lelkészi kar figyelmét arra, hogy erélyét ennek a fizetési rendszernek a megvalósitására kell koncentrálnia Mert a korpótlékrendszer más fizetési kategóriáknál megszünt s annak pótlásául a magasabb fizetési osztályok megnyilta lépett Tehát ott van minimális alapfizetés, előlépés a szolgalati évek szerint és magasabb fizetési osztalyba juthatás az elmaradt korpótlék ellenszolgáltatasaképen.

A fizetési osztályok tekintetében a lelkészek végzett tanulmányait, a lelkészi oklevelet és az egyházi törvényben levő fizetések összegének összehasonlitása nyomán elfogadandónak azt a tervezetet tartom, amelyet Makláry Károly kúnhegyesi lelkész készitett s amely megjelent a Debr. Prot. Lap 1925. évi dec. 19-iki számában.

Eszerint a lelkészek szolgálatuk első 3 évében vannak a IX. fiz. osztály 3 fokozatában (ez most havi 200 p.); a 4., 5. és 6. évben a IX. fiz. osztály 2. fokozatában (havi 215 p.); a 7., 8 és 9. évben a IX. fiz. osztaly 1. fokozatában (havi 230 p.); 10., 11. és 12. évében a VIII. fiz. osztály 3. fokozatában (havi 255 p.); 13, 14. és 15. éveben a VIII. fiz. osztály 2 fokozatában (havi 270 p.); 16., 17. és 18. évében a VIII. fiz. osztály 1. fokozatában (havi 290 p.); 19., 20. és 21. évében a VII. fiz. osztály 3. fokozatában (havi 330 p.); 22., 23. és 24. évében a VII. fiz. osztály 2. fokozatában (havi 365 p.); 25., 26. és 27. éveben a VII. fiz osztaly 1. fokozataban (havi 400 p.); 28., 29, 30 évében a VI. fiz. osztály 3. fokozatban (havi 450 p); 31., 32., 33 évében a VI. fiz. osztaly 2. fokozataban (havi 502 p.); a 34. évtől a VI. fiz. osztaly 1. fokozatában (havi 555 p.).

Makláry tervezetében ott van még, hogy egyes lelkészek különleges közegyházi, kiváló irodalmi működésük elismeréseül a püspök és a vallás- és közoktatasügyi miniszter együttes hozzájárulásával az V. fiz. osztályba is előléptethetők.

Némi eltérést vennék fel az ő javaslatától a segédlelkészekre nézve. Az említett tervezet szerint a segédlelkeszek az I. lelkészképesitő vizsgálat sikeres letételetől a II. lelkészképesitő vizsgálat sikeres letételéig a XI. fiz. osztály 3. fokozatában volnának; ez időtől kezdve fokozatosan lépnének elő a XI. fiz. osztály 2., 1., és a X. fiz oszt. 3., 2. és 1. fokozatába. Ezzel némi ellentétben a segédlelkészek az I. lelkészképesitő vizsgálat sikeres letételétől a II. lelkészképesitő vizsgálat sikeres letételéig a XI. fiz. oszt. 1. fokozatában volnának; a II. lelkészképesitő vizsgálat sikeres letétele után pedig a X. fiz. osztály 3. fokozatában s innen lépnének 3 évenként elő a X. fiz. osztály 2. és 1. fokozatába, amig rendes lelkészeknek megválasztatnak.

A lelkészek fizetési osztályának megállapítása a tanítók fizetésének megállapítása és fizetési osztályokba sorozása szerint történnék. A helyi forrásból származó javadalomra megállapíttatnék, hogy mily összegnek felel meg és ehhez lépne a kongrua és korpótlék helyébe az egyest a szolgálati évei után megillető fizetési osztályú javadalom.

Makláry Károly azt véli idézett cikkében, hogy — nem végezhetett számításokat, — ez a fizetésrendezés a kongrua és korpótlék összegéből kitelik s így ez számbavehetően lényeges megterhelést az államkincstárra nem jelentene.

De ha jelentene is, ez igénye kielégítésére ott, ahol a helyi javadalom nem elégséges, a lelkésznek az 1848. évi XX. t-c alapján törvényes joga van. A terhek alatt szinte összeroskadt gyülekezeteink miatt az állam támogatásával komolyan kell számolnunk. De a magyar nemzeti államnak is az egyházak segítésével. Mert Krisztus egyházai fennmaradnak — mégha nyomorúság és háborgatások közt is, az állam nélkül, de a magyar nemzeti állam elpusztul Krisztus egyházai nélkül.

Megpróbáljuk, ha a szükséges adatokhoz hozzájutnánk, annak a kiszámítását, hogy a kongruához és a korpótlékhoz képest ez a fizetés rendezés milyen összeget igényelne. *M. J.*

A kálvinizmus nemzetformáló hatalma.

Jézus az ő evangéliumában azt mondja egy helyen, hogy az ő tanítványa, aki a mennyek országa felől megtaníttatott, hasonlatos az olyan gazdához, aki ót és újat hoz elő az ő kincstárából. (Máté 13 : 52). S én itt bizonyságot teszek arról, hogy legyen bármily gazdag valaki földi javakban, a keresztyén ember mégis gazdagabb annál. Kinyitja az ő kincsesládáját és a régi javak egész sokasága ömlik ki abból, a békesség, öröm, jóság, hűség, szelídség, amelyek szükségesek az ember földi boldogságához, bünbocsánat, örökélet, üdvösség, amelyek örök sorsát illetőleg teszik az embert gazdaggá. De mindig új meg új javak is kerülnek elő ebből a kincsesládából, mindig olyanok, amelyekre épen a legnagyobb szüksége van bizonyos korszakokban az emberiségnek. Ha a szociális forradalmak lázában vergődik a világ, akkor e kincstartóból olyan értékek kerülnek elő, amelyek lecsillapítják e lázas forradalmakat s megszüntetik a bajok okait, ha egy lethargikus korszak után hatalmas, világot átformáló tettekre érez az ember ösztönzést, akkor épen ezeknek a feladatoknak a végzésére nyujt a keresztyénség hahatalmas lendítő erőt. Kérdés, hogy vannak-e kincsei nemzeti életünk újjáteremtése számára is? A katasztrófális idők nyomán jobbjaink lelkében hatalmas lángok lobogtak fel a nemzetünk oltára előtti szolgálatban, s ha valamikor, úgy mostanában mindnyájan érezzük, hogy nemzetünk sorsától függ mindnyájunk élete, szinte szorongó érzések között ébred fel tehát lelkünkben a kérdés, hogy vannak-e javak az evangeliom éléstárában nemzeti életünk számára is, van-e a keresztyénségnek nemzetet formáló, nemzeti öntudatot újjáteremtő hatalma?

Első tekintetre úgylátszik, mintha a keresztyénségnek nem volnának ilyen javai. A keresztyén propaganda születése pillanatától kezdve az *egész* emberiséghez fordult, s úgy néz ki a dolog, hogy egyenesen szét akarta törni a nemzeti élet korlátait. Egy legendás elbeszélés szerint, amikor Néró császár egyszer egy sereg ker. emberrel együtt Pál apostolt is elfogta és nagy haraggal így kiáltott reá: Mi jutott neked eszedbe, hogy titokban belopózol a római birodalomba és katonákat toborozol az én országomból; az apostol Szent Lélekkel eltelve így válaszolt: *Császár, nemcsak egyedül a te országodból, hanem a föld minden országából gyüjtünk katonákat. Mert ez a mi parancsunk, hogy senkit se utasítsunk el, aki az én királyomért küzdeni akar.* Ez a feljegyzés pedig teljesen megfelel az apostol evangéliumi bizonyságtételének is, hiszen ő egy levelében újjongva hirdeti hogy a Krisztusban *„nincs zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad, nincs férfi, sem nő, mert ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban"* (Gal. 3 : 28.) S tagadhatatlan tény, hogy a keresztyénségnek az adta azt a csodálatos lendületet, hogy új világot tudott teremteni a régiek romjain, hogy a Krisztusban megváltott lelkek között sem faji, sem nemzeti különbségeket nem ismert. S ha ezzel szemben a kálvinizmust magyar vallásnak nevezik — s már itt jeleznem kell, hogy teljes joggal — hangsúlyoznunk kell azt is, hogy alig volt nagy vallásos személyiség, aki hatalmasabb bizonyságtevője lett volna a ker. internacionalizmusnak, aki többet tett volna azért, mint éppen nagy reformátorunk: *Kálvin* János. De a keresztyénség jelene is számtalan példával bizonyítja, hogy egy bizonyos internacionalizmus, annak egyik legfőbb ereje. Hadd mutassak rá itt csak egy példára! Mindjárt a háború befejezése után, akkor, amikor valósággal az égig csaptak a szennyes nacionalizmus hullámai, amikor a legtátongóbbak voltak a nemzetek közötti szakadékok, előállott a porbasújtott német nemzetnek egy nagy fia, *Deissman* Adolf, a berlini egyetem professzora s békejobbot nyujtva ellenségei felé a gyülölködés egetverő orkánját túlharsogva, hírdette a ker. népek közötti testvériséget. Valóban úgy látszik, mintha a keresztyénség többre tartaná a nemzeti élet feletti javakat és célokat, mint a nemzeti élet kívánalmait és céljait.

Bármily sok drágagyöngy került is ki az evangélium kincses ládájából — s itt hangsúlyozom azt, hogy a legbecsesebb javak közé tartozik az, hogy a nemzetek közötti szolidaritást ápolja, mert egyedül *csak* ez lehet a fundamentuma a világbéke felől táplált reménységünknek — mégis be kell vallanom, hogy nem lenne mindenre elégséges, ha nem tudná meggazdagítani nemzeti életünket is. Vannak e hát az evangéliumnak javai nemzeti életünk számára is?

Nemzeti öntudatunk újjáébredése mostani napjaiban egy új fogalom, a neonacionalizmus gondolata jött forgalomba. *Gróf Klebelsberg* Kúnó vallás- és közoktatásügyi miniszter hozta. Klebels-

berg hangsúlyozza, hogy új korszak támadt nemzetünk életében, új viszonyok közé, új feladatok elé állíttatott, életszükséglete tehát, hogy új tartalma legyen nemzeti érzésének is. Ha a régi nacionalizmus védekező természetű volt, idegen befolyással szemben való ellenállást kellett kifejteni s ezért a léleknek negativ magatartásában nyilvánult meg mindenekfelett, az új nacionalizmus a léleknek pozitív munkáját követeli, azt kívánja, hogy a nemzet fejtse ki szellemisége minden rejlő tartalmát, minden alvó energiáját, mert csak így képes méltó helyet biztosítani magának a nemzetek hatalmas versenyében. Épen ezért, ha a régi nacionalizmusban passzíve viselkedett a lélek, a neonacionalizmus annak fokozott aktivitását követeli, tetteket kíván mindenekfelett. Meggyőződéssel vallom azt, hogy helyes a célkitüzés a nacionalizmus ez új felfogásában, de itt bizonyságot teszek afelől is, hogy e neonacionalizmus megtermékenyitésére semmi sem alkalmasabb, mint a keresztyénség s mindenekfelett a személyes vallásosságot ápoló kálvini keresztyénség. A kálvinizmus hirdeti, hogy a vallás az emberi léleknek az élő Istennel való találkozása. Ettől a találkozástól megfényesedik az ember arca, megvilágosodik örök sorsa, de fényesség hull örök céljaira is. Minél nagyobb világosság hull azonban e titokzatos találkozás révén az ember örök céljára, a lélek mélyeiből, annál hatalmasabb aktív erők bontakoznak ki e célok szolgálatára. Amikor azonban az Isten lelkétől szárnyakat kapott ember isteni céljának munkálásához kezd, a földön találja magát, vele egy nemzeti közösségben élő testvéreire terelődik tekintete s úgy érzi, hogy különös mértékben elevenné lett nemzeti érzése, hogy rejtelmes lendítő erők bontakoznak ki lelkéből épen arra, hogy elevenebb lángolással szolgálja épen nemzete élete céljait. Ha az ember egyszer szemtől-szembe találja magát az élő Istennel, ez a találkozás különös mértékben megtermékenyíti nemzeti öntudatát is, s hatalmas erővel árad meg lelkében az a bizonyosság, hogy az Isten ügyét is csak nemzete céljainak szolgálatán át szolgálhatja. Mi a magyarázata a vallás és hazafiság között támadó e titokzatos életfolyamatoknak? Sokszor rámutattak már arra, hogy az emberi léleknek ez az Istennel való találkozása az életnek titokzatos és mélységes megrendülése nyomán támad, arra is sokan rávilágítottak már, hogy ez a megrendülés kiterjed az egész emberre, az ember minden képességére. Az emberi életnek erre a katasztrófális megrázkodására most már az a jellemző, hogy abban a lelki életben mély vizü források bugyognak föl s s itt épen arra akarok rávilágítani, hogy ezek a források a lelki életnek épen azokat a palántáit táplálják, amelyeknek gyökerei titokzatos mélységekbe nyulnak le s ilyen titokzatos mélygyökerü palántája az emberi léleknek elsősorban a nemzeti érzés, a nemzeti öntudat. Az a csodálatos hatása van tehát a vallásos élménynek, hogy annak hatása nyomán felbuggyan valami a lélek mélyeiből, az dús táplálékképen táplálja az emberi élet gyökérzetét, hogy kitermelődjék az emberi élet rejtett tartalma, ha pedig az ember megéli önmaga élete tartalmát, megduzzad nemzeti érzése, megacélosodik nemzeti öntudata. Szép célkitüzéseket rejt tehát magában a neonacionalizmus gondolata, de gyümölcstelen, ha nem táplálja azt a vallásos élet mélyvizü forrása. Ime a Jézus Krisztus kincses ládájából új meg új drága gyöngyök kerülnek elő nem sejtett kincseket tartalmaz az nemzeti életünk meggazdagítására is. (Vége köv.)

Az Egyetemes Tanügyi Bizottság ülése.

(Folyt. és vége.)

A 3 *leánygimnáziumba* fölvételetett 1365 tanuló, vizsgálatot tett 1318 tanuló; a magántanulók száma némi emelkedést mutat. Legnépesebb Debrecen, azután Miskolc és Budapest; mindaháromintézet, az utolsó békeévvel összevetve, hatalmas fejlődést mutat; legtöbb vidéki növendéke volt a miskolci leányiskolának. A növendékek 71%-a magasabb intelligenciával bíró családból származik; Budapesten volt 4 idegen anyanyelvü. Vallásra nézve ref. 802 (prot. 926), r. kath. 190, izr. 196 (Debrecenben 104). Előmenetel tekintetében jeles 253, jó 252, elégséges 519, vagyis sikerrel végzett 92%, elégtelen 94. Érettségi vizsgálatot tett 52 növendék (jelesen 26, jól 15, egyszerüen 11). Cserkészcsapat mindenütt volt, Miskolcon a legelevenebb, ez fogadta a németországi cserkészleányok kirándulását, nagy elismerés mellett. Tandíjmentességet 113 tanuló élvezett 15.000 P értékben; 3442 P jutalmat osztottak ki, az összes jótétemények értéke 41967 P. A 3 intézetben 132 benlakó növendék volt. Miskolc és Debrecen megmarad leánygimnáziumnak, Budapest leánylyceummá alakul át (latin nélkül).

A további előterjesztések során az előadó jelenti, hogy mindenik fiúgimnáziumban van *cserkészcsapat* összesen 1102 cserkésszel; több intézetben a kis cserkészek nevelése is folyik több helyen a cserkészek értékes munkát fejtettek ki, legnagyobb mértékben Budapesten. A vallásosságnak és a ref. öntudatnak az állami tanterv keretében (melyet az államsegélyes gimnáziumok követni tartoznak) való ápolására nézve az intézetek tanárkarai javaslattételre felhivatnak s e különböző javaslatokat a Tanáregyesület igazgatósága fogja egységbe önteni; ezzel kapcsolatban Tb. Gyülésünk kimondotta, hogy intézeteink a ref. középiskolai rendtartással ellenkező közoktatási miniszteri rendelkezéseket (minő pl. az aratási szünidő meghosszabbítása stb.) nem tartoznak végrehajtani. Sajnálattal vette Gyülésünk tudomásul, hogy a közoktatási miniszter nem akarja az iskolák államsegélyét valorizálni, hasonlóképen azt is, hogy a teljes szolgálati idejöket betöltött tanárok nyugdíjazása ügyében is magának akarja a rendelkezést fentartani, — a konventi elnökséget további tárgyalásra kérjük ez irányban.

Dr. Veress István debreceni képezdei igazgató a *tanitóképzőintézetek* múlt évi állapotáról rajzolt szines és megnyugtató képet. A 2 fiúképzőnek 286, a 3 leányképzőnek 486 növendéke volt; a tanítónők létszáma már is magas s mint látszik, egyre magasabb lesz, úgyhogy nem tud-

nak elhelyezkedni. Az 5 intézet együtt 132,391 p. fizetéskiegészítő államsegélyben részesült; legtöbb segélyt kaptak a növendékek Debrecenben. A kántorhiány egyre égetőbben jelentkezik; sok tanítójelölt nem tesz kántorképesítő vizsgálatot s így nem képes a kántori teendőknek megfelelni; kötelezni kell őket erre s másfelől megkeresni a közoktatási minisztert, hogy a kántori javadalmat ne számítsa be a tanítói fizetésbe. Az is érdekes, hogy a miniszter sürgette a képezdék V-ik osztályának felállítását, megigérte az így szükségessé vált új tanerők számára a fizetéskiegészítést, de bár az ige testet öltött, a miniszter még nem adott semmit! — *Polgári iskoláink* száma 13 (3 fiú-, 10 leányiskola) valamennyi 4 osztályú, ezekhez járul 14-iknek a Nyiregyházán megnyilt kálvineumi iskola (ezzel szemben a r. katholikusoknak 180 polg. iskolájuk van, ők még falvakban is állítanak polg. iskolát); a növendékek 59%-je református. Dunavecsén a fiú- s leányiskolában koedukáció folyik, amit a miniszter nem helyesel. T. B. Gyűlésünk kimondotta, hogy ott, ahol az ilyen közös osztály létszáma nem haladja túl a 40-et, a koedukáció megengedhető. Valamennyi intézet, a skót misszió intézetének kivételével, államsegélyes. Több intézet, így a nyiregyházi mellett is, sikerrel működik a továbbképző-tanfolyam.

A *vallásoktatás* állapotáról lic. Rácz Kálmán terjesztett elő gondos és kimerítő jelentést. A ref. tanulóknak több mint fele (16,943) nem ref. középiskolában végzi tanulmányait (515 intézetben); a szerzetesi iskolák eljárása ellen most is sok a panasz: nem közlik a ref. növendékek névsorát, a kath. vallásórán bentartják, misére, kath. vallásgyakorlatokra kényszerítik a ref. növendékeket, — ezen már alig lehet segíteni! A szakipari tanonciskoláról szóló jelentésnél kellemetlen feltűnést keltett, hogy a diósgyőr-vasgyári tanonciskola r. kath. hitoktatója díjazásban részesül, ellenben a ref. hitoktató nem. A gyógypedagogiai, törvényszéki- fogházi és börtöniskolák vallásoktatása fokozatos fejlődést mutat.

Népiskoláink állapota — Mocsáry L. előadó jelentése szerint — egyre javúl szinvonala haladást mutat, a beiskolázás egyre jobb; 28 iskola épült 44 tanteremmel. Iskoláinkban 1749 férfi- és 642 nőtanító működött, tanítva 101.000 tanulót; iskoláink költsége: egyházi forrásból 3,513 000 p., államsegélyből 3,142,688 p., községi hozzájárulásból 345 449 p. Az új tanterv és új tankönyvek most honosúlnak meg. Az állami hatóságoknak tanítóink felett gyakorolt önkényes rendelkezései tárgyában majd a közjogi bizottság véleménye alapján fog a Konvent határozni.

Ifjúsági munka Amerikában.

Aki egy népről véleményt akar mondani, annak az illető nép lelkét kell megismerni, különben önmagát megcsalja, másokat félrevezet. Ránknézve — különösen ma — nem közömbös az, hogy hogyan él Amerika és mit tesz jövője biztosítására?

Sokszor olvassuk, hogy az a társadalmi berendezkedés, fejlett technika, lázas sietség, mely az Ujvilágban az élet kisérőjeként jelentkezik, páratlan. Ennek oka részint a fajok keveredésében, részint az állam ifjú voltában, részint pedig a gazdasági erők teljes igénybevételében rejlik. Mindezek felett áll a sajátságos, tényleg páratlan s mindig uralkodó *amerikai lélek*. A matériák világában ez a lélek konzervál; a munkának ez szab irányt; a társadalmi osztályokat ez mozgatja — mindig egy közös cél felé; Amerika jövőjét ez biztositja. — Jellemző, hogy az ujonnan választott presídent (elnök) hivatala elfoglalása napján egy általa kiadott tizparancsolatban tesz bizonyságot emellett a lélek mellett. Bizonyságtételének mottója: „in the name of the God" — az Isten nevében; s ez a tónus végigvonúl minden parancsolatán úgyannyira, hogy az ember az olvasásakor önkéntelenül utána mondja az Ámen t. Az idegeneknek (greenhorn) különösnek tűnik fel Amerika első emberének a lélek útjára való éme mutatása, Ám az amerikai praktikus is s tudja mit csinál! Coolidge (Kulidzs) elnök tizparancsolatát az egyetem working resident-jébe (dolgozó szoba) hivatalból küldték meg. Azt jelentette ez, hogy Amerika minden jövőbeli vezető emberének magáévá kell tenni. A souverain hatalom legmagasabb erkölcsi parancsa ugyanennek a hatalomnak fejlődő lelkiségéhez. Erkölcsi parancs, amit el nem fogadni bűn; cselekedni egység, erő — diadalom.

Itt kapcsolódik s folytatódik Amerik jövendő vezetőinek *az ifjuságnak* is a munkája. Diáknak a reggeli isteni tiszteletről elmaradni szégyen. Don't dream, yon will have some time tomorron. (Ne a'udj, lesz rá időd holnap) — mondotta az egyik vezető. A mornin prayer után megindul a munka. Mindenki tanúl; szünetekben jegyez vagy vitatkozik Egy-egy professzor megjelenése a folyosón uj téma felvetését jelenti. Más híjján a japán vagy kinai misszió problémái kerűlnek elő. This problem is our business (ez a mi ügyünk) hangzik innen is, onnan is. S az amerikai diákság (csak a Pennsylvania egyetem theologusairól van szó) annak bizonyítására, hogy tényleg köze van hozzá, egy fél óra alatt 1000 dollárt gyűjt össze s küld el ismeretlen vidékek ismeretlen úttörőinek.

A délután mindenkinek szabad. De micsoda szabadság ez! A gyakorlati munka kezdete. Centekre váltása a tantermekben kapott elméleti dollároknak Minden diáknak van önként vállalt hivatása (special work). Volt olyan egyetemi hallgató, aki minden szerdán délután fát irtott az erdőben, mert csak így érintkezhetett a rabokkal s csak ekkor beszélhetett nekik Krisztusról. Egy másik, aki a high school elvégzése után hosszú ideig szénbányában dolgozott (előbb biztosította családjának a megélhetést, s úgy jött a lelkipásztori munkára) felvette bányaruháját, mert bányásztársai között kettő pogány gondolkozású volt s azoknak lelkére igyekezett hatni. S amikor az egyik bányalégrobbanás következtében összeégett, hogy megsiratta szerencsétlenségét!... A felváltva végzett csoportos munka egy gyakorló lelkész vezetése mellett ezer kívűl volt. A home mission (belmisszió) minden tanulót foglalkoztatott. A city mission (városi misszió) kétszer annyi embernek is elegendő mun-

kát adott volna. Szegények gondozása, kórházi munka, elhagyottak felkarolása, kiskorúak s idegenek pasztorációja ebbe a körbe tartozott. Amerikai specialitás a részegség elleni küzdelem, nem annyira egyletek alakítása és szervezése, sokkal inkább pastorácio által. A munkások itt is nagyobb részt a diákok köréből kerülnek ki. Jó, hogy feltudják őket szerelni egészségügyi könyvekkel is. Az egyetem tanári kara a speciális munkások kiképzésére nyári tanfolyamot rendez, melyből senki sincs kizárva. Résztvesznek rajta városatyák, tanárok, iparosok, kereskedők, sőt egyébként csendes munkakörben foglalatoskodó landlady k is. Az utóbbiak kedvességét az idegen (foreign) studentekkel szemben nem hagyhatjuk említés nélkül. Hogy a szülői hajlék melegét csak némileg is pótolják számukra, magukhoz invitálják s kedves ajándékokkal halmozzák el őket.

(Folyt. köv.) *Zsiros József.*

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

A Kálvin-Szövetség és programmja.

Egyik kiváló publicistánk a minapában, talán a lezajlott hercegprimási ünnepségekkel kapcsolatban, elragadtatva írta újságjában a kath. egyházról, hogy az a világ legcsodálatraméltóbb és legnagyszerűbb szervezete. Ami a szervezettséget illeti, azzal mi reformátusok igazán nem dicsekedhetünk. Munkánk nyomán gazdagabb eredmény, intézményeinkben erőteljesebb és gyorsabb fejlődés volna tapasztalható, ha egységesebb szellem és szervezet uralkodnék egyházi életünkben.

Ennek megtapasztalása, valamint korunk szellemének a szociális tömörülés felé való irányzata termelte ki egyesek lelkében már régebben a reformátusság társadalmi tömörítésének gondolatát.

A mi közéletünknek az a jellegzetes sajátossága, hogy az eszmék sokáig érlelődnek s öltenek valamilyen formát, — másfelől a háború előtti kálvinizmus elsekélyesedése miatt, a múltban nem nagy érdeklődés nyilvánult meg ilyenfajta egyesülés iránt.

Azonban a legutóbbi években sok kényszerítő jelenség hatása alatt foglalkozni kellett a két évtizeddel ezelőtt felvetett (s részben már akkor formába is öntött) gondolattal.

Azt mondhatnánk tehát, hogy amikor egyes lelkes emberek pár éve agitációt kezdtek a *Kálvin-Szövetség* újabb és szilárdabb megalapozása, valamint, — ami a legfontosabb volt, — életteljes tartalommal és rugékony munkaerővel való megtöltése céljából: — törekvésüknek nem valamelyes különlegesség megteremtése, vagy egyéni becsvágy, hanem a történelmi szükségszerűség volt az alapja és hajtóereje. Ez a szükségszerűség már sürgetve parancsolt: egyesítsd erőidet, te kálvinista egyház, mert nagy erőfeszítéseket kell vállalnod bent és harc vár reád kint.

Belől építés, — a falakon kívül esetleg harc.

Mindkettőnek szintere nem csupán maga a belső egyházi élet, hiszen ez csak szűk keret, — hanem a társadalom. E társadalom kálvinista rétegének öntudatossá tétele és egységbe kovácsolása volt tehát a kézenfekvő feladat.

Ma már ugyanis meddő és céltalan a merengés afelett, hogy a krisztusi elvekkel megegyezik-e vagy nem a keresztyénségnek felekezetek szerint való tagozódása. A keresztyénség történelmi fejlődése adott helyzeteket teremtett, ami ellen küzdeni — még eszményi magaslaton is — olyas valami naivság, mintha valaki a robogó vonatot a mozdony kerekei alá tett ujjával akarná megállítani. Másfelől pedig, aki nem látja, hogy az emberi társadalmat nem egy Kálvin-Szövetség-i alakulás bontja meg, mert az már jó pár éve vallási, gazdasági, világnézeti stb. elvek szerint rétegeződve, harcra készen áll — velünk szemben: az vagy alszik, vagy nincs érzéke a reális élet iránt.

Az a tervezet, melyet már e rovatban a Kálvin-Szövetség országosan megindult szervezkedésének egyik nagynevű vezéregyénisége ismertetett, egyszerű rövidséggel állapítja meg, hogy a szervezés „*kell* és *lehet*“ is. Imponáló az a határozottság és bizalom, mely e szavakban rejlik.

Ami most már a közölt tervezetet illeti, úgy véljük, hogy azt az egyetemes református egyház szemüvegén nézve, — két igen figyelemre méltó szempontból kell vizsgálat tárgyává tenni.

Az egyik a szervezés mikéntje.

Egyetemes egyházi érdekeket tartva szem előtt, egyáltalán nem lehet közömbös az a kérdés, vajjon egy szervezkedés, mely az egyház égisze alatt indúl meg, az egyházzal karöltve-é es milyen formában akar együtt működni?!

A *Kálvin-Szövetség* tervezete határozottan kimondja, hogy *egyháztársadalmi* szervezkedést akar az egyházi és világi elemek együttműködésének *teljes harmóniájával*. Ez elvhez annyira ragaszkodik, hogy szervezete kereteinél a kisebb egységektől fel, a kerületi Kálv.-Szöv.-ig és így majd tovább az országosig, — az egyházmegyék és kerületek hivatalos vezetői képezik tisztikarát. Tehát nem valami guerilla csapat akar lenni, mely az egyház zászlója alatt ugyan, de a vezérek egyéni ambiciója, esetleg anyagi, vagy más érdekei szerint most az egyházzal, majd az ellen hadakozik, csinálván sok zavart, kellemetlenséget és visszavonást, hanem, ha a szűkebb egyházi élet keretén kivül is, *de az egyházzal és a kálvinista egyház eszményeiért* akar és fog küzdeni.

A szervezkedésnek az a formája, mellyel a Kálvin-Szövetség e célkitüzését meg akarja valósítani, — teljesen megnyugtató. *Tóth János.*

(Folyt. köv.)

Sajókaza úttörő példája. Már jeleztük lapunkban azt a nagyszerű felbuzdulást, ami a Felsőborsodi Egyházmegyében indult meg *Bartha Gyula* szövetségi elnök lelkes munkássága révén. Öröm mel jelentjük, hogy bár a helyi szövetség kiépü lése még nincs befejezve, már eddig 140 tagja van a *Sajókazai Kálvinszövetség*nek, mely ezzel a vidéki alakulások szép kilátásaira nyitotta meg a példák sorát.

Járási Kálvin-szövetségi gyűlés. A mezőkövesdi járásban most egy éve alakult Kálvin-Szövetség márc. 8-án tartotta évi összejövetelét a mezőkövesdi reformátusok imaházában. A megjelent 50 főnyi ref. férfi és nő buzgóságos szívéből a 25. zsoltár ég felé emelő dallama hangzott fel s utána Pósa Péter lelkészi elnök kérte az Ur áldását a munkára imádságban és bibliaolvasással. — Fazekas János világi elnök nagy hatású megmegnyitó beszédet mondott. Az egyházközségek beszámolója a helyi szövetségek taglétszámáról és munkájáról azt az eredményt mutatja, hogy 12 egyház közül 7-ben alakult meg a helyi szövetség 142 taggal A szűkös évi termés mellett is bizunk az Urban, aki a mustármagból — kegyelmének napsugarával és langyos esőivel — terebélyes fát növel, melynek idővel lesznek gyümölcsei. A szilárd mag immár megvan, ami köré, mint jegecesedési központ köré csoportosulhatnak a Krisztust kereső és ref. egyházunk társadalmi s nemzeti súlyáért munkával áldozó kálvinisták. Pompás, magas színvonalu előadásban mutatta ki Takács Mihály felsőábrányi lelkész a ref. napilap szükségességét és várható áldásait. Szavai nagy megértésre találtak főleg a mezőkövesdi református ság művelt hölgytagjainál, kiknek céltudatossága határozottan erősebb, mint a férfiaké! Azt bizonyítja ez, hogy a női szervezkedés ád a Kálvin Szövetség munkájának igazi jelentőséget. Még vannak, akik nem méltányolják az összefogásban rejlő nagy erőt, de az eszme érik, amire jó hatással volt a kifejiődött eszmecsere, amit lelkészelnök hálafohásza és ének rekesztett be. *P.*

A Sárospataki Diákok Orsz. Szövetségének összejövetele.

A Sárospataki Diákok Orsz. Szövetsége márc. hó 10 én tartotta ez évben első összejövetelét az Országház alsó éttermében, amelyen kegyelettel adózott a január 11 én elhunyt Radácsy György ny, theologiai tanár emlekének. Az estélyen 56 volt pataki diák vett részt. Ott voltak : Racz Gábor altabornagy. Rácz Lajos kuriai tanácselnök, Gaál Endre orsz. képviselő, v. államtitkár, Finkey Ferenc koronaügyészhelyettes. Kérészy Zoltán és Szádeczky Lajos egyetemi tanárok, Németh József és Kortz Endre min. tanácsosok Benda Gyula ezredes, Pálóczi Horváth Zoltán ügyvéd, Szabó Bertalan ÖFB. bíró, Forgon Lajos postaigazgató, Zsoldos Benő és Nagy Béla táblabírák, Piskóty Ferenc és Arday J. Barna törvsz. tan. elnökök, Okrutzky Árpád, Pallay Sándor és Makláry Sándor Máv. főfelügyelők, Panka Károly országgyűlési főkönyvtárnok, Bodolay István igazgató, Fodor Zoltán és Somody János ügyészs. alelnökök, Bóna Lajos p. ü. főtanácsos, Bartóffy János r. főtanácsos, Haury József. Máv. felügyelő, Mauritz Árpád és Kirner Á. Bertalan ref. lelkészek, Szüts Ernő gyógyszerész, Trócsányi Zoltán és Komáromi János írók, László Ferenc Tóth Endre. ifj. Rácz Lajos, Kussbach Ferenc és Várady István ügyvédek, Sz. Lukács Pál és Ragályi Géza tanácsosok, Blahó Ede tanár, Trócsányi György országgyűlési könyvtárnok, Hézser Zoltán a M. T I. közg. o. vezetője, Gérecz Ödön, Fodor Gábor, Katona Endre és Varga Jenő mérnökök, Szücs Lajos szív. fogalmazó, Deseő László százados, Szalóczy Pál Máv. tisztviseiő, ifj. Harsányi István, Radácsy György unokája stb.

Panka Károly, a Szövetség igazgatója, megnyitójában kegyeletes szavakkal parentálta el a leghűségesebb és leglelkesebb pataki diákot, Radácsy Györgyöt, valamint az időközben elhunyt Barkassy Béla min. titkárt — és Miskolc vidéke poétáinak nesztorát, Apostol Bertalan szirmai ref. lelkészt. Ezután Pálóczi Horváth Zoltán tartotta meg kegyeletes hangú előadását Emlékezés Radácsy Györgyről címen s javasolta, hogy Radácsy György emlékének oly módon való megörökítését, hogy a most tervbevett főisk. internátus Radácsy György nevét viselje.

A szép emlékbeszédéért, amely megkapóan rajzolta Radácsy életpályáját, a Radácsy-család nevében a megboldogult veje, Finkey Ferenc koronaügyészhelyettes mondott köszönetet, a Szövetség nevében pedig Panka Károly igazgató. Egyben javaslatára elhatározták, hogy Pálóczi Horváth Zoltán emlékbeszédét beveszik a Szövetség által készített *Pataki Krónikába*, valamint azt is, hogy Kun Zoltán dr. főiskolai főorvost nyolcvanadik születésnapja alkalmából melegen üdvözlik.

Dr. Panka Károly.

IRODALOM.

*** Máriássyné Szemere Katinka: Fordúl a szél. Versek. 1927.** A modern lyra stilusának sok olyan tulajdonsága van, amelyek miatt egyenesen mintha a női lélek számára találták volna ki. A női lélek üvegkupolája finomabban reszonál azokra a titkos sugarakra, amelyek a hanghullámokon. a realitásokon túl indúlnak el s csendűlnek vissza róla. E zongora is üvegszálakkal van húrozva. Futamoznak rajta a megértő szeretetté finomult hitvesi szerelem, majusi sejtelmek. a rügyfakadás jövőt folytató akarása, kielégíthetetlen szomj minden szeretet után, győzhetlen remények, az elmulásból diadalmasan kibontakozó élet. Megfordított Rembrand-képek e versek : a fény van rajtok túlsulyban, ennek vakító ragyogásából gomolyúl össze neha egy egy sötétebb folt, az életnek egy-egy szordinós feljajdulása — az árnyékolás kedvéért Egyszerű vonalak futnak össze a fundamentumban, lugasos nyaralót vár az olvasó s egyszer csak egy hatalmas gondolat gótikája épűl fel rajta, mindig magasabb íveléssel, egyre közelebb a csúcsán tündöklő kereszthez, mely az uralkodó eszmét adja. (Új-szövetség, Hazafelé, Kezek.) A biblia egyik vánkosa ennek a főnek, amelyen gondolatait álmodja, némelyik költeménye mintha az Új-szövetség lapjairól lépne elébünk. Családias versei a női lélek csipkefüggönyös kézimunkája, melyen kifelé keresztül lehet látni az utcán nyüzsgő sociális kérdésekre, befelé azonban csak sejtjük az otthon intim árnyait. Az irredentizmus is megszólal e lapokon, olykor jégtörő erővel, (A Tokaji

hegy.) máskor mint a hazaszeretet mellék-zöngéje. Van egy pár négysoros verse, amely epigrammai éllel sürít össze nagy gondolatokat. (Fenyvesben. Látlak.) Különben az egész kötetet jellemzi a lehalkított beszélgetés s a leheletszerű ecsetvonások.

Novák Sándor.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A sárospataki főiskola márc. 15-iki ünnepélye.** A sárospataki főiskola márc. 15-iki ünnepélye a reggeli istentisztelet után, d. e. 10 órakor kezdődött az imateremben, ahol fogadalmat tett 2 öregcserkész, 18 gimnaziumi és 7 kiscserkész. A fogadalomtétel a XC-ik zsoltárral kezdődött, majd Szabó Zoltán h. theologiai tanár, cserkészparancsnok mondott ízzó hazafias érzéstől áthatott beszédet a felavatandó ifjúsághoz. A fogadalomtétel előtt Papp Géza IV. é. hh. mondott bensőséges imát, utana pedig Kovács Dezső kepezdei igazgató, a szülők nevében megköszönte közvetlen, meleg szavakkal a parancsnokság fáradozását. — A delutáni ünnepély 3 órakor kezdődött a főiskolai tápintézet Mudrány-termében, melyet ez alkalomból zsufolásig töltöttek meg a nagyszámú vidéki és pataki érdeklődők. Ennek műsora a következő volt: 1. Hiszekegy. Enekelte a Főiskolai Kórus. 2. Kinizsi induló, előadta a főiskolai zenekar. 3. Értékes gondolatokkal átszőtt beszédet tartott Király Zoltán főiskolai szénior. 4. Bájosan lejtette el a magyar szólót Dávid Jocika, zongorán kísérte Harsányi László I. é. hh. 5. A Talpra magyart szavalta Gáthy Lajos III. é. hh. 6. A szabadságért: előadta a gimnáziumi vegyeskar. 7. Pályanyertes ódáját szavalta el Képes Géza VIII. o. t. 8. Magyar dalokat énekelt Samu István I. é. hh., zongorán kísérte B Szücs Ferenc ének- és zenetanár. 9. A német sógor c. alkalmi egyfelvonásost adták teljes sikerrel a következő szereplők: Dóka Etelka, Nagy Barna, Gecse Endre, Gáthy Lajos, Komáromy Sándor, Benke Imre és Egressy Lajos. 10. Árpád sírja: Főiskolai Kórus. A lelkes ünnepélyt a Himnusz zárta be. D. u. fél 6 órakor a Kossuth-plakettheż vonult az ifjúság, ahol Nagy József a Bocskay-Bajtársi Egyesület vezére, hatásos szónoklata után megkoszorúzta azt, az ifjúság nevében. — Este 9 órakor kezdődött az ifjúság hagyományos táncestélye.

— **Tudós találmány.** Csorba György miskolci reálgimnáziumi igazgató a kultuszminiszterhez terjesztette egy találmányát a miniszterium támogatása végett. Ez a találmány egy rendkivül elmés dolog a földrajzi helymeghatározásra hajók és repülőgépek számára; az eddigi nehéz és bonyolult számitasok helyett három perc alatt rádiószögmeghatározással meg lehet állapitani a hajó vagy repülőgép pontos helyét. A találmánya külföld számára rendkivüli jelentőségű lesz.

— **„Szabad egyházi" mozgalom.** Mind szélesebb és szélesebb a hullámverése annak a mozgalomnak, amelyet dr. *Gyenge* János segédlelkész Nagyváradon megindított. Ámbár az egyházi sajtóban nagyobb teret foglal el az, mint a valóságban, tagadhatatlan tény az, hogy a lelkekben is mély nyomokat hagy. Itt is, ott is elvi igazolását is próbálják adni annak, hivatkoznak arra, hogy dr. Gyenge János már évekkel ezelőtt kiadott füzetében a Szabad egyház hívének vallotta magát, sőt — amint a „Kálvinista Szemle" legutóbbi számából értesülünk — olyanok is vannak, akik azt Kuyper reformmozgalmával hozzák párhuzamba. A jobban értesült erdélyi egyházi orgánumok arra világítanak rá, hogy itt egyfelől az egyházi fegyelem meglazulásának egy tünetével van dolgunk, ami alkalmat szolgálhatna, hogy a Királyhágómelléki egyházkerület vezetősége elleni már régóta lappangó intrikák így robbanjanak ki, másfelől pedig egy személyes indulatoktól és becsvágytól fűtött, önző lélek munkáját látják az egész mozgalomban. Az esetben az a legszomorúbb, hogy dr. Gyenge János a román hatóságok asszisztenciája, illetve nyílt támogatása mellett végzi egyházbontó munkáját. Az erdélyi egyházak évszázadokra visszanyuló alkotmányukra és nagy tradicióikra támaszkodva is halálosan vergődnek a román kormány fojtogatásai alatt. Mi lesz velünk, ha a hegyen épített várat önként adjuk fel ellenségeinknek. Ez a szempont az, amiért nem lehet elég súlyosan megítélni a mozgalmat.

— **Ifjúsági egyesületi munka.** *Dobos Károly* RKIE. ügyben járt Bodrogkeresztúron, ahol Amerikáról tartott vetített képes előadást, azután pedig a RKIE. négyes programmját ismertette, képekkel szemléltetve. A közönség nagy érdeklődéssel hallgatta az előadást. Remény van reá, hogy a munka nagyobb erővel fog megindulni. A kik ott voltak, mindnyájan érezték, hogy a magyar ref egyház csak az ifjúságon keresztül fog megújúlni. Sajnos, jelenleg tényleg úgy van, amint a KIE. egy vezető embere mondja, hogy a róm katholikusoknak mindenütt megvan a Legényegyletük Mária kongregációjuk, a baptisták, methodisták erősen nevelik ifjaikat, csak a két magyar protestáns egyház, az ev. és a ref. törődik keveset az ifjúság intézményes gondozásával.

— **Férfi lélek — női lélek.** Egy németországi egyház (Württenberg) 1925-iki népszámlálási adatai szerint a szekták és más vallási irányzatok feltünő nagyobb mértékben ragadják meg a nőket. 100 férfira esik pl. a methodistáknál 140 nő, az adventistáknál 165. Ellenben az egyház- és vallásellenes mozgalmakhoz való csatlakozásnál a férfiak vezetnek. Egyházellenes mozgalomnál 100 férfira esik 58 nő. Milyenek ezek a számok a mi szektás és vallási mozgalmainknál?

HIVATALOS RÉSZ.

— **Alsózempléniek figyelmébe!** Tavaszi egyházmegyei közgyűlésünkön tárgyaltatni kívánt ügyiratok 1928 április 3-ig küldendők az esperesi hivatalba. Sátoraljaujhely, 1928 márc. hó 13. *Kiss* Ernő esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928

A MISKOLCI REF. REÁLGIMN. IGAZGATÓSÁGA
Ig. Napló: 1928 SZÁM

XXIII. évfolyam. 12. szám. Sárospatak, 1928 március 25.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Mátyás Ernő:* A kálvinizmus nemzetformáló hatalma. (Folyt. és vége.) — *Zsiros József:* Ifjúsági munka Amerikában. (Vége köv.) — Kálvin-Szövetség. *Tóth János:* A Kálvin-Szövetség és programmja. (Folyt. és vége.) — Iradalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

A kálvinizmus nemzetformáló hatalma.

(Folyt. és vége.)

Magyar közéletünknek alig van ma égetőbb feladata, mint a nemzeti egység megteremtése. Nincs is nemzetünk feltámadásának fontosabb feltétele ennél. Erről a kérdésről nyilatkoznak felelős kormányférfiak, erről írnak napilapok és szakfolyóiratok s jól is van ez igy, mert nemzetünk éber önfenntartási ösztöne nyilatkozik meg ezekben a kérdésekben. De mindenekfelett azért fontos ezért a célért küzdeni, mert még mindig erős ellentétek szaggatják nemzetünk testét. Pár nappal ezelőtt *Ravasz* László hatalmas előadásban tárta fel a nemzetünk testét bomlasztó ellentéteket, a felekezeti, világnézeti, politikai, gazdasági és osztályellentéteket, de felsorakoztatta az ellentétek feloldásának lehetőségeit és e tekintetben a legfőbb feloldó erőnek a keresztyénséget vallotta. Előbb rávilágítottam arra, hogy az evangélium miképen hidalja át a nemzetek közötti szakadékokat, hogy miképen tudja még vérzivatartól párás tájak felé is a békesség verőfényét elővarázsolni, ne volna hát hatalma arra is, hogy a nemzetünk életében torlódó gyűlölethullámok felett is csendet, harmoniát teremtsen! Van, és különösképen van erre hatalma a személyes kegyességet ápoló kálvinizmusnak. Mert csodálatos hatásai vannak az emberi lélek Istennel való személyes találkozásának. E találkozásban Isten kiűzi lelkünkből mindazt, ami minket egymástól elválaszthat, előhívja mindazt, ami bennünket összeköthet s igy a legmélyebb alapon teremt miközöttünk egységet. Ebben az egységben pedig különös mértékben megnöveli a mi nemzeti öntudatunkat is, mert minél szétttagoltabbak, minél magunkban állók vagyunk, annál bizonytalanabb öntudatunk, s minél inkább közösségre lépünk nemzetünk egészével, annál inkább megduzzad az. A keresztyénség kincstára íme még mindig árasztja dús javait nemzeti életünk megtermékenyülésére.

Sokan ráfigyeltek már arra, hogy nemzetünk életének válságos korszaka milyen sajátságos át alakító hatást gyakorol a lelkekre, hogy nemzetünk sorsát illetőleg milyen szélsőséges álláspontokat szül. Amíg a nemzet fiainak egyik része hajlamos arra, hogy a lehető legrózsásabbnak lássa a jövőt, és optimizmusa egyenesen fantasztikus optimizmus, addig a másik része mindent a lehető legsötétebben lát, rezignált hangon keserű bölcseséget hirdet s keserű proféciája innen is, onnan is fülünkbe cseng, hogy pusztulásra szánt nemzet vagyunk. Egy nehéz korszaknak beteges megnyilatkozásai ezek a hangok, nemzeti életünk regenerálódását illetőleg veszélyesek, egyaránt hátráltatják nemzetünk újjászületését, mert egyaránt megtagadják a valóságot. Hogyan szemléljük hát nemzetünk sorsát, jövőjét? Kálvinista keresztyénségünknek fundamentális hittétele a kiválasztás gondolata. A kálvinista ember lelkének az a hit ad rendíthetetlen súlypontot, életének minden viszontagsága között az biztosít egyensúlyt, hogy Isten őt kiválasztotta egy bizonyos hivatás teljesítésére, egy gondolatának hordozására, kiválasztotta az üdvösségre. Aki ilyen hittel rendelkezik, az nem bizonytalankodik, nem ingadozik, kételkedik, hanem mindenkor sziklaszilárd öntudattal áll meg még a viharok között is. Ennek az egyetemes érvényű kálvinista keresztyén gondolatnak a nevelése nyomán termelődött ki magyar kálvinizmusunk talaján az a bizonyosság, hogy Isten a magyarságot, mint nemzetet is kiválasztotta arra, hogy sajátos földrajzi viszonyok között, idegen népek közé ékelten, állandó küzdelmeket folytatva, nehéz szenvedések terhét hordozza, sajátos lelkülettel szolgálja az Ő dicsőségét. Sőt a magyar kálvinizmusban épen az a gondolat termelődött ki, hogy Isten a magyar népet különös mértékben kiválasztotta a Ő ügyének szolgálatára. Nem régen *Simándy* Pál név alatt egy kis füzet jelent meg, amelyik a kálvinizmus nemzetpolitikai szerepével és jelentőségével foglalkozik. Ez a könyv minden szélsőségessége dacára is, megkapó erővel juttatja kifejezésre azt a gondolatot, hogy magyar nemzetünk sorsa a lehető legbensőségesebben egybeforrott a kálvinizmus sorsával, hogy akkor volt

erőteljes, duzzadó nemzetünk élete, amikor élő erők feszültek a magyar kálvinizmusban s hogy a nemzet életében is süllyedés következett be, amikor kiszikkadt a magyar kálvinizmus életereje. Azért van ez, mert a magyar szellem a maga józan okosságával, puritán hajlamaival, mindenekfelett azonban az etikai ideálizmusra való termettségével épen a kálvinizmus számára van teremtve s ha a kálvinizmusra, akkor az igazi keresztyénségre, az Isten dicsősége szolgálatára, az örök életre. A mai élet ködös légkörében van hát a magyarnak világító csillaga, nem süppedékes a talaj számára, szilárd fundamentumra épül élete. A kálvinista magyar embert nem sodorhatják tehát magukkal a mai élet szélsőséges hullámverései, nem ejtheti hatalmába a pesszimizmus lelket megőrlő bölcsesége, mert tudja hogy neki az emberiség életének ezen a pontján Istentől rendelt küldetése van, de a könnyelmű optimizmus sem sodorhatja magával, mert évszázados sorsából is megtanulhatja, hogy az Ő útja nagy erőfeszítéseken, nehéz szenvedéseken át visz a dicsőségbe. Mindenekfelett azonban azt tudja, hogy az evangélium szolgálatában találhatja meg igazi magát, abban termelheti ki minden rejlő erejét. Mennyire megóv ez a bizonyosság minden töprengéstől és minden kétségtől! Mennyire megteliti ez a hit a magyar öntudatot feszülő energiákkal! Ime a keresztyénség éléstárának legdrágább javai a magyar élet számára.

Lagerlöf Zelmának egy bájos elbeszélése szerint a holland királyné egyszer meglátogatta a tengerparton lakó népét. Mélységes csüggedés ült ki mindenütt az arcukon. Megkérdezte őket, hogy miért ejtette őket úgy hatalmába a reménytelenség? Elmondották, hogy nincs elég erejük arra, hogy megbirkózzanak a tenger hullámaival, hogy igen szegények arra, hogy gátakkal megkössék a tengert, s annak hullámai ismételten elseprik munkájuk minden gyümölcsét. Ekkor a királyné egy kincses ládikát adott át népének. Elmondotta nekik, hogy abban bízhatnak, mert minden szükségre elégséges javakat tartalmaz s a parti nép a kincses ládika kincseiben bízva, megépítette a hatalmas gátakat. A mi magyar partjainkat is elárasztották az ellenséges hullámok, kibeszélhetetlen pusztulást árasztottak hazánkra, nekünk is van egy kincses ládikánk, telve van ez az evangélium legdrágább javaival, ha ezekben bízunk, felvehetjük a harcot az ellenséges hullámokkal s újra kiépíthetjük ősi magyar partjainkat.

Dr. Mátyás Ernő.

Ifjúsági munka Amerikában.

(Folyt.)

Amennyire nagyjelentőségű, éppen annyira tanulságos a munkások heti konferenciája a vezető lelkész elnöklésével. Beszámolás a tapasztalatokról, tanácsok s utasítások felhasználásáról. Tervek, eszmecserék, motiváló erők mind itt összpontosulnak s innen indúlnak ki. Közönségesen csak Teaparty-nak nevezték, mert az egész teázás közben folyt le; nyáron icecreamparty nevet kapott. Egy pár kérdés a sok közül: Helyes dolog-é a kiosztott tanács szerint eljárni? Milyen eszközei vannak a segítésnek? Mit tesz az ember, ha visszautasitásra talál? Milyen fokai vannak a megrögzöttekkel való bánásmódnak? stb. stb. Az élénk vitákat tapasztalt munkások véleménye zárta be. Az egésznek koronája megfelelő bibliai rész felolvasása, imádkozás és éneklés volt. Bucsúzáskor olyan bátorítóan hangzik a „see aguin on the next party" (viszontlátásra a legközelebbi alkalommal.)

Az általános lelki gondozói munkán kivül minden lelkész igyekszik magának munkásokat nevelni a saját gyülekezetén belül is. A gyülekezeti munka alapja mindenütt a vasárnapi iskola. (Sundays School). Köre, jelentősége, célja s hatása egészen más, mint a nálunk még most is *csak* egy pár helyen fel-feltünő gyermekpasztorációé. A vasárnapi iskolának külön e célra berendezett terme van. Legtöbbször a templomok basementje, táblákkal, könyvekkel térképekkel felszerelve. Ahány csoport, annyi külön kis szoba rollókkal ellátva. A vasárnapi iskolások éveiknek megfelelőleg vannak csoportosítva. Tagjait illetőleg az egész ifjúságot felöleli. Vezetőjük a gyülekezet lelkésze. Munkások minden egyes csoportnál egy idősebb ifjú és egy gyülekezeti presbyter. (Az idősebb relativ értelemben veendő a csoportok tagjainak éveihez viszonyítva.) Isteni tiszteleti sorrend a következő: 1. Lelkész a basement halljában összegyültekhez (szülők is sokan vannak) néhány szót intéz. Többnyire az ünnepek eredetét, jelentőségét magyarázza. Felhívja őket éneklésre és imádkozásra. 2. Aztán mindenik csoport elvonul a saját szobájába (Rollókat lehúzzák.) Bent egy tanulásra előkészített új ének, imádkozás, bibliaolvasás, megbeszélés (előre megállapitott terv szerint). Egy kevés egyházalkotmány, földrajz és történelem (lehet nemzeti is). Idő 20 perc. 3. Majd ismét közös imádság, ének s perselyezés. Az adományokat a lelkész mindig megáldja. Innen az egész gyülekezet felvonul a templomba a rendes isteni tiszteletre. A gyülekezeti munka sejtrendszerüen van kiépítve az alacsonyabbtól a magasabb korosztály felé. Ha ehhez vesszük a nők segély-, a férfiak biztositó egyleteit, egy egész kifejlett egyházi munkával állunk szemben. Mindennek csak egy hiányos oldala van, hogy még nem mindenki tartozik hozzá. De a keresztyénség azért keresztyénség, hogy örökös küzdelme legyen a lelkek békességéért.

(Vége köv.) *Zsiros József.*

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

A Kálvin-Szövetség és programmja.

(Folyt. és vége.)

A Kálvin-Szövetség a két elemnek, az egyházinak és világinak ez együttműködése által már ab ovo ki akarja küszöbölni azt, hogy valamely irányban kisiklás történhessék. Életét nem pár évre tervezi s így ha a jelen vezetőségben meg is van a biztosíték e feltevés ellen, nem titkolható, hogy sokaktól hallottunk komoly aggodalmat oly

irányban, nem fog-e a Szövetség olyan érdekek szolgálatába állani, melyek a református egyház szellemével merőben ellenkezők?! A Kálv.-Szöv. tiszáninneni szervezete ez aggodalmat eloszlatja. Az egyház és a Szövetség ebben nemcsak egymás munkájára támaszkodik, hanem — ha szükség lenne rá — az egyház ellenőrzést is gyakorolhat.

Ez ellenőrzés pedig az egyháznak nemcsak joga, hanem kötelessége is. A kálvinizmusra nézve az ébredésnek ez évei sorsdöntő jelentőségüek voltak. Nemcsak arról volt szó, hogy van-e még elég erőnk a megújulásra, hanem arról is, hogy az egyházi ébredéseket rendesen kísérni szokott szektárius-mozgalmakkal szemben meg tudja-e tartani az egyház az egységét és fensőbbségét. Olyan jelenségek, mint (csak a legújabbakat említve) a debreceni szektás mozgalom, vagy a nagyváradi Gyenge-féle egyházszakadás, — intő jelek arra, hogy a kálvinizmus bármilyen irányú szervezkedésében a legöntudatosabb egység felé törekedjék, az egyház fősége alatt.

A szervezkedés mikéntje után a másik szempont, melyből a Szövetség programmját bírálat tárgyává óhajtjuk tenni: milyen segítséget akar nyújtani egyházunknak a Kálvin-Szövetség?

Ezt közölt *munkaterve* tárja elénk.

Ha visszagondolunk a közelmúltba, azt látjuk, hogy az egyház exponenseinek, a lelkészeknek munkája csaknem kizárólagosan az igehirdetésből és egyházigazgatásból állott. Egyházunk élete így meglehetősen szűk körre szorult és egyoldalúvá lett. Ebből sok baj származott. Elsősorban is elvesztettük a reális élettel való kapcsolatot, mert nem is fektettünk sulyt arra, hogy az ige élővé és hatóvá is legyen az emberek életében. Nem voltak továbbá munka- és segítő társaink, de mire is lettek volna?

A megindult ébredés mutatott rá arra a hatalmas munkatérre, melynek művelése az egyházakra és munkásaira vár, valamint arra, hogy „az arató kevés.“ Most pedig, amikor már sok irányban lázas és nagyszerű munka folyik, az a baj állott elő, hogy ez nem elég tervszerű, — szétfolyó és nem egyöntetű.

A Kálv.-Szöv. munkaterve e hiányok figyelembe vételével épült fel. Először kijelöli az egyház és társadalom együttes munkájának összes munkamezőit, azután azok számára munkásokat toboroz és képez s végül azt akarja, hogy munkást és munkáját egységes szellem és irányítás hassa át.

Nem szándékunk a legapróbb részletekig való boncolgatás. Annyi bizonyos, hogy ha az egyes, a tervezet szerint felosztott munkaköröket nézzük, — a hitvédelem, a szeretet és kulturális munkák, a szociális feladatok munkamezején a tennivalóknak olyan halmaza áll előttünk, melyet az egyház egymagában képtelen elvégezni. Már pedig a kálvinizmusnak nincs sürgősebb teendője, mint az, hogy bebizonyítsa, hogy az evangélium, melyet hirdet s amellyel áll, vagy bukik, — nemcsak lélek, hanem élet. Olyan élet, mely a legtökéletesebb embertipusokat termeli, a legszebb életstilust valósítja meg s a legnemesebb életeszményeket váltja valóra az emberiség mostani vergődésében. Ezer meg ezer kéz segítése, ezer meg ezer alázatos és imádkozó szív önzetlen készsége és kitartása kell ide!

Ha a Kálv.-Szöv. nem vállalna más munkakört, mint a karitativ és a szociális feladatok végzését, már ez maga is bő munkát nyújana. Azonban a hitélet terére is kiterjeszkedik, a tervezet szerint csak ideiglenesen. Ezen a ponton az egyház legegyénibb munkakörébe: a belmisszióba lép bele, amelyről majd más alkalommal külön cikkben fogunk tárgyalni. *Tóth János.*

IRODALOM.

* **Vásárhelyi János: Egymás között.** Cikkek, előadások. 1927. — Minerva irodalmi és nyomdai műintézet R.-T. Cluj—Kolozsvár. 8° 192 l. Egy komoly, intő szóval kezdődik ez a könyv. Szerző elmondja az előszóban, hogyha a mostani nehéz időkben magyarok összejönnek meleg, derüs találkozásokon, akkor komoly kérdésekről beszélgetnek egymás között. Az ilyen baráti beszélgetések elmélkedési tárgyául ajánlja könyvét, amely 25 cikket, illetve előadást tartalmaz. És tagadhatatlan tény, hogy Vásárhelyi könyve különösen alkalmas az ilyen baráti beszélgetésekre, mert mindazt a gondolatkört felöleli, ami a nemzetéért és egyházáért aggódó magyar embert érdekelheti A vallási, a nemzeti élet kérdései, a népművelés, a család, a nők, a tudomány, művészet, hivatás, ifjúság, népszaporodás, csecsemővédelem problemái mind végigvonulnak előttünk e könyv olvasása közben. E problémákhoz való alapos és mély hozzászólásokon kívül egy-egy nagy személyiség rajza is kibontakozik előttünk e kis könyvben, a Gróf Széchényi Istváné, az Apáczai Cseri Jánosé, a Tompa Mihályé. Mindezek azt bizonyítják, hogy Vásárhelyi tág horizontu lélek, aki nem mutatkozik népének csupán lelki-vallási nevelésére, hanem nyitott szemmel nézi magyar népünknek minden szükségét és igazi evangéliumi szellemben úgy fogja fel az ő papi szolgálatát, hogy gondját híveinek *egész* életére kiterjeszti, annak minden vonatkozását szem előtt tartja. Ez a könyv pedig annál helyesebb, miután egy igazi pásztori lélek féltő gondja és szeretete lengi át annak minden sorát. Szerző könyvében elsősorban erdélyi magyar népéért vivódik, de annak lapozgatása közben mindinkább rájövünk arra, hogy általános magyar életünk legégetőbb problemái sorakoznak fel abban vonzó egyszerű köntösben, ezért könyvét nálunk is mindenki nagy haszonnal lapozgathatja. *M. E.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Székfoglaló a Tisza István Társaságban.** Dr. Rácz Lajos főiskolánk bölcsészettanara márc. 13 án tartotta a debreceni Tisza István Társaságban székfoglalóját e címmel: Keleti hatások a görög filozófia kezdeteire.

— **Lelkészválasztás.** A szirmai gyülekezet márc. 18-án b. e. Apostol Bertalan helyébe *Derencsényi István* miskolci segédlelkészt választotta meg meghivás útján lelkészének A megválasztott ifjú lelkész munkájára Isten gazdag áldását kérjük.

— **Merő tévedés.** Egy nekünk drága név miatt, melynek viselője már túl van a földi polemián, lehalkítjuk tollunkat és enyhén szólva, csak *merő tévedésnek* minősítjük azokat az állításokat, amelyeket a Sárospataki Diákok Országos Szövetségének március 10-iki összejövetelén Palóczy Horváth Zoltán lapunkban is említett emlékbeszédében a tiszaninneni egyházkerületi, 1910. (pontosan: 1913.) és 1918. évi püspökjelöltségről mondott s amelyeket az illustris előadó e megjegyzésünk után, amellyel a történeti igazságnak tartozunk, bizonyára a saját reputációja érdekében is helyre fog igazítani s a téves adatok nem kerülnek be a Szövetség *Pataki Krónikájába.* A valódi tényállás közlését az 1913. évre megkaphatja P. Horváth Zoltán a tiszáninneni egyházkerület 1914 jan. 15-iki rendkivüli gyűlése jkvének 5. pontjában. Az 1918. évre napnál világosabban beszél *a püspökválasztás eredménye. Ami pedig ezeken felül vagyon,...* az az igazságért és a mi nagy emberünk tiszta emlékeért, amely nem szorul semmi hozzáadásra, sürgősen helyreigazítandó.

— **Rövid hirek.** Berlinben nagy sikerrel adnak egy Luther-filmet. — *Boris* bolgár király abstinens lett, mert tanuja volt részeg bolgár tisztek véres garázdálkodásának. — Dr. *H. Bouwmann*, a nálunk is előnyösen ismert kampeni tanár márc. 7-én ülte tanári működésének 25. évfordulóját. — A magyar ifjúsági munka támogatására *a holland áldozatkészség* 3277 holland forintot adott. — A sárospataki presbiterium lelkes megértéssel tárgyalta legközelebbi ülésén a ref. napilap ügyét. Előadó volt *Novák Sándor* főiskolai tanár.

— **Egyházaink hitelkérdése a megoldás útján.** Evangéliumi egyházaink egyre jobban érzik a gazdasági állapotoknak rendkívül súlyos voltát. Egyházaink másfél évtized óta nem eszközölhették a szükséges gazdasági és főként kulturális beruházásokat, minek hátrányait szomorúan kell nap-nap után érezniök. Évek hosszu sora óta csak panasz és keserűség szavát halljuk. Most végre örömmel számolhatunk be egy olyan eseményről, amely evangéliumi egyházaink hiteligényeinek kielégítése terén valósággal új korszakot nyit meg. A ref. és ág. h. ev. egyház több vezérférfiának közreműködésével Protestáns Központi Hiteliroda nyilt meg, mely az összes hazai hiteleknél jóval kedvezőbb amerikai kölcsön révén protestáns egyházaink kölcsönigényeinek teljes, méltányos és legolcsóbb kielégítésére vállalkozik. Az adatok összegyűjtését most kezdte meg a Protestáns Központi Hiteliroda, mely Budapesten IV., Ferenciek tere 3. sz. I. em. 1. szám alatt működik. Most küldte szét a kölcsönre vonatkozó ismertető prospektusát. A magunk részéről is felhívjuk egyházaink figyelmét erre a kiváló lehetőségre. Egyházainknak olcsó beruházási kölcsönnel való ellátása fegyver ahhoz a küzdelemhez, amelyben evangéliumi egyházainknak nem szabad elbukniok.

— **Külmissziói előadás.** A magyar Evangéliumi Keresztyén Misszió Szövetség buzgó tagja *Pócs* Lajos Bodrogkereszturon bemutatta Cholmers Jakabnak a nagy református misszionáriusnak életét roppant érdekes diapositiv sorozatban. Cholmers Jakab az Admiral szigetcsoportban működött; azon a vidéken fog működni a mi Molnár Máriánk is. A vetített képes előadás után Batta János lelkész tartott bibliamagyarázatot Jézus Krisztus missziói parancsolatjáról: „Elmenvén e széles világra...“ Akik ott voltak ezen az estén mindnyájan érezték szivökben, hogy a magyar ref. egyháznak is tennie kell a misszióért.

— **A Budapesti Hirlap** a magyar gondolat, a magyar jövő, a magyar feltámadás lapja. Kérjen mutatványszámot! Kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-körút 5.

— **Számok a világorientálódás új irányáról.** Az északamerikai Egyesült Államokban az utobbi években 568 kinai szerzett doktorátust a legkülönbözőbb fakultásokon. A világháború előtt 500 amerikai studens tanult Németországban és 50 Franciaországban, ma 100 Németországban és 1200 Franciaországban. 1914-ben 1700 idegen studens tanult Franciaországban és 7000 Németországban. 1905 ben 15 000 Japán tanult Németországban, ma 1000.

HIVATALOS RÉSZ.

I.

277—1928. **Körlevél.**

Felhivom a presbiteriumok s különösen a lelkésztestvérek figyelmét a dr. Baltazár Dezső és dr. Kovács István által aláirt körlevélre és annak mellékleteire.

Az azokban foglalt kölcsönajánlat olyan előnyös, hogy az egyházközségeknek elsőrendü érdeke és kötelessége ezért a kölcsönért jelentkezni, *tekintet nélkül arra, hogy eddig fordultak-e kölcsönkérvényel máshová* Azért a kölcsönigénylő lapot sziveskedjenek pontosan és lelkiösmeretesen kitölteni és azt saját érdekükben *a legsürgősebben* az adott címre beküldeni.

Miskolc, 1928 március 19.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

III.

Gyülési meghivó.

Farkas Géza gondnok úrral történt megállapodás után van szerencsém értesiteni az abaúji egyházmegye gyülekezeteit, lelkészeit, tanítóit, hogy f. évi tavaszi közgyülésünket április hó 25-én, szerdán d. e. 8 órakor kezdve tartjuk meg Szikszón, a község tanácstermében. Meghivom arra a gyülés összes alkotó tagjait. Délelőtt 11 órától a birósag fog ülést tartani A gyülésen tárgyalandó ügyiratok április 12-ig küldendők be az esperesi hivatalba. Étkezés végett Baksy lelkész úrnál április 20-ig sziveskedjenek jelentkezni. *Cziáky Endre* esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 13. szám. Sárospatak, 1928 április 1.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... ... 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. Virágvasárnap. — *Dr. Kiss Sándor*: A belmisszió anyagi akadályai. (Vége köv.) — *Zsiros József*: Ifjúsági munka Amerikában. (Vége köv.) — Kálvin-Szövetség. *Vitéz Sáfrán Géza*: Felhivás a Kálvin-Szövetségekhez. — Nyilt kérdés a Sárospataki Ref. Lapokhoz. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Virágvasárnap.

Mennyire a pálmaágak, virágok és hozsánnák napja ez az ünnep most is nekünk. Mennyire a gyermek örömével gondolunk rá! Milyen sejtelmesen szépnek és felhőtlen ragyogásunak képzeljük! S amikor halljuk, hogy jön s hogy

„Béthfágé felé
Meghajlik a pálmafa lombja,
Béthfágé felé
Virág az út, virág a porondja,“ (*Szabolcska*).

mennyire szeretnénk mi is odaállni az ünnepre felvonúlók közé; mennyire szeretnénk mi is bemenni Isten Jeruzsálemébe!

Mily sokszor megfeledkezünk arról, hogy mosolygó tavasz, ömlő napsugár és hozsánnázó lelkesedés közepette mit visz lelkében a mi királyunk, a názárethi Jézus. Átfutunk a szavakon, hogy Jézus „látván a várost, síra azon.“ Nem akarjuk meghallani a szívbemarkoló panasz szavát: „vajha megismerted volna te is, csak a te mostani napodon is, amik néked a te békességedre valók.“ S nem akarunk azzal számolni, hogy aki ezen a napon bevonult Jeruzsálembe, szívében vitte a halált, a nagy, a szent eltökélést, hogy neki életét kell odaadni az Atya ügyéért s az alázat fenségével vállalni a megáldoztatást.

Mennyire más lesz az ünneplésünk, ha a napnak e felé az oldala felé fordítjuk figyelmünket s az ünnepre vonulás közben vállaljuk véres komolysággal, hogy alázattal vállainkra vesszük mindazt, amit előnkbe tesz Isten szent keze s nem térünk ki az ő titkos, csodás akaratának cselekvése elől. S azt várjuk, azt óhajtjuk, hogy a mi szívünk legyen a jeruzsálemi templom, amelybe bevonul az Úr s felgerjedt haragjának pattogó korbácsával kiveri onnan a kúfárok, pénzváltók, galambárúsok lelkét, megtisztítja azt és ahogy Isten a föld fundámentumának felvettetése előtt eltervelte, a mi szívünk újra szent házzá, imádság házává lesz.

Ilyen ünnepre segíts minket, Istenünk, ki vagy a magasságban!

A belmisszió anyagi akadályai.

Azoknak a bajoknak a kútforrását, amelyek a belmisszió ügyének hatalmas felkarolását a közelmultban kiváltották, egyes esetekben a lelkészi karban is vélték felfedezni, ami végeredményben a lelkészi karnak mélységesebb, bensőségesebb munkára való serkentésében, elkötelezésében nyilvánult meg.

Én, aki mindég szívesen és lelki gyönyörűséggel foglalkoztam egyházi kérdésekkel, a lelkészi kar egyes tagjainál mutatkozó fogyatékosságokat nem ismertem meg olyan mérvűeknek és általánosaknak, hogy a baj okául elfogadhattam volna.

Véleményem kialakulására döntő befolyással voltak egyházmegyei gyakori kiküldetéseim, egyes egyházak meghívására azokba kiszállásaim, fegyelmi és közigazgatási ügyekben tartott vizsgálataim, illetve az ezen alkalmakkor szerzett tapasztalataim. Megismertem igen *sok egyház anyagi helyzetét, vagyonkezelését, díjlevélügyét és adózási rendszerét* s ezek ismerete mellett arra a meggyőződésre jutottam, hogy bajaink legnagyobb részének egyik oka ezekben a tényezőkben van, ezeket kell korszerűen megreformálni, ha azt akarjuk, hogy egyházaink anyagi teljesítő képessége helyreálljon és az egyháztagok egyházszeretetének és áldozatkészségének nagyrészt látszólagos lanyhulása megszünjék. Az anyagi élet szabályozására hivatott intézmények egyházaink legnagyobb részében messze alul maradtak annak a szintnek, amelyen állaniok kellene. Minden ajánlott és előírt gyógymód az okozaton akar segíteni, pedig ez lehet ideig-óráig ható, látszólagos orvoslás, azonban igazi, gyökeres csak az lehet, amely a bajnak alapokát szünteti meg, mert ezzel önmagától megszünik az okozat.

Tapasztaltam sok helyütt, hogy a vagyonkezelés módszerének megváltoztásával az egyház jövedelmét tetemesen lehet fokozni, hogy az adózási rendszer korszerű megváltoztatásával a ma viselt teher többszörösének elviselését könnyebbé lehet tenni, mint aminő a mainak elviselése. Például tudok

egyházat, amelyben 50 holdas egyháztag egy fillérrel sem visel talán nagyobb egyházi terhet, mint egy 4 holdas. Ennek pedig nemcsak az a következménye, hogy az egyház tetemesen kisebb terhet bír el, mint amilyet elbírna helyes adózási rendszer mellett, hanem szinte kiszámíthatatlan káros hatása van az egyház lelki, szellem-erkölcsi életére is. Az ilyen egyházban az egyháztagoknak két főcsoportja van: az egyik meg sem érzi a teherviselést, a másik pedig összeroskad a teher alatt. Ez a helyzet az egyházban egyenetlenséget, az egyház vezetőségével szemben szeretetlenséget, sőt gyülöletet, a felsőbb egyházhatósággal szemben bizalmatlanságot szül. Ez az állapot pedig lehet minden rossz kútforrása, csak egyre nem alkalmas: az egyházépítésre, Isten országának terjesztésére s az ezeket célzó belmissziói munkálat sikerre vezetésére.

(Vége köv.) *Dr. Kiss Sándor.*

Ifjúsági munka Amerikában.

(Folytatás.)

Egy újabb kérdés, hogy kikből lesznek az egyes vasárnapi iskolás csoportok vezetői? A kiválasztás és képzés külön lelkipásztori munka, mely sok óvatosságot igényel. A Sundays School teacherek kevés kivétellel az illető vasárnapi iskola tagjai közül verbuválódnak. Van rá eset, hogy a felnőtt s hivatalt viselő egyén annak a csoportnak vezetője, amelyiknél 15—20 évvel azelőtt, mint tag volt jelen. Itt a tradiciónak is szerepe van; az apa helyét nem egy esetben örökli rátermett fia. A vezetők hetenkénti összejövetelein beszélik meg a következő vasárnap teendőit, bibliamagyarázatát s utasításait. Az mondhatnánk: a lelkész szűkebb tanítványi köre a Sundays School teacherek csoportja. Hűségesek és ragaszkodók; önfeláldozók és tettrekészek. Beszédjükben a lelkészt állandóan Father-(atya)nek titulálják. Ez már az ő generációja, amelyik haláláig kitart mellette.

Az amerikai ifjúság azonban nem elégszik meg csak a vasárnapokon végzett munkájával. Külön egyletekbe tömörül s alkotja a „Christian Endeavor"-t (Ker. Ifjak törekvő Társasága). Hetenként 2—3 gyűlésük van. Míg a Sundays School szelleme konzerváló, ennek progresszív jellege van. Kiragadni az ifjakat a materialis világból, megállítani a lejtőn, *eszmélkedésre ösztönözni s megindítani a jobb irány felé* (the better aim), ahol *önállóságra ébred, öntudatossá válik világnézeti felfogásában, hitbeli meggyőződésében.* Jelszó: „Jőjj, ne csak magad, hanem hozzad a barátodat is!" Az egyesület élete valóságos toborzás a Krisztus zászlaja alá. Minden egyes alkalommal számbaveszik, hányan voltak? hányan vannak? és mennyien lehetnének?

Ilyenféle jellegű, inkább a ker. ifj. munka áldásait feltüntető, segítő célú a Y. M. C. A. (Young men's Christian Association, Fiatal emberek ker. szövetsége.) Hatalmas palotáiban olcsó könyvtár, sportszerek, fürdő, hálószobák, ingyen ruhatárak nagy segítségére vannak mind a helybeli, mind az odavetődött embereknek. Külön tanácsadó irodáiban szívesen szolgálnak felvilágosítással. Tagja lehet élete végéig mindenki, aki elfogadja alapszabályait, s tagsági díj fejében egy bizonyos összeget kifizet. (Vége köv.)

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

Felhívás a Kálvin-Szövetségekhez!

A Magyar Kálvin-Szövetség Országos Választmánya a közelben tartja ülését Budapesten, melyen jelentést kell előterjesztenem a kerületbeli szövetségek szervezkedési mozgalmáról, szövetségi munkájáról stb.

Kérem azért az egyházkerületbeli valamennyi: egyházmegyei,- járási- és helyi szövetségek,- nőegyletek,- leány- és ifjúsági egyletek elnökségeit (a miskolci kivételével), hogy:

a) névjegyzéket az elnökség,- tisztikar- és bizottságok tagjairól, a foglalkozás és lakhely feltüntetésével;

b) jelentést a megalakulás óta folytatott szövetségi munkáról és annak eredményéről;

c) tapasztalatokat;

d) esetleges indítványokat;

e) az egyházközségek pedig, melyeknél a helyi szövetség stb. megalakítása előkészületen vagy folyamatban van, arról értesítést hozzám címezve legkésőbb *április 10-éig* beküldeni szíveskedjenek.

Kérem egyúttal a közigazgatási járások székhelyein lévő azon egyházközségek lelkész urait, ahol a helyi és járási szövetségek még nincsenek megszervezve, hogy értesíteni szíveskedjenek, vajjon az április 20. és június 30-ika közötti időben mikor, azaz mely napon óhajtanák az ünnepélyes alakulást megtartani és milyen keretek között.

vitéz Sáfrán Géza
szerv. b. elnök.

Nyilt kérdés a Sárospataki Ref. Lapokhoz.

Szabad-e és megengedhető-e az, hogy kálvinista lelkész, kálvinista templomban általános úrvacsoraosztás keretében egy a templomban megjelenő lutheránus hitv. egyénnek az úrvacsorát a magával hozott *ostyával* (kenyér helyett) szolgáltassa ki??

Egyik kálvinista egyházban ugyanis, nehány év óta rendszeresen megtörténik, hogy egyik „sátoros ünnepen", egy más helységben lakó ág. ev. vallású egyén megjelenik a templomban, résztvesz az isteni tiszteleten, a presbyterekkel kiáll az Úrasztalához s az ottani ref. lelkész a magával hozott *„ostyával"* szolgálja ki az úri szent vacsorát neki s azután tovább menve, a mellette álló ref. egyh. gondnoknak és a többi presbytereknek osztja a kenyeret.

Nem követ-e el árulást ez a lelkész a kálvinista egyház ellen? Érdemes-e a ref. egyháztagok keserves keresetéből összekerült kenyérre? Nem teszi-e tönkre az ilyen *„dupla hitű"* lelkész a kálvinista öntudatot? Parcellázhatja-e tovább is

a hitelveket most a Kálvin, majd a Luther ingatlanaiból ? ?

A nyilt kérdésre lapunk egyik főmunkatársa a következőkben felel:

Helytelenül jár el a szóban forgó ref. lelkész: 1. ha igazán komoly ok nélkül adott helyet az ev. vallású egyén kívánságának; 2. ha a presbyterium elé nem terjesztette ezt a kérdést; 3. ha az ismertetett eljárás a gyülekezet és presbytérium ellenszenvével és botránkozásával találkozik. Határozottan elítélendő, hogy a ref. lelkész az ev. hívőt úrvacsoráztatja *először*, s csak azután a maga híveit.

A lelkészről még sem lehet állítani, hogy „duplahitű" és a „hitelveket felparcellázza," mert közös funkciók a ref. és ev. egyház között még nem régen hivatalos alapokon nyugodtak. 1914 dec. 31-ig érvényben volt a két egyház között az u. n. nagygeresdi egyesség, melynek II. rész 8. §. b) pontja nem zárja ki a fenti eljárást, kivéve, hogy a fungens lelkész *először saját egyháza* híveinek köteles kiszolgáltatni az úrvacsorát. Lásd (Tiszáninneni e.-ker. szab.-rend. 148. l.)

Az egyesség ugyan a Konvent 1913. év 272. jkvi pontjával megszünt, de ezzel a Konvent nem likvidált minden már meglévő gyakorlatot, hanem csak „megkivántató berendezést és intézkedést" kíván ref. egyházunk és híveink érdekeinek megvédésére. (1915. évi konventi jkv. 64. p.)

A kérdés tárgyává tett eset konkrétebb körülményeit is ismerni kellene. Ha más helységben lakik az ev. hívő, van-e ott is ev., vagy ref. egyház, s ha igen, miért nem ott vesz úrvacsorát? Komoly oka van még az illetőnek, hogy az ismertetett eljáráshoz ragaszkodjék?

Egyházalkotmányunk (presbyteri) és hitelveink (Heid. Káté 83., 85. kérdés. I. Kor. 8: 9—12. I. Kor. 14: 40. Gal. 5: 13.) szellemének megfelelőleg a presbyterium is disponálhat arról, hogy kit engedhet az Úrasztalához.

Konkrét esetek végső eldöntését a Konvent 1915. évi 64. jkv. pontja magának tartja fenn.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A mai szám helyett lapunk husvéti száma lesz 8 oldalas.**

— **Nyilatkozat.** Pálóczi Horváth Zoltán dr.-nak a Pataki Diákok Orsz. Szövetsége 1928 március 10-iki összejövetelén tartott Radácsy-emlékbeszédébe becsúszott tévedés kiigazítása végett *Helyreigazítást* küldtem be a Budapesti Hírlapnak és a Sárospataknak. Tisztelettel Budapest, 1928 március 26-án *Panka Károly dr.*

— **Egyházkerületi bizottsági ülések.** A tiszáninneni egyházkerület számvevőszéke és pénzügyi választmánya folyó hó 26-án tartotta ülését Miskolcon, Dókus Ernő főgondnok elnöklete alatt az 1927. évi számadások megvizsgálása és az 1928. évi költségvetés megállapítása végett. A két bizottság úgy a számadást, mint annak okmányait teljesen rendben lévőnek találta és Regéczy József pénztárnoknak lelkiismeretes és pontos kezeléséért elismerését nyilvánította.

— **A Protestáns hitelakció eddigi sikerei.** Mult számunkban adtunk hírt arról, hogy evangéliumi egyházaink hiteligényeinek kielégítésére a ref. és ev. egyház több vezérférfiának közreműködésével komoly és megalapozott mozgalom indult meg s hogy ennek a fontos kérdésnek megoldására nyilt Budapesten (Ferenciek tere 3. sz. I. em. 1. alatt) a Protestáns Központi Hiteliroda. Alig egy hete mentek szét az igénybejelentési felhívások és a hozzánk beküldött adatok, máris olyan sikerekről számolnak be, amelyek örömmel töltenek el és amelyek alapján ennek az égető kérdésnek rövid időn belül bizton remélhetjük a teljesen kielégítő megoldását. Az 1501 protestáns egyházhoz kiküldött igényfelhívásra néhány rövid nap alatt több száz érdeklődés érkezett. A tényleges kölcsönigénylések összege máris *5,742.160 pengőt* tesz ki. Ez a hatalmas összeg csak *101* egyház igénylése. A hiteligénylési ívek ugyanis csak ennyi egyháztól érkeztek be ezalatt a pár nap alatt. Mindössze 37 egyház jelentette be, hogy ezidő szerint kölcsönt nem igényel. Az eddigi igénylések fedezet szempontjából kivétel nélkül elsőrendüek. A Protestáns Hiteliroda ezúton is kéri nemcsak a többszáz érdeklődőt, hanem valamennyi egyházat, hogy igényléseiket husvétutáni hét végéig feltétlenül küldjék be.

Amikor a hitelakció iránti teljes bizalommal adjuk közé a fentieket, egyben reménységünk is van aziránt, hogy azok, akiknek neve alatt lapunk hasábjaira került ez a mozgalom, megóvják ezt az akciót a banküzletek minden olyan tulkapásaitól, melyekkel már torkig van a jóhiszemü nagyközönség Gondolunk a hitellebonyolítás abnormis költségeire, a vezérigazgatók, ügyészek és más dalai lámák káprázatos tiszteletdíjaira.

— **Sajtóértekezlet.** A *Hit és Szolgálat Mozgalma* március hó 26-án Budapesten, a Bethesda tanácstermében *Czeglédy* Sándor győri lelkész, egyházkerületi főjegyző elnöklete alatt népes értekezletet tartott a ref. napilap ügyében. Az értekezlet nagy örömmel vette tudomásul, hogy országszerte felébredt az érdeklődés a napilap iránt s a lelkesedés megindító példái mutatkoznak. A megrendelésre jelentkezők száma mintegy 4000-re megy. Jólesett hallanunk, hogy *a napilap ügye a tiszáninneni egyházkerületben áll a legjobban.* Kimondotta az értekezlet a propaganda további erélyes folytatását. Bízik egyúttal a sikerben s miután a mozgalmat veszélyeztető hasonló irányú lapalapítási kísérletek visszaléptek, annál nagyobb felelősségérzettel kezeli az ügyet s csak az összes anyagi és szellemi előfeltételek biztosítása után indítja meg a napilapot.

— **A Ker. Ifj. Egyesület titkári tanulmányútja.** Március 5-től 10-ig szemlélte meg az út 6 résztvevője a füleki, losonci, besztercebányai és pozsonyi YMCA palotákat s az azokban folyó ifjúsági munkát. A modern épületekben vannak szállodák 80—100 szobával, étkezdék 200—1000 állandó étkezővel, összejöveteli,- torna,- olvasó,-

játéktermek, fürdők, könyvtárak, Pozsonyban színház- és mozihelyiség is. Felszerelésük minden izében tökéletes. A losonci YMCA-ban talált otthont az ottani ref. theológia is, melynek 41 növendéke ott lakik, étkezik, tanúl s végez ugyanott ifjúsági munkát is. A házak és munkák vezetői magyar,- amerikai és szlovák titkárok, akik tanonc,- diák,- ifjúmunkás — magyar,- német- és szlováknyelvű csoportokban végzik a test,- értelem- és lélekfejlesztést. Túlteng az első, a testkultúra munkálása, kielégítő a második, s Losonc kivételével visszamaradt a harmadik munkaág. A cseheknek a felvidéki intézményeken kívül még 14 YMCA házuk van, melyek a háború után épültek mind amerikai támogatással. Az intézmények lassan talán ki tudják nevelni a bibliás szellemű ker. ifj. mozgalmat is és reméljük, hogy a mi kicsiny kezdeteiben is erőteljes magyar ifjúsági mozgalmunk idővel megtermi a felvidékiekhez hasonló nagy intézményeket is.

— **A Hit és Szolgálat budafoki alakuló közgyűlése.** A Hit és Szolgálat Mozgalmának életében jelentékeny fordulat állt be. Március 27-én Budafokon egyesületté alakult át, amely alapszabállyal, megválasztott tisztikarral és tagokkal siet egyházunk lelki élete megújításának szolgálatára. Az egyesületté alakulás elkerülhetetlen volt. A Hit és Szolgálat más egyesületeket nem támad s nem áll velök ellentétben. Minden erejével azok segitségére is siet. *Hitének* élő erejével mindenfelé *szolgálatot* akar vállalni. A tisztikar élén *Czeglédy* Sándor győri lelkész áll, mint elnök, a főtitkári tisztet *Bereczky* Albertre, a pénztárnokságot pedig a mozgalmat teljes erejével átértő és támogató *Vass* Vince dr., pápai theol. tanárra ruházta a közgyűlés. Megalakulás előtt dr. *Victor* János tartott *Egyházunk helyzete* címen pompás áttekintő előadást, amelyet termékeny megbeszélés követett. A közgyűlés foglalkozott még a ref. napilap és a nagygyűlés ügyével.

— **Az „Ifjúsági Egyletek" köréből.** Márc. 1-én Dobos Károly az R. K. I. E. országos titkára az ondi egyesületeket is meglátogatta. A vallásos estélyen a gyülekezethez szólva, mélyenjáró beszédben mutatott rá a cél és reménység nélkül élő világ bűneire, melyekből csak egy kivezető út van: a Krisztus. Utána az Egyletek rendes gyűlésén az az ifjúságnak tartott értékes előadást. Ugyanezen a gyűlésen történt a központi egyesületekbe való csatlakozás is. — *Ifjúsági Egyesületünk* tagjai márc. 8-án a megyaszói gyülekezetet látogatták meg. A vallásos estélyen előadásokkal, szavalatokkal és énekszámokkal vettek részt; azután az ifjúsághoz szólva, előadásaikban és magánbeszélgetéseikben bátor bizonyságtétellel hívták fel őket, hogy egyesületek alakítása által személyválogatás nélkül álljanak a Krisztus zászlója alá. Ottlétünkkor az újonnan alakult lelkes nőegylet vendégei voltunk. — *Virágvasárnapján* az egyleti tagok között bibliaismereti verseny lesz, mely alkalomból a négy legtöbbet tudó közt díjakat fogunk kiosztani, mintegy 20 P értékben.

HIVATALOS RÉSZ.

321—1928. **Körlevél.**

Őszi kerületi közgyűlésünk 12. számú határozatában a húsvét első napi perselypénzt a theologiai internátus javára rendelte. Felhívom tehát lelkésztársaimat, hogy a perselypénzt mindenünnen folyó évi április 15-ig küldjék be az illetékes esperes úrhoz. Az esperes urak pedig együttesen küldjék be az összegeket a főiskolai pénztárhoz.

Miskolc, 1928 március 26.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Alsóborsodiak figyelmébe.

A reánk váró tavaszi nagy dolgainkat illetőleg, nem akarnám bizonytalanságban tartani lelkésztestvéreimet s így miheztartás végett az alábbiakban adok egyet és mást tudtul: 1. Az egyházlátogatás ídejét április hó 14-től május 5-ig eső időre kérem elvégezni. A tanácsbíró urak és utitársaik külön megkapják tőlem az utasításokat és az iratokat, de mielőtt ezeket elküldeném, kérem *egymás között* megbeszélni a menetelük idejét, hogy összeütközések ne legyenek. Én valószinűleg április hó 15-ike körül indulok. Az egyházak, ahol még hátrálékban vannak valami fizetni valókkal, úgy intézkedjenek, ha hátrálékban maradás *fegyelmi vétség*. Tűzbiztosítási és parochiális könyvtári díj most leend beszedve. 2. Egyházmegyei gyűlésünk csak a zsinat után, tehát május 30. körül leend megtartva. Ez idő előtt 20 nappal a felterjesztéseket kérem megkészíteni. 3. Ez évben is tervbe vettem a múlt évben nagyon szépen sikerült egyházmegyei Kálvin-Szövetségi gyűlés egybehivását és pedig most is a lelkészek, tanítók és presbiter kiküldöttek teljes számú részvételével. 4. Egyházmegyénk *Hevesmegyében lakó lelkészeit és tanítóit* szeretettel kérem, hogy a hevesmegyei Tanfelügyelő úr által elrendelt amaz utasításnak, hogy Hevesvármegye térképét *a Tanfelügyelő úr útján* és pedig hozzá sürgősen bejelentve rendeljék meg, azonnal kérem eleget tenni. *A Tanfelügyelő úr várja a megrendelést sürgősen.* 5. *A Hit és Szolgálat által* rendezendő nagy gyűlésen való nagyszámú részvételre, a vezetőségtől kapott felkérés folytán, ez úton hivom fel lelkésztársaim és a gyülekezetek figyelmét. 6. A Protestáns Központi Hiteliroda a lapokban elküldötte felhívását az általuk folyósítható olcsó hitelszerzés ügyében minden lelkészhez. A mai nehéz időkben, mikor sem egyesek, sem közösségek hitel nélkül nem tudnak élni, nagyon melegen ajánlom ezt a hitelforrást gyülekezeteink figyelmébe. Hosszú lejáratú kölcsönajánlatoknál ez az első eset, *hogy 9%-on is alul van jelezve az amortizáció és az évi kamattörlesztés.* Igen előnyösnek itélem ezt az ajánlatot.

Miskolc, 1928 márc. 22.

Atyafiúi szeretettel:

Farkas István, esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 14. szám. Sárospatak, 1928 április 8.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Farkas István*: Husvét. — *Dr. Puky Endre:* A református egyháztársadalom szervezkedése. — *Dr. Kiss Sándor*: A belmisszió anyagi akadályai. (Vége.) — *Zsiros József:* Ifjúsági munka Amerikában. (Vége.) — Kálvin-Szövetség. *Dr. Hegyaljai Kiss Géza:* A Kálvin-Szövetség és a kisdedóvás. — *Péter Mihály*: Radácsy György a tanár, iró, tudós és próféta. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Húsvét.

Filippi: I. R. 21. v.

A húsvéti öröm átélői, csak hívő és hitvalló emberek lehetnek . . .

Ilyenekhez szólok! . . .

A nagy mindenségben, az ősi zürzavarból, a kezdet kezdetén — úgy született meg a harmonikus élet, hogy belekapcsolódott, hozzá simult minden, az örök fényforráshoz . . .

Emberéletünk, létünk s az isteni üdvakarat összes kérdései azóta állanak tisztán a hívő ember előtt, mióta a Krisztussal, a Krisztusban e világnak adatott s Általa át is élt megtartó kegyelem bizonyossága — a halálon, elmuláson is, győzedelmet vett, húsvéti örömben — kijelentetett.

A betlehemi bölcső felett is elhangzott az ég üzenete: *Emmánuel. Velünk az Isten!* (Máté I. R. 23.) ... de teljessége ez isteni megbiztatásnak az üressé vált koporsó felett lett: *Feltámadott az Ur, bizonnyal!* (Lukács 24. R. 34. v.)

. . . Húsvéti Igazság hát, hogy: *Él az Isten! Az Isten nem rogyhatik a sirba!*

A Karácsony bölcsőjében testet öltött az: *Ige.* A Húsvét glóriás hőse innen nő ki, indul el eget a földdel kibékítő útjára.

A bölcső ring, hajladozik! Ha isteni küldöttnek bizonykodják is lakóját az égi karok, a hitetlen, kételkedő ember szemében mégis csak: gyermek!

A húsvéti öröm megkészítője *nem igér, ...ad!* Mindent, amire ember szíve eleitől kezdve sóvárogott. *Életet, üdvösséget: mindent megadott!* Isai vesszője, a megtartó Élet és Erő, a bölcsőből kikelve virágzott, felsudárodott, fel! egészen az égig, az Isten szívéig s az általa tökéletesen bevégzett elégtétel, váltság munkája szánalomra hirta irántunk az Isten szívét! Példamutatása, irántunk való nagyszerü örök szerelme, szolgálatban, tűrésben, áldozatban való mindvégig hűséges megállása, az elvesztett Éden minden boldogságát visszaadni képes szent hatásai, megszerzői lettek: *a Húsvéti koronának!* . . .

A húsvéti evangélium megkészítője kőszirt, rendithetetlen fundamentum . . . Neki támaszkodhatom. A belőle szétáradó Erők élnek, hatnak, munkálnak: bennem s körülöttem! Az Isten boldoggá tevő megbiztatásainak örvendetes melódiáit zsongja köröttem az Élet. Nemcsak azt viszhangozza a szívem, hogy: . . . *Feltámadott az Ur bizonnyal!* . . . többet ennél! *Él a Krisztus ma is! S a Krisztus az én életem, a halál nyereségem!*

S nekem ez a bizonyosság kell! *Isten a minden a mindenekben!*

Ellenállhatatlan belső kényszer hatása alatt pattan a rügy s nyilik a tavaszi tájakon a rózsa ága; belőlről fakadó életenergiák duzzasztják a csirát, szökkentik szárba s érlelik kalászba az elhintett magot. *Életre elrendelt értékek nem sorvadnak, nem pusztulnak el!*

. . . Igézetbe ejtő erő hív, csalogat, kényszerit magához, hozzásimulni késztet az Élet Urához ha tudom, hogy nekem küldetésem itt alant az, hogy Vele, Benne és Általa élve töltsem be tisztemet s nekem a halhatatlanság magasságba vivő útjait kell megtalálnom! És jól esik keblére hajtani fejemet. Hozzá simulok. Hallgatom szavát, szive dobbanását.

És mássá, újjá formálódik köröttem az Élet! Küzdelmek nem fárasztanak. Akadályok nem rémitenek. Csalódások nem ejtenek kétségbe.

Keresztek terhe könnyüvé lesz. Temetőkertben csodák vesznek körül. Míg siratgatom halottaimat, égi tüzek gyuladoznak köröskörül. Nyilnak a mennyei kapuk s ott fenn ölelő karjat nyújtja *az ismerellen ismerős*: — az Atya s szól csöndesen és hivogatva égi hangon: „*Jöjj, haza, hozzám, édes gyermekem!*“ S már nem rettent a magam halálára való gondolás sem, mint dajka, mint édesanya gyermekbölcsőre, úgy hajol felénk a halálangyal is!

Nekem ez a bizonyosság kell! A Jézus él. Krisztus az életem s a Halál nyereségem. Ez az én húsvéti Igazságom!

S még ezenfelül többet is kell tudnom s hinnem! Ha Jézus él, példamutatása: kötelez! Aki az Életet akarja, annak az Isten ügye diadalát kell akarnia! Diadal pedig nincs szenvedések, megostoroztatás, csalódások, keresztek nélkül. S az Élet úgy szép, amint azt Isten elgondolta, elrendelte, kimérte, szabta. Nagyon fáj ez az Élet? Akkor örvendj, annál bizonyosabb, hogy rád az örök Élet útja vár! Türni, remélni s a jót bizonyosra várni, ez az Élet útja. Bátor, kemény akarással az életakarat diadalmas hősévé formálódni, ezt jelenti, izelítőt kapni: a mennyország idvességéből! *„Tudod, mi az örök élet kapuja? Sok fájdalom!“*, így tanítja a bölcs.

— — — — — — — — — — — — — — —

... Ha porig alázott nemzetemre gondolok, akkor is ez az én húsvéti Igazságom! Fel a szívekkel! *Csak az a nemzet pusztul el, melynek életében nincsenek isteni értékek!*

Nos! Megsemmisíthetetlen Életakarat örök értékei, Életszépségek egész sereg drága kincsei élnek, hatnak, munkálnak a magyar szívek mélyein! Szorítsuk magunkhoz — s Krisztushoz dédelgető szeretettel! *Az isteni értékek nem vesznek el! A Krisztus él!*

Feltámadunk!

Farkas István.

A református egyháztársadalom szervezkedése.

— Glosszák a Kálvin-Szövetség munkájához. —

Irta: *dr. Puky Endre.*

Nem egyszer volt már alkalmam nyilvánosan kifejteni, hogy soha sem várt nagyobbszerű feladat a mi református egyházunkra a hitélet kimélyítése és a karitativ munkásság terén, mint a mai nagyon komoly időkben. Egyházunk egész hivatottságát az a kérdés próbálja meg, hogy vajjon felismeri-e ebbeli feladatkörének korszakos jelentőségét? és azt, hogy csak a vallásos élet kimélyítését szolgáló belső munka és felebarátaink javát szolgáló munkás szeretet kifelé ható ereje együtt biztosíthatja eredményesen a lelki megnyugvást szomjuhozó beteg társadalom gyógyítását.

Ez a kettős cél, amelyet együtt — nem éppen találó és nem könnyen megérthető szóval — *belmissziónak* neveznek, mint igen komoly, mondhatnám végzetesen döntő feladat mered egyházunk elé. A hivatalos egyház megtette a kezdő lépéseket: megindította a belmissziói munka külső keretezését. Ezt a keretet élő tartalommal, református keresztyén lélekkel megtölteni: egyháztársadalmi feladat. Ha ezt megértettük és megtesszük: meglesz egyházunk felvirágozásának egyik főbiztosítéka és eljő egyházunk újjáéledése. Ha nem, úgy süllyedünk-veszünk; lélek nélküli szervezet maradunk; formalizmus, paragrafus, adminisztráció és bürokrácia lesznek urrá egyházunkban; idegenül fogják magukat érezni a dolgozni és alkotni vágyó emberszeretet és a vallásosság-sugalta áldozatkészség.

Mondják, hogy túlszigorúan ítélem meg helyzetünket. Nem hiszem, hogy valaki túlszigorú és sokat követelő lehessen, ha attól fél, hogy *különben egyháza belepusztul a közömbösségbe.*

Az egyháztársadalom mozgékonyabb a hivatalos egyháznál. Az áldozatkészsége jobban megnyilik mindenkinek, ha a célhoz, melyre adakozik, hozzászólása van és ha az adományok hovafordítása szándéka és kedve szerint történik. Lélektani alapja ez minden önkormányzatnak, a világinak is, amely becses erkölcsi erőket mozgósít és fejleszt. Éppen abban van minden önkormányzat eléggé meg nem becsülhető nagy értéke. Hát még az egyházi önkormányzatban, ahol az embernek nemcsak a „semmit rólunk nélkülünk“ természetes vágya valósul meg, hanem amely az ő vallásos vonatkozásaival mindenki kedélyvilágát legerősebben megragadni alkalmas.

És azután nem tagadhatjuk, hogy mint minden vallás, úgy a miénk is egy különleges világnézetet fejleszt a lelkekben. A *református világnézet* ez, amely mint ható erő érvényesülni kiván a köz,- társadalmi, gazdasági, tudományos és művészeti élet minden vonatkozásában. Mint minden vallásfelekezet, úgy mi is a magunkét tartjuk a legjobbnak és nagyon természetes, hogy azt a szellemet, mely belőle árad, óhajtanók megvalósitani az említett tereken. Éppen úgy temészetesnek kell tartanom azt, ha más keresztyén vallásfelekezetek hasonlóra törekszenek. Ez fejleszti ki a nemes versenyt a vallásfelekezetek között. Egymás megbecsülése biztosítja a vallásfelekezetek között a megértést és békességet.

Nos, ebben a *„versenyben“* is vesztesek maradunk, ha nem valósítjuk meg az egyháztársadalom tömörítését valláserkölcsi és karitativ céljainkra. Egy ízben kifejtettem már e lapok hasábjain, hogy mily nagy számban várnak ezek a célok megvalósulásra.

És a harmadik szempont (least but not last) a *nemzeti egység* szempontja Soha sem volt nagyobb szüksége a széttagolt magyar társadalomnak arra, hogy a társadalmi osztályok és foglalkozási ágak közti surlódásokat csökkentsük és a nemzeti egységhez közelebb jussunk, mint szomorú napjainkban. A református egyháztársadalom tömörülése, minthogy a nemzeti társadalom jelentékeny részét összefogja, e célnak is nagy szolgálatot tesz.

Húsvét ünnepén alázatos lélekkel és ujjongó örömmel köszöntöm az újjáéledő református egyháztársadalmat, a református szervezkedés és tömörülés rennaissanceát, amely a Kálvin-Szövetségben találta meg a maga megnyilvánulási formáját. Ez az emberi, nemzeti és vallásos igazságokra alapított szövetség hódítani fog. Persze csak ott, ahol a lélektől eltelt férfiak állanak a vezető helyre, mint pld a mi egyházkerületünkben Miskolcon, ahol közvetlen közelből volt alkalmam elragadtatással szemlélni egy *Enyedy* Andor, egy *Sáfrán* Géza lelkétől ihletett szervezkedés követésére méltó példáját.

Ha ily példák nyomán halad tovább a kálvinista szervezkedés, bizony megérjük a hitben, munkás szeretetben és áldozatkészségben feltámadó református társadalom diadalát!

A belmisszió anyagi akadályai.

(Folyt. és vége.)

Mit szóljak a díjlevél ügyekre, amelyek évek óta állandó, de elszomorító munkával terhelik egyházi bíróságainkat? Ezeket a lelkészek, tanítók saját keserű tapasztalataikból ismerik. Azon nem csodálkozik az ember, egyháztörténetünket ismerve, hogy az elmult századokban voltak, ma már a történelem ismerete nélkül mosolyt keltő díjlevelek, de azon már megáll az eszünk, hogyan lehetnek ma is olyan díjlevek, amilyenek pedig vannak. Amikor a multban egyes egyházak egész létöket egy-egy fenkölt lelkületü családnak, ilyen lelkületü lelkésznek köszönhették, megértjük, hogy a díjlevélben felsorolt javadalmak tetemes részét az illető család megajánlásai képezték és azok egy része egyenesen a lelkészre és tanítóra volt címezve, de hogy ma a társadalmi osztályokban, birtokforgalmi viszonyokban, az egyház és tagjai, lelkészei s tanítói viszonylatának felfogásában beállott szédítő változások után is akadunk ilyen díjlevelekre, ez ha talán nem is érthetetlen, de minden esetre tűrhetetlen. Mert az egyház életét ily labilis alapra bízni sem nem észszerű, sem nem célszerű. Egyházi bíróságaink ennek sok szomorú példáját látták.

Ezek az állapotok okai annak, hogy igen sok egyházban mintha nem is tudnának arról, hogy a lelkész, tanító a díjlevél útján nem az egyháztagokkal, hanem az egyházzal kerül jogviszonyba, hogy a lelkészt, tanítót nem az egyháztag, hanem az egyház fizeti. S ennek az egyházunk törvényeivel, szellemével össze nem egyeztethető felfogásnak igen káros következményei vannak, amelyeknek egyik látható tünetei: „a papot én fizetem, a rektort én tartom", ami pedig nem csak lelkészben és tanítóban kelt fájó érzést, hanem felette káros hatással van az egyház lelki életére is. Elhomályosítja azt a felfogást, hogy a lelkész épúgy az egyháznak szolgája, mint az egyháztag, csakhogy hivatalos és vezető szolgája, akinek az egyház tagjai segítőtársai Isten országának az egyház útján való építésében.

Azt kérdezhetné valaki és méltán, hogy miért nem szóltam, ha segíteni véltem annyi sok bajon. Hát én szóltam; formailag, írásban volt is eredménye, de maradt is csak írás. Éppen ezért szólok most ismét, amikor a belmisszió ügye, az ezzel kapcsolatos kérdések parancsolják, hogy rámutassak e kérdésre, mint amelyet véleményem szerint meg kell oldani, hogy a talajt a belmissziói munkálat befogadására alkalmassá tegyük.

A háborús évek alatt indokolt javaslatot terjesztettem egyházmegyei közgyűlésünk elé, amely javaslatomat elfogadva, három tagú bizottságot küldött ki: néh. Bartha József esperest, Janka Károlyt és csekélységem, azzal az utasítással, hogy e bizottság — javaslatunkhoz képest — szálljon ki minden egyes egyházba, vegye alapos vizsgálat alá annak vagyoni viszonyait, vagyonának kezelési módját, díjlevélügyeit, adózási rendszerét, hozasson a presbitériumokkal, közgyűlésekkel egyöntetü, általam nagyjában vázolt elvek alapján, de az egyes vidékek esetleg különleges viszonyai figyelembe vételével, ezek korszerű rendezésére alkalmas határozatokat és ezeket tudomásvétel s amely kérdéseket illetően szükséges, jóváhagyás végett terjesztesse fel az egyházmegyére. A kivihetőség megvilágítására megjegyzem, hogy a kiszállás napidíj nélkül, állandó részvételem mellett és minden egyházban történt volna, hogy ódium lelkészre és tanítóra ne háramoljék.

A bizottság nagyérdemű elnöke elhunyt, a munkálat kezdetét sem vette. A Sátoraljaujhelyben 1926. évben tartott lelkészi értekezleten tartott előadásom keretében a határozat végrehajtását megsürgettem s az értekezlet javaslata alapján egyhm.-i közgyülés bizottságot küldött ki a kérdésben való javaslattételre. Javaslat, amire ugyan szükség nincs, ma sincs. Véleményem szerint azonban a határozat végrehajtása ma is időszerű, sőt időszerübb, mint volt bármikor és szükséges nemcsak a mi egyházmegyénkben, de azt hiszem, egyetemes egyházunkban is.

Ez az én tapasztalaton alapuló véleményem: ha tévednék, mentse ezt egyházunk szeretete, jövője miatt való aggodalmam, amely nyilatkozatra késztetett. *Dr. Kiss Sándor.*

Ifjúsági munka Amerikában.

(Folyt. és vége.)

A már nálunk is diadalmaskodó Cserkészet (Boy Scuts) ugyanolyan szellemben működik, mint itt, azzal a különbséggel, hogy nemcsak iskolás ifjak között végzi munkáját, hanem a társadalom minden rétegét egyesíti; itt a vallásos cél mellett nagyobb szerep jut a nemzeti s a gyakorlati munkára való nevelés céljainak. Felszerelésük az amerikai viszonyokhoz illő. Külön könyvnyomdájuk, könyvkereskedésük s ipari műhelyeik vannak.

Egy dolog van, amiért az amerikai diák pénzt kap: az olvasztó kohó munkájában való részvétel. Evening School-nak hivják, másképen americanizálás a neve. Ezeknek az esteli iskoláknak az a rendeltetése, hogy beolvasszák az Amerikában élő idegent (green horn-t) Amerika masinájába. A betűvetésnél, kiejtésnél kezdik; mindig nemzeti dolgokról beszélnek (amerikai zászló, történelem, nemzeti nagyságok élete stb.) Ennek az iskolának két csoportja van: a kezdőké és a haladóké. Az eredményt csak az ismeri, aki köztük él s velük dolgozik.

Páratlan a maga nemében az is, amit az ifjak önállóságra nevelésénél megengednek s kifejtenek. Gyermeket megbántani (még szülőknek is), büntetést von maga után. A felnőttek kötelessége a nevelés, tanács és vezetés, az ifjak joga elfogadni, vagy elvetni az irányítást. Amit a szülők nem tudnak elérni, elvégzi s kiformálja a mindig uralkodó amerikai lélek (american spirit). Egyedül álló példa az egész világon, amit Amerika vezetősége ezen a téren szolgáltat. Minden esztendőben egy napra az United States összes tanulói egy eminens student-et választanak maguk közül president-té. S az a tanuló a meghatározott napon annak rendje és módja szerint elfoglalja az

állam elnöki szék[illegible] végzi az elnök minden az napra előírt teendőjét. A következő napok újságjai hosszú cikkekben kritizálják eljárását, rendelkezéseinek inkább hátrányos vonatkozásait emelvén ki. De megmondják róla a jót és érdemlegest is.

Előttem fekszik a Pennsylvania-Egyetem katalogusa. Örvendve olvasom, hogy a legkedvesebb amerikai professzoromat: Dr. Barton-t, a keleti kutatások igazgatójává választották. Iskolája Bagdad-ban van. 50 amerikai egyetem támogatja munkájában. Levelezésünkben Amerikáról lévén szó, legutóbb ezt írta: Amerika akkor lesz nagyon boldog, ha annyi ember fog menni a templomokba, amennyi a moziba. — Hát Magyarország mikor lesz boldog? Mikor??...

Ond. *Zsiros József.*
ref. lelkész.

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

A Kálvin-Szövetség és a kisdedóvás.

Nem győzöm elégszer olvasni azt a pompás munkatervezetet, mellyel az országos szervezőbizottság elnöke megrajzolja a térképét a Kálvin-Szövetség terjedési lehetőségeinek. Örömmel látom a hozzászólásokból is, hogy mindenütt megértéssel, a régvárt kezdeményezésnek szóló lelkendezéssel fogadják. De a tervezet készítője eleve kijelentette, hogy bővítést, jobbítást ő maga lát a legszívesebben. Amit én mondani akarok, az bizonnyal benne van a vitéz Sáfrán Géza terveiben, én csak szeretném még jobban kibontakozva, mintegy önálló helyre emelve látni.

Abból az elvből indulok ki, hogy nekünk a Szövetségünk meggyökereztetéséért le kell nyúlni a lelkek és a társadalmi rétegek legmélyére is. *Életkorok szerint is* át kell járni a munkánknak a magyar élet minden mélységét. Éppen azért, hogy úgy mondjam, szinte a bölcsőig utána kell nyúlni az embereinknek. Ezért bátorkodtam felvetni a Kálvin-Szövetségnek a *kisdedóvással* kapcsolatos viszonyát.

Nálunk — sajnos — a kisdedóvás, stilszerű kifejezéssel élve: babacipős korszakát éli. Abban első volt Magyarország, hogy nagyon korán, már 1828-ban, megnyilt itt az első kisdedóvó, biedermájeres édeskességgel Angyalkert néven. De abban már nem lett Magyarország első, hogy ezt a beláthatatlan fontosságú intézményt tervszerűen kiépítse. Nem tudta diadalra vinni még a vezércikkes Kossuth sem, aki benne volt a kisdedóvót pártfogó egyesületben, részt vett az alapvető tervezetek kidolgozásában, de annyi dolgot adtak neki a nagy magyarok, hogy nem ért rá felkarolni, napsütésre emelni a kismagyarok dolgát.

És az a csudálatos, hogy ebben megmaradt a régi szinvonalon, ha ugyan vissza nem fejlődött, a mai magyar élet is. Kossuth oly természetes gesztussal mutat rá, hogy Széchenyi grandiózus alkotása, az Akadémia mellett sürgősen ki kell építeni a népnevelés két alapbástyáját: a kisdedóvodát és a népiskolát — és hol vagyunk ma is ennek a gondolatnak a következetes végiggondolásától? Áttanulmányoztam Klebelsberg igazán korszakos érdemű miniszterünknek vastag kötetre menő művelődési tervezeteit s egy bámulatos hiánya van: nem szól a kisdedóvásról. Pedig ez sorrendben előbbvaló, mint a 8 osztályos népiskola.

Sokat beszélnek református egyházunk erőinek szervezetlenségéről is, de hallgatással mellőzik a kisdedóvás tervszerű kiépítését. Tisza István a birtokain saját költségén emelt óvodákat. Nagy lelke nagy hiányt igyekezett pótolni. Van egy-két egyház, ahol református óvoda van. De ha statisztikát akarnánk készíteni, ez a rovat a legtöbb helyen üresen maradna.

Mit tehetne a kisdedóvásért az a Kálvin-Szövetség, mely éppen a református társadalom sebeinek a gyógyítását írta nemesszívűen a munkatervébe? Én egészen szerényen csak annyit kérek, hogy *tartsuk ezt a kérdést is nyilván.* Hangoztassuk a szükséget s ha lehet, egy-két helyen próbáljunk valami mintát adni, hogy mit lehet tenni e téren is. Gondolok például valamelyik gyártelepre, hol a munkás- és népjóléti kérdésekkel kapcsolatban erre, mint legnagyobb szükségre kell rámutatni.

Gondolok különösen a *falu óvodájára.* Kaptam felszólítást, hogy foglalkozzam azzal: mikép valósulhat meg a Ksz. falun? Ott fontos lesz rámutatni, hogy mit tehet Szövetségünk az itteni ijesztő hiányok pótlására. Szinte lehetetlennek látszik a kérdés megoldása, ha arra gondolunk, hogy a Kálvin-Szövetség maga állítson fel óvodákat. Épületet emelni, okleveles óvónőt beállítani, orvosi kezelést biztosítani — ez sok egy magyar társadalmi egyesületnek. De súlyos lehet a Szövetség szava, ha várost, községet, államot buzdítunk ennek a munkának a megtételére.

És nem látszik olyan képtelennek a dolog, ha például a kérdésnek házi megoldására gondolunk. *Napközi otthonok* is sokat könnyítenek a dolgon. Elég volna egy szobát kibérelni és beállítani egy leányt, aki például a vasárnapi iskolások vezetésében bizonyult ügyesnek s reábízni, hogy 10—15 gyermekkel foglalkozzék állandóan s ne kellessen mindannyiszor megremegni a szívünknek, ahányszor autó vágtat el az úton, hogy volt-e gondja a gépvezetőnek a porban játszó gondozatlan gyermekekre. Van egy más mód is, különösen nyáron. Németországi útam egyik legvirulóbb emléke, amit Nürnbergben láttam. *Utcai óvoda.* Egy fás, árnyas téren óvodai padok, középen a földön homokban játszó cseppségek. Ül felettük őrangyaluk: az óvónő. A másik táblájában a közkertnek: vízmedence, benne lubickoló amorettek. Áll felettük a gondozójuk és gyönyörködik bennük...

Nem lehetne nálunk is nyárára összeszedni egy csomó gyermeket azokból, akikre a szülője otthon talán rázárta az ajtót, vagy hátán hurcol a mezőre? Egy játék, egy nyitva van az aranykapu, egy füzértánc, egy Pósa-versike, egy Hozsánna-ének, egy tréfás egyszeregy, óh milyen sokat tehetne, hogy ezek a viaszlágy arcok annak

a mására formálódjanak, aki őket a Jordán mentén simogató szeretettel magához édesgette.

Ennek a népjóléti munkaágnak: a nem iskolaköteles kiskorúak gondozásának a kérdését ajánlom a Kálvin-Szövetség vezetőinek megértő figyelmébe. *Dr. Hegyaljai Kiss Géza.*

Radácsy György a tanár, író, tudós és próféta.

Ez a kegyeletes hangú közlemény a nyomorúságos összeköttetés miatt, amellyel elszakított ref. testvéreinkkel vagyunk, nem kerülhetett be a Radácsy-emléklapokba. Elkésve adjuk közé, mint a megszállt tiszáninneni egyházkerületiek fájó részvétének szavát. Szerk.

Akármennyire el voltunk is készülve arra, hogy Radácsyra is nemsokára rákerül a sor, hogy Ő is elmenjen a minden élőknek útján: mégis, mikor vettem a hírt, hogy „elvégeztetett", mélységesen megrendültem, mert távoztával olyan érték veszett el, melyet nagyon sokáig nem lehet pótolni. Ha valaha, most mondhatja el a sárospataki ősi kollégium is, a tiszáninneni egyházkerület is, a magyarországi ref. egyház egyeteme is, de meg mi is, itteni kálvinisták és magyarok: „Jaj nekünk, leesett a mi fejünknek koronája."

Ahogy itt ülök az íróasztalom mellett, mint a filmvásznon a nagy esemény, úgy vonul el előttem egész fenséges élete. Három szakaszában elevenül meg előttem az élete képe: mint még egész kis gyermek előtt, később, mint tanítványa előtt, végül abból az időből, mikor már én is harcos társa lettem az életben.

Mint kis fiu, csak úgy távolról, lehet mondani, csak a külsejéről ismertem őt, aki már akkor is akadémiai professzor volt. Jól emlékszem rá, mikor egy-egy óraközön kint futkároztunk a kollégium udvarán: az órájára menő Radácsy alakja ki-kibukkant előttünk, jövén otthonról, a kórház mellett. Én igen élénk fantáziájú gyermek voltam és már olvasgattam Homér Iliását Vályi Nagy Ferenc egykori pataki professzor fordításában. És ahogy elment mellettünk az a szép szál magas férfi, mintha remekbe lett volna kifaragva a gyönyörű test, magas homlokával, fényes szemeivel, kissé hanyag, nehéz lépteivel, odaképzeltem magam Trója falai alá és nagy csodálkozással rátekintve, úgy gondoltam, ilyen lehetett Priamos, vagy Hektor, vagy Ajax, vagy a többi hadverők.

Később, midőn a theologiára kerültem, megismertem azután a lelkét is s megtudtam, boldogan tudtam meg, hogy a lelke is olyan hatalmas, mint csak a kiválasztottaké lehet. Sok jeles professzorom volt, de be kell vallanom, hogy egyik sem gyakorolt reám, a fejlődésemre, az életem irányára olyan hatást, mint Radácsy György. Ha a tudóst nézem benne, szakmájának oly művelője volt, mint kevés abban a korban. Az ó és újszövetség nyelvébe, lelkébe, titkaiba talán senki jobban bele nem pillantott nálánál. Az ószövetség fenséges nyelvét oly klasszikus szép magyarsággal, oly költői varázszsal nálánál senki jobban visszaadni nem tudta. Bizonyság rá a revideált bibliának által fordított részei. Különben nemcsak fordításaival tünt ki már akkor, hanem minden írásával, amelyek bizony halomszámra jelentek meg tőle tudományos és egyháztársadalmi lapjainkban és folyóirataínkban.

De mégsem a tudománya, a sokoldalu képzettsége emelte előttünk Radácsy Györgyöt bámulatos magasságba, hanem méginkább a lelke ragyogó szépsége. Kevés professzor volt, aki azt a hivatást, amelyet Isten reábízott, olyan igazi küldetéssel végezte volna, mint Radácsy. Mikor a kathedráján ült, mintha a tárgyainak, az előadás tárgyainak, egy-egy prófétának, egy Ezsaiásnak, egy Nehémiásnak, egy-egy apostolnak, egy Péternek, egy Pálnak, egy Jánosnak a lelke ragyogott volna a szemeiben. Ilyenkor úgy képzeltük, hogy a Babilonból hazatérő zsidók éneke az ő ajkán talán még szebben csendült fel s hogy Pál apostol vagy Péter tanubizonysága a Krisztusról nála hivatott tolmácsra talált. Mikor ott ült a kathedráján, mintha Meliust, vagy Szegedi Kiss Istvánt, vagy valamelyik más reformátorunkat láttam volna, oly izig-vérig protestáns volt; s úgy szerette a protestantizmust, mint az elviharzott 400 esztendő alatt senki jobban, és az életemet merem tenni rá, hogy ha hitvalló időkre lett volna szükség, amikor meg kellett volna mutatni, hogy nem drága az életünk a Krisztusért: Radácsy György minden habozás nélkül kész lett volna odaállani a hitvallók, a martyrok soraiba... Mikor ott ült a kathedráján, egyetlen tanárnak az arcán sem lehetett tapasztalni azt a boldogságot, hogy ő egy négyszázéves kollégiumnak a tanára, azé a kollégiumé, melyet a Perényiek alapítottak, a Rákócziak, a Vayak dajkáltak. Soha senki nem volt boldogabb sárospataki kollégiumi tanárságának tudatában őnála és ezt az elhivatást soha senki gazdagabb kamattal vissza nem fizette. Azt is mélyen éreztük, hogy szerette a tanítványait s érdeklődött minden dolguk iránt, s igyekezett őket minden jóra nevelni, az ifjú szárnyait édes szeretettel bontogatta, mindent elkövetett, hogy a keze alól kikerült növendékek ne csak tudományos ismeretre tegyenek szert, de erősek legyenek jellemben, hivatásuk szeretetében, becsületben, puritánságban, mint amilyen volt ő, akinek ezek a fogalmak nemcsak az ajkán éltek, de egész lényéről visszasugároztak. Mindezeken felül senki példásabb, tisztább családi életet nem mutatott fel a tanítványai előtt, mint követendő példát, mint ő.

Később a sors úgy hozta magával, hogy szinte atyai barátommá vált. Sok alkalom volt rá, hogy a szívünk dobogását közel érezzük egymáshoz akár a Sárospataki Lapok révén, akkor azon viszonynál fogva, melyben mint vizsgacenzor Sárospatakra be-bejártam, akár úgy, mint tisztviselőtársa a tiszáninneni egyházkerületen s amilyennek ismertem, mint diák, olyan volt, de még tisztább fényben ragyogva előttem, mint a küzdelemben vezéreim. E közös munkálkodásunk közben láttam, önkénytelenül is észrevettem, hogy milyen boldognak érzi magát, hogy akik valaha tanítványai voltak, most küzdőtársaivá, eszményeinek követőivé váltak, akár egy olyan védelemben, mint aminő volt a sárospataki főiskoláé, akár abban az őszinte részvétben, mely ezt a nagy embert,

annyi fáradozása, olyan áldozatos élete után egy ízben annyira méltatlanul érte. Mióta leszakadtunk édesanyánk kebeléről, mióta szétszóródtunk egy nekünk idegen, egy ránk nézve mostoha, nagyon mostoha világba: azóta talán kétszer láttam Radácsy Györgyöt. Már törődött volt, nem panaszkodott, de láttam a szemében, hogy mintha ezt akarná mondani: a harcot megharcoltam, a hitet megtartottam, most már én is nyugalmat várok. Magáról már nem, vagy csak keveset beszélt. De mikor sorsunkról értesült: azok a beszédes, delejes szemek egyszerre kigyultak: Ti pedig csak harcoljatok tovább. Ezt tanultátok, erre vagytok hivatva. Öltözzétek fel a hitnek sisakját. Ezek voltak az utolsó felejthetetlen szavai hozzám.

Ha egy tikkadt májusi napon felhő vonul át és megáztatja a szomjas földet, milyen áldó imádság kél fel az emberek ajkáról. Radácsy György, mint tanár, mint író, mint tudós, mint próféta több mint félszázadon harmatozott a szívekre. Mennyi zokogva áldó sóhaj kíséri az ilyen embert az örökkévalóságba. Leteszem e szívemből fakadt cypruságat sírhalmára és lelkemből kívánom, legyen nyugodalma csendes, emlékezete örökké áldott.

Gálszécs. *Péter Mihály*
egyh. k. főjegyző,
konventi, zsinati jegyző.

IRODALOM.

* **Dr. Hegyaljai Kiss Géza: Kossuth Lajos. Élet- és jellemrajz. I. rész. Sylvester kiadás.** — Hegyaljai Kiss Géza e munkácskában, melyben Kossuthot akarja a nép széles rétegeivel megismertetni, hálás feladatra vállalkozott. Sokan próbáltak már Kossuthról népszerűsítő munkát írni, de több lelkesedéssel és szeretettel aligha nyult valaki e témához. Kossuthról írni magyarok számára mindig aktuális lesz, manapság azonban a belső aktualitást külsők is támogatják: a magyarság különleges helyzete s a magyarországi és amerikai Kossuth-szobor leleplezése. E művecske igen részletesen tárgyalja Kossuth életét, működését s igyekszik rámutatni azokra az erőkre, melyek Kossuthot a nemzet vezérévé, apostolává avatták. A lelki diszpozicióik, a családi és iskolai nevelés keretein belül és kívül s általában mindenütt azt kutatja szerzőnk, mi tette Kossuthot azzá, amivé lett: mi tette a magyar nemzet vezető egyéniségévé, a magyar ideálok megtestesülésévé. Mindenütt Kossuth, vagy a kortársak szavainak idézésével igyekszik megvilágítani Kossuth jellemét s cselekedeteit; így alakítja ki az olvasó előtt a vallásos lelkületü, törhetetlen munkaerejű, nagy jellemszilárdságú, hazája s nemzete ügyéért élni-halni kész héroszt.

Szigorúan tárgyilagos akar maradni s nem téveszti szem elől, hogy mindig Kossuthnak kell az előadás gyújtópontjában állania. De ép a szigorú következetességre, tárgyilagosságra való törekvés okozhatta azt, hogy Széchenyivel nagyon is röviden végez, holott Széchenyi nélkül Kossuth el sem képzelhető. De még fontosabb lett volna a nemzetiségi mozgalmak népszerű ismertetése; igazán nemzetnevelő munkát végzett volna, ha népszerű stilusban 30—40 sor szentelt volna e kérdésnek. Általában vannak dolgok, melyeket népszerűsítő munkában nem szabad köztudomásúaknak feltételezni, ép azért pár sorban rájuk kell világítani. — A szabadságharc I. részének (téli hadjárat) tárgyalása után a kápolnai csatát követő márc. 4-iki egységesítő rendeletet *röglön* kellett volna ismertetnie s hozzá egy kis elmélkedést fűznie. A tavaszi hadjáratot pedig, mely az egész szabadságharc s általában a magyar áldozatkészség, élniakarás és vitézség súlypontja, élesebben, határozottabb színekkel kellett volna megrajzolnia. A magyar szív ma is ezekből a tettekből meríthet legtöbb lelkesedést, önbizalmat! A dicsőséges fegyvertényeknek nem szabad szertefolyniok, hanem kidomborítván őket, velük, általuk indokoljuk a függetlenségi nyilatkozatot, legalább külsőleg; a belső indokolást a márc. 4-iki rendelethez fűzött megjegyzések önként szolgáltatják. Attól nem kell félni, hogy a tárgyilagosság csorbát szenved, hiszen mindenütt Kossuth a spiritus rektor.

A jó tollú szerző nem veszi rossz néven, ha a szent ügy érdekében kérjük, hogy a II. részben azzal a valóban utánozhatatlan népszerű stilussal írjon, melyet a Pesti Hírlap hasábjain volt szerencsénk megismerni és élvezni. Különben őszinte köszönetünket tolmácsoljuk ezért a munkájáért s hisszük, hogy egy lépéssel előbbre vitte szent célunkat, ép azért nagyon melegen ajánljuk azok megértő szeretetébe, kik a néppel közvetlenül érintkeznek (lelkészek, tanítók, jegyzők, leventeoktatók). Pár sajtóhibát leszámítva a munka kiállítása pompásan sikerült, a címlapon közölt kép azonban el is maradhatott volna. *Tárczy Árpád.*

* **„Ha megszólal a trombita"** címmel Szombathy László mezőkövesdi hitoktató lelkész hazafias tűzzel telített, irredenta színművet írt, amit március 15-ének 80. éves fordulója alkalmából igen szép erkölcsi és anyagi sikerrel adott elő a mezőkövesdi működedvelők köre, mely társaságnak saját szinháza van. A hazaszeretet ápolására és az ifjúság ilyen irányú nevelésére kiválóan alkalmas munka, amely e jeles tulajdonsága mellett egyúttal irodalmi értékű is, levente és más működedvelő előadásra nagyon ajánlható. Értesülésünk szerint a tehetséges, befelé élő szerző és derék munkája iránt már is érdeklődés nyilvánul magas helyről és így valószínű, hogy az értékes, tiszta, magyaros és gördülékeny stilusu darabot megszerzik levente célokra. Örömmel köszöntjük fiatal lelkésztársunkat s irodalmi munkásságához sok sikert kívánunk!
P. P.

* **A Keresztyén Család.** A reformátusok hetenként megjelenő napilapja, új külsőben, nagyobb terjedelemmel, egyre szívesebben látott hírnökként kopogtat be azokhoz, akik számára mindig nélkülözhetetlenebb táplálékká válik: a keresztyén családokhoz. Jobb a papírja, tisztább a nyomása, terjedelme szinte megkétszereződött, az éven, a Téli Ujsággal együtt, már 24500 példányban jele-

nik meg, szemben a tavalyi 16.000-es példányszámmal. Szeretettel ajánljuk újból ezt az izmos lapot a gyülekezeteknek és vezetőiknek pártfogásába.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Lapunk olvasóinak szívből kívánunk áldott húsvéti ünnepet.

— **Halálozások.** *Özv. Fejes Istvánné szül. Tóth Karolina*, b. e. Fejes István volt püspökünk özvegye március hó 27-én 88 éves korában Sátoraljaújhelyben elhunyt. Mély részvéttel adjuk közzé halála hirét és megindult szívvel teszünk tisztességet a távozó emlékének. Nem volt sem a köz-, sem az egyházi élet szereplő asszonya. A régi stilusú nők közé tartozott. A család, a külső rendre kényes, a nagy igényű ház szorgos, a fáradhatatlanságig munkás, meglepően gondos, de vezetni és parancsolni is tudó lelke volt, akinek gondviselésszerű szerep jutott a Fejes István életében. Feldúlt fészket talált a sátoraljaújhelyi paróchián, sok anyátlan gyermeket és egy hatalmas szellemű férfit, aki körül összeomlottak az élet külső keretei. S ettől az időtől fogva az egyébként erős akaratú nő, aki külső megjelenésében is markáns vonásokkal tünt ki, nagy vagyonával és élete összes tevékenységével csak egyet szolgált, a Fejes István egyházi és irodalmi munkásságának lehetővé tételét. Ebben a szolgálatban csodálatosan hű, kitartó és nagyvonalú volt. A történeti érdemeket szerzett egyház- és iskolakormányzó férj munkabírásának, függetlenségének és acélossá vált erejének titka a névtelen nő áldozatkészségében is rejlik. Férje halála után nem volt életének célja. Üressé lett számára a világ. Nagy halottjának megépítette a sírboltot. S márc. 30-a óta 15 évi szakadatlan készülés után ővele álmodja az örökkévalóság álmát. Temetése nagy emlékeket ébresztve, márc. 30-án volt. A koporsó felett Kiss Ernő esperes tartott Példabeszédek könyve 12_3 alapján megindító beszédet s a sárospataki főiskolai énekkar és a sátoraljaújhelyi egyházi énekkar énekelt megható énekeket.

Szalay Ilona asszony, néhai *Tóth Sámuel* volt serkei lelkész, a régi gömöri egyházmegye főjegyzőjének s tanácsbírájának özvegye 22 évi boldog házasság, 38 évi özvegység után 87-ik évében március hó 24-ikén visszaadta lelkét Teremtőjének. Temetése Szinben március hó 26-án volt. A lelkészlakon Fodor György perkupai lelkész jellemezte a reform. papnék nehéz hivatását, súlyos megpróbáltatásait, szenvedéseit, küzdelmeit — de örömeit is, szokott ékesszólásával emelvén a veszteséget szenvedett gyászolók és gyásztisztességtételre megjelent nagy közönség lelkét a minden vigasztalás örök kútfejéhez: Istenhez. A sírnál Dózsa Jenő szinpetri lelkész tartott alkalomszerű imádságot. A nagyon megpróbált, sokat szenvedett édes anyának, imádságos ajkú lelkészözvegynek legyen áldásban emlékezete!

— **Uj lelkészek.** A rafajnaújfalusi egyház febr. 19-én iktatta be lelkészének Szilágyi Endre, volt vári s. lelkészt. Szepsibe, Kovács Béla elhunytával Csáji Pált, eddigi segédlelkészt hívták meg egyhangúlag az ottani reformátusok. A szalókai gyülekezet Ruszka Bertalan ungvári segédlelkészt választotta meg lelkészének. Mindhárom lelkipásztor theologiánk növendéke volt, pásztori munkájukra Isten gazdag áldását kérjük.

— **Felmentő itélet.** Lapunk sok olvasójának van tudomása arról, hogy *Ván* Benjámin két évvel ezelőtt megjelent könyvének kritikája, illetőleg a Kálvinista Szemlének azzal kapcsolatos közleménye miatt rágalmazási pert indított a lap szerkesztője, dr. Sebestyén Jenő ellen. A törvényszék felmentő itélete után a királyi itélőtábla is, ahová az ügy felebbezés folytán került, helybenhagyta a felmentő itéletet, igazságot szolgáltatván Sebestyén Jenő dr.-nak, ki egyháza igaz érdekeinek mindig bátor és dicsérendő munkásságú szószolója marad bizonyára ezután is. Azt gondoljuk különben, hogy a Ván Benjáminok által indított pörökhöz az egyházi fegyelemnek is kellene némi közének lenni, ha t. i. a Ván Benjáminokat a *testvéri közösség érzése* nem tartja vissza a pöröktől.

— **Választások Felsőborsodban.** 1. A *Botos* József nyugdijbavonulásával megüresedett *parasznyai* lelkészi állásra egyhangú meghivás útján *Szabó* Lajos segédlelkész, 2. a *Somogyi* Pál lemondásával üresedésbe jött *zilizi* lelkészi állásra szintén egyhangú meghivás útján *Kövér* Pál kondói lelkész választatott meg. 3. Az üresedésben levő egyhm-i tanítói képviselői tisztségre az egyházak nagy többségének szavazatával *Balogh* János hangácsi tanító választatott meg.

— **Leánycserkészek kiállítása.** A 62. sz. Lorántffy Zsuzsánna cserkészleánycsapat március 27-én nyitotta meg kiállítását a kollégium tanácstermében, melyet a kézimunkák, iparművészeti cikkek izlésesen rendezett tömege szinte zsufolásig megtölt, bizonyságául a cserkészleányok agilitásának s női ideált szolgáló nemes törekvéseinek. A kiállítást Lindenmayer Antonia, a leánycserkészek országos elnöknője nyitotta meg.

— **Ker. Ifj. Egyesületi Munka.** A *dunaszentbenedeki* ref. ifjúsági konferencián *száz fiatalember* vett részt. Az *Ébresztő* áprilisi száma közli az ifjúsági munka öt heti részletes programmját. A *kisújszállási K. l. E.* házépitését határozta el. A *putnoki egyesület* tagjai elhatározták, hogy a nyáron elvállalják néhány hold búzának a learatását, hogy igy szerezzenek pénzt az egyesületi munka céljaira.

— **Téli gyülekezeti munka Bőcsön.** A Belső- és Külsőbőcs község református hiveiből álló bőcsi egyházban komoly odaadással folytak a népnevelési munkák. November 7-től április 4-ig tartatott a villanyfényes templomban 21 (a múlt idénnyel együtt 41) vallásos este; ezeken dr. Hegyaljai Kiss Géza lelkész tartott 21 Bibliamagyarázatot és 24 előadást, felölelve *Bőcs története* cimén a község és az 1546-ban már fennállott egyház történetét. Elhangzott iskolásoktól, leányegyesületi tagoktól és leventéktől 72 szavalat, melyeknek be-

tanítását a lelkész neje végezte, aki foglalkozott a Leányegyesülettel és rendezett két szinelőadást is. A leventék elméleti továbbképzése novembertől februárig tartó rendszeres tanfolyamon történt, melyet Belsőbőcsön Szilágyi Benő, Külsőbőcsön Bíró László kántortanító végzett. Nagy János tanító igen szép eredménnyel végzi a vasárnapi isiskolások képzését, mely az év végéig tovább folyik, úgyszintén a leányegyesületi munka is a lelkészné vezetésével. Szilágyi Benő rendezett egy szini előadást, melynek jövedelmét a Borsodmegyei Tanitók Házára küldte, Tóth Lajos tartott egy vetítő képes előadást a Kálvineum javára s tartott egy irredenta vetített képes előadást a Faluszövetség kiküldöttje. Minden héten könyvosztás is volt a leányegyesületi és népkönyvtárból. A gyülekezet minden munkát készséggel támogatott s a vallásos estéket 500—1000 lélek látogatta. Járt a Téli Újság 84 példányban, a Keresztyén Család Naptára elfogyott 100 példányban. A múlt éven kötött 23 házasságból 22 tiszta református volt. Az úrvacsorázók száma eléri az összlétszám egyharmadát.

— **Rövid hirek.** A sárospataki egyház ref. óvoda felállítása érdekében tett lépéseket. — *Czike Ferenc* tiszaladányi lelkész nyugdíjazását kérelmezi. — A *zemplénagárdi* egyház főgondnoka, Dr. Barathy Béla országgyűlési képviselővé választatott. — A *pácini egyházközségben* Lénárt Ferenc szektáriust a temetőben való önkényes helyfoglalásért a ricsei főszolgabíró 120 P. bírsággal sújtotta. — *Taktaszada* a második iskola céljára telket vásárolt. — A *mezőcsáti Kálvin-Szövetség szeretetvendégségén* Molnár Mária ismert nevű missziónárusnőnk vállalkozásának segélyezésére 50 pengő gyűlt össze.

— **A Prot. Központi Hiteliroda a következők közlésére kéri fel lapunkat:** *Egyházaink hitelügye a megoldás felé közeledik.* Az evangéliumi egyházaink beruházási hiteligényeire indított mozgalom sikeréről már beszámoltunk. Ennek az akciónak fontosságát senki előtt sem kell hangoztatni, aki tudja, hogy egyházaink e tekintetben milyen sanyarú helyzetben vannak. Épen ezért örvendetes, hogy az amerikai kedvező kölcsönajánlatra egyházaink sietnek igényeiket bejelenteni. A hitelakciót lebonyolító Protestáns Központi Hiteliroda (Budapest, IV., Ferenciektere 3. I. em. 1. szám) már két hete áll az egyházak rendelkezésére. Az igénylések első tíz napjának számszerüen nagyon szép eredménye már nagy lépés a teljes siker felé, azonban számos egyház igénylése hiányzik. Ezuton is figyelembe ajánljuk, hogy az ünnep utáni hét végéig feltétlen szükséges az igénylések beküldése, vagy hogy legalább a későbbi beküldés határidejét közöljék a Hitelirodával, mert ez a feltételek még kedvezőbbé tételére nyújt módot.

— **„Mortalium Animos...“ pápai enciklika.** Abból indul ki, hogy az embert sohasem izgatta jobban a testvériség vágya, mint ma s hogy ez szolgái motivumul arra, hogy vallási téren is egyesíteni akarják az emberiséget, a ker. emberiséget elsősorban. S itt az elmúlt évek ilyen irányu mozgalmaira gondol, különösen arra a nagy ökumenikus mozgalomra, amelyet elsősorban *Söderblom* upsalai érsek szolgál s amelynek egy grandiózus kongresszusa volt 1926. évben Stockholmban. A pápa mélyen elítéli ezeket a mozgalmakat, mert olyannak látja azokat, hogy arra alkalmasak, hogy atheizmusra és naturalizmusra vezessenek. Inti a róm. kath. püspököket, hogy miképen viselkedjenek ezekkel a mozgalmakkal szemben. Majd a leghatározottabban kijelenti, hogy az az egység, amelyet ezek a mozgalmak céloznak, már megvalósult, t. i. a római katholikus egyházban. Hangsulyozza, hogy az egység csak közös hit alapján lehetséges és pedig annak a hitnek az alapján, amelyet a római egyházi tan őriz tisztán és minden tévedéstől menten. Az egyház által őrzött ez a kijelentési igazság semmiképen sem tehető paktum tárgyává, ezért az apostoli szék sohasem is vehet részt ilyen tárgyalásokon. Hangsulyozza, hogy az egységnek nincs más útja, mint visszatérni az egyházba s ezért azt az óhaját fejezi ki, hogy a reformátorok tanai által megfogottak visszavezettessenek az egyház áldó karjaiba.

A pápának erre az enciklikájára *Söderblom* érsek: *„A pápai szék és az egyház egysége“* c. írásában válaszolt. E válaszában egyfelől rávilágít arra, hogy mi tette szükségessé az enciklika kiadását, az t. i., hogy a római egyház kebelén belől is *különböző* vélemények és magatartások nyilvánultak meg e mozgalmakkal szemben, hogy t. i. a római egyház részéről is sokan rokonszenveznek ezekkel a mozgalmakkal, akik Stockholmban és Lausanneben is résztvettek, ha csak mint vendégek és hallgatók is. Másfelől a pápaság által kifejésre juttatott egységgel szemben hangsulyozza, hogy a *protestántizmus által inaugurált e törekvések ökumenikusak, katholikusak a szó igazi értelmében, mert ezek egyedül evangéliomiak.* Hangsulyozza, hogy az igazi egység nem az egyformaságban van, hanem a különböző árnyalatú ker. irányzatok összefogásában és hogy épen ezért ezek az ökumenikus mozgalmak nem is akarták a keresztyénség egyes irányzatai közötti különbségeket elejteni. Majd Ján. ev. egy igéjére támaszkodva ezekkel fejezi be irását: „Eljön az idő, amikor sem Jeruzsálemben, Rómában vagy Konstantinápolyban, Wittenbergben vagy Genfben, vagy Canterburyban vagy Moszkvában vagy Bostonban nem imádják az Istent. Eljön az idő és már itt van, amikor az igazi imádók lélekben és igazságban imádják az Atyát. Isten lélek és akik Őt imádják, lélekben és igazságban kell, hogy imádják.“

HIVATALOS RÉSZ.

Alsóborsodiak figyelmébe! 1. A virágvasárnapi perselypénzt *azonnal* kérem a dékáni hivatalhoz küldeni. Sokan elszoktak — e szükséges — rend betartástól. 2. A héten minden lelkészhez megküldött kérdő íveket, az elemi iskolai tankönyvekről, kitöltve hivatalomhoz kérem küldeni. Boldog ünnepet kívánva, atyafiúi szeretettel vagyok Miskolc, 1928 április 12. *Farkas István*, esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 15. szám. Sárospatak, 1928 április 15.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Lord Rothermere* válasza. — *M. J.*: Egy megjegyzés a missziói munkáról szóló törvénytervezet zsinati tárgyalása előtt. — *Győry Kálmán*: Mártha és Mária. (Költemény.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Lord ROTHERMERE válasza

a Zemplénmegyei Református Tanítók Egyesülete üdvözletére.

„Vitéz Nyitray Károly úrnak, Hernádnémeti. Magyarország. Kedves Uram! Köszönöm üdvözlő levelét, amelyet a Zemplénmegyei Református Tanítók Egyesülete részéről küldött. Nagyon jól meg tudom érteni azokat az érzéseket, amelyekkel azok, akik a tanítói pályán működnek és az ősi hazában maradtak, szemlélik az adott helyzetet. A jövőre nézve azonban nagy felelősség súlyosodik Önökre. Meg vagyok győződve, hogy ezt a felelősséget a magyar nemzet nagy történetéhez méltó módon fogják valóra váltani. Magyarország jövője azok kezében van letéve, akiknek nevelése most Önökre van bízva és nekem nincs kétségem a felől, hogy Önök a gondjaikra bízott gyermekek lelkébe bele fogják oltani a hűségnek és hazafiságnak azt a szellemét, amely őket egy nemes nemzet nemes polgáraivá fogja tenni akkor, amikor eljön az idő, hogy vállalják a nemzeti élettel járó felelősséget. Vagyok kész híve: Rothermere.“

Egy megjegyzés a missziói munkáról szóló törvénytervezet zsinati tárgyalása előtt.

Csak most, a zsinat küszöbén érezzük igazán a kínos hátrányát annak, hogy mennyire nem volt az utóbbi években — a súlyos nyomdai viszonyok miatt — egyházi életünknek elegendő publicitása. Most üt nagyon károsan vissza, hogy egyházi lapjainkban — szűkre korlátozott terjedelmük miatt — nem lehetett a legégetőbb kérdéseket sem fontosságukhoz mért terjedelemben fejtegetni és egyházi közvéleményt teremteni.

Szétküldte pl. a napokban a zsinatelőkészítő bizottság *a magyarországi református egyház missziói munkájáról szóló törvénytervezetet.* A megvitatnivalóknak milyen tömege van ebben a tervezetben előttünk, amelyhez alig foglalt állást még lelkészi karunknak egy tekintélyes része is, nem is említve egyházunk nem-lelkészi tagjait, akik a zsinat törvényhozó munkájában részt fognak venni.

És milyen áldással biztat egyházunk ezirányú élettevékenységének erőteljes megindítása, ha az valóban egyházunk életföldének talajából nő ki és nem mesterkélten ráaggattatik arra. Mennyire alaposan megvitatandó, hogy amennyiben az egyház missziói tevékenysége végtére sem az egyházi törvényből táplálkozik, minek kell a missziói munkát illetőleg a törvénykönyvbe kerülni.

Legyen szabad egy kis kitérést tenni.

Gyakorlott, sőt avatott kézből kaptunk két évvel ezelőtt (1926 febr.-ban) egy törvénytervezetet a már szinte elodázhatatlanná vált kérdésről, *az egyháztagok fegyelmezéséről.* Most kerül a Dr. Révész Imre előadásában ez a tervezet a zsinat tárgyalási asztalára. A tervezet az egyházmegyék többoldalú megvitatása és az előadó gondos tanulmányozása után sok változáson ment át. S mégis a törvénycikk hathatós és teljes életbeléptetésének mennyi előfeltételéről beszél az előadói javaslat. (L. az Egyetemes Konvent zsinatelőkészítő belmissziói ügyi albizottságának jelentése az egyháztagok fegyelmezéséről szóló törvénytervezetről, 47—52. lapokon.) S Dr. Révész Imre külön cikket is ír a *Reformáció*ban (1928. évi áprilisi szám: A gyülekezeti fegyelmezés ügye a zsinat előtt), amelyben kifejti, hogy „mindazok a lelkipásztor-testvéreink, akik az egyháztagok fegyelmezésének visszaállítása szükségességéről meg vannak győződve s mellette akár a nyilvánosság előtt, akár magánérintkezéseik során szót emelnek, igyekezzenek *mindig a lehető legmagasabb elvi szempontokig felemelkedni* s ezekre és ne a részletkérdésekre tegyék a főhangsulyt. (Reformáció 70. l.) S ennyi óvatosság után is egyenesen aggodalmatkeltőnek kell tartanunk az előadói javaslatnak a törvénytervezet indokolásában, a 49. lapon felvetett gondolatát, a törpegyülekezeteket illetőleg, ahol ezt

olvassuk: „ötszáz léleknél kisebb gyülekezetek *rendszerint* csak az esetben maradhassanak önálló anyaegyházközségek, hogyha minden állami vagy külső segítség nélkül, tisztán önerejükből is képesek önálló lelkészi állást fenntartani; ellenkező esetben kötelesek bizonyos hosszabb határidőn belől lelkésztanítóságot, illetve tanítólelkészséget szervezni, más egyházközséggel vagy egyházközségekkel társulni stb."

Őszintén megvalljuk, hogy mélységesen fájlaljuk, hogy ilyen nagyértékű előadói javaslatba ez a pont belekerült. Amennyire kívánatos, hogy lelkésztanítóságok és tanítólelkészségek felállíttassanak, de lehetőleg *új gyülekezetekben*, amelyeket *tanyákon*, szórványokban, csekély ref. lélekszámmal bíró helyeken szervezzenek, vagy végső szükségben ott, ahol a vallás- és közoktatásügyi miniszter a tankötelesek kevés száma miatt a tanítói államsegélyt megvonja, éppen olyan mértékben kell, hogy meglévő anyaegyházközségeinkhez az utolsó csepp vérig ragaszkodjunk s ne engedjük felmerülni azt a gondolatot, amelyet Románia Erdélyben ref. gyülekezeteink elsorvasztására már sikeresen gyakorol, hogy t. i. az ötszáz lelken alúli gyülekezetektől megvonja a lelkészi fizetéskiegészítő államsegélyt. Egyházunknak micsoda megrendülése következnék be, ha mi magunk akarnánk ezt a gondolatot érvényesíteni. Tiszáninneni egyházkerületünkben van egy derék egyházmegyénk, az abaúji egyházmegye és ***51*** anyaegyházközségéből ***40*** ben ötszázon alúli a lélekszám. Nem inkább arra kell-e törekednünk, hogy állami és egyetemes egyházi segéllyel ezek a bizonyára nagy anyagi terhekkel küzdő egyházközségek elbírhatatlan terheiktől megszabaduljanak, de továbbra is mint önálló egyházközségek éljenek.

S ha még az egyházfegyelemmel kapcsolatban is aggályos gondolatok merülnek fel a reformlelkesedés buzgalmában, mennyivel kísértőbb a veszedelem, hogy az egyház missziói munkájáról szóló javaslat kellő megvitatás nélkül kerülhet a zsinat asztalára.

Ennek előadói javaslatát Forgács Gyula és Dr. Révész Imre készítette; azonban a tervezet stilusa és koncepciója Forgács Gyulára vall, akit e kérdés jónevű theoretikusa gyanánt ismerünk. De bármilyen lendülettel, bízó reform-kedvvel és nagy optimizmussal van összeállítva a javaslat s bármennyire árasztja a kérdés felkarolását, egyetlen megjegyzést mégis kell tennünk.

Fenyeget a törvényjavaslat kellő megvitatása nélkül az a veszély, mintha lenne egy templomi igehirdetést, vallástanítást, kultikus cselekményeket végző, alsóbb-felsőbb iskolákat szokványos módon fenntartó, egyházmegyei, kerületi és konventi közigazgatást, bíráskodást teljesítő, nehézkes, kisebb értékű és külsőséges életű, ***hivatalos*** egyház és lenne egy evangéliumi lendületü, bensőséges, lelki, missziói egyház, amelyben a Szentlélek Isten végzi a maga csodáit. Holott az az imádságunk, hogy Isten lelke az egész és osztatlan, egységes egyházunkat ébressze fel és hassa át. Tehát mielőtt a Forgács Gyula kedves álma szerint szervezendő 50 missziói lelkészi állásból (l. a törvénytervezet iratának 20 l.) csak egyetlenegy is tényleg létesülne, a már meglevő 1055 ref. lelkészi állás betöltői végezzenek a lelkipásztori tevékenységtől elválaszthatatlan belmissziói munkát. S a helyett, hogy mint az indokolásban olvassuk (17. l.): „az *egyházmegyei missziói lelkész sorba*" járná a gyülekezeteket s ott *nemcsak a lelkésszel és presbiterekkel, hanem a gyülekezet tagjaival együttesen és külön-külön is foglalkoznék*, maga a gyülekezet törvényes és hivatalos lelkésze lenne ez a belmissziót is végző lelkész, aki a más sarlóját a maga buzatáblájába bevágni csak annyira engedi, amennyiben ez a hivatalos egyházalkotmányi függésből következik és ennek a törvényes szervén át történik. Mert sokszor hallottunk már arról, hogy a messze földön pásztori charismájukról ismert lelkészek a saját gyülekezeteik szektás, közömbös, ellenünk reverzálisokat adó, egyháziatlan tagjaival szemben tehetetlenül álltak.

S milyen felemelő lenne, ha a papiroson elképzelhető módon eltervelt évi 10 milliárd korona igénybevétele helyett (Forgács Gyula a tervezet 21. lapján kevesebb személyre számítva, még évi 20 milliárd koronát is összegyűjthetőnek ír), ha — mondom — egyszer már úgy is megpróbálnánk adni újabb, több és hatalmasabb áldásokat gyülekezeteinknek, hogy az nem jelentene újabb és több anyagi terhet az ő számukra. Vagy legalább is megfordítanánk a sorrendet: előbb a lelki áldások jöjjenek, utána az anyagi erőmegmozdulás, a felébredt hit tanúbizonyságtételei.

Tehát anélkül, hogy a törvénytervezethez a legtávolabbról is érdemben hozzá akarnánk szólni, örömmel üdvözöljük annak megjelenését, — régi óhajtásunk teljesült az ügy szőnyegrehozatalával — egy megjegyzésünk van:

tétessék az le a zsinati tárgyalás előtt az egyházmegyékhez, sőt presbiteriumokhoz, hogy az élet rostáján átmenve, áldásként vonuljon be egyházunk törvénykönyvébe. *M. J.*

Márta és Mária.

Uram, tudom, hogy szépen szólasz,
De engedj még, én vagyok Márta,
Nem mélázom; mire való az?
Dolgozom és nem nézek hátra.

Ám lásd, ez a balga Mária
Veled társalog, nap-nap után . . .
Ha messze vagy, beteg, sír, árva;
S hervad mint fű básáni pusztán.

Az Úr mosolyg; látja mind Ő jól.
Igy volt mindig; az élet ilyen:
Mártára hát elismerőn szól,
S szeme kedvvel Márián pihen.

Mert Márta csak e föld neveltje,
Hasznos, de ilyen van ezernyi.
Drága gyöngy a Mária lelke,
Zúgó tenger mélyébe rejtve:
Fáradsággal lehet meglelni.

Győry Kálmán.

IRODALOM.

*** Rácz Lajos: A történelmi matérializmus és a vallás.** A „Magyar Jövő" nyomdaüzem és lapkiadóvállalat R.-T. kiadása. Miskolc 1928. 8° 121 l.

Az illusztris szerző e munkát a Magyar Tudományos Akadémia II. osztályában mutatta be az 1925. évben. Örömmel állapítjuk meg, hogy az úgy tárgyánál, mint tartalmánál fogva méltó a magas helyhez, ahol azt Szerző bemutatta. Tárgyánál fogva széles mezőn kellett tájékozódnia, sok anyagot kellett összehordania, a nagy munka azonban becses megállapításokat eredményezett a vallásra, a keresztyénségre.

Ámbár Szerző a történelmi matérializmus elméletét genetikusan és kritikailag tárgyalja, munkája lényegében apologetikai munka, a vallásnak, a keresztyénségnek apologiája a történelmi matérializmus vallásellenes felfogásával szemben. Mindenkor hálás a vallásnak ilyen szempontból való tárgyalása, a fenti munkában is élesebben domborodik ki a vallás *sui generis* volta s a történelmi matérializmus azon felfogásával szemben, hogy egyedül a gazdasági tényezők a társadalomformálók, jobban kidomborodik a keresztyénségre vonatkozó ama becses megállapítás, hogy az társadalomformáló, világteremtő hatalom. A munka aktualitásánál fogva fokozott figyelmet érdemel, mert hiszen abban a keresztyénségnek mai legnagyobb ellenfelével való egybevettetését találja az olvasó, ezért különösen lelkipásztortestvéreink számára igen gyümölcsöző tanulmány.

Közelebbről nézve a könyv tartalmát, megtaláljuk abban a történelmi matérializmus gondos ismertetését és sokoldalú bírálatát. Majd a történelmi matérializmus elméletével ellentétben ismerteti a vallás eredetét a primitiv népek életében, a keresztyén vallás eredetét, a reformáció okait és előállását, mindenütt rámutatva a vallás jelenségének *sui generis*, elsődleges voltára. Végül a vallás társadalomformáló erejének igazolására hoz fel történelmi bizonyságokat, a perzsák vallását, a héber prófétaságot, a ker. vallást, abban különösképen kiemelve a kálvinizmust.

*** A Theologiai Szemle** (szerk. *Csikesz* Sándor) húsvéti számot adott ki (1928. évi 1—2. sz.) A 112 lapos kis kötet elején *dr. Szabó* Aladár ad egy súlyos szavú bibliamagyarázatot. Dogmatikai tanulmányt közöl *Bányay* Lajos Hiszek egy, közönséges, keresztyén anyaszentegyházat címen, amelynek erősebb a historiai, mint a systhematikai megalapozottsága. A szerzőt (a kiváló szerkesztővel együtt) arra kell kérnünk, hogy a jövőben (vagy a különlenyomatban) az idegen nyelvű idézeteket magyarúl adja, mert nem mindenik olvasó érti, hogy „Augustinus — prédestinációtana és egyháztana „onverzoend" állnak egymás mellett" stb. (Theol. Szemle 30. l.) A nagyszorgalmú dolgozat különben egyházi életünk mai problémáinak elvi megvilágítása szempontjából is sok tekintetben aktuális. A kisebb közlemények közt van Marton János: A mai görög protestantizmus és Dr. Karner Károly: Mandaeizmus és őskeresztyénség c. dolgozata. A Külföldi szemle, Hazai irodalom és a Folyóiratok szemléje most is gazdag tartalmu. Az ismertetések közt kiválik a Dr. Filep Gusztávé, aki néhány könyvisnertetésében — az úgy gondolt objektivitás szine alatt bő mértékben kellemetlenkedik kiváló, sőt legnagyobb íróinkkal szemben. Fanyar, sőt olykor ízetlen hangú megjegyzései vannak, amelyek éppen megjegyzés jellegük miatt töredékesek, elnagyoltak, a benső összefüggést nélkülözők, sőt ellenmondásosak. Dr. Makkai Sándornak pl. a Filep Gusztáv egyik megjegyzése szerint „a vérbeli író nagy készsége adatott" (Theol. Szemle 98. l.), de már a másik ballábú mondat szerint Ravasszal összemérve a Makkai „stilusa halovány, fejtegetése száraz, józan", ami nagyon lesujtó volna Makkainak a Filep által Ravasszal szemben megállapított önállóságára és arra a bizonyos „vérbeli írói készségre" nézve, ha tényleg igaz lenne. S e nem éppen Plutarchos-i párhuzam megvonása után minden átmenet nélkül azt állítja kritikus kedvében Filep Makkai püspökre: „Nem a képzelet és szív, de a tanult fő hatalmának benyomását teszi ránk", ami megint nem talál, hiszen Makkai Sándorban az a nagy, hogy „a képzelet és szív" megragadó, csodás hangjai mellett a végső gyökerekig ható ismerete is van, ami égmagasságban áll a „tanult fők" száraz, receptiv tudása és okvetetlenkedő pedantériája fölött. Ennél az ismertetési módszernél aztán előfordul, hogy amikor a zordon itéleteket végigélveztük, még akkor sincs a leghalványabb fogalmunk sem pl. a Makkai Sándor írói sajátosságáról, homiletikai értékrendszeréről, igehirdetésének akár a hazai, akár a külföldi egyházi beszédirodalomban való helyéről, irányáról, a Makkai theol. felfogásának, élet- és világnézetének végső alapjairól stb. Az ismertető számára ennek a munkának az elvégzése, úgylátszik, nehezebb, mint az apodiktikus vélemények leadása. S még egyet. Ha megszívleli Filep Gusztáv, amit Pál apostol mond Efezusi lev. 4: 15-ben („Igazságot kövessetek szeretetben"), más képet ad Vásárhelyi Jánosról is, akinek két kötetét (V. J.: Bizonyságtétel. Egyházi beszédek. 1925. Tudom, kinek hittem. Egyházi beszédek. 1927.) ismerteti, de úgy, hogy az egyik szavával ugyanám veri azt, amit a másikkal mondott. Vásárhelyi Filep szerint egyrészről „olyan lelkész, aki nyitott szemmel nézi az embereket és a kort és a jelen Erdély magyar emberének problémáira, sub specie aeternitatis szemlélvén kora rettenetes katasztrófáit, bízó szívvel az Ige örök fényét vetiti" (Theol. Szemle 90. l.), másrészről azonban V. csak „szerény, tanult pap, aki holtig tanul, aki a külső bizonyítás fegyvereit forgatja inkább és nem annyira belső bizonyosság erejével győz meg", akinél „a határozott egyéniség eredetiségének hiánya" megállapítható és a „pongyolaság", akinek két kötete „inkább az eszméltetés számára jelent meg és nem minden részében számít az egyházi irodalom történetében való elkönyvelésre." Ha dr. Filep Gusztáv valóban szeretettel merül el egyházi irodalmunk termékeiben, amint azt íróink megérdemlik, dr. Hegyaljai Kiss Gézánál is talál olyat, amire pl. önmagának is szüksége volna: t. i. pompás írói készséget és lelkes olvasó tábort, mert

ilyen fulánkos írásai inkább elriasztják még másoktól is — mint megnyerik az olvasókat, akik bizonyára szívesen látják, ha a tudás szerénységével, a szeretet megnyerő hangján közli egyébként jobb modorra érdemes ismereteit, amelyeket mi Ef. 4: 15. parancsa alapján, a darabos külső dacára is kiemelünk. *F. R.*

* **Böszörményi Jenő** szentesi lelkész *Verőfényes úton* címmel egy 8 íves elbeszélés kötetet ad ki. A könyv teljes jövedelmét a szerző a Soli Deo Gloria balatonszárszói diáküdülője javára engedi át. A mű ára 2·50 P. Portó 30 fillér. Megrendelhető: Soli Deo Gloria-Szövetség. Budapest, IX. Kálvin-tér, 7.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A Kossuth-zarándokútban** résztvevő Dr. *Meczner Béla* ny. jogakadémiai tanárt megkérte a köziskolaiszék, hogy a főiskola képviseletét vállalja el, tegyen egy virágszálat egykori halhatatlan tanítványának amerikai szobrára és az ott élő tanítványoknak adja át forró üdvözletét. Dr. Meczner még haza sem ért, de már írta, hogy nagy szeretettel viszonozták a küldött üdvözletet, s többen ajánlatot tettek, hogy a pataki iskola növendékei részére ösztöndíjat fognak összeadni, hogy ott folytathassák tanulmányaikat. Egy kiszakadt vérünk, aki nem is volt pataki diák, Charles *Eisler*, a főiskola missziós feladatainak méltánylásául máris küldött 2 utalványt 15—15 dollárról, az idén legjobb érettségit tevő fiúnak és leánynak, — s igéretet tett szép, meleghangú, hazafias levelében, hogy 5 éven át, évi 15—15 dollárt küld a legjobb érettségit tett pataki diáknak, nemre és vallásra való tekintet nélkül.

— **Holland tanár előadása.** Dr. Hepp Viktor amsterdami theol. tanár ápr. 19—20 án Sárospatakon is látogatást tesz és előadást fog tartani.

— **Lelkészválasztás.** Az abaúji egyházmegyébe kebelezett *telkibányai* egyházközség választóinak nagy többsége *Kádár* József nyirii ref. lelkészt hívta meg a f. évi május 1-én nyugdíjazás folytán megüresedett lelkészi állásra.

— **Hihetetlen** az, amit a *Pesti Hirlap*ban olvasunk, hogy a magyar katholikusok koszorúját a new-yorki Kossuth-szoborra Nemes Antal püspök, aki a koszorút Serédy hercegprimás megbízásából vitte, a newyorki érseki helynök tiltakozó közbelépése folytán nem helyezhette volna le. Ha igaz a kinos incidens, sajnálnunk kell magyar katholikus testvéreinket s különösen főpapjainkat, hogy egyházuk lelketlen exclusivitása ilyen sulyos összeütközésbe hozza őket hazafias lelkük elemi erejű érzéseivel

— **Felhivás a debreceni ref. kollégium volt növendékeihez** cimen Karai Sándor kollégiumi, S. Szabó József főgimn., Dr. Erdős Károly lelkészképző-int. és Dr. Veress István tanítóképző-int. igazgató aláírásával felhivás jelent meg, amely a debreceni főiskola összes volt növendékeit a Debreceni Kollégium volt diákjainak országos szövetsége megalakítására hívja fel. A megalakulás napjául máj. 6-a tűzetett ki. Előző napra esti 8 órára ismerkedő estet hirdetnek.

— **Rövid hirek.** Az *aggteleki* cseppkőbarlang negyedik kijáratán az első útat Kaffka Péter mérnök és felesége tette meg. Útjukra Fodor Géza jósvafői lelkész imádsága mellett indultak el. — A *tiszalúci ifjúság* husvét első napján, vasárnap este működvelő-előadást tartott a Ref. Nőegylet javára. — Debrecenben az *Ady-Társaság* egyre erőteljesebben igyekszik ápolni a nagy író kultuszát.

— **Ajánlás.** Nyári szünidőre, lelkészek mellé kisegítőül vagy helyettesül melegen ajánlunk egy III. évet végzett komoly, lelkiismeretes, szolgálatkész, ügyes, teljesen árva theologust. Cim a Kiadóhivatalban.

— **Az „Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat“**, egyházunk jól felfogott érdekében, szeretettel kér minden lelkészt és tanítót, hogy hassanak oda, *hogy híveink, Társulatunk útján, a velünk szerződéses viszonyban álló és jótékony céljainkat támogató Gazdák Biztosító Szövetkezetenél eszközöljék biztosításaikat. Különös figyelmükbe ajánljuk most a jégkár elleni biztosítást.* A „Gazdák“ kartellen kívül áll, legjutányosabban biztosít, legméltányosabban kártalanít. *Nagyon fontos azonban, hogy minden biztosítási ajánlatra a felvételkor ráirassék a „Ref. Jóléti“ jelzés.* Ezt az ellenjegyzést rávezetheti akár a lelkész vagy tanító, akár maga a biztosító fél, vagy a biztosítást felvevő egyén. A helyi ügynök is felhatalmazható erre. *Az ellenjegyzés nélküli biztosítások nem iratnak jótékony céljaink javára.* Minderről híveink felvilágosítandók.

HIVATALOS RÉSZ.

377—1928. **Pályázat.**

Pályázatot hirdetek az abaúji egyházmegyébe kebelezett nagybózsvai lelkészi állásra. Javadalom: 20 magyarhold szántóföld. Minden munkáját a hívek teljesítik. 6400 □-öl rét; kétszeri fűtermését a hívek lekaszálják és behordják. Az ingatlanok adóját az egyház fizeti. A hívek gazdatagjai adnak 32 m^3 fát. A közös erdőben van egy telek utáni fajzási joga, mely 6—10 m^3 fának felel meg. Párbér címén 6 hektoliter búza és 6 hektoliter rozs. Ez az adófizetők száma szerint változik. Személypénz a hívektől: ezidőszerint 110 30 P. 12 db marhalegeltetési jog. Államsegély: évi 1052 a. k. Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázat beadásának határideje 1928 május 6. Az okmányok *Cziáky Endre* espereshez Abaújszántóra küldendők.

Kelt Miskolcon, 1928 április 9.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Értesítés. Alsóborsodi lelkésztársaimnak esperesi megbizásból tudomásukra hozom, hogy az egyházlátogatók a lelkészektől az egyh.-kerületi özv.-árva gyámtári járulékot 2 évre, — 1926-ig — fogják beszedni, éspedig a békebeli 4—8 és 12 ar. kor. helyett ugyanannyi pengőt évenként. Szeretettel: *Román Ernő* e.-m. dékán.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 16. szám. Sárospatak, 1928 április 22.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Makláry Károly:* Egyházunk pénzügyi kérdései. (Vége köv.) — *Fodor György:* Pár szó a „lelkészek alkalmazásáról szóló törvénytervezethez.“ — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Egyházunk pénzügyi kérdései.

Budapesten a januári theol. konferencián tartott előadás.

Kétségtelen, hogy egyházunk egész élettevékenységét élénk lobogásra fogja szítani az összeülő zsinat. Nagyon sok „legfontosabb“ kérdésről lesz szó, amint az már most is jelentkezik az egyes törvénytervezetek hírlapi megbeszélésénél. Szerény felfogásunk szerint az egyház lelki munkájának hatalmas előfeltételét képezné, ha viszonylagosan megnyugtató megoldást tudnánk elérni két pontra nézve. Ha t. i. egyik oldalról a lelkészi fizetésrendezés szerencsés megoldásával viszszaadhatnánk lelkészeinket lelki munkájuk végzésének és másik oldalról gyülekezeteink tagjai az adócsökkentési segéllyel mentesitteténnek elbirhatatlan terheiktől. Nem bénitja-e állandóan minden munkánkat ennek a két szirtnek halálos fenyegetése? Ennek a súlyos aggodalomnak a nyomása alatt hivjuk fel a figyelmet az alább következő, terjedelmes, de nagyértékü cikkre. * *Szerk.*

A szellemi problémák az anyagi kérdésekkel szoros kölcsönhatásban állanak. Nincs a világon olyan eszményi, vagy lelki intézmény, mely az anyagi erőforrásokat nélkülözhetné. Az egyház sem nélkülözheti! Magyar ref. egyházunk épen az anyagi megkötöttség miatt nem képes a lelki feladatok egész sorát megvalósítani.

Épen ezért érdemes és kell is olykor-olykor a speciálisan anyagi vonatkozású problémákkal is törődnünk és foglalkoznunk.

Az a tárgykör, melynek előadására megtisztelő megbízást nyertem, olyan tágas, olyan széleskörű, hogy annak részletekbe menő és minden fontosabb ágazatát felölelő kifejtésére minden egyébtől eltekintve, már csak a rendelkezésemre álló idő rövidsége miatt sem vállalkozhatnám. Épen ezért az előadási témát lekorlátozom erre a címre: „Egyházunk pénzügyi kérdései az államsegély és az egyházi adózás szempontjából.“ Lényegileg ugyanis ez a két forrás az, melyből ref. egyházunk anyagi ellátásának szűken csörgedező vizei erednek.

Békebeli államsegélyünk a kongruán és lelkészi korpótlékon kívül évi 3,195.200 aranykorona volt. Ezt az összeget utalta át az állam az Egyetemes Konventhez 1. az adócsökkentési alap, 2. az orsz. lelk. nyugdíjintézet és 3. az egyházi közigazgatás céljaira egészen 1919-ig. 1919 szept. 27-én értesítette a VKM. az Egyetemes Konventet, hogy ezután a triánoni béke következtében idegen állami imperium alá került országrészekre eső államsegélyt nem fogja kiutalni és e címen 800.094 K-át tényleg levonásba is hozott. Az igy megmaradó 2,395.106 K át pénzünk értékének fokozatos csökkenése következtében számszerűleg évről-évre jelentékenyen emelte, de az emelés a rohamos értékcsökkenés arányával megközelítőleg sem állott junktimban. Később bátor leszek számszerűleg kimutatni, hogy mai államsegélyünk a békebeli államsegélynek még $^1/_3$ részét sem teszi.

Ref. egyházunk állami segélyét a VKM. az 1927/28. évi állami költségvetésben 2 főcím alatt veszi előirányzatba. Az egyik főcím: „Hozzájárulás az alsópapság illetményeihez“, a másik főcím: „Egyéb hozzájárulások.“

Az alsópapság illetményeihez való hozzájárulás címén a prot. egyházak részére 2,077.908 P van előirányozva, amiből a ref. egyházra 1,611.625 P esik. Ebben az összegben van egybefoglalva a lelkészi kongrua és a mult év július elseje óta ismét folyósított korpótlékok együttes összege.

Ez az előirányzat a mult évihez képest mindenesetre örvendetes jelenség, mert e címen a mult évihez képest 571.124 P-vel nagyobb összeg van előirányozva.

Aggályosnak találom azonban a Kultuszminiszter úrnak a költségvetési előirányzathoz fűződő indokolásában olvasható következő kommentárját: „A kormány által a lelkészek anyagi helyzetének megjavítása érdekében tett intézkedések közül ki kell emelnem a lelkészi kongruák folyamatban levő revizióját is. Az 1908. évi XIV. t.-c. 11. §-a értelmében ugyanis az e §-ban megjelölt jövedelmi tételek közül a termény- és munkabeli szolgáltatások pénzértékének megállapítása mindenkor csak 10 évre szól s annak elmultával újabb megállapí-

tás eszközlendő. Ez a jövedelmi revizió a háború előtt az 1913. évi XXXVIII. t.-c. 6. §-ának indokolásában kifejtett okokból, a háború alatt és az azt követő években pedig a rendkívül nagy árhullámzások miatt a gyakorlatban nem vitetett keresztül. Revizió alá kell tehát vennem a lelkészi állások jövedelmét abból a szempontból, hogy a mintegy $^1/_4$ évszázad előtt történt megállapítások, illetve az államsegély mértéke a kongruatörvény alapján mennyiben felelnek meg a mai állapotoknak. E revizió során a lelkészi állások jövedelmei újra értékeltetnek, az állami jövedelemkiegészítések összegei a változott viszonyoknak megfelelően újból állapíttatnak meg. E revizió az 1913. évi XXXVIII. t.-c. 6. §-ában nyert felhatalmazás alapján a lelkészi korpótlékok újbóli engedélyezésével és az 1928. évi január hó 1-én életbe lépő V. korpótlék életbeléptével kapcsolatban a korpótlék szempontjából a nem kongruás állásokra is ki fog terjesztetni." Az alsó papság javadalmazására megállapított összegekből a költségvetési év folyamán esetleg elérhető megtakarításokat az egyházak egyéb terheinek könnyítésére óhajtom felhasználni."

Ebből a kommentárból nyilvánvaló, hogy a kultúszminiszter úr az összes lelkészi javadalmakat közelesen revizió alá vonja. A kongruás papságok jövedelmét újból fogja értékelni, aminek következménye előreláthatólag az lesz, hogy az eddig folyósított kongruát sok egyháznál teljesen megfogja szüntetni, a legtöbbnél pedig lényegesen alább fogja szállítani. A nem kongruás papságok jövedelmeinek reviziója pedig a folyósítandó korpótlék összegének lényeges alábbszállítását, illetve teljes megszüntetését fogja eredményezni. Ez a szándék világosan és félreérthetetlenül kiolvasható a kultuszminiszter úr fenti indokolásából, melynek utolsó pontja egyenesen rá is mutat az e címen elérhető u. n. megtakarításokra.

Régebben nyilvánosságra hozott álláspontomból kifolyólag egyénileg nem emelhetek kifogást a kultuszminiszter úr azon szándéka ellen, hogy a lelkészi javadalmakat revizió alá kívánja vonni. Az 1894. évi összeírások alapján szerkesztett u. n. „Jelentő ívek" adatai ma már tényleg nem a valóságnak megfelelőleg tüntetik ki a lelkészek javadalmi összegeit. A miniszter úrnak a revizióra törvényben biztosított joga is van. (1913. XXXVI. t.-c. 6. §.) Ámde ez a jog semmiképen sem szolgálhat indokul arra, hogy az idők folyamán szintén túlhaladott 1600 K-ás lelkészi fizetés továbbra is fenntartható legyen. Az egyetemi képzettséggel bíró lelkészek semmiképen sem osztályozhatók az állami altisztek, szolgák, kapusok rangsorába, avagy még azon is alul. Ha már a tanítók számára megnyilt a VIII. s meg van igérve a VII., sőt a VI. fiz. osztály is, a lelkészekéhez hasonló kvalifikációju tanárok és áll. tisztviselők előtt nyitva van még az V. fizetési osztály is, akkor a lelkészeket nem lehet az utóbbiaknál alábbvaló tisztviselőknek minősíteni.

Ám csinálja meg tehát a kultuszminiszter úr a kilátásba helyezett reviziót, — minthogy erre törvényes joga van, — de ugyanakkor állapítsa meg azt is, hogy a lelkészeket kvalifikációjuk és nemzetvédelmi munkásságuk alapján megilleti ugyanaz a fizetés, ami az állami, törvényhatósági és más tisztviselőket a IX—V. áll. fizetési osztályokban és fokozatokban megilleti. Az elrendelő revizió alapján állapítsa meg minden lelkész helyi járulékból eredő javadalmát, mint azt a tanítói állásoknál is tette s a helyi javadalmat egészítse ki azon fizetési osztály megfelelő fokozatáig, mely a lelkészt szolgálati évei alapján a hasonló kvalifikációju állami tisztviselő fizetéséhez mérten megilleti.

Ez a lelkészi fizetésrendezés az állami költségvetés jelenlegi előirányzatán belül is minden akadály nélkül keresztülvihető. Ugyanis az 1927/28. évi állami költségvetésben a prot. alsópapság illetményeihez való hozzájárulás címén 2,077.908 P van előirányozva. Ebből az előirányzatból a mult évi megosztás arányszáma szerint a ref. alsópapságot 1,611 625 P illeti.

Bizonyosra vehető, hogy a revizió keresztülvitele után a ref. lelkészek helyi járulékának országos átlaga évi 2400 pengőn nem fog alul maradni. Ezzel szemben a ref. lelkészek átlagos szolgálati évi 24—25 évre számítható, ahol a tisztviselőket automatikus előlépés alapján évi 3.984 P fizetés illeti.

Ez azt jelenti, hogy országos átlagban minden ref. lelkész fizetését 2.400 P-ről 3.984 P-re, vagyis 1.584 P-vel kell az államnak kiegészítenie. Magyarország területén ma 1055 lelkészi és önálló hitoktatói állás van. Ha az 1.584 P-t 1055 állásszámmal megszorozzuk, az eredmény 1,671.120 P-t tesz ki, vagyis körülbelül ugyanazt az összeget, ami az 1927/28. évi állami költségvetésben a ref. papság illetményeihez való hozzájárulás címén előirányozva van.

A fizetésrendezésnek ez a módja sok méltó keserűséget oszlatna el és sok jogos kívánalmat elégítene ki. Megszünnék általa a lelkészi fizetés minimumának megalázó és a lelkészi tekintélyt lealacsonyító megállapítása s lehetővé tétetnék a fizetésnek a szolgálati idő arányában való automatikus emelkedése, amiről a lelkészeken kívül minden hivatali szolgálatnál gondoskodva van.

Az ellen azonban élénken kell tiltakoznunk, hogy az országos törvényhozás által egyenesen a lelkészi fizetések kiegészítésére megszavazott költségvetési irányzatból a lelkészek bőrére eszközöltessenek megtakaritások. A különben is mostoha ellátásban nyomorgó s koldusszegény életviszonyok között tengődő ref. papság sovány kenyeréből ne igyekezzék az állam megtakaritásokat eszközölni még akkor sem, ha ezek a megtakaritások egyéb egyházi intézmények állami segélyezésének intenzívebb felkarolására volnának fordíthatók. Legyen a kultuszminiszter úr a nemes célok szolgálatában álló egyházi intézmények iránt nagylelkü, hiszen nem közönséges mértékkel értékelhető jellemvonásához tényleg az is illik, de ne a sanyarú szegénység keserves kenyerén nélkülöző ref. papság rovására!

Az 1927/1928. évi állami költségvetésben „Egyéb hozzájárulások" címe alatt a prot. egyházak részére 1,953.200 P van felvéve. Ebből a

mult évi arányszám szerint a ref. egyházat 1,421.929 P illeti, vagyis 572.129 P-vel több, mint a mult évben, amikor e címen 849.800 P volt előirányozva. Ez mintegy 60%-os emelkedésnek felel meg. Ez összegből a kultuszminiszter úr az egyházigazgatás, építkezés, valamint az általános hitéleti égető szükségletekről és az egyháztársadalmi közvetlen kapcsolatoknak államkormányzati szempontból nélkülözhetetlen mélyítése körüli kiadásokról kíván gondoskodni, melyek a háború és ezt követő pénzügyi katasztrófák folytán állottak elő és amelyeknek komolyabb állami felkarolásáról ezideig nem lehetett szó. Ugyancsak ebből a többletből bizonyos összegeket rendkívüli építkezési kölcsönök annuitásának fedezésére óhajt a kultuszminiszter úr lekötni.

Hát bizony ezek a célok mind égető szükségletek kielégítése után sírnak. Szükség van az utolsó fillérre is. Hiszen a szegény nyugdíjasok, az özvegyek és árvák az őket illető koldusfilliérek 50%-án nyomorognak. Az egyházi közigazgatás a maga nélkülözhetetlen kiadásainak terhét kénytelen eleddig ismeretlen adók formájában a hívek vállaira áttolni. A szegény egyházak s az elesettek kényszerü gyámolítása évek óta szünetel. Illesse a megértő kultusztuszminiszter urat hála és köszönet a segély emeléséért! Azonban a kultuszminiszter úrnak e tételhez fűzött indokolását nem hagyhatjuk megjegyzés nélkül. Azt mondja ugyanis a kultuszminiszter úr, hogy „ezzel az emeléssel a prot. egyházak mintegy 45%-át kapják annak a segélynek, mely őket az 1848. évi XX. t.-c. 3. §-ának részbeni végrehajtásaképen a háború előtt megillette. Ez azt jelenti, hogy a szóbanforgó segélyezés teljesen elérte a háború előtti színvonalat, mert a jelenleg előirányzott segény megfelel annak az aránynak, melyben a mai Magyarország lakosságának száma a háború előtti Magyarországhoz áll.“

Abban igaza van a kultuszminiszter úrnak, hogy Magyarország lakosságából a trianoni diktátum után a régi lakosságnak csak mintegy 45%-a maradt meg. Ezt az arányszámot azonban a ref. egyház lélekszámára és ebből folyóan a ref. egyház segélyének arányszámára vonatkoztatni nem lehet. Nem lehet pedig azért, mert a háború előtti Magyarország reformátusainak lélekszáma az 1910. évi népszámlálás szerint 2,621 329 volt, míg az 1920. évi népszámlálás szerint 1,670.144. Ez a régi Magyarország ref. lakosságának kb. 63.8%-a, vagyis 18·8% kal több, mint a kultuszminiszter úr szerint. Ez azt mutatja, hogy a ref. egyház jelenlegi segélyezése még a lélekszámarány tekintetbevételével is jelentékenyen alatta marad a békebeli segélyezés mértékének.

Ha pedig azt is tekintetbe vesszük, — amint hogy tekintetbe nem venni nem is lehet, — hogy a kultuszkormány a tanítói fizetések revíziójával az addigi iskolai államsegélyek jelentékeny részét a ref. egyházakra, mint iskolafentartókra hárította át, valamint azt is, hogy a 7001/1924/M. E. kormányrendelet az orsz. tanítói nyugdijintézet fenntartói járulékait a békebeli járulékok 6 és félszeresére emelte fel és ezekkel az egyházakra olyan terhet rótt, amit azok elviselni alig-alig bírnak, be kell látnunk, hogy a ref. egyház még mindig igen távol áll a segélyezésnek attól a mértékétől, melyben az államkormány részéről a háború előtt részesült.

Az „Egyéb hozzájárulások“ főcím alatt költségvetésbe felvett 1,953.200 P-t a kultuszminiszter úr nem teszi át az Egyet. Konventhez, hanem annak csupán kb. 64%-át szokta átutalni, míg a többit a saját rendelkezésére szokta fenntartani.

Az Egyetemes Konventhez átutalt összegek hármas célt szolgálnak, u. m.: 1. az adócsökkentési alapot, 2. az orsz. lelkészi nyugdíjintézetet, 3. az egyházak közigazgatási szükségeit.

Feltéve, hogy a VK. Miniszter — úgy, mint a mult évben —, a f. évben is átteszi az „Egyéb hozzájárulások“ címe alatt felvett előirányzat 64%-át az Egyet. Konventhez, akkor az említett hármas cél segélyezésére jut mintegy 900.000 P, ami az e címeken kiutalt békebeli segélynek csak 24.23%-át képezi. Ha pedig a trianoni béke által elcsatolt országrészekre eső államsegélyek csökkenését is figyelembe vesszük, akkor a békebeli államsegélyek 32.7%-át teszi ki.

Ime, tehát nagyon messze állunk még attól, hogy az állam a ref. egyházat legalább a békeévekben folyósított állami támogatás mértékéhez képest segélyezné.

Az állami segélyek megcsökkent támogatása következtében előállott hiányt az egyházközségek kénytelenek az egyháztagok terhére áthárítani.

Ami más szóval azt jelenti, hogy az egyházi adó csaknem minden egyházközségben egészen az elbírhatatlanság határáig megnövekedett.

Ennek terheit az összes egyházközségek súlyosan érzik. Az adósegélyes kis egyházak épen súlyosan, mert 1926 óta az államsegélyek felosztásának konventi arányszáma is épen az adósegélyes egyházak kárára megváltozott. A Konvent ugyanis a hozzá átutalt államsegélyeket 1907 óta úgy osztotta el, hogy azokból az adósegélyes egyházak részére 70%-ot juttatott. 1926 óta ez a felosztási arányszám úgy változott meg, hogy az adósegélyes egyházak 60%-ot, a nyugdíjintézet 15%-ot, az egyházi közigazgatás pedig 25%-ot kap. Nyilvánvaló, hogy ez a felosztási kulcs az adósegélyes egyházaktól von el az őket joggal megillető államsegélyből 10%-ot. Ujabb időben épen emiatt jelentékeny elégedetlenség mutatkozik az adósegélyes egyházak részéről.

A haladó évekkel természetszerüleg szaporodó kiadási többletek egyre súlyosabb teherrel hárulnak az adófizető egyháztagok vállaira.

Egyházi adózásunk mértéke évről-évre növekvő tendenciát mutat.

Nekem ugyan az volna az ideálom, hogy ref. egyházunk semmiféle államsegélyt igénybe nem venne. Az anyagi juttatás mindig az autonomikus függetlenség pénzzel fel nem értékelhető kincséből tör le egy-egy értékes és drága darabot.

A független anyagi szegénység nagyobb gazdagság, mint az önállóságától megfosztott jólét. Előttem a kóbor eb is rokonszenvesebb, mint az örvön ráncigált és az agyondédelgetéstől dagadtra hizott szobakutya.

Kálvinista egyházunk addig volt független is, igazán kálvinista is, mig saját szegénysége áldozatos fillérein tartotta fenn magát. Államsegélyezett iskoláink ma már távolról sem tipikus kálvinista iskolák. Névleg még a nevünkön vannak, de tényleg már csak annyiban a mieink, hogy nekünk is jogunkban áll költeni rájuk. A nagy állami támogatás eltámogatta őket a testünktől. Hejh! pedig valamikor ezek voltak azok a világító tornyok, amikből a magyar nemzeti kultura éltető sugarai szóródtak szét a mindig gyászos magyar éjszakába.

Elismerem azonban, hogy amig más felekezetek is igénybe veszik az állam anyagi támogatását, addig arról mi sem mondhatunk le annyival inkább, mert az a pénz, amiből az államsegélyek összege kitelik, túlnyomólag kálvinista magyarok magasra srófolt adópénzéből rekrutálódik. A mai abnormis adókkal ugyanis épen a kálvinista vidékek parasztbirtokai vannak legjobban megterhelve. A hitbizományi, főúri és más nagybirtokok az alföldi parasztbirtokok mellett aránylagosan csak kis részét viselik az adótehernek. Igy ma ab ban a képtelen helyzetben vagyunk, hogy a magyar kálvinista paraszt pénzéből több jut más felekezetbeli célok támogatására, mint a kálvinista egyház segélyezésére.

Térjünk azonban át arra a legfőbb és legjelentékenyebb forrásra, amelyből a kálvinista egyház évszázadok óta folytonosan táplálkozik: az egyházi adózásra.

E téren ma a magyarországi ref. egyházban a legszélesebb divergentia található. Vannak egyházközségek, melyekben az egyházi törvényekben megszabott személyi adón kivül az állami egyenes adók 10%-át, de vannak, amelyekben az állami adók 300%-át fizetik egyházi adó fejében.

Tudok olyan egyházközségekről is, amelyekben egyházi adó teljességgel nincsen kivetve. Ahol az egyház tisztán az egyháztagok önkéntes adományaira támaszkodik. Kétségtelen, hogy ez az egyházi adózás legideálisabb formája. Önként, kényszerítés nélkül vállalni az egyházfenntartás terhét, szabad jóakaratból. Nincs kivetés, nincs zaklatás, behajtás, végrehajtás, nincs hátralék! Csupa gyönyörűség!

De én mégsem merném ajánlatba hozni ennek az ideális adózásnak országos behozatalát! Egyházunk exiztentiáját bizonytalan kísérletezésnek kitenni nem merném! A magyar nép termé szete szalmaláng lelkesedésszerü természet. Lehetséges, hogy eleinte tetszetős volna az új rendszer. Az is valószínű, hogy 1—2 évig sikeres lenne a kísérlet, de a megszokás lassanként port teritene a fellobbanó lelkesedésre s lohadásával kész volna a helyrehozhatatlan baj! Jönnének a deficites esztendők s kénytelen-kelletlen vissza kellene fanyalodnunk a kivetésszerü adózás rendszerére.

A mi egyházi közéletünkben az adózás terén súlyos bajt látok abban, hogy az egyházközségek adózási terhei egymástól nagyon elütőek . . . Szegénysorsu, csekély népességü, ingatlan vagyonnal nem bíró gyülekezetek tagjai az egyházfenntartás terheivel sokkal nagyobb mértékben meg vannak terhelve, mint a népes jómódu gyülekezetek tagjai. Ez magától értetődő, természetes jelenség. Ámde magasabb, egyetemes egyházi szempontból tekintve, ez a jelenség sem nem természetes, sem nem igazságos. Hiszen minden gyülekezet, kicsiny és nagy: ugyanazon lelki célok szolgálatát munkálja s mégis az „egymás terhét hordozzátok" bibliai elv, gyülekezeti berendezkedésünk mai strukturájában semmiképen sem érvényesül.

(Vége köv.)

Pár szó a „lelkészek alkalmazásáról szóló törvény-tervezetben."

A lelkészválasztási törvényeknek egészen új alapokra fektetésére nézve, már nagyon sok javaslat látott világot, de a Dr. Révész Kálmán s Nagy Ferenc által készített lelkészválasztási törvényjavaslatról még nagyon kevés szó esett. Pedig nem lehet behunyt szemekkel elmenni mellette s csak az új javaslatokat üdvözölni nagy lelkesedéssel. Az Egyetemes Konvent által kiadott törvényjavaslatnak megvan a történeti előzménye s a zsinati bizottság megállapított elveihez képest jó is s agyonhallgatni nem lehet.

A lelkészválasztási törvénynek számot kell vetnie az egyház híveit megillető jogokkal s ezen jogoknak helyes gyakorlatával. Bármily kívánatos azonban, hogy a kötelességeket teljesítő egyháztagok megmaradjanak azon jogok gyakorlásában, melyeket két zsinat már megadott, nem türhető, hogy e jogokkal az egyház tagjai visszaéljenek. Már pedig 45 esztendő szomorú tapasztalata bizonyítja, hogy e kiterjesztett jogokkal az egyház hívei visszaéltek a multban s fokozott mértékben — a simoniáig — lealjasodva visszaélnek a jelenben. Ezt a visszaélést nemcsak büntetni kell, de elejét venni, hogy meg ne történjék, vagy legalább oly gyakran és könnyen ne történjék meg. Elejét kell venni míg nem késő.

Mikor történnek ezek a visszaélések? A meghívásnál, vagy a pályázat útján történő lelkészválasztásnál?

Tagadhatatlan, hogy előfordul szórványosan már a meghívásnál is, de nagyon csekély kivétellel napirenden van a pályázat útján megejtett lelkészválasztásoknál. A választó gyülekezetnél ma már az a jelszó „kapunk mi olcsóbb papot is." Üresedés esetén megindul a paphallgatás 15 és 20-as csoportokban aszerint, amint kisebb vagy nagyobb az egyház s kezdetét veszi az alku „mit enged a tiszteletes úr?" Ennek a förtelmes dolognak véget kell vetni s a jövőben elejét venni.

Ha a gyülekezetet szabad lelkészválasztási jogától meg nem akarjuk fosztani, amint demokratikus egyházalkotmányunk mellett nem is lehet, meg kell hagynunk a meghívás útján történő lelkészválasztást. Ha a meghívás bármi okból nem sikerült, bizonysága ez annak, hogy abban a gyülekezetben a pártoskodás ütötte fel a fejét. Ezt a pártoskodást türni s lángra lobbanni nem lehet a felettes hatóságnak. Ha az egyház jogával élni nem tudott, eljátszotta a szabad választás jogát. Következni kell a pályázat útján való lelkész ki-

jelölésnek, illetve a szűkebb körű választásnak. Nem új dolog ez sem. Régi gyakorlat volt a magyarországi ref. egyházaknál, hogy az egyes egyházakba az egyházmegyei közgyűlés rendelt lelkészt. S a gömör-tornai egyházmegye bár 1799. évben a nagy borsodi egyházmegyéből kivált s külön egyházmegyét alkotott mindenik, de azért három évenkint felváltva közösen tartotta helyosztó gyűléseit. Az egyház joga az volt, hogy ha panasza volt a lelkészre, más lelkészt kért. A lelkész alkalmazásnak ezt a német eltörölte az idők szelleme. El kell ennek a haladó időnek törölnie a korteskedő, pályázat útján megejtendő népies választásokat is. Ezt a korteskedő, népies választást kell mással helyettesíteni. Ez lenne a pályázat folytán történő szűkebb körű választás s kinevezés. 45 év szomorú tapasztalata igazolja, hogy alig-alig volt rá eset, hogy valaki a képzettségének, tehetségének s elhivatottságának megfelelő munkamezőt nyert volna a pályázat mellett megejtett lelkészválasztás folytán. A tehetséges, képzett, és önméltóságát érző pályázót elütötte a munkamezőtől az ügyes, a nép gyengéit kihasználni tudó, sokat igérő, talán jobb megjelenésű, de arra a helyre nem való jelölt. S míg évtizedeken át nem vitte előbb sem szellemileg, sem anyagilag az egyház ügyeit, addig a másik, a jobb állásra méltóbb a szegénység által korlátozva, vívódó, sokszor önmagával meghasonlott lélekkel küzdött a panaszos, mindennapi kenyérért.

Nem mondom én, hogy ha más törvényt hozunk, visszaélések nem lesznek s a teljes igazság, méltányosság fog diadalmat ülni. Nincs olyan törvény, mit kijátszani, megkerülni ne lehetne! De míg hitünk meg nem rendült a remélt jobb felől, igyekeznünk kell a törvény teljes szigorával, újabb büntetésekkel is emberi számítás szerint jobbat alkotni. A pályázat folytán való szabad lelkészválasztásnál szerintem jobb a szűkített választás által való kinevezés. S itt a tervezetben ajánlt jelölő bizottságra várna nagyon fontos s az egyházak jövőjére nézve nagy horderejű szerep. Azért, mig a meghívás folytán történő választásnál nem engedném meg e bizottságnak, hogy bárki ellen is tiltakozzanak, ha különben az a 12. §. követelményeinek megfelel; — addig a pályázat mellett történő kinevezésnél e bizottság igen is lelkiismerete szerint mérlegelné, ki hova való?

Más ok is szól a szabad lelkészválasztás ellen. Hiába van régi törvénykönyvünkben, hiába a mostani szervezetben is, hogy érvénytelen a választás, ha a lelkész magát ajánlgatta, maga mellett korteskedett, vesztegetett, vagy megbizottja által igéreteket tett, fizetésleengedést ajánlott stb. Többször megtörtént már, hogy izgalmas választásoknál a jelölt maga nem tesz semmit, de titkon és nyilván megmozdul a világi hatóság. Alispán, főszolgabíró, jegyző még ha más vallásfelekezethez tartoznak is, gyakorolják azt a bizonyos gyenge nyomást, mely terrornak is beválik. Hiába hozzák fel a választás védői, hogy azok ellen is lehet védekezni. Hol? A vármegyei közig. bizottságnál, a Belügyminiszternél? Mig innen az a bizonyos szelid figyelmeztetés megjön az illetőkhöz, az egyház éppen a második terrorral csinált lelkészválasztáson esett keresztül. Hát volt még olyan alispán, főszolgabíró, jegyző, akinek a hajszála is meggörbült volna a terror alkalmazásáért?

Teljesen útját kell vágni, az izgalmat keltő zajos lelkészválasztásoknak. Ez pedig másként nem lehet, mintha a meghívás útján történő lelkészválasztás minden haladék engedélyezése nélkül a törvényszabta határidőn belül megtörténik s ha az nem sikerül, a pályázat útjáni szabad lelkészválasztás átalakul pályázat folytán történő kinevezéssé. Itt is fontos a miként?

A kinevezés ellen azt hozhatnák fel a szabad választás védői, hogy nem lenne helyes az egyház hiveitől az egyszer már megadott jogot visszavenni. S nem is minden pályázat útján betöltött lelkészválasztásnál van kortézia s ha van, hozzon a zsinat szigorubb törvényeket s büntesse az ily választókat a törvény teljes szigorával. — Mind helyes lenne ez, de 45 év szomorú tapasztalata azt bizonyítja, hogy tíz lelkészválasztás közül öt vagy korteskedés mellett, vagy a választandó lelkész által tett oly fizetés leengedés feltétele mellett történt, melyet mikor a megválasztott lelkész teljesíteni nem akart — mert egész anyagi létét kozkáztatta volna — kitört a villongás a lelkész és hívei között s tartott addig, míg a lelkész egy vagy más jobb hazába el nem költözött, vagy azoknak a szemére nem borult sötét éjszaka, kik előtt a lelkész az igéretet tette. S ha a pályázat útján történt lelkészválasztások ilyenek, lehet-e, szabad-e az ezen szép joggal élni nem tudó választók kezében meghagyni ezt a jogot, mellyel visszaélnek, melynek meg nem engedett visszaélései által a jog csak alkalom a bűnre s a gyülekezeti építő munka megkötésére?

Aztán ott van az emberi tetterőt serkentgető jutalom kérdése. A legideálisabb lélekkel bírók, minden tehetségüket s kötelességtudásukat oda fektetik az élet takarékmagtárjába s ha ebből a magtárból csak azok kapnak, kik bele nem raktak, — nem elmegy a gyűjtési kedv? S nem kacagva fogják-e félrecsapni a kötelességteljesítést s nem fogják-e a szorgalmas munkások felé gunyosan kiáltani: „nem azé a madár, aki elszalasztja!“

Munkakedv, kötelességteljesítés bármennyire vérében van is valakinek, ki merné tagadni, hogy ez fokozódik a jutalom, az elismerés reményében? S ha elvész a remény, zátonyra jut a legtanultabb hajós is! — Aztán egyházunk hajója ma már nem csendes vizeken halad. Ellenségeink élednek, szervezkednek s a régi kipróbált harcosok titkon és nyilván felvonulnak, sőt támadnak is már mindenfelől. A vallás, az irodalom, a történelem, a jog, az állami berendezkedés terén; — a kisdedóvótól az egyetemig döntögetik, ássák a tudósok által meggyökereztetett régi tudatot s ők akarják megállapítani: „hogy volt, hogy?“ Hát ebben a szorongatott helyzetben hiba lenne-e, ha a két zsinat által az egyház híveinek adott jog megszorittatnék? Nem. Sőt vallom, hogy a megszaporodott kötelességekkel csak az fog megbirkózni, ki egész életében munkás volt. Tehát gondolni kell a munkások, a munkálkodni akarók kellő elhelye-

zésére. Itt az alkalom, a lelkész alkalmazási törvény némi módosításával.

A lelkész alkalmazási törvénytervezetet én keretnek szivesen elfogadom, mint ügyes, az idővel s viszonyokkal számoló, reális munkát, de a pályázat útján leendő szabad választást a nép kezéből kivéve, az arra hivatottabb jelölő s választó bizottság kezébe tenném.

A tervezet maradhatna az 1. §-tól a 13-ik §-ig. A 13. §. elesnék, hogy a meghívás útján való lelkészválasztásnak kevesebb akadálya legyen. A 14. §-tól maradhat a 25. §. második kikezdéséig azon betoldással, hogy ha a pályázó nem rendes lelkész és nős, úgy mindkettőjük keresztlevele melléklendő.

A 26, 27., 28., 29. §§ ok maradhatnak azzal, hogy ahol a jelölő bizottságról van szó, megtoldandó ezzel és *választó bizottság.*

A 30. §. kimarad s e helyett jönne 30. §-ként: A bizottság a pályázók közül titkos szavazással hármat jelöl, másodszori szavazásnál a legtöbb szavazatot nyertek közül kettőt, a harmadik szavazásnál egyet. Ha háromszori szavazásnál szavazat többsége egyik jelöltnek sem volna, a szavazást tovább kell folytatni addig, mig a többség meg nincs.

31. §. A bizottság eljárásáról jegyzőkönyvet vezet, s azt a szavazatokkal együtt az Esperes útján az egyházmegyei közgyűlés elé terjeszti.

32. §. Ily lelkészválasztás csak az Egyházmegye megerősitése után érvényes.

33. § Az egyházmegyei gyűlés csak abban az esetben tagadhatja meg a megerősítést, ha a kijelölt ellen időközben fegyelmi eljárás indult meg.

34. §-ként jönne a tervezet 32. §.

35. §-ként a tervezet 33. §.

A tervezetből a 34—43-ikig terjedő §§-ok kimaradnának, mert a választás új formája mellett feleslegesek.

A 43., 44. §§ ok átalakítandók.

A 45., 46., 47., 48., 49. §§ ok maradnak.

Az 50. §. első sorába betoltandó: *„hogy a meghivás útján történt."* A 2-ik kikezdésből kimarad *„illetve két vasárnap."* Az 50. §. 7. és 8-ik kikezdése, mint felesleges, elmarad.

Az 51. és 52. §§-ok maradnak. Az 52. §. ezzel kezdődnék *„ha a meghivás útján történt"* stb.

Az 53., 54., 55., 56., 57. §§-ok maradnak. Az 54. § f) pontjából azonban az utolsó sorok kihagyandók, mert szigorubbá kell tenni a választást. Az 54. §. f) pontja ezzel végződnék: vagy fenyegetéssel való elijesztéssel lényeges befolyást gyakoroltak az illető lelkész megválasztására. A g) pont marad.

A tervezetnek 58—74-ig terjedő §§-aira nincs semmi észrevételem. Mint az előbbi zsinati törvényekben részben meglevők, részben a gyakorlati életben kijegecesedett kívánalmak helytállók s elfogadhatók. *Fodor György.*

---

* **A történelmi matériálizmus és a vallás** című mű a szerzőnél, Sárospatakon, az előfizetési áron (2·30 p.) még mindig kapható.

IRODALOM.

* **Dr. Vasady Béla: A valláspszichologia fejlődésének története.** Különlenyomat a „Theologiai Szemléből." Debrecen, 1927 8° 136 l.

A valláspszichologia fiatal tudományának helye a theologiai tudományok orgánizmusában még nem eléggé körülhatárolt. Pár évvel ezelőtt még voltak olyan törekvések is, amelyek az egész theologiát a valláspszichologiára akarták fundálni, viszont a theologiának ma a *Barth*ék által képviselt divatos irányzata a valláspszichologiát minden jelentőségétől meg akarja fosztani. A magunk részéről szükségesnek tartjuk a vallás pszichologiai magyarázatát is, ezért őszinte örömmel köszöntjük *Vasady* Béla fenti című munkájának megjelenését.

Szerző három fejezetben foglalkozik a valláspszichologia fejlődéstörténetével. Az első részben azokkal a valláspszichologiai magyarázatokkal foglalkozik, amelyek a modern, módszeres, empirikus pszichologia felvirágzása előtt támadtak. E tekintetben legnagyobb jelentőséget *Augustinusnak, Szent Teréznek* és *Schleiermachernek* tulajdonit. Munkája második részében Szerző amódszeres, empirikus valláspszichologia különböző irányait mutatja be. E részben először az amerikai pszichologusok munkáival foglalkozik, akik közül *James* Vilmosnak és *Coe* György Albertnek jelentőségét emeli ki inkább. Majd a francia valláspszichologia fejlődéstörténetére világit rá, *Ribot, Flournoy* munkáira. Végül a német valláspszichologiai csoportját *(Wundt, Österreich, Otto, Heiler)*, a differencialis valláspszichologiai csoportot *(Spanger, Müller, Freienfels)*, a kísérleti valláspszichologiai iskolát, a *Freud* vallás-lélektanát és a kísérleti önmegfigyelésen alapuló *Giergensohn* és *Gruehn* munkáit. — Munkája harmadik részében Szerző az eddigi kutatások eredményeit foglalja össze, jövő feladatait tüzi ki a tudomány problémáit és módszerét illetőleg.

Nem hiába, hogy már külföldi tudományos körök is ráfigyeltek erre a munkára, mert — amint itthon már a legilletékesebb helyeken is megállapitották — elsőrendű tudományos értéket jelent. A mélyreható, a legfinomabb nuanceokig terjedő lelki analizis épen úgy jellemzi azt, mint a fiatal tudomány széles mezeje feletti nagy áttekintő képesség, a gazdag tudás épen úgy, mint a különféle álláspontok pompás kritikai elemzése, tárgyilagos taglalása. Szerző nemcsak a fiatal tudomány széles mezőin kalauzol el a maga világos, élvezetes előadásmódjával, nemcsak annak gazdag problémakörét vonultatja el az olvasó előtt, hanem erőteljes konstruktiv képességével össze is fogja e tudomány összes eredményeit és biztos célokat is tüz ki.

A könyv bolti ára 5.50 P. Theologusok, segédlelkészek és hitoktatók, ha közvetlenül a szerzőhöz irnak, kedvezményben részesülnek. *M. E.*

* **Kérelem.** Részint a miskolci Egyházi Értesítővel, részint más úton egy kátékisérletet küldtem lelkésztársaimhoz. Azért nevezem kisérletnek, mert három évi kipróbálás után kapta meg mai

formáját, s a felmerülő igények, észrevételek alapján még mindig kész vagyok a formáján változtatni. Eddig főképen a konfirmandus gyerekek szóltak hozzá. Rajtuk, velük próbáltam ki minden szót, szövegezést, meghatározást, mondatkötést; s ami nekik nehézkes, idegenszerű volt, azt azonnal elhagytam s tettem a helyére érthetőbbet, egyszerűbbet, a gyerek szókincséhez, értelméhez, szemléletéhez igazodót. Ezzel elértem, de értesüléseim szerint mások is elérték, hogy ezt a kátét a leggyengébb konfirmándusok is beemlézték. Sokak előtt bizonyára feltűnő és visszatetsző lesz a káté rövidsége, de több anyagnak szószerinti megtartását a gyerektől kívánni alig lehet a túlzott intellektualizmus, verbalizmus, s az értelmi csömör veszélye nélkül. S azt hiszem, jó lenne, ha felnőtt egyháztagjaink ennyit tudnának, de ezt aztán jól és biztosan tudnák hitételük dolgai felől. Ez a kátéanyag csak váz, gerinc és fonál akar lenni, amely körül elhelyezkedik és kristályosodik a bibliából és vallástudományunkból merített, s a káté beválása esetén vezérkönyvben összefoglalandó, s terjedelmében és mélységében mindig a növendékek felvevő képességéhez alkalmazható tananyag. Ilyen szempontból kérem ezt a kisérletet tekinteni s a reávonatkozó észrevételeket hozzám juttatni. Miskolc, 1928 április 17. *Enyedy Andor.*

Lelkészi köri értekezletek Felsőborsodban.

A felsőborsodi egyházmegye sajószentpéteri egyházlátogatói járásának, más néven a regényes Pittypalatty-völgynek lelkészei minden hónapban más-más gyülekezetben értekezletre jönnek össze egymás hitének építésére s a gyülekezetek lelki életének fejlesztésére. Eddig 3 gyülekezetben tartottak összejövetelt, u. m. Radostyánban február 4-én, Sajókápolnán március 7-én és Kondón április 1-én. Radostyánban vasárnapi bibliaiskolai mintatanítást mutatott be Kövér Pál kondói lelkész, mely után a lelkészlakon az egybegyűlt lelkészek értekezletet tartottak, mikor is Svingor Jenő radostyáni lelkész a „jó pásztor" címen bibliaköri eszmeszerét vezetett s a baptizmusról tartott előadást a többi lelkészek hozzászólásával. Este a gyülekezet részére rendezett vallásos estélyen Fekete Lajos sajókápolnai lelkész és Molnár Béla varbói s. lelkész biblimagyarázattal, Kövér Pál kondói lelkész imádsággal működött közre. — Sajókápolnán szintén Kövér Pál mutatott be bibliaiskolai mintatanítást s ugyanő vezette a bibliai eszmecserét is „a feddhetetlen pásztor"-ról, míg az esti vallásos estélyen a helyi szereplők szép szavalatain, énekszámain kivül Kövér Pál imádkozott, Szabó Lajos parasznyai h. lelkész bibliát magyarázott, Svingor Jenő radostyáni lelkész pedig „Üdvösség és kárhozat" címen előadást tartott. — Kondón Szabó Lajos parasznyai lelkész bibliai iskolai mintatanítása után Svingor Jenő „Angyalok és lelkek" címen bibliai eszmecserét vezetett, az esti vallásos estélyen pedig, melyet a résztvevők nagy száma miatt a templomban kellett megtartani, Szabó Lajos bibliát magyarázott, Svingor Jenő „A golgotai kereszt" címen előadást tartott s ugyanő buzdító beszédet intézett a kondói ref. ifj. egyesület ugyanakkor fogadalmat tevő 7 tagjához. Ezeket az áldásos összejöveteleket rendszeresíteni óhajtja nevezett lelkészi kör s kivánatos volna, ha az egész magyar ref. egyházban általános lenne ez a következményeiben csodálatos áldásokat létrehozni hivatott tevékenység. *K. P.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Az Egyetemes Konvent** ápr. 17-től kezdve nagy fontosságú üléseket tartott *Baltazár* Dezső püspök és *Dókus* Ernő kir. kamarás, tiszáninneni egyházkerületi főgondnok elnöklete alatt. *Dókus* Ernő főgondnokot, aki ez alkalommal, mint az Egyetemes Konvent világi elnöke, először vett részt a Konvent ülésén, az Egyetemes Konvent élénk ünneplésben részesitette.

— **Érettségi kormányképviselő.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter érettségi kormányképviselőül a sárospataki főgimnáziumba *Dr. Nagy József* pécsi egyetemi, miskolci főgimnáziumunkba pedig *Dr. Zehery Lajos* egyetemi magántanárt küldte ki.

— **A Kisfaludy-Társaság** új tagjaiul megválasztotta *Komáromy János* és *Áprily Lajos* jeles íróinkat.

— **Házasság.** *Juhász* László, Gömör-Torna egyházmegyéjén kivül országosan ismert és tisztelt esperese ápr. 12-én lépett házasságra *Dapsy* Erzsébet úrnővel Alsószuhán, a Dapsy család ősi fészkében. — E házasságkötéssel két olyan család füződött még szorosabbra, melyek szinte a reformáció óta mindkét felől sok buzgó munkást adtak egyházi és közéletünknek. — Dapsy József és László ismert lelkészek voltak. Dapsy Vilmos, egykori septemvir, épen a gömör-tornai e.-megyében végzett maradandó értékű missziót. Dapsy Gizella Nil néven ma is ismert írónő. A Juhász család pedig mindig u. n. „belső-embereket" termelő familia volt. A bensőséges egyházi szertartást Lipták István alsószuhai lelkész végezte, s Ablonczy László tanító énekelt szép szólóéneket.

— **Egyházkerületi tanácsbíró választás.** Az egyházkerületi tanácsbíróságra beérkezett szavazatokat ápr. hó 12-én bontotta fel a kiküldött bizottság dr. Révész Kálmán püspök és Dókus Ernő főgondnok elnöklete alatt. A beérkezett szavazatok többsége alapján *Bernáth Aladár* zempléni alispán választatott meg. A Bernát Aladár megválasztásával az ő hosszú érdemes közegyházi működését tüntette ki az egyházkerület gyülekezetének bizalma.

— **Buj** lelkipásztora, a pátriárka korhoz közeledő s egyházi életünkben oly igen kimagasló *Andrássy Kálmán,* Virágvasárnapon töltötte be lelkészi szolgálatának 50-ik évét. Amiről gyülekezete is csak akkor vett tudomást, mikor a szószéken remegő ajakkal s Isten iránt való háládatos szívvel visszatekintett az ott átélt 50 éves szolgálatára. Zajtalanul igyekezett átsiklani életének e nagy fordulópontján, mintahogy zajtalanul végezte Isten országa és hívei, gyülekezete számára, gaz-

dag áldásokat termett munkáját, amelyet neki is, mint minden hű apostolnak, nagyon sok fájó könnyel kellett megöntöznie. Bár a letünt idők sulya alatt megtört a testi ereje, de a minden kegyelem kútfeje mindezideig megőrizte lelke szárnyalását. S az Üdvözítő karjaiba fogózva, boldog örömmel követi a Mestert: „*Az én Atyám mindig munkálkodik, én is munkálkodom.*“ Amint az előző években, úgy az elmúlt télen is, a vallásos és ismeretterjesztő estélyeken, számos előadást tartott vallásos és társadalmi tárgyakról. Sorozatos előadást tartott *Petőfi és Tompa életének és költeményeinek ismertetéséről, az elrablott országrészekről és rajtok levő nagy nemzeti értékekről.* A nagyhéten, az esteli istentiszteleteken önvizsgálatra ébresztő bibliamagyarázatokat és áhitatokat tartott. — S hogy a test se maradjon tétlenül, télen maga vágja a szobája melegítéséhez szükséges tűzifát. S amint a tavasz lehelete megindítja a növényélet munkáját, siet kapájával oda állani munkatársnak, nagy szeretettel, boldog örömmel ápolt s a legtöbb hálát tanusító gyönyörű virágai közé. Igy él az istenes vén ember! Adja a Mindenható Isten, hogy élete nagyon sokáig legyen világító fáklya, a kitartó, önzetlen, áldozatos szent munkában! *V. M.*

— **A sajószentpéteri lelkészválasztás** ügyében az egyházmegyei bíróság a *Szigethy Ferenc* megválasztása ellen beadott felebbezést elutasította. A panaszosok az itéletet megfelebbezték.

— **Apró hirek.** Dr. Hepp Viktor amsterdami egyetemi tanár lapunkban jelzett sárospataki látogatása a vendég professzor gyengélkedése miatt e hétről későbbre halasztatott. — Az alsózempléni egyházmegye ápr. 24-én tartja tavaszi közgyűlését Sárospatakon.

— **A Parochiális Könyvtár-Bizottság** f. hó 16 án d. e. 9 órakor a Konvent tanácskozó termében Ravasz László és Benedek Sándor elnöklete alatt tartott ülésében, melyen egyházkerületünket dr. Rácz Lajos theol. tanár képviselte, több fontos kérdésben hozott határozatot. Igy kimondotta, hogy a Könyvtár korábban megjelent köteteiből az ujonnan alakult gyülekezetek, mig a készlet tart, 40% kedvezménnyel vásárolhatnak; jövőre minden ref. közép- és felsőiskola könyvtára tartozik a Könyvtár kiadványait megvásárolni; az évi díj továbbra is 10 p. lesz; a következő kiadvány dr. Kováts J. István *A keresztyénség és a társadalmi kérdések* c. műve lesz, mely a jövő év tavaszán fog megjelenni. Örömmel üdvözölte a Bizottság a M. Prot. Irodalmi Társaságnak azt a szép tervét, mely a két protestáns egyház életére és történetére vonatkozó *oklevelek* (diplomatárium) kiadására irányúl s azt ez évben maga is 4000 pengővel támogatja (másik 4000 p.-vel a Konvent járúl hozzá annak megvalósításához); ellenben mivel a következő években egyes hiányzó theologiai tankönyveket (dogmatika, apologetika, egyházjog) óhajtana megiratni és kiadni, sem életrajzok, sem bibliai kommentárok kiadására most nem vállalkozhatik, bármily magasra értékeli is azokat.

— **Elberfeld** ben a német reformátusok *theologiai iskolát* alapitottak, mely a f. nyári félévben, április 24-én kezdi meg működését. Az új iskolának hármas célja van: megtanítani a régi nyelveket azoknak, akiknek nem volt alkalmuk azokat az iskolában megtanúlni; újra érvényre emelni a Heidelbergi Kátét, a ref. hittan foglalatát s végül szilárd ismeretet nyújtani a diákoknak a bibliáról, — tehát az egyetemi tanúlmányokra való előkészítések, a ref. szellem védelmezése és erősítése.

— **Az ünnep szentsége** mellett szólalnak fel a Magyar Jövő c. miskolci lap hasábjain (1928 ápr. 11-iki szám) a ládházai, mezőnyéki és mályii reformátusok nevében a helyi presbiteriumok, hogy a mályii homok- és kavicsbányában „ha már vasárnap terrorizálva vannak a különbeni elbocsájtással ref. hiveink a vasárnapi munkára, legalább nagy ünnepeinket tartsák tiszteletben.“ Mikor lesz már erélyes intézkedés az ilyen kiáltó sérelmekre?!

— **Ujabb adatok a protestáns egyházi kölcsönök sikeréről.** Evangéliumi egyházaink súlyos anyagi helyzetében, amikor már évek óta csak kielégítetlen szükségekről hallottunk és csak panaszok jutottak hozzánk, jól eső érzéssel vesszük és veheti minden egyházát szerető ember tudomásul, hogy az egyházi kölcsönök megoldására indított mozgalom a legszebb sikerrel járt. Ugylátszik, végre egységes megmozdulást eredményezett az a mozgalom, amely egyházi vezető férfiaink által megindítva, a Protestáns Központi Hiteliroda útján kedvező feltételü kölcsönhöz segíti az arra, sajnos nagyon is rászorult egyházakat. A Protestáns Központi Hitelirodához (Budapest IV. Ferenciek tere 3. I. em. 1.) beérkezett tényleges igénylések összege, alig három heti munka után *meghaladja a 10,000.000 pengőt.* A még szabályszerűen be nem nyújtott, de már bejelentett igénylések összege is *5,000.000 pengő körül jár.* Számos egyház igénylése *hiányzik* még és ezért feltétlenül kívánatos, hogy az igénylését, vagy azt, hogy nem igényel, minden egyház rövidesen bejelentse. Azok az egyházak, amelyeknél a rendes igénylési ív kitöltésénél akadályok vannak, levélileg is jegyeztessék elő igényeiket. Szükséges ez azért is, mert a jövő héten az amerikai kölcsön végleges lekötésére irányuló személyes tárgyalások meg fognak kezdődni és azokon nagy súllyal esik latba, az eddigi jó feltételeket is kedvezőbbé teheti az, ha az összes bejelentések megtörténtével, minél nagyobb igénylési összegről lesz szó. Tehát az igénylés elmulasztása még a többi egyházakat is károsíthatja, ami mellett a későbbi igénylés természetesen a folyósítás késedelmét is magában rejti. Az egyetemes fellépés a kölcsönügyekben erőt jelent, mely az ezzel kapcsolatos későbbi teendőkre nézve is sokat, talán mindent jelenthet.

HIVATALOS RÉSZ.

Felsőborsodi lelkészek figyelmébe! Felkérem t. lelkésztársaimat, hogy a tavaszi egyházmegyei közgyűlésen tárgyalandó ügydarabjaikat hozzám *május hó 10-ig* okvetlenül küldjék be. A közgyűlés határidejét később fogom közölni. Atyafiúi szeretettel *Elek József* esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 17. szám. Sárospatak, 1928 április 29.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Tóth János:* Tavaszi gondok. — *Kiss Ernő:* Részletek az alsózempléni esperesi jelentésből. (Folyt. köv.) — *Maktáry Károly:* Egyházunk pénzügyi kérdései. (Vége.) — *—ly:* Konventi ülés. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Tavaszi gondok.

Ha hinni lehet a szeszélyes időnek, a kipattanó rügyeknek s a virágba boruló fáknak: itt a tavasz. Jöttét, egyházi életünk horoszkópján más is hirdeti: az őszi és télinapok meghitt vallásos estéi, áhitatai, bibliakörök lassankint megszüntetik összejöveteleiket, mert az esték rövidek, a hosszú nappal dolgai és gondjai súlyosak és nagyok. Lekötik idejét, kifárasztják erejét különösen a falusi embereknek.

De ha az élénkebb gyülekezeti életet elnyeli is a nyíló tavasz és közelgő nyár, — egyházi életünknek annál nagyobb problémáit és eseményeit vetik felszínre a közelgő hónapok.

Összeül a zsinat, melynek eddigi szünetelése sokak lelkében aggódó türelmetlenséget váltott ki. Ám most, hogy *ante portas* van, az az újabb aggódás kél, hogy igen készületlenül vagyunk és a fontos problémák egész sora nincs eléggé megvitatva és megvilágositva. Ez az aggodalom, a zsinat évek óta való készülődéseit tekintve, kissé komikusan hat; azonban annyi bizonyos, hogy egységesen kialakult és megvitatott vélemény nincs még, a csak egy egyházmegyéhez tartozó lelkészség körében sem. Az évek óta tartatni szokott budapesti és Orle konferenciákon pedig (a kisebbeket nem is említve), sok jó előadás és értékes hozzászólás hangzott el a legégetőbb kérdések, mint pl. az egyházfegyelem, belmisszió, iskolaügy, egyházi adózás, lelkészválasztás stb. felől. De nem törekedtünk az egyes problémák rendszeresített összegezésére; igy azok nem rakódtak le kikristályosodva az emberek tudatában, hanem most, mikor kapkodunk utánuk, kifolynak ujjaink közt.

Ez azonban nem azt jelenti, hogy már minden késő. Nagyon kívánatos lenne, ha lelkészkörök, lelkészértekezletek összeülnének; egyházmegyék a mostani tavaszi gyüléseiken, a jelentéktelen adminisztrációs ügyek jó része helyett vita tárgyává tennének egyes kérdéseket és összegeznék a véleményeket. E zsinat elé juttatott vélemények nagyon megkönnyítenék annak munkáját és elérnénk vele azt, amire a zsinat tagjainak és munkájoknak feltétlenül szüksége van: *az egyházi közvéleményre támaszkodva alkotnák meg a törvényeket.*

Világi férfiainkat kérnünk kell, hogy tudásuk és tapasztalatuk minden gazdagságát vigyék magukkal, amiket úgy fognak tudni a tárgyalásokon kellőképen érvényesiteni, ha alapos előtanulmányokat végeznek egyházunk alkotmányjogi és történelmi fejlődésében s legújabb problémáiban. Nagy örömmel jegyezzük fel, hogy tudunk világiakról, kik ebben az irányban a legkomolyabb szándékkal eltelve indulnak a zsinati ülésekre.

Az egyházi sajtó pedig álljon rendelkezésre a kérdések megvitatásához. S másrészről akinek valami eszméje, gondolata van, vegyen erőt azon a kényelmes szemponton, hogy „majd elintézik a zsinati atyák odafent“ — és vesse röviden papirra, indokolja meg és küldje be véleményét a sajtónak.

De a zsinati készülődéseken kívül hadd irányitsuk figyelmünket még két közeli eseményre. Az egyik a *napilap propaganda*, a másik a pünkösti utáni *nagygyűlés*. Mindkettő munkáját a Hit és Szolgálat hős vezetősége irányitja. Aki valaha is csak kisebb propaganda munkát végzett, tudni fogja, hogy e két ügy körüli fáradozás valóban hősi munka, mert sok ellenség és akadály leküzdésével jár. Nagy energiát és türelmet igényel.

Kérnünk kell minden lelkésztestvérünket és lelkes világit, hogy a napilap ügyét karolják fel, szégyenletes erőtlenségre vallana, ha a megkivánt számu előfizető nem telne ki a kétmillió reformátusból. A nagygyűlés meg hatalmas megmozdulások és tettrekészségek forrása lehet, amely szerzi és növeli a gyülekezetekben a lelkipásztor számára a legértékesebb anyagot, a *munkatársakat.*

A téli munkák után íme ezek a tavaszi vetésnek egy későbbi gazdag aratást igérő nagyszerü munkamezői.

Tóth János.

Részletek az alsózempléni esperesi jelentésből.

Az utóbbi évek gazdasági, vallási és felekezetközi mozgalmai az eddiginél élénkebb érdeklődés tárgyává tették az „egyke“ ügyét. Azt mondják, hogy ez speciális református bűn. És kárhoztató kijelentések hangzanak el a református papság ellen, azt állítva, hogy e bűn ellen nem küzd elég eréllyel. A mi fegyverünk az Ige. Hogy az Ige fegyverével mennyit küzdünk e bün ellen, azt csak azok nem tudják, akik az igehirdetésünket nem hallgatják. Mindent, csak azt nem olvastuk még társadalmunk bölcseitől, hogy az igehirdetésen kívül milyen eszköz áll még rendelkezésünkre; ami nem is csoda, mert a kárhoztató bölcsek azt sem tudják még, hogy hol van ennek a bünnek a gyökere! Ha az ügyet bünügyi szempontból vesszük, kérdezem, kit büntetett már meg a magyar bíróság azért, mert gyermeke csak „egyke“, pedig több is lehetne? Ha az ügyet gazdasági kérdésnek tartjuk, akkor a gyógyítás ott van az ésszerü földbirtokpolitikában: ám ha ezt mondjuk, akkor meg kommunistaság vádjával illettetünk.

Én az egyke ellen minden harag és szándékosság nélkül két orvosságot ajánlok. Azoknak a katholikus honfiaknak, kik az egyke büne miatt tőlünk féltik a hazát, azt tanácsolom, mondják ki, hogy a veszprémi kegyes püspök káptalan birtokán, ahonnan a mult év őszén elbocsátották a református cselédeket, 20 év mulva minden baranyai református ifjúnak, aki igazolja, hogy családjának harmadik szülötte, 50—50 hold örökbérletet adnak. Azoknak az állambölcseknek, akik az egyke miatt nekünk, papoknak már sokat prédikáltak, azt ajánlom, hogy mostantól fogva a bábáknak és orvosoknak prédikáljanak.

A felekezetközi helyzet elszomorítóan sötét képet mutat. Úgy látszik, hogy Róma jónak látta hazánk nyomorbadöntött állapotát felhasználni arra, hogy döntő rohamra induljon egyeduralmáért. Róma kárhoztat minden törekvést, mely a keresztyén felekezetek egymáshoz közeledését célozza; egységet csak egy alapon képzel el, ha minden „eretnek“ hozzá megtér. Ez egyeduralomra törekvésének megfelelően kérlelhetetlenül, a haza szent érdekeire és az emberiességre való tekintet nélkül viszi keresztül elveit. Ezen elvek mindenáron való érvényesülésének aztán kirívó példáit szemlélhetjük a vegyesházasság körüli eljárásnál, melyet érvényesnek a római egyház csak úgy ismer el, ha a nem római katholikus fél reverzálist adott; a hazafias jellegü ünnepélyeken tanusított azon izléstelen magatartásban, hogy tüntetve távoznak a papjai onnan, ahol protestáns lelkész is szolgálatot teljesít; vagy abban a magamagát megcsufoló kegyetlenségben, melylyel az igavonó cselédjét a kenyerétől fosztja meg, ha az református. Vagy mit szóljunk az urnapi pofozkodásokról, amelyeknél már egyenesen testi mérkőzést provokáló módon lépnek fel Róma szent boxbajnokai?

Ezt a felekezetközi szomorú képet látva, én nem kérdezem, hogy mi lesz Református Egyházunkból, mert nem tudok lemondani arról a reménységemről, hogy ez a féktelen aggresszivitás magának a jóizlésü és hazafias katholikus társadalomnak a tiltakozását fogja elébb-utóbb kiváltani és feltételezem, hogy a provokáló modor egyszer felvilágosítja és meggyőzi a mi jóhiszemü református társadalmunkat arról, hogy több önérzet, több öntudat, több összetartás és Egyházunk érdekeinek fokozottabb képviselete nélkül közéleti tekintélyünket veszni hagyják, ez a belátás majdcsak felébreszti a kálvinista élniakarást! — Hanem azt kérdezem, hogy mi lesz így Magyarországból? Isten és emberek előtt kik viselik a felelősséget az amugy is széthúzó magyar élet bábeli zürzavaráért?

Erről a kérdésről önként kinálkozik az áttérés az államhoz való viszonyunk vizsgálatára. Ezt legrövidebben azzal jellemezhetném, hogy az államhoz való viszonyunk maholnap azt jelenti, hogy: a római egyházhoz való viszonyunk. Majd meglátjuk, hogy miért. — Az államhoz való viszonyunk kifejezői azok a miniszteri rendeletek, melyek egyre jobban és egyre merészebben belenyúlnak a jogainkba. Ismeretes a közadók kezeléséről szóló pénzügyminiszteri hivatalos összeállításhoz csatolt végrehajtási utasítás, mely lehetővé tette egyházi adóinknak az állami adókkal való együtt szedetését. Keserü elégtétellel mutatok rá, hogy mennyire igazunk volt, mikor a mult évi lelkészértekezleten a közhangulattal szemben egy páran óva intettük az egyházakat attól, hogy erre az együttes kezelésre rábízzák az adózásukat. Jól sejtettük, hogy dolgainkat meg nem értő emberek kezébe tesszük le egyik legfontosabb jogunkat, az adószedés jogát, aminek csak kedvezőtlen következményei lehetnek. Sejtelmünk nem csalt, még egy év sem telt el, már megjelent a 89.182/1927. sz. pénzügyminiszteri rendelet, mely azt a korlátozó rendelkezést tartalmazza, hogy az egyházi adó együttes kezelésbe csak ott vehető, ahol az adókulcs a 10%-ot meg nem haladja. A rosszhiszemü embereknek már ez is arra a helytelen következtetésre adott alkalmat, hogy nem vethetünk ki több adót, mint az állami adó 10%-a. De ott van ráadásul az idézett hivatalos összeállítás 42. § ának 3. pontja, mely egyházi törvényeink s jogainkat biztosító 1790/91. évi XXVI-ik törvénycikk semmibevevésével azt mondja, hogy bizonyos esetekben a pénzügyminiszternek jogában áll az egyházi adók közadók módjára való behajtását is betiltani. Valósággal a kormányzat tekintélyének a rovására menő játék ez ugyanakkor, mikor a törvényhatóságokhoz viszont rendelet megy arról, hogy a közigazgatási hatóságok kötelesek a behajtást kívánt esetben eszközölni. Olyan jelek ezek, amelyek nemcsak a jus advocatiaet veszélyeztetik, amit eddig is igen sok esetben csak úgy tudtunk érvényesíteni, hogy az állam hatóságaitól kiveszekedtük, vagy kikönyörögtük, hanem egyenesen robbanást okozhatnak egyházi adózásunkban.

Kiss Ernő.

(Folyt. köv.)

Egyházunk pénzügyi kérdései.

Tudom, hogy messze jövendők zenéjének szegényes hangszerét pengetem, mikor az egyetemes központi adózás rendszerének eszméjét vetem fel panacea gyanánt. Magam is látom és sulyosan érzem azokat a méltó ellenvetéseket és kifogásokat, melyek e rendszer bevezetése ellen a sulyos érvek egész tömegével tornyosulnak. Egyelőre semmi kilátását sem látom annak, hogy különösen nagyobb, alföldi, konzervativ gondolkozású gyülekezeteink belenyugodnának abba, hogy ők a rájuk központilag kivetett egyházi adót beszolgáltassák egy központi pénztárba s viszont onnét befizetett adójuknak csak $^1/_3$, vagy $^1/_4$-ed részét kapják vissza a saját céljaikra való felhasználás végett. Egy ilyen gondolat gyakorlati keresztülvitele egyelőre utópia. Látásom szerint csakis úgy volna megvalósítható, ha a magyar állam maga róna ki nemcsak a ref., hanem valamennyi vallásfelekezet tagjaira u. n. „Kultusz adót" és azt a maga közegei által a közadókkal együttesen beszedetné és hozadékát a vallásfelekezetek tényleges szükletének és lélekszámarányának tekintetbe vételével valamennyi felekezet központi pénztárába beszolgáltatná.

Számszerűleg pontos adatok nem állanak rendelkezésemre, ennélfogva csak approximativ számításokra vagyok utalva.

A magyarországi ref, egyházak költségvetésileg előirányzott kiadásai, beszámítva az egyházi hivatalnokok fizetését is, mintegy 12 millió pengőre rúgnak. Ebből, az 1920. évi népszámlálás adatait véve tekintetbe, 1,670.144 lélekszám alapján, lélekszámonkint 7·28 P esik. Figyelembe véve az egyházközségek és belhivatalnokok használatában levő földek hozamát, ami kb. 16·6%-ot, vagyis 2.025.630 P-t tesz, valamint az egyéb bevételekből, házbérek, alapok, harangozási díjak, temetők stb. jövedelmét, ami mintegy 900.000 P-t tesz, továbbá az állam által jelenleg is folyósított mintegy $2^1/_2$ millió P államsegélyt, egyházi adó fejében lélekszámonként országos átlagban 4 P esik.

Magyarország összes lélekszáma az 1920. évi népszámlálás adatai szerint 7,980.143 lélek. A magyar államnak tehát mintegy 32 millió pengő kultusz-adót kellene kivetnie és beszednie, hogy az összes vallásfelekezetek költségvetési szükségleteit azok központi pénztárai útján kielégíthesse.

Őszintén megvallom, hogy a centrális adózás gyakorlati megoldásának ezt a módját sem találom teljesen megnyugtatónak. Ideálisnak pedig épenséggel nem. Féltve őrzött autonómiánk tetemes korlátozásának, ha ugyan nem végleges megszünésének veszedelmét látom benne.

Az államkormány, mai összetételében, ha nem is eszményileg koncilians irántunk, de helylyel-közzel jóindulatának kétségtelen tüneteivel is találkozunk. Ámde a kormányok összetétele változik. Jöhet olyan kormányzat, — mint ahogy többször jött már a múltban is, — mely a maga hatalmát egyenesen a mi érdekünkkel ellentétes irányban gyakorolja s akkor kálvinista egyházunknak még existenciális léte felett is megkondulhat a halálharang.

Egyelőre tehát, mig a központi adózás rendszerének gyakorlati megoldása tekintetében alkalmasabb és célravezetőbb expediens nem mutatkozik, kénytelenek leszünk az eddigi adózási rendszert fenntartani, amely ha méltányosnak, igazságosnak, bibliainak nem mondható is, de többé-kevésbbé már megszokott és autonómikus jogaink absolut megőrzésére legalkalmasabbnak mutatkozik. *Makláry Károly.*

(Vége.)

Konventi ülés.

Egyetemes konventünk három napra terjedt ülését f. évi április hó 17—19 napjain tartotta meg. Gazdag és bő tárgysorozat várta az ülésre érkezőket. A konventi iroda figyelmessége egyébként a tárgysorozat előzetes kézhezvételéről is gondoskodott. Pontosság, rend és alapos előkészítés mellett volt csak lehetséges hogy a 329 pontból álló hatalmas tárgysorozat, mely még póttárgysorozattal is gazdagodott, aránylag rövid idő alatt letárgyaltatott.

A mi egyházkerületünknek külön ünnepnapja volt ápr. 17-ike. Ekkor iktattatott be egyházkerületünk szeretett főgondnoka a magyarországi ref. egyház világi elnöki székébe. Egyetemes örömmé vált egyházkerületünknek az a gyönyörüsége, melylyel buzgó, lelkes világi elnökének istenországi nagy elhivatását és önzetlen, szent munkáját lépésről-lépésre figyelemmel kisérte. Csak Isten kiválasztottainak adatott meg az a lelki harmónia, amelylyel az Ur Dókus Ernőt lelkesültség, rátermettség, buzgalom és szorgos gond tekintetében egyházi közügyeink szolgálatára állította.

Ily vezérre esdekelt áldást dr. Baltazár Dezső egyházi elnök, magasröptű, szeretetteljes imája.

Az ülés kezdete különben a gróf Degenfeld József emlékének volt szentelve. Ugyancsak a konvent egyházi elnöke a megboldogúlt hervadhatatlan érdemeit egy színpompás, gazdag, művészi csokorba kötötte. Szinte éreztük, hogy a kötözgető erő a szeretet lelke. Szavait és bensejét ez a lélek hevítette akkor is, amikor világi elnöktársa felé fordúlva, úgy aposztrofálta őt, mint aki az elragadott Illyés helyett lett az Úr választott népének tiszteletet parancsoló Elizéusa. Markáns, tömör vonásokkal festette meg a Dókus Ernő lelki portréját: az ő egyéni nagy kiválóságát, elhivatottságát, lángoló buzgalmát.

Az egyetemes egyház világi elnöke tartotta meg ezután székfoglalóját, amely zászlómeghajtás volt a nagy elődök emléke előtt és alázatos, szerény maga megajánlás. E helyről is kérjük reá és munkájára az Isten gazdag áldását.

Javaslatára egyházunknak a közelmultban szenvedett nagy veszteségei feljegyeztettek. Sass Béla, Radácsy György, Vadászy Pál, Szél Kálmán stb. nevei töltik meg a fekete keretet. Mindmegannyi ragyogó nevek, amelyeknek viselői, mint a csillagok, egyháztörténelmünk lapjairól az utókor előtt is évszázadokig fénylenek.

(Folyt. köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok, egyetemes konventi vil. elnök üdvözöltetése.** Az Egyet. Konvent ápr. 17-iki ülésén *dr. Baltazár Dezső* püspök, konventi lelkészi-elnök, miután kegyelettel áldozott b. e. gr. Degenfeld József volt konventi elnök emlékének, *Dókus Ernő* új konventi elnököt a következő szép szavakkal üdvözölte: „Könnyen mondhatnánk magunkat vigasztalannak, ha Isten jóvolta, nagy kegyelmének gazdagsága szerint nem gondoskodott volna méltó utódról hivatali rend szerint következő konventi elnökünk: Dókus Ernő főgondnok úr Őméltósága kiváló személyében. A gyász könnyein keresztül vigasztalódva mosolyog reá a lelkünk és áldjuk Istent, hogy Illés palástjának örököséül ilyen Elizeust adott minekünk. Rég eljegyezte a lelkét, lelkesedését, munkásságát, fáradalmait, töredelmeit, hűségét, olthatatlan szerelmét, égő buzgóságát, fénylő erényekben és érdemekben gazdag életét Isten országának és benne magyar kálvinista Sionunknak szent mátkaságra. Legyen üdvözölve tisztelettel, szeretettel, áldáskivánással a konventi elnöki székben. Amikor hűséges, odaadó támogatásunkat bizalommal odaigérjük és biztosítjuk neki, egyben kérjük irányunkban szeretetét s én különösen elnöktársi bizalmát, barátságát, melynek áldásában különben már eddig is részeltetni méltóztatott. Istennek a Jézus Krisztusban megjelentett kegyelmi ajándékai teljesedjenek meg életén s vezéri munkáján. Felkérem, hogy mindnyájunk szeretetétől kísérve, Isten nevében, az ő dicsőségére foglalja el díszes elnöki székét."

— **A második országos református nagygyűlésre** (Budapest jún. 2—3.) a Hit és Szolgálat mozgalmának vezetősége minden gyülekezetünkhöz szétküldte a meghivót és a jelentkező-íveket. Lapunk vezető cikke is felhívja a nagygyűlésre a figyelmet.

— **A reverzális-kérdés és az egyházi fegyelem** ügyében a *Kálvinista Szemle* ápr. hó 21-iki számában a zsinat világos intézkedését sürgeti *Enyedy Andor* miskolci lelkész. Nagyon helyesen. Jól mutat rá arra, hogy nagy kár fog abból származni, ha a reverzálisok tárgyában világos és határozott törvényünk nem lesz. Mi is hiányának tartjuk az egyházfegyelemről szóló törvényjavaslatnak, hogy erre a pontra nézve semmit nem hoz. Enyedy Andor az „egyház elleni hűtlenséget" akarja a fegyelmi vétségek közé felvétetni. A kérdés minden oldalú megvitatására volna szükség még a zsinat előtt.

— **A Magyar Kálvin-Szövetség** ápr. hó 13-án Budapesten *Bernát István* elnöklete alatt választmányi ülést tartott. A választmány a *Hit és Szolgálat Mozgalmának* ezévi nagygyűlését melegen támogatja.

Alsózempléniek figyelmébe! Egyházmegyei közgyűlésünk szavazást rendelt el két papi aljegyzői és egy világi tanácsbírói állásra. A szavazatok egy lapon, 1928 május 30-ig küldendők az esperesi hivatalba. *Kiss Ernő* esperes.

HIVATALOS RÉSZ.

420—1928.

Püspöki körlevél.

I. Kontra Aladár óbudai lelkésztársunk, országgyűlési képviselő „A Magyar Református Egyház Irásban és Képben" cím alatt kétkötetes munkát szándékszik kiadni. Evégre, az adatok és képek beküldése végett még a mult év október havában megkereste az összes lelkészi hivatalokat. Azonban eddig csak körülbelül 600 egyház részéről kapott adatokat. Már pedig az ily természetű munka csak úgy értékes, ha lehetőleg teljes. Felkérem azért lelkésztársaimat, továbbá a sárospataki és miskolci igazgató urakat, hogy egyházi közérdekből legyenek szívesek a kért adatokat a szerkesztő úr címére (Budapest, III. Calvin-utca 4.) legkésőbb folyó év május 15-ig beküldeni.

II. A vk. miniszter úr 16347—1928. sz. a. kelt intézvényében ismételten kifejezi azt a kívánságát, hogy a megüresült tanítói állásokra, ha pályáznak, lehetőleg B. listás, illetve nyugdíjas tanítók alkalmaztassanak. Erre nézve szükséges, hogy a megüresedett állásokra a pályázati hirdetmény minden tanítónak könnyen hozzáférhető tanügyi közlönyben, lehetőleg a „Néptanítók Lapjában" is tétessék közé, hogy a pályázati kérvények benyújtására megfelelő (a lap megjelenésétől számított legalább három hét) határidő állapittassék meg, hogy a pályázati hirdetményekben is kitétessék, hogy az állás betöltésénél a nyugdíjas tanerők előnyben részesülnek. A miniszter úr ezen rendelkezésének figyelmen kívül hagyásával megválasztott tanítónak az államsegélyt nem fogja kiutalni.

III. Ugyancsak a vk. miniszter úr 18297/928. sz. a. kelt intézvénye alapján utasítom az elemi iskolák iskolaszékeit és tanítóit, hogy a tankötelezettség meghosszabbításánál az 1921. XXX. t.-c. 2. §-ának és a 130.700/1922. számú miniszteri rendelet 41. §-a értelmében járjanak el s az előírt javaslatot a jövőben mindenkor a határidőre terjesszék be a kir. tanfelügyelőhöz.

Miskolc, 1928 április 23.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Felsőborsodi lelkészek figyelmébe! *Meghivó.* A felsőborsodi egyházmegye lelkészi értekezlete f. évi május hó 15-én d. e. 9 órakor a miskolci leánygimnázium tornatermében értekezleti közgyűlést tart, melyre lelkésztársaimat szeretettel meghívom. Netaláni távolmaradás igazolandó. Tárgysorozat: 1. Imádkozik Várady József. 2. Elnöki megnyitót mond Bartha Gyula. 3. Ref. napilapunk ügye. Tóth János. 4. A ref. munkásgyülekezetek jövője. Dr. Komjáthy Aladár. 5. Belmissziói jelentés. Svingor Jenő. 6. Kálvinszövetségi jelentés. Tóth János. 7. A keresztelési szertartás az új agenda szerint. Szentmártony Dániel. 8. Lelkészi fizetésrendezés. Joó Miklós. 11. Esetleges indítványok. Sajókaza, 1928 ápr. 22. *Bartha Gyula* ért. elnök.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 18. szám. Sárospatak, 1928 május 6.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Farkasfalvi Farkas Géza:* Gondnoki megnyitó beszéd. (Vége köv.) — *Kiss Ernő:* Részletek az alsózempléni esperesi jelentésből. (Folyt. és vége.) — *Dr. Trócsányi József:* A legújabb törvényjavaslat a lelkészi állások betöltéséről. (Vége köv.) — *—ly:* Konventi ülés. (Folyt. és vége.) — *M. J.:* Révész Imre reflexióihoz. — *Hó:* Az alsózempléni ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Gondnoki megnyitó beszéd

az abaúji egyházmegye tavaszi közgyűlésén.

Őszi közgyűlésünk óta egyházi közéletünkben fontosabb, nagyobb események nem fordultak elő. Megmaradtak azonban eddigi gondjaink, sérelmeink, ezek egyikétől sem szabadulhattunk meg egészen.

Nagy reménységgel, szinte lélekzetvisszafojtva tekintünk a folyó évi május hó 8-ára összehívott zsinat működése elé, amely hivatva van sokban *elavult egyházi törvényeink* és rendtartásaink megreformálására.

A változott időkkel számolnunk kell, mert ha mereven szembeállunk velük, elsodornak bennünket.

Itt van elsősorban az egyházi fegyelem kérdése. *Egyházi fegyelmi törvényeink* nagyon gyengék, erősen szigorítani kellene azokat. Igy pl. a kárunkra adott reverzálisok ellen csak akkor vehetjük fel sikerrel a küzdelmet, ha mi is teljes erővel védekezünk, ha a legerősebb fegyelmezést tudjuk alkalmazni. Nem tehetek róla, de én itt nem vagyok azoknak az igentisztelet méltó álláspontján, kik azt vallják e kérdésben, hogy nem szabad erős eszközökhöz nyúlnunk, hogy elnézéssel, jámborsággal többre megyünk! Nem. Meggyőződésem, hogy itt a gyengeség nagyon megboszulná magát! Az egyházhoz való hűtlenség találja magát szemben a legerősebb megtorlással. A zsinat bölcsessége, hiszem, hogy meg fogja találni a legmegfelelőbb mértéket ezen ránk nézve exisztenciális fontosságú kérdés megoldásánál is.

Nagyon fontos az egyházi adózás problémája. Ennek teljes rendszertelenségét, igazságtalanságait megszüntetni elérkezett a tizenkettedik óra.

A lealázó és a békétlenség, perlekedés, viszálykodás csiráit magában hordozó párbérrendszert a Zsinat nem tarthatja tovább fent.

Ugyszintén meg kell reformálnia a lelkészválasztás mai rendjét. Nézzünk körül és látni fogjuk, hogy különösen egyike-másika, az újabban lefolyt lelkészválasztási harcoknak, — mert azokat csak harcoknak, mégpedig éppenséggel nem válogatós fegyverekkel megvívott harcoknak nevezhetem, — miként rombolta szét híveink lelkében a lelkész elhivatottságáról alkotott hitet. Egy ilyen választásnál a képesség, a tudás a szerzett érdemek a legutolsó sorban jönnek számitásba.

Gondoskodni kell a Zsinatnak egy az összes egyházainkra egyaránt kötelező Liturgia megalkotásáról és ennek szigorú betartását biztosító rendelkezésekről. Hiszen ma igen sok egyház önkényesen, más és másképen tartja istenitiszteletét. Ha Rásonyban a kis, ősi templomban, ha Sárospatakon, ha Budapesten a Kálvin-téri templomban veszek részt az istenitiszteleten, egészen másképen kell viselkednem az egyik és másik helyen.

Egységesen kell szabályozni a belmissziói teendők végzését is. Ugyszintén a Kálvin-Szövetség, a szabad egyletek és a hivatalos egyház egymáshoz való viszonyát is rendezni kell.

Általában minden egyházi munkában és vallásos célkitűzéseinkben több gondot, sokkal nagyobb súlyt kell az egységességre fordítanunk. Szétforgácsolt, több irányba haladó erőkkel nagy eredményeket elérni nem lehet. E tekintetben különben örvendetes haladás mutatkozik. Talán a közös veszély érzete okozza ezt. Ezen veszély felismerésének szükségszerü következménye — azt hiszem — a kálvinista öntudat, — bár még igen lassú, — de mégis észlelhető felébredése is.

Egész súlyunk latbavetésével kívánni kell a kormánytól az 1848. XX. tv.-cikkben lefektetett jogainknál fogva, különösen a világháború óta bekövetkezett anyagi sérelmeink orvoslását. E pontnál örömmel jelenthetem, hogy iskolai épületeink újraépítésénél a kormány nagy megértést tanúsít és igen nagy segélyeket sikerül nála e célra kieszközölni. Ily segéllyel fog újraépülni a szikszói iskola két tanteremmel és tanítói lakás, a selyebi és felsőmérai iskolák és tanítói lakások és minden reménység meg van, hogy a szalai és kovácsvágási iskoláink is.

Igen fontos feladata volna még a Zsinatnak, határozott precizirozása annak, hogy a szószékbe „igét hírdetni ki mehet fel." E téren sajnos nagy elfajulások tapasztalhatók egyházainkban, ami a szószék tekintélyének erősen rovására megyen. Itt nem szabad pénzügyi, kényelmi szempontoknak, egyéni ambicióknak érvényesülni. Helyesnek találom a pápai egyházmegye azon inditványát, hogy „a szószékre csak exmittált lelkész mehessen."

Ezen kérdések bölcs megoldását várjuk mi teljes bizalommal a zsinattól.

Pár napja jutottak kezeimhez az Egyetemes Konvent zsinatelőkészítő albizottságának jelentései, törvénytervezetei. Még azokat nem tanulmányozhattam át, csak éppen, hogy beléjük tekintettem. Azonban ezen futólagos betekintés is súlyos aggodalmakat keltett bennem és lehetetlennek tartom, hogy e tervezeteket úgy, mint azok jelenleg vannak, a Zsinat bölcsessége törvényerőre emelhesse.

Egyenesen megdöbbentő pl. a belmisszói albizottságnak az egyházfegyelmezési törvényjavaslat indokolásában felvetett gondolata, hogy: „Ötszáz léleknél kisebb gyülekezetek rendszerint csak az esetben maradhassanak önálló anyaegyházközségek, hogyha minden állami, vagy más külső segítség nelkül, tisztán önerejükből is képesek önálló lelkészi állást fenntartani; ellenkező esetben köteesek bizonyos hosszabb határidőn belül lelkésztanítóságot illetve tanítólelkészséget szervezni, mas egyházközséggel, vagy egyházközségekkel társulni stb." Inditványt fogok a nt. közgyülés elé ez ügyben terjeszteni.

Kételkedem abban is, hogy a „Törvénytervezet a belmisszióról" megtalálta volna a helyes utat. Az a bifurkáció, melyet a törvénytervezet kontemplál azáltal, hogy adminisztráló és belmissziói munkát végző egyházat kíván egymásmellé állítani, nem lehet szerencsés megoldás azok előtt, kik a való életet ismerik. De nemcsak, hogy nem hozná meg az ilyen szétágazó munka az annyira szükséges eredményt, de ez a kettős teherviselés elbírása is képtelenség.

Az is kétes értékű terv a református szellem biztosítására, amelyik „Közös evangéliumi protestáns szellemű és összetételű" egyesületeknek és mozgalmaknak is munkát szán.

Ugyancsak nem látszik megfelelőnek és kielégítőnek az egyháztagok fegyelmezésére szóló törvénytervezet sem. A reverzális-adással szemben úgyszólván teljesen védtelenül hagy bennünket. Ha lassan, de biztosan elsorvadni nem akarunk, egészen más törvényt kell alkotni, mint amilyent a javaslat tervez.

„A lelkészi állások betöltéséről" szóló törvényjavaslat annyira komplikált, hogy első átfutás után meg sem itélhető. Az azonban igy is már megállapitható, hogy annyi hatáskör, annyi fórum van itt összekeverve, hogy nem tudom, nem alkalmazható-e e tervezetre is az a közmondás, hogy a sok bába között elvész a gyerek.

Nt. Egyhm.-i Közgyűlés! Ismétlem, a zsinatelőkészítő albizottságok törvénytervezetét alaposan még át nem tanulmányozhattam, a most elmondottak csak az első pillanatban, már az első betekintésre is szembeszökő dolgok. De nem is egy elnöki megnyitó keretébe tartozik ezen törvénytervezetek részletes bírálata.

(Vége köv.) *Farkasfalvi Farkas Géza.*

Részletek az alsózempléni esperesi jelentésből.

(Folyt. és vége.)

Felhívom a Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyűlés figyelmét a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1927. évi 50.356. sz. rendeletére, mely arról szól, hogy kongruás lelkészi állomásokra, valamint államsegélyes tanári és tanítói állásokra megszállt területekről pályázó egyének nem alkalmazhatók. Hogy ez a rendelet egy lelkészválasztásnál micsoda kínos helyzetet teremt, annak már egyházmegyénkben is volt alkalmunk egy legutóbbi választásnál példáját látni. Hogy ezzel szemben a magyar kormány és majdnem az egész ország mély hódolattal fogadta, hogy az ország első közjogi méltóságába és főpapi javadalmába egy idegen hatalom egy idegen állampolgárt ültetett, az előtt néma csodálattal állunk meg, és eszünkbe jut a szálka és gerenda példázata.

Szoros összefüggésben van ezzel az a legújabb rendelet, mely B. lisztás tanerőknek felekezeti tanítói állások betöltésénél előnyt biztosít. Itt azonban legyünk óvatosak. Minden B. lisztás pályázótól tanfelügyelői igazolványt kell kérni arról, hogy miért helyeztetett B. lisztára, mert különben attól lehet tartani, hogy az államtól elbocsátott nem elsőrendű tanerők leszállítják a felekezeti tanítóság színvonalát. Aki B. lisztára helyezésének okát kellőképen igazolni nem tudja, azt mellőzzük.

Az államhoz való viszonyunk vizsgálatánál a legnagyobb aggodalommal kell szemlélnünk azt az általánossá váló jelenséget, hogy a különböző állások betöltésénél egyre jobban felekezeti szempontok nyomulnak előtérbe, a dohánygyári munkásleánytól a falusi segédjegyzőn át a legfontosabb közhivatali poziciókig. És nekünk, mert a gyöngébb fél vagyunk, minden pozicióért kemény tusát kell vívnunk. Félek, hogy eljön az idő, amikor csak katholikus keresztlevéllel lehet karriért csinálni. Pedig, hogy mi lesz a vége annak, ha a vallás kenyérkereseti forrás lesz, annak csak a jó Isten a megmondhatója.

Ezek után a magunk külön fájdalmáról, halottainkról emlékezzünk.

Az elmuló idő bőven megkivánta áldozatát a mulandó emberek közül. *Bernáth István* vissi lelkésztársunk édesanyját, özv. Bernáth Istvánné, szül. Törös Juliánna asszonyt veszítette el. Lelkészözvegyeink közül *Terhes Barnáné, Hegedüs Sámuelné, Nagy Zsigmondné, Fejes Istvánné* költöztek át a boldog örökkévalóságba. A két előbbi alsózempléni pap özvegye volt, Nagy Zsigmondnét, e szerencsétlen sorsú, széplelkű tiszteletes asszonyt a világháború vihara messze földről vetette ide sok szenvedésre. Fejes Istvánnét, egyházkerületünk néhai nagynevű püspökének özvegyét csak pár héttel ezelőtt helyeztük a családi sírboltba

örök nyugalomra annak poraihoz, kinek míg élt, őrangyala, mikor meghalt, emléke leghivebb ápolója volt.

A sárospataki főiskola halottja: *Radácsy György* az előttünk élt s a ma élő papi generáció nagy halottja. A legszebb pataki diák. A kollégium régi diákéletének mézédes beszédű krónikása. Énekek éneke és zsoltárok költői lelkű magyarázója. A falu adta, mint gyermeket a pataki főiskolának, hogy abban nagyra növekedvén, neveljen papokat a magyar faluknak. Mi, akik ott nőttünk fel az ő lábainál és látnoki lelkétől tüzesedett a lelkünk, letesszük sírjára a hálás kegyelet pálmaágát.

Az elmúlt évben messze földről, Amerikából vettük halála hirét *Novák Lajos* nyug. taktaszadai lelkésznek. Dalos ajkú, nyilt szívű barát volt. Másokhoz gyöngéd, magához gyönge. Nem arra született, hogy embertársainak komoly leckéket adjon, hanem arra, hogy nekik vidám órákat szerezzen. S az élet neki adott kemény leckéket és szerzett neki keserű napokat. Mikor az Igét hirdette, hangjának csodálatos zenéjén rajtafelejtkezett gyülekezete, de mikor a dal és zene magasabb világából le kellett ereszkednie, a földi légkör nyers levegőjét nem bírta. Hogy itt átgázolt felette a rohanó élet, elment, hogy új hazában régi magyarok papja legyen. Ott fellobbant még benne a régi tűz, hogy aztán hirtelen kialudjék. Zárjuk a szívünkbe emlékezetét.

Sulyos veszteség érte a tállyai református egyházat *Homoky György* főgondnok halálával. Az ő harcos kálvinizmusára, vasszorgalmára, gyakorlati tapasztalataira és egyházát féltő szeretetére még sok szüksége lett volna a megújulás útjára lépő tállyai egyháznak. Az Úr másképen végzett s elvette őt egyházunktól és övéitől: szerető hitvesétől és szép reményekre jogosító két fiától. Legyen meg az Ő szent akarata s őrködjék Szentlelke a tállyai egyház felett s legyen az ő szeretete vigasztalója a gyászbadőlt családnak.

Sulyos próba alá vetette az Úr az Ő szolgái közül *Verebélyi Barna* olaszliszkai lelkésztársunkat, midőn 1927 december 16-án 7 éves kis leányát *Mártát* magához szólította. Szívünk őszinte részvétével osztozunk a kedves család szülői fájdalmában. A mi legszebb erényünk az engedelmesség. Ők engedelmeskedtek Annak, Aki azt mondotta: engedjétek hozzám jönni a kis gyermekeket és ne tiltsátok el tőlem, mert ilyeneké a mennyeknek országa. Legyen engedelmességök jutalma a pásztorok Pásztorától.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

A társ-, leány- és fiókegyházak, valamint a szórványok lakóinak gondozása felől a kérdésre csak általános feleletek érkeznek, mint pl.: „be járnak az anyaegyházba", „gondoztatnak", stb. Taktakenéz jelenti, hogy a lelkész kijár a tanyai hívek meglátogatására, Sárospatak a theologusokat foglalkoztatja — nagyon helyesen — e téren, Karcsa azt mondja, hogy a tanyákon „a béresgazdák ügyelnek fel a népre". A tanyai hívek pasztorálását most is nagyon a figyelmökbe ajánlom lelkésztársaimnak. Ott sok értéket nyerünk, vagy hagyunk veszni, aszerint, hogy törődünk-e velök, vagy nem.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

A vasárnapi munkaszünetről szóló törvények megtartásában, mint eddig is rossz példával járnak elő az uradalmak. Én csak azon csodálkozom, hogy Szent István napján annyi csendőr járja a határt hogy gyönyörüség nézni azt a sok daliás magyar fiút. Ugyan a vasárnapi munkaszünet ellenőrzésére miért nem küldik ki ezeket a főszolgabíró urak? Egy másik illusztráció az államhoz való viszonyunkhoz.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Általában, ha végigolvasom az egyházlátogatói jelentéseket, ha visszaemlékezem egyházlátogató utamra, ha végigtekintek az elmúlt év eseményein, azt látom, hogy gyülekezeteink nehéz viszonyok közt is szép egyházi életet élnek. Hű pásztorokkal, szorgalmas tanítókkal, áldozatos szívű nép munkálkodik az Úr szőlőjében. Szeressük ezt az Istenhez hű népet. Az ő lelki dolgaikkal való foglalkozás legyen a mi legfőbb gyönyörüségünk. Az legyen a mi felekezeti harcunk, hogy a magunk népét neveljük a legjobbá, a legvihartállóbbá. *Kiss Ernő.*

A legújabb törvényjavaslat a lelkészi állások betöltéséről.

A zsinat-előkészítő bizottság lelkészválasztási albizottsága nyomtatásban közzétette javaslatát, amelyet az alábbiakban ismertetünk.

A javaslat abból az alapelvből indul ki, hogy a lelkészi állás betöltésénél az egész gyülekezet akaratnyilvánítása szükséges. De szem előtt tartja azt is, amit Kálvin az Institutióiban úgy fejez ki, hogy bár a lelkészválasztás nem történhetik a gyülekezet hozzájárulása nélkül, nem kell a dolgot a tömegre bízni és eszerint helyes az az eljárás, ha előbb a papok az előkelőkkel és a felsőbbséggel állapodnak meg s azután terjesztik az ügyet a gyülekezet elé. (Kálvin idejében Genfben 6 lelkészi kerület volt, üresedés esetén az 5 lelkész választotta az újat, illetve jelölte ki, a jelöltet a kis-tanács erősítette meg, aki csak ezután mutattatott be a gyülekezetnek. A gyülekezetnek módjában állott a jelöltet elfogadni vagy visszautasítani, ami egészen új választást tett szükségessé). Ennek a kálvini principiumnak a jegyében igyekszik a javaslat a felsőbbség befolyását intézményesíteni, hogy a legérdemesebb jelöltek felé irányittassék a figyelem s minden helyre a legmegfelelőbb lelkész kerülhessen, másfelől igyekszik a felsőbbség befolyását összeegyeztetni a gyülekezet akaratnyilvánítási szabadságával. A felsőbbségnek a lelkészi állás betöltése körüli feladatai megoldására egyházmegyei és egyházkerületi „lelkész-elhelyező bizottságokat" szervez s így igyekszik azokat a kifogásokat leszerelni, amelyek az 1881-iki törvény egyházmegyei bizottsági jelölése ellen annak idején sürűn emelkedtek, a kettős fórumtól remélvén az ügyek megnyugtató kezelését.

A javaslat a lelkészi állás rendes betöltésének 3 módját ismeri: 1. közvetlen meghívás. 2. A választó-bizottság által tett meghívás. 3. Széles körű választás.

A javaslat 6. §-a szerint minden egyházmegye és egyházkerület választ egy évre az egyházmegyei, illetve az egyházkerületi tisztviselők közül (felerészben világi, felerészben lelkészi) 6 tagot, akik az elnökséggel alkotják az egyházmegyei, illetve egyházkerületi „lelkész-elhelyező bizottságot."

Az esperes az üresedésről nyert értesüléstől számított 5 nap alatt értesíti a presbitériumot, hogy a lelkészválasztás előkészítése céljából a gyülekezet körébe meghatározott időpontban küldöttség fog megjelenni és ott a lelkészválasztás ügyében előbb a presbitériummal, azután nyomban a gyülekezettel fog tanácskozni (itt kezdődik már a felsőbbség irányító befolyása, míg a mai törvény szerint a gyülekezet teljesen önmagára van bízva) s esetleg a körülményekhez képest a lelkészi állás betöltése felett a szavazást is megejtetni. *T. J.*

(Folyt. köv.)

Konventi ülés.

(Folyt. és vége.)

Dr. Baltazár Dezső 10 éves konventi elnöksége, gróf Teleky József egyházkerületi főgondnokká történt megválasztása alkalmából meleg és bensőséges nyilatkozatok között üdvözöltetett.

Az 1928—30. évekre szólólag megalakúlt egyetemes konvent jegyzőivé megválasztattak: dr. Kovács István, dr. Révész Imre lelkészi és Dr. Kun Béla és dr. Segesdy Ferenc világi részről.

Ugyanezen időszakra megválasztattak titkos szavazással a konventi rendes és rendkivüli bizottság tagjai, megalakíttattak a különböző bizottságok megválasztattak az egyházmegyei adóügyi küldöttségi elnökök. Meghosszabbittatott ezen cyklusra a kecskeméti jogakadémia kormányzó bizottsága tagjainak a megbizatása; a közalapi végrehajtó bizottság megüresedett tagsági helyeinek betöltéséről jelentés tétetett. A Magyar Gazdaszövetség megkeresésére Darányi Ignác szobrára a konvent 1000 P-t szavazott meg. A zsinatelőkészítő bizottság jelentései során a belmisszíói, lelkészválasztási, törvénykezési, köznevelés és oktatásügyi és tudományügyi albizottságok javaslatai előterjesztettek. Ezek a javaslatok ma már közismertek, a közvélemény asztalán feküsznek, nem volna helye és ideje azok ismertetésének.

A liturgiaügyi bizottságnak az istenitiszteletiügyi rendtartás egyöntetü szabályozása tárgyában tett előterjdsztése tudomásul vétetett.

A Ker. Ifj. Egyesületek Nemzeti Szövetségének három diakónusi szolgálatra készülő ifjú ügyében tett előterjesztése a misszióügyi bizottsághoz tétetett át.

A paróchiális könyvtárbizottság 1927. évi jelentése elfogadtatott. A Magyar Prot. Irodalmi Társaságnak a paróchiális könyvtárbizottság alapjaiból 4000 P évi segély szavaztatott meg. A Magyar Prot. Irod. Társaság az ülés során még egy 4000 P-ős évi segélyt nyert a közigazgatási bizottság javaslatára.

Tudomásúl vétettek a közalapi és lelkészi nyugdijintézeti végrehajtó bizottságoknak az 1927. évről tett jelentései. Tetemes a nyugdíjhátrálék, kerekszámban 96.000 pengő. Megállapíttatott, hogy a legszegényebb egyházak legpontosabbak a fizetésben s hogy legkevesebb ezúttal is a hátrálék a mi egyházkerületünkben, ahol hátralékmentes egyházmegyék az abaúji és alsóborsodi, amit a konvent nagy elismeréssel vett tudomásul. 1928. január elsején 1145 volt a járulékköteles állások száma.

Egyre nő a nyugdijintézet teherviselése, aminek oka abban keresendő, hogy a valorizált nyugdíj mellett egyre többen mennek nyugalomba a lelkészek s hogy aránytalanúl terhelik a nyugdijintézetet a megszállt területekről idejött, vagy ide szorúlt lelkészözvegyek.

A nyugdijintézet reformját a konvent még nem tartja időszerünek, a nagy horderejű kérdést úgy itélte meg, hogy a reformot meg kell előznie a tőkegyüjtésnek, hogy a méltánytalanságok elkerültessenek.

Értékbiztosítás szempontjából egyetemes konvent megengedte, hogy a nyugdijintézet végrehajtó bizottság a nyugdíjintézet tőkéjét az elnöki tanács hozzájárulásával megfelelő ingatlan vételárába fektethesse. Kovács J. Istvánnak ezzel kapcsolatban már is volt egy nagyszerű eszméje, amelynek kivitelével megoldatnék a magánosan élő lelkészözvegyek elhelyezkedésének a kérdése is.

Nem honorálhatta a konvent az ORLE azon felterjesztett kivánságát sem, hogy az özvegyi ellátás megállapításánál az egyenlőség elve érvényesittessék.

A misszióügyi bizottság előterjesztéseiről e laá hasábjain majd az előadó, Forgács Gyula emlékezik meg.

Az énekeskönyv- és tankönyvügyi bizottságok évi jelentései elfogadtattak.

Az egyetemes tanügyi bizottság jelentése alapján a theol. akadémiák, az egységes jogakadémia, a középiskolák, tanítóképzők és polgári iskolák és népiskolák ügyei letárgyaltattak, a tanügyi bizottság javaslatai csaknem változatlanúl, úgy, amint azok a tanügyi bizottság jegyzőkönyvében már nyilvánosságra hozattak, elfogadtattak.

A különböző fokú, jellegű és typusú iskolák vallástanításának 1926—27. tanévi állapotáról szóló jelentések örvendetes tudomásvételül szolgáltak.

Elfogadta a Konvent az elemi népiskolai vallás- és énektanítói tantervet és hogy ne legyen csak véka alá rejtett gyertya, a konventi jegyzőkönyv mellett külön lenyomatban is kiadja és az iskolákhoz eljuttatja.

Az egyházkerületek több rendbeli határozata és kérelme a közjogi bizottság előterjesztésére a zsinathoz tétetett át.

Az Egyesült Államokbeli Ref. Egyház magyar egyházmegyéinek emlékirata eleven vitára adott alkalmat már a közjogi bizottságban; a Konvent leszögezte abbeli álláspontját, hogy a tiffini egyezményhez tartja magát; a memorándum tanúlmányi részét illetőleg a tanügyi bizottsághoz véleményadás céljából áttétetett.

A korpótlékot teljesen valorizált értékben kéri Konvent folyósíttatni. Vallássérelmi ügy — sajnos — ezúttal is szép számmal szerepelt.

A közigazgatási bizottság előterjesztéseiből kiemelem a konventi elnökség jelentését az 1848. évi XX. t.-c. 3. § a alapján utalt államsegélyről. Az 1926—27. költségvetési évben 6 milliárd 900 millió p. k. államsegélyt utalt ki a kormány, az 1927—28. évre már 793.342 P-őt. A jelentés részletesen felsorolja az államsegély felosztását.

Kiss József dr. konventi titkárnak, Tóth Lajos konventi fogalmazónak, Nagy János konventi számvevőnek, mint kiváló munkaerőknek, magasabb fizetési fokozatba történt előléptetése örömmel vétetett tudomásúl.

Az új lelkészi állások szervezésénél kéri Egyetemes Konvent a közoktatásügyi minisztert, hogy a kongrua szempontjából ne ragaszkodjék a 800-as létszámhoz; az ebbeli követelményt felére szállítsa le.

Az elharapózott gyűjtések szabályozása érdekében megkerestetik a m. kir. belügyminiszter, hogy gyűjtési engedélyt csak az egyházkerületek elnökségei által támogatott és ajánlt egyházközségeknek adjon. Hogy ez orvosszer lesz, az nagyon kétséges, de majd a jövő mutatja meg. Akkor talán majd egységesség szempontjából feljebb lehet lesz vinni az ellenőrzést a konventi elnökséghez. Egy bizonyos, hogy a gyűjtés már tökéletesen zaklatásszámba megy és kompromittálja magát a nagy elvet.

Az egyetemes adóalap és adócsökkentési alap 1927. évi számadása jóváhagyólag tudomásúl vétetett. Ezzel kapcsolatban a Konvent az adócsökkentési segélyek revizió alá vételét, amint azt a dunamelléki egyházkerület kívánná, nem tartja keresztülvihetőnek.

Egyházkerületünkből Mezőkeresztes, Mezőcsát és Diósgyőr az állandó káplántartó helyek közé felvétettek.

Elrendeltetett, hogy az egyházközségek a díjlevélbeli készpénzfizetések valorizálását haladéktalanúl hajtsák végre.

Mindez csupán nehány vonás a három napos konventi ülés arculatáról, de ebből is lesugárzik a komolyság, a jóság, a megfontoltság, melylyel az atyák az anyaszentegyház hajóját kormányozzák. Legyen munkájukon és az anyaszentegyházon gazdag áldás! — *ly.*

A Révész Imre reflexióihoz.

Révész Imre a Debreceni Prot. Lapok 17. számában reflektál lapunk 15. számában tett ama megjegyzésünkre, (l. 89. oldal), amellyel aggodalmatkeltőnek jeleztük, az egyházfegyelemről szóló törvényjavaslat indokolásában annak a gondolatnak a felvetését, hogy „ötszáz léleknél kisebb gyülekezetek *rendszerint* csak az esetben maradhassanak önálló anyaegyházközségek, hogyha minden állami vagy külső segítség nélkül tisztán önerejükből is képesek önálló lelkészi állást fenntartani; ellenkező esetben kötelesek bizonyos hosszabb határidőn belől lelkésztanitóságot, illetve tanitólelkészséget szervezni, más egyházközséggel vagy egyházközségekkel társulni stb.“

Révész Imre fámutat arra, hogy ez a gondolat csak *tanulmányozásra és érlelésre* van odatárva a zsinat elé, továbbá, hogy két világhullám, az *államsegélyek megvonásának lehetősége és a lelkészhiány* hozzánk is elérhet.

Ugy ismerjük a Révész Imre Isten-formálta lelkét, ismereteit és egész tudása alapelveit, hogy vele ellentétbe nemcsak felfogásmódunkban hanem érzületileg is alig juthatunk, Ellentét közöttünk csak taktikai szempontból lehet és — a tuiságos rövidség miatt — félreértésből származhat.

Taktikai szempontból ellenezzük, hogy a református egyház valamely felsőfokú, súlyos felelősség alatt dolgozó bizottsága, vagy éppen a zsinat vesse fel az ötszázas lélekszámhoz kötve gyülekezeteink jelzett összevonását, keserűbb szóval: degradálását.

Sajnos, a magyar állam magatartása még a legeslegújabb időben is (— vagy most még jobban, mint máskor!?) olyan a ref. (prot.) egyházhoz, hogy *egy ilyen messzecélú gondolat felvetése nagyon hamar kárunkra ütheti ki.* S megvallom, hogy a magyar állam egyházi-iskolai teljesítőképességének panaszaival szemben igazi részvétet addig nem tudok érezni, míg csak a prot. egyházakkal szemben kínosan rigorózus, amig a fejedelmi vagyonnal és enormis jövedelmekkkel bíró róm. kath. egyház is, az említett javak és jövedelmek érintetlen hagyása mellett, sűrűn hallott olvasott s az állam szűkös anyagi helyzetét sokszor éppen nem mutató, busás támogatásokat nyer egyházi és iskolai célokra az állampénztárból.

Lelkes jóhiszeműséggel tárgyal egyetemes konventünk már elég jó ideje az állammal a lelkésztanitóságok szervezése tárgyában. Dr. Antal Géza püspök úr nem közönséges buzgalommal vette kezébe ezt az ügyet. S amikor theologusaink részéről a tanitói vizsga letételének lehetősége *Kornis* h. államtitkár úr megértőbb közbelépése folytán a megvalósulás pillanata felé közelgett, jön egy nagyon tanulságos s egyszersmindenkorra megjegyzésre érdemes fordulat az állam részéről az anyagi hozzájárulást illetően.

Hadd mutassam be ezt a fordulatot.

Az 1927. évi konventi jkv. 199. sz. pontja szószerint közli a m. kir. pénzügyminiszterium 127.989.—926. IV. a. szám alatt kelt átiratát, amelyet ez a miniszterium a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz intézett a lelkésztanitók lelkészi és tanitói javadalmazására vonatkozólag. A pénzügyminiszterium szerint a leglogikusabb, ha az ilyen esetekben mindig a tanitói müködés honoráltassék teljes mértékben. *Az ilyen kettős állást betöltő egyén részére tehát a tanitói állás után lenne a fizetéskiegészitő államsegély és a családipótlék teljes egészében folyósitandó.* Ami a lelkészi szolgálat dijazását illeti — a lelkészi kongrua beszüntetendő lenne és ehelyett az illető r[illegible] csak bizonyos kisebb összegü kongruaese[illegible] engedélyezendő stb.

Az egyetemes konvent ezt [illegible] gadhatónak látja a lelkésztanit[illegible]

dotációját illetőleg. A lelkésztanítói állás igy anyagilag elég tisztes megélést nyujtana. Nyujtja a tanítói fizetést, amely bizony azt a lelkészt minden igazság szerint meg is illeti, mert a tanítói munkát elvégzi és nyujtja a lelkészi állás helyi javadalmát, mely nem az állam terhe és kilátásba helyez az állam kisebb összegü kongrua segélyt. Egy ilyen megoldás ellen nagyobb kifogás nem emelhető.

Most jön a fordulat. Dr. Antal Géza püspök úr a felettes hatóságok útján közli a theologiákkal a vall. és közokt. minisztérium 1928. ápr. 13-án kelt átiratát, amely szerint a miniszterium álláspontja az, hogy: „a lelkésztanitói álláson működő lelkészek részére a pénzügyminisztérium 1927. évi február 7-én 127989.—926. IV. a. sz. átiratában kifejezett véleménnyel szemben nem a tanitói, hanem a lelkészi javadalom veendő alapul. A tanitói munka végzéséért államsegély engedélyezését lehetőnek tartom. Ez az államsegély azonban, — miután az állást betöltő lelkésztanitók, mint lelkészek a teljes lelkészi fizetést (helyi javadalmat és államsegélyt) meg fogják kapni, nem lehet személyhez kötött és nem függhet a lelkésztanitó szolgálati idejétől, sem a helyi javadalom nagyságától. A leghelyesebb az lesz s a kitüzött célt: a helyi terhek és az államkincstár terheinek a könnyitései leginkább szolgálná az a megoldás, ha a lelkész-tanitó részére az egyesített lelkészi és tanitó javadalomból biztosittatnék a teljes lelkészi javadalom s a tanitói helyi javadalomnak egy része, legalább egyharmada (a földilletmény természetesen teljes egészében); ily módon az eddig kettős javadalmat biztositó hivek a terhek jelentékeny részétől (a tanitói javadalom kétharmad részétől) mentesülnének. Az állam viszont az eddigi fizetéskiegészitő államsegély helyett mintegy tandijkárpótló államsegély ként tanulónként biztositana az állás részére egy bizonyos összeget, az eddigi átlag szerint évi 25 pengőt, mely esetleg a tanulók 5 évi átlaga alapján 5 évre változatlan összegben utalványoztatnék az állás részére."

A sok reménységgel biztatott lelkésztanitói állás tehát anyagi szempontból nem szilárd alapu. A gyülekezet elveszit egy munkaerőt; elveszíti esetleg a lelkészi kongruát is. Lesz egy lelkészi állás; (beszél még azután is a miniszterium tanitói helyi javadalomról, bár ezt már előbb beleolvasztani látszott a teljes lelkészi javadalom biztositása végett a lelkészi javadalomba). S némi különbséggel — a lelkésznek joga lesz tanulónként (10 hónapot véve egy évre) havi 2 pengő és 50 fillérért a teljes tanitói állás teendőit ellátni.

Kaphat 20 gyerek után évi 500 pengőt, mely összeg még egy harmadát sem teszi ki annak, amit a legkezdőbb tanitó szolgálata első évében kap a XI. fiz. oszt. 3. fokozatában, mert ez is évi 1728 pengő. Nem lenne a lelkésztanitóra nézve a a tanitói állás után se fizetési előmenetel, sem családi pótlék, sem nyugdij.

A munka értékének ez a lebecsülése szinte sértő.

Az állam nem méltányolja és a legridegebb összegmegtakaritás szempontjából nézi a ref. egyháznak azt a mélységes áldozatát, hogy egyházunk a pusztuló magyarság élete megmentésére nagy készültségü, evangéliumi hitü munkásait, Isten igéjének felszentelt szolgáit állitja az iskolába a poklok kapuival is megbirkózni köteles szolgálatra s csak annyi segélyt kér az államtól, hogy ez a munkás ezenkivül még a kenyérért ne kényszerüljön harcolni. A mi lelkészeinknek —, ezt bizonyára nem is gondolja a magas minisztérium — az úgynevezett lelkészi helyi javadalomból, még többek közt gazdálkodással kell előteremteniök a megélhetésüket.

Igy az állammal szemben a gyülekezetek összevonását illetőleg legyünk óvatosak: vestigia terrent.

A kis gyülekezeteket terhek viselésére nem kell nevelnünk, mert ezek most is hősileg hordják a nagy terheket. A tavaszi konventről szóló tudósitásban olvassuk; „megállapittatott, hogy a legszegényebb gyülekezetek a legpontosabbak a fizetésben."

Amikor a felvetett gondolat gyakorlati megvalósitására kerülne a sor, akkor rettennénk meg a következményektől.

Véletlenül olvasom az elszakitott területi *Ref. Egyház és Iskola* április 29-iki számában a következőket:

(Az ungi egyházmegye 1927 évi szept. hó 22-én tartott közgyüléséből terjeszti az egyházkerületre)

„Közgyülés a kis egyházak összevonásának gondolatát most, mikor némely egyházunkban maholnap a ref. lelkész lesz az egyetlen müvelt magyar ember, aki ref. hiveinek önzetlenül segitségére álland s most amikor a kongrua rendezése lassan lassan ki fogja egyenliteni a fizetésbeli igazságtalanságokat, nemcsak időszerütlennek, hanem helytelen gondolatnak is tartja és épenezért javasolja a kerületnek, hogy ezt a napirendről levenni méltóztassék." A kis gyülekezetek erősitését és tehermentesitését pedig — a fennálló törvények keretei közt — minden erővel munkáljuk.

Ami az egyik világhullámot illeti, t. i. az államsegélyek megvonásának lehetőségét, azzal szemben is már taktikai eljárás érlelődött meg bennem. A kommunizmustól sokat tanultunk. Nemcsak a lelkünk égett erősre benne, hanem vészt nem álló elméleteink is elégtek abban. Ha atheistikus, romboló, kommunista lesz ez a hullám, amely elhozza hozzánk az államhoz való viszonyunk megváltozását, már most készüljünk ellene. Minél több önálló lelkészség felállitásával, a felébredt és öntudatos, tüzes és törhetetlen magyar, mélységesen keresztyén, egyéni életökben megszentelődött, közéleti munkájukban magas ethikáju lelkek százezreivel és millióival és álljunk ellen neki — legszentebb érdekeink és eszményeink nevében. Ne engedjünk. Mi többen leszünk.

Ha mégis eljön, mint mindent összetörő forradalom, akkor semmi intézményes előkészülés nem használ. Egy rabló saecularisatio mindent elvesz. Akkor pedig lesz a protetantizmusban életerő, hogy e romok felett megmutassa életteremtő hatalmát. A felekezetek szabad versenyében a ref.

egyház előtt a XVI. századbeli győzelem lehetősége áll.

A lelkészhiány most nálunk nem fenyeget, sőt tultermelés mutalkozik, ami még jobban kitünnék, ha határaink megmozdulása esetén (aminek el kell jönnie!) a losonczi és kolozsvári theologiák magas létszámu növendékeinek elhelyezésére kellene gondolni.

Más ellentét ezeken kivül még ha volna, bármilyen temperamentumosan, sőt snájdigul fejezi is ki azokat Révész Imre, — félreértésen alapul. Azokra még nem reflektálok, mert azt hiszem, hogy a lényegben egy vagyok vele. *M. J.*

Az alsózempléni egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Megpróbálom rövid, nagy vonásokkal megrajzolni azt a képet, amelyet az alsózempléni egyhm. 1928. évi ápr. 24 ikén Sárospatakon tartott tavaszi közgyűlése lelkemben keltett.

A szokásos XC. zsoltár 1. versének eléneklése s az esperes imádsága után Meczner Béla gondnokunk meleg szavakkal üdvözölve a nagy számban egybegyülteket, a gyűlést a főiskolai tanácsteremben megnyitotta. Az alakulás formaságai s a szavazatbontó-bizottság jelentése következett sorra, melynek folytán Éles István és Hegedűs László eddigi aljegyzőket, akik lelkészi tanácsbirákká választattak meg; továbbá Szilva István báji, Osváth József tályai lelkészeket, Varga József báji és Bokor Jenő tiszalúci tanítókat közgyűlésünk állásaikba beiktatta. A báró Vay Miklós világi tanácsbíró lemondása folytán megüresedett tanácsbírói és két papi aljegyzői állásra május 31-iki határidővel a szavazást elrendelte.

Ezután következett a tavaszi közgyűléseknek mindig nagy érdeklődéssel várt és mélységes figyelemmel hallgatott esperesi jelentése. Kiss Ernő esperes a tőle megszokott gondossággal és nagy körültekintéssel összeállított 1927. évi jelentését, több mint egy órán keresztül gyönyörködtetve lelkünket, terjesztette elő. Ez a jelentés hű tükre egyházmegyénk múlt évi életének.

Ott láttuk, mintegy filmen, leperegni egyetemes egyházunk sérelmeit; nagy egyházi feladataink vajudásait; egyházaink küzdelmeit sokszor önmagukkal, a belső rendbontók ellen; embereket, akik nekünk kedvesek s előttünk nagyra becsültek voltak, de akiknek igazi nagy értékét csak az elvesztés után érezzük valóban; egyéneket, akik lelkük nyugtalansága miatt mind több-több alkalommal ütköznek össze a törvények rendelkezéseivel. Láttuk az áldozatkészségfelemelő példáit megnyilatkozni. Ellenben láttunk példát arra is, hogy a gyülekezetek tagjai nem tudják megérteni a mai idők több anyagi áldozatot követelő szükségességét, Istennek hála, az elszomorító események mindig kevesbednek, az örvendetesek mind inkább szaporodnak. Ezt a jóleső tudatot oltotta lelkünkbe az esperesi jelentés.

Az esperesi jelentés után a közgyűlés tagjainak érdeklődése az iránt a nehány tárgy iránt, melyet a közgyűlés a 11 órára kitűzött bírósági ülésig letárgyalt, némileg megcsökkent, hogy aztán a bíróság előtt szereplő ügyekkel kapcsolatban annál nagyobb mértékben ébredjen fel. Nem is csodálható ez a szinte páratlan érdeklődés, mert egy nem mindennapi ügy szerepelt elsőként bíróságunk előtt. A sárospataki presbiter-választás megfelebbezése. Nem akarok ez ügy részleteire reavilágítani, csak annyit említek fel, hogy négy presbiterré megválasztott egyháztag presbiteri állának megsemmisítését kérték a felebbezők azon az alapon, mert részben, vagy egészben az E. T. ben a presbiterség viselésére megkívánt feltételeknek, egyéni életök ténykedései következtében, nem felelnek meg. A bíróság alaki hiba miatt a panaszosok felebbezését elutasította. Azonban gondolkozásra alkalmat adott ez az ügy mindannyiunknak. Egy tisztító folyamat indult meg egyházi életünk belsejében. Az emberek gondolkozni kezdenek, hogy kit lehet és kit kell a presbiterség tisztességet adó és egyházi tevékenységet jutalmazó érdemes székébe ültetni.

Nem mindenki lehet presbiter, aki választó és választható. Az egyházi adó megfizetése mellett még valami magasabb erkölcsi mérték is alkalmazandó volna a presbiterré lenni akarókkal szemben.

Hat bírósági ügy letárgyalása d. u. fél 3 óráig tartott el. Egy órai szünet után ismételten folytatta közgyűlésünk a félbemaradt tárgysorozat további ügyeinek tárgyalását, melyek a szokásos díjlevelek megerősítéséből, kölcsönök felvételének s építkezések helybenhagyásának engedélyezéséből, néhány kérelem elintézéséből állottak.

Meg csak azt említem meg, melyet legelső sorban kellett volna jeleznem, hogy Janka Károly tanácsbíró engedélyt kapott a tárgyalás megkezdése előtti felszólalásra, amikor is előterjesztette amaz indítványát, — hogy egyházmegyei közgyűlésünk tegyen felterjesztést az Egyetemes Konvent útján az illeték egyenérték túlmagas kirovása miatt, — annak újrafelvételét és megállapítását kérelmezve, a Pénzügyminiszter úrhoz; a tanítói nyugdijjárulékoknak részben, vagy egészben a községekre való áthárításának tárgyában pedig a Belügyminiszter úrhoz, — közgyűlésünk egyhangúlag magáévá tette. Ugyancsak napirend előtt ajánlotta a lelkészek figyelmébe vitéz Nyitray Károly az ORTE. balatonalmádi-i üdülőjének a lelkészekre és családtagjaikra is kiterjesztett kedvezményeit.

A közgyűlés este 6 órakor ért véget.

Most pedig engedtessék meg nekem, aki ezeket az alsózempléni egyházmegye közgyűléséről szóló referádákat időnként közrebocsátottam, hogy búcsút mondjak azoknak, akik olvasták érdeklődéssel, vagy unalommal papírra vetett szerény irásomat. Es mivel itt van az új életet támasztó tavasz meleg lehellete, átadom helyem e téren az utánam következő fiatalabbak valamelyikének. Akik pedig talán fázva gondolnak vi- erre és az előbbi irásaimra, azoknak sz- vigasztalásul, hogy a tavasz jöttével tavalyi.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A debreceni diákok országos szövetsége** május hó 6-an, vasárnap tartja fényes ünnepségek közt alakuló gyűlését. Az ős testvérintézet diákjainak tömörülésén szeretettel pihen meg lelkünk, szívünk üdvözletét küldjük munkájukhoz és az Örökkévaló áldását kérjük céljaik megvalósítására. Az ő szívük összedobbanása megmozdította közöttük élő pataki diákjaink szívét is és felvetette köztük a Sárospataki Diákok Országos Szövetsége munkájának erőteljes megszervezése és szívvel-lélekkel való felkarolása gondolatát.

— **Adomány a theol. internátusra.** Kovács Dániel, csobádi földbirtokos, ki egyháza iránti szeretetének eddig is sok szép jelét adta, öt éven keresztül 40—40. összesen 200 P-t ajánlott fel az építendő theol. internátusra.

— **Ref. nagygyűlés.** A jelentkezési határidő május hó 10. Ezen a végleges terminuson túl a rendezőség elfogad ugyan jelentkezőket, de sem utazási kedvezményt, sem szállást a később jelentkezőknek garantálni nem tud.

— **Lelkészválasztás.** A makkosjánosii gyülekezet *Ruszka Bertalan* beregszászi segédlelkészt választotta meg lelkészének, miután *Jászter József* lelkész megfáradva az Úr szolgálatában, nyugalomba vonúlt. Jászter József Makkosjánosiból Beregszászba költözött.

— **Szavazás.** A sátoraljaújhelyi presbitérium az alsózempléni egyházmegyében elrendelt szavazást a következőképen teljesítette: világi tanácsbíró: Hubay Kálmán tarcali főjegyző; papi aljegyzők: Batta János bodrogkereszturi és Szabó Andor taktakenézi lelkészek.

— **Nyugdíjazások.** *Nagy Károlyné* Szivós Borbála tiszakarádi tanítónő február 1-től nyugdíjaztatott. — *Szily József* tokaji tanító nyugdíjazását kérte.

— **Megyaszó** (alsózempléni egyházmegye) 35,000 p. költséggel lelkészlakot épít s összes egyházi épületeit renoválja. A gyülekezet tagjai lelkes buzgósággal vállalják (örömmel írjuk le ezt a gyülekezet és vezető lelkésze dicséretére) az építkezési terhet.

— **A miskolci egyházból.** A martintelepi hívek, kik templomuk felépítéséig egy iskolateremben tartják istentiszteleteiket, közadakozásból egy harmóniumot vettek. — *Bónis* Aladár, *Kolumbán* Lajos, Czinyéry Barna, Csorba János, Könczöl Bálint, Nemes Bertalan, Nyusztay Vilmos és Vadászy Pál egyháztagokat presbiterekké választották. — *Farkas* István esperes az Egyházi Értesítőben lelkes cikkben hívja fel a miskolci gyülekezetet a martintelepiek támogatására.

— **Rövid hirek.** *Kenézlő* pünkösd másodnapján szenteli fel új harangjait. — A sárospataki presbiterium ápr. 22-iki ülésében tárgyalta a ref. nagygyűlés ügyét és nagyobb propagandát indít meg mellette a gyülekezet körében. — Sir Róbert *Baden Powel* budapesti látogatására (máj. 6.) a sárospataki főgimn. cserkészei közül 28-an mennek fel. A *sárospataki leánycserkészek* is felutaztak a világfőcserkész tiszteletére. — *Kiss László* gyulai árvaszéki ülnököt, évtizedek hires pataki diákját a békésbánáti egyházmegye tanácsbirájává választotta. Az esperesi jelentés sokat vár működésétől. — *Dr. Komjáthy Aladár* ózdi missziói lelkészt doktorrá avatatása alkalmából Susa község társadalma meleg üdvözlésben részesitette. — A Kárpát-Egyesület gömöri osztálya elhatározta, hogy néhai *Baksay Dániel* volt aggteleki lelkész és barlang gondnoknak az aggteleki temetőben levő sírját a kegyelet jeléül cseppkő emlékoszloppal jelöli meg. — A Lévay József Közművelődési Egyesület ápr. 28-án Mezőcsáton nagysikerű hangversenyt rendezett. *Balázs Győző* miskoici vallástanár Lévay él c. versét szavalta Ujj Jenő. — *Szakall János* a kampeni theologián tanuló IV. éves hittanhallgatónk *Barth Károly theologiája* címen tartalmas cikket közölt a *Református Egyház és Iskola* néhány számában. — A zsarnói (megszállt abaúji em.) gyülekezet *Béky János* beretkei lelkészt választotta meg lelkészeül.

— **Helyettes, esetleg segédlelkészt keresek** azonnali működésre. Tiszteletdíj megegyezés szerint. *László Sándor* Dédes, (Borsodmegye).

HIVATALOS RÉSZ.

Felhivom abauji lelkésztársaimat, hogy egy levelező lapon tudassák velem, hajlandók e a ref. napilapot előfizetésükkel támogatni? Egyidejüleg kérem, hogy igyekezzenek a gyülekezet tagjai közül is egyeseket megnyerni, ezeknek a nevét is velem közölni s a lap előfizetésére vonatkozó kötelező nyilatkozatot is tőlük kivenni és hozzám elküldeni. Ha még ilyen nagyfontosságu egyházi közérdek sem képes a magyar kálvinizmus ugy szeilemi, mint anyagi tekintetben tehetős tagjait közömbösségükből kimozdítani, ez egy jelentőségü jövőnk feladásával. Atyafiui szeretettel *Cziáky Endre* esperes.

Értesitem az abauji lelkésztársaimat s általuk a gyülekezeteket, hogy május 7-én a zsinatra megyek s ujabb értesitésig nem leszek Abaujszántón. Azon lelkész urak, kik eddig a theol. internátus céljára a husvét első vasárnapi perselypénzt az esperesi hivatalhoz be nem küldték, küldjék be a Sárospataki Főiskola pénztári hivatalába, a postai feladóvevényt pedig az esperesi hivatalba. Azokat pedig, kik ezután ilyen hanyagságot tanusitanak, értesitem, hogy minden alkalommal kénytelen leszek 10 pengő birsággal sujtani őket. Atyafiui szeretettel vagyok Abaujszántón, 1928. május 2. *Cziáky Endre* esperes.

Az abaúji egyházmegye egyetemes lelkészértekezletének elnöksége pályázatot hirdet a következő tételekre: 1. Értekezés: *Miért van szükség kálvinista szellemű napilapra?* Prédikáció irandó: *Róm. VII. 4—6. versei alapján.* A pályaművek idegen kézzel irva, jeligés levéllel ellátva f. évi július hó 15 ig küldendők be az elnökséghez Szászfára, u. p. Krasznikvajda. *Elnökség.*

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 19. szám. Sárospatak, 1928 május 13.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Mátyás Ernő:* Harsányi István. — *Dókus Ernő:* Zsinati megnyitó beszéd (Folyt. köv.) — *Farkasfalvi Farkas Géza:* Gondnoki megnyitó beszéd. (Vége.) — *Dr. Trócsányi József:* A legújabb törvényjavaslat a lelkészi állások betöltéséről (Folyt. köv.) — *Marton János:* A zsinat. (Folyt. köv. — *Kovács István:* Az abaúji egyházmegye közgyűlése. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

HARSÁNYI ISTVÁN

Kezünkben reszket a toll, szívünket a frissen felszakadt seb fájdalma égeti, amikor leírjuk a sötét gyászhírt, hogy *Harsányi István* theologiai fakultásunk professzora f. hó 10-én váratlanul elhunyt. A mélységes megdöbbenés érzése az első érzésünk s mi magunk is a gyászoló családdal együtt porbasújtva állunk meg a mi Istenünk kifürkészhetetlen végzése, végtelen hatalma előtt.

Olyan volt élete, mint az erős tölgyé, hatalmas erők feszültek testében, lelkében. Dús lombozatu ágakban terjeszkedett élete, s amikor a legerősebbnek látszott, ime váratlanul derékban kettétört, porbaomlott az erős tölgy. A szív, amelyben oly forrón lüktetett az élet, megszünt dobogni, az ajkak, amelyek hatalmasan hirdették a mi Istenünk dolgait, örökre elnémultak.

De csak a földi porsátor omlott össze, kibomlott belőle az, ami örökkévaló és felszállott ami felséges Istenünk színe elé s mi könnyes szemünkkel utána tekintünk, hogy meglássuk, mi volt az Ő élete titka.

Aki csak távolról szemlélte Őt, az is látta, akik közelről figyeltük, mély meggyőződéssel teszünk bizonyságot felőle, hogy a munkának páratlan hérosza volt. Amennyi puritán érzés, amennyi hűség, amennyi komoly kötelességtudás, amennyi hatalmas erő feszült csak Benne, az mind beleszövődött, beleáradt az Ő munkájába. Lázas sietséggel dolgozott, mohón vetette rá magát újabb meg újabb feladatok megoldására. Mintha valami titokzatos hatalom azt sugta volna neki, hogy rövidre szabatott számára az idő, közel a vég s ezért sietni kell. A munkának hérosza volt Ő s Isten, fáradalmai után meg is áldotta, a munkának dús gyümölcseivel ajándékozta meg. De mégis mily kikutathatatlanok az Ő utai! Amikor *Harsányi István* épen tetőpontjára érkezett el életének, amikor legszebb vágyai voltak teljesülőben, amikor fáradhatatlan munkái jutalmául a legmagasabb helyről nyújtották feléje a legszebb kitüntetést, amikor már épen készült arra, hogy belépjen a kapun, Isten becsukta azt Előtte, hogy az Örökkévalóság kapuját nyissa fel számára.

S mi könnyes szemmel nézünk utána az Örökkévalóságba. De amint rajta pihentetjük szemünket, egyszerre csak egy más vonás sugárzik felénk arculatáról s reánk vetődik az Ő jóságos, szeretettől meleg tekintete. Ha szokatlan erői feszültek Benne a munkának, szokatlan volt a szeretet is, amellyel azt végezte. Feladatainak, problemáinak, kutatott igazságainak szeretete volt munkájának motiváló ereje. Hogy mennyi jóság sugárzott lelkéből tanítványaira, azt csak azok tudják, akik közelről nézhették Őt, hogy mennyi barátaira, arról sokat beszélt minden egyes meleg kézszorítása. Oh mennyi szeretet áradott lelkéből családjára, egyházára, mennyi a rajongással körül ölelt főiskolára!

Minél tovább tekintünk a gyász sötét fellegeiből kibontakozó arculatára, annál derültebb vonások tűnnek fel azon. Olyan átlátszóan tiszta volt az ő hitvilága, amilyen csak ártatlan gyermekek lelkében szendereg. Milyen bízó, reménykedő volt, ha egyházunk, hazánk jövőjéről volt szó. Miképen vitte őt ez a bizalom, ez a derült optimizmus munkájában, szolgálatának odaadó teljesítésében. Haláltól sáppadt arca nem zavar már, mert a kusza vonások mögül egy hívő, bízó gyermekarc bontakozik ki, Isten gyermekének arca.

Áldott élete, áldott legyen emlékezete!

Mátyás Ernő.

Zsinati megnyitó beszéd.

Tartotta 1928 május hó 9-én *Dókus* Ernő tiszáninneni egyházkerületi főgondnok, az országos zsinat vil. elnöke.

Főtiszteletü és Méltóságos Országos Zsinat!

Amidőn meghajolva az országos Zsinat tagjainak akarata előtt, elnöktársammal együtt az elnöki széket elfoglaljuk, köszönetet mondok, úgy az ő, valamint az alelnökök és a tisztikar nevében az előlegezett bizalomért, de mindenekfelett, soha nem muló hálámat fejezem ki saját személyemre nézve azon meg nem érdemelt és szerény tehetségemet messze túlhaladó kitüntetésért, melyben engem, a legkevésbbé érdemeset részesíteni méltóztattak akkor, amikor nagynevű és nagyérdemű elődeim, Báró Vay Miklós, Báró Bánffy Dezső, Gróf Degenfeld József örökébe ültetni kegyesek voltak, kiknek alkotásait törvénykönyveink, tanácskozási naplóink őrzik és kiknek nagyságát, egyéniségük hódító varázserejét megadatott nekem közvetlen közelből csodálhatni, élvezhetni.

És ha érezve kicsinységemet és látva a megoldásra váró feladatok nagyságát, fontosságát, nem tántorodom meg, hanem követem a Főtiszteletü és Méltóságos Zsinat tagjainak parancsoló szavát, teszem azt az én Uram, Teremtőm akaratából, kinek kegyelme vezetett életem utain, kinek bölcsessége e helyre állított, itt tart és oltalmaz, honnan gyáván elmenekülni, az Isten akarata elleni lázadásnak tekinteném és teszem azt abban a reményben, hogy a Főtiszteletü és Méltóságos Zsinat tagjai, akiknek bizalma, kegyessége ideemelt, ideállított, nem fogják megvonni tőlem jövőre sem bizalmukat, támogatásukat, hanem elnézve, megbocsátva fogyatékosságaimat, gyengeségeimet, csak a jóakaratot fogják tekinteni, melylyel szent ügyünket buzgósággal, elfogulatlansággal szolgálni lesz fő vágyam, törekvésem, úgy nekem, valamint elnöktársaimnak s az egész tisztikarnak, hogy ez úton zsinatunk alkotásai nagyok, áldásosak, maradandók legyenek.

Elnöktársamnak a tegnapi napon elhangzott, lelkeinket égigemelő, bensőségteljes imájának hatása alatt, leborultunk Mindenható Atyánk előtt, hálát adva azon kegyelemért, hogy országos Zsinatunk megnyitásának napját reánk virradni, nekünk megérni engedte, de hogy a mai napon és e helyen tanácskozásra gyülhetünk össze, azt Isten után, annak a férfiúnak köszönhetjük, aki, mint egyike a legelsőknek, az örvény szélén, a megsemmisülés lejtőjén lefelé rohanó hazánkat, nemzetünket, süllyedésében erős karral, nyugodt itélettel feltartóztatta, az önbizalom, a remény útjára visszavezette és mint az ország Kormányzója, vezeti most is bölcsességgel, erővel, kitartással, szeretettel, a régi nagyság, a régi dicsőség, a rend és konszolidáció irányában, az egész müvelt világ elismerésétől kísérve, amíg álmai egykor valóra válnak, hazánk és benne református egyházunk éppen olyan nagy, olyan hatalmas, olyan boldog lesz, mint egykor volt. Ezért emlékezzünk meg elsősorban, áldásos munkánk megkezdése előtt, nagybányai Horthy Miklós Magyarország kormányzójáról, hazánk, nemzetünk, győzelemkoszorúzta nagy fiáról, református anyaszentegyházunk hűséges fiáról, hatalmas oszlopáról, a minden kegyelem Atyjának áldását kérve e helyről is életére, működésére, kinek kegyelme törvényhozó országos Zsinatunk megtartását engedélyezte anélkül, hogy az 1790—91. évi XXVI. t.-c. 4. §-ában fenntartott, Királyi Biztos kirendelésére vonatkozó jogát érvényesíteni kívánta volna, hálás köszönetünknek, magas személye előtt, a tegnapi napon szóbelileg és testületileg már kifejezést adván.

Ha a Főtiszteletü és Méltóságos országos Zsinat tagjainak során végig nézek, vérző szívvel és honfiúi fájdalomtól elborult lélekkel áll meg tekintetem azok üres helyein, kik tíz év előtt még itt voltak és velünk együtt alkották a magyarországi öt református egyházkerületet, egyetemes egyházunkat, zsinatunk teljességét, de akiket és akiknek földjét az árulás, csalás letördelte megszentelt hazánk területéről, elszakítván tőlünk a dunamelléki egyházkerületből: 24.596, Dunántulról: 84.915, Tiszáninnenről 89.068, Tiszántulról: 277.119 hivünket és az egész Erdélyt: 459.346 református lélekkel, összesen tehát: 935.944 református hivünket, a háborúelőtti: 2,605.719 hivünkből.

Amikor az elválaszthatatlan és soha nem lankadó szeretet érzésével szívemben emlékezem meg e helyről ideiglenesen elválasztott testvéreinkről, küldve azoknak üdvözlő és bátorító izenetünket és kifejezve azon meggyőződésünket, hogy bízva az isteni kegyelemben, nem kell tőlük búcsút vennünk, csak ezen egyetlen zsinatunkon kell őket nélkülöznünk s már a legközelebbi jövőben, szeretetben összeforrva, együtt fogjuk ünnepelni a régi, a nagy, a boldog Magyarország és egész református egyetemes egyházunk feltámadását.

Fájdalom, a halálnak is dús aratása volt a lefolyt tíz év alatt, 1917. évi zsinatunk püspöki tagjai közül elvesztettük Petri Elek dunamelléki, Németh István dunántúli, Kenessey Béla és Nagy Károly erdélyi, dr. Tüdős István tiszáninneni püspököket, Darányi Ignác dunamelléki, Gróf Tisza István dunántúli, gróf Degenfeld József tiszántúli főgondnokokat, A zsinat tagjai közül elvesztettük Bocsor Lajos, Győry Lajos, Jakucs Sándor, Kiss József, Lévay Lajos, Nagy Imre, Nagy Lajos, Péter Károly, Sógor Endre, Szabó Antal, Takács József, Tóth Béla, Urházy Lajos, Vadászy Pál

lelkészi, Apostol Pál, Bay Lajos, Gróf Bethlen Ödön, Csucs János, Fekete Márton, Gergely György, György Endre, Kenessey Miklós, Kovács-Sebestyén Endre, Kulin Sándor, Küry Albert, Meczner József, Miklós Ödön, Padrah Sándor, Pogány Károly, Sinka Sándor, Szalay László, Szilassy Aladár világi rendes és póttagokat, akik mindannyian pályájukat megfutották, kötelességüket mindhalálig hűséggel teljesítették, akiknek neve, emléke legyen áldott, örökké áldott!

Főtiszteletü és Méltóságos Országos Zsinat! Amint tudni méltóztatnak, egyházi törvényeink, jelesül az E. T. I. t.-c. 98. §-a aként intézkedik, hogy tíz évenként zsinat tartandó és ugyanezen t.-c. 75. §. e, f, pontja, a zsinat összehívása és megtartása iránti intézkedést, valamint a szükséges munkálatok megtételét az Egyetemes Konvent hatáskörébe utalja, ezen rendelkezés folyományaként Egyetemes Konventünk 1927. évi május hó 5-én tartott ülésében, 187. sz. a. elhatározta, hogy 1928 május 8. napjára, Budapest székesfővárosunkba zsinatot hív egybe, egyúttal elrendelte a zsinat tagjainak megválasztását, megbízta elnökségét a zsinat megtartására szükséges engedélynek a Kormányzó úr Őfőméltóságánái leendő kieszközlésére és felhatalmazta elnöki tanácsát a zsinat-előkészítő bizottság megválasztására. Ezek megtörténvén, a Főméltóságú Kormányzó úr 1927. évi július hó 28-áról kelt legmagasabb elhatározásával, a zsinat megtartására az engedélyt megadván és az Egyetemes Konvent elnöki tanácsa a zsinat-előkészítő bizottságot megválasztván, ez utóbbi mult évi november hó 8-án tartott ülésében megállapította a negyedik budapesti zsinat ülésszakának tárgysorozatát, tanácskozási szabályzatát és Ügyrendjét, valamint megválasztotta a zsinati szakbizottságnkat, azok közé egy újat, a tudományit illesztve és a szükséges, meglevő anyagot rendelkezésükre bocsátva, amely megbizatásnak, a megválasztott bizottságok, a kellő időben eleget tettek, munkálataikat befejezték, az Egyetemes Konvent elnökségéhez beterjesztették és amely munkálatokat van szerencsénk a Főtiszteletü és Méltóságos országos Zsinat rendelkezésére bocsátani.

Főtiszteletű és Méltóságos Országos Zsinat! A negyedik budapesti országos zsinat részint konselváló, részint reformáló zsinatnak mondható. Konserváló azért, mert érvényben levő zsinati törvényeinket, melyeket a második budapesti zsinat alkotott meg, a felmerült szükségekhez képest, a köztapasztalatból leszűrt bölcsesség tanácsa szerint is az alapgondolatok világosabb kifejtése által, tökéletesíteni kívánja. E tekintetben rendelkezésére áll a harmadik budapesti zsinatnak megkezdett, de be nem fejezett munkája, a bizottságok által összegyűjtött anyag és a köztudatban kialakult alapelvek. Ez a javító és továbbfejlesztő munka leginkább a lelkészválasztásról szóló II. t.-cikkre vonatkozik, de rendszeres átdolgozását igéri az egyházi törvénykezésről szóló V. t.-c. is. E két törvénycikken javasolt változtatásokról nem szólok, csupán azt hangsulyozom, hogy a lelkészválasztásról szóló törvénycikk a kálvinista alapelvek megőrzése mellett, különös figyelemmel van arra, hogy a legfelségesebb jog gyakorlatán: a „Lelki Tanító" megválasztása, emberi gyarlóságtól és visszaéléstől ment legyen. — Ez nagy gyakorlati kérdés, amelynek megokolásánál már is késedelmet szenvedtünk, de a kérdés olyan nagy, hogy egyszerre és véglegesen alig is lehet megoldani.

Az V. t.-c., amely az egyházi törvénykezésről szól, tulajdonképen az egységesség, rendszeresség és szervesség szempontjai szerint, formális átdolgozáson ment át.

E helyen kívánok megemlékezni a magyar országos református egyházi közalapról szóló IV. és az országos református lelkészi nyugdíj- és özvegy-árva gyámintézetről szóló VII. törvénycikkről.

Nehéz feladat elé állítja országos zsinatunkat az a fájdalmas tény, hogy ez a két egyetemes egyházi alap, melyeket tiszteletreméltó eleink áldozatkészsége és félszázados munkássága hivott létre s melyek, mint az önsegélyezés elvének beszédes tanuságai, jogos dicsekedésünk tárgyai voltak, áldozatul estek a vesztett háborút és forradalmakat követő gazdasági és pénzügyi összeomlásnak.

Az országos közalapnak 1913 végén kereken hatmillió korona, a nyugdíjintézetnek ugyanakkor kereken nyolcmillió korona tiszta vagyona volt, túlnyomó részben Magyar Földhitelintézeti záloglevelekben, amelyeket a közhiedelem nemcsak arannyal, de a fedezetül lekötött földekkel tekintett egyenértékűnek. Minő csalódás számunkra, hogy ezek a papirok ma csak fillér értékeket képviselnek úgy, hogy egyetemes alapjainkat — a pénzügyi szanálás óta összekuporgatott nehány százezer pengőt nem tekintve — teljesen megsemmisülteknek kell tekintenünk. A nyugdíjintézetnél némiképen jóvá tette az állam, pénzügyi politikájának vészes következményeit azzal a ma évi 461.724 pengőt tevő rendkivüli államsegéllyel, melyet 1924 július óta folyósit, de 70 nyugdíjas, 500 lelkészözvegy és több mint 200 lelkészárva sorsát nem láthatjuk biztositottnak egy olyan intézménynyel, mely szükségleteinek túlnyomó részét, külső segítségből fedezi.

Növeli aggodalmunkat az a fájdalmas tény, hogy a megélhetés nehéz gondjaival küzdő lelkészi karunk vállaira nem rakhatunk a nyugdíjintézet tőkéinek refundálása érdekében olyan előreláthatóan elviselhetetlen terheket, melyek alatt össze kellene roskadnia.

Fájdalmas tapasztalás számunkra az is, hogy az országos közalap áldásos munkásságát az anyagi összeomlás éppen akkor szakitotta meg, amikor a lelkek megingott egyensúlyának hiánya, kettőzött munkásságát és segítségét kívánta volna meg.

Gyülekezeteinket az anyagiak hiánya révén, összeomlás fenyegeti. Az a hatalmas akció, melyet nagynevű főgondnokunk, gróf Tisza István elgondolása alapján az állam megértő és hathatós segítése mellett egyházunk, az egyházi adó csökkentése terén kezdeményezett, csaknem sírgödre lett egyházunknak. Az az akció a hívek áldozatkészségére bénítólag hatott s midőn a valorizálatlan

adósegélyek mellett, a baj itt is, ott is felütötte fejét, megdöbbenéssel kellett látnunk, hogy a hívek ellankadt áldozatkészsége nem éled újra.

Évek óta tartó küzdelmeink eredményeként, adócsökkentési akciónkat ujból felvehettük. Ma már 31%-os valorizáció mellett adhatjuk e segélyeket, de hogyan álljon elő gyülekezeteink anyagi ügyeiben rend, megsokasodott szükségletek mellett megharmadolt adósegélyekkel, különösen a pénzügyminiszter úr olyan állásfoglalása mellett, mely az egyházközségek terheinek szüntelen növelése mellett, az egyházi adókat is limitálni kívánja, az adóalanyok adózó képességének konzerválása érdekéből. (Folyt. köv.)

Gondnoki megnyitó beszéd

az abaúji egyházmegye tavaszi közgyűlésén.

Nem mulaszthatom el lelkem egész melegével ajánlani a Nt. Egyházm.-i Közgyűlésnek a református napilap ügyét. Ne legyen ezen lapért való lelkesedés szalmatűz, de azon meggyőződéses, megdönthetetlen igazság folyománya, hogy ezen lapra életbevágó érdekek parancsolta szükség van. Tegyük annak megjelenését lehetővé azáltal, hogy egyházközségeinkben a legerősebben propagáljuk.

Nehezen halad előre a sárospataki theologiai internátus ügye. Igen helyesen mondja pedig az esperesi értekezletből kelt felhívó szózat „fel sem lehet tenni, hogy ige, imádság, Isten megszentelő lelke nélkül akarnának meglenni a gyülekezetek, ha a lelkészi szolgálatra való előkészület fontos eszközeinek támogatását nem látnánk be."

Világi vezető férfiainkhoz kérő szóval fordultam az anyagi eszközök előteremtésében való segédkezésre. Bizton remélem, hogy még a mai nehéz, gondterhes gazdasági helyzetben is meg lesz lelkes fáradozásaiknak a méltó gyümölcse. Hálás köszönetemet fejezem ki e helyről is Kovács Dániel csobádi főgondnok úrnak, ki 5 éven át évi 40 P-t ajánlott fel e magasztos célra.

Innen kérem fel világi fiatalságunkat, hogy vegyen részt Anyaszentegyházunk építő munkájában, vegyen részt az egyházközségben és vegyen részt az egyházmegyében, tárt karokkal várjuk és fogadjuk őket.

Nt. Egym.-i közgyűlés! Méltóztassék megengedni, hogy még a most tapétán levő külföldi kölcsönök ügyében mondjam el véleményemet.

Ezen kölcsönt én igen előnytelennek, sőt direkte veszélyesnek tartom. Azért, mert az idegen pénznemben, pláne aranydollárban van kontemplálva. Az egész világ politikai égboltozatán viharfelhők tornyosulnak, ki tudná megmondani, hogy mit hoz a jövő? Hogyan alakul pénzünk és az aranydollár egymáshoz való viszonya? Ne ugorjunk a sötétbe, ne tegyük ki egyházaink anyagi helyzetét a legnagyobb bizonytalanságnak. Még csak az eshetőségét sem szabad megnyitni egy anyagi pusztulásnak. Már pedig ez a kölcsön lehetővé teszi azt. Egyáltalában a mai meg nem állapodott helyzetben minden adóságcsinálástól tartózkodnunk kell, csak addig szabad nyújtóznunk, míg a takaró ér. Aki ma adóságot csinál, nem tudhatja, mire ébred fel holnap. Lehet, hogy túl konzervatív gondolkozás ez, de én Lukács evangéliuma szerint mondom, „mert ha közületek valaki tornyot akar építeni, nemde először leülvén, felszámítja a költséget, ha van é, mivel elvégezze?" „Nehogy, minekutánna fundamentumot vetett és elvégezni nem bírja, csúfolni kezdje őt mindenki, aki látja."

Nagytiszteletű elnöktársammal együtt egyházmegyei Közgyűlésünk alkotó tagjait, egyházaink kiküldötteit és az érdeklődőket mély tisztelettel és szeretettel üdvözlöm és a mai napra összehívott közgyűlésünket megnyitottnak nyilvánítom. *Farkasfalvi Farkas Géza.*

(Vége.)

A legújabb törvényjavaslat a lelkészi állások betöltéséről.

(Folytatás.)

Az egyházmegyei küldöttség a kitűzött időben mindenekelőtt azon biztosító intézkedéseket teszi meg, amiket a mai törvény szerint az esperes teljesít, t. i. leltár, vagyon számbavétele, hátrálékok behajtása, díjlevél csonkítatlan fenntartása (megjegyzendő, hogy az ezen intézkedésekhez szükséges idő kiszámíthatatlansága miatt nem helyes ezeket az ügyeket a szorosan vett állás betöltési teendőkkel összezsufolni). Ezután a küldöttség megkérdi a presbitériumot, hogy van-e a gyülekezetnek olyan jelöltje, akit a lelkészi állásra megnyerni óhajt. Ha a többség egy jelölt mellett nyilatkozik, ez a presbiterium ajánlottjának jelentendő ki. De a kisebbség is ajánlhat egy jelöltet.

Ezután a küldöttség a választók gyülekezetében jelenik meg s ott megkérdi a gyülekezetet, hogy a presbiterium jelöltjét kívánja e lelkipásztorának. Ha a választók névjegyzékébe felvettek összes számának egyharmadát kitevő számú, százötvennél több választóval bíró gyülekezetben pedig legalább ötven jelen levő választó a presbiterium javaslata ellen nyilatkozik, azt el nem fogadottnak, ellenkező esetben a presbiterium jelöltjét a gyülekezet jelöltjének kell kijelenteni Ha a presbiterium többségének az ajánlata nem fogadtatott el, ugyanígy kell eljárni a kisebbség jelöltjével. A gyülekezet által elfogadott jelölt (tulajdonképen: meghívott) aztán, hacsak ránézve kizáró ok nem forog fenn s az állás elfogadása iránt hajlandóságát kinyilvánította, az egyházmegyei lelkész-elhelyező bizottság által megválasztott lelkipásztornak ismertetik el.

Ez tehát a „közvetlen meghívás" általi betöltési mód. Ahogyan azonban a javaslat tervezi, ez a gyakorlatban inkább csak a kis gyülekezeteknek a betöltési módja lenne, ellenben nagyobb gyülekezetekben 50 tagnak (esetleg az összes választók csak $^1/_{20}$-ad részének) a vétója meghiúsíthatná a meghívást, ezt a legideálisabb betöltési módot, holott talán a megjelent választóknak az általános többsége elfogadná a presbiterium jelöltjét. Azért is célszerütlen ez a szabályozás, mert lehet, hogy ezen első alkalommal még meg van a

többség egyetértése egy jelöltben, ellenben egy esetleges kisebbségnek a vétója folytan idő multán ez az egyetértés oda lesz. Tehát helyesebb volna megmaradni a mai törvényes szabályozás mellett, t. i. hogy a presbiterium ajánlottjai felett szavazás történjék az általános többségi principium alapján.

Ha „közvetlen meghívás" nem történt, akkor közvetett választás következik. T. i. a gyülekezetben „lelkészválasztási bizottság" alakitandó, amely aztán vagy „meghív" valakit lelkészül, vagy „több jelölt közül választ." Igy támad a betöltésnek a második és harmadik módja. Mindkét esetben azonban a választási bizottság határozatát a választó gyülekezet jóváhagyása elé kell terjeszteni.

A választási bizottság akként alakul, hogy a fentjelzett időpontban kiszállott egyházmegyei küldöttség, miután megállapitotta, hogy a gyülekezet nem állapodott meg egy jelöltben (akár azért, mert már a presbiteriumnak nem volt jelöltje, akár, mert volt ugyan, de azt a gyülekezet visszautasitotta), nyomban felhívja a gyülekezetet választó bizottság alakítására. Ez úgy alakul, hogy a gyülekezet a presbiterium tagjaihoz kétszer annyi tagot választ, mint amennyi a presbiterek száma.

A választási bizottság azonnal összeül és tanácskozik a lelkészi állás betöltéséről. Minden tag ajánlhat jelöltet, sőt bármely gyülekezeti tagnak is jogában áll a bizottság figyelmét alkalmas jelöltre felhívni A bizottság elhatározhatja, hogy az esperestől vagy a püspöktől kér tanácsot, elhatározhatja a szóbajött jelöltek felkeresését és meghallgatását. A bizottság legfelebb 15 napig tanácskozhatik, mely időnek elteltére akár állapodott meg a többség a jelölés dolgában, akár nem, az egyházmegyei elnökség végleges jelölésre hívja össze a bizottságot. E gyűlésen mindenik tag nevezhet jelölhet s ha a többség jelöltjével szemben a tagok $^1/_{10}$ része szavazást kér, akkor szavazásnak van helye. Ha valamelyik jelölt a beadott szavazatok kétharmadrészét nyerte el, ezt a bizottság egyetlen jelöltjének kell kijelenteni, ellenkező esetben a szavazatot nyertek mindenikét a szavazatok számának a feltüntetésével az esperes elé kell terjeszteni.

Ha a bizottság $^2/_3$ szótöbbséggel valakit egyetlen jelöltül állított, akkor ezt az esperes a díjlevél stb. közlésével nyilatkozattételre hívja fel, hogy az állást hajlandó volna-e elfogadni. Igenlő esetben az illetőt, mint *meghívásra ajánlottat* a gyülekezet elé kell terjeszteni. Ugyanígy kell eljárni, ha az egyházkerületi lelkészelhelyező bizottság az egyházmegyei bizottságnak a gyülekezet érdekében tett javaslatára hozzájárul ahhoz, hogy azt, aki a gyülekezeti lelkészválasztási bizottságban a szavazatok felénél több, de kétharmadnál kevesebb szavazatot nyert, a gyülekezet egyedüli jelöltjének lehessen tekinteni. Ez tehát a lelkészi állás betöltésének a második módja: „Meghívás a választási bizottságban."

Ha ilyen módon sem sikerül a lelkészi állást betölteni, akkor jön a harmadik mód alkalmazásba: „Választás több jelölt közül." Ezt a választást megint csak a gyülekezeti választó bizottság teljesíti. Hogy választás alá kik bocsáttatnak, azt az egyházmegyei és egyházkerületi bizottság állapítják meg a következő módon. Az egyházmegyei lelkészelhelyező bizottság a gyülekezeti lelkészválasztási bizottság által az első alkalommal ajánlottakon felül szintén ajánlhat jelölteket és pedig ha a gyülekezet részéről két egyént ajánlottak: egy; ha hármat vagy négyet: két; ha ötöt vagy hatot, három; ha ennél többet, négy okleveles lelkészt. Ezután megállapítja az ajánlottakra nézve azt a *sorrendet*, melyben őket a betöltendő állásra alkalmasaknak itéli. E javaslat az egyházkerületi lelkészelhelyező bizottság elé felterjesztetvén, e bizottság szintén jogositott az ajánlottak közé ujakat felvenni s ezután véglegesen megállapítja a *jelölés sorrendjét* még pedig úgy, hogy a jelöltek száma legalább három, legfelebb tíz legyen. Az olyan ajánlottat, aki a gyülekezeti lelkészválasztási bizottságban a szavazatoknak legalább a harmadrészét elnyerte, minősítés hiánya vagy kizárási ok megállapítása nélkül a jelöltek közül kihagyni nem lehet. Kihagyhat tehát az egyházkerületi lelkészelhelyező bizottság olyanokat, akik egyharmad szavazatot nem nyertek, továbbá egyházmegyei ajánlottakat is.

A jelölési sorrend megállapításánál figyelemmel kell lenni az illetők oklevelének minőségére, szolgálati idejének tartamára, külföldi egyetemi tanulmányaira, irodalmi munkájára, lelkipásztori buzgóságára stb.

Az egyházkerületi lelkészelhelyező bizottságnak a jelölési határozata az espereshez juttattatván, ez összehívja a gyülekezeti lelkészválasztó bizottságot s ott bemutatván a jelöltek sorrendjét, megkérdi, hogy egyhangulag vagy szavazás útján kivánnak-e határozni. Ha a bizottsági tagok számának egytizedrésze szavazást kér, ezt el kell rendelni, ellenkező esetben az első helyen jelöltet egyhangulag megválasztottnak kell kijelenteni.

Szavazás esetén az, aki az érvényes szavazatok többségét kapta, megválasztottnak jelentetik ki. Ha a szavazatok két jelölt közt oszlanak meg, úgy, hogy mindakettő az érvényes szavatok felét kapja, azt kell megválasztottnak kijelenteni, aki a jelölés sorrendjében a másikat megelőzi. Ha a szavazatok többségét vagy felerészét egy jelölt sem kapja meg, szűkebb körű szavazást kell elrendelni. A szűkebb körű szavazás egyik jelöltje mindig az, aki az első szavazásnál szavazatot nyert jelöltek közül az egyházkerületi jelölési sorrendben a többieket megelőzi, másik jelöltje pedig az, aki legtöbb szavazatot kapott. Efféle még több részletes szabály igyekszik a több jelöltből való választás esetén a jobban minősítettnek a megválasztási chance-át növelni. (Folyt. köv.)

A zsinat.

Hazulról tavaszi fényben, meleg sugárban jöttünk el. Itt már füstöt pipáltak a budai hegyek, futó felhőfoszlányok akadtak bele a fák magas ágaiba, vastag felhőköpenybe burkolózott az ég, szerdán (május hó 9-én) orkán szántott át a milliós városon. Vad szeszéllyel tombolt. Tördelte

a hatalmas ágakat s pehelyként dobta át a széles úttesteken. Géppuskázott a háztetők cserepeivel és lepaskolta a törpe orgonafákat s a magasszárú tulipánokat.

Míg az elemek félelmes tusája viharzott a város felett, lélekbemarkoló módon tartotta meg megnyitó ünnepségeit a magyar reformátusok országos zsinata.

A zsinat alkotó tagjai csaknem teljes számban gyülekeztek a Lónyai-utcai gimnázium nagytermében, ahonnan püspökeink és főgondnokaink vezetése alatt vonultak át a Kálvin-téri templomba. Püspökeink közül csak Soltész Elemér tábori püspököt tartotta vissza betegsége. Festői képet nyújt, amint a lelkészek feketepalástos serege után lépdel a világiak díszmagyarruhás délceg sora.

A templom már előbb is szinte egészen telve volt. Megjelent a testvér evangélikus egyház képviselete is báró Radvánszky Albert egyetemes felügyelő vezetésével.

A lelkészi szolgálatot a hivatalkorra legidősebb püspök dr. Baltazár Dezső püspök végzi. Kipróbáljuk a Kálvin-téri templom uj liturgiáját is. *Jövel Szent-Lélek Uristen* zengi ajkunk és szívünk. Igéül pedig úgy olvassa a tiszántuli püspök Pál szavait a Római levél 8-ik részéből, a teremtett összeség sóhajtó nyögéséről és Isten szerelmétől való elszakíthatatlanságunkról, mintha csak ma szakadtak volna ki ezek a szavak a szívekből s világok rengése között a megdönthetetlen oltalom védőszárnyával takarnának be. Amit az imádságban Isten trónusa elé vitt a szívekből a szent szolgálatot végző és amit az igében az Ur szíve elé telepedetteknek kitárt az Efezusi lev. 4. r. 13. és 14. v. alapján, az ugyan teljesen egyénileg és személyileg a szónok lelkének tartalma, övé a szó fordulata, tömör zengése, szikrázó keménysége és viharzó mennydörgése, az indulat orgonazúgása és bibliás zamata, de itt mégsem csak egy alkalmi nyilatkozat van előttünk, nem a perc beszéde és a pillanat lágy, színes, érzelmes hangulata. Az igehirdető gránitkeménységű nyilatkozataiban a történeti magyar kálvinizmus évszázados, őslelke mozdul meg. Létélének örök joga proklamálódik a fenséges ige nyomán. Az érett férfiuság vallásának el kellett jönni. Annak joga és szent hivatása van. Ez a fejlődési fok Isten nevében lép a fejletlenebb fok felé és termi fenséges hőseit, vívja dicsőséges csatáit — Isten dicsőségére. Krisztus királysága mellett — minden csinált, földi hatalmasság, erő és tákolmány felett hatalmas hitvallást tett a zsinati munkára induló sereg és az áldás vétele után is az ő harcára hivta fel az Örökkévalót a *Perelj Uram, perlőimmel* dallamával.

Az istenitisztelet után *Dókus* Ernő, mint legidősebb főgondnok nyitja meg az alakuló gyülést és a megbizó levelek átadása után a zsinat hódoló tiszteletadásra indult Horthy Miklós kormányzó elé.

Széles körben csoportosúlva állunk meg a királyi vár márványoszlopos nagytermében.

Percnyi pontossággal jön a Kormányzó Ur. Dókus főgondnok a szívek lángját gyújtja lobogóra üdvözlő szavaival, amikor kidomboritja, hogy Isten után a Kormányzó úr érdeme a halálos vész órái után a szegény, drága haza megmaradása, azután a református egyház külső életének zavartalan biztosítása. A Kormányzó úr, szíves, lekötelező szavakkal felel, sikert kíván a zsinat munkájára és nyomban elvegyül a zsinati atyák közé a legközvetlenebb szeretetreméltósággal. Nincsen itt semmi felekezetiesség. A magyar sorsról van itt szó, amelynek viselésére örökkévaló erőket hoz a magyar haza hű fiainak serege, a ref. egyház országos képviselete.

Este a Gellért szállóban ősi szokás szerint a nagy munka előtt magyaros vendégszeretettel áldomást ad, mint utolérhetetlen házigazda Dókus Ernő főgondnok, aki egynéhány nyilatkozata után már a szívében van azoknak is, akiknek eddig nem volt alkalmuk őt közelebbről ismerni.

Máj. 9-én megválasztja elnökeit, tisztviselőit a zsinat. Elnök lett dr. Baltazár Dezső és Dókus Ernő főgondnok. Megnyitóul tartotta Dókus Ernő zsinati elnök úr a lapunk más helyén közölt beszédét, amelynek végeztével a zsinat tagjai fennállva ünnepelték a lelkükből beszélő főgondnokot.

Zsinati alelnökök: Révész Kálmán dr. tiszáninneni egyházkerületünk püspöke és dr. Balogh Jenő főgondnok. Jegyzők: dr. Kováts J. István, Marton János és dr. Révész Imre lelkészi, dr. Szentpéteri Kun Béla, Ravasz Árpád és Segesdy Ferenc világi részről. A zsinat gazdájául választatik dr. Benedek Zsolt. *Marton János.*

(Folyt. köv.)

Az abaúji egyházmegye közgyűlése.

Április hó 25-ikén, Szikszón tartotta tavaszi rendes közgyűlését abaúji egyházmegyénk. A reggeli templomi isteni tisztelet szolgálataiban két ifjú Timótheus, Kádár József telkibányai és Pólya Ferenc kupai lelkész mutatta be magát az egyházmegye vezetőségének, amaz szép alkalmi imádság, emez pedig tartalmas bibliamagyarázat mondásával. — Az isteni tisztelet után a községháza tanácstermében gyülekeztek a közgyűlés szép számmal megjelent tagjai, valamint a vendégek és érdeklődők serege.

A rendes közgyűlést belmissziói értekezlet előzte meg, amelyen Kiss József egyházmegyei előadó terjesztette elő szakértelemmel készített jelentését, örvendetes tudomásúl adva, hogy a belmissziói tevékenység egyre mélyebb nyomokat hagy a gyülekezeti, lelki élet mezején.

Az esperesi ima elhangzása után a mi nagybuzgóságú lelkes világi papunk, farkasfalvi Farkas Géza egyházmegyei gondnok tartalmas szép beszéddel nyitotta meg a közgyűlést, amelyből boldog örömmel győződtünk meg, hogy Ő, szívének minden dobbanásával, lelkének minden érzésével és gondolatával hitét, vallását, anyaszentegyházát szolgálja. Úgy a szellemi, mint az anyagi élet mezején hiányokat, hibákat, fogyatkozásokat lát, amelyeknek pótlására és kijavítására üdvös, igazságos és egyöntetű erejű törvények és intézkedések alkotását sürgeti. Lelkéhez öleli egyetemes érdekű, nagyobb dolgainkat és intézményeinket, éppen úgy, mint a kicsiny egyházak és emberek apróbb

és személyes ügyeit s mindeniken segíteni, mindenkit boldoggá tenni akar. Minden reményét, szép tervét és óhajtását lássa majd megvalósúlva, nekünk pedig tartsa meg Őt az Isten sokáig!

Cziáky Endre esperesi jelentését hallgattuk meg azután, amely a múlt évben lefolyt eseményeket teljes valóságukban tünteti fel s azok felett itéletet tart. Minden esperesi intézkedését helyesnek, igazságosnak találtuk, iránta teljes bizalommal vagyunk s neki a további, nagy felelősséggel járó, eredményes munkához Istentől egészséget, erőt és áldást kivánunk.

Dr. Baltazár Dezső, Országos Lelkészegyesületi elnök felhivását, — mely szerint lelkészeink a Jóléti és Gazdasági Társulat útján az Országos Mezőgazdasági Kamara segítségét minden lehető alkalommal vegyék igénybe s úgy előadások tartásával, mint gyakorlati gazdasági kérdések megvilágításával, úgy hiveiknek, valamint anyaszentegyházunknak és szegény magyar hazánknak javára és előmenetelére munkálkodjanak, — tisztelettel és megértéssel fogadtuk s ajánlottuk lelkészeink figyelmébe.

A kir. Tanfelügyelőség kérésére, felmerült esetekkel kapcsolatban, határozatilag kimondotta a közgyűlés, hogy az egyházi előljáróságok a Leventeegyesületek táncmulatsága céljára, évenként egyszer, a tavaszi és nyári időszakban, kellő garancia mellett, díjmentesen kötelesek átengedni az iskolákat.

A folyó évben tartandó egyházkerületi közgyűlésekre kiküldetnek az elnökség mellett Frenczel Bertalan, Medgyaszay András, Farkas Elek, Dobozy István, Tolnay Gyula tanácsbírák, Szepessy Zoltán világi főjegyző. A belmissziói bizottság képviselője Kiss József előadó.

Az időszaki tanács rendes tagjai: Görgey János, Medgyaszay András, Hörcsik Lajos, Téglássy András, dr. Patay Sámuel tanácsbírák.

A belmissziói bizottság javaslatát, mely szerint a reformáció ünnepélye állandóan a napján, délelőtti alkalmi egyházi beszéddel s e napot és ünnepet megillető kerettel tartassék meg, határozati erőre emelte a közgyűlés.

Kádár József telkibányai és Pólya Ferenc kupai megválasztott lelkészek hivatalukba beerősíttettek. Megelégedés és boldogság kísérje őket új állásukban.

Géra Sándor gönci, Éger Károly fonyi, Pocsai Andor futókércsi, Kőszegi János hernádbüdi tanítók választását megerősítve, működésükre Isten áldását kívánta a közgyűlés.

Több rendbeli helyi érdekü dolgok és ügyek elintézése után a közgyűlés déli 12 órára befejezést nyert, nem kis csodálkozására mindeneknek, hogy bírósági ügy nincs. Az elnökség dicsérete!

Kovács István
egyhm.-i főjegyző.

— **Lapunk** e heti számát a zsinati események felöl való kellő tájékoztatás céljából adjuk 8 oldalon.
A Szerkesztőség.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Harsányi István halála — akiről első cikkünk is emlékezik — f. hó 10-én este $^{3}/_{4}$ 9 órakor következett be. E napon is egészen estig munkában volt az ő oly nagyon szeretett szolgálati helyén, a főiskolai könyvtárban. Estére hazatérve, rosszullétről panaszkodott, míg rövid félórai rosszullét után szívszélhűdésben kiszenvedett. Halála mélységes kétségbeesést váltott ki szeretteinek szívéből, mély megdöbbenést közeli és távoli rokonai, az egész főiskola és az egész város közönségének lelkéből. A gyász jeléül már másnap a reggeli órákban ott lobogott főiskolánk homlokzatán a gyászlobogó. A d. e. tartott köziskolai széken *Elekes* Imre közigazgató megható szavakban méltatta az elhunyt érdemeit, majd kimondotta a gyűlés, hogy koszorút helyez a megboldogult ravatalára, gyászjelentést ad ki és testületileg vesz részt a 12-én d. u. 4 órakor tartandó gyászszertartáson.

— **Halálozás.** Dávid Lajos ny. református igazgató-tanító, aki 46 évig szolgálta hűséggel református iskolaügyünket f. hó 7-én 77 éves korában elhunyt Sárospatakon. A gyászszertartást *Szabó* Zoltán theol. h. tanár végezte mélyen megragadó beszéddel Az elhalálozottban Dávid Zoltán főgimn. tanár édesatyját gyászolja.

— **A Radácsy-alapítványra** újabban a következő adományok érkeztek a főiskola pénztárába: *Sárkány Sámuel* ref. lelkész 10 P, *S. Szabó József* debr. gimn. igazgató 10 P, *Bodolay István* ref. lelkész 10 P, *Hallgató János* ny. ref. lelkész 20 P, *Kérészy István* ref. lelkész 10 P, *Vas Mihály* ref. lelkész 10 P, a *gégényi* ref. egyházközség 5 P, *Vas János* ref. lelkész 3·50 P, *Gőőz Ferenc* ny. ref. tanító 5 P, *a sárospataki gimn. tanárok* 34 P, *a sárospataki theol. tanárok* a felajánlott 124 P összegből eddig befizettek 61·80 P-t.[1]

— **Adományok a főiskolai internátus és könyvtár részére.** *Dr. Zmeskál Zoltánné* szül. *Kóczán Mártha* úrnő a főiskolai internátus részére 300, a főiskolai könyvtár részére pedig 200 pengőt adományozott. Kegyes szívű adományaiért fogadja a fenkölt gondolkozású úrnő főiskolánk hálás köszönetét, nemes példája pedig találjon sok követőre![2]

[1], [2]. E két kis irás megboldogult *Harsányi* Istvánnak utolsó irása. Ezek is megvilágítják az Ő főiskolánk iránti nagy szeretetét. Szerk.

— **Egyetemes Konventünk missziói vonatkozásu határozataiból** közöljük, hogy egyesítette a vasárnapi, a diakónia ügyi, külmissziói és belmissziói bizottságokat egy *missziói bizottságban*, hogy kimondotta missziói kongruás *lelkészi állások* szervezését, egy konventi állását, amelynek betöltője lenne a konventi missziói előadó, egy ifjúsági és egy középiskolai missziói lelkészi állását. Kimondotta a konvent, hogy országos *gyülések jövőre ne tartassanak vasárnap*, amely intézkedés nem vonatkozik június első napjaiban tartandó református nagygyűlésre. Megállapította a *jövő munkaév programját*, és elhatározta, hogy június hó

3—5-én Tahitótfaluban az előadók számára konferenciát rendez. Segélyt szavazott meg a konvent ifjúsági, középiskolai és leányszövetségi titkárok részére. Az egyházkerületek missziói egyházainak segélyét felemelte 4.000 P-ről 16.000 P-re. Intézkedett, hogy a Britt és Külföldi Biblia társulat kolportörjei biblián kívül más iratot ne terjesszenek és hogy a felekezeti propagandában akár melyik fél javára beavatkozzanak.

— **Felhívás és kérelem.** A belügyminisztérium ismételt sürgetésére szeretettel kérem azokat, akiknél a keszthelyi egyház gyűjtőívei még kint vannak, kegyeskedjenek azokat akármily csekély összegben elintézve, vagy üresen is sürgősen visszaküldeni immár halaszthatlan elszámolás végett. *A keszthelyi reform. szentegyház lelkészi hivatala.*

HIVATALOS RÉSZ.

471—1928.

Püspöki körlevél.

I.

Május hó utolsó vasárnapjára pünkösd ünnepe esvén, a hősök emléknapja az előző vasárnapon május 20-án lesz megtartva. A lelkész urak mindenütt alkalmi beszédet és imákat tartsanak.

A Borsod-Gömör vármegyei Népgondozó főnöke, mint a hősi temetők felügyelője, aziránt keresett meg, hogy a lelkész és tanító urakat kérjem fel, eszközöljenek e napon gyűjtést a hősi temetők, illetve hősi sírok díszesebb karban tartására szolgáló alap javára, mivel az állam e célra semmiféle pénzt nem ad. Ne sajnáljon azért senki e célra valami adományt, mert ez az áldozat elenyészően csekély ahoz az áldozathoz képest, melyet hőseink életükkel s vérükkel megpecsételve hoztak szeretett hazánkért s ezzel együtt mi érettünk, a mi vagyonunkért. A gyűjtés eredménye, esetleg levélbélyegben is, e hó végéig az esperes urakhoz küldendő.

II.

Lelkésztársaimat figyelmeztetem, hogy a június hóban esedékes *községi bizonyítványt* maguk s családtagjaik életben létéről, *közvetlenül* küldjék be a vallás- és közokt. miniszterium II. ügyosztályába.

III.

A vall. és közokt. miniszter úr 28579/1928. szám alatt kelt rendeletével megengedte, hogy a Magyar Aero Szövetség által folyó évi június elején rendezendő modell repülőgép versenyen a középiskolai tanuló ifjúság részt vehessen. A versenyre vonatkozó szabályokat és a jelentkezésre való felhívást a Magyar Aero Szövetség az egyes intézeti igazgatóságoknak közvetlenül fogja megküldeni.

Miskolc, 1928 május 4.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Alsóborsodiak figyelmébe! Egyházmegyénk tavaszi közgyűlését Miskolcra, a ref. fiú reálgimnáziumba, *1928 július hó 5-én (kedd) délelőtt fél 9 órára,* jelen meghívó útján hívjuk össze. E gyűlésre az egyházmegye minden hivatalosát s alkotó tagját, úgyszintén az érdeklődőket szeretettel meghívjuk. Gyűlési tárgyakat csak május 15-ig fogad el az esperesi hivatal. Az ezentul érkező iratok tárgyalásra nem kerülnek. Miskolc-Tibolddaróc, 1928 május hó 5. *Az egyházmegye Elnöksége.* 2. Egyházmegyénk bíróságának tagjait, az esetleg előforduló bírósági ügyek tárgyalására jelen meghívó útján hívjuk meg a fent említett nap 11 órájakor kezdődő bírósági gyűlés. *Az egyházmegye bíróságának Elnöksége.* 3. Egyházmegyénk minden lelkészét, tanítóját, presbiterét, vagy ha az egész presbitérium nem jöhet be, ugyancsak Miskolcra, a fiúgimnázium tornacsarnokában tartandó egyházmegyei *Kálvin-szövetségi gyűlésre meghívjuk,* azzal, hogy ezen a gyűlésen is, mint a mult évben, minden lelkész, minden tanító és minden egyháznak legalább két kiküldöttje okvetlen megjelenni tartozik. Az egyházmegyei Kálvin-Szövetség tartásának ideje *1928 június hó 4. hétfő délután 3 óra.* A programmpontok alkalmas időben közölve lesznek. Minden esetre gondoskodás történik arról is, hogy minden tekintetben közérdekü és érdekes műsor legyen összeállítva. Az elmaradott tanítók és lelkészek, valamint a hivatalos kiküldöttek elmaradásukat az esperesi hivatalnál indokolni tartoznak. 4 Választó Névjegyzék íveit a mult napokban szétküldöttem. A megkészítéséhez tessék mindenki hozzáfogni és a törvényben előírt időre megkészíteni és hozzám küldeni. 5. A Költségvetések és Számadások az egyházmegyei közgyűlésen átveendők hivatalomtól. 6. A számvevőszék tagjait kérem, hogy *július hó 4-én, hétfőn délelőtt 9 órakor* az esperesi hivatalban tartandó számvevőszéki gyűlésen okvetlen megjelenni szíveskedjenek. 7. *Az 1927. év végéig kiadott postabélyeg költségekről* az illetékes postahivatal útján, igazolt bizonylatokat kérek május végéig hivatalomhoz juttatni, hogy ami kevés váltság kiutaltatik, abból az arra rászolgáló, tehát igazolt egyházaknak valamit visszatéríttethessek. Miskolc, 1928 május hó 5. Testvéri szeretettel: *Farkas István* esperes.

Felsőborsodiak figyelmébe! Hivatalosan értesítem egyházmegyénk egyházi és világi tagjait, hogy folyó évi tavaszi egyhm.-i közgyűlésünk *május hó 31-én* (csütörtök) fog megtartatni Miskolcon a leánygimnázium tornaterem helyiségében, melyre a gyűlés alkotó tagjait az elnökség tisztelettel meghívja. A közgyűlés reggel fél 9 órakor veszi kezdetét, délután 3 órától az egyhm.-i bíróság ülésezik. 2. Akik a theol. internátusra a húsvéti perselypénzt ezideig be nem küldötték, azok *forduló postával* felelősség terhe alatt hozzám küldjék be. 3. Az 1928—29. évre szóló választók névjegyzékét az E. T. I. t.-c. idevonatkozó szakaszai értelmében június 15-ig okvetlenül küldjék be. Sajóbábony, 1928 május hó 6. Atyafiúi szeretettel: *Elek* József esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 20. szám. Sárospatak, 1928 május 20.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanítók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dókus Ernő*: Zsinati megnyitó beszéd (Folyt. és vége.) — *Marton János*: Beszéd a Harsányi István ravatalánál. — *Szigethy Ferenc*: Mikor a könyvek temetnek (Költemény.) — *Dr. Trócsányi József*: A legújabb törvényjavaslat a lelkészi állások betöltéséről (Folyt. és vége.) — Kálvin-Szövetség. *Dr. Hegyaljai Kiss Géza*: A helyi Kálvin-Szövetségek alakulása. (Folyt. köv. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Zsinati megnyitó beszéd.

Tartotta 1928 május hó 9-én *Dókus* Ernő tiszáninneni egyházkerületi főgondnok, az országos zsinat vil. elnöke.

(Folyt. és vége.)

Meghaladja elnöki tisztem feladatát, hogy e nehéz kérdések megoldásának irányelveit is kitüzzem, de mivel mindkét intézmény sorsa, prosperálása, szorosan szívemhez van nőve, mert egyiknek elnöki székét közel 26 év óta, a másikét 21 év óta foglalom el, mulasztást követtem volna el, ha fel nem hívtam volna a Főtiszteletű és Méltóságos Zsinat figyelmét, hogy ezek a problémák itt vannak, zörgetnek ajtónkon s be kell engednünk őket tanácskozásunk termébe, meg kell őket oldanunk, mert ha füleinket bedugjuk is e panaszok előtt, a panaszok mégis megmaradnak s előbb-utóbb szétfeszítik a gyülekezeti élet törvényes kereteit s azokon kivül keresnek megoldást.

Ha nem is feladatom, hogy a problemák megoldásának irányelveit adjam, de feladatom lehet annak a hangsulyozása, hogy e bajaink nem a mi hibánkból származtak s a jóvátétel, első renden, az államhatalom kötelessége, mely intézményeinket elesni engedte.

De őszintén meg kell mondanom azt is, hogy oktalanság és hiba volna mindent az államtól várnunk. Nekünk magunknak is össze kell fognunk s meglevő erőnket a végsőkig meg kell feszítenünk, mert ekkora elernyedésből csak egyesült erővel menthetjük meg egyházunkat. Segítenünk kell saját magunkon, hogy Isten is megsegítsen.

De reformáló munkát is várunk most együtt ülő zsinatunktól és ezt a munkát a rendelkezésünkre álló anyag igéri is. Ezek közül sorrendben először említem az egyháztagok fegyelmezéséről szóló törvényjavaslatot. Eddigi zsinati törvényeinkben, főképen az egyházi alkalmazottak fegyelmi eljárása és egyben pragmatikája volt kidolgozva. Azonban kétségtelen dolog, hogy a református egyház, ha ősi tradiciójával és nagy reformátorának, Kálvin Jánosnak elveivel ellentétbe kerülni nem kíván, foglalkoznia kell a bibliai értelemben vett egyházfegyelemmel is. Reámutatok arra, hogy e rövid törvénycikknek kettős célja van, egyfelől bevezetni és intézményesen biztosítani az egyházfegyelemnek azt a módját, amelyet Krisztus Urunk a kulcsok hatalmával adott egyháza kezébe, másfelől ezt a törvénycikket összhangba hozni egyházi igazságszolgáltatásunk rendszerével. A kálvini egyháznak nemcsak arra kell törekednie, hogy a tiszta igét hirdesse és a sákramentumokat helyesen szolgáltassa ki, hanem az igaz egyház harmadik pecsétjét, a szentség kezességét, az Ige javallta egyházfegyelmet is gyakorolnia kell. Ennek az egyházfegyelemnek alapelveit maga a Szentírás adja, amidőn kötelességünkké teszi, hogy vigyázzunk magunkra és a nyájra, felelősséggel terhel meg a gyülekezetek és a gyülekezeti tagok életének tisztasága felől és a szeretet hatalmával, de az Ige fenségével és erejével módot ad a kezünkbe arra, hogy a tévelygőket bűnbánatra, megtérésre és új életre vezessük. Ezért a szeretet és a nevelés emez igazságszolgáltatásának alapgondolata, a pásztori intés, a bűnbánóval szemben mindig kész bocsánat és csupán a megátalkodottakkal és közbotrány esetén gyakorolja a gyülekezeti közösségből való kizárást, de akkor is úgy, hogy az atyai hajlékot, a hazatérő fiak előtt mindig nyitva tartja. Ezt a törvényjavaslatot tehát nem szabad tisztán jogi szempontból nézni, hanem bibliai és pásztori alapgondolatát és igazságát kell szem előtt tartanunk.

Természetes dolog, hogy ez nem jelenti a jogi szempontok figyelmen kívül hagyását, miután törvényhozásról és jogalkalmazásról van szó. Ezért áll a zsinat az előtt a feladat előtt, hogy ezt a pásztori és spirituális törvénycikket, az egyházfegyelemről szóló törvénycikk jogi szervezetébe organikusan beleépítse.

Sorrendben a második nagy fontosságú törvényjavaslat, a magyar református egyház tudományos feladatainak szolgálatairól szól. Eddigi négyszáz esztendős multunk során, a református

egyház a nemzeti művelődésben és az egyetemes emberi kulturában azért tudta helyét oly fényesen megállani, mert aránylagosan rendkívüli erőt tudott fordítani lelkipásztorainak tudományos színvonalának emelésére, a theologiai és történelmi tudományok mivelésére. Meg kell látnunk, hogy ezen a téren éppen a legutóbbi időkben, nagy visszaesést tapasztalunk. Az az eredmény, amit a magyar református egyház, a tudomány mivelése és szolgálata terén jelenleg ér el, nem fogható sem a mult, sem pedig a mostani nagy nyugati református egyházak eredményeihez. Ezen a téren tehát nekünk fokozott erővel kell munkálkodnunk. Nem csak azt kell jóvá tennünk, amit a legutolsó nehány emberöltő mulasztott, hanem igyekeznünk kell, hogy nehány emberöltőn belül, nyugateurópai vonatkozásban is, versenyképesekké legyünk. Ezt a feladatot nem érhetjük el máról holnapra, de viszont ezt a feladatot máról nem halaszthatjuk holnapra. Mint minden tudományos és lelki szolgálat, ez is csak nagy önzetlenség és fokozott áldozatkészség útján érhető el. Hősies önzetlenséggel egyfelől a tudomány mivelői részéről, akiket ez úton is felhivok arra, hogy önmaguk megtagadásával és erejök végső megfeszítésével igyekezzenek történelmi hivatásukat teljesíteni. Még sokáig nem léphet fel a magyar református lelkipásztor vagy professzor, egyházával szemben, azzal az igénnyel, hogy az tudományos szolgálataiért, gondtalan és nyugodt életet biztosítson neki. Még sokáig kell küzködniök abban a helyzetben, amelyben a tudomány szolgálata csak pihenésükből elvont órákban és hivatali szolgálatukon kívül magukra vett terhek hordozásából telhetik ki. Viszont, már most meg kell kezdeni egyházunknak azt az erőfeszítést, hogy Istentől rendelkezésre bocsátott javaiból, esetleg más jogosult szükségletek korlátozásával, olyan anyagi erőforrást bocsásson a világosság emberei számára, amelyből az eddigiekhez mérten, fokozott lendülettel és eredménnyel lehet a magyar református egyház tudományos feladatait, Isten dicsőségére szolgálni.

Az az áldozatkészség, amelyet ezen a téren egyháztagjaink és gyülekezeteink mutatnak, az az önmegtagadás, amelyre mindnyájunkat ez a magas cél kötelezni képes, nyilvánvaló jele és bizonysága lesz egyházunk kultúrális nagyrahivatottságáról, kötelezettségeiről alkotott magasrendű gondolkozásunknak. Nincs kétségem az iránt, hogy a magyar református egyház, ezt a célt meg fogja érteni és ezért a célért áldozatokra is képes lesz.

Jelenlegi zsinatunk reformáló szellemének harmadik döntő bizonysága az, hogy az egyházi élet szervezetébe intézményesen beiktatni kívánja a missziói munkát is. Egyházunknak az igehirdetésen, egyházi fegyelmen, az új nemzedék tanításán és nevelésén kívül, van még egy másik, ezekkel egyenértékü, elutasíthatatlan kötelezettsége, a pásztori és gyülekezeti munkának intézményes szolgálata. Befelé, nemzeti életünk vezetőivel szemben, kifele nagy testvéregyházakkal szemben, csak akkor hivatkozhatunk nyugodt öntudattal azokra a rendkivüli szolgálatokra, amelyeket a magyar református egyház a nemzeti nevelés, közoktatás és iskoláztatás terén, négyszáz év óta, lankadatlanul végez, ha reá tudunk mutatni arra, hogy ez a nagyszerű munka nem merítette ki a magyar református egyház pásztori és missziói munkáját, hanem azt csak kiegészíti, hathatósan segiti és az egyetemes magyar művelődésben, mint nagy és állandó ihletést, a missziói munkásságnak egész rendszerével érvényesíti. Meg kell látnunk azt, hogy a gyermekek és ifjak gondozását, az egyháztól elidegenedett rétegek megnyerését, a református egyháztársadalom karitatív munkáját, a kor nagy kérdéseiben, gazdasági és társadalmi válságaiban, világnézeti harcaiban, az evangélium örök igazának hirdetését, egyszóval a lelkek templomon kívüli épitését, senki más helyettünk el nem végezheti és e nagy feladat szolgálatát, Isten és a történelem, tőlünk kéri számon. Amelyik református egyházban ez a munka nincsen intézményesen megszervezve, hasonló az olyan emberhez, akinek jobb karja hiányzik Ezt a hiányzó jobb kart akarja pótolni ez a törvénycikk, mely legalább elvileg a református egyház diakoniáját és missziói munkásságát megszervezi és a további fejlődés számára a kereteket biztosítja.

Ennek a feladatnak másik nem kevésbbé fontos célja az is, hogy a sporadikusan végzett, rendkivül áldásos egyháztársadalmi munka megerősödjék azáltal hogy hivatalos és intézményes egyházmunkává válik, amely mögött a magyar református egyháznak óriási erkölcsi tekintélye, vérrel kivívott közjogi biztosítékai és isteni alapításának örökkévaló alapjai állanak. Ma még nem tudom, hogy ezen a téren mi lesz a zsinat működésének végső eredménye, de azt már most hangsúlyozom, hogy e kérdések előtérbe tolulása és elutasíthatatlan kötelességként való felismerése, egyházunk jelenkori történelmének és igy mostani zsinatunknak is, egyik legnagyobb eseménye.

Isten előtti felelősségünk tudatában, az ő kezéből fogadva el a megbizatást, amelyre méltóztattunk, lehetetlen nem látnunk azt, hogy „az aratnivaló gabona sok, az arató pedig kevés.“ Éppen azért Mesterünk tanácsát követve, „kérjük az aratásnak Urát, küldjön munkásokat az Ő aratásába.“ Miután pedig erre a munkára minket küldött el, buzgón kérjük őt, hogy adjon nekünk erőt és Szentlelket bőséges mértékben, nem a mi érdemünkhöz és arravalóságunkhoz mérten, hanem az Ő végtelen kegyelméhez és örök céljaihoz képest, elegendőt.

Ezek elmondása után, elnöktársammal együtt, még egyszer mély tisztelettel üdvözlöm a Zsinat megjelent képviselőit és a budapesti IV. országos Zsinatot megalakultnak nyilvánitom.

Beszéd a Harsányi István ravatalánál.

János ev. 5 : 17.

Ha csak a jó barát szavának kellene hangzani e gyászos koporsónál, immár néhai Harsányi István ravatala mellett; ha szemeimmel csak titeket néznélek, megdöbbent kartársak s titeket — mindennapi munkátokban, gyermekjátékaitokban,

ifjú életetekben egyszerre megálló, tanárttemető, kis és nagy diákok; ha szívem csak rátok tekintene, ismét koporsó mellé gyülekezett család, szíveden sujtott feleség, árvákká lett kedves gyermekek; ha csak Reád pillantanék, te drága, ősi ház, öreg kollégium, mi féltett büszkeségünk, drága szemünkfénye, látva, hogy hullnak ki ékességeid, törnek össze erősségeid, tartó oszlopaid s hogy borul be feletted az ég, — e hirtelen csapás, e lesujtó veszteség hatása alatt, fájdalmamban és fájdalmunkban — mi magunkra nézve, talán csak ennyit mondanék:

„Amennyi könny van a szemekben
Hulljon ki lassan, permetegben."

Hadd menjen el tőlünk hulló könnyeink közt a hirtelen távozó, a jó barát, jó kartárs, a szolgálatának élő, diákjait szerető tanár, a hű férj és drága édesatya, a jó rokon és az élet minden kötelességét egész emberként betölteni törekvő férfiú.

De a fájdalom sötét éjszakájában sem vagyunk vigasztalás nélkül, magunkra hagyva. Túl minden gyászon, könnyen, emberi gondolaton és emberi szem látásán, az igében felénk hangzik Isten vigasztalása és szól nekünk Jézus: „Az én Atyám szüntelenül munkálkodik, én is munkálkodom." Van Istennek egy örök, láthatatlan, romolhatatlan, szent világa. Van nekünk Urunk, parancsolónk, királyunk, oltalmazónk, bajok közt megóvó, fájdalmak közt vigasztalásával megenyhítő édes Atyánk. Ahol mi testi szemeinkkel megállást, véget, vigasztalanságot, sötétséget, borzalmas halált látunk, ott is az ő elrejtett, bölcs, szent akarata érvényesül s szól nekünk Jézus: „Az én Atyám szüntelenül munkálkodik és én is munkálkodom."

Kérlek titeket, Gyászoló Testvéreim, hadd emeljem fel szemeteket és szíveteket e gyászórában Isten örök munkája meglátására.

Az ő szent akarata az, hogy minden ember megtérjen és éljen. A mi Istenünk az ő örök szeretete megdicsőülésére hozta létre a világot. Itt mindennek célja, kitűzött útja, rendeltetése van. Fák, füvek és minden virágok neki szolgálnak. Az egek Róla beszélnek. A napok egymásnak tudományt mutatnak az ő bölcsességéről. Az ő szeretete testté lett a mi Urunk Jézus Krisztusban. S amikor ő felemeltetett az Atya Istennek jobbjára, itt hagyta szent lelkét közöttünk az evangéliumban. Isten szüntelenül munkálkodik és az evangélium történelemformáló hatalommá lett, amely magához szelidítette a népeket. Közel ezer éve eljutott az evangélium az Ázsiából kiszakadt magyarokhoz is és letelepítette őket Krisztus királysága trónusához. Majd újra fellobogott annak ereje tiszta fénnyel és sugárzó világossággal mintegy négyszáz évvel ezelőtt és tetszett a szüntelenül munkáló Atyának, hogy az ő megújhodott evangéliumának tűzhelyet, oltárt, várat építsen ezen a helyen is, az évszázados főiskolában.

Nemzedékek jöttek és mentek; századok multak. Jézusnak szava állandóan teljesült: „Az én Atyám szüntelenül munkálkodik." Az ő szent akaratának munkásai voltak itt a fejedelmi alapítók, az áldott lelkű jóltevők, a halhatatlan tanárok és az Istent szívökbe fogadó diákok.

Isten hűséges szolgáinak rendjébe állt be a számára kitűzött órában e gyászos koporsó lakója is. A főiskola történetének alig van olyan személyisége, akinek életében Isten úgy megáldotta volna a szorgalmas munkát, mint a Harsányi Istvánéban.

Kis gyermekként kerül, kezdetleges gyámoltalanságban a főiskola ölére, mint annyi sok száz. S ahogy éveivel nő, céljai, tervei még homályban szenderegnek, de ösztönös erővel él, lobog lelkében az, amit szent igénk mond: „Az én Atyám szüntelenül munkálkodik, én is munkálkodom." A törekvő ifjú hamar a legelsők közt a szorgalom példányképe lesz. Korán visszakerül a főiskola szolgálata s mindazokon a helyeken, ahová állíttatik, a pihenést nem ismerő, fáradhatatlanúl tevékeny ember a munka hősévé válik. Nincs kicsiny munka, amit el ne végezne; nincs olyan nagy feladat, amelynek megoldására Isten nevében el ne indulna. Feladatokat kap, megbizatásokat teljesít, kutatásokat végez. Vállai erősek a teherhordásra, életereje elpusztíthatatlannak látszik. S ami a szakadatlan munkának fő mozgató ereje, az a csodálatos, gyermeki hűség, a szavaiból és a szeméből sugárzó lángoló szeretet a mindent adó és mindent jelentő Alma Materhez, amelynek élnie, virágoznia kell örökkön örökké.

A munka hőse a hűség és szeretet hőse lesz. A betűk kötetekké nőnek keze alatt. Az elfakúlt írásokat kibetüzte; a beporosodott könyveket előszedte. Itt minden betű, minden könyv, minden kő, minden szöglet, minden maradvány, minden emlék fényesebb lett az ő keze simogatásától, az ő meleg lelke csókjától. Öreg kollégium, ősi házadnak hű szerelmese távozik tőled! Tekintsetek le utána hallgatag könyvek, néma kéziratok, félbemaradt katalógusok! Búcsúzzatok tőle, százados folyosók, iskolakert bokrai, fái! Nem jár többé köztetek a ti szent hűségü fiatok!

Harsányi István nemcsak a munkájával, értelmével, tudásával volt pataki tanár, hanem az egész szívével. Amikor 1914 őszén, az orosz betörés elől a diákság tanáraival élén szinte a menekülés pillanatában volt, a nagykönyvtár elszállítására nem lehetett gondolni. Akkor mondotta: Ha azt kívánja tőlem a Köziskolai Szék, hogy a főkönyvtár ajtaja előtt állva várjam az ellenség bejövetelét maradok; kész vagyok életemet oda adni a sárospataki főiskola könyvtáráért. S mi tudtuk, hogy egy férfi beszél a Harsányi István szavában.

A hűség a munkában, a lankadatlan munkaszeretet vezette irodalmi kitüntetéseihez, amelyekkel a legnagyobb hirnevet szerezte magának s annyira szeretett főiskolájának. Kutatásai és nagy kiadványai jutalmául, amelyekben a főiskola nemes tisztességének öregbítése is folyton sarkalta, a legnagyobb kitüntetés a napokban várakozott volna rá: a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagsága. Isten magasabb feladatok megoldására szólította el az ő angyalai, a szentek és idvezültek társaságába.

Istené volt — élete akaratában — a meg-

dicsőült a földön is. Az a mindennapi munka, amelyet végzett — amint áldás volt az önmaga számára, áldás lett, mert hatalmas, munkára serkentő példává vált hozzátartozói, környezete, tanítványai seregére is. Az ő példája ragályozta a munkát, sugározta a dologszeretetet.

De a hivatás szolgálatában megdicsőült tudott édes mindene lenni övéinek és tudott minden téren, ahol megfordult, áldásosan hatni.

Lelke felért Isten gondolataiig, belenőtt az ő akarata cselekvésébe. Most, amikor távozik tőlünk, csak a szemünk gyönge, az értelmünk homályos annak a meglátására, hogy a mi Atyánk, aki szüntelenül munkálkodik, hogyan fogja használni az ő erőit az örökkévalóság világában. Ha magadhoz szólítottad Atyánk, hadd lásson Téged szinről-szinre s szolgáljon szentségben és tökéletességben. S munkálkodjál, mi Istenünk, hogy gyermekei nőjjenek a Te félelmedben, a mennybe költözött édes atyja drága emlékének megőrzésében és követésében. A hitves szivét vigasztald meg, aki letörölsz egykor minden könnyet a szemekről s az itthagyott család, jó barátok, kartársak és tanítványok seregére, a gyászba öltözött Alma Materre, tedd áldássá a tőlünk távozó, magadhoz ölelt életet a Te neved dicsőségére, mi szüntelenül munkálkodó Atyánk! Ámen.

Marton János.

Mikor a könyvek temetnek.

— Harsányi István halálára. —

Az ős Kollégium nagy könyvtárterme
Ma este felé csendes lett nagyon —
Nem rég' előbb még temetési ének
Hallatszott be a bezárt ablakon.

És a könyvek az ablakon kinéztek
És betű-szemük mind tágra meredt:
Az ablak alatt a Halál lopódzott
S koporsót vittek kint az emberek.

A koporsóban a Férfi feküdt,
A Vezér, aki parancsolt nekik
S ki tudásától ihletett sok órán
Szeretgette a könyvek ezreit.

Aki leszállt a könyv tengermélyébe
S felhozta az elrejtett gyöngyszemet,
Ki lázas volt a tenger sok munkába:
Ezer sok könyvben kincset keresett.

S a teremben mikor már szállt az este,
Nagyon mély csend lett a könyvek között.
És mindenik az este árnyékába,
Mint gyászruhába felöltözködött.

S így álltak soká, mélyen hajtott fejjel,
Ahogy gyászolók serege szokott,
Míg egy imakönyv imádságba kezdett
És vele együtt mind imádkozott!

Szigethy Ferenc

A legújabb törvényjavaslat a lelkészi állások betöltéséről.

(Folyt. és vége.)

Ugy a második betöltési módnál (meghívás a választó bizottságba), mint a most tárgyalt harmadik módnál (választás több jelölt közül a választó bizottság által) szükséges, hogy a meghívást, illetve választást a gyülekezet jóváhagyja. E célból az esperes a szokásos szószéki hirdetéssel a gyülekezetet meghatározott időre összehivatja s itt kihirdetve a meghivott, illetve megválasztott jelöltet, megkérdezi a gyülekezetet, hogy hozzájárul-e az illető meghivásához. Ha bizonyos számú választó (10—100 ig a gyülekezetek nagysága szerint) szavazást kér, ezt el kell rendelni. A szavazás igennel és nemmel történik. A meghivásra vonatkozó javaslat csak az esetben vettetik el, ha a nemmel szavazók a választók névjegyzékébe felvettek egész számának a felénél többen vannak. Minden más esetben a meghivást a gyülekezettől jóváhagyottnak, tehát az ajánlottat megválasztott lelkipásztornak kell kijelenteni. Látni való, hogy ennél a legfontosabb befejezési aktusnál a visszautasítás meg van nehezítve, mert nem a megjelent, hanem az összes választók felénél többnek a nemmel való szavazása kivántatik meg. Minthogy pedig a tapasztalat szerint, minél nagyobb a gyülekezet, annál nagyobb a választástól tartozkodók arányszáma, ezért a gyülekezetek nagyságával csökken a visszautasítás bekövetkezésének a lehetősége.

Ha a gyülekezet nem hagyja jóvá a meghivást, akkor az egész választási eljárást előlről kell kezdeni, vagyis új határnapra kell megint meghivni a presbiteriumot és a választó gyülekezetet s feltenni a kérdést, hogy nem kivánnak-e „közvetlen meghivást" és ha nem kivánnak, akkor meg kell választatni a lelkészválasztó bizottságot stb. stb.

Ez az ismertetés természetesen csak váza a rendkivüli részletességgel s nagy körültekintéssel kidolgozott választási eljárási javaslatnak. Maga a javaslat a bevezető indokolásában beismeri, hogy ez az új rendszer több esetben nehézkessé teszi a betöltést s azzal igyekszik megnyugtatni, hogy kis gyülekezeteknek rendelkezésére áll a közvetlen meghivás, nagyobb gyülekezetek pedig igazán megérdemlik a felsőbb hatóságok fokozottabb figyelmét s munkáját.

Minden választási törvénynek egyik alapelve a választási szabadság, de másfelől a választás tisztaságának a biztosítása, a visszaélések, korteskedések kiküszöbölése, amihez járul egyházunkban a fentemlített kálvini principiumnak az érvényesítése, t. i. a felsőség irányító s ellenőrző befolyásának a biztosítása. Ez elveket igyekszik a javaslat az egész eljárás felépítésénél összhangba hozni. Kétségtelenül nehéz feladat ez különösen manapság, a tömegek öntudatra ébredésének, sőt hatalmi tudatának a világában, amikor világrendítő események hatása alatt mindenütt a tömegek érzékeny öntudatával, jogkiterjesztésre éhes követelésével találjuk szemben magunkat. Ezért a ja-

vaslat nem fogadta el a Makláry-féle javaslatot, amely csak a meghívás jogát hagyta volna meg a gyülekezetnek, míg a választást egy vegyes bizottságra bízta volna s végeredményben a mai teljes választási szabadság érzékeny megszorítását eredményezte volna. Fenntartja tehát azt, hogy az állás betöltéséhez a gyülekezet egészének az akaratnyilvánítása szükséges. A „közvetlen meghívás" kimaradása esetére pedig a meghonosítani kívánt közvetett választással, a szűkebb körű választási bizottsággal s ennek egyházmegyei vezetésével igyekszik a választási harcot mérsékelni, helyes irányba terelni, kiküszöbölve a választási rendszerből a pályázatot is, amelyet mint önkéntes ajánlkozást az egyházhoz méltatlannak tart. Ezt az érvet ugyan nem igen írhatjuk alá, mert ha nem illetlen dolog bírói vagy tanári állásra pályázni, nem lehet az a lelkészi állásra való pályázat ezentul sem, mint ahogy eddig sem volt az!

Sőt helyesebbnek tartjuk a nyilt pályázást, mint azt, ami e javaslat törvényerőre emelkedése esetén következnék be számos esetben, t. i. hogy az állásra törekedő indirekt fogja magára a figyelmet felhívni s magát valamely választási bizottsági tag által ajánltatni. Persze, ha kiderül, ez mind csupa „magamaga ajánlgatás" esete lesz s választás megsemmisítési ok.

Kiküszöbölni persze a korteskedést a választó bizottság közbeiktatásával sem lehet, csak épen az szűkebb térre szorul. Sőt a választó bizottság által tett választás után lehet korteskedni a gyülekezetben is a jóváhagyás elnyerése vagy megakadályozása céljából. Ha pedig a betöltési mód nem sikerülte esetén az egyházmegyei és egyházkerületi lelkészelhelyező bizottság új lelölteket ajánl, akkor újabb alkalom nyilik a korteskedésre. Bizony, amíg választás lesz, addig mindig meg lesz a mód a korteskedésre. Ezt semmiféle közvetett választás sem szüntetheti meg, csakis a választási visszaélések kiméletlen megtorlása, amire pedig a mai törvény is módot ad, csak alkalmaznák azt bíróságaink drákói szigorral.

Hogy az egyházmegyei és egyházkerületi lelkészelhelyező-bizottságok is ajánlhatnak érdemes jelölteket s a jelölteket sorozhatják, ezek mind csak erkölcsi olajcseppek, mert a választó-bizottság nincs kötve a sorrendhez s akár a legutolsónak helyezettet is megválaszthatja. Mégis jó, hogy elindul a javaslat ezen az úton, mert a gyakorlati tapasztalatokhoz képest később egy novellával a már kitaposott utat ki lehet lesz szélesíteni. A sorozásnak akkor volna igazi reális jelentősége, ha a törvény kimondaná, hogy a gyülekezet választóinak a számához mért arányban bizonyos számú ideális szavazatok hozzászámítandók lennének az első, esetleg a második sorozatba leadandó szavazatokhoz és pedig úgy a választó-bizottságban, mint a jóváhagyó gyülekezeti gyűlésben. Vagyis az érdemek is szavaznának!

A javaslat rég érzett hiányt pótol, amikor meghonosítja a csere mellett a lelkészek hivatalból való áthelyeztetését is, amelyet a presbiterium vagy az egyházmegyei elnökség javaslatára az egyházkerületi lelkészelhelyező bizottság mond ki, ha úgy találja, hogy a lelkésznek jelen állásban való működése az egyházi közérdek szempontjából hátrányos. A kicserélés másik áthelyezni kért lelkésszel az érdekeltek mindenikének meghallgatása után, de hozzájárulásuk nélkül is, minden más lelkésszel azonban csak ennek hozzájárulása mellett történhetik.

Mindenesetre egy meglepően új, szellemesen kidolgozott javaslattal állunk szemben, amely — azt hisszük — ha nem teljesen, de tulnyomó részében az előadó Sz. Kun Bélának, a jeles egyházjogásznak szellemi terméke.

Feltétlenül óhajtandó volna azonban, hogy úgy ezen, mint a többi törvényjavaslatok a legszélesebb körbe hivatalból eljuttatnának, legalább is minden lelkészi hivatalba, hogy minél többen megismervén azokat, észrevételeiket kellő időben juttathatnák el az illetékes helyre. Megkönnyitenék így az előadó tisztét is, aki a kapott helytálló megjegyzések alapján még a zsinat plénuma elé vitele előtt tenné meg a szükséges módosításokat. Egyáltalán az olyan törvények, amelyek nem állanak összhangban a közvéleménnyel, már eleve korai halálra vannak kárhoztatva, de késői eltemettetésük előtt tetemükkel megfertőzik a közéletet is. Ezért erre is s a többi törvényjavaslatra is áll, hogy közérdekből a közvélemény leghatékonyabb megnyilatkozása céljából kell azokat idejekorán a legszélesebb körben közzétenni. A költségek itt nem számíthatnak, mert a legszigorubban vett takarékossági alapon is megáll az az igazság, hogy minden nyomtatási költséget magasan meghaladó erkölcsi és anyagi kárt okozhat egy jól elő nem készített, kellő gonddal le nem tárgyalt törvény.

Dr. Trócsányi József.

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

A helyi Kálvinszövetségek alakulása.

— Irta és a miskolci járási Kálvinszövetség közgyülésén előadta Diósgyőrben, május hó 10-én dr. Hegyaljai Kiss Géza. —

Tárgysorozatunk szerint a helyi Kálvinszövetségek megalakulásának módozatairól kell szólanom. A téma minden oldalról kötött. Kötött egyfelől, mert a Kálvinszövetségnek szerves összetartozásban kell lenni először a Magyar Kálvinszövetséggel, amelynek minden vidéki alakulat helyi szervezete tartozik lenni; másodszor az illető egyházmegyével, melynek kötelékébe a Kálvinszövetséget alakító egyház tartozik, s ami azért fontos, mert például az Alsóborsodi Egyházmegye az 1927 évi tavaszi közgyülésen kimondotta, hogy mindennemü belmissziói (gyülekezeti) és egyháztársadalmi munkát a Kálvinszövetség lobogója alatt kíván elvégezni s ezáltal a különféle alakulatokat a lehetőségig közös nevezőre hozni és egységes célok szerinti egységes vezetés alá állítani; harmadszor az illető egyházkerületi, tehát nálunk a Tiszáninneni Egyházkerületi Kálvinszövetséggel, melynek növekedését csirájában a kerületbeli egyházközségeknek kell magukban hordozniok. Végül, — amit talán

első helyen kellett volna említenem — a legszorosabb egységben kell lenni az egyetemes magyar református egyház érdekeivel és haladási irányával, ami nélkül egészséges munkakezdést sem az egyéni, sem az egyesületi életben el sem tudok képzelni.

Szükségesnek tartottam mindezt határozottan körvonalozni, hogy mindnyájan érezzük: *semmit sem kívánunk tenni a magyar kálvinizmus nélkül, de mindent kívánunk tenni a magyar kálvinizmussal — Isten dicsőségéért!*

Határolja a témámat a Miskolci Kálvinszövetség munkaterve és munkarendje, mely oly bölcsen átgondolt s a gyakorlatban oly gyümölcsöző eredménnyel megvalósított, hogy teljesítményeinek figyelembe vétele nélkül lépést sem kívánhatunk tenni, Határolja végre témámat az egyes gyülekezetek önkormányzati joga és a helyi viszonyok felsorolhatatlanul sok adottsága, kötöttsége, községenkint és gyülekezetenkint változó szüksége.

Ugy hogy én — hacsak néhány erős gyakorlati érzékből fakadó felszólalás meg nem termékenyiti gondolatmenetemet — alig vállalkozhatom egyébre, mint az irány kitűzésére és az általános teendőkre való rámutatásra. Felfogásom szerint nem is az dönti el a munka fejlődésképességét, hogy valamely gyülekezet városi-e vagy falusi, de az, hogy milyen munkamezőkre való kiterjeszkedést bír meg az örök hajtóerő: a gyülekezet buzgósága. Kánaáni bőség sehol sincs, szükség mindenütt van és belterjes munkát teljesíteni nem annyira a *mit kell?* mint a *mit lehet?* kérdésre adott felelet fog. Mert — mindnyájunk érzése szerint — a Kálvinszövetség munkájának nem papirosmunkának kell lenni, nem abból kell állani, hogy nagy számokból álló statisztikai kimutatások hirdessék az évi eredményt, de abból kell állani, hogy a tiz esztendők sulyos tempójú fordulása alatt jobbá és szebbé tudjuk tenni magunk körül a magyar kálvinista gyülekezeti életet.

Ebben a feltevésben nyugodtan választhatjuk jelszóul a Miskolci Kálvin Szövetség jelmondatát, nyitott Bibliából kisugárzóan a páli bizonyságtevést: *Ha Isten velünk, ki ellenünk?* Róm. 8:31.

Célunknak is azonosnak kell lenni a Kálvinszövetség összességével, csak a földrajzi terület más-más pontja szerint kerüljenek be más nevek. *Célunk: magyar református egyházunk tagjaiban az evangéliumi keresztyénség kálvinista szellemét, öntudatát és erőit kifejleszteni,* őket ezen alapelveknek és erőknek az egyháztársadalmi élet megnyilvánulásában való érvényesítése végett egyesíteni, szervezni, munkába állítani, hogy a helybeli reformátusság az evangéliumi keresztyén egyházi társadalmi és nemzetnevelésnek, a magyar nemzeti magatartásnak megbecsült, munkás tényezője lehessen.

Ehhez képest *fogadalmunk* sem lehet más, mint ez:

Igérem és fogadom, hogy mint a helybeli Kálvinszövetség tagja, életemet Isten dicsőségére, Megváltó Jézusom szolgálatára, egyházam és hazám javára szentelem, teljes erőmmel igyekszem arra, hgy úgy magán-, mint közéletemből a református keresztyénség fénye, ereje, példaadása áradjon ki. — Igérem és fogadom, hogy a Kálvinszövetség alapszabályainak, rendtartásának, választott előljárói vagy testületi intézkedésének magamat mindenben alávetem, a szövetség munkájában résztveszek, a részemre jutó megbízást, szolgálatot vonakodás nélkül híven és lelkiismeretesen teljesítem, a szövetség céljaira tőlem telhetőleg adakozom. Igéretemet és fogadásomat hallja meg és annak megtartásához adjon erőt az Örökkévaló Isten! (Vesd össze: A Miskolci Kálvin Szövetség ügyrendje. Miskolc, 1926. 6. lap.)

(Folyt. köv.)

IRODALOM.

* **Református keresztyén hitünk.** Konfirmációi Káté. Irta: Nyári Pál. Második javított kiadás. Pécs. 1928. 52 lap. Ára? A szerző katechizációja konfirmandusainál oly eredményesnek mutatkozott, hogy anyagát Kátéba foglalva kiadta, (Előszó az első kiadáshoz) a Káté beváltságának bizonyítéka mostani újabb kiadása. A könyvecske 233 kérdés-feleletben foglalja össze hitünk alapigazságait. A Káté dogmatikumában szerencsésen oldódik fel az alapul használt „A genfi egyház Kátéjának" tartalma. Nyereség és újság lett volna a Káté 1538-i eredetijéből az *egyházfegyelemre* vonatkozó rövid részt feldolgozni. A kérdések és feleletek általában megtalálják a konfirmandusok értelmi szinvonalát, bár nagyon sok H (hogyan, hát (?) és M (mi, miért, mit) kérdése van. Különös a 227. felelet, s a 230. kérdés és felelet. Igen sikerült, szép feleletek: 231—232. Az előszó rávilágitóan emeli ki, hogy e Káténak (mint minden Konfirmációi Káténak) feladata, hogy váz legyen, melyre *az élő* anyagot a *bibliai órák módszerével* az élő hitű katechétának kell felrakni. A szinvonalas, s nem egy helyen egyedülálló erényekkel ékes könyvecskét még azoknak a lelkészeknek és hitoktatóknak is ajánljuk elolvasásra, akik más Kátét rendszeresitettek a konfirmációi oktatásban.

* **Az Amerikai Ref. egyház** (Reformed Church in America) **new brunswick-i theológiai szemináriuma** egy értesítőt adott ki az 1927—28. isk. évről, amely a theol. szeminárium rövid történetét (alapittatott: 1784), a felügyelő testület, különböző vizsgáló bizottságok tanárok, tanulók névsorát, továbbá a theológia óra és tanulmányi rendjét tartalmazza. Az isk. év szept. 21—május 17-ig tart (8 hónap); vizsganapok: január 23—25. máj. 10—15, ez utóbbi alkalommal a vizsgálat irásbeli, a benyújtott dolgozatokat erre választott külön bizottság bírálja felül. A th szemináriumnak 3 osztálya van, melynek sikeres elvégzése által a hallgató lelkészi szolgálatok végzésére képesittetik. Van még egy negyedik osztály is, az egyetemet vagy főiskolát már végzetteknek az osztálya, akik tovább folytatják tanulmányaikat, de emellett helyben és vidéken már lelkészi funkciókat is végeznek. Itt van jelenleg *Béky Zoltán* theológiánk végzett növendéke is. A tanulók száma ez évben: 66. A héber és görög nyelv csak a II. évtől (middle

class) kezdve studium, az utolsó fokon pedig arab nyelvet is adnak elő, de e nyelveknek felvétele és tanulása nem kötelező. Érdekes, hogy a vallás-psychológiát és filozófiát inkább az utolsó évfolyamokon adják elő. Az intézet gazdag könyvtára 60 ezer kötetet tesz ki, legnagyobbrészt theológiai, filozófiai, históriai és archeológiai könyvek. A szeminárium tanulói használhatják ezen kivül a közeli *rutgers-i* egyetem könyvtárát is, amely meghaladja a 130 ezer kötetet. — A könyvtár, valamint az intézet épületcsoportjának többi részei kegyes alapítók áldozatkészségét hirdetik, akiknek nevét is viselik az egyes épületrészek. Tanulók, tanárok bent laknak az intézetben; az utóbbiak és a könyvtárnok számára természetesen különálló lakosztályok vannak berendezve. Az értesítő 51 oldal. *Szabó Gyula.*

* **Nagy értékű pedagógiai regény** jelenik meg néhány hét mulva *Karácsony Sándor*, „Az Erő" ifjúsági lap szerkesztőjének, az országosan ismert kiváló ifjúsági írónak a tollából „*A csucsai front*" címen. Kiadja „Az Erő" ifjúsági lap kiadóvállalata. Előjegyezni már most lehet egy levelezőlapon az előjegyzési ár beküldésével együtt. A mű 160 oldalas. Az ára feltünően olcsó. Előfizetési ár 1 P. Az előfizetések „*Az Erő*" *kiadóhivatala* címére küldendők Budapest, VII., Hársfa-u. 59/b.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Harsányi István temetése.** Patak nagy tanárának váratlan halála mélységes gyásza lett nemcsak a lesujtott családnak és a pótolhatatlan veszteséget szenvedett tanári karnak, hanem felekezeti és társadalmi különbségek nélkül Sárospatak egész lakosságának s a beérkező részvétlevelek bizonysága szerint az egyetemes egyháznak s az ország tudományos köreinek. A temetése óriási, városunkban ily nagy számban együtt ritkán látott közönség részvéte mellett történt máj. 12-én d. u. 4 órakor az iskola udvaráról. A temetési beszédet, hű tükörét Harsányi István munkás életének, fényforrását a folyton munkálkodó és örökkévaló munkákra hívó Isten vígasztalásának, *Marton János* mondotta ihletett szájjal, ihletett szavakkal. *Forgács Gyula* imája emelte a megtört szíveket a lelkek nagy pásztorához. A temetőben dr. Rácz Lajos theol. igazgató mondott a tanári karok nevében szívből jövő, az elhunyt életének jelentőségét méltón megvilágító istenhozzádot. Király Zoltán főisk. szénior az egész ifjúság, Darányi Lajos hh. a Hittanhallgatók Egylete nevében vett búcsút az elköltözött nagy tanártól. Szabó Zoltán záró imádsága fejezte be a mindenkit lelke mélyéig megható temetési szertartást. Hisszük, hogy csak testet temettünk a pataki temetőkertbe, melynek hantjai annyi nagy tanár porladó csontjait fedik immár A Főiskolai Énekkar és a tanítóképző intézet énekkara gyászdalaival méltóképen egészítette ki az impozáns végtisztességtételt.

— **Anyaghalmaz miatt** a zsinatról szóló tudósításunk folytatása lapunk jövő számára marad.

— **Adomány.** *Br. Bottlik István*, az alsóborsodi egyházmegye gondnoka 200 pengőt adományozott a sárospataki theol. internátus javára. Ez az adomány újabb jele a nemeslelkü egyházmegyei gondnok úr dícséretes és követésreméltó áldozatkészségének, egyház- és iskolaszeretetének.

— **Csikesz Sándor** a debreceni egyetem theol. fakultásának professzora május 17.-én főiskolánk vendége volt, fáradhatatlan munkásképen felhasználva az alkalmat arra, hogy a templomban hirdesse az áldozócsütörtök evangéliumát, délután pedig a theol. ifjúság számára tartott értékes s odaadással hallgatott előadást.

— **Régi Pataki Diákok Szövetsége.** Főiskolánk két régi, az Alma Mater iránt melegen érző tanítványának: *Kazinczi* Gábor és *Harsányi* Gusztáv nyug. kuriai bíráknak ösztönzésére itt, főiskolánk körében is meg fog alakulni a *Régi Pataki Diákok Országos Szövetsége*, Sárospatak központtal, mely az egész ország területén élő régi pataki diákokat magába fogja foglalni, alapszabályok szerint fog működni s évi (szerény) tagsági díjaival, valamint a pártfogói és egyéb díjakkal a nehéz helyzetben levő főiskola támogatására fog szolgálni. A Budapesten évek óta nagy lelkesedéssel működő Szövetség, mint ennek egyik ága vagy fiókja, továbbra is fenmarad. Az előmunkálatok az Orsz. Szövetség megalakítására már megindultak; jún. 24-én egy nagyobb bizottság fog főiskolánkban összeülni az alapszabályok megállapítására s az ősszel megtartandó nagy alakuló ülésnek — mely a hősi halált halt pataki diákok II-ik Emléktáblájának leleplezésével lesz egybekapcsolva — kitűzésére stb. Kazinczy Gábor az Orsz. Szövetség által kitűzendő cél — e cél egyelőre az *internátusok* fölépítése lesz — megvalósítására 1000 pengő adományt küldött.

— **Jubileum.** Felejthetetlenül szép ünnepély keretében ünnepelte meg április 29-én, vasárnap délután a szendrőládi gyülekezet, országos hírnevű lelkésze, *Borsovai Lengyel Gyula*, szendrőládi lelkészi működésének 20-ik, irodalmi munkásságának 15-ik, házasságkötésének 25-ik, hármas évfordulóját. Az ünneplő közönséggel megtelt templomban a XXIII. zsoltár eléneklése után a jubiláns lelkész költői szárnyalású, megható imája emelte Istenhez a hálaadó lelkeket, könnyekig megindítva a jelenlevőket. Majd az Urasztala előtt megálló, ezüstmenyegzőt ülő párhoz s az egész gyülekezethez *Gyülvészi István* ládbesenyői lelkész intézett Zsolt. 92 : 13—14. alapján ünnepi beszédet s utána buzgó könyörgésben esdett áldást Isten eme kedves és alázatos szívű szolgáinak további életére. Szalóczy Sándor helybeli tanító üdvözlő beszédben köszöntötte fel az egész gyülekezet nevében jóságos lelkipásztorukat, megemlékezvén 2 évtizedes munkájának hatalmas alkotásairól, az általa 1909-ben megújított templomról s az újonnan épített tanítólakásról. Ezután Rőczey Károly gondnok tolmácsolta a gyülekezet ragaszkodó szeretetét hű pásztora iránt s keresetlenül őszinte, felemelő szavak kíséretében átnyújtotta az ünnepeltnek a szendrőládi egyházközség gyönyörű ajándékát: egy remekbe készült selyempalástot,

melyet Szántó József hódmezővásárhelyi szabócég készített valóban finom, művészi izléssel. Kiegészítette az ünneplést az ifjúság megbizottjának, Fóris Gyulának megkapóan kedves köszöntése, valamint Járdán Lidia és Joó Annuska üdvözlése, kik közül előbbi a konfirmált leányok, utóbbi az iskolásgyermekek nevében egy-egy szép virágcsokorral lepte meg a mindenek által tisztelt és szeretett, hű lelkipásztort, Isten áldását kérve életére. Szalóczy Sándor vezetése alatt a vegyeskar két sikerült énekszámmal szerepelt. A szépen csengő, ünnepi alkalmi énekversek és költemények is az ő fogékony és buzgó lelkét és lelkesedését dicsérik. Az üdvözlések elhangzásával a jubiláló lelkész emelkedett és meghatott hangú válaszban mondott köszönetet az ünneplésért. Végül Gyülvészi I. ládbesenyői lelkész áldásmondása után a 245. dics. 10. v.-ének eléneklésével ért véget a kedves ünnepély. A hálaadás és szeretet ünnepének magasztos órája volt ez. Az őszinte szeretet impozáns megnyilatkozása mintha csak az Ige visszhangja lett volna: „Igy áldatik meg a férfiú, aki féli az Urat!“ —*i.*

— **Konfirmáció.** A sárospataki egyház 47 konfirmandusa 13-án tett konfirmációi vizsgát s Áldozócsütörtökön szép konfirmációi ünnepély keretében fogadalmat. Főiskolánk 26 ifjú keresztyéne ugyanekkor az iskola imatermében tett bizonyságot hitéről s arról a szép munkáról is, amelyet Bódy Dénes gimn. vallástanár előkészítésükkel végzett. Az izlésesen feldíszitett imateremben szülők és vidékről jött rokonok serege volt meghatott tanúja a minden ízében sikerült konfirmációi ünnepélynek, amelynek végén úrvacsoraosztás csatolta egybe a jelenlevőket egymással és a gyülekezet új tagjaival s mindnyájunkat a Krisztussal.

— **Kálvin-Szövetségi gyűlés Diósgyőrben.** A miskolci járási Kálvin-Szövetség május 10-én a diósgyőri templomban tartotta közgyűlését, mely Kiss Elek kisgyőri lelkész imádságával kezdődött. Román Ernő alsózsolcai lelkész, elnök, testvéries indulatból fakadó megnyitója után Lukács Béla világi elnök mutatkozott be székfoglalójában igen rokonszenvesen. Dr. Hegyaljai Kiss Géza bőcsi lelkész, egyházmegyei előadó tartott előadást a helyi szövetségek alakulásáról, feltárva az egész munkamezőt s rámutatva, hogy az egyes egyházakban a szövetségnek templomi közgyűlés keretében, egy időben kell megalakulni. A közgyűlés felterjesztéssel fordul az egyházmegyéhez: mondja ki, hogy az ősszel, záros határidőig minden községben megalakítandó a helyi szövetség. A szövetség miskolci munkáját az akadályozott Enyedy Andor helyett Demes Péter vallástanár ismertette hitéleti és szociális fő-eredményeiben, rámutatva, hogy a szövetségi tagok lettek „ünnepi keresztyénekből aktiv keresztyének“. Örömmel vette tudomásul a hallgatóság, vitéz Sáfrán Géza országos szervező bizottsági elnök felszólalásából, hogy a miskolci mintára Budapesten is alakulóban a helyi szövetség és hogy az országos kiépítéssel mily fényes jövő áll a Kálvin-Szövetség előtt. Nádházy Bertalan diósgyőrvasgyári lelkész a szövetségnek a munkássággal kapcsolatos teendőiről beszélt s a munka közeli eredményeiről a legjobb reménységet keltette. A református napilapról indult ecsmecserében a szövetség azt az óhaját juttatta kifejezésre, hogy a lap ne felekezeti, hanem nemzettársadalmi és kitünően szerkesztett legyen s addig meg ne induljon, míg biztos pályafutása anyagilag nincs alátámasztva. A Himnusz éneklésével végzett közgyűlést a Koronán meleghangulatú közebéd követte, melyen vitéz Sáfrán Géza altábornagyra, az elnökségre s a diósgyőri egyház vezetőire hangzottak el lelkes felköszöntők.

— **Az Alsóborsodi Egyházmegyei Kálvin-Szövetség** június 4-én délután 3 órakor Miskolcon tartja közgyűlését, melyen Nádházy Bertalan, dr. H. Kiss Géza, Littkey György előadók fognak szólni a munkások, tanítók bekapcsolásáról s az eddigi és a közeljövőben végzendő szövetségi munkáról.

— **Szerencsen** május 12-én fényes ünnepség keretében alakult meg a helyi Kálvin-szövetség vitéz Sáfrán Géza országos szervező biz. elnök kiszállásával.

— **Iskolákat építenek,** állami támogatással a szikszói, mérai és selyebi gyülekezetek, parókiát épített Szikszó, mely most a másik lelkészlakot is újítja, templom és parókia renoválás folyik Felső-Dobszán.

— **A keleti egyház véleménye a pápai encyklikáról.** Germanos thyatirai püspök, akinek véleményében szinte az egész keleti keresztyénség meggyőződése visszatükröződik, azt mondja az új pápai encyklikáról, hogy Róma monopolizálni akarná az isteni kegyelmet s a keletieket ezzel is jobban eltávolítja magától a protestánsok felé.

— **Adatok** az abaúji egyházmegyei gyűlésen felolvasott belmissziói jelentésből: 6 gyülekezetben vasárnap délutáni ist.-tiszteleteken a Heid. Kátét magyarázzák. Esti istentiszteleteket 17 egyház tartott az ősz és tél folyamán. Bibliaórák vannak 20,- gyermekistentiszteletek 6 helyen. Ifj. Egylet van 5,- énekkar 22,- nőegylet 2 helyen. A „Téli Ujság“ 788, a „Keresztyén Család“ 472 példányban járt. A vallástanítást 6 helyen végzi a lelkész. Háziistentiszteletet rendszeresen 3 lelkész tart s 4 vezet lelkészi naplót. Az egyházmegye reformátusainak lélekszáma: 24,335, úrvacsorázók száma 6 alkalommal: cc 40,050.

HIVATALOS RÉSZ.

Alsóborsodiak figyelmébe. Egyh. megyei gyűlési, birósági, számvevőszéki — legközelebbi lapszámban megjelent meghivóba nyomdahiba csúszott be. A **július** hó — téves közlése helyett — mindenütt **június** olvasandó! Lelkész és tanító testvéreimet kérem e kijavított meghivó tudomásul vételére. Miskolc, 1928. május hó 14. Atyafiui szeretettel: *Farkas István* esperes.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. F., B. Hálás köszönet a gyönyörű megemlékezésért. — **H. M., B.** A szavazások közlésénél lapunk a jövőben más eljárásmódot fog követni. Olyat, amely lehetőleg teljes összhangban lesz egyházi törvényeinkkel.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 21. szám. Sárospatak, 1928 május 27.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. E.*: Megújhodás. — A zsinat. (Folyt. köv.) — *Dr. Balogh Jenő—Dr. Czettler Jenő:* Harsányi István emlékezete. — Kálvin-Szövetség. *Dr. Hegyaljai Kiss Géza:* A helyi Kálvin-Szövetségek alakulása. (Vége köv.) — *Dr. Panka Károly:* A Pataki Diákok Szövetségének összejövetele. — Harsányi emlék-lapok. — Irodalom. — Halottaink. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Megújhodás.

Ezékiel 36:26—28.

Sokan megállapították már azt, hogy kivételes korszakban élünk s hogy kölönösen örülnünk kell afölött, hogy e kor gyermekei lehetünk, mert az ilyen eleven, mozgalmas időkben sokkal tágabb életlehetőségek nyilnak az emberi lélek számára. S valóban olyan a mának élete, mint egy megáradt folyam örvénylése. Zúgva hömpölyög körülöttünk annak árja, hatalmas hullámokat vet sodra. Egyre új célok bukkannak fel az emberiség előtt, egyre új szenzációkat sodornak felénk a világ életének hullámai. Ha nemzetünknek friss meg mozdulásoktól lüktető életébe nézünk, abban is új események és megújult reménységek űzik egymást. Ha pedig friss tetterőtől duzzadó egyházi életünket figyeljük, onnan is a megújhodás jelei tünnek elénk. Szűkebb és tágabb világunkban mindenütt lüktetőbb az élet, örvénylik az egész mindenség s benne formálódik egy új világ.

Különös varázsa van minden új dolognak. A mi mai életünknek is azért olyan erős a varázsa, mert egy kibontakozó új világgal az új dolgok sokasága születik meg abban. Ámde nem minden új egyaránt értékes és hiába születik újjá a világ külső ábrázata, hiába alakulnak át világunk külső formái, ha régi marad az, ami tartalmat ad életünknek és világunknak, a szív, a lélek tisztátalanságával, gyűlöletével, önzésével, bünösségével. Újuljon meg bár minden, nem sokat ér, *ha megmarad a kőszív a mi testünkben.* Ha pedig régi marad a szív, a lélek, a születendő új világ a rothadandóság csiráival lesz teljes, s nem lesz kisebb mértékű abban a khaosz, a bomlás, a zűrzavar, mint a régiben.

Új szívekre, új lelkekre van tehát mindenekfelett szükség. Hömpölyögjön azonban bármily új áramlással közöttünk a világ élete, szivünket megváltoztatni, átformálni nem fogja, a szív megújulása *csak onnan felülről támad a pünkösdi lélektől, az Isten lelkétől.* Minél hatalmasabban zendül meg felettünk ez a pünkösdi lélek, annál inkább megenged szívünk keménysége, hogy forró érzésektől lüktető *hús-szívvé* legyen. Ha megismétlődik felettünk az első pünkösd csodája, akkor új, teremtő gondolatok villannak fel lelkünkben és megtisztult, új szándékoktól és elhatározásoktól újjong egész lényünk.

Erre a megújító Lélekre van szükségünk, mert egyedül ez képes *rendet, harmóniát* vinni zűrzavaros világunkba. Minél nagyobb a pünkösdi Lélek csodájának varázsa felettünk, annál inkább érezzük, hogy rabjaivá válnak egy vas törvényszerűségnek, hogy mibennünk is testet öltsön a prófétai ige: „. . . *és azt cselekszem, hogy az én parancsolataimban járjatok és az én törvényeimet megőrizzétek és betöltsétek.*“

Egyházunk életéből az egymást követő években egyre több jószándék és nemes kezdés bontakozik ki, egyre több a buzgóság, a lelkekben egyre nagyobb az odaadás a munkában, — mégis én úgy érzem, hogy mindenekfelett *ebben a Lélekben való megújhodásra* van szükségünk. Egyedül ez a pünkösdi Lélek fog minket arra képesíteni, hogy megálljunk a mindenfelől reánk tóduló ellenséges hullámok áradatában diadalmas öntudattal.

Nemzetünk életében is megújult erők feszülnek s már ki is ül az arcokra a győzelem bizonyossága. Népünk életének minden bizalmat árasztó jele dacára sem tudok bízni jövőnkben addig, amig nem látom ettől a pünkösdi Lélektől való megmámorosodását, mert egyedül ehez füződnek a prófétai igéretek: „*És laktok azon a földön, amelyet adtam atyáitoknak.*“

Mennyi önmegtagadásra, mennyi alázatosságra, mennyi buzgó könyörgésre van szükségünk, hogy Isten megzendítse felettünk az Ő újjáteremtő Szentlelkét! Ez áldott pünkösdi ünnepeken is csendüljön meg ajkunkon a forró imádság:

Jövel Szentlélek Úristen! *M. E.*

A Szentlélek kitöltetésének ünnepén kivánunk t. Olvasóinknak Szentlélek által megteljesedett, boldog Pünkösdi ünnepeket.

A Szerkesztőség.

A zsinat.

Az alakulás rendjén, május 9-én választotta meg a zsinat a különböző bizottságokat s inditotta őket munkára. A bizottságok összeállitása mindössze a tudományügyi bizottságnál volt szembeszökő, ahol egy kerület majdnem teljesen önmagának sajátitotta ki a bizottsági tagsági helyeket. Többen vártuk is ennek folytán a medvét, de az — sajnos — a zsinat végéig sem jelentkezett ebben a berekben. Pedig az előadó kinyomtatott helyzetképe után feltétlenül energikusabb lépések megtétele lett volna szükséges.

A zsinatot május 9-én az ág. ev. egyház nevében díszes küldöttség élén üdvözölte br. Radvánszky Antal egyetemes felügyelő, aki rámutatott arra, hogy a két testvéregyházat hosszu idő óta még zsinattartásai is összekötötték. Hiszi, hogy a hazai ág. ev. egyház is rövidesen zsinatra gyül össze és használni fogja azokat a hatásokat, amelyek a református zsinatból kiáradnak. Az egyetemes felügyelő szavaira *Dókus* Ernő zsinati elnök adott felemelő hangú választ.

A Presbiteri Világszövetség nevében a nálunk ismert *Duncan* prof. beszélt. Készséggel jelent meg — mondotta a presbiteri világszövetség nevében a zsinaton. A magyar református egyház nagy küzdelmen megy át és sulyt helyeznek arra, hogy egyházunk tudja meg, hogy ebben a küzdelemben a külföldi egyházak szeretete kiséri. Köszönetet mond azért a könyvért, amely Hungarian Protestantisme cimen jelent meg és feltárta a magyar református egyház multját és mai életét az angolul olvasó protestánsok előtt. Meg lehet látni ebből a müből, hogy amint angol pénzeken ott van a király neve mellett: defensor fidei, mennyivel jobban el lehet ezt mondani Magyarországra. A háboru után — folytatta beszédét — uj helyzet alakult ki. Beláttuk, hogy egy egyház sem élhet csak önmagáért. A küzdő nemzetek fölött van a hivők láthatatlan, szent közössége. Ebben a közösségben már nincs angol, francia, német magyar. Ez a testvérek közössége, amely felelős egymásért. A multon már nem lehet csüggni. Küzdő, harcos, misszionáló egyház kell. Végül kijelentette, hogy mint tanár, tanártársaival együtt iskoláikba magyar diákokat szivesen és szeretettel várnak.

Mac Queen a Skót Egyesült Szabad egyház nevében beszélt. Elmondotta, hogy Ravasz püspök, aki pár évvel ezelőtt az ő zsinatukon jelent meg, milyen mély és tartós hatást gyakorolt egyházuk vezető embereire. Többen vannak a zsinaton, akikkel — mondotta — együtt ültünk a mi nagy professzoraink lábainál. Közösek a mi megoldandó problémáink is. Két évi tanulmányozás után gyülnek össze ők is azoknak a módszereknek a megállapitására, amelyek lehetővé teszik, hogy a lelkipásztorok és a gyülekezetek együttmüködjenek s a vallási élet elmélyüljön s amelyből a nemzeti élet is hatalmas ösztönzést fog venni.

Május 10-én *Mac Farland* az Amerikai Protestáns Egyházak Szövetségtanácsának vezértitkára beszélt a szövetségtanács megbizásából. Reménytnyujtó testvéri szavakat mondott. A szövetséges protestánsok nevében husz millió hittestvérünk üdvözletét tolmácsolta. Kijelentette, hogy nincs egyház a világon, amely az amerikainál jobban becsülné a magyar reformátusságot. Felfogásukról legutóbb a *Kossuth*-zarándoklat alkalmával is volt módjuk bizonyságot tenni. Az érzület melegségén kivül, gyakorlati meggondolások is indítják őket arra, hogy nagyrabecsüljék a magyar nemzetet. A stockholmi és lausannei gyülés után a pápai encyklika kinyitotta a szemeket és rámutatott a teendőkre.

Majd megragadva *Baltazár* Dezső püspök kezét, ezeket mondotta:

— Püspök úr, ez egyik legrégibb protestáns egyház leikipásztora és vezére, hallgasson meg engem, aki sokkal fiatalabb egyházak nevében beszélek, olyan egyházak részéről, amelyek sajnos, csak ujabban foghattak eredménnyel kecsegtető munkásságukhoz: *Mi együtt akarunk dolgozni Önökkel.*

Ő ugyan közvetlenül nem foglalkozik politikával, de most jön Erdélyből s látta ott a ref. egyház mai helyzetét. Amerikának mindent meg kell tennie szerinte, hogy a háború szomorú következményei megszünjenek és minden nemzet boldogulását a megértés és béke tegye lehetővé.

A szónok szavára reflektálva jelenti ki *Dókus* Ernő zsinati elnök, hogy adjon elégtételt a világ méltatlanul megbantott és összetört nemzetünknek és akkor itt csakugyan béke lesz.

Dr. Keller Adolf az európai egyházakat segitő akció nevében szólt és nagy hatást keltő beszédében örömének adott kifejezést, hogy élő összeköttetést kaphatott a zsinat utján református egyházunkkal, amelynek lelkét már meglátta magyarországi utjain s amely a prot. munka egészébe hatásteny ezőül beállitandó.

A bizottságok megalakulása, az üdvözletek meghallgatása után május hó 11-én kezdette meg igazi törvényhozó munkáját a zsinat. Ekkor nyilvánvalóvá lett, hogy a jelen ülésszak tárgyalásának tulajdonképeni anyagát csak a VI. és az V. törvénycikk reviziója fogja képezni. A másik két fontos törvényjavaslat: a misszióról szóló és a lelkészválasztási törvénytervezet, az egyházi közvélemény előtt annyira előkészitetlen volt, hogy előbb mindkettőt a legszélesebb körü megvitatás alá kellett bocsátani.

A missziói törvényjavaslatra vonatkozólag lapunk hasábjain — mindjárt a törvénytervezet megjelenése után annak a véleménynek adtunk kifejezést, amely a zsinaton is keresztülment, hogy az t. i. az élet kritikai rostája alá veendő, mielőtt törvény lenne belőle. A lelkészválasztásra vonatkozó törvénytervezetet ismertette ugyan már lapunk és törekedett alapgondolatait kiemelni, de ennek tárgyalását lapunkban épenséggel nem zártuk le és minden érdemleges véleménynek e fontos kérdésre vonatkozólag a legtágabb teret nyitjuk.

A VI. törvénycikknek, a köznevelési és közoktatási szervezetről szóló törvényszakasznak a tárgyalása meglepetéseket hozott. A javaslat előadói tisztét a gondos és nagytapasztalatu Dóczi Imre töltötte be. A bizottság tagjai közt a hosszabb idei együttmüködés folytán meglehetősen

egyöntetü gondolkozásmód alakult ki. Ám a zsinaton kiderült, hogy a hosszabb ideig szóhoz nem jutott energiák érvényesülni akarnak s ez a tenni, alkotni, teremteni vágyó lélek még ott is feszeng és nyilatkozik, ahol igazi termékeny munkára nincs kilátás. A tanitók (s vele természetesen az összes tanszemélyzet) házassága szabályozásánál egészen jobb sorsra érdemes s szünni nem akaró vita indult meg. A bizottság javaslata az volt, hogy a mostani törvény helyébe olyan rendelkezés tétessék, mely szerint a tanitók, tanárok bármilyen felekezetü nőt vehessenek feleségül, csak kötelesek házasságukat a mi egyházunk szertartása szerint megkötni és gyermekeiknek a mi vallásunkban való nevelését biztositani. A bizottsági javaslat ellen dr. Pappszász József biharérmelléki gondnok inditotta meg az ostromot s az kezdettől fogva olyan lendületet mutatott, hogy sikerére eleitől fogva számitani lehetett. Tatár Balázs szerint abból a szabadelvüségből, amellyel a másvallásu feleség vallási meggyőződését befolyásolni nem akarjuk, az is következik, hogy abban sem akadályozzuk, hogy születendő gyermekeit a maga vallásában nevelhesse, amit már a bizottsági javaslat sem tart megengedhetőnek. *dr. Révész Kálmán* püspökünk általános figyelem mellett adta elő, hogy engedékenyek csak akkor lehetnénk, ha a róm. kath. egyház is hasonló szellemről tanuskodnék. De a róm. kath. egyház részéről éppen ellenkezőleg a legkiméletlenebb harc indult meg, ami minket is vigyázatra int. Dolgozzunk azon, hogy a vegyes házasságok a minimumra szálljanak alá. Megengedhetetlen az, hogy a ref. tanerők róm. kath. feleségei gyóntató papok befolyása alatt álljanak s úgy tegyenek, mint egy régi ref. lelkész róm. katholikusnak maradt felesége, aki urnapján kivilágitotta a paróchiát. Az unitáriusokkal való házasságot sem tartja megengedhetőnek. *Szász* Károly a bizottság javaslata mellett szólal fel, de kötelezően kivánja kimondatni a házasság ref. egyházi megáldását és a ref. egyház részére adandó reverzálist. *Kovács* Lajos felsőszabolcsi esperes szerint kényszert nem szabad alkalmazni, de az egyházával ellentétbe jött tisztviselő vonja le önként a következményeket s lépjen ki az egyház szolgálatából.

Ravasz László a bizottsági javaslat mellett foglalt állást. Segitettünk-é a régi törvénnyel — kérdezi? Nem, mert általa csak álszenteskedőket vagy fogcsikorgatókat neveltünk. Szerinte magasabb ideált kell kitüznünk. Olyan tisztviselőket kell nevelnünk, akik nem vesznek el mást csak reformátust. A tanerőt egész élete minőségeért lehessen felelősségre vonni, ne csak egyes, taxative felsorolt bünökért.

Dr. Kováts J. István szerint a tanerők kapcsát az iskolákhoz, amelyek az egyházépitésnek is szolgálatában álljanak, nem lazitani, hanem erősiteni kell. Külföldön ilyen törvényt nem hoztak, mert ott az ilyen vegyes házasság egyenesen elképzelhetetlen.

Görömbey Péter nagykállói lelkész a liberálizmus hive. Minnél könnyebbé kell tenni az emberek életét. Ha a ref. tanerő hite szilárd, ugyis áttéríti hitestársát, ha nem, ugy boldogtalan lesz a családi élete.

A hosszú vita után szavazásra bocsáttatván a kérdés a zsinat a törvény régi szövegének épségben hagyása mellett döntött. Vita volt még a tanitók költözködési költségének mikénti megállapitásánál, a fegyelmi illetékesség megállapitásánál, az igazgatói tiszteletdijak megállapitásánál, a debreceni Tisza István tudományegyetem tanárai lelkészi jellegének kérdésénél stb. Két és fél napi munka után a zsinat az V. törvénycikk revizióját elvégezte. (Folyt. köv.)

Harsányi István emlékezete.

I.

A M. Tud. Akadémia, különösen pedig ennek Irodalomtörténeti Bizottsága is mély megilletődéssel értesült Harsányi István tanár, főiskolai könyvtáros úr elhunytáról.

Fáradhatatlan és lelkes kutató volt, aki különösen az elmúlt két utolsó évszázad korára és elsősorban Kazinczy Ferenc úttörő és önzetlen munkásságára nézve éveken keresztül folytatott levéltári és egyéb kutatásokkal érdemes munkát végzett. Kisebb tanulmányain felül avval is biztositotta nevének fennmaradását, hogy *Kazinczy Ferenc Levelezésének* XXII. kötetét hosszabb, buzgó fáradozás után sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta.

Érdemeiről a M. Tud. Akadémiának 1928. május 21-én tartott összes ülésén is megemlékeztem és Akadémiánk jegyzőkönyvében adott kifejezést a lelkes és jeles tanár elhunyta felett érzett fájdalmas részvétének.

Dr. Balogh Jenő
nyug. igazságügyminiszter, főtitkár.

II.

Huszonnyolc esztendeje annak, hogy a berlini Tudományegyetem kertjében álló s azóta lerombolt fabarakkban, amit a német alaposság „Academieschelesehalle"-nek keresztelt el, egyszerre nyult a Budapesti Hirlap után egy pelyhedző szőkebajuszu és egy csupaszképü nyurga diák. Nem volt olyan sok magyar az egyetemen, hogy egymásra ne ismertek volna és a hazai földet emlegetve, testi-lelki jóbarátokká ne lehettek volna. Harsányi István a theologiai fakultáson, e sorok irója a jogi fakultáson volt immatrikulálva, de mind a kettőnkben élénken lobogott a vágy más fakultások ismeretanyagával barátságot kötni és mind a kettő úgy tekintette a rideg, sokszor ellenséges környezetet, mint az argonauták Colchist. Nem magunknak, de a nemzetnek akartak aranygyapjút hozni ebből az idegen országból. Harsányi Pista elvitt Harnackhoz, azidők legnagyobb protestáns theologusához, akinek A keresztyénség lényegéről irott könyve világszenzáció volt, elvitt Paulsenhez, a kiváló pedagógushoz és együtt vitattuk a berlini filozófus kör klasszikusainak előadásait, én elvittem őt Schmoller, Wagner, Sehring közgazdasági előadásaira és az ő pallérozottabb, befejezettebb kritikája s az én

optimista és pessimista hullámokon nyargaló lelkesedésem valahogy a magyar nemzet jövendőjének elgondolásában kiegyenlítést talált. Csudálatos módon tudta Harsányi István fajtáját szeretni. Nála az idegenkedés a német nyerseséggel szemben nem öncél volt, de fajának féltése. Amikor a kinai boxerlázadás hullámai Európáig értek, a nemzetközi büntető-expedició vezére egy német tábornagy lett s ennek nyomán a német büszkeség lángja a csillagos egekig csapott, vagy amikor a Flottenverein alakulógyűléséről jöttünk, belémkarolva, százszor elemlegette, mi lesz velünk, szegény magyarokkal, ha ez a hatalom járószalagjára fűz.

Pedig tanult két ember helyett, bujta a múzeumokat és könyvtárakat, mert józan ítélete nem engedte őt a magyar diák német gyülöletének akkor viharzó betegségébe esni, hogy bojkottálja mindazt a tudást, amit német elme kitermelt. Tudta azt, és szemben a „vad magyarokkal," akik törzskorcsmájukban a búsongó magyar lélek évszázados gúnynótáit énekelték, bennünket, fiatal barátait arra ösztönzött: minél többet sajátítsunk el a német praktikáiból és használjuk azt fel idehaza magyar fajunk előbbrevitelére. Az az évjárat, amely Harsányi Istvánnal együtt volt Berlinben, ha nem is egészében, de nagyrészben az ő befolyása alatt állott s ezért örök hálával tartozhatunk az ő okos magyarságának.

Teltek-múltak az évek, a hír szárnyra vette a pataki főiskola fiatal lelkész-könyvtárnokának nevét. Egyik fölfedezése a másik után jött, folyóiratok telve cikkeivel. Gondolni sem mertem volna reá, hogy az a szerény theologus a nemzeti irodalomtörténet lapjaira ilyen nagybetűkkel, ilyen hamar írja be a nevét. Egy alkalommal, mint az ősi kollégium meghivott előadója, mentem a bodrogparti Athénbe. Büszkeséggel mutatta a tanári kar a könyvtár ősi kincseit s amikor a könyvtárnok szólásra nyitja az ajkát, egymásra néztünk s kinyiltak a karok, kinyiltak a szívek és a férfikor tiszteletteljes hódolatát az ifjúkor emlékezete hatalmas lángjaival perzselte föl. Elfeledkezve mindenről, a két berlini diák állott egymás mellett, karján az aranygyapjúval, amit messze idegenből hozott nemzetének.

Szegény Pista barátom, Te már pályádat megfutottad, alkottál sokat, szépet és maradandót, Te előtted most már nincs titok, Te már tudod, merre halad nemzetednek az útja. Ha szellemednek irányító ereje oly hatalmas, mint Berlinben volt, irányítsd a magyar fiatalságot annyi munkára, mint amennyit Te dolgoztál, nem öncélú, hanem a nemzet nagy céljaiért viaskodó munkára, amelynek értékei akkor is megmaradnak, ha a munkás teste már por és hamu lesz.

Dr. Czettler Jenő
egyetemi ny. r. tanár,
a képviselőház alelnöke.

— A Református Nagygyűlés Programmja (jun. 2. és 3.) **megjelent és szétküldetett. Gazdag tartalmára ezúton is felhívjuk a figyelmet.**

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

A helyi Kálvinszövetségek alakulása.

— Irta és a miskolci járási Kálvinszövetség közgyülésén előadta Diósgyőrben, május hó 10-én dr. Hegyaljai Kiss Géza. —

(Folyt.)

Ami a munkát illeti, annak az *egyetemes papság* nagy elvéből kell kiindulni s az Ur szőlőjének egész területét kell felölelni. Ez a lelkészre nézve azt jelenti: meghalt az a korszak, amelyben elég volt a vasárnapi szószéki igehirdetés, az egyházjogi szabályok lehető tiszteletbentartása és az egyházgazdaság pontos vezetése a lelkészi munka mintaszerű elvégzésére. A gyülekezetre nézve azt jelenti, hogy nem lehet többé tisztán csak a lelkésztől és egyháztanácstól várni az összes egyházi ügyek vitelét. Két közmondás van, amely a mi korunkban minden értékét elvesztette, az egyik ez: pap gondja az imádság! a másik ez: a jó pap holtig tanul. Nem a pap gondja az imádság és a munka, de az egyház minden egyes tisztes tagjáé; és nemcsak a jó pap tanul holtig, hanem mindnyájunknak öregbedni kell ismeretben és mélyülni a szeretetben, hogy a sötétségből a világosság felé haladjunk. Lehetetlen a lelkésztől és egyháztanácstól várni minden gyülekezeti munka alapos elvégzését, a munkában részt kell venni az egyháztagoknak is vagy úgy, hogy tagjai valamelyik intéző-bizottságnak, vagy úgy, hogy a vezetőség irányításával maguk vállalják a felelősséget valamely munka hűséges elvégzéséért.

A munkánál nem mellőzhető az a szempont, hogy az kiterjedjen az egyházi közösségben élők egész életidejére a bölcsőtől a koporsóig, sőt még azon is túl a temetőig. A gyermeket, akit adott Isten kegyelme nemcsak a gyülekezeti lélekszám emelésére, de a gyülekezeti munkaerő fokozására, ne csak papiron vegye számba az egyház, de lelkileg is vegye kezelés alá — jóval hatéves kora előtt, legjobb, ha mindjárt a bölcsőnél. A munka így természetszerűleg fog kiterjedni: kisdedek, iskolások, ifjak, felnőttek, családtagok, aggok gondozására és a halottak kegyeletben tartására.

A *kisdedgondozás* a születéssel kezdődik és a keresztség szentségének kiszolgáltatásával kezd szervezett jelleget ölteni. Gond fordítandó a gyermek egyháztaggá fejlődésének előzményeire. Elengedhetetlen feltétel, hogy a keresztszülő konfirmált, öntudatos, hithű református legyen. Gond fordítandó a keresztszülők fogadalmára. Első feltétel: a keresztelés szent szertartásánál jelen legyen a keresztapa is, vállaljon felelősséget ő is a fogadalomért. Legyen jelen a keresztelendő gyermek édesapja is s a család minél több tagja. Legyen a keresztelés helye a templom, ideje a vasárnap délutáni istenitisztelet.

Terjedjen ki a gondoskodás a gyermek egészségére. Szegény anyáknak gyermekkelengyével való segítése váljék szép gyülekezeti szokássá. Gyenge egészségű gyermekek orvosi, szegények kórházi kezelésre utalandók. A keresztszülő minden tekintetben váljék a gyermek jóangyalává.

Itt teendő szóvá az egyke elleni küzdelem. Amint a vasutasok jóléti egyesületi uton gondoskodnak szülési segélyekről, szegény szülőknél a Kálvinszövetség is mutassa ki jóindulatú segítségét a gyöngédségnek valamely formájában. Az egyke kérdés anyagi kérdés, megoldása az anyagi terhek könnyítése felé utalandó.

Fontosabb az egykénél a gyermekhalandóság csökkentésére irányuló küzdelem. Tudatlan anyáknak tudatlansággal megölt gyermekeit idején mentsük meg. Tudatlan bábáknak a halvaszületést ijesztően nagy számmá növelő áldatlan munkásságát szüntessük meg. Gyenge szervezetű gyermekeknek műtáplálással, tervszerű gyógykezelésével álljuk el a gyermekírtó angyalok vérkeresztes útját.

Külön szakasza a kisdedgondozásnak a 3—6 év közöttiek felkarolása. Harcolnunk kell a kisdedóvás diadaláért. Óvodákat, lehetőleg: református óvodákat! Olyan követelmény ez, mely körül százados mulasztás terhel. Felszínen tartani a kérdést és megvalósítani, ha mindjárt ideiglenes megoldással is. Amig rendszeres óvodákat állíthatunk, addig legalább napközi otthonokat, nyári óvodákat rendezzünk be. A közoktatási miniszter épp most jelentette be 499 óvoda felállításának szükségét, a Kálvin-Szövetség legyen e munkának előharcosa és további serkentője.

(Vége köv.)

A Pataki Diákok Szövetségének összejövetele.

A Pataki Diákok Szövetsége f. hó 12-én tartotta ebben az évben második összejövetelét, amelyen jelen voltak: Rácz Gábor altábornagy, Rácz Lajos kúriai tanácselnök, Kérészy Zoltán egyetemi tanár, Kontz Endre min. tanácsos, Bartha László ref. esperes Tiszalökről, Zsoldos Benő táblabíró, Mészáros Károly, Pálóczi Horváth Zoltán és ifj. Rácz Lajos ügyvédek, Panka Károly országgyűlési főkönyvtárnok, Forgon Lajos postaigazgató, Okrutzky Árpád és Andó László máv. főfelügyelők, Bodolay István igazgató, Háda József igazgató, Lukács Pál számtanácsos, Szűts Ernő gyógyszerész, Kohányi Gyula tanfelügyelő, Kirner A. Bertalan és Kiss Ernő ref. lelkészek, Trócsányi György országgyűlési könyvtárnok, Szűcs Lajos fogalmazó, Várady István ügyvéd, Pál Lajos főtiszt, Papp András főellenőr, Terhes Tivadar jbíró.

Panka Károly megnyitójában kegyeletes szavakkal parentálta el a f. hó 10-én váratlanul elhunyt Harsányi István theologiai tanárt.

Harsányi István halála — úgymond — mély gyászba borította a Pataki Diákszövetséget is, mert vele egy melegszívű diáktestvérünk dőlt ki most az élők sorából. Az ő munkás és nemes élete nyitott könyvként áll előttünk, melynek minden lapját a hűség, szívjóság és az önzetlen szeretet szálai fűzik egybe és amely követendő példaként kell, hogy álljon mindenkor minden igaz pataki diák előtt. Harsányi István életének legnagyobb részét, mint boldogemlékű apósa, mestere Radácsy György, a főiskola és az irodalom szolgálatába állította, folyton dolgozott, buvárkodott. A sokirányú és értékes irodalmi munkásságának elismeréseképen éppen most ajánlották akadémiai lev. tagságra is, de a kérlelhetetlen halál megakadályozta őt abban, hogy megérje ezt a legmagasabb kitüntetést. Ő nem élt hiába, mert nagy lelkének és tündöklő szellemének alkotásai örök fennmaradást biztosítanak emlékének. Boruljunk le nemes szelleme előtt s kérjük a Mindenhatót, hogy adjon minél több ilyen munkás és hű fiat Alma Materünknek, egyházunknak és sokat szenvedett hazánknak. Legyen élete példa s virrasszon szelleme felettünk!

Ugyancsak fájdalommal emlékezett meg a közel múltban elhunyt *Szirmay* Andor ny. főkapitányhelyettesről, aki 1870—1872. iskolai években volt gimn. tanuló és *Halászy* József ny. ref. lelkészről, aki az 1875—1879-ben volt hittanhallgató Patakon. A gyászba borult családok előtt kifejezte a Szövetség részvétét.

Beszámolója további során jelentette, hogy felvetették azt a gondolatot, miszerint alakuljon át a szövetség egy alapszabállyal működő egyesületté Sárospatak székhellyel és hogy ez ügyben a Pataki főiskola előljárósága meghívta a Szövetségnek e célból kiküldendő tagjait előzetes megbeszélésre Patakra.

Kérészy Zoltán, *Bodolay* István és *Bartha* László hozzászólása után az a vélemény alakult ki, hogy támogatják ezt a mozgalmat, de annak megvalósítását a II-ik hősi emléktábla leleplezési ünnepélyével kapcsolatban tartják keresztülvihetőnek. A jelenlegi Szövetséget azonban, amely már annyi szép eredményt mutathat fel, minden körülmények közt fenn óhajtják tartani.

Kontz Endre, akinek a Rádióban Sárospatakról tartott hatalmas és élvezetes előadásáért hálás köszönetüket nyilvánították, javasolta a főiskola történetének a megíratását, amely célra egyelőre 50 P-t nyomban felajánlott. A javaslatot lelkes örömmel fogadták el. Majd *Pálóczi Horváth* Zoltán és *Bartha* László indítványára elhatározták, hogy a meginduló Ref. napilapot teljes erővel támogatni fogják, valamint *Mészáros* Károly javaslatára azt, hogy *Harsányi* István emlékezetére újabb összejövetelt tartanak, esetleg már jún. 2-án a ref. nagygyűléssel kapcsolatban.

Szeretettel üdvözölték Kontz Endrét min. tanácsossá, Benda Bélát kúriai bíróvá, Átányi Józsefet koronaügyészhelyettessé és Andó Lászlót máv. főfelügyelővé történt előléptetésük alkalmából.

Ezután Panka Károly olvasott fel a Pataki Diákvilág Anekdotakincse c. mű II. kötetének anyagából. Ismertette a *vigilek*, *apparitorok* és *remanensek* szerepét, a *baltavetést* és a szupplikáció intézményét. Majd tanárokról és tanulókról sok kedves és jellemző anekdotát olvasott fel. Különösen nagy derüt keltett a Zsoldos Benő táblabíró gyermekkori esete és Hazafi Verai János pataki látogatása. *Dr. Panka Károly.*

Harsányi-emléklapok.

Hogy neve minél messzibb időre áldásban maradjon közöttünk *Harsányi emléklapokat* állítottunk össze, úgy, amint tettük azt az év elején

a Radácsy György halálakor. A kis füzetet, amely pár nap alatt 52 lapra nőtt, szivünk meghatottságával ajánljuk a Harsányi István baráiainak, karés lelkésztársainak, tisztelőinek és kedves tanitványainak. A füzet árát 1.50 P-ben állapitottuk meg és a tiszta jövedelméből alapitványt teszünk a sárospataki főiskolán a mi drága halottunk emlékezetére.

Az emléksorok iróinak hálás köszönetünket fejezzük ki közremüködésük szivességéért, egyben egyesek bocsánatát kérjük, hogy emlékezésük a mi kis füzetünkben már nem jöhetett: technikai okok miatt annak kitüzött időre kellett megjelenni.

Az emléklapok megszerzését s az alapitvány támogatását sárospataki főiskolánk minden hü fiának szeretetébe ajánljuk.

A kis füzet tartalma a következő: *I. Az áldott munkás.* 1. Harsányi István. *Mátyás Ernő* 2. In memoriam. *dr. Révész Kálmán.* 3. Az Illyés szekerén. *Janka Károly.* 4. Tiszta kézzel, tiszta szívvel. *Dókus Gyula.* 5. Egy nagy életprobléma. *Andrássy Kálmán.* 6. Utolsó délutánján. *Baksy István.* 7. Élete példája. *Buza László.* 8. Gazdag élet. *Farkasfalvi Farkas Géza.* 9. A könyvek ura. *Kiss Ernő.* 10. Csodás buzgalmu. *dr. H. Kiss Géza.* 11. Igazságszeretete. *Dr. Kiss* Sándor. 12. Egy ritka, értékes könyv. *Novák Sándor.* 13. A jóbarát és csupa-munka embere. *Pósa Péter.* 14. A fóliánsok lelke. *Dr. Puky Endre.* 15. Szétáradó élet. *Szabó Zoltán.* 16. Nem halt meg egészen. *Szász Károly* 17. Harsányi István az Alma Mater hü fia. *Szilágyi Benő.* 18. Mikor a könyvek temetnek. *Szigethy Ferenc.* 19. A jóbarátszerző. *Dr. Tróesányi József. II. Ahogy a tanitványai látták.* 1. Alakja fogalommá vált előttünk. *Nagy Barna.* 2. Miért nem tudtam életében meglátni? *Csathó József.* 3. Igazában csak ajándékai voltak *K. Kovács József.* 4. A munka himnuszának volt megtestesülése *S. Nagy Lajos* 5. Az Ő jelleméről. *Szabó Gyula. III. Életének és müveinek vázlatos rajza. Gulyás József. IV. Koporsójánál.* 1. Gyászbeszéd a H. I. ravatalánál. *Marton János.* 2. Imádság H. I. koporsójánál. *Forgács Gyula.* 3. Búcsúbeszéd H. I. sírja felett. *Dr. Rácz Lajos.* 5. *Király Zoltán* főiskolai szénior búcsuja az egyetemes ifjúság és a nagykönyvtár nevében. 5. Búcsubeszéd H. I. felett. *Darányi Lajos.* 6. Imádság Harsányi István sirjánál. *Szabó Zoltán.*

IRODALOM.

* **Örökkévaló szeretet.** Evangéliumi bizonyságtételek. Irta: *Nyáry* Pál pécsi ref. lelkipásztor. Ravasz László dr. előszavával. Lelkipásztora huszonötéves lelkészi jubileuma alkalmából kiadta és szerzőjének felajánlja a *pécsi ref. egyház.* 182 l. Pécs. 1928. 42 beszéd „Arany karikáknak arany lánca" Nyáry Pál legújabb predikációs kötete. Méltó egy 25 éves lelkipásztori, illetőleg igehirdetői jubileumhoz. Bár hisszük, hogy ha az örökkévaló hajlékokban — hol nagy örvendezés van egy bünös ember megtérésén — számontartják azokat a lelkeket, akiknek megtérésére, vagy megtartására Isten a Nyáry Pál bizonyságtételeit használta fel, már korábban és nem egyszer jubilált a pécsiek országos nevü református lelkipásztora. Van benne valami Spurgeonból: népiessége, frissesége, s az a nagyszerű képesség, hogy az élet ezer apró mozaikjában meg tudja látni az Isten dicsősége fényének sugártörését. Ezért illusztrációi, sokrészt saját élményei, mindenütt helyükön valók és nem „rínak ki." Állandó harcos, éber kedve van, nemcsak az istenellenes világgal szemben, hanem az „Imádkozó élet" c. predikációja mellett egész igehirdetői munkájából kitetszik, hogy az egyéni, csöndes imádság harcterén is minden nap megfordul. „Sub specie aeternitatis" tud szemlélni, nem mesterkélten, hanem természetesen és komolyan, „civil" problémák megoldásánál is, — amint ezt különösen négy utolsó predikációja bizonyítja. Elhatározóan kálvinista vonás benne az, hogy a textusa nem csupán Isten kijelentésének egy része, vagy Isten beszéde — sablonos értelemben, de egyenesen a folyton akaró Isten egy világos *véleménye*, megfelebbezhetetlen tanács egy-egy kérdés értékelésében és eldöntésében. Ébreszt és épit, épit oly komolyan és konzekvensen, hogy kész a rombolásra ott, ahol még mélyebben alapozhat és még magasabbra épithet. Tipikus példa erre az „Isten emberének tökéletessége" c. beszéde. A beszédek nem terjengősek, sőt aránylag rövidek. Valóban bizonyságtételek, amelyek azonban mégis termékenyebbek lehetnek, mint azok az „egyházi beszédek," melyek — valakinek az egyházi beszédei, irva, kölcsönözve, vagy megtanulva valakitől és elmondva a gyülekezet feje — fölé. Nyáry Pál beszédei nem szorulnak bővebb ajánlásra, mégis szeretettel hívjuk fel megszerzésére minden lelkész és érdeklődő figyelmét. Minden hívő ref. keresztyén számára kedves és hasznos élmény olvasása ennek a könyvnek, melynek minden lapjáról sugárzik valami olyan, amilyenről azt mondta a koldus Rotschildnak: „Olyan valamim van nekem, amit Ön semmi pénzen nem tud megvenni" (Isten csendje 53. l.) — nem a szegénységi bizonyítvány, — hanem egy gazdag lélek gazdag *hite.*

HALOTTAINK.

Május hó 17-én hosszas szenvedés után elhunyt *László* Sándor dédesi lelkész. A szép tehetségü László fiuk közé tartozott, akik közül testvére, Andor is költeményeivel jó nevet vivott ki magának. Költői ereje korán ébredt, már a pataki főiskolán kicsapott lelkéből az ifju érzések lángja. Mint miskolci segédlelkész és hitoktató irói környezetet is kap s a vidéki irodalom számottevő alakjai közé emelkedik. Tavaszi álmait *Uj Március* (1910) c. kötetébe foglalja. Reménység és igéret a lelke, amely érzékeny, önfeledt, jó és boldogságra vágyó. De testébe tövisek adattak s ezek szurása hamar mélyrehatoló lesz. Ezerbimbóju tavasza korán összeomlott. Körülötte lassan minden dérütött, fénytelen és sugárvesztett lett. Bezárul fölötte az *Utolsó Március* is (1914). Csalódás, szenvedés borul rá. „Paróchiákon csend szokott ülni, Isten

békességének csendje. Paróchiákon szelid rózsa és fehér jázmin virit. A dédesi paróchia kertje szomoru lett. Hangok sirtak ki belőle, fájdalmak jajongtak szét, úgy, hogy messziről is oda kellett néznünk. Ott valaki nagyon szenvedett. Vércsepp jei hulltak. Lerogyott. Verejtékezett. A dal még most is felsirt. Ez már nem a tavasz ábrándja volt. A fájdalom vas keze kapott be a lant hurjaiba. Csodálatos mélylyé, igazzá, gyöngyszemmé lett a dal." A szegény szenvedő mindjobban elmerült a fájdalomban s mind közelebb ért élete urához s szenvedései, csalódásai irták fel a fölötte felgyult égboltra élete s minden élet értelmét. Szenvedései tüzében égve, szárnyaló himnuszokat zengett lelke s kínok mondhatlan gyötrelmei közül szállt vissza Alkotójához az Ő atyai keblén való csendes pihenésre. A tragikus sorsu fiatal pap koporsóját a vasárnap délutáni (máj. 20.) temetésen óriási résztvevő sokaság állta körül. A miskolci deszkatemplom nem tudta befogadni a szívükben mély gyásszal eltöltött megjelenőket. A sokaság körülfogta a templomot és a szelid tavaszi napfény leáldozó sugarainál áldozott a távozó emlékének. A gyászistentiszteletet a család felkérésére a megboldogult végakarata szerint Marton János theol. tanár végezte, a nyitott sirnál a lelkésztársak, a felsőborsodi egyházmegye, a dédesi anya- és a bántapolcsányi leányegyház nevében Joó Miklós nagyvisnyói lelkész tartott megható beszédet. A környék lelkészei közül Farkas István felsőborsodi és Elek József alsóborsodi esperes vezetése mellett többen jelentek meg, igy Lőkös Sándor, Hubay Mihály és mások. Az Ur kegyelme nyugodjék meg az ő sokat szenvedett szolgáján.

Csiszár Béla volt tiszaoszlári lelkész május 8-án életének 70-ik évében hosszú szenvedés után elhunyt. A hű szolga emléke legyen áldott!

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A tanítóképezde ügye.** Május 21-én tanácskozás folyt le a V. K. minisztériumban, amelyen az egyházkerület részéről Dókus Ernő főgondnok, Janka Károly főjegyző és Dr. Trócsányi József g. v. elnök vettek részt. Végleges megállapodás terve ezúttal sem jöhetett létre, mert bár a miniszter legutóbbi leirata 10.000 P. dologi államsegélyt helyezett kilátásba, a dr. Trócsányi J. által ez alkalomra elkészített költségvetés szerint az egyházkerület terhére még mindig évi 45.000 P. esne. Legsulyosabb tétele ennek a hiánynak a tanítóképezdészek internátusi és tápintézeti kedvezményekben való részesítése, ami 39.000 P.-re rug. Viszont e nagy mértékü kedvezmények nélkül, amelyek megfelelnek az állam által ma nyújtott kedvezményeknek, egyáltalán nem lehetne a tanitóképezde benépesítésére számítani. A tárgyalások nem szakadtak meg s új felterjesztés készül, amely a terhek további csökkentését kéri.

— **Lelkészválasztások a felsőborsodi egyházmegyében.** A *Kövér Pál* eltávozása által megüresedett *kondói* lelkészi állásra egyhangú meghívással *Szabó Gyula* hajdúböszörményi hitoktató lelkészt hívta meg a gyülekezet; a *felsőkelecsényi* lelkészi állásra pedig szintén egyhangú meghívással *Horváth Imre* diósgyőri hitoktató lelkészt.

— **Hősök emlékünnepélye.** A hősi halált halt pataki diákjaink emléktáblájánál kegyeletes ünnepélyt tartott május 20-án főiskolai ifjúságunk, amelyen az ünnepi beszédet *Király* Zoltán szénior mondotta. Nagy Barna I. é. hh. és Técsy Béla maturandus szavalata és a Főiskolai Énekkar gyönyörű énekszámai tették meghatóvá az ünnepélyt.

— **Templomi hangverseny.** A miskolci Kálvin-Szövetség szépen sikerült hangversenyt tartott máj. hó 17-én d. u. 6 órakor a Kossuth-utcai templomban a Martin-telepen épitendő ref. templom javára. Az ünnepi beszédet Pálóczy-Czinke István püspök tartotta a tőle megszokott, szíveket megragadó módon.

— **Főiskolánk Kazinczy-emlékünnepélye Széphalmon** május hó 19-én folyt le Novák Sándor főgimn. tanár gondos vezetésével. A kegyeletes hangú ünnepélyen felolvasást tartott Bódy Endre, Majoros András, Bakos Zoltán és Kizák László, Kazinczy költeményeiből felolvasott Tatár Lajos és ügyesen szavalt Tóth Miklós, valamennyien VII. oszt. tanulók. A lelkes hangú ünnepélyt Novák Sándor tanár felemelő, buzdító szavai zárták be.

— **A mezőcsáti járási kör ref. tanítósága** május hó 18-án tartotta évi rendes közgyűlését Hejőpapiban. Istentisztelet után, amelyen *Benke* József lelkész hirdette az igét, *Petyke* László járásköri elnök nyitotta meg hosszabb, tartalmas beszéddel a közgyűlést. *Asztalos* Ferencné 30 éves tanítónői működését nagy elismeréssel ünnepelték. Majd *Kernács* Ilona tanítónő jól sikerült tanítást mutatott be, *Konkoly* Elemér és *Kiss* Albert pedig felolvasást tartott. A közgyűlés tagjai kegyeletes szívvel vonultak ezután a temetőbe, ahol *Takaró* László volt kiváló tanító sírkövét avatták fel.

— **Az alsóborsodi Kálvin-Szövetség** jún. 4-én d. u. 3 órakor Miskolcon a ref. főgimnázium tornacsarnokában gyűlést tart. Tárgysorozat: Közének. Benke József hejőpapi lelkész imája. Bibliamagyarázat. Dr. Hegyaljai Kis Géza egyházmegyei előadó jelentése az évi szövetségi munkáról. Nádházy Bertalan diósgyőrvasgyári lelkész előadása a Kálvin-Szövetség és a munkás-kérdés. Vitéz Littkey György miskolci tanító előterjesztése a tanítóság szövetségi munkájáról. Közének.

— **Népművelési tanfolyam.** A sárospataki ref. egyház anyagi támogatása, a vármegyei népoktatási bizottság pártfogása és községünk lelkes tagjainak, mint előadóknak buzgósága mellett Sárospatakon, a Hécén, a Katona-teremben iskolán kivüli népoktatási tanfolyam kezdődött 1927. nov. 22-én. Heti két alkalommal előadások hangzottak el különböző tárgyakból. (Történelem, szülőföld, honismeret, egészségtan és törvényhozás.) Előadók voltak a fölvett anyag tárgyának megfelelőleg Forgács Gyula lelkész, Szabó Zoltán theol. tanár, Főző László s. lelkész, dr. Gagyi Dezső orvos, Hodossy Béla ny. képezdei igazgató, dr. Kiss Sándor ügyvéd, Palumby Béla ref. tanító, Szathmáry Ferenc igazg. tanító, Hallgató Sándor, Szathmáry Lajos,

Tárczy Árpád és Urbán Barnabás gimn. tanárok, Bagócsy Lajos, Komáromi Sándor, Martin Miklós, Mikola István, S. Nagy Lajos és Perjéssy László theologusok. A theologusok munkába állításában és vezetésében *Szabó Zoltán* theol. h. tanár végzett nagyértékü munkát. Előadásokat a 37 beiratkozott hallgató létszámát jóval felülhaladó 80—100 lélek hallgatta buzgón és szorgalmasan. Az előadások után minden alkalommal Isten ígéjének hírdetése következett. A tanfolyamot márc. 13-án Főző László s. lelkész, tanfolyamvezető beszámoló szavai, továbbá Petreczky Jenő tanfelügyelő meleg, a tanfolyam célját méltató szavai után Forgács Gyula lelkész lélekből fakadó írásmagyarázata fejezte be. A záró ünnepélyen szereplésével közreműködött a Ref. Énekkar énekszámokkal és az énekkar egyik tagja szavalatával. Jelen voltak az ünnepélyen a nagyszámu hallgatóságon kívül Petreczky Jenő tanfelügyelő, Bence András népmüvelési titkár, Hodossy Béla ny. képz. int. igazgató stb.

— **Rövid hírek.** A budapesti *cserkésznapon*, máj. 6-án főiskolánk cserkészei és cserkészlányai egyaránt kitüntek. A lányok a gyúrásban és krumplihámozásban bizonyultak a legyorsabbaknak. A gyorsaság hősnői voltak: Sebő Mária és Porzsolt Jolán. A lányok és fiúk által bemutatott hegyaljai szüreti ünnepély pedig úgy a nagyközönség, mint a világfőcserkésznő, lady Baden Powel tetszését az összes népi jelenetek közül a legjobban megnyerte. — Dr. Strohl és Dr. Will strassburgi egyetemi tanárok pataki látogatása a főiskolát ért gyászeset miatt elmaradt. — *Benkő Viktor* zombori missziói lelkész a Gyenge János szabadegyház mozgalmától jónak látta elfordulni. — Az Országos Ref. Tanáregyesület évi közgyülését máj. hó 30-án tartja Budapesten. A gyülésen dr. Rácz Lajos Irodalmunk nemzetietlen korának okai cimen tart előadást. — A gömör-tornai egyházmegye tavaszi közgyülése máj. 30-án lesz Keleméren. Közgyülése tárgysorozatát — nagyon ügyesen összeállítva — nyomtatásban közzéadta.

HIVATALOS RÉSZ.

507—1928.

Püspöki körlevél.

A három középiskola igazgatóságához.

I.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr f. hó 10-én, 33.369/928. szám alatt elrendelte, hogy azokban a reálgimnáziumokban, melyekben a görög nyelv tanítása már a VIII. osztályban is megszünt, a tanulók görögnyelvi kiegészítő érettségi vizsgálatra többé nem bocsáthatók.

Azokban a reálgimnáziumokban, amelyeknek néhány osztályában még a görögnyelv, mint rendes tantárgy szerepel, a görögnyelvi kiegészítő érettségi vizsgálat mindaddig megtartható, amíg a második modern nyelv tanítása a VIII. osztályba el nem jutott. Ezen időponton túl görögnyelvi kiegészítő érettségi vizsgálat ezekben a reálgimnáziumokban sem tartható.

Ezzel kapcsolatban elrendelem, hogy magántanulók a görögpótló tárgyakból csak azon reálgimnáziumokban tehessenek magánvizsgálatot, amely reálgimnáziumok illető osztályában, amelyről a magántanuló vizsgázik, a görögpótló tárgyak mint rendes tárgyak még taníttatnak.

II.

A „Hivatalos Közlöny“ 10. számában *54.*, *55.* és 11. számában *59.*, *60.* számok alatt közlött miniszteri rendeletekben foglalt intézkedéseket magamévá teszem és azokra az igazgatóságok figyelmét felhívom.

Miskolc, 1928 május 22.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Alsózempléni tanítók figyelmébe! Felhívom a kebelbeli tanitókat, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter által a nyári szünidőben a sárospataki áll. tanítóképzőben az új tanterv ismertetése céljából rendezendő 6 napos tanfolyamon minél számosabban vegyenek részt. Jelentkezni a kir. tanfelügyelőnél kell, aki a további felvilágosításokat megadja. A tanfolyamon részt venni szándékozók költségeik fedezésére kérjenek segélyt a polgári községtől. Sátoraljaujhely, 1928 május 19. *Kiss Ernő* esperes.

Pályázat.

A sárospataki ref. főiskola előljárósága pályázatot hirdet a sárospataki ref. theol. akadémián üresedésbe jött *ó-szövetségi theol. tanszékre*, melynek körébe tartozik a héber nyelv, az ó-szövetségi irásmagyarázat, ó-szövetségi irodalomtörténet és ó-szövetségi biblika előadása, valamint ó-szövetségi szeminárium tartása, összesen heti 10 órában. *Rendes* tanár fizetése lesz az Egyh. Törv. és a sárospataki főiskola fizetési szabályzatában megállapított mindenkori fizetés kezdő foka, (ez idő szerint a VII. fiz. osztály 3-ik fokozata, családi pótlék és lakbér); rendes tanári állásra csak megfelelő egyetemi, illetőleg theol. magántanári képesítéssel bíró egyének pályázhatnak. Az előljáróság fenntartja magának a jogot, hogy megfelelő pályázó hiányában *rendkívüli*, esetleg *helyettes* tanárral töltse be a tanszéket; rendkívüli tanári állásra pályázhatnak olyanok, akiknek lelkészi oklevél mellett ebből a szakból theologiai doktorátusuk van, helyettes tanári állásra pedig azok, akiknek lelkészi oklevelük és legalább 1 évi külföldi egyetemi tanulmányi bizonyítványuk van; az előbbi fizetése a fenti fizetési szabályzat szerint ez idő szerint a VIII. fiz. osztály 3-ik fokozata és lakbér, az utóbbié a IX. fiz. osztály 3-ik fokozata lesz.

A kellően felszerelt folyamodványok (anyakönyvi kivonat, családi állapotot, végzett tanulmányokat és irodalmi működést igazoló okmányok, oklevél, működési, orvosi erkölcsi és hazafias magatartási stb. igazolványok) a főtiszteletü Egyházkerületi Közgyüléshez címezve, június 12-ig alólírt igazgatóhoz nyujtandók be. A megválasztott tanár állását f. évi szeptember 1-én köteles elfoglalni.

A sárospataki ref. theol. akadémia igazgatósága.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 22. szám. Sárospatak, 1928 junius 3.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanítók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Tóth János*: Tanárok és tanítók házassága. — A zsinat. (Vége köv.) — *Szigethy Ferenc:* Lelkészértekezlet Felsőborsodban. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Tanárok és tanítók házassága.

— A zsinati törvényhez. —

Ugy vesszük észre, hogy nemcsak a zsinaton keltett nagy vitát, hanem egyházunk közéletében is nem csekély visszahatást idézett elő az a szerencsésnek épen nem mondható javaslat, mely a tanárok és tanítók vegyesházasságáról szólt. Ez indított bennünket is arra, hogy sorainkkal e visszahatásnak hangot adjunk.

Ha arra gondolunk, hogy a református lelkek köztudata ennek a zsinatnak egyik irányelvéül az egyház történelmi és élő erejének konzerválását tekintette, amelynek zsinatunk világi elnöke, a mi egyházkerületünk nagynevű főgondnoka nagyszerű megnyitó beszédében kifejezést is adott: — csodálkoznunk kell afelett, hogy egy ilyen, egyenesen bomlasztó hatással biró s gyakorlati alkalmazásában kiszámíthatatlanul veszedelmes javaslat elhangozhatott.

Ha e kérdésben vitázni akarunk, szerény véleményünk szerint mindjárt kezdetben két fontos szempontot kell megrögzitenünk. Az egyik az, hogy törvényalkotásoknál sok mindenre figyelemmel kell lenni, igy dogmatikai, történelmi, tradicionális stb. nézetekre, de valamennyi közt a legutolsó s vezető irányelvül nem használható a *személyi érzékenység*. Ennek első fokon, sőt mindenek felett való érvényesítése a törvényalkotásban, szerencsétlenebb még annál is, ha arisztokratikus, vagy épen feudális igazságtalan jogokat akar védelmezni; demokratikus kilengéseket és túlzott követeléseket akar biztositani cikkelyeivel. Szerencsés, sőt kívánatos dolog is, hogy a törvények annak az összhangnak legyenek kifejezői, mely a *suprema lex*nek: a salus ecclesiae-nek és az egyedek egyéni jogainak, valamint érzés- és gondolatvilágának egyező összetételéből származik, viszont ez nem azt jelenti, hogy egy csoport (akármilyen tiszteletreméltó és értékes is az a csoport) *egynehány kényes és kinos helyzetbe jutott tagjának egyéni érdeke* szabja meg a törvényhozás olyan irányát, mely szemben áll az egyház egyetemes érdekeivel.

A másik szempont ennek a kérdésnek feltevésében csucsosodik ki: milyen értékű munkása az egyháznak a tanár és tanító? A válasz csak egy lehet: mint a lelkész. Munkája, lelkesedése, felelősségérzete egyházával szemben egy cseppel sem lehet kevesebb, mint a lelkészé. Hatás és látható eredmény tekintetében legtöbbször túlszárnyalja a lelkészét. Nos, ha igy áll a dolog, akkor azok a követelmények, melyeket hitbeli, társadalmi, egyéni és *családi* élet terén állit fel velök szemben az Egyház, *egy cseppel sem lesznek kevesebbek*, mint a lelkészekkel szemben.

Általános emberi szempontokból mérlegelve a kérdést, sem találjuk sérelmesnek, vagy épen „reakciós"-nak a házassági megkötöttséget. Ha a szóban lévő státushoz tartozó valamelyik férfi és másvallású nő közt házasság akar létrejönni, a nőnek tudomással kell birnia afelől, hogy az, a férfi állásából kifolyólag milyen feltétel mellett valósulhat meg. Ha érdekházasság: elvesztette a jogot arra nézve, hogy épen a vallási kérdésekben merüljenek fel lelkiismereti aggodalmak a nő részéről; ha szerelmi: nem méltó ez a nő ahhoz a férfihoz, kit állásából folyó erkölcsi kötelezettség köt az általa kivánt feltétel teljesítésére. Hja, nagy dolog a szerelem, — mondják. Ezt több, kevesebb tapasztalatból mindnyájan tudjuk, de az is bizonyos, hogy az Egyház, — nehány férfi (elvégre nem mindenik tanár és tanító akar elvenni más vallású nőt) kínos és önmaga által férfiasan megoldani nem tudó szerelmi ügyéért, — sarkalatos jogait áldozatul nem dobhatja. Mert hogy a gyakorlati életben mit eredményezne a tanárok és tanítók vegyes házasságának törvényes sanctióval való megerősítése, arra, mint az eddigi hézagos tudósítások nyomán megállapithatjuk, — a zsinaton felszólalók bölcs tiltakozása nagyon találóan mutatott rá. Igy azokról a ferde helyzetekről most nem is beszélünk.

A református egyház sohasem fog arra vetemedni, hogy a nem kedve szerint kötött vegyes házasságot bűnnek, vagy épen ágyasságnak minősítse, de jól felfogott érdeke kívánja, hogy legalább az első és existenciájukat neki köszönhető mun-

kásainak családi életében felekezeti összhang és békesség legyen uralkodó, mely hit tekintetében példaadó legyen. Végzetes és könnyelmű dolog lenne az ellenkezőnek lehetőségét törvényes intézkedéssel előmozdítani.

Mi lelkipásztorok, kiknek munkája sikerét annyi akadály szokta gátolni, nagyon hálásak vagyunk a zsinat nagy többségének, hogy az előadó javaslatát elvetve, a régi törvényt hagyta érvényben. Mérgező tövist dobott el vele, mely egyrészt a lelkész és tanító, másrészt a tanító és gyülekezet közti viszonyt veszélyeztette volna.

Még inkább örülünk afelett, hogy a javaslat ellenzőinek jó része a világi tagokból került ki. Mutatja ez a „világi" egyháztagok hithűségét. Meg aztán nem mondhatja a rosszakarat sem, hogy ez a törvény „csak az elmaradt gondolkozású, vaskalapos papi okoskodás" szüleménye."

Tóth János.

A zsinat.

Május 14-én délelőtt sor került az V., az egyházi törvénykezésről szóló törvénycikk tárgyalására.

Itt valóban nagy vitákra lehetett kilátás, amennyiben már egyesített bizottságok (törvénykezési és missziói) birkóztak előzetesen e törvénycikk körül bizonyos elvi jelentőségű gondolatok érvényesítése fölött.

Dr. Kováts J. István hosszabb előadói beszéddel vezette be a tárgyalást. Rámutatott arra, hogy amint a VI. t.-c. a jövőt, úgy ez az egyház egészséges vérkeringését akarja biztosítani. A vérből el kell távolítani a kórokozó anyagokat. A Krisztus egyházában ez mindenkor fontos volt. Ma különösen fontos, amikor a külső, a látható egyház kiépült. A tiszta tan egyháza megköveteli a tiszta életet. Azért szükség van a fegyelem alkalmazására is. Ennek erőteljesnek kell lenni. Viszont a fegyelem határát is pontosan meg kell állapítani. A fegyelemnél az a természetes, hogy az elsősorban a lelkészek és tisztviselőkkel szemben érvényesüljön, de nem szorítkozhat csak azokra.

Kiemeli, hogy a revizió munkáját a magyar bírói kar érdemes munkása, „vérbeli jogász", Dr. Bernáth Géza végezte. A munkálatokban alakilag is fontos szempontok érvényesültek. Ez külön tárgyalja a törvénykezési jogszabályokat, amelyek a szervezetre vonatkoznak és külön a bírósági eseteket; elválasztja azokat a jogszabályokat, amelyek tisztán a bírói eljárásra vonatkoznak; megvalósítja a paritás elvét a lelkészi- és világi elem közt stb.

Az általános vitában résztvetttek *Kálmán* Jenő, *Kun* Béla, *Márk* Endre, *Dr. Ravasz* László, *Révész* Imre, *Dr. Puky* Endre, *Dr. Tóth* Lajos és *Dr. Bernáth* Géza. Javaslatot Kun Béla adott be, amellyel ő ki akarta venni ennek a törvénycikknek a köréből az egyháztagok fegyelmezésére vonatkozó részt. Különösen Dr. Ravasz László támogatta ezt az indítványt és nagy világossággal emelte ki, hogy a *spirituális* és a *jogi* bírói hatalom gyakorlását alig lehet egy törvénycikkben összefoglalni. Különbséget kell tenni az egyházi bíráskodásnak közigazgatási és hivatalos fegyelmi része és tisztán spirituális ténykedése közt. Viszont Puky Endréék nyomatékosan mutattak rá, hogy az egyházfegyelem kérdésének tárgyalása most szükséges és időszerű s meghátrálást jelentene ennek a kérdésnek elodázása. A többség aztán a Kun Béla javaslatát elvetette és a törvényjavaslatot egészében vette tárgyalás alá.

A részletes tárgyalásnál a törvénycikk élére jött Révész Imre következő javaslata: „Az egyház bírói hatalma Jézus Krisztusnak, mint az Anyaszentegyház Urának és Fejének a Máté ev. 16. része 17—19. és 18. része 15—20. versében foglalt rendelkezésén az u. n. kulcshatalmon alapul (v. ö. még a Heidelbergi Káté 82. és 85. kérdéseit.) Aprólékos, nagyon érdekes szakkérdések körül (bírósági tagok száma, elnökök szavazata, képviselet kérdése, fegyelmi fokozatok) viták indultak aztán meg, azonban az idő rövidségre intett és az áldozócsütörtök közelsége (amely ünnepre mindenki otthon akart lenni!) lehetővé tette, hogy a javaslat összes paragrafusait letárgyalta a zsinat.

(Vége köv.)

Lelkészértekezlet Felsőborsodban.

A Felsőborsodi Egyházmegye Lelkészértekezlete május 15-én tartotta évi közgyűlését a Leánygimnázium tornacsarnokában. A 37. dícséret eléneklése után Várady József sajóvámosi lelkész emelte az egybegyűltek lelkét Istenhez buzgó áhítattal. Utána *Bartha Gyula* elnök az ébredő tavasz felett érzett öröm érzetével üdvözölte a lelkésztársakat, örömét fejezvén ki különösen ama másik tavasz nyiladozásán, amely a lelkimezőkön volt észlelhető az elmúlt esztendőben. Azonban tapasztalta, sajnos, hogy a munkának nekilendűlt lélekszárnyakat, a lelkipásztoroknak mindjobban bizonyságtevő lelkét anyagi gondok sulya teszi próbára. Legyünk rajta az állammal és a gyülekezet tagjaival szemben, ahol ez szükséges, hogy a lelkészek anyagi gondjain könnyítés essék, hogy jobban szárnyat vegyen az ambició s mindenütt egész lélek fáradozhassék Istenországa nagyságos dolgain!

Majd kegyeletteljes érzésekkel emlékezett meg az egyházmegye nagy halottjáról: Vadászy Pál volt sajószentpéteri lelkészről, esperesről s két ízben is püspökhelyettesről. A késő öregség koráig fáradhatatlanúl munkálkodó Vadászy Pál egyike volt a leghívebbeknek, aki több mint 50 esztendőn keresztül volt résztvevője, majd mint esperes irányítója, vezére az Egyházmegye életének. Mint két ízben is püspökhelyettes s minden egyéb magasabb és szélesebb körű megbizatásai folytán szelleme túlragyogott az egyházmegye határán s nevét a magyarországi nagy református egyház legjobbjainak neve közé írta be.

A méltó elismerés hangján emlékezett meg ezután elnök a munkálkodásban és érdemekben

gazdag két nyugalomba vonult lelkészről: Batta József volt felsőkelecsényi s Botos József volt parasznyai lelkipásztorokról. Évtizedeken keresztül voltak mindketten hű és értékes munkásai a Felsőborsodi Egyházmegyének s most a lelkésztársak részéről is nagy és igaz tisztelet veszi őket körül s az az imádságos óhajtás, hogy Isten akarata szerint érezzék sok éveken át még szívükben a megérdemelt nyugalom csendes örömeit! — Elnök után Tóth János velezdi lelkész tartott előadást Napilapunk ügye címmel. A megindítandó napilap nem kimondottan kálvinista politikai napilap lesz, amennyiben ez mindjárt az előfizetők táborát csökkentené, hanem általában a legmagasabb nemzeti s erkölcsi ideálokért óhajt küzdeni. Hogy ki lesz a lap vezetője, ma még ez nem nyilt kérdés, azonban mindenesetre vérbeli ujságíró és mindenesetre kálvinista ember. Egyébként a lap minden bizonnyal ősszel fog megjelenni, — talán már Budapesten, különösen abban az esetben, ha a Sylvester Nyomdai Műintézet újabban tervbe vett részvénytársasággá alakulhat át s Budapestre költözködhetik. — Az előadás végeztével dr. Komjáthy Aladár ózdi missziói lelkész tartott ugyancsak szabadelőadást a Református Munkásgyülekezetek jövőjéről. Dicsérettel és elismeréssel emlékezik meg a fizikai munkások, a gyári munkásság hitéletéről a közelmult esztendők alatt, azokról az örvendetesen emlékezetes tömegmegmozdulásokról, amelyeknek alapján ezeket a fizikai munkásokat a legújabb magyar egyháztörténelem írójának már észre kell venni és bizonyságképpen kell feljegyezni. S mindennek az öntudatos ébredésnek vagy továbbmunkálásnak egyetlen-egy szülője van: a felekezeti iskola. Minden munkásgyülekezetben tehát legelőször a felekezeti, szigorúan kálvinista iskolát kell megteremteni s azután jöjjön a lelkészi pasztoráció. — Svingor Jenő belmissziói előadó hármas csoportosulását javasolta ezután a szűkebb körű összejöveteleknek: a lelkipásztori, presbiteri és egyházmegyei konferenciát. — Majd ezután Tóth János tett jelentést a Kálvin szövetségi munka előrehaladásáról. Továbbá Szentmártoni Dániel borsodi lelkész, egyházmegyei főjegyző ismertette az új Ágenda keresztelési szertartását, helyeselve annak azt a megállapítását, hogy a keresztelés mindenkor a templomban tartassék, de már nem osztva azt a véleményt, hogy textus alapján mondjon a lelkész keresztelési beszédet, amennyiben előző beszédét is bibliai hely alapján mondotta s a textusos beszéd rendesen hosszabb. Örömmel veszi tudomásul az apostoli hitvallás állandósitását, viszont az édesszülők jelenlétét érthető okból nem helyesli. — Joó Miklós nagyvisnyói lelkész terjesztette ezután Lelkészi fizetésrendezés címen tartott előadása konkluziójaképpen lelkészértekezlet elé a következő javaslatait:

1. Lelkészértekezlet mondja ki határozatilag, hogy nagyon is elérkezett már az ideje annak, hogy az 1904./1907. évben alkotott és szentesitett E. T.-eink I. t.-c. 114. §-a a) pontja értelmében a legkisebb lelkészi javadalomként lakáson, kerten és stólán kívül megállapitott 2400 ar. kor. alapfizetés és azonkivül az eddig élvezetben lévő 1400 ar. kor. korpótlék megvalósíttassék, a sok gyermekkel megáldott papi családok részére a kultuszminisztériumtól évi neveltetési segély cimén gyermekenként tanulmányaik befejeztéig minimálisan 400 P folyósittassék, évégből megkeresi az e.-m. közgyülést, tegyen felterjesztést közgyüléshez ennek kivívása érdekében s e felterjesztésben keressék fel, hogy hasson oda minden erejével az egyetemes konvent és a most ülésező zsinat utján, hogy a kultuszminisztérium a ref. papságnak ezen jogos igényeit elégitse ki.

2. Lelkészértekezlet kérjen felhatalmazást az egyházm. közgyüléstől, hogy az adócsökkentési segély elsősorban is a belhivatalnoki hátrálékos fizetések kiegyenlitésére fordittassék akként: miszerint a lelkész hátrálékban maradt helyi járandóságát hivatalos kimutatásban terjessze be esperesi hivatalához. Az esperesi hivatal azonnal intézkednék a ker. pénztárnál az illető egyház adósegélye visszatartása dolgában; esperesi hivatal az összeget átvenné, majd letétbe helyezné az illető egyházlátogató tanácsbírónál s az a tartani szokott presbiteri gyülésen előterjesztené, hogy a félévi adósegélyt is elhozta, azonban miután a lelkész nincsen kifizetve s mert az adósegély elsősorban is a belhivatalnoki fizetések kiegészitésére adatott az állampénztárból, a hátrálékot kénytelen belőle levonni s a lelkésznek átadni s csak a maradvány illeti meg az egyház pénztárát. Hogy azonban az se csonkuljon, a hátrálék kimutatást átadná a presbitériumnak azon utasitással, hogy azt szedjék be az egyház javára.

3. Ezen javaslathoz való csatlakozásra az e.-m. közgyülés által egyházkerületünk többi egyházmegyéi is kérettessenek fel. Ugyancsak Joó Miklós javasolta, hogy a Bethesda javára évenkint az egyházlátogatás 2 pengőt vegyen át az egyházaktól. Lőkös Sándor végül pénztári jelentését tette meg a lelkészértekezlet vagyoni állapotáról.

Szigethy Ferenc.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Értesítés.** A jövő 1928—29. iskolai évre szóló sárospataki főiskolai tápintézeti kedvezményekért az Igazgató Tanácshoz címzett és a szülők vagyoni helyzetét kellően igazoló kérvények legkésőbb f. é. június 12-ig *Szilágyi Benő* tápint. felügyelőhöz nyújtandók be.

— **Harsányi emléklapok** c. füzet, amelynek tartalmáról lapunk mult heti számában adtunk hírt, szerkesztőségünkben kapható. Ára 1·50 P.

— **Református élet** címen a diósgyőri egyház havonként egyszer megjelenő gyülekezeti lapot indított meg. Főszerkesztője: Allender Henrik, udv. tanácsos és Éles Géza főgondnokok. Felelős szerkesztő: Nádházy Bertalan. Felelős kiadó: Komjáthy József. A lap 1500 példányban jelenik meg.

— **Harangavatás Alsózsolcán.** Kedves és emlékezetes örömünnepe volt pünkösd másodnapján az alsózsolcai gyülekezetnek, amennyiben ekkor avatta fel új 800 kg-os elragadóan kellemes fis-hangú

harangját, mely Egry Ferenc régi s méltán hires kisgejőci gyárában készült s 5200 P-be került, mely költségnek felét a mindenre áldozatra kész 4 ref. uraság, ugymint: báró Vay Elemér, gróf Vay Arthur, Bárczay Ferencné és a Munk testvérek, másik felét pedig a közrendű egyháztagok viselik. Az új harangot ünnep első napjan d. u. több száz főnyi sereg alkalmi énekversek ének lése mellett kisérte be az állomásról a paróchia udvarra, másodnapján d. e. a torony elé állított s a számtalan kendővel, szalaggal, virággal díszített harangot *Román Ernő* lelkész felavató imádsága után a szerelő rövid fél óra alatt rendeltetési helyére állította s fél 10 órakor már a lágyan búgó, zsongó új harang foglyúl ejtő hangja hivogatta a különféle nemes érzelmekkel megteljesedett lelkeket a templomba. Jöttek is oly seregestől, hogy a zsúfolásig telt templomban mintegy 600 lélek énekelte az alkalmi zsolozsmákat, (milyen kár, hogy az új énekes könyvből e gyakori ünnepségre szolgáló alkalmi ének hiányzik!) s hallgatta és élvezte Demes Péter miskolci vallástanár szivekbe markoló imájának és Nádházy Bertalan vasgyári lelkész pünkösti lélektől ihletett, mélységeket és magasságokat átívelő igehirdetésének áldott igéit. Közben a helybeli énekkar szép énekei is felemelőleg hatottak s végül a gyülekezet lelkésze, Román Ernő ismertette az egyház régi harangjainak történetét, melyekről 1649-ig maradtak irásbeli feljegyzések, azzal a hő óhajtással zárta be a meghatóan szép ünnepélyt, vajha az ágyúérc helyett a harangérc szólása után vágyakoznék az a magát kulturáltnak tartó embervilág!

— **Rövid hirek.** A *Baltazár püspök Amerikai Alap* május hó 23 án emlékünnepélyt tartott a debreceni kollégiumi Oratoriumban. Az alap ez éven 7000 pengő jótéteményt osztott ki. Baltazár püspök ezidén is 3000 P alapitványt tett a kollégium részére. — Május 20 án *Mácsai Sándor,* volt debreceni énektanár emlékére Kabán emléktáblát állitottak fel. — A gyorsirási élet hivatalos szerveinek és társadalmi egyesületeinek vezetői és a parlamenti gyorsiroda tagjai testületileg üdvözölték dr. *Puky* Endre képviselőházi alelnököt. — *Ravasz* László püspök *Pál Athénben* címen tartott a M. Tud. Akadémiában székfoglaló előadást. — *Borzsovai Lengyel Gyula* Mendikás Jóska címen pataki tárgyú diákregényt irt. Közlését a miskolci *Magyar Jövő* június 1-i száma kezdte meg. — *Rozsnyófürdőt* 400.000 csehkoronáért a megszállt területi tiszáninneni egyházkerület árvaház céljára megvette. Az elszakított egyházrész hősi erőfeszítése csodálatunkat érdemli meg. — *Sárospatakról* a II. ref. nagygyűlésre Izsó Bertalan főgondnok és Molnár János presbiter, felsőházi tag vezetése alatt negyvenen mentek fel. — A holland országos ref. egyházban 1333 gyülekezetből 408, 1623 lelkész közül 449 vallotta magát szabadelvűnek.

— **Állam és egyház szétválasztása** Törökországban is folyamatban van. Ennek következményeként az iszlám nem lesz többé államvallás a török birodalomban.

HIVATALOS RÉSZ.

I. Pályázat.

A sárospataki ref. főiskola előljárósága pályázatot hirdet a sárospataki ref. theol. akadémián üresedésbe jött *ó-szövetségi theol. tanszékre*, melynek körébe tartozik a héber nyelv, az ó-szövetségi irásmagyarázat, ó-szövetségi irodalomtörténet és ó-szövetségi biblika előadása, valamint ó-szövetségi szeminárium tartása, összesen heti 10 órában. *Rendes* tanár fizetése lesz az Egyh. Törv. és a sárospataki főiskola fizetési szabályzatában megállapított mindenkori fizetés kezdő foka, (ez idő szerint a VII. fiz. osztály 3-ik fokozata, családi pótlék és lakbér); rendes tanári állásra csak megfelelő egyetemi, illetőleg theol. magántanári képesítéssel bíró egyének pályázhatnak. Az előljáróság fenntartja magának a jogot, hogy megfelelő pályázó hiányában *rendkívüli*, esetleg *helyettes* tanárral töltse be a tanszéket; rendkívüli tanári állásra pályázhatnak olyanok, akiknek lelkészi oklevél mellett ebből a szakból theologiai doktorátusuk van, helyettes tanári állásra pedig azok, akiknek lelkészi oklevelük és legalább 1 évi külföldi egyetemi tanulmányi bizonyítványuk van; az előbbi fizetése a fenti fizetési szabályzat szerint ez idő szerint a VIII. fiz. osztály 3 ik fokozata és lakbér, az utóbbié a IX. fiz. osztály 3-ik fokozata lesz.

A kellően felszerelt folyamodványok (anyakönyvi kivonat, családi állapotot, végzett tanulmányokat és irodalmi működést igazoló okmányok, oklevél, működési, orvosi, erkölcsi és hazafias magatartási stb. igazolványok) a főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűléshez címezve, június 12-ig alólirt igazgatósághoz nyujtandók be. A megválasztott tanár állását f. évi szept. 1-én köteles elfoglalni.

A sárospataki ref. theol. akadémia igazgatósága.

II. Pályázati hirdetés.

A *sárospataki* ref. főiskola Előljárósága pályázatot hirdet az üresedésben levő *testnevelési tanári állásra*, helyettes tanári minőségben. A megválasztottnak kötelessége a főiskola mindkét ágában: a gimnáziumban és a theol. akadémián a mindenkori tanterv szerinti tornatanítás ellátása, a cserkészet és a főisk. sportegyesületek vezetése, általában a főiskolában a testnevelés irányítása. Javadalma a középiskolai testnevelési tanárokat megillető fizetés és lakásbér.

A kellőleg felszerelt kérvények (oklevél, születési bizonyítvány, orvosi, működési bizonyítvány, nősöknél családi értesítő, a forradalom alatt tanusított magatartásáról szóló bizonyítvány stb.) f. évi *június 10-ig* a sárospataki ref. főiskola *Igazgató Tanácsához* címezve, de a *főgimnázium igazgatójához* küldendők be. A 3 (három) éves főiskolai testnevelési tanfolyamot végzettek előnyben részesülnek. A megválasztott az állást 1928 szeptember 1-én köteles elfoglalni.

A sárospataki ref. főiskola előljárósága.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 23. szám Sárospatak, 1928 junius 10.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Janka Károly:* Üdvözlésül. — *tj.* és *szz.:* A II. Országos Református nagygyűlés. — *Cseh István:* A gömör-tornai ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. — Kálvin-Szövetség. *Dr. H. Kiss Géza:* A helyi Kálvin-Szövetségek alakulása. (Vége köv.) — *Pósa Péter:* Könyvismertetés. — *Gaál Ferenc:* A poroszlói gyülekezet halálozási statisztikája. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Hirdetés.

Üdvözlésül.

Tisztelgésre emeljük kezeinket. Üdvözletünk Gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak és a kíséretében érkező államférfiaknak szól, akik június hó 13-án át fogják lépni ős főiskolánknak 400-ados múlt élő hagyományaival megszentelt küszöbét.

Úgy tetszik nekünk, hogy amikor majd a Miniszter úr az „Alma Mater" főbejárata előtti hídra lép, önkénytelenül is az alapító nagy Perényire emeli fel szemét, aki a patinás falba illesztett domborműről mint ismerősön, mint késői lelki, szellemi rokonon nyugtatja meg a Miniszter úron jóságos, komoly tekintetét.

Talán szemeik összevillannak és ebben az összevillanásban a múlt a jelennek egy nagy alkalmi találkozót ad. Egymásra találnak a mohácsi idők nagy kulturembere és a trianoni Magyarország nagy közoktatásügyi minisztere és beleolvadnak egy közös elgondolásba, egy áldott, azonos érzésbe, hogy: *egy sors által sújtott, letiport nemzetnek elsősorban a kultura szárnya lehet a megaláztatás mélységeiből új fellendülés, új dicsőség magaslatára emelője.*

Főiskolánk szempontjából nem tekinthetjük véletlennek, vagy esetlegesnek ezt a találkozást. Megvan ehez a történeti szomorú adottság: Trianon és Mohács és a nagyszerű tény, hogy a főiskola ezekben az időkben fogja megérni alapítása 400-ados fordulóját.

Nem lehet hát az a véletlen esetlegessége, hogy az alapító nagy Perényi örökébe látogatásra a trianoni Magyarország nemzeti művelődésének az a legfőbb őre, az a zászlóvivője lép be, akinek hajtó gondolata, kiforrott meggyőződése, hogy csak a nemzet kulturfölénye lehet a nagy Magyarország megteremtője.

Itt, ezen a ponton ölelkezik négyszáz év távolából a halott Perényi és az élő Miniszter lelke. — Legyen áldott és gazdagon gyümölcsöző a két rokonlélek ölelkezése!!

Most pedig engedje meg a Miniszter úr, hogy én futárként a Kopácsy István lelkét küldjem elébe, aki útjában hozzánk kísérje. A léleknek meg van a maga hatalmas ösztöne arra, hogy akivel társúl, akivel jön, azon megérezze, hogy mi lakik benne. Kopácsy István lelke érzi, *hogy a Miniszter úrban megvan ahoz az akarat és szívjóság, hogy további fejlődéshez segítse az ő elvetett mustármagjából kinőtt terebélyes nagy fát, hogy személyén, érző, meleg szívén át, magas állásában átvegye Perényi és utódai, a főiskola többi nagy jóltevői szent patrónátusát, hogy a fejedelmi alapítók és fenntartók helyébe oda lépjen fejedelmi nagylelkűséggel a Csonkaország, nőha leütötték fejéről a koronát; oda lépjen, hogy fejedelmi bőkezűséggel istápolja, újabb 400-adra, újra alapozza a modern idők követelményeihez képest a csonka főiskolát.*

Hogy nemcsak a holtak álma Kopácsy lelkének ez a látomása, annak a Miniszter úr nemes gesztusában már van is megfogható bizonysága abban a 35 évre megállapított évi 30 ezer pengőnyi gimnáziumi internátusi építési államsegélyben, amely hogy ebben a formában állapíttatott meg és nem a Miniszter úr első elgondolása szerinti tőkében, az inkább csak futó felhő átvonuló gondját alkotja a Kopácsy lelkében.

Ellenben ami ezt a lelket továbbiakra sarkalja, nem egyéb az, hogy Miniszter úrral együtt úgy gondol Sárospatakra, mint egy magyar Oxfordra, amely a maga kulturális kiépítettségével, modern berendezésével a szegények iskolájának is megmaradva, a reformátusság színe javának fiait is odavonja, hogy legyen azoknak nevelő otthona, alkalmat nyújtva az ifjaknak a tudományok mellett testi és lelki magasabb képzésre, művészi hajlamok kielégítésére, a testi erő fejlesztésére, élő nyelvek elsajátítására, hit, lelki erő, jellem kifejlesztésére.

Ehez várja Ő a Miniszter úr további elhatározását. Csak a napokban vetette fel egy nagyon előkelő társaság, hogy egyházi vezérségre hivott református család miért nevelteti nem református tanintézetben már a családi tradiciónál fogva egy-

házi vezérszerepre hivatott fiát, s az volt az egyértelmű megállapodás, hogy azért, mert nincs az ilyen magasabb igényekre is berendezett iskolánk. A Miniszter úr lelkében előbb öltött testet és jegecedett ki ez a felfogás és főiskolánkban vélte megtalálhatni és kifejleszthetni ezeknek az ifjaknak kívánatos otthonát. Az én futárom lelke megremeg attól a boldog érzéstől, hogy Miniszter úr itten időzve, eltöltvén itt lelkét a gyönyörű táj, az egészséges vidék és ragyogó múlt elbűvölő szépsége, kiemeli saját lelkének termékeny gondolatát a főiskolai fenntartó testület szegénység által irányított és parancsolt szerénységének szükre szabott kereteiből, új kezdeményezést tesz, hogy itt a szegények otthona mellett a szellemi élet nagyobb emporiuma is épüljön fel. Abban a társaságban — tisztelet adassék a jelenlevőknek e demokrata felfogásért, — úgy gondolták, — hogy nem a testi javak, csupán a szellemi magasabb igények elvételében lehetne itt kiválóság, ami szépen kifejezné főiskolánk 400-ados hagyományát s a jelent a múlttal hidalná át, amikor nevelő iskolájukat az „Alma Mater"-ben a Vayak, Telekyek, Kazinczyak stb., stb. s a nemzet atyja, Kossuth apánk is, megtalálták.

Váltsa valóra Miniszter úr a Kopácsy álmát! Kísérő lelkével hozta Isten hozzánk! Itt időzésére, kedves személyére adja a maga gazdag áldását! Perényivel fogjanak kezet, lelkeik ölelkezzenek s akkor hiszem, hogy ez a találkozás 400-ados nagy ünnepünknek vigiliája lesz. A múlt szelleme és a Miniszter úr nagy távolokat is átfogó lelke a jövő felett összefogva őrködjenek!! Fogadja Miniszter úr futárommal, az örökké élő, soha meg nem haló Kopácsy lelkével eléje küldött tiszteletteljes üdvözletemet. Áve! *Janka Károly*

főiskolai lelkészi gondnok.

A II. Országos Református nagygyülés.

Mikor jun. 2-án a nagygyülés első napjának reggelén benéztünk a pesti Iparcsarnok hatalmas méretü gyomrába, aggódva tépelődtünk afelett: vajjon megtelik-e, *legalább félig* ennek a vastraverzes kolosszusnak a belseje? Senkisem volt egészen tisztában a jelentkezettek számával, csak annyit láttunk örvendezve, hogy mind többen és többen özönlenek és foglalják el a rögtönzött deszkapadok számtalan sorait. Ugy, hogy aggodalmunk csufos vereséget szenvedett: már az első nap délelőttjén alig maradt üres hely. A mi kissé sűrű vérű, nehézkes kálvinista magyar népünk egy része íme mégis megmozdult, hallgatott a hivó szóra, e sürgős munkaidőben hajlandó volt letenni munka eszközeit, hogy az „odafelvalókkal" törődjék. Nagy szó és még nagyobb az eredmény, ha meggondoljuk, hogy e második nagygyülés 10—15 ezer főnyi tömege nemcsak aránylagosan, hanem számbelileg is felülmulja kath. atyánkfiainak hasonló gyülését.

A kép, mely a csarnokban elénk tárult, impozáns és megkapó volt. Az elnöki emelvényen, (mely maga egy teremnyi nagyságu volt), közéletünk vezető egyéniségeinek nagy tábora; lent szemben a földmives, iparos és tisztviselő osztálybeli férfiak és nők hatalmas tömege. Az ének, mely megnyitóul és az egyes előadások közt elhangzott, mint valami óriási vízár, ellenállhatatlan erővel hömpölygött és tört utat a legkeményebb szívbe, csalt könnyet a szemekbe. Ha egyébért nem kellene, már csak azért a nagy szuggesztiv hatásért is érdemes e gyülések rendezése, melyet a tömegek szoktak előidézni és maradandóvá rögziteni az egyesek lelkében.

A gyülés első napját *Forgács* Gyula sárospataki lelkész bensőséges imádsága és hatásos igehirdetése kezdette meg. Az istenitisztelet végeztével *Czeglédy* Sándor győri lelkész a *Hit és Szolgálat* nevében üdvözölte a közönséget s a gyülést megnyitotta. Beszédében az ő nagy szónoki képességével azt a feladatot tűzte ki a forradalmi jelszavaktól elkábitott és határaitól megfosztott magyar nép számára, hogy váljon Európa missziói népévé s e feladat oroszlánrészét a kálvinizmus vállalja magára.

A nagygyülés szónokai a felvett közös tárgynak: „Egyházi és nemzeti ujjászületésünk" különböző oldalait világitották meg. Dr. *Révész* Imre debreceni lelkész megrázó szavakkal festette meg, hogy mik az élet és halál jelenségei egy nemzet és egyház életében. Megdöbbentően eszméltet rá bennünket azokra a jelekre, melyek a halál hullafoltjaiként jelentkeznek nemzetünk testén s amelyeket elsősorban az egyházban megindult ujjászületés tüntethet el s teremthet ismét tiszta és egészséges életet. — *Puky* Endre képviselőházi alelnök a „magyar család ujjászületése" címén a legkisebb életközösség: a család nemzetfenntartó erejéről beszélt. Az erkölcsileg és vagyonilag legyengült családok megmentése a ma egyik legfontosabb feladata. Bűnös család nem lehet a nagy közösség egészséges sejtje — mondotta. Felemelő szavakkal tett bizonyságot kerületünk e nagynevű vezető egyénisége arról a meggyőződéséről, hogy csak a hitben ujjászületett családokkal érjük el egyházi és nemzeti feltámadásunkat.

A harmadik szónok *dr. Szabó* Sándor ny. főispán, orsz. képviselő volt, ki a „magyar társadalom ujjászületéséről" beszélt és meggyőző erővel fejtette ki azt az igazságot, hogy a társadalmi torzsalkodások idejében soha nem az anyagi kérdések és sérelmek folytonos élére állitása, hanem a lelkeknek megnemesedése és megtisztulása teremtette meg a kibontakozást. E megtisztulás csak a Krisztus tiszta evangyéliuma által lehetséges. A délelőtt utolsó előadója *dr. Kovács* J. István volt, ki a „református gyülekezetek ujjászületéséről" tartott nemes lendülettel előadást. Hangsulyozta, hogy a magyar nemzetnek abban az adventi vágyában, mely új, eget és új földet vár, — a református gyülekezetek ifjúsága lehet a legnagyobb reménye, mely ifjuságnak a kálvinista igazságok tisztaságában és nevelő erejében kell felnőnie. Ezt az ifjuságot Krisztus küzdő katonái sorába kell állitanunk s az ige erejével felöveznünk.

Az első nap délelőttje *Harsányi* Pál gyomai lelkész áhitatos imájával és áldásával zárult be.

Délután a Kálvintéri és Fasori ref. templom-

ban és a Vigadóban voltak csoportgyűlések, melyeken a résztvevők óriási tömege arányosan oszlott meg, bár a legnagyobb érdeklődést. különösen a vidéki résztvevők részéről, a Hegedűs Lóránt szereplése váltotta ki.

A Kálvintéri csoportgyűlésen az egyik elnök, *Medgyaszai* Vince imát, a másik, *Bernáth* István elnöki megnyitót mondott, majd dr. *Balogh* Jenő tartott hatalmas erejű előadást a ref. egyház emberbaráti kötelességeiről. Utána *Szabó* Imre az egyház szociális feladatainak tömkelegéből különösen az árvák gondozására irányította a hallgatók figyelmét.

E csoportgyűlésnek igen nagy jelentőséget ad, hogy a magyar ref. egyház — a kath. egyház analóg megnyilatkozásai után — itt kapcsolódott bele impozánsan a szociális kérdés vállalásának és megoldásának ügyébe, amely által több százados, nemcsak genfi, hanem magyarországi örökséget vett jogos kézbe. A Fasori templomban *Juhász* László szép imádsága szaporította tiszáninneni vezetőink értékes közreműködését, aztán lélekzet elállító csendben *Hegedüs* Lóránt lepett elő, hogy amerikai élményeiről megtartsa előadását. Világi papunk és lelkes bizonyságtevőnk fordulatos és elementáris erőkkel teljes beszédben szinte eleven résztvevőjévé tette a gyűlésnek Amerika 80 millió protestánsát, kijelentései mintegy óriási tartály vezeték csövei, a ref. öntudat nagy áradásával töltötték meg a jelenlévőket. Méltóképen egészítette ki ezt a *Szőnyi* Sándor „Egyházunk megújhodása ifjúságában" c. előadása. Lélekkel teljes szavaiban az őskeresztyénség és fájón szerető prófétaság egészséges szent forradalmisága találta meg az útat nemcsak a testben fiatalok, de az idősebbek s lélekben ifjak szívéhez és akaratához is.

A Vigadói gyűlés programmján az Isten dicsőségét szolgáló ref. sajtó ügye dominált.

Hivatott elnöke volt ennek főiskolánk gondnoka *Janka* Károly, ki a januári konferencián tartott előadásával e kérdésnek egyik hivatott vezetője és munkása lett. Itt az ő imája s *Szijj* Bálint elnöki megnyitója után *Nagy* Miklós, majd *Muraközy* Gyula előadásai voltak eleven újságai és szócsövei a magyar ref. sajtó szép kilátásokkal biztató, de nagy nehézségeket igérő szent ügyének.

Este 8 órakor a Kálvintéri templomban és a Zeneakadémia nagytermében nagy művészi gonddal összeállított hangversenyek voltak, méltó bizonyságául annak, hogy prot. jellegű művészetről is lehet és kell beszélni s hogy a tiszta művészetnek a kálvinizmus nem megölője, hanem nagy műveket és nagy művészeket adó, tápláló forrása.

Színvonalas, szép műsorok erősítették meg ezt a törvényt, — bár a klasszikus művek elvontságát a vidékről feljött egyszerű, falusi hívek nagy része nem igen tudta megérteni.

Vasárnap reggel 8 órakor az Országháza előtt nagy seregben gyülekezett az ország ref. népe. Méltóbb kerete alig volt a leleplezés óta a Kossuth-szobornak, mint az a sereg, amelynek apái, nagyapái hajdan legelső s leghívebb hívei voltak az élő Kossuthnak Cegléden és Debrecenben. Szinte azt várta mindenki, hogy a *Czeglédy* Sándor lelkek mélyéig ható szavaira megéled s felemeli csüggedt fejét a Szobor-Kossuth.

Majd az irredenta szobrokat fogta körül a református tenger. A magyar szenvedés és erő kőbe merevült alakjainak élő modelljeit szinte keresés nélkül meg lehetett találni, a magyar falu szálas, komoly presbiterei között, míg *Barabás Samu, Kontra Aladár, Demjén István és Varga Sándor* megkoszorúzták a négy szobrot. Ezután mintaszerű renddel négyes sorokba állt a mintegy 8—10 ezernyi tömeg, amely útközben is folyvást gyarapodott, s kezdetét vette a felvonulás az Iparcsarnok felé. Feketébe, ünneplő kékbelibe öltözött hosszú emberfolyam és mégis legfényesebb tűkre Isten e földre ragyogott dicsőségének, amelyet egy életben talán csak egyszer adatott meg itt látni.

Az arcokon komoly, méltóságteljes nyugalom, a legtöbb kézben zsoltár és Biblia, a menet elején a magyar háromszín; mennyivel nagyobb és megragadóbb pompa volt, mint a szent képes zászlók és főpapi baldachinok.

Az istentisztelet kezdetére mintegy 25 ezer embert nyelt be az Iparcsarnok két óriási kapuja, aztán felcsendült az ősi XC.-ik zsoltár, amelyet egyforma áhítattal énekeltek az emelvényen elhelyezkedett egyházi és közéleti előkelőségek díszruhás, pompás serege és a tömeg fejkendős, falusi asszonyai. *Janka* Károlynak az a magasztos szolgálat jutott, hogy 25 ezer fő egy szívét emelje fel egy klasszikus szépségű imádság szárnyain Ahhoz, akinek nevében gyülekezett és munkálkodott az egész nagygyűlés. *Baltazár* Dezső predikációja a János 17:15. alapján 25 ezer lelkét építette metszett magyarságával, mélységesen biblikus, maradék nélkül őszinte és bátor hazafiúi hűséggel teljes beszéddel. „Aki egy az Atyával, annak földi ország és földi egyház nem tud olyat adni, ami ami Néki meg ne lett volna eleitől és meg ne maradna mindörökké. Minden *pótlás* megcsúfolja és megkisebbíti s leszállítja az Atya jobbján ülő Jézus *elégségét*," mondotta többek között. Prófétai áldása valóban Isten kegyelmének hirdetett bősége és elégsége volt.

Az istentisztelet után *Dókus* Ernő, kerületünk főgondnoka és zsinati elnök mondott megnyitó beszédet, melynek tartalmas mélységei, megragadó képei, frissesége az egész nagygyűlés egyik legünnepibb manifesztációjává emelkedtek, melyet közlünk, hogy egész terjedelmében olvasható legyen:

Mélyen tisztelt Diszgyülés!

Minden nagy folyó pályája kezdetén, parányi kicsi ér, amelyet egy játszó gyermek keze is kimozdíthat útjából. De úgy van alkotva körülötte a föld, hegyeivel és völgyeivel, síkjaival és pusztáival, hogy a kicsiny ér nemsokára duzzadó csermely lesz, majd erős hegyipatakká válik, s mire kiér a széles völgybe, esetleg hajókat is hordozhat a hátán.

A magyar református egyház gyülekezeteiből, mint kis élő erek indultak el híveink, de világunk úgy van alkotva, történelmi emlékek hegyei és a megvont pálya, eleve elhatározott életútak völgyei, hogy ez a sok, kicsiny ér, az előttünk álló, óriási

emberfolyamatban megduzzadva, hatalmas erővel hömpölyögjön tova, jövendő igéretek óceánja felé. Lélekemelő látás ez, amelyről egykor a zsoltáríró így énekelt: „Mily szép az atyafiaknak békességes együttlakozásuk!“ Előttünk áll a magyar kálvinizmus nagy élő folyama, amelyben mindenki testvér, mindenki bajtárs, senki sem felesleges és senkit sem lehet pótolni. Hozzuk magunkkal az ezeréves magyarság hallgatag tüzét, néma szenvedélyét, — az örökkévaló evangéliumnak nagy vigasztalásait és biztatásait, — az eleveelrendelésnek erre a földre és a mi nemzedékünkre vonatkozó fölséges életparancsait. Vannak közöttünk szegények és gazdagok, egyszerüek és e világ szerint előkelőek, kicsinyek és együgyüek, nagyok és tudósok, de mindnyájan magyarok és reformátusok vagyunk.

Magyarnak és reformátusnak lenni, erre a nemzedékre nézve azt jelenti, jobban szeretni, többet áldozni, alázatosabbnak és munkásabbnak lenni, *hinni és szolgálni.*

Hinni abban, hogy Isten rendelte el életünket és Ő hívott el munkatársaiul minket. Az Ő ajándékaira ismerünk azokban a nagy lehetőségekben, amelyek hivogatnak minket és abban a küldetésben, amelyet az ő akarata reánk magyarokra és reformátusokra bízott.

Mi hiszünk abban, hogy a magyar nemzettel Istennek nagy céljai vannak. Hiszünk abban, hogy Ő nem akar összetörni és elgázolni minket, hanem nagy feladatokat bíz reánk, hogy azoknak szolgálata által, akármilyen erőtelenek és gyöngék vagyunk, közelebb nőjünk a szívéhez. Hiszünk abban, hogy a magyar nemzetet csak egy nagy belső megújulás mentheti meg és ennek a megujulásnak egyetlen forrása az Ige ujjászülő hatalma. — Tudjuk azt, hogy a nemzeti megujhodás nagy művéhez az első lépés, saját magunknak megujulása. Azért alázatosan szomjúhozzuk és boldogan befogadjuk Isten teremtő gondolatait, melyek a Bibliából és az élő Szentlélek állandó bizonyságtételeiből szállanak a *szívünkre.* Nem tanácskozunk testtel és vérrel, nincsen semmiféle pörünk és patvarkodásunk, tudatában vagyunk erőtlenségünknek és méltatlanságunknak, de bizonyságot teszünk arról, hogy Istennel, mint kicsiny maradék, többségben vagyunk és ujra ajkunkra vesszük Pál apostolnak nagy vallomását, amely Bethlen Gábor utolsó sóhajtásából remeg felénk: „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?“

Szívből üdvözlöm a második budapesti református nagygyülés egybesereglett tagjait, a körünkben megjelent egyházi és világi méltóságokat, szívből köszöntöm illusztris vendégeinket és a díszgyülést Kálvin szavaival megnyitom:

„Egyedül Istené a dicsőség!“

A nagy hatást kiváltó megnyitó után báró Radvánszky Albert mondott az ev. egyház nevében meleg testvéri és bajtársi szavakat. dr. Némethy Károly a budapesti egyház főgondnoka magvas fejtegetések között a legnagyobb ref. egyház üdvözletét adta át. A ref. istentisztelet végére megérkezett Sipőcz Jenő dr. a főváros polgármestere, aki a legjobb benyomást keltő, s e gyülés jelentőségét egész nagyságában méltányló s a felekezeti békét őszintén propagáló, lelkes tetszést kiváltó beszédben a székesfőváros üdvözletét tolmácsolta. *Kuntz* Albert, strassbourgi lelkész az elszászi protestánsok köszöntését, előbb francia, majd német nyelven, végül pár magyar szóval hozta el. *Beveridge* Vilmos, a skót misszió budapesti lelkésze, a nagy skót ref. egyház testvéri érzéseinek adott hangot, beszéde második felében már elismerésre méltó tisztasággal elmondott magyar beszédben.

Az üdvözlésekre a külföldieknek németül, friss erővel, szép elokvenciával, értékes tartalmi gazdagsággal ujból *Dókus* Ernő válaszolt.

Ezután következtek a határozati javaslatok, melyeknek a nagygyülés méltóságával komoly harmóniában levő tárgyait és szövegezését a nagygyülés egyhangulag elfogadta.

Makláry Károly „Az országos közalapról“ cimen, dr. Hetessy Kálmán „Egyházunk anyagi ügyei és az állam“-ról terjesztette elő a javaslatokat. Ez utóbbinál a ref. egyház a többi felekezetekkel arányos segélyt nemcsupán tanitási célra kér, — mint a lapok egy része tévesen jelezte, — hanem elsősorban karitativ célokra.

Tildy Zoltánnak „A református sajtóról“, Vincze Eleknek „Az egyke és a társadalmi bünök“ről“, dr. Victor Jánosnak „Egyházunk és a társadalmi kérdés“-ről előterjesztett és elfogadott határozati javaslatai nagysúlyu bizonyitékai annak, hogy a ref. egyház napjainkban mindinkább megtalálja erejének, missziójának igazi tudatát.

Ravasz László ünnepi beszéde „Az egyház négy arcáról“ az ékesszólásnak és prófétai bizonyságtevésnek egy oly tömény megnyilatkozása volt, amelyről nem lehet nagyobb elismerést mondani, mint azt, hogy főuri lakoktól szalmafedeles házakig még sokáig fognak beszélni róla, s még hosszabb ideig érzik, élik és gyakorolják majd lélekformáló hatásait.

Czeglédy Sándor imája tett égigérő felkiáltójelet az egészében és részeiben páratlan sikerü gyülésre, Isten előtt hangsulyozva egy oly tételt, mely talán nemsokára munkáknak, odaszentelt életeknek lesz mozditó munkájává: *A magyar ref. egyház missziói egyház.*

Délután a Fasori templomban a Filedelfid Diakonissza egylet 25 éves jubileumi ünnepségén *Csürös* István, *Victor* János dr. imái. *Szabó* Imre, *Biberauer* Richárd és *Czeglédy* Sándor beszédei, előadásai hozták közel nagy tömeg ember szivéhez a diakonisszák szolgálatos, s soha eléggé nem méltányolható áldott munkáját.

A nagygyülés plakátjain zengő harang néma szava csakugyan oly hivő sereget gyüjtött össze egy soha nem feledhető találkozóra, amelyben kedve tellett bizonyára minden igaz magyarnak, de az örökkévaló Istennek is. *tj. és szz.*

Gömör-tornai ref. egyházmegye tavaszi közgyülése.

Egyházmegyénk május 30-án tartotta tavaszi közgyülését Kelemérben. Megelőző napon lelkészegyesületi gyülés, tanügyi bizottsági ülés, belmissziói bizottsági ülés, számvevőszéki-, lelkészi nyug-

díjügyi biz. és a jóléti társulat ülése. Beható eszmecserék folytak a zsinat által letett törvénytervezetek felett.

Az egyházmegyei közgyülés a keleméri templomban istenitisztelettel kezdődött, amelyen Juhász László esperes buzgó imája emelte lelkünket az Egek Urához, azután lelkes beszéddel hirdette Isten igéjét.

Istenitisztelet után következett a megnyitás, megalakulás, majd az ujonnan választott tisztviselők beiktatása. Nagy reménységgel iktattattak be tanácsbirói állásukba: Háger Miklós lelkészi és Lukács Béla világi tanácsbirók, Lukács Endre vil. főjegyző, Fazekas László vil. aljegyző. Ez alkalomn al táviratilag üdvözöltük Lukács Géza szlovenszkói egyh. ker. gondnokot, ki hivatalos elfoglaltsága miatt nem jelenhetett meg körünkben.

Hálás köszönetet mondott egyházmegyénk Farkas Géza vil. tanácsbirónak, aki a képviselőházban interpellációt terjesztett elő a tanitói nyugdij ügyében.

Gergely Béla segédlelkészt egyházmegyénk bekebelezte, Kiss Jolán zádorfalvai tanitónőt, Dobozy Andor perkupai, Kazár Árpád kánói, Besse Gyula szőlősardói tanitókat állásukba beerősitette.

Iskolai körlátogatóul megválasztattak: Simon Andor szőlősardói lelkész és Mészáros Károly aggteleki tanitó.

Juhász László esperes jelentésében gyönyörködött a lelkünk, művészi stilusban megirt esperesi jelentésében előttünk állt egyházaink hü története minden örömével és bajával.

Ezután bizottsági jelentések és épitkezések szerepeltek tárgysorozaton s az ORTE kérvénye.

Egerházy Lajos a jóléti társulat egyik lelkes vezére hivta fel a közgyülés tagjait a jóléti társulat felkarolására: házépitési akcióra, jégbiztositásra, betegsegélyezésre.

A közgyülés énekléssel és imádsággal véget ért. Az elnökséget lelkesen ünnepelte a közgyülés közönsége. A vendéglátás tisztét a keleméri ref. egyház töltötte be mindenkit lekötelező szivességgel.

Négy kisebb közigazgatási birósági ügy a délután folyamán intéztetett el. *Cseh István*
aljegyző.

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

A helyi Kálvinszövetségek alakulása.

— Irta és a miskolci járási Kálvinszövetség közgyülésén előadta Diósgyőrben, május hó 10-én dr. Hegyaljai Kiss Géza. —

(Folyt.)

Az iskolákban különösen két teendőnk van: harc a káromkodás, a népiskolás növendékek szennyes beszéde ellen. *És a Bibliának bevezetése a népiskolába.* Végzetesen elhibázott szokás az, hogy a konfirmált egyháztagok a konfirmáció emlékére kapnak egy kis Újszövetséget, amelyben csak elméletben tudják a tájékozódást. Az I—III. osztályban legyen meg a vasárnapi bibliai iskola. Ez szolgáljon alkalmul arra, hogy minden gyermek olvasson magától a Bibliából a tanító jelenlétében s tudjon tájékozódni a 4 evangéliumban legalább a Jézus életének és tanításainak legnevezetesebb helyein. A IV. osztálytól kezdve pedig kötelező legyen a Biblia minden gyermekre nézve. Legyen minden növendéknek legalább Újszövetsége. A szegényekét ajándékozza az egyház, a szövetkezet, a Kálvin-Szövetség, vagy az iskolai osztály. A tanító katedráján ott legyen az iskolai könyvtár tulajdonát képező teljes Szentírás, ha lehet nagy, képes kiadás. Énekeskönyve legyen minden növendéknek s azt templomba is hordja magával és tudjon benne minden éneket legalább megtalálni.

Az ifjúsági munka a Konfirmáltak Egyesületében, az Ifjúsági vagy Leányegyesületben folyjon. Lorántffy Zsuzsánna Alsóborsodban született, őrizze emlékét mindenütt a Leányegyesület. A nem-diák ifjúság gondozása igen szép eredménynyel folyhat a Keresztyén Ifjúsági-Egyesület (KIE) terveinek és eszközeinek a segitségével. De ne mint külön alakulat, hanem mint a Kálvin-Szövetség jó vitéz gárdája.

Külön gond fordítandó a züllött kiskorúakra, akikből sajnos létszám felett telve Magyarország minden ilyen börtöne Meg kellene próbálni a házi gondozást. Apa nélkül cseperedő fiúk mellé gondnokot, gyámot kell rendelni s a bűnöző életmódját állandó ellenőrzés alatt tartani. Szükség esetén javítóintézetbe irányítani.

Legyen gondunk a cselédek templombajárására és erkölcsi védelmére.

A felnőttek gondozásánál külön hely illeti az anyákat. A gyermekágyban fekvő anyákat látogassák meg szerető kortársai, de ne etessék, itassák beteggé, a komatál nem neki való örömeivel. A gyermekágyból felkelő asszony első templomi útjának örömét osszák meg vele örvendő asszonyi lelkek. Éreztessük meg vele, hogy öröme gyülekezeti öröm.

Általában minden megteendő a gyülekezeti buzgóság mélyítésére. Itt elsőrendű kérdés a hívek templomgyakorlása.

A régi egyházban pontosan számon tartották: ki nem gyakorolja a templomot és fegyelmi úton kényszerítették az elmaradókat templomlátogatásra. Ma is szigorúbbá kell tenni az ellenőrzést és népesebbé az isteni tiszteleteket.

Az egyházfegyelem vajúdó kérdésében a Ksz-nek határozott és egységes álláspontot kell elfoglalni. Ehhez csak azt kívánom hozzáfűzni, hogy szigorúbbá kell tenni a presbiterválasztás, illetve választhatóság feltételeit. Kegyeletes érzéssel, de biztos kézzel kell hozzányúlni a presbiterség korhatárának a megállapításához. 70 éven felüli presbiterek a legritkább esetekben válnak be, ezért azok, akik presbiteri tisztüket hosszabb idő óta viselik, 70 éves korukon túl a tiszteletbeli presbiterek sorába utalandók. Presbiternek nemcsak feddhetetlen, de mozgékony, tetterős férfiak valók, akik a vallásos estéken s az esti gyűléseken kötelességüknek ismerik megjelenni és megbízatásokat elvállalni és teljesíteni. — Nem tudok egészen híve lenni annak, hogy nőket is válasszunk presbiterekké. de szükségesnek tartom, hogy az egyháztanács kiegészítse magát olyan bizottságokkal,

melyeknél a női gyöngédségnek nyílik kitünő tér a bemutatására (anya,- kisded,- szegénygondozás, templom,- temetőszépítő-bizottság stb.).

Ami ezen kívül hátra van, azt a munkát röviden így jelzem: *a kálvinizmus jellemacélozó erejének tudatos, tervszerű épségben tartása a gyülekezeti hitélet egész vonalán, az emberi élet egész tartamán.* (Vége köv.)

KÖNYVISMERTETÉS.

Radácsy György: Emlékjelek, bizonyságok III. kötet. Sárospatak, 1928. 244 l. Ára 5 P.

A sárospataki Alma Maternek ígézetesen szép földi pályafutás után az örökkévalóság honába tért, nagy szerelmese: Radácsy György a boldog békeidőben kiadott két első kötete folytatása gyanánt a 3-ikat is összegyűjtötte még a háború kitörése előtt; de — mint be nem fejezhetett előszavában mondja — a világégés „szörnyű jelei láttára" lemondott erről a tervéről. Csak halála előtt kevéssel valósíthatta meg dolgozatainak kiadását — kissé változott összeállításban — egy amerikai „nemeslelkű volt pataki diák adományának felhasználásával." Ennek a III-ik kötetnek csak az első ívét vehette kezébe a nagy halhatatlan, de az már e földi testben nem engedtetett meg neki, hogy az egész gyűjteményt megláthatta volna. Az Úr az ő választottjainak sem ád romolhatatlan erősséget!

„Az írás nagy mesterének" kezéből kihullott a toll, mikor épen az előszóba kezdett; de annak a tollnak fényes tisztasága ragyogóan tündöklik ennek a könyvnek két részre osztott darabjaiból is, amelyek örökre „emlékjelek és bizonyságok" maradnak a Radácsy György kiváló írói képességeiről, magyar és kálvinista szívének odaadó nagyságáról, egyház- és iskola-szeretetének végtelenségéről, a múltak örökségeinek megbecsüléséről, a jelen szükségeinek felismeréséről és a boldogabb jövendő tettekkel munkálásáról.

Sajnos! Nincs terünk a bővebb ismertetésre, csak annyit jegyzünk fel, hogy az „Emlékjelek"-ben 23 darab foglal helyet; legnagyobbrészt frissen kötött halotti koszorúk elhunyt jelesek koporsóján: mindenik egy-egy hervadhatatlan cyprus ág főiskolai előljárók, tanárok, barátok, nemzeti és egyházi kiválóságok ravatalára helyezve. Van három örömünnepi megnyilatkozás (Dókus Ernő, Fejes István, Lévay József) és két centennáriumi megemlékezés. (Kálvin János és Tompa Mihály), amik az igazi érdemnek nyújtanak borostyánt és gyűjtenek hála-tüzet az ajándékozó Isten oltárán.

A „Bizonyságok" 6 darabot tartalmaznak, s olvasásuk alkalmával olyan távlatok tünnek a szemünkbe, melyek a szerzőnek nagy készültségéről, széles látóköréről, az élet örömeinek hálás szívvel való megbecsüléséről, szeretetének mélységéről, szívének tisztaságáról és páratlanul magas erkölcsi felfogásáról tesznek ékes bizonyságokat. Amilyen prófétai ihlettel szól a bibliáról, melynek egész életén át szerelmese volt, ugyanolyan magas nézőpontok érvényesülnek a táncról tartott előadásában is. Mindenütt a biblia mélységeit és magasságait alaposan ismerő s Isten parancsainak engedelmeskedő, komoly keresztyén beszél írásaiban, aki méltóságán alulinak tartaná a legkisebb képmutatást is, ami rendszerint az örömök poharát fenékig üritett s attól időelőtt megcsömörlött, jelszavas emberek jellemvonása.

Nyelvezete az ismert, jellegzetes Radácsy-stilus: magasan szárnyaló, mélyen zengő, idegenszerüségektől mentes, tiszta-magyar, erőteljes, kifejező, tömör, nem keresett és mégis csiszolt nyelv, amihez, mint példához, iskolába járhatnak íróink — nagyon sokáig! Nekem legalább az a meggyőződésem, hogy szebb magyarsággal legnagyobb íróink sem írnak. Szinte utánozhatatlan ez a nyelv: mintha a mennydörgés félelmes döreje közt is tisztán hallanók a bokor alján meghúzódó fülemile bájoló dalát és a magas, tiszta levegőégen ereszkedő pacsirta énekét.

Ennek a szép, tiszta nyomású, jó papirosú kötetnek ott kell lennie a Radácsy György minden volt tanítványa és minden igazi pataki diák könyvtárában! *Pósa Péter.*

A poroszlói gyülekezet halálozási statisztikája.

Egy adott esetből kifolyólag halálozási statisztikát készitettem gyülekezetemről. Mert ez adatok úgy népegészségügyi, mint egyházi és népmozgalmi szempontból elég érdekesek: jónak látom azokat közölni. Az adatok az utolsó tiz esztendőről vannak összeállitva, 1918—1927-ig. Tehát a háboru utáni évekről, amikor már normális viszonyok között vagyunk ugyan, de a háborus viszonyok szülte fokozott munka és megpróbáltatások hatása még befolyásolja némileg az emberi fizikum élettartamát. Az adatok a szokásos életkor szerint vannak összeállitva, amint általában azt az orvosi statisztika használja.

A 10 év alatt meghalt fi és nő összesen 638. Ezek közül:

0—1	éves korban	80;	a halottak	12·5%	-a,
1—7	„ „	54;	„	8·4	„
7—20	„ „	48;	„	7 5	„
20—30	„ „	32;	„	5·0	„
30—40	„ „	26;	„	4 0	„
40—50	„ „	29;	„	4·5	„
50—60	„ „	52;	„	8·0	„
60—70	„ „	94;	„	14 7	„
70—80	„ „	139;	„	21.78	„
80—90	„ „	76;	„	11·9	„
90—100	„ „	8;	„	1.25	„

Az elhaltak összes évszáma: 30 324 év, az átlagos életkor tehát 47.5 év. Ha azonban a 60—100 év közötti számot nézzük, ez 317 lesz, mely szám az összes halottak 49.68%-át teszi ki. Tehát csaknem a fele ebben a korban halt el s még érdekesebb az élettartam szempontjából az, hogy 70—100 éves korban 223-an haltak meg a 638-ból; vagyis a 34.95 %-a! Ezek életidejének száma 17347 év, ami azt jelenti, hogy ezek átlagos életkora 77.7 év. Tehát elég magas kor.

Az átlagos elhalálozási év legmagasabb számát az 1927. év adja, A 10 év alatt ebben az

évben volt a legkevesebb halott. Összesen 47. Ezek összes életkora 2555 évet tesz ki. Itt már sokkal kedvezőbb az arány. Az átlagos életidő 54 év. 70 éven felül meghalt a 47-ből 23, vagyis 50%. Ezek életideje 1817 év, vagyis az ebben a korban meghaltak átlagos élettartama 79 esztendő. Azt hiszem nem sok gyülekezetben halnak meg ily magas átlagos életkorban. *Gaál Ferenc.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Anyaghalmaz miatt** több egyházmegyei gyűlésről *a tudósítás* lapunk jövő számaira marad.

— **Gr. Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter Sárospatakon.** Nagy napja lesz június hó 18-án az ősi sárospataki főiskolának. Látogatást tesz falai közt *gr. Klebelsberg Kunó* m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter és tárgyalásokat folytat a főiskolai előljáróságggal a főiskolai intézmények korszerü fejlesztése tárgyában. A főiskola ünnepi díszben várja magas vendégét, tudomásunk szerint az első aktiv vallás- és közoktatásügyi minisztert, aki a főiskola falai közt megjelent és méltó fogadtatására minden intézkedést foganatositott. A vallás- és közoktatásügyi miniszter látogatásának jelentőségét lapunk első cikke méltatja.

— **Sárospataki főiskolánk évzáró napja** a szokásos ünnepélyekkel jún. hó 17-én lesz. Június hó 18-án a *főiskolai igazgató-tanács* tart ülést.

— **Trianoni emlékünnepélyt** tartott sárospataki főiskolánk tanári kara és tanuló ifjúsága jún. hó 4-én délután 5 órakor a főiskolai imateremben a szörnyű trianoni békekötés szomorú évfordulóján. A tanári kar, a tanuló ifjúság és a megjelent városi közönség előtt a békekötés ismét, újra és örökké megborzongtató parancsait *Csontos* József hires magyar történet-tanárunk ifjú utóda, *Tárczy Árpád* főgimn. tanár ismertette a komor nap mély és fenséges gyászához ritka tapintattal megtalált hangon. Ekkor lépett egyúttal főiskolánk ez új tanára a főiskolai nagyobb nyilvánosság elé. Kezét az első pillanattól kezdve ott tartotta az ifjúság szívén és megragadó módon véste a szivek táblájára a béke szörnyű valóságát s egyben a magyar igazság örök jogát és a magyar feltámadás szent reménységét, úgy amint ezek az érzések és igazságok öntudatra ébresztve tettre, munkára, küzdelemre serkentve, kétségek és nehézségek közt mégis a győzelem hitének bizonyossága által lelkesítve, áradhatnak egy komoly, tudós és hívő kálvinista tanár lelkéből. Az ünnepélyt az *Ifj. Énekkar* szereplése zárta be.

— **Értesítés.** A gimn. internátusban a jövő évre való felvételért a kérvényeket június 15-ig kell, az Igazgatótanácshoz címezve, hozzám benyújtani. Tájékoztatás céljából közlöm, hogy az összes létszám 32 lesz, ebből 5 üres hely van a végzettek távozása folytán. *Dávid Zoltán* felügyelőtanár.

— **Az egyházkerületi bíróság időszaki tanácsa** junius hó 1-én Miskolcon tartott ülésén tárgyalta a sajószentpéteri megfelebbezett lelkészválasztási ügyet. A bíróság az egyházmegyei bíróság itéletét indokainál fogva helybenhagyta és Szigethy Ferenc sajószentpéteri megválasztását megerősitette.

— **Az abaujszántói** ref. egyház kebelében müködő nőegylet, miként megalakulása óta minden esztendőben, úgy a folyó 1928. év első felében is szép tanujelét adta áldozatkészségének. Március 15-én egy szép nemzeti zászlóval lepte meg az egyházat, melyet a délutáni hazafias ünnepély alkalmával adott át rendeltetésének. — Áldozócsütörtökön délután a délelőtti istentisztelet után konfirmált gyermekek megörvendeztetésére szeretetvendégséget készitett az egyháztól kapott és saját erejéből bebutorozott gyülésteremben. Öröm volt nézni a 19 vidám gyermeket, akik egy asztal mellé telepedtek le a szeretetvendégségre meghivott édesanyákkal. A jószivü adakozókat és a szeretetvendégség sikeréért fáradozókat kisérje áldásával a kegyelem Istene.

— **Rövid hirek.** *Dr. Mályás Ernő* theol. tanár máj. hó 30-án 2 hónapi tanulmányútra Németországba utazott. — *Miskolcon* máj. 20-án 183 növendék gyerek tett konfirmációi vallástételt. Az ünnepi szertartást Demes Péter vallástanár végezte. — *A mezőcsáli nőegylet* máj. hó 20-án szép sikerü szeretetvendégséget rendezett, amelyen *Márki* Róza miskolci vendég tartott tartalmas előadást. — Az *alsóborsodi ref. tanítók* miskolci járási köre máj. 30-án *Szirmán* tartott népes közgyülést. — A *Ker. Leányegyletek Világgyülése* Budapesten június 7-én vette kezdetét. — A debreceni m. kir. Tisza István tudományegyetem évzáró ünnepélye a nagytemplomban tartott istentisztelet után június hó 8-án volt.

— **Rövidesen folyósításra kerülnek a protestáns egyházi kölcsönök.** Az evangéliumi egyházak hiteligényeinek kielégitésére megindult akcióról alig néhány héttel ezelőtt számoltunk be. Már akkor hangoztattuk annak rendkivüli jelentőségét és ismertettük azokat a nagy célokat, amelyek ennek az immár elodázhatatlanná vált kérdésnek a megoldásával végre elérhetők lehetnek. Most örömmel vettük az ügy lebonyolitására alakult Központi Protestáns Hiteliroda értesitését, mely a nagy kérdés gyors s hiteles és a legkedvezőbb megoldásáról számol be. Az amerikai pénzcsoporttal több mint egy hónapig tartó tárgyalások után sikerült az egyházak összes kölcsönigényét kielégitő összeget, 5,000.000 dollárt erre a célra biztositani, amely már a jövő hét első napjaitól kezdve rendelkezésére áll az igénylő egyházaknak. A Protestáns Hiteliroda (Budapest, IV., Ferenciek tere 3. I. em. 1.) ezúton is azt a kérelmet intézi az összes egyházakhoz, hogy amelyek igényeiket bejentették, a közeli napokban kiküldendő körlevelek értelmében legsürgősebben küldjék be a kivánt adatokat, amelyek pedig eddig még nem igényeltek, ne szalasszák el ezt a talán soha vissza nem térő alkalmat, hogy kölcsön szükségletüket ezen az úton szerezzék be. Később minden valószinüség szerint jelentékenyen drágább úton juthatnak pénzhez. Most még két hete van minden egyháznak arra, hogy igényét bejelenthesse. Magunk részéről is nyomatékosan ajánljuk az egyházak figyelmébe,

hogy az akcióba mielőbb kapcsolódjanak bele, mert ezzel együtt nagyon fontos gazdasági céljaink megoldására is sikerülni fog megfelelő intézmények létesítése. — A fenti közleményt a Sp. Ref. Lapok a Prot. Hitelirodától kapta. Szolgálatot vélünk tenni a közlésével. Azonban lapunk egyszerűn csak közli a Hiteliroda hozzánk juttatott hiradását. Szerintünk minden egyháznak külön, nagyon gondosan meg kell vizsgálni, hogy idegen, súlyos feltételü kölcsönt — a kétségtelenül nehéz hitelviszonyok közt, szabad-e felvennie — s nem más módon kell-e segíteni magán. Utalunk *Farkasfalvi Farkas Géza* abaúji egyházmegyei gondnok lapunk 20. számában nyilvánított véleményére.

— **Ondon** az Ifj. Egyletek bibliaismereti versenyt tartottak. A verseny közelebbi tárgya volt: „Ki tud a legtöbb bibliai verset egymásután könyvnélkül elmondani?" De kiterjedt az a bibliai földrajz, ker. egyháztörténet, az egyes életrajzi adatok, az előforduló idegen szavak magyarázatára s ismeretére is. A versenyre való előkészítés a bibliakörökben egész éven keresztül folyt. A 100 versenyző közül győztesek lettek: Tóth Sándor, Balázs Pál, Szűk Erzsébet, Bíró Ilona, Balázs István és Dajka Eszter. A jellemnevelés eme szép eszközét minden gyülekezetnek ajánljuk, annál is inkább, mert általa öntudatossá válik a hit. — Husvétkor 248 egyháztag vett úrvacsorát (a nagykorú egyháztagok száma kb. 290; összes lélekszám 356.) — A konfirmandusok vizsgája Áldozócsütörtökön volt úrvacsoraosztással kapcsolatban. Az egész évi konfirmációi oktatást a gyülekezet nagy örömmel fogadta. — Az Ifj. Egyletek tagjai egyhangú határozatban kimondották, hogy május 2-ik vasárnapján az anyák napját e naphoz méltó ünnepségek keretében ünneplik meg s az elesett hősök sírja mellett a hősöket nevelő, elhunyt s már ismeretlen édes anyák sírját meg fogják keresni s e hét sír jókarban tartását az Ifj. Egyletek mindenkori tagjainak kötelességévé teszik. Ezzel külsőképen is leróni kívánják hálájukat úgy a haza, mint az élet nagy hősei iránt; másrészt a ref. hívek számára példát akarnak szolgáltatni arra, hogy az igazi kegyeletet nem a halottak napján oly szokásossá vált gyertyagyújtás mutatja, hanem a szívekben égő szeretet adja, mely akkor is megmarad, ha földi életünk véget ér.

HIVATALOS RÉSZ.

556—1928.

Püspöki körlevél.

I.

Egyházkerületi közgyűlési meghivó.

Főgondnok úr Őméltóságával egyetértőleg, egyházkerületi rendes közgyűlésünket folyó évi *július 11-re (szerda) reggel 9 (kilenc) órára* hívjuk össze a miskolci ref. leánygimnázium tornatermébe.

A közgyűlés tárgyai lesznek: püspöki jelentés, elnöki előterjesztések, az egyházkerületi pénztár 1927. évi számadása, az 1928. évi költségvetés, theologiai tanárválasztás, az egyházkerületi papi özvegyárvatár ügye, általában az összes idejében beküldött ügyiratok.

A közgyűlés napjának délutánján az egyházkerületi bíróság ülésezik.

Az esperesi jelentések és statisztikai táblázatok, valamint a felebbezett bírósági ügyiratok *június 10-ig, (tizedikéig)*, a közgyűlésen tárgyalandó ügyiratok pedig *június 20-ig, (huszadikáig)* a püspöki hivatalba küldendők be.

A közgyűlést megelőző napon *július 10-én (tizedikén)* délután 3 órától az egyházkerületi *belmissziói bizottság* tart ülést a püspöki hivatalban.

II.

A lelkésztársak figyelmébe.

A családos lelkésztársak közül, többszöri és állandó figyelmeztetés ellenére, még most is sokan elmulasztják, hogy június és december hónapokban a 8000—1925. számú VKM. rendeletben kívánt helyhatósági bizonyítványt egyenesen a miniszterium II. ügyosztályára beküldjék, emiatt nemcsak maguknak okoznak anyagi kárt, de az ügyosztálynak is nagyon sok felesleges munkát okoznak.

Legújabban azt az értesítést kaptam, hogy amely lelkész családtagjai igazolását június és december hó folyamán elmulasztja, félévi családi pótlékát kockáztatja, mert a júliusban megszüntetett családi pótlék csak a jövő év januárjában lesz a legjobb esetben is kiutalható.

Igazán nem tudom érdeme szerint jellemezni azt a hanyagságot és nembánomságot, melyet e tárgyban lelkésztársaim közül többen tanusitanak.

Ennélfogva ezennel elrendelem, hogy minden lelkészi hivatalban a lelkész íróasztalán *egy előjegyzési heti naptár* álljon, amelyben a hivatalos beadványok határideje állandóan nyilvántartható legyen. Ezzel kapcsolatban határozottan kijelentem, hogy a helyhatósági bizonyítvány beküldésére többé körlevelileg senkit figyelmeztetni nem fogok.

III.

A hitoktatási kimutatásokról.

A vallástanítás ellenőrzésére szolgáló Kimutatásokat szétküldöttem. Ahol nem a lelkész a hitoktató, ott mint hitoktatási felügyelő írja alá az ívet, ahol pedig maga a lelkész végzi a hitoktatást, a Kimutatást az esperes úrhoz küldi be és ő irja alá azokat, mint hitoktatási felügyelő. A gondosan és pontosan kitöltendő Kimutatások folyó évi *június 30-ig* küldendők be a püspöki hivatalba. Ha valamely iskolában nem volt református vallású növendék és hitoktatás, a nemleges jelentés a Kimutatásra szintén rávezetendő és a Kimutatás mindkét aláirással ellátandó.

Miskolc, 1928 junius 4.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

1928. évi 5460. szám. **HASZONFA ELADÁS.** A makkoshotykai (u. p. Sárospatak) m. kir. állami erdőgazdaság erdei rakodóin készletezett 245 m³ tölgy- és 5 m³ barkóca-, juhar-, hárs és égerhaszonfa **1928. évi junius hó 19.-én** versenytárgyalás útján eladásra kerül — Bővebb felvilágositást nyujt póstabélyeg beküldése ellenében a **miskolci m. kir. erdőigazgatóság.**

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 25. szám Sárospatak, 1928 junius 24.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Farkas István*: Részlet az alsóborsodi esperes jelentéséből. (Vége.) — *Szentmártoni Dániel*: Egyházmegyei gyűlés Felsőborsodban. (Vége köv.) — *Benke József:* Az alsóborsodi egyházmegye Kálvin-Szövetségi közgyűlése. (Vége köv.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Részlet az alsóborsodi esperes jelentéséből.

(Folyt. és vége.)

Bármily nehéz az egyházak élete, szigorú felhatalmazást kérek arra, hogy azokat az egyházainkat, amelyeknek iskolái meg nem felelők, — államsegély kérésével és a hivek áldozatkészségével uj iskolák épitésére kötelezzük.

A közegyházzal való viszonyunkban a multhoz képest helyzetünk maradt a régi. A közegyház vezetői is csak zörgetnek, de a kérés vagy nem, vagy csak szükösen hallgattatik meg. Adósegély, korpótlék rendezés ügyei maradnak jóformán a régiben. Különösképen fájó a tanitói nyugdijjárulékok ügye, amelyben az elmaradt sok hátrálék miatt, már-már templomaink és iskoláink elárvereztetésével vagyunk fenyegetve.

Tisztelettel inditványoznám, hogy tegyünk felterjesztést ujólag a tanitói nyugdijjárulékoknak mindenütt a politikai község által való kötelező fizetésének elrendelését kérve.

Az országos zsinat valahára összeült, és a felgyülemlett óriási munkaanyag teljes egészében egyelőre törvénykönyvbe éretté nem lehetett. Iskolai és törvénykezési rendelkezések elkészültek, törvénybe iktattattak. Nemsokára olvashatják mindenek. Lelkészválasztási és egyéb sürgetős ügyek a zsinat második ülésszakára halasztattak el. Egy esztendei várás nem nagy idő, fődolog az, hogy a nehezen várt munka megindult!

Mint esperes, erőim és képességeim teljes odaadásával igyekszem ott tartani a kezemet, minden egyház ütőerén. Igyekszem minden egyház ügyes-bajos dolgait, a jól látni vágyó ember tekintetével meglátni, s e végből gyakoroltam ebben az évben is, azt az általam jónak gondolt eljárást, hogy kiszállás — esperesi látogatás útján —, a helyszinén, tehát odahaza, békés uton . . . a szeretet és egyesség lelkével oszlassuk el a bajokat s teremtsük meg a kivánatos harmoniát lelkész, tanitó, presbiterium és gyülekezet között. Már t. i. hol mire van szükség. A mult évben 23 esetben látogattam meg egyházakat s ebben természetesen benne volt az egyházlátogatási járásul vállalt emődi járás hat gyülekezete is.

Minden alkalommal s minden helyen hirdettem az Isten üzenetét. Vigasztaltam csüggedőket, csendesitettem egyenetlenkedőket, háborgókat, teremtve meg szükség szerint a lelkek kibékülését. Nem dicsekedésképen mondom ezeket, Istené legyen érette a dicsőség, — ha volt áldás egy-egy utamom.

Csak azért mondom ezt, hogy régi meggyőződésem ujból ide, a közre hozzam azért, hogy ha bajok vannak valahol, vagy ha erőnk lankad s a gyülekezet buzgósága fogyni kezd, nagy áldás a szomszédos lelkészek egymáson segiteni vágyódása. Az ember önkéntelen kedveli a változatosságot. Ha az Isten angyala módjára prédikálna is a lelkész, megszokják őt a hivek. A magyar a tekintély tiszteletében nő fel. A másik helyről jött érdemes segitő munkásokat, lelkészt, tanárt, tanitót világiakat örömmel meghallgat. Nagy erő, sok áldás van abban, ha a szomszédos lelkészek egymás hite által épülnek és épitenek.

Farkas István
alsóborsodi esperes.

Egyházmegyei gyűlés Felsőborsodban.

Egyházmegyénk tavaszi közgyűlése a szép számban egybegyűlt tagok élénk érdeklődése mellett május hó 31-én tartatott meg Miskolcon, a kerületi felsőbb leányiskolában. Ez úttal is egy áhitatos óra előzte meg a közgyűlést, melyen Bartha Gyula sajókazai lelkész szép alkalmi imája és tartalmas bibliamagyarázata emelte lelkeinket az egek Urához. Majd egyházmegyénk nagyérdemű gondnoka: Zsóry György mondotta el mélyen járó megnyitó beszédét, melyben ismertette a zsinat eddigi munkásságának eredményeit s rámutatott a hátralevő nagy feladatokra, amelyek — mint nagyon helyesen jelezte — még az egyházmegyékig visszamenőleges hozzászólást s gondos előkészitést igényelnek. Meleg szavakkal emlékezett meg gondnokunk azon örvendetes

tényről is, hogy a vármegyei díszes alispáni állásban utódjául világi tanácsbírói karunknak egyik kiváló tagja: Bónis Aladár választatott meg. Élénk tetszésnyilvánítás lőn a megnyitó beszéd méltó visszhangja!

Az esperesi jelentés, mit Elek József előterjesztett, ugyancsak megfelelt a várakozásoknak. Egy mesteri vonásokkal megrajzolt képet tárt elénk most is esperesünk, amelyről jól esett leolvasnunk, hogy egyházmegyénk sem marad el abban a nemes versenyben és szent küzdelemben, mely a hit- és valláserkölcsi élet fellendítését s a lelkek újjászületését és megtisztitását tűzte ki feladatául. *Nagy és nehéz hivatás betöltése vár reánk, — mondotta többek között a jelentés — melynek a régi, kitaposott s életnélküli utakon haladva többé eleget nem tehetünk. Oly mezőségeken szükséges megjelennünk, amelyeket idáig úgyszólván teljesen érintetlenül hagytunk. Meg kell találnunk híveinket ott, ahol megtalálhatók, mert egyházi és nemzeti életünk elsőrendű érdeke, hogy a keresztyénség életalakító erejével körülbástyázva, megmentsük őket. Az a kérdés, hogy el tudjuk-e végezni a reánk váró feladatot?*

E nagy kérdésre az esperesi jelentés megnyugtató feleletet adott, kiemelve azt, hogy az egyházépítés terén itt is-ott is sok jóakarat s őrvendetes előhaladás tapasztalható s úgy a lelkészek, mint a tanítók híven fáradoznak az Úr szőlőjében. Híveink egyházszeretete és áldozatkészsége is megnyugtató, sőt több helyen elismerést érdemlő. Szépen elparentálta esperesünk az áldott emlékű Radácsy György és Harsányi István professzorokat, valamint a legközelébb elhunyt László Sándor dédesi lelkésztestvérünket, kiknek emlékét jegyzőkönyvünkben kegyelettel őrökítjük meg. Üdvözölte vármegyénk új tanfelügyelőjét: Kolumbán Lajost, akinek működéséhez a legszebb reményeket fűzzük. Érzékeny búcsút vett Botos József parasznyai és Batta József felsőkelecsényi nyugalomba vonult lelkésztestvéreinktől, kik 52, illetve 40 évi hűséges lelkipásztorkodásukkal mindketten rászolgáltak arra, hogy érdemeiket jegyzőkönyvünkben is megörökítjök.

A gyűlés közérdekűbb tárgyai ezek voltak.

Új lelkészekül megválasztattak Parasznyára: Szabó Lajos ottani s.-lelkész, Zilizre: Kövér Pál kondói lelkész, Kondóra: Szabó Gyula hajdúböszörményi hitoktató lelkész, Felsőkelecsénybe: Horváth Imre diósgyőri hitoktató lelkész. Mindenik választás meghívás útján történt, szép jelétül annak, hogy egyházmegyénkben a consolidáció e téren is örvendetesen tapasztalható. Horváth Imre kivételével, kinek a megválasztása még nem jogerős, a többieket új állásukba jó reménységgel beerősítette közgyűlésünk. *Új tanítókul* ugyancsak beerősítettek a dövényi leány-egyházba: Nyerges István, Parasznyára: Székely Sarolta, Nagyvisnyóra: Vozáry Elemér. *Segédlelkészül*: Bencs Lajos a sajószentpéteri egyházba rendeltetett be.

A megüresedett egyik egyházmegyei tanítóképviselői tisztségre általános szavazattöbbséggel Balogh János hangácsi tanító választatott meg. Új tisztségében mint hivatásos és lelkes tanférfiút jóreménységgel üdvözölte őt Közgyűlésünk.

Az egyházkerületi gyűlésre képviselőkül az elnökségen kívül Bartha Gyula, Varga Imre papi tanácsbírák, Szentmártoni Dániel papi főjegyző, Bónis Aladár, Szathmáry Király Pál és Makláry Dezső világi tanácsbírák küldettek ki.

Az egyházmegyei számvevőszék javaslata alapján mindenik egyház számadása megerősíttetett. Péter Vilma úrnőnek a nekézsenyi egyház javára tett alapítványáért, Pallavicini Alfonz Károly őrgrófnak pedig a szilvásváradi és nagyvisnyói egyháznak adományozott értékes épület-anyagokért, továbbá a „Hangya Fogyasztási Szövetkezet" igazgatóságának a szilvásváradi templom és iskola céljaira, valamint az ottani hősök emlékoszlopára tett adományaiért jegyzőkönyvi köszönetet szavaztatott.

Ugyancsak a számvevőszék javaslata alapján feliratot intézünk a főtiszt. Konventhez, hogy valamennyi egyháznak tőkesegély tartozásának jelenlegi állagáról az esperesi hivatalhoz egy közös kimutatást küldeni szíveskedjék.

A lelkészértekezlet felterjesztése alapján közgyűlésünk:

a) örömmel üdvözölte a tervbe vett napilap megindításának eszméjét, amely — a vett információk szerint — nem lenne kimondottan kálvinista politikai napilap, mivel ez a jellege előrelátható lecsökkentené az előfizetők számát, hanem amely lap általánosságban az erkölcsi ideálokért küzdene s egy a magyar közéletnek kálvinista vénából táplálkozó egészséges orgánumául bizonyúlna;

b) a csoportonként tartandó lelkipásztori, valamint a presbiteri és egyházmegyei konferenciák megtartását, mint amelyektől a belmisszió szempontjából nagyon sok jót remélhetünk, kötelezőleg kimondotta;

c) a keresztelés szertartásának a templomban való gyakorlására az egyházak előljáróit nyomatékosan felhívta;

d) a lelkészi fizetések rendezésére s az adócsökkentési segélyre vonatkozólag azon javaslatot, mely szerint a legkisebb javadalomként lakáson, kerten, s stólán kívül megállapított 2400 aranykorona alapfizetés és az 1400 aranykoronás korpótlék megvalósíttassék s a sok gyermekkel megáldott papi családok részére a Kultuszminisztériumtól évi neveltetési segély címén gyermekekként tanúlmányaik befejeztéig minimálisan 400 pengő folyósíttassék, az adócsökkentési segély pedig 100%-os valorizálással utaltassék ki, a főtiszt. egyházkerületre pártolóleg felterjeszteni határozta;

e) elkötelezte a kebelbeli egyházakat, hogy a budapesti „Bethesda Kórház" felsegítésére, mint amely derék intézet nemcsak egészségi szempontból, hanem a keresztyén szellem, s Kálvinista hithűség és öntudat szempontjából is rendkivül üdvös és áldásos hatást gyakorol a falai között gyógyúlást keresőkre, évenként 2-2 pengő minimális segélyben részesítsék.

Szentmártoni Dániel
e. m. főjegyző.

(Vége köv.)

Az Alsóborsodi egyházmegye Kálvin-Szövetségi közgyűlése.

Június hó 4-én, — nagyszámú közönség jelenlétében tartotta az Alsóborsodi egyházmegye Kálvin-Szövetsége évi közgyűlését Miskolcon, — Farkas István esperes elnöklésével. Gyülekezeti ének után Benke József hejőpapi lelkész, — szövetségi jegyző imája s Ap. csel. 5: 29—34; 38—40 v. alapján tartott biblia-magyarázata vezette be a gyűlést, — mely után Farkas István esperes mondott mély gondolatokban gazdag elnöki megnyitót. — Ennek a világnak minden bűne, minden baja, a hűtlen sáfárok bűne. Hogy egyházunk győzelmes és diadalmas legyen, — hogy Magyarország feltámadjon, — ahhoz munkás, felelősséget érző emberekre van szükség. A magyar kálvinista gyülekezetnek élő szervezetté kell átformálódni, a vezetőknek pedig, — lelkészeknek, tanítóknak, presbitereknek a gyülekezet angyalaivá kell lenniök.

A nagyhatást kiváltott beszéd után a miskolci K. Sz. vegyeskara adott elő egy részletet a Bibliás emberből, — vitéz Litkey György vezetésével.

Miután a közgyűlés üdvözli vitéz Sáfrány Géza úrat és báji Patay Gyuláné úrnőt, — mint a K. Sz. áldott, munkás tagjait, — a miskolci egyház e két lelkes világi papját, kik másnemű elfoglaltságuk miatt kimentették elmaradásukat, — H. Kiss Géza lelkész tartja meg előadását: „Mit tettünk eddig a Kálvin-Szövetségért" címen. Előadásában reá mutat a K. Sz. eddigi nehézségeire, s ezen nehézségek dacára is elért eredményekre, — s az egyházi, nemzeti élet megújulásában reá váró feladatokra és munkára. A K. Sz. eddigi munkájának kézzelfogható eredményei a miskolci gyülekezetben vannak, amely munka országos mintául szolgálhat. — Szép reménységgel biztatnak az eddig alakult járási szövetségek is, köztük a mezőkövesdi, — Pósa Péter elnök, a mezőcsáti Szalóczy Pál elnök és a miskolci Román Ernő elnök, — lelkészek vezetésével.

Marflág Lajos hejőpapi tanító szép szóló éneke után Nádházy Bertalan, diósgyőri lelkész tart előadást: „Az evangelium szocializmusa dióhéjban" címen. — Ravasz László volt az, — úgymond — aki ujabban hangsúlyozta az egyházakra váró szociális feladatokat. Az egyháznak a demokratizmust isteni tartalommal kell megtölteni, — mert mindig nagyobb és sürgetőbb a szocializmusnak az egyházzal szemben való kérdése: Mit ad a magyar ref. egyház — szociális értékben? Nem elég erre a sürgető kérdésre csak feleleteket adni, — tettekben kell megnyilvánúlni a feleletnek, s meg kell mutatni az egyháznak tettek által, hogy népünk anyagi és gazdasági élete iránt is felelősséget érez. Elszámlálhatatlan teendők várnak az egyházra, úgy a városban, mint a falvakban, szeretet-intézmények létesítése által. Fel kell venni az egyháznak a munkanélküliek gondját, — napközi otthonok létesítése által a munkásszülők gyermekei sorsát. — Nem lesz baj az egyházi adóval sem, — meglesz a pénz is, ha a „kis magyar" látni fogja, hogy a református egyház valóban ad is értékeket tagjainak. A kis ember fizet szívesen, — ha tudja miért. Fizeti a szakszervezeti tagdíjakat, — még szívesebben fizetné egyházának az adót. Az Ige erejével megoldódik minden pénz-kérdés. Nagy szociális munkát végezhet a K. Sz. is, — de *először magának az Egyháznak kell meghódítani a szíveket*, s úgy állítani munkába a Kálvin-Szövetséget. *Az Egyházat nem lehet szövetségekkel pótolni, mert Isten a lelkek megtartását nem a K. Sz.-re, de elsősorban az Anyaszentegyházra bízta.* A frontharcosnak az Egyháznak kell lenni, a K. Sz. csak eszköz lehet a kezében.

A nagyértékű s fontos elvi megállapításokat tartalmazó előadás a megbeszélések során élénk vitát váltott ki, — s annak nyomtatásban való közreadására közgyülés az előadót felkérte.

Benke József
(Vége köv.) K. Sz. jegyző.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Helyettes-főkönyvtárnok.** A főiskolai igazgató-tanács a köziskolai szék felterjesztésére főiskolai helyettes főkönyvtárnokul *dr. Gulyás József* főgimn. tanárt, egyetemi m.-tanárt választotta meg. Az ideiglenes betöltés oka az állás átszervezése.

— **Dr. Kállay Kálmán megh vása.** A debreceni Tisza István-egyetem hittudományi kara egyhangu határozatban hívta meg dr. *Kállay Kálmán* lelkészképzű-intézeti tanárt az ó-szövetségi tanszékre. A kiváló készültségű tanár megérdemelt előléptetéésnek szívünkből örülünk.

— **Tanárválasztások.** A sárospataki főiskolai fgazgató-tanács junius hó 18-iki ülésén a theol. akadémián megüresedett ó-szövetségi tanszékre a meghirdetett pályázat alapján helyettes tanárul az 1928—29-ik iskolai évre a két pályázó közül a főiskola volt jeles növendékét, a külföldi főiskolai tanulmányokat is végzett *Zsiros József* ondi lelkészt alkalmazta. Tornatanárul alkalmazta az igazgató-tanács egy évre 3 pályázó közül *Szabó Károly László*t, jeles érettségi bizonyítványa és testnevelési főiskolai képesítettsége alapján. Az ifjú tanárok Isten kegyelmével megáldva lépjék át főiskolánk küszöbét!

— **Főiskolai szenior.** A sárospataki főiskola széniorává az 1928—29 ik iskolai évre *Darányi Lajos* végzett hittanhallgató választatott meg, aki jun. 18-án az igazgató-tanács és tanári kar közös gyűlésén az esküt letette.

— **Nagybányai vitéz Horthy Miklós kormányzó születésnapja.** Jún. 18-án, Magyarország kormányzójának 60-ik születésnapján Sárospatakon a reggeli istentiszteleten, amely a városi nagytemplomban folyt le, imádkozott főiskolánk és egész gyülekezetünk Magyarország és kormányzójának boldogságáért. A június 17-iki főiskolai közebéden, amelyen az igazgató-tanács és tanári kar együttesen vett részt, Dr. Puky Endre főiskolai igazgató-tanácsos, a képviselőház alelnöke, mondott szárnyas, szép szavakat a legelső magyar emberre, a kormányzóra, kívánva neki olyan boldogságot és olyan hosszú életet, mint aminő szeretet fordul

szívünkből felé. Az igazgató-tanács június hó 18-iki ülésén pedig Janka Károly főiskolai gondnok emlékezett meg áldólag napirend előtti felszólalásában a kormányzó életének nevezetes évfordulójáról.

— **Évzáróünnepély a sárospataki főiskolában.** Junius 17-én megragadó ünnepségek közt zárta be kapuit sárospataki főiskolánk. Vasárnapra a főiskolai igazgató-tanácsosok közül többen megjelentek. Dr. Révész Kálmán püspök urunkat gyöngélkedése tartotta távol. A délelőtti hálaadó istentiszteleten *Szabó Zoltán*, a gyakorlati theologia h.-tanára predikált üde, építő hangon. Alapigéi voltak: „Nálam nélkül semmit sem cselekedhettek" (János ev. XV: 5-ből). Istentisztelet után a főiskolai imateremben Elekes Imre közigazgató olvasta fel évi jelentését, amely hű tükre annak a léleknek, amely Elekes Imre egész évi közigazgatói működését áthatotta, amelyet nem mindennapi fáradalmak elviselésével s kemény eltökéléssel szolgált. Elvonúltatta a jelentés a gyász sűrű fellegeit, a halál gazdag aratását, megvillantotta a nyereségek fényét, időzött a kiemelkedő eseményeknél, legbővebben a kultuszminiszter látogatásánál. (Megjelenik egész terjedelmében a főiskola Értesítőjében.) Majd következett a szorgalmi díjak kiosztása (a jutalmazottak neveit a lap következő számában adjuk közzé) s Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok rövid beszéde a tanulóifjúsághoz és a tanári karhoz. A vasárnap délutáni ifjúsági ének- és zeneünnepélyről később részletes tudósítást adunk.

— **A sárospataki főiskolai igazgató-tanács** június hó 18-án Sárospatakon ülést tartott. Gyűlési tudósítás következő számunkban lesz.

— **Adomány a theol. internátusra.** *Farkasfalvi Farkas Géza* főiskolai igazgató-tanácsos 200 pengő összeget befizetett a főiskolai pénztárba a theol. internátus javára.

— **Helyreigazitás.** Megboldogult *Nagy Ferenc* volt kupai lelkész, akiről mult számunkban Halálozás cím alatt írtunk, legutóbb a *bánrévei* gyülekezet beszolgáló lelkésze volt s temetésén is a *bánrévei* gyülekezet küldöttsége jelent meg.

— **Egyházmegyei tisztségek.** Az alsózempléni egyházmegye v. tanácsbíróvá *Hubay Kálmán* volt egyhm. főjegyzőt, aljegyzővé pedig *Szabó Andor* taktakenézi és *Batta János* bodrogkeresztúri agilis, ifjú lelkészeket választotta meg.

— **Hejőpapi ünnepe.** Emlékezetes, szép nap volt a hejőpapi gyülekezet életében június 3-ika. Ezen a napon leplezte le a templom falába helyezett hősi halottak emléktábláját, melyet kegyeletes áldozattal özv. Vizsolyi Kálmánné hejőpapi lakos készíttetett. Az ünnepély középpontjában Farkas István alsóborsodi esperes, Máté 20: 20—23. v. alapján tartott hatalmas erejű igehirdetése állott. A gyermekkar és énekkarok szép énekei után, lehullott a lepel s látható lett a gyönyörű, művészies kivitelű márványtábla, mely előtt néma kegyelettel állott fel a gyülekezet s könnyes szemekkel hallgatta a 28 hősi halott nevének felolvasását, s a jobb jövőben való reménységének és hitének adott kifejezést a Magyar Hiszekegy eléneklésével. — Szavalatok, melyek között egy hadiárva leányka hulló könnyek között elmondott: Hős apám c. költeménye váltott ki nagy hatást s Marflág Lajos tanító szólóéneke után, gyönyörű selyemszalagokkal díszített koszorúkkal koszorúzták meg a táblát, az Egyház, a Község, a Ref. Leányegylet, a Ref. Ifj. Egylet, a Levente Egylet és az Énekkar. Benke József lelkész áldást kérő szavai s a gyülekezet Istent dicsőitő énekével ért végett a szép ünnepély, mely nyomokat hagyva a lelkekben s bizonyságául, hogy a magyar nép megbecsüli hősei emlékét.

— **Rövid hirek.** *A kecskeméti leányliceum* az 1928—29-ik iskolai évre az I., II. és III. osztályt nyitja meg. Beiratkozási idő: jún. 15-től júl. 5-ig. — A ref. theol. ifjúság jún. 21—23-án konferenciát tart Debrecenben. — *Kenesei Kenessy Josephine Leányinternátusa* (Budapest II. Kelcsi Károly-ut 9. sz) az intézetről jól tájékoztató füzetet adott ki. — *A szikszói ref. Nőegylet* júl. 1-én d. u. 5 órakor templomi hangversenyt rendez. Ünnepi beszédet mond *Enyedy* Andor miskolci lelkész.

HIVATALOS RÉSZ.

Értesítés. Az *abaúji* lelkésztestvéreimet hivatalosan értesítem, hogy országos zsinatunk a lelkészválasztási és belmissziói törvénytervezeteket hozzászólás és véleménynyilvánítás céljából az egyházmegyékhez tette le. Évégből felkérem lelkésztársaimat, hogy mindkét törvényjavaslatot tegyék komoly tanulmányozás tárgyává és azon lelkész urak, akikhez a törvényjavaslatok egy-egy példányát megküldöttem, írásbeli véleményüket augusztus 1-ig küldjék be az esperesi hivatalhoz. A missziói törvényjavaslatot pedig minden gyülekezet lelkésze a presbiteriumban ismertesse és annak véleményét a saját szakvéleményével, írásba foglalva, szintén augusztus 1-ig küldje az esperesi hivatalba. — Ugyancsak a zsinat rendelkezésének megfelelőleg, ismertessék a lelkész urak, presbiteri gyűlésen, Hegedűs Loránt azon inditványát, hogy „jelenlegi s ezután épitendő templomainkon a bethlehemi csillag mellett Jézus keresztjét használják a református egyházak jelvény gyanánt." A presbiteriumok ez indítványra adott véleményét is, írásba foglalva, minden lelkész augusztus 1-ig küldje be az esperesi hivatalba, hogy ezekből egy összefoglaló véleményes javaslat szerkesztetvén, augusztus hóban tartandó egyházmegyei lelkészi értekezleten tárgyalás alá vétessék s ilyen előkészítés után kerüljön az őszi egyhm.-i közgyűlés elé. A választói névjegyzéket az érdekeltek a törvényszerű határidőig küldjék be. Atyafiúi szeretettel vagyok Abaújszántón, 1928 június hó 20. *Cziáky Endre* esperes.

—

Pályázat. A tokaji kántortanítói állás nyugdíjazás folytán megüresedett. Pályázat van rá hirdetve a „Néptanitók Lapja" jövő számában. Javadalom: az egyháztól 18 értékegység, az államtól megfelelő segély. Választás július hó végén.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 26. szám Sárospatak, 1928 julius 1.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Farkas István*: Ima. — A theol. ifjúság gyakorlati munkásságáról. — *Szentmártoni Dániel*: Egyházmegyei gyűlés Felsőborsodban. (Folyt. és vége.) — *Benke József*: Az alsóborsodi egyházmegye Kálvin-Szövetségi közgyűlése. (Folyt. és vége.) — A sárospataki főiskolai igazgató-tanács ülése. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Ima.

Elmondta a 25 és 30 éves érettségi találkozón *Farkas István* ref. esperes.

Isten! Minden nemesnek, szépnek Ősoka; Atyánk!, kinek gondoskodó szerelmed csodásan ráhajol mindenre, mi teremtve van,... bűntől szabadult tiszta érzések lélekszárnyain, egy könnyeivel boldog, kicsiny sereg kopogtat itt ma Atyai szived ajtaján. Oltár ma itt, e szent falak között [illegible], csodás percek boldog remegésben tartanak, nyugtot igérő sátor gyanánt hajolnak reánk, tárva a lelkek, a szivek csordultig teli imádsággal! Te reád várnak, Neked hozsánnáznak: Szent Lélek Isten!

Világot s benne embert teremtő örök tanácsod elgondolásában úgy rendeled, hogy rakva legyen az ég s a föld hozzánk való szerelmed ezer jeleivel. Akarod: vezetve, tanítva, bátorítva, vigasztalva, a mélység és magasság titkait előttünk kitárva, hogy gondolataid megvalósítására hivott szolgálatba állittattunk mindannyian, kiket életre hívtál... s ha ottan-ottan hűtlenül elhagyjuk is utaidat... Egyetlenegyed érdeméért, a kegyelem selymes palástjával takargatod be gyermekeidet!

Légy áldott Isten!, hogy atyai szived kibeszélhetetlen szeretetét a fiak iránt a földi édes anyák szivébe irogatod szent meghagyás gyanánt.

De áldunk azért is, hogy az anyák mellett is Édesanyák, az Almamaterek szivét is úgy formálod, hogy személyválogatás nélkül tudják védeni, szeretni a földi anyák drága kincseit. S akiket egyszer ez az Anya keblére fogadott, azokat mindig, mindenünnen visszahivogatja, mindig haza várja.

Mint itt is, most is! Atyánk, az Almamater szive — mi halljuk! — ma hangosabban dobog; melegebb s forróbb a karja ölelése, mint más napokon. Ünnepel a házunk, az Édesanyánk. Rég nem látott fiúk tértek meg hozzá, haza, édes pihenőre!

Harminc s huszonöt esztendő távolából az életre vivő bölcs tanítással, jó útravalóval elbocsájtott fiúk jöttek haza ma: örülni-sírni; csalódásokat elpanaszolni, sikereikkel eldicsekedni... az Édesanya szivére hajtva fejük.

Itt zsong, itt nótázik, itt muzsikál, itt vonja be deresedő fiúk homlokát a visszasírt ifjúság, a visszahivogatott édes emlékek varázsa — boldoggá tevő szent igézettel!

Mert boldog ifjúság minden szépségével áldott volt a mi ifjúságunk, — Istenünk! Kárpátok ormáról, bodrogparti nefelejtsek felett átsuhanó szellő nekünk susogott édes meséket daliás időkről... Aranykalászú bánáti rónák, Erdély bérceiről hozzánk leszállt testvérfiúk, együtt, mind-mind boldog ölelkezéssel simultunk Anyánk kebelére! Ma minden árva, tépett ott a végeken! Ma, soksok öreg diák, kiket ide vártunk, csak könnyezve, befelé sírva — lehet itt velünk.

Uram! áldd meg őket, hogy még egyszer: Haza jöhessenek! Uram! Hadd nyiljék nekünk még egyszer a Bánát búzavirága; hadd terjessze Erdély s a fenyvesekkel áldott Kárpátfenyvesek illatát magyar templomokban!

Egyébként is megritkult a sereg! Harminc s huszonöt esztendő küzdő munkájában lankadttá lettek a lábak s keresztek terhe sokakat föld felé vonogatott. Dércsipte tavaszi virágok, vihartépte kalászok módjára, nemvárt hirtelenül sokan sírba tértek... Oh, adj nekik Uram örök nyugodalmat!

Tanítómesterek szép nagy seregéből alig nehány él már. Bízó, váró Simeonok — mind, mind — édes Istenünk! Add, hogy valóság legyen a várásuk! Boldog öregséggel áldd meg őket Istenünk!

S kik hazatérhettünk, könnyünkkel hálánkkal: őszülő fürtökkel, ifjúi álmokkal... amit kaptunk Tőled, amivel áldottál, mivel megáldtál édes Istenünk, könnyekbe fürösztve mind oda tesszük le Anyánk kebelére, s ne feddj meg érte, ha néma, szótlan zokogással csókolgatjuk kezét a jóságos Anyának!

Ne feddj meg, ha bús magyar árvaságunk fájdalma tépve szívünk... egy szó sem jön a mi ajkunkra... „csordultig van a mi szívünk, annyit érez".

Te tudod úgyis, öreg diákok itt miért imádkozunk! Hallgass meg minket Istenünk!

Aztán bocsáss el minket békével. Az Édesanyánk szívéből kapott szent tüzek vezessenek tovább éltünk útain. Légy áldott e napért, hulló könnyeinkért, hazatérésünkért, az Édesanyánkért! Amen.

A theol. ifjúság gyakorlati munkásságáról.

A pásztori munkára való készséget, az abban való jártasságot elősegítő, lelkipásztori lelkületet képző gyakorlati munka az iskolai év elején kidolgozott és a theológiai kar irányításával és jóakaratú támogatásával végrehajtott programm szerint történt.

Az igehirdetésben való előkészítés a homiletikai szemináriumi órákon történt, amelyeken hétről hétre részben kész predikációkat írt és adott elő a theol. ifjúság, részben pedig vázlatokat és elmélkedéseket. A II. évfolyam ugyanitt dolgozta ki az évközben felhasznált imádságokat.

Az igehirdetés fontosabb munkamezei voltak: 1. Az u. n. *tanya- és szórványmisszió.* a) *Györgytarlón,* az iskolai év egész folyamán vasárnap délelőtt és délután istentiszteleteket tartottak, a gyermekekkel foglalkoztak a h. h.-ók az ott lakó ref. sőt másvallású hívekkel. b) *Végardói* ref. szórványunkban az isk. év első felében vasárnap délutánonként voltak istentiszteletek az e célra átengedett gör. kath. iskolában, mindaddig, míg onnan a hajdúdorogi gör. kath, püspökség rendelkezése ki nem tiltotta a ref. hívőket. Az ottani kis ref. sziget megtartására a jövő isk. évben más megfelelő eszközök segélyével újra felvesszük a munkát. c) A *Mária-tanyán* és környékén lakó ref. hívek építésére nagyobb időközökben Máriatanyán voltak vasárnap délelőtti istentiszteletek.

2. A *vasárnap délutáni* istentiszteleteket végezték a II. és részben a III. éves hittanhallgatók.

3. A *hétköznap reggeli* istentiszteleteket saját imádságaikkal végezték a II. é. h. h.-ók.

Bibliaköri munka indult meg 1927 novemberében, 12 bibliakör diákudvarok szerint mintegy 300 diákot ölelt fel. A bibliakörvezetők közül 10 theológus, 2 gimnázista volt. A bibliakörök Jézus életével foglalkoztak, a vezetők részére hetenként külön előkészítő és megbeszélő összejövetelek voltak.

A gyülekezeti *gyermekpasztorációban* 8 theol. vett részt, akik 6—10 létszámú gyermekcsoportokat vezettek, gondozottjaikat szüleik lakásán is rendszeresen meglátogatták, ugyanők gyermek istentiszteleteket is tartottak.

Az *öregcserkészcsapat* legfőbb munkaága a keretében megszervezett, immár kétéves *kiscserkész* munka, mely evangéliumi alapon 25 kisgyermek között folyik. (Az öregcsapat neve „Timotheus", a kiscsapaté: 564. sz. „Sztáray Mihály") A csapat a tél folyamán 3 napos téli táboron volt, jún. 23 tól júl. 3-ig pedig 10 napos nyári táborra megy.

A leventeoktató tanfolyamot az év folyamán elvégezte két h. h. akik azóta levente csoportvezetői munkát végeznek.

Néhány bibliaköri összejövetel által kisérlet történt a *csendőriskola* kisszámú ref. legénységének bibliatanulmányozó munkába vonásába is.

Egyelőre még nem szervezett formában gyakorolták a *diákbetegek* látogatását.

Az *I. é. h. h.-ók* szabadidejükben 2-2 napra az egész isk. év. folyamán bejártak *a helybeli ref. lelkészi hivatalba,* hogy az adminisztrációval, hivatalos könyvek kezelésével megismerkedjenek, s a munkában való segédkezéssel a lelkészi hivatal életéről tájékozást nyerjenek.

Az okt. hótól márciusig tartó, vallásos jellegű *népművelési előadásokon* a hécei „Katona György" teremben sűrűn közreműködtek.

A theológiai kar, mint az elmúlt isk. évben, úgy ez *idei vakációra is* lekötelezte a hittanhallgatókat arra, hogy otthoni gyülekezetük lelkészi munkáiban a helybeli lelkész vezetésével résztvegyenek.

Egyházmegyei gyűlés Felsőborsodban.

(Folyt. és vége.)

Svingor Jenő belmissziói előadónk jelentéséből Közgyűlésünk megnyugvással vette tudomásúl, hogy [illegible] jeléül annak, hogy lelkészeink s tanítóink mélyen átérzik felelősségüket s komoly elköteleztetésüket az Úr szolgálatában.

Ugyancsak megnyugvásúl szolgált az is, hogy az abodi missziói egyház az országos műemlékek közé sorozott több százados templomát részint önerejéből, részint amortizációs kölcsönből még ez év folyamán átrenoválja.

Egyházmegyei gondnokunk indítványára, megalakította Közgyűlésünk a zsinatelőkészítő egyházmegyei bizottságot is, melynek elnökéül Szentmártoni Dániel, tagjaiúl pedig Bartha Gyula, Tóth János, Makláry Dezső és Fekete Pál választattak meg.

A Hubay Mihály lemondásával megüresedett egyházmegyei tanügyi-bizottsági elnökség egyhangúlag Pozsga József nagybarcai lelkészre ruháztatott, ki idáig is lelkes tagja volt a tanügyi bizottságnak.

Annak megemlítésével, hogy 4 közigazgatási és 1 fegyelmi ügy is lekötötte időnket s órákon át foglalkoztatta e. m. bíróságunkat, be is fejezhetném referádámat. De a szívem s lelkem azt sugalja nékem, hogy ne tegyem le még a tollat, hanem térjek vissza ama lényegtelennek látszó, de én szerintem egyik legszebb s a Krisztus lelkét leginkább visszatükröző határozatunkhoz, amely arra kötelezte el gyűlekezeteinket, hogy a Bethesda-Kórházat öleljék magukhoz, a Kálvineumokkal sorozzák egy sorba s mutassák meg ez áldásos intézmény iránt is áldozatos szeretetüket. S amidőn ezt

a határozatunkat felújítani bátorkodom, távolról sem kérkedésből teszem, hanem tisztán azért, hogy vajha a többi egyházmegyék is megszívlelnék és magukévá tennék ezt a kétségtelenül legszentebb célt szolgáló határozatunkat s már legközelébb hozzánk csatlakoznának avégből, hogy tőlünk telhetőleg segítsük mindannyian ezt az eléggé nem méltányolható humánus intézetet! Csak az imént tértem meg hazánk fővárosából, meggazdagodva lelkemben a II-ik országos naggyűlés szent emlékeivel. Megvallom, hogy a nyert impressziók egyik legszebbike az, mit a „Bethesda Kórházban" elraktároztam, hová — Istennek hála — nem gyógyulás, hanem csupán látogatás végett tértem be. Boldog vagyok, hogy falai között megfordúlhattam s belső berendezését, de főkép az azt betöltő lelki világot közelebbről megismerhettem. Jól esett megbizonyosodnom arról, hogy a „Bethesda Kórház" a maga szegénységében is egy igazi gazdag forrása a gyógy-balzsamoknak s akit sorsa arra kényszerít, hogy üdülés, gyógyulás végett oda menjen, annak számára nemcsak a testi gyógyulás, de a lelki felüdülés, sőt újjászületés is szinte biztosítva van. És óh, boldogságom akkor lenne teljes, ha jelen túdósításommal minél jobb szolgálatot tehetnék annak a vallásos szellemtől áthatott, derék, humánus intézetnek. Adja Isten, hogy úgy legyen!

Szentmártoni Dániel
e. m. főjegyző.

Az Alsóborsodi egyházmegye Kálvin-

(Folyt. és vége.)

Előadás után Feke Kálmán átányi tanító szóló énekével gyönyörködtette a hallgatóságot, majd vitéz Littkey György miskolci tanító tartott előadást: „Miképen kapcsolódhatik bele a tanító a K. Sz.-i munkába" címen. Előadásának folyamán a lélekben és cselekedetekben való újjászületés szükségességét fejtegette, — amely minden lelki munkának az előfeltétele, — mivel a tanítóság a mai lelkületével, gondolkozás-módjával nem kapcsolódhatik bele az Egyház nagy, lelkeket megtartó munkájába. A tanítói hivatás csak 100%-os keresztyén világnézeti alapon tölthető be. Ehez pedig új szív- és új lélekre van szükség. Az Egyházon kivűl vagy Egyház ellenére nincsen és nem lehet eredményes munkát végezni, ezért tehát, — mert a tanítóra a halhatatlan lélek és éppen ezért a legnagyobb nemzeti érték bizatott, — újjá kell születnie lélekben és cselekedetekben.

A K. Sz. vegyeskar ezután Ady—Bathó: „Az Úr érkezése" című gyönyörű énekét adta elő nagy sikerrel.

Az indítványok során megbeszélésre kerültek a következő határozati javaslatok: „Tegye kötelezővé az egyházmegye a kebelbeli egyházközségeknek a helyi K. Szövetségek megalakítását." — Ez indítvány felett élénk vita fejlődött ki, — amely akörül a kérdés körül forgott: lehet-e rendelettel kötelezni bárkit is arra, hogy lelki munkát végezzen, — s nem rejt e veszedelmet magára a Kálvin-Szövetség, — jövendő, — megmérhetetlen fontosságú munkájára nézve az, ha rendeletre megalakúl az olyan egyházközségekben is, ahol magában az egyházban még nincs meg az ébredés s nem indúlt meg a munka? Több hozzászólás után közgyűlés úgy módosította és fogadta el az inditványt, hogy egyházmegyei közgyűléshez aziránt tétesssék előterjesztés, hogy szorgalmazza az egyházközségekben a helyi Szövetségek megalakulását. Egyhangú elfogadásra talált még ezenkivül a két e. megyei közgyűlés elé terjesztendő javaslat: Hívja fel egyházmegye a Tanítóegyesületeket a K. Sz.-be való belépésre; s tegye kötelezővé az elemi iskolák III. osztályától kezdve az újszövetség beszerzését.

A gyűlés Bodnár László lelkész imádsága és Farkas István esperes zárószavai után véget ért.

Benke József

A sárospataki főiskolai igazgató-tanács ülése.

Június hó 18-án sárospataki főiskolánk igazgató-tanácsa ülést tartott. Ez az ülésezés nemcsak azért volt fontos, mert az egész iskolai év munkáját természetszerüleg számon kérte, hanem azért is, hogy nem lévén ebben az évben a szeptemberin kivül más igazgató-tanácsi ülés, óriási anyag gyűlt össze az év folyamáról elintézésre.

Sajnálattal nélkülözte az igazgató-tanács ülésén a főiskolai világi gondnokot, Dókus Gyula kir. kamarást, Zemplén vármegye nyug. alispánját, akit gyöngélkedése akadályozott a mégjelenésben s aki iránt az igazgató-tanács változatlan tisztelete és szeretete érzéseit jegyzőkönyvileg jutatta kifejezésre. Jelen voltak az igazgató-tanács ülésén: *Janka* Károly főiskolai lelkészi gondnok és *Berndth* Aladár ig. tanácsos, Zemplén vármegye alispánjának elnöklete alatt, Cziáky Endre, Juhász László, Farkas István, Pósa Péter, Enyedi Andor, Kiss Ernő lelkészi, Puky Endre, Farkasfalvi Farkas Géza világi igazgató-tanácsosok, a főiskolai igazgatók, a tanári kar és gazdasági választmány képviselői. A közoiskolai és gimn. szék ügyét Elekes Imre közigazgató, a theol. kar tárgyait dr. Rácz Lajos theol. akad. igazgató, a gazdasági választmány felterjesztéseit dr. Trócsányi József gazd. választmányi elnök referálta.

A theol. akadémián az év I. felében a görög érettségi tanjeggyel nem rendelkezők számára előkészítő tanfolyamot tartott a theol. akadémia, — amelyen dr. Gulyás József főgimn. tanár, egyetemi m. tanár tanított. A II. félévben az előkészítő tanfolyam megszünt. Nagy Béla theol. tanár, nyugalomba vonúlását az igazgató-tanács tudomásul vette s róla felterjesztést tesz az egyházkerületi közgyülés elé. Az ó szövetségi tanszékre meghirdetet pályázat alapján (két pályázó jelentkezett a helyettes-tanári állásra) az 1928—29-ik tanévre helyettes-tanárul Zsiros József ondi lelkészt alkalmazta az igazgató-tanács. A határozat megerősités végett felterjesztik a főtiszteletü egyházkerületi közgyülés elé. Örömmel vette tudomásul az igazgató-tanács a theol. kar jelentését — a theol. akad. ifjúság körében folyó gyakorlati munkáról. A jelentés lapunk hasábjain is közé adandó. (Vége köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Vitéz nagybányai Horthy István főgondnoki beiktatása.** A tiszántúli ref. egyházkerület új főgondnokának díszes méltóságába való beiktatása jún. 26-án, Debrecenben folyt le fényes ünnepség keretében, melyen ott voltak kerületünk illusztris vezetői: dr. *Révész Kálmán* püspök és *Dókus Ernő* zsinati elnök, főgondnok is.

— **A Főiskola évvégi záróünnepélye.** A hagyományos ünnepély, mely szinte egy kis antológiája az ifjúság művészi téren való ügyességének és tehetségének, jún. 17-én d. u. folyt le az imateremben az igazgatótanács tagjainak jelenlétében, lelkes közönség előtt. Műsora a következő volt: Haydn: Oxford szimfonia: Előadta az Ifj. Zenekar. 2. Bellmann—Sztojanovics: Táncdal, énekelte a gimnáziumi vegyeskar. M. Kovács Gyula: Árpád síri álma, szavalta: Hettmanek Ferenc gimn. t. Händel: Laorghetto. B. Szűcs Ferenc ének- és zenetanár zongorakíséretével hegedűn játszották Mészáros Sándor és Jeney József VIII. o. tanulók. Reményik Sándor: Kegyelem, Csipkerózsa verseit szavalta Kovács József h. h. Jakab—Révfy: Vadászdal. Énekelte a Főiskolai kórus. Vigszavalatot adott elő Horkay Barna h. h. Silcher: Búcsú az iskolától, énekelte a Gimn. vegyeskar. Farbach: Magyar egyveleg, előadta az Ifj. zenekar. *Janka* Károly lelk. gondnok rávilágító szavakkal emelte ki a művészet jelentőségét és szerepét az ifjúság számára, elismeréssel adózott [illegible] Ferenc zenetanár buzgó munkájának, melynek szép eredmanye volt az Ifj. zenekar feltámasztása.

— **Cegléd új pásztora.** Legnagyobb ref. egyházaink egyike, Cegléd 24-én hívta meg lelkészéül *Czeglédy Sándor* győri lelkészt, dunántúli egyh.-kerületi főjegyzőt, akinek univerzális munkáját a hazai theologiai körökben épúgy ismerik, mint lelkének páratlan építő erejü bizonyságtevését az ország ref. népének széles rétegei. A ceglédi egyháznak nagy nyeresége lesz a kivételes képességü lelkipásztor működése.

— **Dr. Mátyás Ernő** németországi tanulmányútja során most Berlinből Münchenbe ment át, hogy a hasznos tapasztalatok új skálájával gyarapítsa ismereteit.

— **Elekes Imre** gimn. és közigazgatónak az 1927. aug. 19-i igazgatótanácsi ülés 6 jkvi. p. értelmében megindított perében jún. 28-án hirdetett ítéletet a sátoraljaújhelyi törvényszék, mely az alperesek viszonvádját elutasítva, megállapította a sajtó útján elkövetett rágalmazásban való vétkességüket s 500 P pénzbüntetésre ítélte s a felm erült ügyvédi és bűnügyi költségek megfizetésére kötelezte őket. Az alperesek az ítéletet megfellebbezték.

— **Lapunk múlt** számában a „Vegyes Közlemények" híreinek sorrendjét félrevezetés folytán a nyomda cserélte össze.

— **Főiskolai találkozók.** Kedves hangulatú, nagyon szépen sikerült találkozó ünnepélyt tartottak főiskolánkban „öregek"-nek mondott diákjaink, akik 30 és 25 éve tettek érettségi vizsgálatot. Az ünnepély 11 órakor kezdődött. Imádságot mondott Farkas István miskolci lelkész, alsóborsodi esperes. (Találkozó társai az imádság közétételét kérték). Szép szavakkal üdvözölte a tanári kart Hubay Bertalan katonai lelkész. A főiskolai tanári kar nevében az üdvözlésekre emelkedett szavakkal felelt Elekes Imre közigazgató. A találkozók alapítványt tettek b. e. Buza János v. fögimn. tanár emlékének megörökítésére.

— **Theologiai internátusba felvételtek az 1928/29-ik iskolai évre a következő theol. akad. hallgatók:** $^3/_4$ kedvezményre: Kocsis János I., Simon Béla I. é. hh., Csathó József II. é. hh., Máthé Zoltán III. é. hh. $^1/_2$ kedvezményre: Benke Imre I., Horkay Barna I., Kiséry Béla I., Samu István I. é. hh., Faragó György II., Ferencz Lajos II., Hubay Lajos II. é. hh., Gáthy Lajos III. é. hh., Szilva Sándor II. é. hh.; $^1/_4$ kedvezményre: Botos Ferenc I. é. hh., Szabó Lajos II., Sipos István II. é. hh. és Fülöp Sándor III. é. hh.

— **A gimn. internátusba 1928/29. tanévre felvett tanulók.** Ingyenes, mint szobafelügyelő: Szaszák Bertalan VII. o. t. $^3/_4$ kedvezményesek: Majoros István VII., Hegyi József VI., Zsuffa Tibor V., Barczán Endre IV., Ablonczy Dániel, Batáry Kálmán, Gyenes István, Keresztyén László III., Ruszkay Endre II. o. t. $^1/_2$ kedvezményesek: Horkay István VI., Berzeviczy László V., Miskolczy József IV., Ablonczy György, Melegh József, Sohajda Mihály III., Fancsik András II. o. t. $^1/_4$ kedv.-Gutper Imre, Szabó Sándor, Vigváry Ferenc III., Korizs Lajos, Szaniszló András II. o. t. Egész díjasok: Keresztyén István V. o. t., Fodor Sándor IV., Kovács Pál III., Frenczel Béla II., Balla István, Szilva László I., Kirner Károly, Sárkány Béla leendő I. o. tanulók.

HIVATALOS RÉSZ.

706—1928.

Hivatalos értesítés.

Az illető lelkész urak értesítsék azokat, kiknek akár közigazgatási, akár fegyelmi *felebbezett ügyök* van, hogy az egyházkerületi bíróság ülése Miskolcon, a leánygimnázium tornatermében f. é. *július 11-én (tizenegy) délután 3 (három) órakor* kezdődik. A felek jelen lehetnek, de őket sem indítványozási, sem felszólalási jog meg nem illeti.

Miskolc, 1928 június 22.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Alsóborsodiak figyelmébe. A portóváltság címen kiutalt kis összeg az igények teljes kielégítésére elégtelen lett. Az igazságos elosztást a jelentkezők között megkészitettem. Az egyházmegyei pénztárosnál leend a kimutatás, aki minden *jelentkezett* lelkésznek, illetve egyháznak a részét az őszi járulékok javára fogja irni. Szeretettel: *Farkas István*, esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 27. szám Sárospatak, 1928 julius 8.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Janka Károly:* Fehéredő tartományok. — *Egerházy Lajos*: Családi házat a lelkészeknek. — Pataki diákok Országos Szövetsége. — A sárospataki főiskolai igazgató-tanács ülése. (Folyt. és vége.) — Vegyes közlemények.

Fehéredő tartományok.

Kétezer éves múltból, az Istenember ajakáról elhangzott ige mutat rá a fehéredő tartományok képében az aratás közelségére.

Hideg, fagyos tavaszkezdet, látszólag a fejlődést és munkát hátráltató esőzések után, küszöbön van az aratás és reményen, várakozáson felül mutatkozik az áldás.

Ez a természeti kép bontakozik ki ezúttal főiskolánk helyzetéből is.

Hátráltató körülmények — mint aminők az elégtelen eszközök, az aranydollárra szóló kölcsönnel szemben táplált jogos aggodalmak, egész a félelemig menő óvatos tervezgetések mellett is — a tartományok fehérednek, vetéseink aratásra érnek.

Mióta a kultuszminiszter Úr meglátogatta az Alma Mátert, azóta még a sarjú szálak is kalászba szöktek.

Most már attól félünk, hogy a mag tökéletes kiképződése előtt megdőlnek a túlbokrosodott vetések.

A Miniszter Úrra a látogatás alkalmával szerzett tapasztalatok, a történelmi levegő, mellyel keble megteljesedett, a milieu, melybe termékeny és merész szelleme beilleszkedett, egyenesen magával ragadó hatást tett. Elbűvölte a környezet szépsége, a nagyszerű múlt és a gondolataiban kialakuló jövő igézetes képe. A tőle megszokott nagy koncepciók itt is csirába szöktek és a látogatás, a személyes érintkezés tapasztalatait, eredményeit leszűrni hivatva volt utólagos megbeszélés idejére, azok a mi gondolatainkon és terveinken messze túlnőttek.

Egy igazi alkotó, a jelent tisztán átlátó, a messze jövőt is átfogó nagy elme elgondolásai ezek, aminőt csak diadalmas csatákat eltervelő vezéri agyak tervelnek.

A Miniszter Úr látogatásának következménye lett az a tárgyalás, mely *farkasfalvi Farkas Géza* egyházmegyei gondnok és *Bessenyei Zénó* országgyűlési képviselő urak által előkészítve június hó 26-án és 27 én folyt le a kultuszminisztériumban előbb a Petry államtitkár úr, utóbb a kultuszminiszter úr fogadótermében. Ott bontakozott ki a Miniszter Úrnak főiskolánk jövőjéhez fűzött terve a maga igazi körvonalaiban és nagyszerűségében. Ezt a tervet egyházkerületünk közönségének az egyházkerületi közgyűlés közvetlen közelségében ismernie kell.

A Miniszter Úr főiskolánkat a magyar ref. előkelő családok gyermekeinek nevelő otthonává kívánja tenni, mert — úgymond — nem tartja egészségesnek azt az állapotot, hogy vezetésre hivatott ref. családok fiaikat Kalocsán, Gödöllön, Kalksburgban neveljék, mert ez magával hozza az egyén teljes elszínteledését, holott éppen egyházi autonómiánkra utalva — elengedhetetlen követelmény, hogy ifjainkban az egyéni karakter kifejlődjék.

E célból 80 ifjú számára az angol colidge rendszer alkalmazása mellett magasabb igényeket szolgáló és kielégítő internátust kíván építtetni, hogy abban gyűjtse össze a ref. családok gyermekeinek színe-javát.

Tárcája terhére elvállalta, hogy egy általunk kijelölendő prot. neves műépítész haladéktalanúl keresse fel és tanúlmányozza az internátus szempontjából azt a két angol középiskolát, amelyeknek internátusai alkotják az angol előkelő családok középiskolai tanuló ifjainak otthonát,

Abból az alapelvből indulva ki, hogy nemzeti szempontból is óriási a jelentősége és felbecsülhetetlen az eredménye annak, ha a magyar reformátusság, a nagy angol prot. világgal való érintkezésre készűl fel, kettős tagozatú gimnáziumra (humán és reál) adna főiskolánknak engedélyt, hogy a reálgimnáziumban már a II. gimn. osztálytól kezdve a német nyelv helyett, mint főtantárgy az angol taníttassék. Négy rendelkezésére álló angol nyelvtanárt teljes állami fizetéssel rendelkezésünkre adna, közülök kettő a reálgimnáziumban angol nyelvet tanítana, kettő az internátusban az ifjak angol nyelvi gondozója volna.

Az internátus létesítésének céljaira a már nyujtott 35 éves évi 30 ezer pengőnyi annuitásos

államsegély mellé az 1929/30. költségvetési évtől kezdve újabb 30 ezer pengős annuitásos évi államsegélyt ugyancsak 35 évre szólólag biztosítana.

Eddig a Miniszter Úr tervének kibontakozó körvonala, amelyre nézve e sorok írója mély tisztelettel megjegyezte, hogy messze a mi gondolataink előtt jár a Miniszter Úr lelkének merész röpte, mert a mi lelkünket a szegénység is, a főiskola hagyománya is jobban ide rögzíti a földre, hogy a felséges cél mellett, amelynek a Miniszter Úr nagy lelke adott testet, főiskolánk ama másik célját, hogy a szegények iskolája is legyen, el ne veszítse, sőt a multaknak azt a szent hivatását, hogy a Vayak, Szemerék fiai mellett az inasok is, mint a szegények képviselői, elvégezték az iskolát: egy modern intézmény útján betöltse.

A feladat tehát a két cél összeegyeztetése úgy, amint az Alma Máter a múltban is teljesítette.

E cél számára kell tehát megnyernünk a Miniszter Urat, hogy további elhatározással egy szerényebb igényű internátus egyidejű létesítésére is adjon módot és eszközöket. Nem lehetetlenség ez. Már erre a célra az 1927/28. évi költségvetésből van 30.000 pengőnyi tőkénk, az 1928/29. évi 30.000 P.-őt ehhez hozzávéve és egy 100.000 P-ős egyszersmindenkori építési segéllyel ezt az internátust meg lehetne építeni 60 tanulóra. Ez az internátus az egyháznak tanítókat, lelkészeket, amaz világi vezéreket, mindakettő a nemzetnek testben erős, művelődésben megfinodott, jellemben kikristályosodott egyéneket adna.

Van aztán a kérdésnek további oldala, a gimn. kettős tagozata, ennek kivitele, az iskolahelyiségek, újabb tanári állások megoldásra váró kérdése, erre nézve is előzetes megállapodások létrsítése.

Magasan fennszárnyaló a Miniszter Úr lelke röpte. A Kegyelmes Isten gondolatait megvalósításra segítse!

Janka Károly
lelkészi gondnok.

Családi házat a lelkészeknek.

Amint a „Lelkészegyesület" 18. számában olvassuk, nagyjelentőségű tervvel foglalkozik az *Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat. Lakáshoz óhajtaná juttatni a nyugdíjas lelkészeket, megözvegyült papnékat.* Úgy számítja, hogy 15 éves ciklus folyamán, minden résztvevő tag, hozzájuthatna ahhoz, hogy igényének megfelelő lakást vásároljon, vagy építhessen magának. Három osztályt állapít meg. Az I. fizetne évente 220 pengőt, ami 15 év alatt 5000 pengő, a II. fizet 330 pengőt, ami 7500 pengő és a III.-ik 440 pengőt ami 10.000 pengő tőke megszerzését jelenti számára. Ez évi díjakból és a kamatokból befolyó összeg a tagoknak kölcsön adatik, úgyhogy ebből évente fokozatosan 4-10 ház építhető fel, ott és úgy, ahogy az illető akarja. Az építkezés rendjét, kisorsolás állapítja meg. Akire a sor rákerül és építtetni óhajt, (átadhatja helyét más tagnak, vagy maradhat az utolsó évre), az a választott osztályának megfelelő összeget, 6% kamattal kölcsön kapja. Az építtető által fizetendő tehát 15 éven át az évi építési díj és az építtetéstől kezdve a 6% kamat, annyi éven át, mennyi a 15-ikig hátra van s ekkor ki van fizetve a ház ára. Az p. o., akire a 15-ik évben kerülne rá az építtetési sorrend, kikapja teljes összegben az osztály szerint őt megillető 5000, 7500, vagy 10000 pengőt s az ilyen nem szorúl kölcsönre. *Telekről mindenkinek külön kell gondoskodnia.* Az akciót a Lelkészegyesület intézi, a Jóléti útján. A befolyó pénzeket valamelyik egyházkerület pénztára kezelendi. Ilyen feltételek mellett lelkész- vagy tanítói lak építése is bekapcsolható. Az, ki gondoskodni akar arról, hogy elhalálozása esetén, özvegye kézhez kapja az egész építési összeget, az elmaradható részletekért olcsó ráta élbiztosítást köthet. Ha valaki indokolt okból kilépne visszakapja pénzét. Kellő jelentkező esetén 1929-ben megindul az építkezés. Tájékoztató jelentkezés, kötelezettség nélkül, az *Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulathoz küldendő Budapest, IX., Kálvin tér 10.* Megjegyezzük, hogy a tervezet falusi építkezési viszonyokat vesz figyelembe, ahol légköbméterenként 18-20 pengőért lehet építeni s nem a mostani 4-6 szobás paróchiákra gondol, hanem arra a szomorú esetre, mikor ezt a lakást ott kell hagynia s nincs hol lehajthassa fejét.

Ha eszünkbe vesszük a 4—6 szobás lakáshoz szokott megözvegyült papnék kegyetlenül szomorú sorsát, ha arra gondolunk, hogy mi vár a nyugdíjas lelkészre, ha paróchiáját otthagyni kénytelen; ha nézzük kínos vergődését egyháznak és megrokkant lelkészének, nem tudjuk eléggé figyelmébe ajánlani minden lelkésznek, Jóléti Társulatunk ezt az életre való akcióját s legjobb lélekkel ajánljuk, hogy számot vetve mindenki a maga teherbíró helyzetével, a nyújtott előnyös feltételek mellett igyekezzék bekapcsolódni az akcióba, ha talán magát megerőltetve is, de a jövő szomorú képét tartva szem előtt.

Egerházy Lajos.

Pataki Diákok Országos Szövetsége.

Az a megható hűség és kedves szeretet, mellyel a pataki diák az ország minden más diákja fölött ragaszkodik a soha nem feledhető, drága Alma Materhez: formát is akar ölteni, szövetségbe akarja tömöríteni az összes volt pataki diákokat, lelkesülve azon a nagy eredményen is, amelyet a pataki diákok budapesti szövetsége minden különösebb formális szervezettség nélkül már eddig is felmutatott. Ennek a szövetségnek a megalakulására értekezlet gyült össze június hó 24-én Sárospatakon, hogy az előzetes tanácskozást a megalakulásra vonatkozólag lefolytassa. Megjelentek az értekezleten Kazinczy Gábor nyug. kuriai bíró Debrecen, Harsányi Gusztáv nyug. kuriai bíró Debrecen, Cziáky Endre esperes Szántó, Dr. Mitrovics Gyula egyetemi tanár Debrecen, Sebeő Gyula földbirtokos Tarcal, Nagy Ernő volt nemzetgyűlési képviselő, Dr. Kéky István ügyvéd Nyirbátor, Harsányi Gyula nyug. táblabíró, Katona

Géza m. kir. járásbíró Sárospatak, Szívós Géza ny. MÁV. titkár Sárospatak, ifj. Csajka Endre Sárospatak, Kirner Bertalan lelkész Alag, Bálint József tanár Sárospatak, Darvas Aladár ügyvéd Hajdudorog, Deme Sándor ügyvéd Nyirbátor, Farkas István esperes Miskolc, Dr. Hajdu György OFB bíró Budapest, Kiss Kornél MÁV főnök Bodrogkeresztur, Moskovits Jenő mérnök Kisvárda, Dr. Székely Gyula ügyészségi alelnök Budapest, Tomory Dezső lelkész Szabolcs, Hubay Bertalan katonai lelkész, Vitányi Bertalan ügyvéd Szerencs, Dr. Andó László MÁV felügyelő Budapest, Bálint Bertalan t. főszolgabíró Ricse, Dr. Keresztessy Ferenc ügyvéd, Máthé Miklós lelkész Perbenyik, Kovács Béla lelkész Szalonna, Dr. Philipp Ernő orvos Budapest. Jelen voltak továbbá a főiskolai tanárok.

Az értekezlet egyhangú lelkesedéssel mondotta ki, hogy a pataki diákok országos szövetségét megalakítandónak tartják. A szövetség székhelye Sárospatak. Elekes Imre közigazgató ismertette a szövetség alapszabály-tervezetét, amely élénk megbeszélésre adott alkalmat. Különösen kiemeljük e tárgyalás folyamából azt, hogy az értekezlet már most állást foglalt amellett, hogy közgyűlések Sárospatak, mint központ mellett, máshol is, főleg Budapesten tarthatók. Az értekezlet ennek a kimondásával a pataki diákok budapesti szövetségének nagy érdemeit akarta honorálni és mindenképen módot akart nyújtani arra, hogy a budapesti volt pataki diákoknak is a legközvetlenebbül legyen alkalmuk közgyűlésen való részvételre, mégha az ősi tűzhelyhez mindig nem is zarándokolhatnak el. Az alakuló közgyűlést az értekezlet az őszre tervezi, arra az időre, mikor a budapesti szövetség a hősi halált halt diákok II-ik emléktábláját leplezi le. Akkorra készítendő el az alapszabály is a bemutatott tervezet alapján. Az alapszabályelkészítéssel a főiskolai tanári kar bizatott meg. A tagsági díj évi 4 pengőben állapíttatott meg. A tanári kar kezébe tétetett le a propaganda megindítása is. Nagyszerű áldozatkészséggel Kazinczy Gábor nyug. kuriai bíró a szövetség céljára 1000 pengőt adományozott. Az értekezlet lelkes hangulatban oszlott szét, vállalva a munkát a pataki volt diákok tömörítésére, hogy a főiskola fényes, nagyszerű szellemének ápolása, a baráti, testvéri közösség ápolása áldás legyen az egyénre, a főiskolára és a magyar hazára. Lapunk a legkészségesebben ajánlja fel hasábjait a szövetség gondolatainak szolgálatára.

A sárospataki főiskolai igazgató-tanács ülése.

(Folyt. és vége.)

Kegyeletes érzések közt örökítette meg az igazgató-tanács Radácsy György és Harsányi István elhúnyt tanárok emlékezetét. Részvéttel vett tudomást özv. Fejes Istvánné. szül. Tóth Karolina elhúnytáról. Szabályzatot terjeszt az egyházkerületi közgyülés elé, a főiskolai ének- és zenetanár szolgálati viszonyának megállapítására nézve. Előterjesztéssel él egyházi főhatóságunkhoz — annak a kieszközlése céljából, hogy az ének- és zenetanárok vétessenek fel a nem állami tanárok nyugdijintézetébe. Helyeslőleg vette tudomásul, hogy a köziskolai szék a főiskolai előljárók arcképének a megfestetését kimondotta. Székfoglaló értekezést fognak tartani a már egy éve működő tanárok szeptemberben. Kéri az egyházkerülettől a tanári kar, hogy a MÁV. kedvezményes jegyek térítményi összegét az állami tisztviselők által élvezett kedvezmény mértékéig kaphassa meg. A tanári szolgálati szabályzatnak az ének-, zene- és a tornatanárra hátrányos §§-ai módosíttatnak. A főiskolai sportpálya ügyében a főiskolai előljáróság közvetlen tárgyalásokat kezd az OTT. elnökével. Tudomásul vétetett a II. félévi tápintézeti kedvezmények odaítélése. Zmeskál Zoltán adományairól, az Öreg pataki diákok alapítványáról jelentés megy az egyházkerületre. Janka Károly, Molnár János és a tiszaluci egyház könyvadománya köszönettel fogadtatott. Az elekcionális bizottság előterjesztésére az egyházkerülettől intézkedést kér az igazgató-tanács a sublegációk szabályozására. A főiskolai nagykönyvtárnál újjászervezendő a főkönyvtárnoki állás, amely régebben a magyar irodalomtörténet akad. tanszékével volt egybekötve. Kivánatos volna egy középiskolai tanári képesítésü állandó munkaerő beállítása is. Dr. Meczner Béla nyug. jogtanár jelentése az amerikai Kossuth-szobor leleplezéséről örvendetes tudomásul szolgált. Megnyugvással vette tudomásul az igazgató-tanács a tápintézeti felügyelő és a főiskolai orvos évi jelentését, kiemelve Szilágyi Benő tápintézeti felügyelő gondos, lelkiismeretes munkáját és dr. Kún Zoltán főiskolai orvos fáradságot nem ismerő tevékenységét. Testnevelési tanárul, a gimn. szék javaslata alapján, 3 pályázó közül *Szabó* Károly Lászlót alkalmazta helyettes tanárul. Hallgató Sándor és Szabó Zoltán tanároknak 200—200 pengő segélyt utalt, külföldi tanulmányútra. Egy helyettes tanári tanszékre kiíratta a pályázatot. Örömmel vette tudomásul Ady Lajos tankerületi főigazgató, miniszteri biztos és Domby László egyházkerületi tanügyi előadó látogatásáról a bemutatott jegyzőkönyveket, amelyek a gimn.-ban folyó munkáról, különösen Elekes Imre gimn. igazgató tevékenységéről, nagy elismeréssel szólnak. Elekes Imre különben az I. félévi munkáról összefoglaló jelentést is mutatott be, amelyet az igazgató-tanács helyesléssel fogadott és rendszeresitendőnek mondott ki. Párhuzamos osztály lesz a jövő évben a IV. osztály és még egy másik, melynek a létszáma azt megkivánja. Szathmáry Lajos helyettes tanárúl a következő évre is alkalmaztatik. Deák Géza betegség címén egy évi szabadságot kapott. A diáktartási engedélyek megvonhatók azon helyekről, ahol nem tudnak felügyeletet gyakorolni.

A gazd. választmány a Györgytarlói és Bálványosi birtokon folytatott házikezelésü gazdálkodásról tett megnyugtató jelentést. A gimn. internátus kölcsönügye függőben hagyatott a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel lefolytatandó tárgyalásig. Tudomásul vétetett, hogy egy miskolci ref. könyvkereskedőnek is csak teljes anyagi fedezet mellett adható könyv a főiskolától albizományba. S mihelyt a kérdéses könyvkereskedő a szükséges

fedezetet nyújtani képes, a főiskola örömmel fogadja el őt albizományosnak. Tárgyalta az igazgató-tanács az iskolaszolgák szolgálati szabályzatát és a főiskolai tisztviselők betegségi és balesetbiztosításának ügyét.

A közös gyűlés, melyet az ig. tanács és a főiskolai tanári kar együttesen tartott, tudomásúl vette, hogy a jövő iskolai évre theol. akad. és közigazgatóvá választatott Dr. Mátyás Ernő theol. akad. tanár. Felvette az eskűt a szeniorrá választott Darányi Lajos végzett theológustól; odaítélte a tápintézeti és internátusi 1928—29-ik évi jótéteményeket. *(Az I. éves theologusok tápintézeti és internátusi jótéteményei a szeptemberi ig. tanácsi ülésen állapittatnak meg.)* Felvette a P. Horváth alapítványra P. Horváth Miklós gim. tanulót (464 P). Korláth Ödönt és Molnár Pált, mint P. Horváth rokon ifjakat (232—232 P); a Morvay-alapítványra pedig Pap István maturandust és Kőmives Sándor III. oszt. tanulót. Végül meleg elismerésben részesítette Janka Károly főiskolai gondnok a tanári karnak az egész év folyamán teljes lelkiismeretességgel végzett munkáját s Dr. Rácz Lajos akad. és Elekes Imre gimn. és közigazgató igazgatói tevékenységét. Az ülés áldáskívánások közt, az elnökség éltetésével ért véget.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Bartóky József ny. államtitkárnak, neves írónak június 4-én történt halála ref. egyházunknak, amelynek egyh.-kerületi tanácsbírója is volt, nagy vesztesége. Páratlan jellegzetességű és szépségű írásainak nagy hiányát fogja érezni széles olvasótábora, meglévő munkái besorozták nevét a magyar klasszikusok pantheonjába. Igazi érték és kálvinista karakter volt, aki a református gondolatvilágot új szinekkel tudta megcsillogtatni a szépirodalomban is. Emléke legyen áldott, hatása meg nem szűnő!

— **Kérelem.** A „Kerületi Kálvin-Szövetség Szervezőbizottsága" szeretettel kéri az egyházkerületi *tanító urakat*, hogy az aratás idején szíveskedjenek az iskolakötelesekkel eszközlendő *kalászgyűjtéssel*, illetve az abból nyerendő pénzértékkel a *szervezési alapot* támogatni, melyet annakidején a Bizottság címére (Miskolc, Horváth-u 8.) szíveskedjenek beküldeni. Hittestvéri szeretettel: *vitéz Sáfrán Géza* szerv. elnök.

— **Lelkészbeiktatások.** Balajt ismertnevű költőpapja *Szigethy Ferenc* jún 11-én tartotta beköszöntőjét új gyülekezetében, Sajószentpéteren, ahol nemcsak gyülekezete, de az egész község társadalma nagy szeretettel és ünnepélyességgel fogadta. Beiktatása, amelyet *Lökös Sándor* lelkészi- és *Makláry Dezső* helybeli főszolgabíró, mint világi tanácsbírók végeztek, július 1-én ment végbe. Isten áldását kívánjuk a megszélesedett munkamező új munkására. — A nyiri-füzérkomlósi ref. egyház *Kocsis Sándor* nagyrozvágyi segédlelkészt hívta és választotta meg lelkipásztorául. Beiktatása f. hó 15-én lesz, mellyel Görgey János egyhm.-i dékán és t.-bíró bizatott meg. A kegyelem Istene vezérelje az ifjú lelkipásztort magasztos hivatásában.

— **Adományok.** Az 1918-ban érettségizettek 10 éves találkozójuk alkalmából világháborúban hősi halált halt osztálytársaik emlékének megörökítésére adtak 80 P-t. A 25 és 30 éves érettségi találkozóra összegyültek a Buza János-alapra 90, a Kérészy István-alapra 100, a Pásztor Sámuel alapra 15 P-t adományoztak. Az adakozók nemes példája és buzgó kegyelete szolgáljon példaképen.

— **Tájékoztató a theol. akadémiáról a jövő iskolai évre.** Az akadémia igazgatója dr. Mátyás Ernő. A theologiai akadémiára vonatkozó megkeresések a theologia igazgatósága címére intézendők (Sárospatak, Ref. Kollégium); a konviktusra vonatkozó megkeresések pedig ennek felügyelőjéhez: Szilágyi Benő főgimn. tanárhoz (Sárospatak, Ref. Kollégium.) A theol. akadémiára rendes hallgatóknak gimn. érettségi bizonyítvánnyal bírók vehetők fel. Aki görög nyelvet nem tanult, mindaddig, míg görög nyelvből érettségi érdemjegyet nem szerez, csak rendkívüli hallgató lehet. A görög tanjegy egy év alatt megszerzendő. A felvételt kérő folyamodványhoz melléklendők: a) érettségi bizonyítvány, b) rövid életrajz, melyben a folyamodó felemlíti eddigi esetleges részvételét az egyháztársadalmi munkákban, különösen pedig, hogy mi ösztönzi a theologiai pályára? c) folyamodó vallástanárának, illetékes lelkészének tájékoztató irásai és bizonyítványai, akik a folyamodó egyéniségét ismerik, d) testi épségét igazoló orvosi bizonyítvány, különös tekintettel a beszélőszervekre, e) zenei hallást igazoló bizonyítvány. Ez okmányokkal felszerelt kérvények aug. 20-ig nyújtandók be. A II—IV. évfolyamokra beiratkozók kötelesek lelkészök bizonyítványával igazolni, hogy gyülekezetük egyházi munkáiban az aratási szünidő alatt segédkeztek. Az 1928—29. isk. év szept. 1-én kezdődik. A felvételek, beiratások szept. 10-ig tartanak; szept. 8—9-én lesznek a leckekönyvaláírások, szept. 10-én a tanév ünnepélyes megnyitása, szept. 11-én az előadások megkezdődnek. A javító- és pótkollokviumok ideje szept. 1—4; (folyamodványok az elmaradt kollokviumok letételéért aug. 20 ig nyújtandók be.) Az írásbeli alapvizsga ideje szept. 5, a szóbelié szept. 6—7; írásbeli vizsgálat az I. lelk. képesítő vizsgálatot tevők részére szept. 24-én, szóbeli szept. 25, 26-án; II. lelk. képesítő vizsgálatot tevők részére szept. 26-án irásbeli, 27-én szóbeli vizsgálat. A beiratási díj egyszersmindenkorra: 6 P. Tandíj egész évre 24 P. Minden h. h. fizeti az állami nyugdíjjárulékot, melynek egész évi összege 28 P. Egyleti díjak: Betegsegélyző Egyletbe 6 P, Irjúsági Egyletbe 2 P, Ifj. Olvasó Egyletbe 4 P. Internátusi díj 80 P. A folyamodványok jótéteményekért, melyek a nagytiszt. és tek. Igazgató-tanácshoz intézendők, aug. 20-ig adandók be a theol. igazgatói hivatalba.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 28. szám Sárospatak, 1928 július 14.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. Püspöki jelentés 1928. — *M. J.*: Egyházkerületi közgyűlés. — *M. J.*: Főiskolai rk. igazgató-tanácsi ülés. *y r*: Régi és új jelszavak. — *Kérészy István*: Alsóborsodi ref. lelkészek értekezlete. — *Dr. H. Kiss Géza*: Harsányi István jellemképe. (Folyt. köv.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Püspöki jelentés.

1928.

Az 1927/8. egyházi évnek legkimagaslóbb mozzanata a IV. budapesti zsinat május 8 án megnyilt első ülésszaka volt, melyet a világi elnök, Dókus Ernő főgondnok úr nyitott meg. Isten kegyelméből mind a négy budapesti zsinaton részt vehettem, ennélfogva teljesen illetékes vagyok elmondani, hogy szélesebb látkörű, mélyebben szántó, gazdagabb tartalmu megnyitó beszéd nem hangzott el az előző három zsinaton az elnöki székből. Adjunk hálát a jó Istennek, hogy ezt a zsinati elnököt első sorban nekünk adta és mi adhattuk őt csonka országunk egyetemes zsinatának. Kérjük egyuttal a Mindenhatót, hogy főgondnok úr őméltóságát egyházkerületünk és közegyházunk javára lelki-testi ereje teljességében még igen sokáig tartsa meg.

A zsinat első ülés-szakának hamar határt szabott az Úr menybemenetelének ünnepe. De a 9 ülésnap alatt fokozott munkával elvégeztük a ránk bizottakat. Az egyházi törvénykezésről s a köznevelés és oktatásról szóló V. és VI. törvénycikkeket a mai viszonyoknak és szükségleteknek megfelelőleg átdolgoztuk, előbbit az egyházi fegyelem gyakorlására vonatkozó fontos szakaszokkal kibővítettük.

Másik nagy mozzanat volt a Budapesten folyó év junius 2. és 3. napjain tartott második református nagygyűlés. A „Hit és Szolgálat" vezető emberei által szervezett eme nagy református manifesztáció minden tekintetben fényesen sikerült. A hitbuzgóságát és erejét tanusító, több mint 10.000 főt számláló református sereg, mely ez alkalommal a fővárosban egybegyűlt s a nagygyűlésen elhangzott értékes beszédek és előadások egyaránt biztató jelek és értékes útmutatások úgy a jelenre, mint a jövőre nézve.

A református öntudat ébrentartására és erősítésére állandóan nagy szükség van, mert sötét pontok jelentkeznek a láthatáron, amelyet most nem akarok részletezni, csak egyszerüen felhívom rájok a figyelmet.

Nem országos, de egyházkerületünkre és főiskolánkra nézve nevezetes mozzanat volt, hogy gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter úr meglátogatta a sárospataki főiskolát. Első eset, hogy a magyar kultuszminiszter Sárospatakon megfordult. A jelenvoltak sok szép reményt fűznek a magyar kultura legfőbb vezetőjének e látogatásához. Adja Isten, hogy e remények beteljesüljenek.

A sárospataki állami tanítóképezde átvétele még most sem juthatott teljességre. A theologiai és középiskolai internátusi épületek ügye most van kialakulóban. A miskolci egyház körében is megindult a mozgalom egy gimnáziumi internátus létesítése ügyében.

Ami most már közelebbről az egyházi életet illeti, elmondhatom, hogy az általános kép örvendetes, aminek jelentős segítője a gyülekezeti lapok kiadása, amint az Miskolc és Putnok után Sátoraljaújhelyen és Diósgyőrön történik. A belmissziói tevékenység mindjobban terjed. A hivek templom látogatása és úrvacsorázása a legtöbb helyen örvendetes. Az úrvacsorázók összes száma 291.679 volt. A Kálvin-Szövetség is mind szélesebb körben hatja át az egyházi életet. A mindinkább nehezedő anyagi viszonyok között az egyház javára tett adományok összege nem csökkent, de tetemesen emelkedett.

Az államsegélyek a mult évben is megtartották a növekvő tendenciát, de még mindig távol vagyunk jogos igényeink teljes kielégítésétől. Egyetemes konventünk éber figyelemmel kiséri e kérdést is s nem szűnik meg újabb és újabb felterjesztésekkel keresni meg az államkormányt. Őszintén be kell vallanunk, hogy a nehéz anyagi viszonyok között is a kormány segitsége több téren elismerésre méltó; például templom és iskolaépitésre és lelkészek rendkivüli segélyére a most zárult egyházi évben 256.180 pengő érkezett, a tavalyi összegnek több mint ötszöröse. E segélyek közül kiemelkedik az egri egyháznak templom-

építésre adott 80.000 pengő, mely azonban több évi részletben lesz folyósítva s a fenti segélyösszegben csak az eddig tényleg kifizetett 20.000 pengő szerepel. Azonban még sok bajt okoz az iskolafentartó egyházaknak a magas tanítói nyugdíjjárulék, melyet legjobb lenne mindenütt a községekre áthárítani.

Az esperesi jelentések alapján a következőkben adhatok számot egyházkerületünk 1927. évi anyagi állapotáról. (Az első oszlop az 1927., a második az 1926. évi eredmény.)

Adakozás	227.256·80 P.	98.628·74 P.
Építkezés	539.506·71 P.	422.631·38 P.

Az adakozás összege 128.000 P-vel, az építkezéseké 117.000 P-vel több, mint az 1926. évben.

Bevétel	1.682.221 P.	1,397.400 P.
Kiadás	1,614.539 P.	1,350.608 P.
Maradvány	67.682 P.	50.792 P.

Tehát itt is örvendetes a haladás.

Az egyházközségi vagyonleltárak összesítése 1927 december 31-én a következő eredményeket adja:

Épületek	28,460.926	pengő	20 fillér
Földek	10.921.259	„	37 „
Ingóságok	1,927.190	„	37 „
Tőkék és alapok	180.923	„	98 „
Alapítványok	55.598	„	68 „
Hasznos jogok	96.123	„	34 „
Összes vagyon	41,641.932	pengő	94 fillér
Teher	356.031	„	32 „
Tiszta vagyon	41,235.901	pengő	62 fillér.

Több egyházközségben takarékmagtár is áll fenn, melyek összes értékét azonban nem adhatom, mert egy egyházmegye ürmértékben, négy pedig súlymértékben adta az összegezést. Célszerű lesz ezentúl a takarékmagtárak tartalmát súlymértékben írni össze.

A népmozgalmi adatok a következők:

Lélekszám	192.967	191,410	+1557
Született	5.399	5.773	— 374
Törvényes	5.135	5 437	— 302
Törvénytelen	264	336	— 72
Meghalt	3.805	3.088	+ 717
Tiszta házasság	1.219	1.227	— 8
Vegyes házasság	407	497	— 0
Reversális javunkra	232	253	— 21
„ kárunkra	130	145	— 15
Áttért hozzánk	162	141	+ 21
Kitért tőlünk	115	153	— 38
Konfirmált	3.112	3.599	— 497

A lélekszám örvendetesen emelkedett, a születések száma azonban aggasztóan csökkent, a halottak száma 717-el több, mint az előző évben. A házasságok száma majdnem ugyanannyi, mint azelőtt, a vegyes házasságok arányszáma nem növekedett. A reversálisoknál 102-vel vagyunk előnyben, az át- és kitéréseknél 57-el. A konfirmáltak száma 497-el csökkent, aminek oka a háborus évek kevesebb születési száma.

Theologiai akadémiánkban a növendékek száma 72, amely szám teljesen kielégítené egyházkerületünk szükségletét, ha a végzett theologusok egy része a megszállt területekre nem gravitálna. Igy a szeptemberben első vizsgálatot teendő végzettek közül csak a fele marad meg egyházkerületünkben.

Három főgimnáziumunkban az érettségi vizsgálatok meg voltak, Farkas István, dr. gróf Haller József és dr. Rácz Lajos urak elnöklete alatt; kormányképviselők: Zehery Lajos, Borsos Károly és Dr. Nagy József urak voltak. A miskolci leánygimnázium érettségit tett 28 növendéke közül 10 jeles, 12 jó, 6 egyszerü fokozatot érdemelt ki. Valóban ritka, sőt mondhatnám példátlan fényes eredmény, melyhez úgy a tanári karnak, mint a növendékeknek szívből gratulálunk.

Miskolci két főgimnáziumunk most, az iskolai év végén Domby László és Csorba György igazgatók s Vértessy Sándor tanár 30 éves, Kosztolányi Zoltán és Porcs Kálmán tanárok 25 éves jubileumát ünnepelte. Az öt érdemes tanférfiut méltán megillette a meleg ünneplés, melyhez egyházkerületünk is a maga elismerésével és jókívánataival igen szivesen csatlakozik. Itt látom helyét megemlíteni, hogy Csorba György igazgatónak egy, külföldön is feltünést keltett földrajz-csillagászati találmánya van, mely jelenleg a vallás- és közokt. miniszteriumtól a müegyetemnek van véleményezés végett kiadva.

A lelkészek és tanárok irodalmi téren az idén is szép munkálkodást fejtettek ki, valamint a külföldön tanulmányozó theologusok száma is növekedett. Mátyás Ernő és Szabó Zoltán theologiai tanárok külföldi tanulmányuton vannak, Szabó Dániel hejőcsabai lelkész közel egy évet Skóciában és Angliában töltött. Komjáthy Aladár ózdi lelkész államtudományi doktorságot szerzett.

A püspöki iroda ügyforgalma a következő: Kibocsátottam 25 körlevelet, iktatókönyvem 1395 számot tartalmaz, a hivatalos levelek száma 1288. Az egyházkerületi Névkönyv a mult ősszel Illyés Bertalan titkár szerkesztésében megjelent és közkézen forog.

Végül kegyelettel emlékezem meg egyházkerületünk halottairól. Nagy halottaink közül Radácsi György és Harsányi István sirjára Főgondnok úr Őméltósága megnyitó beszédében helyezett egy-egy ciprus-ágat. Lelkésztársaink közül igen sürü rendet vágott a halál kaszája. Apostol Bertalan, Csiszár Béla, Fekete Gyula, Halászy József, László Sándor, Nagy Ferenc lelkésztársaink hagyták itt a földi életet, közülök Apostol Bertalan és László Sándor a költészet terén is szép nevet szereztek. Most már elpattant lantjok hurja, elhangzott a dal. A többiek is a nekik adott talentumok szerint munkálkodtak az Úr szőlőjében. A pásztorok fejedelme fogadja őket kifogyhatatlan kegyelmével.

Pap-Szász Lajos alsóborsodi tanácsbiró, kinek nyájas arca, kedves modora, lelkes buzgósága soká megmarad emlékezetünkben, valamint Homoky György tállyai derék főgondnok szintén veszteséget jelentenek egyházi életünkre nézve. Buday

Elemér, Galgóczy Béla és Pálur Mihály jeles tanítók szintén megnyugodtak fáradalmaiktól. Legyen csendes mindnyájoknak nyugodalma!

Ezzel jelentésemet befejezvén, ajánlom magamat továbbra is a Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés eddig tapasztalt jóindulatába.

Egyházkerületi közgyűlés.

Tiszáninneni egyházkerületünk julius hó 11-én Miskolcon tartotta u. n. tavaszi közgyűlését *Dr. Révész Kálmán* püspök és *Dókus Ernő* egyházkerületi főgondnok kettős elnöklete mellett. A gyűlés alkotó tagjai ugyan határozatképes számban jelentek meg, de különösen a közönség kis számán észrevehető volt, hogy beállt a nyár s csökkenőben van még az egyházkerületi közgyűlés iránt is az érdeklődés.

A közgyűlés reggel 9 órakor vette kezdetét Dr. Révész Kálmán püspöknek a szentháromság egy örök Isten megvilágosító és megszentelő lelkének áldott segedelmeért könyörgő imádságával. Megnyitó beszédet, amely áttekintette az egyházkerület és az egyetemes ref. egyház lefolyt nagy eseményeit s megérintette közeli tennivalóinkat, Dókus Ernő főgondnok tartott, amely egész terjedelmében jegyzőkönyvbe iktattatik s lapunkban is megjelen. A megalakulás és a távollévők számbavétele után a szavazatbontó bizottság jegyzőkönyvileg jelentette, hogy egyházközségeink bizalma világi tanácsbíróvá *Bernáth Aladárt*, Zemplén vármegye alispánját, főiskolai igazgató tanácsost választotta. Élénk óváció mellett vette tudomásul a közgyűlés a választás eredményét. Bernáth Aladár tanácsbíró erre a közgyűlés szine előtt az esküt letette s Dókus elnök üdvözlő szavai után keresetlen, de megkapó szavakkal köszönte meg Bernáth alispán az egyházkerület községeinek bizalmát. Joggal mutatott rá, hogy az egyházkerület tanácsbíráinak sorában ugyan új ember, de nem új az egyház szolgálatában. A felsőzempléni egyházmegyében több évtizedes szolgálata alatt a tisztségek egész sorát töltötte be, majd főiskolai igazgató-tanácsos, konventi póttag és zsinati képviselő lett. Mostani új megbízatásáért köszönetet mond és buzgó munkássággal óhajtja a bizalmat viszonozni.

A gyűlés középpontját a nagy figyelemmel hallgatott püspöki jelentés képezte (l. lapunk vezető helyén), amelyért Dókus főgondnok mondott a közgyűlés nevében köszönetet a kötelességeit friss energiával végző püspök úrnak. A püspöki jelentés kapcsán Janka Károly főjegyző terjesztette elő határozati javaslatait.

Meleg üdvözlésben részesítette a közgyűlés Csorba György miskolci gimn., Domby László miskolci leánygimn. igazgatókat, Vértessy Sándor, Dr. Kosztolányi Zoltán és Dr. Porcs Kálmán miskolci gimn. tanárokat szolgálatuk 30, ill. 25-ik évfordulója alkalmából, mint olyanokat is, akik nemcsak a tanterem bezárt falai közt, hanem az egyházi és társadalmi élet terén is értékes szolgálatokat teljesítettek. Külön jegyzőkönyvi pontban üdvözölte Dr. Kun Zoltán sárospataki főiskolai orvost születése 80-ik és főiskolai szolgálata 55-ik évfordulója alkalmából. Fájó érzések közt vette tudomásul az egyházkerület, hogy betegsége miatt 1928 márc. 1-től kezdődőleg nyugalomba vonult Nagy Béla theol. tanár. Az ő érdemei szintén jegyzőkönyvileg örökittettek meg. Az egyházkerület meleg szivvel kivánja egészsége megerősödését a közszolgálatból oly hamar kiváló Nagy Bélának. Az ő széleskörü tudására, szárnyaló lelkesedésére még nagy szüksége lett volna főiskolánknak és egyházkerületünknek. Tanszékének betöltése nagy gondot okoz. Hiszen elengedhetetlenül szükséges volna, hogy az a modern építő theologiai irány, amely felé olyan örvendetes fordulatot tett sárospataki theologiánk, a mai egyházi és vallási megujhodásnak megfelelő —, kiforrott erejü képviselőt tudna a dogmatikai tanszékbe ültetni. Olyan valakit, akit irányára nézve Dr. Ravasz László „*Pál Athénben*“ c. tanulmányában (l. Budapesti Szemle) — paradox kitétellel: *modern orthodox kálvinistának* nevez. Olyan valaki ez, aki az Igén nő fel, abban lélekzik és él; — a vallás legtökéletesebb fokát a kálvinizmusban találta meg és aki képes a mai kor gondolatirányzatait a legmélyebb gyökérszáláig visszavezetni és tudatosítani hitének tartalmát. Erre a munkára nem képesít a könnyed ifjúi lelkesedés, se a széleskörű adattudás, a szorgalom bármilyen brilliáns jelentkezése. Ide értékes, mély személyiség, megszentelődött és kipróbált életirány, nagy elméleti előiskolázottság, hitvalló erő kell és a vélemények szele által ide-oda nem hajtogatható szaktudás. Nem habozunk kijelenteni, hogy zavar és ingadozás állhat be theol. akadémiánk összhatásában, ha a dogmatika, mint a theol. gondolkozásmód tekintetében iránytadó tanszék nem szerencsésen töltetnék be. Sikerült theol. akadémiánkat beállítani tudományos, vallási és gyakorlati képzés tekintetében a többi theol. főiskoláinkat is átható lélek szolgálatába. Sajátosságunk lehető megtartásával a Lélek ugyanazon megszentelő erejét sugároztattuk és óhajtjuk sugároztatni. De mi lesz, ha bátortalan, kezdő, ingadozó, kiforratlan lesz a mi szavunk, a mi hangunk akkor, amikor a theol. főiskolákon kell a legmagasabbra lobogni a vallási megujhodás tüzének és itt kell kikristályosodni a jövendő igehirdető gondolkozásmódjának is. Egy meghivás meghiusulta után is, amennyiben Dr. Vass Vince pápai theol. tanár a dogmatikai tanszékre a meghívást nem fogadta el, — az igazgató-tanács a tanszékre meghirdette a pályázatot, de valóban semmi okunk nincs arra, hogy a tanszék betöltése tekintetében felismert elvi követelésünkből bármit is engedjünk. Itt igenis theol. akadémiánk egyik életkérdéséről van szó. Nem hivatalnokok, hanem Istentől elhívott és szent Lelke által megszentelt tanárok kellenek. Mi nem elégedhetünk meg azzal, hogy csak be legyen esetlegesen ez a tanszék töltve, hanem a betöltője hordozza alázatosan azt a szent misszíót, amiért Isten éppen Sárospatakon tart fenn theologiát. Mily féltékeny szeretettel csügg egyházkerületünk főiskoláján s milyen lépéseket tett, amikor aggodalmai támadtak aziránt, hogy hű szolgálata folyik-e itt az Ő lelkének! Egyházkerüle-

tünk lelkiismereti ügye lesz a dogmatikai tanszék betöltése. Az aggasztó körülmények közt — nem vagyunk se némák, se vakok. A felelősség tudatától ösztönözve szólunk. A mi főiskolánknak nagy missziója van s most e misszió szolgálatának életéről van szó.

Az összes közgyűlési ügyeket nem is tudjuk felsorolni. Nagyszámúak voltak. Domby László főjegyző a konventről Janka főjegyzővel együtt 45 ügyet referált. A sárospataki főiskolai igazgató tanács is egész sor ügyben tett felterjesztést. Kiemeljük dr. Gulyás József h. főkönyvtárnokká választását, Zsiros József helyettestanári (ószöv. tanszék) megbizatását, a Pataki Öreg Diákok alapítványának (1000 Pengő) tudomásul vételét, a főiskolai lakásválasztástmegszorító rendelkezés további fenntartását, a legáció és sublegáció specifikálásának újbóli eltiltását stb. Két nagy jelentőségű ügy került aztán tárgyalásra. Az egyik a tanítóképző átvétele, a másik a főiskolai internátusok ügye. Messze tőlünk ugyan már azt gondolják, hogy annyi felbuzdulás, kezdés, tárgyalás és tanácskozás után, ezek már meg vannak Sárospatakon. Azonban, mi boldogok leszünk, ha a reménységünk ezután is beteljesül. A képezde átvétele biztosítva lesz, ha az állam a 10.000 pengőnyi dologi hozzájárulást 30.000 P-re emeli fel. Felemelő volt látni, hogy espereseink Farkas István esperessel az élükön megindító nyilatkozatokban juttatták kifejezésre, hogy egyházmegyéik nevében vállalják a gyülekezetekre eső terhet, még ha az nagy áldozatokat jelent is, csak a tanítóképző áldásaiban részesüljön egyházkerületünk. Valóban tragikus a mi erőfeszítésünk ez intézeti ág után, amely egykor a miénk volt és amelynek visszaadását a jogakadémia megszüntekor magas igéretek biztosítgatták.

Az internátusok ügyét gr. Klebelsberg Kunó miniszter úr őnagyméltóságának érdeklődése lendítette fel. Ő egyenesen a legelőkelőbb családok otthonává akarja azt internátust tenni. Ez a mi álmainknak a koronája. De a mindennapi kenyér, amire itt szükségünk van, az internátusnak az a typusa, amely mellett egyházkerületünk már állást foglalt. Ez a demokratikus jellegű internátus. Minél több diáknak minél jobb elhelyezést adni. Ha ezen tul és ezen felül, a mi kicsinyeink igényeinek kielégítésén tul, ami a magyar nemzet kötelessége az ő hű és nagy terheket hordó fiaival szemben, itt a legmagasabb igényeket kielégítő otthon is felépül, akkor a történelem kerekeinek lendítésébe providenciális kézzel nyul be Klebelsberg miniszter s örök hála fogja illetni nevét, mert egy felmérhetetlen nagy értéket emelt be a nemzet örökélete szolgálatába. *M. J.*

Főiskolai rk. igazgató-tanácsi ülés.

A sárospataki főiskola igazgató-tanácsa július hó 10-én kénytelen volt az egyházkerületi közgyűlés előtt Miskolcon rendkívüli ülést tartani. Az ülés tartását a jún. hó 18-iki ülés mondotta ki, — egy ügynek az elintézése végett. Mivel azonban időközben az ügyek felszaporodtak, különösen a tárgyalás folytán, amelyet a főiskola előljárósága nevében Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok, Farkasfalvi Farkas Géza országgyűlési képviselő és Dr. Trócsányi József gazd. választmányi elnök, igazgató-tanácsosok folytattak június hó 27-én gr. Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszterrel, szükséges volt a tanácskozás gazdag anyaga miatt júl. 10-re tenni át az ig. tanács ülését. Itt jelentést tettt Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok arról, hogy amennyiben Dr. Vass Vince a rendszeres theol. tanszékre a meghívást nem fogadta el, a továbbiakra theol. kar véleménye kérendő ki. A theol. kar véleménye szerint a tanszékre a pályázat kihirdetendő. Ezt a javaslatot az ig. tanács elfogadta. A rajztanári tanszékre az 1928—29 ik tanévre, Deák Géza rajztanár betegszabadsága idejére, kifejezetten egy tanévre, Bálint József képesített rajztanár, festőművész, b. e. Bálint Dezső fia, főiskolánknak volt növendéke választatott meg. Rajta kívül még egy pályázó volt, Imreh Zsigmond, aki a jelen iskolai évben szerzett oklevelet. Elekes Imre közigazgató előterjesztette, hogy Belitska Sándor varsói m. kir. követ és meghatalmazott miniszter 1928 jún. hó 26-án kelt levelében a lengyel kormány és a krakói Tudományos Akadémia nevében azzal a kéréssel fordult a főiskola igazgatóságához, hogy az engedje meg a lengyel bibliának Budapestre szállítását, mivel az ottani M. Nemzeti Múzeumban, vagy az Egyetemi Könyvtárban megfelelő fotografus által le akarják fényképezni, hogy facsimilés kiadást rendezhessenek belőle. Az igazgató tanács nagy készséggel hajlandó a terv megvalósítását előmozdítani, de nincs abban a helyzetben, hogy a lengyel bibliának Sárospatakról való elszállításába beleegyezhessen. A fényképezéshez Sárospatakon készséggel hozzájárul. A gimn. szék előterjesztésben kérte annak a kimondását, hogy a beiratkozások a hazai középiskolák mintájára Sárospatakon, a gimnáziumban, mindenkor az iskolai év végén történjenek a beiratási és nyugdíjjáruléki díjak egyidejü befizetése mellett. E rendelkezés az **1929/30**-iki iskolai évre való beiratkozásnál veszi kezdetét **1929 júliusában**. A befizetett díjak vissza nem fizethetők az esetben sem, ha a beiratkozott tanulók közben más iskolában óhajtanák folytatni tanulmányaikat. A június 27-iki tárgyalásról, amely a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban folyt le, az egyházkerületi közgyűlési tudósításban van szó. *M. J.*

Régi és új jelszavak.

Bodreró olasz nagykövet a múlt ősszel, Budapesten előadást tartott, amelyben a lapok híradása szerint azt fejtegette, hogy a múlt század politikai mozgalmainak hires jelszavai: a szabadság, egyenlőség, testvériségé elkoptak, lejárták magukat s azoknak a helyébe a fasizmus nagy politikai mozgalma új, a mai idők szükségleteinek jobban megfelelő jelszavakat írt a zászlajára. Ezek az új jelszavak: felelősség, tekintély és fegyelem.

Én akkoriban elgondolkoztam e jelszó-csere fölött és úgy éreztem, hogy azt korunk viszonyai

általában indokolttá teszik. Talán nem épen úgy, hogy a régi szent jelszavakat egészen félredobjuk; hanem hogy azok mellett, azok egészséges fékje és visszahatása gyanánt alkalmazzuk, érvényesítsük az újakat is. Száz év előtt szét kellett bontani, el kellett omlasztani idők folytán megmerevült zsarnokságokat s ez nem mehetett volna egyenlőségre, szabadságra, testvériségre való törekvés nélkül. Ma ellenben fel kell építeni a háború alatt szétmállott nemzeti, faji, állami egységeket; ehez az építő munkához megint nélkülözhetetlen a facizmus által hangoztatott és alkalmazott hármas kellék: a felelősség, tekintély, fegyelem.

De a világért sem politikai fejtegetésekbe akarok én e jelszó-csere kapcsán bocsátkozni, hanem az ebben rejlő tanúlságot szeretném a mi egyházi életünkre alkalmazni és levonni.

A mi egyházi életünknek is hármas jelszava volt a múltban, s jórészt az még a jelenben is: szabadság, egyenlőség, testvériség. Volt és van is szabadságunk annyi, hogy minden lelkész, tanító, presbiter, egyháztag azt hiheti és cselekedheti, amit épen akar; vagy ha semmit sem akar hinni és cselekedni, akkor úgy is békében meglehet. Ugyanilyen szabadságuk van az egyes egyházközségeknek. Mindenik úgy rendezi az adókivetését, istentiszteleti rendtartását, konfirmációját, egyházfegyelmét, ahogy neki tetszik. Úgy, hogy ha még soká élünk ebben a nagy szabadságban: az egyéni és helyi akciók pazar változatossága fog mindenütt gyönyörködtetni, ha ugyan lesz ebben valami nagy gyönyörűség. Van közöttünk meglehetős nagy egyenlőség is. Két idevaló ifjú theologus az én segédlelkész-társamat nagytiszteletű úrnak titulálta. Már ehez igazán csak az hiányzik, hogy a theologusok meg főtiszteletű címet kapjanak. Panaszok vannak, hogy sok tanító szinte többre tartja magát a lelkipásztoránál s nem érez és nem mutat vele szemben semmi tiszteletet. De így vannak sok helyen a hivek is a belhivatalnokokkal. Én még 1923-ban az egyik zempléni gyülekezetben a lelkész fizetéséről tárgyaltam. Kisült, hogy a lelkésznek összevissza 24 hold föld művelhetéséből áll az évi javadalma. Mikor feltettem a kérdést a presbitériumban, hogy elégnek tartják-é ezt a fizetést a lelkészük számára; nagy hallgatás után kibökte az egyik presbiter, hogy „elég"-nek. Elég ez, az, mondja, hiszen nekem sincs több. A nagy egyenlőség persze elmosta benne azt a tudatot, hogy az a lelkész az övénél összehasonlíthatatlanul magasabb képesítéssel rendelkezik, de egyúttal magasabb és legalább néminemű anyagi gondtalanságot kívánó munkakört, hivatást is tölt be. De lehet beszélni nálunk testvériségről is; ha nem is abban az értelemben, amiben kívánatos volna. Mert hányszor áldozunk fel egymás érdekeinek szolgálatában, egymás hiúságának legyezgetésében vagy kímélésében, egymás baráti tisztáramosásában nagy és szent érdekeket; hányszor lett emberi, baráti, rokoni, családi dologgá közöttünk az, aminek Isten dolgának kellene lenni.

Ellenben hiányzanak egyházi életünkből azok a vonások, erények; amiket a fasiszta jelszavak hangoztatnak. A felelősség a lelkekért, amelyek elerőtlenednek és tönkre mennek, mert nem kapják meg a kellő vezetést és táplálást, a szeretetteljes és szakavatott gondozást; a nyájakért, gyülekezetekért, amelyek szétzüllenek és ragadozó farkasok prédái lesznek a pásztor hiánya, vagy a hűtlen és rossz pásztor miatt; az iskolákért, amelyekből kihalt a hivő reformált keresztyénség egyéniségformáló szelleme, vagy amelyek elsorvadnak a hitében megsorvadt nemzedék kezén; a feladott, vagy elveszített poziciókért, az elszalasztott alkalmakért, a ki nem használt lehetőségekért; egész elhanyatlásunkért, fénylő múltunk után borulatos jövendőnkért. Hiányzik a tekintély. Elsősorban az élő Isten; a főpap, főpróféta és király Jézus, azután az egyház, majd a választott egyházi előljárók, s utóljára, de nem utolsó sorban az elveink, a hagyományaink, a hitcikkelyeink tekintélye. Elhatalmasodott a káromkodás; dölyfösködik a vállveregető protekció; tombol az egyén, az élet, az erkölcs szabadossága; nincs kényszerítő ereje sem az isteni, sem az emberi törvényeknek, végzéseknek, intézkedéseknek. És hiányzik a fegyelem. Ha valamelyik lelkész gyakorolni akarná, beleütközik a saját presbitériumába; különösen ha sógorokról és komákról van szó, ha gyülekezet akarja gyakorolni, nem kapja meg ehez a felsőbb támogatást, mert egyetemesebb hatóságainknak nincsenek szentesített fegyelmi törvényei. Gyűléseken, értekezleteken, kérdőíveknél, hivatalos beadványoknál a nemtörődésnek, a kötelezettségek semmibevételének, a komoly és kellemetlen dolgok alóli kibúvásnak a teljes anarchiának szinte hajmeresztő esetei fordulnak elő.

Áldottak legyenek az ősök, hogy nekünk szabadságot, egyenlőséget és testvériséget szereztek és hagytak; de áldottak lesznek azok is, akik erősen szertehullott egyházi életünkbe rendező elvnek, építő erőnek beviszik, beállítják a szent és komoly felelősség, az igaz tekintély, a köteles fegyelem örökké érvényes, de ma mégis különösen időszerű szempontjait. *y r.*

Alsóborsodi ref. lelkészek értekezlete.

Az alsóborsodi lelkészek jún. 4-én majdnem teljes számban gyültek össze a szíves vendégszeretetéről híres Mezőkeresztesen, hol az Isten iránti hála elsőben is az Ur hajlékába késztette a lelkeket, melyeket dr. H. Kiss Géza szívből fakadó imája s a lelkipásztori elhivatásról, türelemről, az Isten elhivatása szerinti magasztos kötelességekről szépen felépített bibliamagyarázata gazdagította.

Ferenczy Dániel („Bús magyarok imádkoznak") megkapó szóló éneke után Pósa Péter ért. elnök mondott megnyitó beszédet, alázatos szívvel köszönve meg a gondviselő Atya hozzánk való jóságát, kegyeletes szavakkal megemlékezve az elhunyt lelkésztestvérekről s reá mutatva egyházi életünk minden fontos kérdésére; de különösen a megindítandó napilap ügyét ajánlva lelkésztestvérei jóakaratú támogatásába, melynek révén történelmi korszak munkásai lehetünk. Istentől való megbizatásunk is elkötelez erre, mert bár mindenkitől szabadok vagyunk, de elhivatásunkból kifo-

lyólag, mindenkinek a szolgái tartozunk lenni s így anyagi és szellemi tehetségünkkel mindenekfelett az egyetemes egyház érdekeit szolgálni. Az államhoz való viszonyunk nem javult, a felekezetközi pedig határozottan visszaesést mutat, hiszen róm. kath. püspökségek, káptalanok cseléd-jeiket elbocsátják csupán azért, mert protestánsok, mely semmivel nem menthető eljárás ellen, mi joggal, büszkeséggel hivatkozzunk 100% os magyarságunkra s imádkozunk: „Uram bocsásd meg nekik, mert nem tudják, mit cselekednek."

A XC. zsolt. 1-ső v. éneklése után Szalóczy Pál néh. Sólyom Barna, Román Ernő néh. Fekete Gyula, Farkas István néh. Apostol Bertalan, Gaál Ferenc néh. Halászy József lelkésztestvérünkről tartott emlékbeszédet, megelevenítvén a holtak alakjait. A XC. zsolt. 2-ik v. éneklése méltó kísérője volt a fájdalmas emlékezéseknek.

Szendrey László „Mélységből", „Üzenet", „Kiáltás" c. hazafias érzésekkel telített verseit adta elő, megindítva a szíveket.

A minden áldozatot és támogatást joggal megérdemlő ref. napilap megvalósítása érdekében Takács Mihály csatasorba szólít minden rendű és rangú munkást. Szükség van kálvinista politikára, mert a kálvinizmus a legfelségesebb erkölcsi elveket hirdeti, amikor Isten iránt alázatos, az emberekhez szeretetteljes. Cselekedjünk a szent elégedetlenség jegyében s ne nyugodjunk addig, míg 15.000 előfizetőt nem gyűjtünk. Farkas István esperes indítványára, minden lelkész erkölcsi kötelességének ismeri legalább 1—1 nyomdai részvény jegyzését, mely azonnal meg is történt, elől járva nemcsak a jegyzésben, de a részvények számával is báró Bottlik István vil. elnök.

Híveink, gazdasági téren magunkhoz kapcsolása végett Eötvös Ferenc a Gazdák Biztosító Szövetkezeténél való biztosítást ajánlja.

A kitűzött pályakérdésre: „Miért van szükség a magyar ref. egyházban Kálvin Szövetségre?" egy pályamunka érkezett, melynek felelete: „Szükség van a Kálvin-Szövetségre a magyar ref. egyházban azért, hogy a krisztusi misszióból folyó mai feladatának a ref. egyház meg tudjon felelni. A Kálvin Szövetség, mint szervezet, nem akar az egyháztól külön munkát végezni, hanem mint szervezet, az egyház életének egyik nagyfontosságú mezején, az egyház vezetése mellett, végezni akarja azt a munkát, amely közvetlen, gyors tevékenységgel és nagy munkamegosztással és lehetőleg mindenkit munkába állítva, az egyének gondozása által megújító és megújuló életet teremt." Ezen, Demes Péter leánygimn. vallástanár által írt, alapos és értékes munka díjazásra méltónak itéltetik.

Pályamunkául kitüzetik: 1. értekezés: „A magyar ref. egyház feladata és kötelességei a misszióval szemben." 2. egyházi beszéd: Máté 14. r. 25—27. v. alapján.

Kérészy István, egyházmegyei aljegyzőül választatván, hálás szívvel megköszönve lelkésztestvérei szeretetét és bizalmát, jegyzői tisztéről lemond s Szendrey László választatik jegyzővé. Molnár Béla imája s a XXV. zs. 2. v. éneklésével az értekezlet véget ért.

Kérészy István
ért. jegyző.

Harsányi István jellemképe.

— *Dr. Hegyaljai Kiss Géza* emlékbeszéde a pataki diákok jun. 2.-i budapesti összejövetelén. —

Az a 24 esztendő, amit én a Harsányi István egyéniségének, jellemének, munkásságának és megbecsültetésének tanulmányozásában töltöttem, az iránta való tiszteletem és szeretetem szakadatlan növekedése volt. Attól a perctől fogva, mikor 1904 szeptemberében mint vallástanár az osztályunkba lépett s először megláttam, addig az utolsó ebédig, amit 1927 decemberében a családi asztalánál töltöttem s vele szerettei körében irodalmi terveiről beszélgettem, a Harsányi István személyisége itéletemben s baráti szeretetre született szívemben, oly élethű képet hagyott vissza, amit a halál választó hatalma nem tud kiszakítani s amit az emlékezet nem tud elhomályosítani, csak a feledés porától letörölve tud a kegyelet örökhíven és örökfényesen megőrizni.

Ez a bensőséges érzés magyarázza, hogyan merhettem én, a nála húsz évvel fiatalabb, tőle tudásban, tapasztalatban, elismertségben messze elmaradt fiatalember az ő jellemképének megalkotására vállalkozni. Munkámat annyira csekélybecsűnek tartom, hogy sajnálnám Harsányi Istvánt, ha csak annyi nyoma maradna méltatásának az irodalomban, ami az én vázlatomba belesűrűsödik. Őróla külön kell megemlékezni az irodalomtörténetírónak, aki méltassa munkásságát, külön kell megemlékezni a theologiai professzornak, aki tanszékében utódja lesz, külön kell megemlékezni a könyvtárnoknak, aki utána a Főiskola eme legfényesebb kincsesházának sáfára lesz, külön kell megemlékezni a rokonnak, aki tudásában elmélyedt és szive melegében sütkérezett. Én mindebből csak néhány sugárt vehetek kölcsön ehhez a képhez, melyet egy Patakon 12 évig tanult ízig-vérig pataki diák, holtighű tógátus emelhet Harsányi Istvánnak, a pataki lélek minden időkbeli egyik legremekebb megtestesülésének.

Harsányi István jellemképének a megfestéséhez nekem is többfelől kell a szineket vennem, de a fény, ami az egészen elömlik, az ő legnagyobb érzése, az ő egész életét kitöltő szerelme: *Sárospatak.* Ami dicsőség csillámlik ebben a névben, ami tűz parázslik ebben a fogalomban, ami védelemre lobbantó „ne hagyd Patakot" és hírnévöregbítő virtus van ebben a tényben, hogy valaki az Alma Máter fia lehet, azt Harsányi István mind a lelkébe idegzette és tüzet gerjesztve lövelte szét onnan. Olyan volt, mint az oltatlan szőlővessző, ami az abaújszántói Sátorhegy parlagjában sarjadt, de ami az Urnak abban a szőllőskertjében érett a Királyok Királyát gyönyörködtető nemes vesszőszállá, amelynek a Perényiek, Lorántfyak, Rákócziak voltak a vincellérjei.

Harsányi Szántón született egy szalmafedeles egyszerű iparosi hajtékban, de a lelke álma már gyermekségében Patak felé vonta, hogy ott Isten után Pataknak köszönhesse mindenét. Mint tanuló tölt Patakon 12 esztendőt. Akik vele tanultak, úgy beszélik, hogy sokszor asztalánál találta az éjfél és az iskolakertben köszöntötte a hajnalt. Mint a jelesek jelesét küldötte az Anyaiskola külföldre, hogy a berlini egyetemen mélyítse hittudományi ismereteit. Szántóról kerül Ujhelybe káplánnak s mikor a theologiai magántanári képesítést megszerzi, 1903-ban a teljesült vágyak szárnyán repül vissza Patakra vallástanárnak. 1904 szept. 10-én tartott székfoglalójában vallja; „Az isteni gondviselés iránt való igaz hála őszinte érzetével s boldoggá tevő öntudattal mondhatom, hogy az én lelkemnek legfőbb vágya, az én szívemnek legforróbb óhajtása teljesült, amikor ez ősi főiskola kormányzó hatóságának bizalma engem a második vallástanári tanszékre elhívott. És vajjon adhat-é akármi más nagyobb kedvet és lelkesedést a munkához, mint az a tudat, hogy az Istentől nyert talentumokkal abban a kollégiumban fogok sáfárkodni, amelynek drága hagyományai és szelleme ellenállhatatlan erővel vonzottak."[1]

Patakon telnek be legforróbb vágyai. Itt találja meg nagy tanárának, Radácsy Györgynek leányában, Ilonában az eszményi hitvest, ki földi gondviseléssé válik számára, neje szüleiben a szüleiként szeretett egyik legszebb magyar házaspárt, neje testvéreinek családjaiban a szerető családi kört s földi mennyországa angyalait: három fiát és kislányát . . . Patakon találja meg azt a munkát, amelyben nem ismert mértéket, az írói hivatást, az irodalmi dicsőséget. Patakon találja meg az örök pihenőt és mint a theologiai kar egyik dísze, mint az iskolában és irodalomban a nemzetépítő munka egyik legnagyobb hőse: a halhatatlanságot.

Testi megjelenésében az *erős ember* képe áll előttünk. A középnél magasabb termet, széles vállakkal, köpcös derékkal, husos karokkal. Fehér, rózsásbőrü arcán a sima, magas homlok derüjét göndörödésre hajló, felfésült szőke haj árnyékolja, kék-szürke szemében, egészséges ajkán az elevenség, jókedvűség mosolyog, természetes növésében meghagyott bajusza jól egészíti ki viruló férfiasságát. Beteg nem szokott lenni s élete tüzét a szivét elborító vérhullám ereje teljében oltotta ki.

Modorában, érintkezési módjában tettetés nélkül jelenik meg a természetes ember. Tanítványaihoz való viszonyában a jóindulatu leereszkedés; hozzátartozóival, barátaival való együttlétében a közvetlenség, meghittség; idegenekkel való találkozásában az előzékenység, udvariasság vet kedves világot a nagy értékeket hordozó belső emberre. Jelleme három fő vonását: a *jóságát, lelkességét, serénységét* a szeretet szolgálatában fényesíti. Szeretni Istent, hazát, embert, természetet, s a szellem nemes alkotásait — megvalósult jelszó volt nála, melynek életirányító jóhatását nem zavarta meg önzés, egyensúlybontó szenvedély. Innen van lelkisége napfényes harmóniája.

Van aztán egyéniségében egy rendkivül becses vonás: a *pásztori bensőség* és a szinte miszszionáriusi lélek lelkező, tettre buzdító, vonzó, térítő *képesség*. Mint tanár, mint író ennek köszönheti munkásságának egyházi szempontból különösen becses sikerességét.

(Folyt. köv.)

[1] *„Az élő, önálló, személyes meggyőződésen alapuló hitre való nevelésről."* Spataki Értesítő. 1904—5. 3—31. lap.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Értesítés.** A nyár folyamán minden a Sp. Ref. Lapok számára küldött küldemény e címre küldendő: *Sp. Ref. Lapok Szerkesztősége* (Ref. Kollégium). A felelős szerkesztő magánlevelei e címre küldendők: *Beregszász*, Munkácsi-utca 24. sz.

— **Lelkészmeghivás.** A dédes—tapolcsányi gyülekezet az elhunyt László Sándor helyére *Bodnár László* miskolci hitoktató lelkészt hívta meg. Isten tartsa meg s kísérje áldásával buzgalmát és agilitását.

— **Adomány.** *Br. Ragályi-Balassa Ferenc* a theol. internátusra 200 P-t adományozott. Nemes példájának követése nagy mértékben megkönnyítené a theol. internátus megépítésének nehéz kérdését.

— **Bernácky Lajos,** múzeumigazgató, a krakkói tudományos akadémia tagja főiskolánkban időzik, hogy a lengyel kormány megbízásából a könyvtár nagy kincsének, a közel 600 éves, 374 lapos lengyel bibliának facsimilében való kiadását előkészítse.

— **Epilogus.** A sárospataki főiskolai nyomda vezetősége azt a munkást, aki a Sp. Ref. Lapok 26. számának *Vegyes közlemények* rovatában a *Helyreigazítás* cím alatt *félreérlés* helyett *félrevezetés-t* szedett, mint kisértékü munkaerőt közben elbocsátotta.

— **Templomszentelés.** Megható istentisztelet körében szentelte fel a megyaszói gyülekezet július hó 7-én renovált templomát. Az igehirdetői tisztet Kiss Ernő esperes és Diószeghy Mihály dobszai lelkész töltötte be. A község a templom előtti tér parkirozásához 3000 P összeggel járult hozzá. A gyülekezet áldozatkészségének megmozdításában bizonyára jelentékeny része van a gyülekezet agilis, új lelkészének, Tantó Jánosnak.

— **Rövid hirek.** A mezőcsáti egyházi énekkarnak díszes zászlót ajándékozott özv. *Márk Gyuláné*. — A miskolci ref. elemi iskola a torna- és énekünnepélyen dicséretben részesült. — *A német* könyvpiacon a vallástudományi könyvtermelés a harmadik helyet foglalja el. Az első helyen van a szépirodalom, a másodikon a tankönyvtermelés. — A kölni nemzetközi sajtókiállításon az evangélikus sajtókiállítás központja egy üvegből és acélból készített templom lesz. — Jugoszlávia 12 milliónyi lakosából 1,337.000 mohamedán.

— **A makkoshotykai** ref. egyháznak kéttantermes iskola és tanítói lakás építésére 24,000 P. segélyt utalt ki a kultuszminisztérium.

— **A párisi theol. fakultás emlékkönyve.** 1927 nov. 9-én volt a teher alatti francia protestánsok párisi theol. fakultása fennállásának 50 éves jubileuma, amelyen akadémiánk képviseletében résztvett *Dr. Rácz Lajos* theol. igazgató is. Az akadémiánk számára külön nyomtatott ajánlással megküldött 187 lapos emlékkönyv tartalmazza az ünnepélyek leírását és azokat az üdvözléseket, amelyekkel — azokat részben az ünnepségeken elmondva, részben elküldve — az európai és amerikai protestáns egyházak és főiskolák vezetői résztvettek a francia hittestvérek örömünnepén. A magyar theol. főiskolák üdvözlései közt ott van Dr. Rácz Lajosnak akadémiánk nevében írt köszöntése egész terjedelmében. A figyelemreméltó cikk nem csupán a szokásos mondanivalóknak ad meleg hangot, hanem magvasan mutat rá a magyar és francia protestantizmus történelmi kapcsolataira, a két egyháznak az egyenlő nagy szenvedésekben való közös sorsára s ujból felveti azt a fontos gondolatot, hogy kapcsolatainknak a jövőben való elmélyítésére küldjék el a francia protestánsok is diákjaikat a mi főiskoláinkra. Sajnos, az erdélyi ref. egyházkerület és a kolozsvári theologia üdvözléseinek a románoké között kell helyet foglalnia.

— **Táborozások.** A „Timotheus“ öregcserkész-csapat theologusai és a „Sztáray Mihály“ cserkészapródok jól sikerült táborozást csináltak jun. 27-től jul. 3-ig a város közelében. A gimn. csapat tagjai, a „Hegyaljai Erő“ cserkészek a Dunántúlon vannak mozgó-, illetőleg Balatonszárszón állótáborozáson.

— **A „Diákok Háza“** egyetemi és főiskolai hallgatók internátusa (Budapesten, Magyar Diákok „Pro Christo“ Szövetségének tulajdonában) a jövő tanévben 12 hellyel kibővítve összesen 108 lakó befogadására berendezetten fog megnyilni. Működésének elmult hét éve alatt ez az intézmény a családjuktól távol, a főváros forgatagában tanuló diákok százainak nyújtott már egyszerű, tiszta, barátságos és olcsó otthont. Az 1928/29 évre való felvétel módozatai iránt érdeklődők forduljanak „Dr. Victor János igazgató Bp. VII., Hársfa-u. 59/b.“ címre, éspedig lehetőleg július hó 20-ig, mert aug. elején az igazgató már megejti a megüresedett helyek betöltését.

— **Tápintézeti jótéteményben részesülnek az 1928/29-ik iskolai évben a következők:** A) *Theol. akadémiai hallgatók:* ¾ jótéteményt kap: Máté Zoltán III., Horkay Barna I. é. hh. ½ jótéteményben: Bacsó Gyula II., Botos Ferenc I., Csathó József II., Faragó György II., Ferencz Lajos II., Hubay Lajos II., Kocsis János I., Samu István I., Simon Béla I. é hh. ¼ jótéteményben: Benke Imre I., Fülöp Sándor III., Kiséry Béla I., Komáromy Sándor III., Szabó Lajos II. é. hh. ¼ + 19 P 08 f., Gáthy Lajos III. 122 P 92 f., Kovács József III. mint csoportfelügyelő ingyenes, Sipos István II. 90 P. B) *Gimn. tanulók:* ¾ jótéteményben: Barczán Endre IV., Egressy Lajos VIII., Gyenes István III., Hegyi József IV., Tóth Lajos VIII. é. hh., ⅜ jótéteményben: Vigváry Ferenc III. g. t. ½ jótéteményben: Ablonczy Dániel III., Bakos Zoltán VII., Batáry Kálmán III., Berzeviczy László V., Frenczel Béla II., Héthy Lajos VII., Horkay István VI., Kárász István IV., Miskolczy József IV., Ördögh László III., Pongó István I., Ruszkay Endre II., Sohajda Mihály III.. Sütő Sándor V.. Szaniszló András II., Szaszák Bertalan VII., Várady Sándor III., Zsuffa Tibor V. é. hh. ¼ jótéteményben: Abaházy Árpád III., Baski István V., Biró Ferenc VII., Fodor Lajos VII., Fodor Sándor IV., Hazag Mihály II., Hunyor István V., Janka Béla VI., Kántor László II., Kiss Péter V., Kolláth Károly VI., Kórizs Lajos II., Kovács Zoltán VI., Kőrössy Zoltán VI., Kulcsár Dániel II., Labancz Imre II, Medgyaszay Pál VIII., Mercz Dániel II., Nagy Sándor III., Sárkány Béla el. o. t., Szabó Sándor III., Técsy János I., Tóth Pál V. é. hh. ⅛ jótéteményben: Balla István I., Batta Bálint I., Gombos Imre I., Gutper Imre III., Gutper István V., Halász Gyula V., Kárász Imre, Kovács Dániel I., Ködöböcz József IV., Mészáros Sándor VII., Péter János IV., Sólyom László III., Szalay György II., Szilágyi Jenő VI., Szücs István V., Zsiros László III., Ablonczy György III. 63 P, Danyi Márton II. 18 P, Fancsik András II. 57 P 12 f., Karászi Benő I. 18 P, Keresztyén László III. ½ + 18 P 78 f., Kándi László II. 30 P 72 f., Lukács János ⅛ + 18 P, Marsalkó József II. 44 P 58 f., Medgyaszay András II. ¼ + 28 P 50 f., Melegh József III. ½ + 18 P, Palumby Gyula VI. ¼ + 24 P, Sütő Károly V. 75 P 60 f., Vajda Péter V. 50 P, Veres Imre 36 P.

— **A cigándi** ref. egyház 3 tanterem és egy tanítói lakás építésére 35 ezer P. államsegélyt kapott. A *ricsei* gyülekezet 28 ezer P-ős államsegélyből épít 2 tantermet s templomát is megújítja abból az 5000 dolláros adományból, amellyel Zukor Adolf az Amerikában élő „filmkirály“ adta újabb jelét szülőföldje iránti őszinte szeretetének.

HIVATALOS RÉSZ.

Alsóborsodiak figyelmébe! Szeretettel kérem lelkésztestvéreimet, hogy *julius 15-től—aug. 14-ig* — nagyon sürgős ügyekben — Román Ernő h.-esperes urat keressék fel leveleikkel. A szokásos hivatalos írások, mint a még künn levő — Választók névjegyzéke — pár helyről; az augusztus 1-ével lejáró szavazás eredménye s hivatalos bejelentések közvetlenül hivatalomhoz intézendők távollétem alatt is. Atyafiúi szeretettel, Miskolc, 1928. julius 12. *Farkas István*, esperes.

Alsózempléniek figyelmébe! Az esperesi hivatalt 1928 aug. 25 ig Máthé Gyula tanácsbíró úr vezeti, ez ideig tehát minden hivatalos irat az ő címére (Karcsa, up. Pácin) küldendő. Sátoraljaújhely, 1928 júl. 12. *Kiss Ernő* esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 29. szám Sárospatak, 1928 julius 22.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanítók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dókus Ernő*: Főgondnoki megnyitó beszéd. (Vége köv.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetések.

Főgondnoki megnyitó beszéd.

— A tiszáninneni egyházkerület julius 11-én Miskolcon tartott közgyűlésén elmondotta: *Dókus Ernő* főgondnok. —

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Azt hiszem, hogy a Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés minden tagjának szívéből fogok szólani és helybenhagyását fogom kiérdemelni, ha tárgyalásunk megkezdése előtt, őszinte örömömnek adok kifejezést afölött, hogy Főtiszteletű és Méltóságos Főpásztorunk mindnyájunknak drága egészsége, a lefolyt évben is állandóan a javulás útján haladt és állásával járó teendőit a tőle megszokott és fiatalokat megszégyenítő pontossággal, erélyel, a legkisebb fennakadás és segítség nélkül végezhette, sőt Egyházkerületünket kifelé is ismételten képviselte, így legközelebb a tiszántúli egyházkerület főgondnoki beiktatási ünnepélyén és ezt megelőzőleg részt vett törvényhozó országos Zsinatunk egész ülésszakán, ahol mindeneket elragadó, spontán felszólalásával nemcsak a tárgyalás alatti ügyet vitte döntő diadalra, hanem még az ellennézeten levőket is lefegyverezte frappáns okfejtésével, argumentátiójával. Amidőn tehát igaz szivből jövő örömünknek ismételten kifejezést adok, kérem a Mindenhatót, hogy legyen ez a testi javulás állandó, zavartalan, és legyen méltó, legyen arányos azon szellemi üdeséggel, mely életét kellemessé, társaságát élvezetessé, vonzóvá, működését nagy eredményüvé teszi.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! Nem akarok ezúttal egyházkerületünk belső életével bővebben foglalkozni, hű képét fogja ennek a püspöki jelentés szolgáltatni, — nem kívánok a m. kir. kultuszminiszter úr sárospataki látogatására és a sárospataki tanítóképezde, internátus és ezzel kapcsolatos kérdésekre, ezek érdekében folytatott tanácskozásainkra kiterjeszkedni, meg fogja azt tenni a sárospataki főiskola lelkészi gondnoka, de szives engedelmökkel érinteni kívánok nehány, egyetemes egyházunkat érintő kérdést, levonva ezekből a consequentiákat és hozzájok fűzve a célokat előmozditó kéréseimet.

Mielőtt azonban ezekre rátérnék, lelkem sugallatát követve, mély fájdalommal és gyászbaborult lélekkel emlékezem meg arról a sulyos veszteségről, amely sárospataki főiskolánkat, egyházkerületünket, egyetemes egyházunkat, magyar hazánkat, a tudományt, a társadalmat érte Radácsy György nyugalmazott theologiai tanár, egyházkerületünk aranytollu főjegyzője, az Egyetemes Konvent és országos Zsinat évtizedeken keresztül nagyérdemü tagja és jegyzője, a görög és héber irodalom és nyelv talán legclasszikusabb művelőjének elhunyta által.

Én nem tudom, hogy melyik téren tett nagyobb szolgálatot, de azt tudom,. hogy ő, aki hosszú ideig egyik főtényezője volt a főiskola fenntartásának és megakadályozója anyagi összeomlásának, annyira össze volt azzal forrva, annyira kezeiben tartotta annak vezetését, hogy bátran mondhatta volna, hogy „a sárospataki főiskola én vagyok," ennek dacára úgy tett, úgy dolgozott, úgy érezett, mint annak legigénytelenebb, de jóakaratu, buzgó, hűséges szolgája.

Gyermekkorunk óta útaink különféle állásokban és minőségben párhuzamosan haladtak, így alkalmam volt értékét, jellemét megismernem és méltatnom, így tanubizonyságot tehetek arról, hogy egyházkerületünknek, főiskolánknak, a társadalomnak egyik legértékesebb, legszebb jellemü tagja volt. — Ezért iktassuk érdemeit jegyzőkönyvünkbe emlékét pedig őrizzük meg sziveinkben.

Nagyságában, méreteiben alig kisebb az a csapás, amely főiskolánkat, egyházkerületünket és a tudományt érte Harsányi István sárospataki theologiai tanár, a nagy tudós és fényes eredményü kutató elhunyta által, kinek elvesztése annál fájdalmasabb, mert nagy reményekre jogosító férfikora delén, alkotó munkájának tetőpontján, akkor ragadta el a halál, amikor a Magyar Tudományos Akadémia s a honi és külföldi tudományos társaságok hosszú sora nyújtotta felé az elismerésnek örökzöld babérjait. — De ne zúgolódjunk, hanem nyugodjunk meg a Mindenható akaratában, hálát adva, hogy őt nekünk adta, és általa, működése, búvárkodásai által a tudományt előbbre vitte, életünket szebbé, értékesebbé, ne-

mesebbé tette, hazánknak, református egyházunknak sok jeles fiát ruházta fel a tudomány fegyvereivel és magyar hazánk hírnevét, tisztességét, fényes múltunk felderítése által is öregbítette a művelt külföld előtt. — Emlékére helyezzük hálánk, elismerésünk, köszönetünk hervadhatatlan koszorúját.

Nem közvetlenül egyházkerületünket, de református egyetemes egyházunkat alig pótolható veszteség érte Dr. Sass Béla egyetemi tanár, évtizedeken keresztül Egyetemes Konventünk és törvényhozó Zsinatunk jegyzőjének és a szó igaz értelmében, lelkének elhunyta által. — Alig állapítható meg, hogy ragyogó tollal írott jegyzőkönyvei, nekrológjai, felterjesztései, emlékiratai voltak-e szebbek, értékesebbek, meggyőzőbbek vagy enciklopedikus ismerete, mely egyetemes egyházunknak legjelentéktelenebb ügyét is, főleg a múlt század elejétől kezdve, evidentiában tartotta, kivétel nélkül ismerte és azonnal idézte, mint élő lexikon. Megállapításaiban pontos és megbízható, intézkedéseiben, hivatalos állásában a pedánsságig rendszerető, úgy, hogy egyetemes egyházunk vezető állásban levő tagjainak összes tudása lesz egyesítendő, hogy az ő nagyértékü működése pótolható legyen. — Áldásunk kísérje emlékezetét!

Unitárius testvéreinket is sulyos veszteség érte, nagyérdemü püspökük, Dr. Ferencz József elhunyta által, ki egy hosszu életen keresztül égette nagy tehetségét, nemes vérét, hazája és egyháza oltárán, — aki bérces hazáját, kincses városát, bár erre a legkedvezőbb alkalmak kínálkoztak, nem akarta elhagyni és bár vad hordák részéről nemcsak lelki, de testi szenvedésekben is volt része, élete utolsó pillanatáig kitartott az anyaföld és hivei mellett, nem engedve őket elcsüggedni, de állandóan biztatva, hogy: Lesz még feltámadás! Ő már bizonyára meg kapta mennyei jutalmát Mindenható Atyánktól, amely az igazak, a hivek osztályrésze, tiszteljük mi meg magunkat azzal, hogy áldott emlékét örökítsük meg jegyzőkönyvünk lapjain.

Fájó érzéseket kiváltó emlékezéseim után, legyen szabad megemlékeznem azon örömünnepről, melynek keretében a legközelebb múlt napokban a tiszántúli egyházkerület Gróf Dégenfeld József elhunytával megüresedett főgondnoki székét töltötte be, az ősi Horthy-nemzetség egyik kiváló tagját, a heves—nagykunsági egyházmegye gondnokát, a diadalmas hadvezért, nagybányai Horthy Istvánt ültetve abba. A fényes külsőségek között lefolyt ünnepélyen Főtiszteletű Püspök úr Őméltóságával és tekintélyes egyházkerületi küldöttséggel együtt részt vettünk és kifejezést adtunk saját és egyházkerületünk legjobb kívánságainak, méltóztassanak azonban megengedni, hogy e helyről is mély tisztelettel, igaz szeretettel üdvözöljem Főgondnok úr Őnagyméltóságát, működésére Istennek áldó és megszentelő kegyelmét kérve.

Főtiszteletü Egyházkerületi Közgyülés! Mentől magasabb pontról tekintünk szét, tekintetünk annál nagyobb területet képes átfogni, belátni. — A magas helyről, hová hittársaim szeretete, bizalma és a Mindenható kegyelme állított és ahová református egyetemes egyházunk lelki, szellemi, anyagi életének összes szálai egybe futnak, alkalmam van annak egész életét, minden mozdulatát, szivének minden dobbanását, életereinek minden lüktetését megfigyelni, az így nyert összbenyomás alapján örömmel állapítom meg, hogy az egyházi élet minden megnyilvánulásában a lefolyt évben is mozgás, haladás, előremenetel, sőt némely tekintetben előretörés volt észlelhető, amely a régibb idők tevékenységével, helyesebben talán mozdulatlanságával össze sem hasonlítható, holott azok a béke, a nyugalom, a jólét évei voltak, amig most hiveink idejének, munkájának, gondolkozásának legnagyobb részét az önfenntartás, a kenyér megszerzéséért és annak megtartásáért folyó szellemi és testi munka, küzdelem veszi igénybe.

Messze túlhaladná rövid felszólalásom kereteit, ha mind ezen folyamatba tett, vagy tovább fejlesztett megmozdulásokról részletesebben megemlékezni kívánnék, hiszen magában a belmisszió terén tett haladásunk, elért eredményeink, további fejlődése terveinek, lehetőségeinek, szükségleteinek ismertetése, a rendelkezésemre álló időt túlhaladná, de meg kell emlékeznem e helyről és ez alkalommal a lefolyt év két eseményéről: a Református Országos Nagygyülésről és törvényhozó országos Zsinatunkról, melyek különös fontossággal bírnak refotmátus egyházunk jövő élete, fejlődése szempontjából.

Amikor pár év előtt nehány buzgó férfiú kezdeményezéséből székesfővárosunkba gyűlt össze buzgó híveink egy kicsiny része, hogy létezésünkről tanubizonyságot tegyünk, hogy egymást megismerjük, hogy egymás kezét fogva, elszakíthatatlan láncot képezzünk, hogy kiváló vezérférfiaink ajkáról hallva a szent igéket, magasabb szellemi táplálékban részesüljünk, amely elkisér szerény otthonunkba, kibékít sorsunkkal, vigasztalással, hittel, reménységgel tölti meg lelkeinket: sokan aggódva gondoltak az eredményekre, de a kezdeményezők hite nem ingott meg, sőt buzgalmuk megsokszorozódott és Isten segedelmével az eredmény az lőn, hogy ez évben már 25.000 hivőnk zarándokolt el magyar hazánk régi nagyságát visszakövetelő szobrainkhoz, — 25.000 hivőnk székesfővárosunk hosszú utvonalán demonstrálta a református erőt, rendet, tisztességet, — 25.000 hivőnk ajkáról szólaltak meg szent énekeink és emelkedett áhitatos lelkük a mennyekbe, Mindenható Atyánk elé, — 25.000 hivőnk szívta magába napokon keresztül a legkiválóbb lelkipásztorok ajakáról elhangzott szent igéket és tértek vissza az ország minden részéből, sőt a megszállott részekről is összegyűlt hiveink, tűzhelyeikhez, felemelt, megnyugodott lélekkel. (Vége köv.)

— **Belmissziói iskola** nyílik meg 1928—29-ben a bpesti theol. akadémiával kapcsolatban, mely egész éven át fog tartani és azoknak, akiknek tanítói oklevelük van, a végbizonyítvány katechetai minősítést is ad. Jelentkezni szept. 15-ig lehet a theol. akadémia igazgatóságánál (Bpest, IX. Ráday-utca 28.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhírek.** *Dr. Ballagi Aladár* nyug. egyetemi tanár, a M. Tud. Akadémia rendes tagja, a dunamelléki egyh. kerület tanácsbírája, a Budapest-Kálvintéri parochiális rész gondnoka június 21-én életének 75 ik évében elhunyt. Dr. Ballagi Mórnak, a nagyhírű theologusnak volt ifjabbik fia, aki tanári működését 1876—77 ben, mint a művelődéstörténet előadója, a sárospataki akadémián kezdette meg, majd a következő évben a bpesti egyetem m. tanára lett s ezzel megkezdődött magasra ívelő tudományos pályafutása. Erős kálvinista meggyőződését mind a tanszékén, mind történeti munkáiban mindenkor megőrizte; a történeti irodalom kiváló művelőjét veszítettük el benne. — *Özv. Komjáthy Istvánné*, szül. Turpis Etelka, a néhai zsipi lelkész özvegye f. hó 14-én, életének 68-ik évében Ragályon elhunyt. Négy gyermeke, köztük dr. Komjáthy Aladár ózdi lelkész és 6 unokája vett fájdalmas szívvel a szerető anyától és nagyanyától búcsút. Az elhunytak emlékezete legyen áldott!

— **Az Orsz. Ref. Lelkészegyesület** augusztus 30—szept. 4. napjain *Hódmezővásárhelyen* fogja f. évi lelkészi konferenciáját, nagy kálvineumi ünnepélyét és országos közgyűlését megtartani.

— **Felvételi hirdetmény** a *Kálvineum* Budapesten Molnár utca 19. sz. a. f. évi szept. 1-én megnyitandó főiskolai (fiu) *Diákotthonába.* Az intézet a lakások felszabadulásáig 20 ággyal nyilik meg, amelyekre első sorban lelkészek, tanárok és tanítók gyermekei pályázhatnak bármely főiskolai szakról. Évi díj: fűtéssel, világítással, takarítással 300 P, amely négy részletben a tanév idejére tekintet nélkül, levonás nélkül lefizetendő. Kérvények lelkészi ajánlólevéllel Egerházy Lajos gondnokhoz (Budapest IX. Kálvin-tér 10. sz.) aug. 15-ig küldendők. Válaszbélyeg csatolandó. Debrecen, 1928 jul. 11. *Kiss Ferenc* elnök.

— **A lelkészválasztás kérdése.** A Tiszavidéki Lelkészi Kör f. hó 4-én Kömörőben tartott értekezletén a lelkészválasztás kérdésében a következő főbb alapelvekben állapodott meg: 1. Lelkészválasztás meghívás útján; 2. Lelkészválasztás kinevezés útján, ha a meghívás meghiusult; 3. A lelkészcsere csak a két érdekelt lelkész ügye legyen; 4. A lelkész fegyelmi úton hivatalból, közérdekből áthelyezhető legyen; 5. A visszaélések megtorlására az esperesnek és a választást vezető bizottságnak is legyen felebbezési joga.

— **Felvételi hirdetmény** a *Kálvineum* nyír egyházi *tanítónőképzőintézetébe.* Az intézet első éve f. évi szept. 1 én a Leánykálvineumban megnyílik. Fölvétetik 20 nyíregyházai és 20 nem helybeli lakos jelentkező, első sorban prot. lelkészek, tanárok és tanítók gyermekei, akik a polgári iskolát vagy a gimn. IV. osztályát jeles vagy legalább jó eredménnyel végezték. Internátusi évi díj az első sorban felvehetőknek 650 P, más szülőknek 850 P. Tandíj a prot. vallásuaknak 100 P, más vallásuaknak 150 P. Kedvezmények fedezet hiányában nem kérhetők. Kérvények válaszbélyeggel ellátva f. évi júl. 25-ig hozzám (Debrecen, Kollégium) küldendők. Az internátusra vonatkozóan felvilágosítást a Leánykálvineum igazgatója (Nyiregyháza) ad. Debrecen, 1928 júl. 11. *Kiss Ferenc* elnök.

— **Rövid hírek.** A *sionista* mozgalom, melynek célja Krisztusnak Messiásként való elismertetése a zsidók részéről s melynek vezetői keresztyénekből és zsidókból kerülnek ki, az ősszel Miskolcon szervezkedő gyűlést fog tartani. — A pápához 30 bibornok és 560 püspök aláírásával folyamodvány érkezett, melynek aláírói arra kérik őt, hogy a *munkás Krisztus* tiszteletére új egyházi ünnepet rendeljen el. — *Afrikában* már 243 törzsnek a nyelvén van némi keresztyén irodalom; 17 nyelven már mintegy 25 könyv jelent meg, míg 100 nyelv csak 5—5 könyvet mutathat fel. Ime az áfrikai népek első lépése az irodalom terén. — *Szigethy Ferenc* sajószentpéteri lelkész a Vasárnap képes heti néplap országos Rothermere-verspályázatán 167 pályázó közül 10 legjobb versenytársával együtt könyvjutalmat nyert. A költeményeket Rothermere lordnak küldötték meg.

— **Felhívom** az *abaúji* lelkésztestvéreimet, hogy az 1908. évi XLVI. t.-c. határozott rendelkezésének ezután minden éven pontosan tegyenek eleget és az iskolai beiratásokból összegyűjtött pénzt rendeltetésüknek megfelelően használják fel, hogy ez iránt többé panaszt emelni egy gyülekezet ellen se lehessen. Egyidejűleg kérem lelkésztársaimat az egyetemes konvent 177/1927. számu határozata értelmében, hogy szíveskedjenek közölni ezen felhívásomat azon tanító urakkal, akik tanítói szolgálatuk 29. évét betöltötték, de még a VII. fizetési osztályba előléptetve nincsenek, hogy az ezirányú javaslatokhoz szükséges adatokat 1929 január 1-ig küldjék be az esperesi hivatalhoz, mert ha elmulasztják, előléptetésük elmarad. Végül felhívom a lelkész urak figyelmét, hogy a belmissziói törvényjavaslatot és a Hegedűs Lóránt-féle indítványt a presbitériummal ismertessék s a véleményeket augusztus 1-ig küldjék be az esperesi hivatalhoz. Azon lelkésztársaimat pedig, kikhez tanulmányozás végett a lelkészválasztási törvénytervezet egy példányát megküldöttem, arra kérem, hogy a törvénytervezet teljes egészére vonatkozó s részletekbe is beható bírálatos véleményüket szintén augusztus 1-ig küldjék be az esperesi hivatalba. Atyafiúi szeretettel, Abaújszántó, 1928 július hó 16. *Cziáky Endre* esperes.

— **A Kálvineum újabb alkotásai.** A Kálvineum ig. tanácsa f. hó 11 én tartott ülésén Kiss Ferenc elnöknek a fejlesztésre vonatkozó javaslatai alapján kimondotta, hogy 1. Az ORLE mult évi határozata értelmében főiskolás ref. tanulók részére a bizottságilag már megvizsgált s szakértői vélemények alapján alkalmasnak talált budapesti Molnár-utcai 19. sz. a. 3 emeletes bérházat 240.000 P-ért megveszi s abban a lakások felszabadulásáig egyelőre 20, később 220 Budapesten tanuló, ref. vallású főiskolai fiúhallgatók részére egyházi vezetés és felügyelet mellett *Főiskolás Kálvineumot* rendez be. Az intézet szellemi ügyeinek intézésével a családfő beállításáig Szabó Imre fasori lel-

kész ig. tagot, a gondnoki teendők ellátásával a megszerzés körül sokat fáradozó Egerházy Lajos lelkészt, Orjó igazgatót bízta meg. 2. A nyiregyházai Leánykálvineum fejlesztése és teljes kiépítése céljából a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerülettel karöltve ev. prot. egyesült *tanítónőképzőintézetet szervez*, melynek első évfolyamát a f. évi szept. hóban megnyitja s két rendes tanári állásra pályázatot hirdet. Az intézet 2 évig a Leánykálvineumban működik, azután internátussal felszerelt új épületet kap, melynek létesítési költségei különböző forrásokból jórészt biztosítottnak tekinthetők. Az intézetbe 20 nyíregyházi és 20 vidéki növendék vétetik fel. 3. Kisvárdán az ottani róm. kath. tanítónőképzőintézetbe járó környékbeli ref. leányok számára 20 férőhellyel partikulát létesít s azt már f. évi szept. hóban Erdélyi Dóra diakonissza-testvér vezetése alatt megnyítja. A budapesti Diákotthonban az évi bentlakási díj fűtéssel, világítással 300 P, a tanítónőképzőintézetben és a kisvárdai partikulában az internátusi díj lelkészek, tanárok, tanítók gyermekei számára évi 650, másoknak 850 P, a képzőintézeti tandíj protestánsoknak 100, más vallásuaknak 150 P. A felvételi hirdetmények mindhárom intézetre vonatkozóan egyidejüleg kibocsáttattak.

HIVATALOS RÉSZ.

836—1928.

Püspöki körlevél.

I.

Egyházkerületi közgyűlésünk határozatából felhívom az egyházmegyék elnökségeit, hogy a zsinati törvényjavaslatokat tárgyaló őszi közgyűlésüket folyó évi szeptember 15-ig tartsák meg, hogy az egyházmegyei javaslatok hozzám *legkésőbb szept. 30-ig* beérkezzenek. Őszi egyházkerületi közgyűlésünk október hó második felében lesz megtartva.

II.

Az elemi népiskolai vallás- és énektanítási tantervet és utasítást, az egyetemes konvent rendeletéből, folyó évi aug. hó folyamán az esperesi hivatalokhoz szétküldés végett annyi példányban fogom megküldeni, hogy az elemi népiskolai vallás- és énektanítással foglalkozó tanítók, tanítónők és hitoktatók egy-egy példányt kaphassanak s e mellett az egyházmegyei tanügyi bizottsági tagok részére is maradjanak példányok. A tanterv és utasítás különben az egyetemes konventi jegyzőkönyv 334., 370. lapjain is megtalálható.

III.

Augusztus hó folyamán hivatalos ügyben személyesen senki se fáradjon be hozzám, mert nem leszek mindég Miskolcon.

Miskolc, 1928 július 18.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Pályázat.

A sárospataki ref. főiskola előljárósága pályázatot hirdet a sárospataki ref. theol. akadémián üresedésbe jött *rendszeres theologiai tanszékre*, melynek körébe tartozik: a ker. hittan és dogmatörténet, ker. erkölcstan, symbolikus könyveink ismertetése és apologetika előadása, valamint hittani szeminárium tartása, összesen heti 10 órában. *Rendes* tanár fizetése lesz az Egyh. Törv. és a sárospataki főiskola fizetési szabályzatában megállapított mindenkori fizetés kezdő foka (ezidő szerint a VII. fiz. osztály 3 ik fokozata, családi pótlék és lakbér); rendes tanári állásra csak megfelelő egyetemi, illetőleg theol. magántanári képesítéssel bíró egyének pályázhatnak. Az előljáróság fenntartja magának a jogot, hogy megfelelő pályázó hiányában *rendkívüli*, esetleg *helyettes* tanárral töltse be a tanszéket; rendkívüli tanári állásra pályázhatnak olyanok, akiknek lelkészi oklevél mellett ebből a szakból theologiai doktorátusuk van, helyettes tanári állásra pályázhatnak olyanok, akiknek lelkészi oklevelük és legalább 1 évi külföldi egyetemi tanulmányi bizonyítványuk van; az előbbi fizetése a fenti fizetési szabályzat szerint ezidő szerint a VIII. fiz. osztály 3-ik fokozata és lakbér, az utóbbié a IX. fiz. osztály 3-ik fokozata lesz.

A kellően felszerelt folyamodványok (anyakönyvi kivonat, családi állapot, végzett tanulmányokat és irodalmi működést igazoló okmányok, oklevél, működési, orvosi, erkölcsi és hazafias magatartási stb. igazolványok) a Főtiszteletü Egyházkerületi Közgyűléshez címezve, augusztus 15-ig alólírt igazgatósághoz nyújtandók be. A megválasztott tanár állását legkésőbb nov. 1-én köteles elfoglalni.

A sárospataki ref. theol. akadémia igazgatósága.

Pályázati hirdetmény.

A Kálvineum nyíregyházai ev. prot. *tanítónőképzőintézetében* szervezett egy magyar-neveléstani és egy mennyiségtan-vegytan-természettani rendes tanári állásra. Pályázhatnak tanítóképzőintézeti vagy legalább középiskolai okleveles ref. vallású tanárok. Fizetés és osztályba sorozás egyenlő a hasonfokon működő tanárokéval. Az állás f. évi szept. 1-én elfoglalandó.

Kellően felszerelt kérvények válaszbélyeggel 1928 júl. 25-ig alulirotthoz küldendők.

Debrecen (Kollégium), 1928 júl. 11.

Kiss Ferenc
elnök.

— **Szentendre.** A gyönyörü hegyvidéken fekvő szentendrei református polgári iskolai *fiúinternátusba* és a külön épületben levő *leányinternátusba* havi 70 P díj fizetése mellett tanulók felvétetnek. Prospektust küld az igazgatóság. Ugyanott paedagogiailag képzett, német vagy francia nyelvet, valamint zongorát tanító, református vallású nevelőnők felvétetnek.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 31. szám Sárospatak, 1928 augusztus 5.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Enyedy Andor*: A nagy gyülekezetek problémája. (Folyt. és vége.) — A tiszáninneni ref. egyházkerület lelkészi özvegy-árva gyámintézetének alapszabálya (Folyt. köv.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

A nagy gyülekezetek problémája.

(Folyt. és vége.)

Végigtekintve a gyülekezeti élet tevékenységeket s látva a túlnagy gyülekezeti lélekszámnak azok mindenikére gyakorolt bénító hatását leszűrhetjük azt a tanulságot, hogy a nagy gyülekezeteket kisebb egységekre kell bontani. Ez a tanulság elvileg már beleitatódott egyházi közvéleményünkbe, csak következményei a gyakorlatban még nem vitettek keresztül. A megoldási módként feltalált paróchialis körök általában csak papiroson vannak meg. Nagy és komoly akadálya ennek az átszervezésnek az, hogy ahol a nagy gyülekezetnek egy lelkipásztora van, ott a második esetleg harmadik lelkészi állás jövedelme egyelőre a meglevő paróchia javadalmának megfelezésével, vagy megharmadolásával lenne biztosítható; vagyis úgy, hogy egy jó javadalomból két gyenge javadalom teremtődne. A gyülekezetre alapozni új lelkészi állást alig lehet, mert ma általános a szegénység s a nagy gyülekezetek tagjai nincsenek hozzászokva a nagy teherviseléshez, a sulyos áldozatokhoz; meg aztan gyenge hitélet mellett nem is lehet várni gazdag gyümölcsöket. Ahol több lelkész van, ott bajos felrészelni egyenlő munka igénye mellett a gyülekezetet, mert egyik-másik lelkész másfelé is igénybe van véve, vagy mert a gyülekezeti munka egyik ágába dolgozta be egyoldalúan magát (adminisztrálás, anyagi ügyek intezése) s egyetemes gyülekezeti munkara már nem igen vállalkozna; meg aztán bajos is egyik vagy másik lelkészhez mintegy odakötni a gyülekezet egy területen élő tagjait.

Ezeket az akadályokat Biharderecske — az ottani „Világosság“ cimü gyülekezeti lapból vett értesüléseim szerint — úgy kerülte meg, hogy gyülekezeti körzeteket csinált a lelkipásztor, a hitoktató lelkész és a segédlelkész külön-külön való vezetése alatt. Ezek a körzetek bizonyara nem adminisztrativ, hanem csak lelkigondozói szempontból vannak elkülönítve és kijelölve. Miskolcon a kisebb egységekre bontást a Kalvin Szövetség megalakulása oldotta meg. Ez a város területét a lélekszám arányában 7 körzetre osztotta fel úgy, hogy 16 ezer lélekből egy-egy körzetre 2 ezernél valamivel több, vagyis körülbelül 500 család esik. Minden körzet élén egy férfi és egy női választmány áll, külön-külön elnökökkel. A választmany tagjai az egyes utcákra vannak beosztva; ott végzik a családok látogatását, az egyének és családok szükségszerü gondozását, konfirmálatlanok, vadházasok felkutatását, szóval a lelkigondozást, a kölcsönös pásztorkodást és a szeretetmunkát. Minden körzet külön rendezi a maga ünnepélyeit, állit be tagjai számára egy központi iskolaépületben bibliaórát. A körzetek élére be van osztva lehetőség szerint egy lelkész is, aki a bibliaórakat tartja s minden munkához a lelki hátvédet és indítást adja. Az elosztásnak nagyszerű eredményei már is mutatkoznak. Intim munka és szeretetközösségek fejlődnek ki az egyes körzetekben. Lázas alkotó, épitő, nemes verseny indul. Mindig többen és többen jutnak tudatára annak, hogy reformátusok és ennek alapján összetartoznak azokkal, akiket eddig, bár a szomszédban, vagy ugyanabban a házban laktak, nem is ismertek. Felmerülnek lelki és egyéb szükségletek, amiknek eddig senki sem adott hangot, vagy amik nem voltak eddig olyan szembetűnők. Az egyik körzet imaházat, gyülekezeti termet szerzett és ott tart összejöveteleket, mert tagjai messze laknak a város középpontjában fekvő templomoktól, a másik egy e célra hagyományozott telken napközi otthont akar létesíteni. A második körzetben született meg a gyülekezeti diakonissza eszméje; s a bölcs kezdeményezés folytán a testvér már második éve működik. Az elmult év folyamán körülbelül 30 konfirmálás nélkül maradt egyént kutattak fel és állítottak elő utólagos konfirmálásra; voltak közöttük 40 éven felüliek is. Házanként rendesen lelkész imájával és bibliaolvasással kezdődő, u. n. Kálvinuzsonnákat rendeztek, amelyeknek személyenkénti egy-egy pengős hozzájárulásából már vagy 3000 pengő gyült össze Kálvinház-alapra. Ezeken az uzsonnákon növekedik az összeismerkedés, megértés és szeretet, előkerülnek egyházi, vallási, erkölcsi kérdések, amikről azelőtt csak a szószéken volt szó. Megállt a szekták aknamunkája, sőt az elszéledtek is kezdenek visszaszivárogni. Római katholikus férfiak és nők

nézik csodálattal, kisérik hangos elismeréssel, támogatják sokszor pénzzel is a nagy és szent célokért, a közjóért folyó munkát. S a felébresztett centrifugális erőkkel, mint áldott visszahatás, együtt nő a nagy gyülekezet centripetális ereje is. Felpezsdült erekből friss vér, lüktető élet ömlik a központi szervekbe, templomba, hiveknek a lelkészekkel való viszonyába, presbitériumba, még az adófizetésen is meglátszik a nagy változás.

Lehet gondolkozni, vitatkozni azon, hogy mi módon vigyük keresztül nagy gyülekezeteink felrészelését; de már nem szabad sokáig gondolkozni afelett, hogy keresztül vigyük-e? El kell itt nyomni minden egyébb érdeket és szempontot annak a sulyos felelősségnek, pásztori gondnak, amelyet a reánk bizott tömegek lelki életéért érezünk, Isten előtt hordoznunk kell.

De a nagy gyülekezetek problémája nem csak az, hogy kisebb egységekre tagolódjanak; hanem az is, hogy élő és dolgozó tagok gyülekezeteivé váljanak. Akár kicsi, akár nagy, de mindenképpen holt gyülekezet az, ahol csak a lelkész dolgozik a hivek pedig közönyösen nézik, páholyból élvezik, bírálgatják, vagy önző módon élvezik és kihasználják a lelkész megfizetett szolgálatát. A különbség csupán az, hogy a nagy testen hamarabb érezni a hullaszagot, mint a kicsin. A hithez épen úgy odatartozik a szolgálat, mint a fához a gyümölcs, az élethez a mozgás, a tüzhöz a melegítés. A hitélet egészsége, növekedése szempontjából is szükség van a hit által való munkára, de szükség van erre, munkálkodó tagokra a nagy gyülekezet életérdekei szempontjából egész különleges mértékben. Belátható időn belül nem adhatunk, nem állithatunk a nagy gyülekezetekbe annyi lelkészt, hogy azok a tagok önkéntes munkáját pótolni tudnák. Mit ér az olyan hadsereg, ahol csak a vezér harcol? Már most miben lehet segitségére a lelkésznek a hivek önkéntes munkája? Az igehirdetésbe nem avatkozhatnak, de lehetővé tehetik, hogy a lelkész egyéb, mások által is jól elvégezhető tennivalók alól felszabadulva, jobban az igének élhessen. A keresztséget és urvacsorát ki nem szolgáltathatják, de ellenőrizhetik és irányithatják gyermekeik lelki vezetésében a szülőket és a keresztszülőket, felkutathatják az urvacsorára valamilyen oknál fogva méltatlanná lett egyéneket, segédkezhetnek, amint az külföldön történik az urvacsoránál az ékes és szép rend megóvásában, fentartásában. Lehetnek közülök vasárnapi iskolai vezetők, egyesületi munkások, lehetnek a hit és erkölcsi élet őrei családjukban, környezetükben, az uccájukban, nagy szolgálatokat tehetnek a szegények felkeresésében, az adományok gyűjtésében, kiosztásában, ünnepélyek rendezésében. És főképen nagy szerep várna reájuk az egyház anyagi ügyeinek intézése terén, mert amig ennek terhe, sok izgalma, kellemetlensége alól fel nem váltjuk a lelkészeket, addig ne várjuk a hit és lelki életnek nagyobb arányú fellendülését. Miskolcon az utóbbi években, a Kálvinszövetség szervei útján körülbelül 300 férfit és nőt sikerült az egyház, az Istenországa munkájába állítani, s ez a munkába állás csodálatos hatással van az illetők hitbeli, felekezeti öntudatának kialakulására, de egyúttal a lelkészeknek bizonyos munkák alóli felszabadításáról is, igazi hivatásuknak való visszaadására is. Ha minden nagy gyülekezet dolgozó gyülekezetté válik, a szétszórt csontok megelevenednek; ez a felpezsdülés egy új korszak csodáit fogja számunkra kitermelni.

A nagy gyülekezetek forrásai, élesztői nagy lélekszámukkal, hatalmas templomaikkal felekezeti büszkeségünknek, kálvinista önérzetünknek. Problémájuk, hogy ne csak a méreteikkel hanem a bennük munkálkodó Lélek erejével és fényével is hassanak s legyenek egyházi életünk messze világító, mindeneket tápláló, Isten dicsőségét sugárzó erősségeivé. *Enyedy Andor.*

A tiszáninneni ref. egyházkerület lelkészi özvegy-árva gyámintézetének alapszabálya.

I. Fejezet.

Általános határozatok.

1. §. A tiszáninneni ref. egyházkerület az 1843 ik évben „Pap özvegy-árvatár" címen alapitott intézetét, mely az 1926-ik év december 31 én ötmilliószázharmincnyolcezerötszázhatvanöt papirkorona, vagyis 411 pengő 8 fillér volt, bizonytalan ideig „Egyházkerületi özvegy-árvatár „*A*" címen kamatoztatja s a kamatokat is tőkésiti, ezen tárba a fenntartási járulék befizetését megszünteti, épségben tartva azon lelkészek jogát, kik annak az 1918. év bezárásáig tagjai voltak.

2. §. A tiszáninneni ref. egyházkerület, a kebelében működő lelkészek özvegyeinek, illetve árváinak gyámolitására új lelkészi özvegy-árvatárt alakit s azt „egyházkerületi lelkészi özvegy-árva gyámintézet „*B*" címen kezelteti s a tőkének kamatjából az alábbi §§-okban megállapitott föltételek korlátai között az özvegyeket, illetőleg az árvákat állandó segélyben részesiti s az alap növelése és fejlesztése végett az évenként befolyt jövedelmeket tőkésiti.

3 § Kötelezett tagjai: a tiszáninneni ref. egyházkerület jelenlegi területén működő, vagy ezután szolgálatba lépő rendes lelkészek, missziói s vallásoktató lelkészek s a rendszeresitett állomáson működő püspöki titkár, mindezek azon megszoritással, hogy az 1929 január 1-én 60 életévöket betöltő lelkészek az új intézménynek tagjai nem lehetnek.

4. §. Segélyezésre igényt nem tarthat azon lelkészi özvegy, illetőleg árva, kinek néhai férje, illetve atyja állásáról önként lemondott, nyugdijba vonult, vagy egyházi biróság jogerős itéletével hivatalától véglegesen megfosztatott, kivéve, ha az illető díjfizetéseit haláláig folytonosan teljesitette.

5. §. Más egyházkerületből jött lelkészek kötelesek belépési és tagsági díjaikat legkésőbb a hivatalba lépésüket követő év január 1-éig az egyházkerület pénztárába befizetni. Más egyházkerületbe ment lelkészek, missziói és hitoktató lelkészek „az özvegy-árva gyámintézet"-be történt befizetéseiket vissza nem követelhetik.

6. §. A gyámintézet tagjainak özvegyei, ille-

tőleg árvái a belépési járulék és 10 (tíz) évi tagsági díj befizetésének kötelezettsége mellett — tikintet nélkül az elhalt intézeti tag szolgálati idejére — a tőkepénz kamatjának rájuk eső hányadában részesülnek s amennyiben a belépési járulék és tíz évi tagsági díj be nem fizettetett volna, az azokból hiányzó összeg az özvegy, illetőleg az árvák segélyéből visszatartandó úgy azonban hogy az ilyen özvegy, illetőleg árva, a reá eső segélynek legalább fele részét megkapja mindaddig, míg tartozása törlesztve nem lett.

7. §. Az özvegyek, illetőleg az árvák segélyezése, a kegyeleti év tartamának lejárta után, vagy ha az egyházi törvénykönyv a kegyeleti évet eltörölné, annak intézkedései értelmében a férj, illetőleg az atya elhalálozása utáni félévet követő január 1-vel kezdődik s a segély a következő év májusáig lesz utólagosan kifizetve. A segélyezés csak azon időre terjed, melyben az özvegynek, illetőleg az árvának jogigénye megvolt.

8. §. A segélyre jogosúltnak állandó segélyre felvétele felett az illetékes esperes indokolt előterjesztésére az egyházkerület pénzügyi választmánya határoz, mely határozat ellen egy éven belül az egyházkerületi közgyűléshez lehet felebbezni.

9. §. A segélyben részesülők, az arról kiállított nyugtákon, az illetékes ref. lelkészi hivatal által igazoltatni kötelesek az életben lételt, özvegységüket, ref. voltukat s az árváknál a 15. §. föltételeinek fennállását. (Folyt. köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Halálozás.** *Pozsga* Józsefné sz. Grafik Etelka júl. hó 27-én életének 37-ik évében visszatért mennyei hazájába. Pozsga József nagybarcai lelkésztestvérünknek — aki az elhunytban hitvesét gyászolja — a mély gyászban Istennek megáldó és megszentelő vigasztalását kívánjuk.

— **Az Országos Református Lelkész-Egyesület** ez évi konferenciája, nagy kálvineumi ünnepélye, országos közgyűlése f évi aug. 30 tól szept. 4 ig fog tartani Hódmezővásárhelyen. A konferencia szervező-bizottsága ebből az alkalomból kirándulást is rendez Mezőhegyesre az állami méntelep mintagazdaságának megtekintésére. amelyre külön kell jelentkezni. A jelentkezési határidő aug. hó 12. A konferenciára és a vele kapcsolatos ünnepségekre a részvételi díj 8 P, a kirándulásra külön 6 P, amely összegek az „Országos Református Lelkész Egyesület gyülési irodája Hódmezővásárhely"-re küldendők.

— **Egyházépítő adományok Alsóborsodban.** Az Alsóborsodi Egyházmegyei tavaszi gyűlésének most megjelent Jegyzőkönyve meglepő bőségben közli az egyes gyülekezetek egyházépítő adományait. A legnagyobb áldozatot az egyesült diós győri és diósgyőrvasgyári egyház hívei hozták, akik templom és lelkészlak építésére 140 000 P-t fordítottak. Miskolc a Kossuth utcai templom re[illegible]ára 60.000 P-t áldozott, míg a szegények [illegible]rdított összeg meghaladja a 43.000 P-t. A miskolci Martin-telepi egyházrész hívei 14.000 P-t adtak össze templomuk felépítésére. Ládházán hősök tornya néven tornyot építettek a hívek templomukhoz 15.000 P értékben. Bőcsön 7000 P-s költséggel, Hejőszalontán 6000 P-s költséggel a templomot újították meg, Ároktőn 7790 P-s költséggel orgona, Alsózsolcán 4000 P értékben új harang készült. Meglepően nagy az egyes hívek áldozatkészsége. Így Vattán Kocsis József és neje Papp Borbála 581 P-s harangot, Hejőszalontán Vizsolyi Kálmánné, Kőrössy Julianna 2400 pengős harangot készíttetett. Diósgyőrben Rácz Károly 4 harangot ajánlott 10.000 pengős értékben. Ládházán az énekkar áldozott harangra 750 pengőt, Bőcsön Nagy Dánielné, Kiss Julianna adományozott 5160 pengőt harangra és lelkész palástjára, Tiszakeszben Papp Lajos és neje 2000 pengős toronyórát ajándékozott egyházának. A 72.317 lelket számláló egyházmegye életét a következő számok mutatják fejlődőnek: jótékony adományok összege 161,400·36 pengő; építésre fordíttatott 298 064·34 pengő; 1. templomra 161,885·11 pengő, 2. iskolára 38,767·70 pengő.

— **A tokaji** ref. egyház presbytériuma júl. 29-én 13 pályázó közül Ungváry Gyula, ez évben Sárospatakon végzett okleveles tanítót egyhangúlag kántortanítóvá választotta.

— **Az Egyesült-Államok** kamarájában és szenátusában az egyes felekezetek, amennyire megállapitani sikerült, következőleg vannak képviselve. — A *kamarában*: 94 methodista, 64 presbyteriánus, 51 episzkopalis egyháztag, 51 baptista, 36 r. kath., 24 „Krisztus tanítványai", 16 lutheránus, 10 zsidó, 4 unitárius 3 holland református, 3 quaker, 1 „egyesült testvér", 1 mennonita, 1 universalista, 1 scientista, 1 mormon, 11 közelebbről meg nem jelölt prot. felekezetü, 24 felekezeten kivüli (ezek közül 18 szabadkőműves); végül 18 képviselőnek nem lehetett megtudni a felekezeti hovátartozását. A *szenátus*ban: 32 methodista, 8 presbytériánus, 24 episzkopális, 6 baptista, 5 róm. kath., 7 kongregácionálista, 1 „Krisztus tanítványa," 2 lutheránus, 3 unitárius, 1 quaker, 2 mormon, 4 felekezeten kivüli (közülök 3 szabadkőműves), 1-nek a felekezetét nem lehetett meghatározni.

— **A Protestáns Országos Hitelszövetkezet,** mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja tájékozásul közli, hogy eddig a következő egyházi kölcsönöket szavazta meg: 1. *Református egyházak*: Gödöllő 3.550, Dömös 1250, Neszmély 400, Baracska 1 450, Besenyőd 5 300 Géberjén 650, Kunmadaras 1.800, Mezőkomárom 900, Pesterzsébet 98 300, Tállya 3.750, Nagyléta 14.100, Nyirmada 1.800, Balmazújváros német gyülekezet 7.100, Balatonfőkajár 2.650. Szamosújlak 800, Hajdúbába 750, Sopron 14.400, Vereb 2.650, Kőröstarcsa 5 700 Tiszakerecseny 1.750, Gyügye 400, Szemere 600, Csorvás 7.100, Szeghalom 21.100 Hernádnémeti 900, Kisszekeres 900, Polgár 300 Bálványos 900 Szentantalfa 400, Kisnamény 2 650, Majtics 750 Kápolnásnyék 1.450, Szamossályi 900, Békéssámson 5.300, Geszteréd 2 300, Mád 550, Komlósd 1.450, Böhönye 1 450, Alsójózsa 900 Szabolcsveresmart 1.800, Tisza-

derzs 5 700, Felsőjózsa 2 500, Drávaszabolcs 1.300, Csökmő 4 400, Bakonszentkirály 750, Mezőcsát 3.550, Botpalád 900, Kállósemjén 1.800, Kisláng 2.150, Okány 8.800, Izsák 1.450, Szikszó 3.550, Tiszalök 8.500, Mocsa 1.800, Oros 1 800, Dab 4.400, Ács 2.650, Vecsés 2.150, Vasad 1 450, Tiszaeszlár 400, Nyirmártonfalva 750, Szaporca 2.000, Diósgyőr 21.100, Alag-Dunakeszi 35.100, Köveskál 900, Cece 1.250, Disznóshorvát 3.550, Egyházasszecsőd 550, Gyüre 2.650, Porcsalma 2 650, Bakonszeg 2.650, Nyirbogát 3 550, Báj 2.850, Báránd 2.850, Nagyacsád 1.100, Szeged 17.600, Szarvas 5 300, Vál 6.200, Lak 1 450, Kisléta 3.200, Bodrogolaszi 900, Heves 900, Budafok 35.100, Örszentmiklós 5.300, Szendrőlád 1.250, Petneháza 900, Olcsvaapáti 1.800, Bükkzsérc 750, Gégény 1.250, Pand 2.150, Kémes 450, Kölcse 1.450, Gyulaháza 3.000, Tiszadob 2 150, Szank 250, Salgótarján 5 300, Bodroghalom 900, Szamostatárfalva 900, Kiskiniz 2 850, Zsurk 750, Mórágy 3.550, Velence 900, Gádoros 750, Gerendási 4.400, Nyirtass 1.800, Berettyóújfalu 7 100, Csepel 14.100, Szentes 21.100, Bodrogkeresztúr 2.650, Noszvaj 10.600, Gige 900, Sajókaza 2.150, Vajszló 2.150, Gerjen 2 650, Biharkeresztes 8.800, Fegyvernek 11.700, Országos Ref. Lelkész Egyesület 52 700, Sárospatak 87.000, Kecskemét 315 900, Gróf Bethlen Kata Egyesület 8.800 dollár. 2. *Evangélikus egyházak*: Vác 35.100, Ambrózfalva 2.650, Pesterzsébet 14.100, Mezőtúr 1.800, Cegléd 30.100, Pusztaszentlőrinc 900, Tápiószele 7.100, Pitvaros 2.650, Pilis 7.100, Tápiószentmárton 1.700, Szentetornya 6.550, Sajókaza 3.550, Sátoraljaújhely 1.800, Rákoskeresztúr 3.300, Győr 44.000, Sand 1.450, Kaposvár 7.100, Kőszegi Lyceum 2.650, Soproni Lyceum 35.100 dollár. A kölcsönakció olyan stádiumba jutott, hogy a kölcsönök folyósítása már megkezdődött. Számos kölcsön megszavazás alatt áll, sok benyújtott igénylés elintézését a szükséges okmányok késedelmes beküldése hátráltatja. Ezúton is felkérjük az igényüket már bejelentett egyházakat, hogy legalább a kölcsön felvételére vonatkozó presbyteri és közgyülési határozatot, telekkönyvi kivonatot, kat. birtokívet és értékbizonyítványt soronkívüi beküldeni, a felsőbb egyházi jóváhagyás mielőbbi elintézéséről pedig gondoskodni szíveskedjenek. Az eddig nem igénylő egyházakat szintén kérjük, hogy igényeiket szíveskedjenek már most bejelenteni még az esetben is, ha a kölcsönt későbbi időben óhajtják felvenni.

HIVATALOS RÉSZ.

895—1928.

Püspöki körlevél.

A kötelező oktatófilm előadásokról.

Az E. Konvent 230/1928. számú határozata szerint, az iskolai kötelező filmoktatás ellen felmerült nehézségek legnagyobb részben eloszlattatván, a református tanintézetekben is be lett vezetve a kötelező filmoktatás.

Ennélfogva, hivatkozással a vallás és közokt. miniszter úr 37547/1928. és 47200/1928. szám alatt kelt rendeletére, felhivom az egyházkerületünkbeli három középiskola, valamint azon elemi és továbbképző népiskolák igazgatóságát, melyek községében oktatófilm előadások fognak tartatni s melyek névsora a Hivatalos Közlönyben a tanév elején közölve lesz, — hogy a tanuló ifjuságot ez előadásokra mindig elvezessék.

Az előadásokért minden középiskolai tanulótól 2 P 24 f, minden elemi iskolai tanulótól 1 P 92 f, minden gazdasági továbbképző iskolai tanulótól 1 P 20 f szedendő be a szeptemberi beiratáskor s a beszedett összeg a 42194. számú postatakarékpénztári csekk-számlára fizetendő be.

Miskolc, 1928 július 30.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

—

Meghivó. Az abaúji ref. egyhm. egyetemes lelkészi értekezlete aug. hó 20 ik napján lesz megtartva Szikszón. Tekintettel a tárgyak fontosságára, felkérem lelkésztársaimat hogy erre teljes számmal megjelenni szíveskedjenek. Igazolatlanul elmaradók 10 P bírságot fizettnek. Értekezésre aug. 15-ig Legyel István lelkész úrnál jelentkezzenek. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Egerházy Lajos előadása. 3. Lelkészválasztási javaslatról szóló vélemények előterjesztése. 2. Belmissziói javalat tárgyalása. 5 Hegedüs féle javaslat tárgyalása. 6. A beérkezett pályamunkák bírálata. Gyűlés kezdete d. e. 9 óra. *Elnökség.*

—

Az alsóborsodi lelkészértekezleten a lelkészválasztási törvényjavaslat áttanulmányozására kiküldött lelkésztársaimat aug 23 (csütörtök) délelőttre a Diósgyőr-vasgyárhoz tartozó Perecesre hívom össze közös megbeszélés céljából. Részt vehetnek az összes érdeklődő lelkésztársak, mivel a misszíói javaslat is valószinűleg ekkor kerül tárgyalás alá. Családtagok már a d. e. órákat is kellemes, árnyas helyen tölthetik, a délutánt kirándulásra szánjuk. A résztvevők aug. 15 ig Keresztúry József s.-lelkésznél jelentsék be érkezésük idejét (Pereces, u. p. Diósgyőr-vasgyár) és azt, hogy a közös ebéden részt vesznek-é? Vonatindulás a vasgyárból Perecesre d e. 8 ó. 10 p és 10 ó. 10 p. Ugyancsak értesítem lelkésztársaimat, hogy a Sylvester-nyomdai részvények ára (105 P) az őszi e.-m. közgyűlés alkalmával egy összegben lesz fizetendő. Az értekezleten részt nem vett testvéreket legalább 1 részvény jegyzésére szeretettel felkérem. Cserépfalu, 1928 júl. 30. *Pósa Péter*, l. ért. elnök.

— **Szentendre.** A gyönyörü hegyvidéken fekvő szentendrei református polgári iskolai *fiúinternátusba* és a külön épületben levő *leányinternátusba* havi 70 P díj fizetése mellett tanulók felvétetnek. Prospektust küld az igazgatóság. Ugyanott paedagogiailag képzett, német vagy francia nyelvet, valamint zongorát tanító, református vallású nevelőnők felvétetnek.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 33. szám Sárospatak, 1928 augusztus 19.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre ... ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. E.*: A Pataki Diákok Országos Szövetsége. (Második közlemény.) — Egyházkerületi közgyűlésünk határozata Nagy Béla theologiai professzor nyugalombavonulásáról. — A tiszáninneni ref. egyházkerület lelkészi özvegy-árva gyámintézetének alapszabálya. (Vége.) — *Dr. Hegyaljai Kiss Géza*: Könyvismertetés. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

A Pataki Diákok Országos Szövetsége.

(Második közlemény.)

Minél tovább szemlélődünk a Pataki Diákok Országos Szövetsége felől, annál világosabbá lesz előttünk az, hogyha az a lehető legmagasabban fogja fel hivatását, nem tehet egyebet, mint hogy *munkát vállal a főiskola örök céljainak szolgálatából.* Mindnyájunk lelkében forrón él a vágy, hogy főiskolánk újra betölthesse azt a nagyszerű hivatást, amelyet betöltött a multban. Ámde tudjuk azt is, hogy oly magas ez a hivatás, oly sok akadálya van betöltésének, hogy szinte emberfölöttinek látszik az, ezért az a meggyőződésünk, hogy minden rendelkezésre álló erőt be kell szervezni a főiskola örök céljainak szolgálatára. Különösen alkalmasnak tartjuk pedig erre a volt pataki diákok létesítendő szövetségét, mert a főiskola naggyá tételére alkalmas kincsek, az önzetlenségnek és áldozatkészségnek az elemei sehol sem találhatók meg inkább, mint azokban a volt diákokban, akik úgy csüngenek a főiskolán, mint a gyermek az édesanyán.

Másfelől megvagyunk győződve afelől is, hogy a régi diákok a főiskola szolgálatában nem vállalhatnak megfelelőbb munkát, minthogy ápolni és feltárni igyekszenek azt a szellemet, amelyik őket rabul ejtette, amely őket ma is vonzza, visszahívja, amely életüknek ma is legbecsesebb darabja, amelyből meríteni, amely által megújulni újra szeretnének. Bizonyosak vagyunk afelől, hogy nagyon sok tényezőből szövődött össze ez a szellem, viszont rendületlenül megvagyunk győződve afelől is, hogy ennek a szellemnek legértékesebb elemét a kálvinizmus szolgáltatta s hogy nem lehet fontosabb feladat ma, mint épen ennek a szellemnek a feltámasztása.

A cél tehát világos. Hiába látnók azonban akármilyen öntudatosan a célt, ha nem állanának eszközök rendelkezésünkre, amelyek által a cél szolgálható. *Milyen eszközökkel szolgálhatja tehát a Pataki Diákok Országos Szövetsége fennt is leirt magas célját?*

Ujabban a főiskola vezetőségében és munkásaiban egyre több készség ébred fel régi értékeinek eltárására. Mostoha időben belepte azokat a por, talán megfogta a rozsda, szükségét érzik, hogy megmentsék ezeket az elkallódástól. De én úgy gondolom, hogy a legfőbb értékek — drága emberi lelkekre gondolok — még mindig mélyen el vannak temetve és alig gondol valaki azok feltámasztására. Mennyi ragyogó elme világossága lobbant ki a főiskolában, mennyi nagy szív omlott porba az érte való lángolásban! Ott nyugosznak ezek a mult temetőjében s minél több idő tűnik el felettünk, annál inkább hatalmába keríti őket az enyészet. A berlini egyetemen egy szűk folyosóba zártan egy csomó mellszobrot láttam, az egyetem volt nagy professzorai szobrai állottak ott belepve porral. Igy lepi be a mi nagy professzoraink emlékét is a feledés pora, az enyészet sötétsége. A kegyeletes érzés is ezt kívánná, hogy életre hivassanak, mégis ennél sokkal fontosabb érvek is sürgetik ezek életre keltését.

Mélységes meggyőződésem az, hogy egy iskola annyit ér, amennyi szellemi erőt képvisel. Sokszor eltűnődöm azon, hogy ma is mennyi komoly, buzgó, odaadó lélek áldoz főiskolánk oltárán, mégis oly lassan emelkedik ki az átlagos méretek közül. Fel kell támasztani az elhunyt nagyokat, meg kell szólaltatni a néma ajkakat, hogy egy láthatatlan sereg jöjjön segítségül a főiskola szolgálatára. Kik tehetnék meg ezt inkább, mint a régi pataki diákok, akik még az elhunyt nagyok emlékét és lelkét szívökben hordozzák. *Ezek a pataki szellem hordozói mindenekfelett. Tüzze ki hát programmjába a szövetség a pataki főiskola nagy személyiségei jellemképeinek megrajzolását* s szolgálja ezt a célt minden anyagi és szellemi erejével.

Sokszor úgy képzelem, hogy a történelem kereke zordon kényszerűséggel robog el felettünk, amellyel szemben mi tehetetlen megadásra vagyunk kényszerítve. Ez azonban hamis látszat, mert Isten a történelem ura, Ő pedig az emberi lelkek útján formálja a történelmet. Ő a ma nemzedéke által

akarja újra naggyá tenni sárospataki főiskolánkat is. Isten munkájára pedig az a sajátságos, hogy a történelem erői, örök értékei által formálja a jelent és jövőt. Alig van magyar iskola, amelyik gazdagabb kincseket hordozna multjában, mint a mi főiskolánk, ezért alig lehet több reménysége iskolának szebb jövőre, mint a mienknek. Ámde történelmünk erői is elvannak rejtve, temetve, fel kell tárni, ki kell emelni, bele kell vinni azokat főiskolánk jelenlegi életébe, hogy azok iskolánk egy új dicsőséges szakaszának legyenek formáló tényezői. *Úgy gondolom, hogy alig végezhet jobb munkát a pataki diákok szövetsége, mint ha megiratja a pataki főiskola történetét különös tekintettel a szellemtörténeti szempontokra.*

A pataki főiskola történetének kereke nagy határkőhöz ér, pár év mulva ünnepli 400 éves fennállását. Sok körülményre tekintettel úgy sejtjük, hogy ez az időpont forduló pontot is jelent majd a főiskola életében s annál inkább fog azt jelenteni, minél hatalmasabb lökést kaphat az érte lelkesülő és áldozni kész lelkektől. *Fokozza fel, gyűjtse össze a Pataki Diákok Országos Szövetsége erre az időpontra tagjainak minden szellemi és anyagi erejét, minden szeretetét és hűségét, hogy ez időpontban a főiskola a volt diákok lelkéből is hatalmas erőket vigyen további útjára.*

Sok egyébről lehetne még itt szó, csak a legfontosabb dolgokat említettem, *nagy pataki személyiségek megrajzolása, a pataki főiskola történetének megiratása, 400 éves fennállása ünnepe megszervezésében való részvétel, ezek azok az eszközök, amelyek által a Pataki Diákok Országos Szövetsége célját leghivebben szolgálhatja*

A régi nagy patronusok örökébe a P. D. O. Sz.-ben új patronusra talál főiskolánk. Hisszük, hogy méltó lesz ez a legnagyobbakhoz, hisszük, hogy buzgó lelkes szolgálata nyomán újra megpezsdül az élet főiskolánkban. *M. E.*

Egyházkerületi közgyűlésünk határozata Nagy Béla theologiai professzor nyugalombavonulásáról.

60. A sárospataki főiskola igazgató-tanácsa 1928 június hó 18-iki üléséből 7. sz. jkvi pontjával jelentést tesz az egyházkerületnek arról, hogy Nagy Béla theol. akad. tanár 1928 március hó 1-től — nem teljes szolgálati idő után — betegsége miatt nyugalomba vonult. Nagy Béla 22 és fél éven keresztül fejtett ki főiskolánkban, közelebbről a theol. akadémián értékes és eredményeiben maradandó munkát. A főiskolának volt neveltje, szárnyaló lelkű, hű fia és jellegzetes szellemének egyik reprezentása. Főiskolánkban végezte gimnáziumi tanulmányait és iratkozott be a theol. akadémiára. A megismerés szomjú vágya a II. évre a kolozsvári theologiára vitte; azonban újra visszatért Sárospatakra és akad. tanulmányainak elvégzése után, mint szénior maradt továbbra is a főiskola kötelében. 1898-ban első, 1899-ben második lelkészképesítő vizsgát tett. 1899—1902-ben Utrechtben, pár hónapig az edinburgi New College-ban gyarapította tudását — közben meglátogatva Európa főbb helyeit. 1902-ben hazatérve, pár hónapig segédlelkész volt Tiszanánán, majd lelkész Egerben, 1905-ben került, mint a dogmatika és erkölcstan rk. tanára akadémiánkra. 1908 ban Pápán theol. magántanari képesítést szerezve, rendes tanár lett. Dékán volt a theol. akadémián több izben. 1919-ben megrendült egészségi állapota és betegeskedni kezdett. Addig a theol. kornak egyik legmunkásabb tagja volt, aki különösen a theol. ifjuság élete, ügyei iránt a legmelegebb érdeklődést tanusította. Munkásságának irodalmi téren is számos értékes jelét adta. Magántanári értekezése: Antelmus satigfactio-elmélete; Bitzius predikációi fordításának egy kötete, a Prot. Szemlében megjelent tanulmánya: Bismarck keresztyénsége — a fontosabb állomásai e munkásságának; munkatársa volt a Prot. Szemlének, a Debreceni Lelkészi Tárnak, a Sárospataki Ref. Lapokban is jelentek meg tanúlmányai és cikkei. Emberi számítás szerint érettebb munkái ezután következtek volna, de sulyos és huzamos betegség akadályozta szárnyai kibontásában. Legutóbbi éveit a betegség tette nehéz és fájdalmas évekké. A theol. kar fájó szívvel vesz tőle búcsút s áldást kíván további életére, kérve Istent, hogy Ő erősítse meg a nyugalom éveiben megrendült egészségét s kívánva, hogy sokáig éljen családja körében s találja meg a csendben a további irodalmi működés alkalmait is. A köziskolai szék jegyzőkönyve nagy veszteségnek tekinti a főiskolára nézve az ő kiválását a munkások közül, kartársi meleg szeretetből fakadó szavakkal búcsúzik tőle, a Mindenható áldásába ajánlva őt. Az igazgató tanács jegyzőkönyve elismerését fejezi ki 22 és fél éven át kifejtett értékes tudományos és nevelő munkássága felett, meleg szívvel kívánja, hogy a nyugalom évei szolgáljanak neki egészsége minél teljesebb helyreállitására, hogy még sokáig éljen és munkálkodhassék családja javára, az egyház és haza érdekében. Bemutatott búcsúlevelét az igazgató-tanács felterjeszti az egyházkerületi közgyűlés elé.

Az egyházkerületi közgyűlés a főiskolai igazgató-tanács jelentése kapcsán mély sajnálattal veszi tudomásúl, hogy Nagy Béla theol. akad. tanár — nem teljes szolgálati idő után — betegsége miatt 1928 márc. hó 1-től kezdődőleg nyugalomba vonult. Egyházkerületi közgyűlésünk készséges elismeréssel juttatja kifejezésre, hogy Nagy Béla 22 és fél évi tanári működése alatt tanári, lelkésznevelői tisztét magas eszmények által vezettetve, töltötte be. Ha hiányzik is még a kellő történeti távlat tanári működésének megitéléséhez, annyi megállapítható, hogy Nagy Béla igen üdvös és jelentékeny szerepet töltött be abban, hogy theol. akadémiánk iránya a modern épitő theologia jobb szárnya felé fordult s vallásilag is mélyülve, egyházunk megujhodásának munkájában történeti múltjának megfelelő mértékben tudott és tud részt venni. Kezdeményező, vezető képességének itt értékes bizonyságát szolgáltatta. Sajnálatos közegyházunk szempontjából is, hogy ennek az iránynak tudo nányos theologiai szolgálatában sulyossá vált betegeskedése gátolta. Egyházkerületünk is kéri Istentől, hogy a nyugalomba vonult tanárnak ad-

jon elegendő erőt és áldott csöndet arra, hogy szívét forró lángolással betöltő eszményeit ezután is gyümölcsözőleg szolgálhassa az őt oly gazdag talentumokkal elküldő Istenünk dicsőségére.

A tiszáninneni ref. egyházkerület lelkészi özvegy-árva gyámintézetének alapszabálya.

IV. Fejezet.

Kezelési szabályok.

20. §. A gyámintézet ügyeinek legfőbb intézése, a gyámintézeti alap és egyéb kezelési ügyek ellenőrzése az Egyházkerület hatáskörébe tartozik, ez határozza meg a 15. §. értelmében a segélyezés idejét.

21. §. A gyámintézet tőkéi és pénzei az egyházkerületi pénztár által kezeltetnek, az egyházkerületi pénzügyi választmány közvetlen ellenőrzése és felelőssége mellett. A pénzügyi választmány intézi a gyámintézet összes ügyeit, melyekről az évi számadások eredményének s a következő évi költségelőirányzatnak bemutatása mellett az Egyházkerület tavaszi közgyűlése elé évenként részletes jelentést tesz.

22. §. Az egyházkerületi pénztárnok által törzskönyv vezetendő, amelyben az igénnyel bírók kivétel nélkül bevezetendők s külön lappal bírnak.

Az esperesek is tartoznak tözskönyvet vezetni az egyházmegyéjükben levő igényjogosultakról.

Az egyházkerületi pénztárnok minden év január havában az esperesnek bejelenti, kik mennyit fizettek s kik mennyivel maradtak hátrálékban. A hátrálékok behajtásáról az esperes rögtön intézkedik.

A segélyek az illetékes lelkész és esperes által láttamozott nyugták ellenében az egyházkerületi pénztárnok által közvetlen a segélyre jogosultaknak, illetőleg az árvák kinevezett gyámjainak küldendők el.

A segélyek minden év május 1 ig utólagosan fizetendők ki a pénztárnok által, ezért az esperesek az általuk is megerősített nyugtákat minden év január hó 31 ig tartoznak az egyházkerületi pénztárba beküldeni.

Az intézeti tagok, valamint az özvegyek és árvák haláláról az illetékes egyházmegyék esperesei 14 nap alatt tartoznak értesíteni az egyházkerületi pénztárnokot, hogy a törzskönyv megfelelőleg vezethető legyen.

A lelkészi özvegy-árva gyámintézet pénzkezelőjét a lelkész-özvegyek segélyezése évétől tiszteletdíj illeti, mit az egyházkerületi pénzügyi választmány állapít meg. Ez azonban egy özvegyet illető segélynél kevesebb nem lehet.

V. Fejezet.

Átmeneti határozatok.

23. §. Azon lelkészek, akik az 1929. év január 1-ig 60-ik életévöket betöltötték, az új lelkészi özvegy-árva gyámintézetnek tagjai nem lehetnek, de a régi „A" gyámintézethez való joguk fennáll.

24. §. A pénzügyi választmány, ha jónak látja, javaslatot tehet az egyházkerületi közgyűlésnek a segélyezésnek tíz év előtti megkezdésére nézve, ha a 6. és 11. §§. kívánalmai sérelmet nem szenvednek.

Jelen szabályrendelet megfelelő példányszámban kinyomatandó s a lelkészi hivataloknak s a gyámintézet többi tagjainak megküldendő.

Indokolás.

A régi egyházkerületi özvegy-árvatár beszüntetését, illetőleg külön kezeltetését az indokolja, hogy az elszakított területen levő lelkésztestvéreink nem járulhatnak a fenntartáshoz hozzá sem belépési járulékok, sem évi tagsági díjaik fizetése által s nincs hatalmunk reá, hogy erre őket kényszerítsük. — A külön „B" alatt megnyitandó özvegy-árvatárt pedig az teszi kívánatossá, hogy az országos lelkészi nyug- és gyámintézet nem biztosítja most sem az özvegy lelkésznék és árvák gondtalan életét s még kevésbbé biztosítja akkor, ha a megindult világáramlat győzedelmének betetőzéseként az állam és egyház külön válnak s az állam — sok mással együtt — megtagadja a nyugdíjintézet számára eddig folyósított segélyt, vagy pedig a nemzetek történetében sokszor megnyilatkozó reaktió túltengéseként egy jezsuita erőtől hajtott kath. uralom jut kormányzathoz s megpróbálnak még egyszer az anyagi támasztékok elvételével halálos csapást mérni a kálvinista egyháznak már ma is sok helyen kikezdett s megrongált épületére. — Hogy nem a régi 4 osztályba sorozás útján kívánjuk felállítani az új özvegy-árvatárt, azért van, mert ma már 70—80 lelkészi állás leszámítva, a többiek csaknem egyenlők s az özvegyek sorsa is — csaknem egyenlők.

A korhatárt a belépésre nézve azért kellett az 1929-ik évben betöltött 60 évben megállapítani, mert a természet örök törvénye szerint a 60 éven felüli lelkészek hamarabb hagyhatnak özvegyet, mint az ifjabbak — s a hamar felszaporodott özvegyek száma rongálná a gyámintézeti pénztár állását.

A segélyezés megkezdését azért kellett tíz évre kitólni, mert így remélhető, hogy a szükséges alap, a százezer pengő, a 220 lelkésztől, kamatokból, adományokból összegyűl. A 10 év múlva folyósítandó személyenkénti 200 pengő segély nem sok, de nagyobb segélyezés tervezésénél, több lenne a belépési s évi fenntartási járulék, már pedig számot kell vetnünk lelkészeink teherbíró képességével. (Vége.)

KÖNYVISMERTETÉS.

Lampérth Géza: Csendes ünnep. Újabb költemények 1909—1928. 160 lap. Singer és Wolfner kiadása Ára 4 P.

Mindnyájan örömmel olvastuk, hogy Lampérth Géza, aki nemcsak a református egyházi, de a magyar irodalomnak is komoly értéke, életének mily szép fokára emelkedett fel. Mint a Petőfi-Társaság főtitkára érte meg írói pályafutásának 3 évtizedes jubéliumát. Ez emlékezetes fordulót vérbeli költő mivel tudná szebben ünnepelni, mint egy csinos könyvvel. Ezért lett legújabb vers-

gyűjteményének a címe: *Csendes ünnep.* Kedves találkozás, hogy ugyanekkor jelent meg Pintér Jenő Képes Irodalomtörténete, mely Lampérth Géza költészetét érdeme szerint méltatja. — Talán a Lampérth emberi egyéniségének szerénysége a magyarázata annak, hogy ez a széles mezőkről bokrétákat hozó költőnk úgy eltűnik a mai lármásab irodalmi fórumokon, bár az érdemlett elismerések elől akarva sem tudott elrejtőzni. Érdemes róla tudni, hogy *ez új kötete verses könyvei sorában a 10-edik.* Van 8 kötet ifjúsági munkája. *(Három pápai diák, Rákóczi lobogója, A munka hőse* — ki ne olvasta volna édes élvezettel?) Van 11 színműve, eközül több akadémiai jutalmat nyert. Van 7 kötet történeti munkája és sok kiadatlan kézirata. — Termése amily gazdag, éppoly értékes is. Egy nagy adománnyal bír ez a költő. Azzal, hogy *tud szólni a szivek hangján.* Ezért oly felemelő kurucos lelkesedése s ezért oly mély a magyar búsulása. A *Csendes ünnep* szép ciklusokban, különös finom hangulatú versekkel gyönyörködtet. Ünnep a léleknek olvasni ezeket a dalciklusokat: 1. *Szebb napokból.* 2. *Változatok.* 3. *Zord idők.* — A mai idők költészetének egy szörnyű fogyatkozása, hogy elillant belőle a lélek. Kis betűvel írja a verssorokat és törött szárnyakkal vergődik a próza porában. Lampérth Géza könyve kellemes felüdülés. Itt minden: szín, hangulat, lélek. Ahogy a kedveséhez szól, ahogy az idegenbe szakadt katona nótáját dalolja, ahogy a Kossuth Lajos torinói háza előtt, vagy a Petőfi szülőháza előtt megáll, az mind gyönyörű alkalom egy szívből jött, szépséges vers könnyed elsőhajtására. Bűbájos hangon mond mesét a kislányának, társalog elment kötők emlékével, zsoltárt zeng vagy ódát harsog: mindig az. Ember, közvetlen jóság, magyar ember, aki a szíve dobogásával keresi a szíved dobogását. Hallgassuk, szeressük őt, mert a ma harcában sokszor kell a léleknek ez a csendes ünnep. *Dr. Hegyaljai Kiss Géza.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Lelkészváltozások.** A *balajti* ref. egyház a Sajószentpéterre elköltözött *Szigethy* Ferenc utódjául aug. hó 12-én *Veress* Károly balogiványi-i (csehszlovákiai) lelkészt választotta meg meghivás útján lelkipásztoráúl. — A *nagybozsvai* egyházközség üresedésben levő lelkészi állására *Kozma* Sándor rásonyi lelkészt választotta meg.

— **Rövid hirek.** A *nyiregyházai* ref. egyház az alsóborsodi egyházmegyében előnyösen ismert *Mártha* Béla egerlövői kántortanítót választotta meg egyhangulag orgonista kántor-tanitójává. — Örömmel adjuk közre, hogy a buzgó *egerlövői* hivek templomot renoválnak, új iskolát szentelnek, hogy három új harangot készülnek beszerezni, egyet *Patay* Gy., egyet K. *Deáki* János költségén, egyet pedig közadakozásból. — A 140 lelket számláló *nagybózsvai* gyülekezet 8000 P költséggel templomot és papilakot javíttat. — Iskolaépítések, illetve iskolabővítések folynak *Szikszón* és *Borsódgeszten.* — Örömmel jelentjük, hogy a miskolci ref. leánygimnáziumban a növendékek nagy létszámára tekintettel, az V. osztály is párhuzamos lesz a jövő iskolai évben.

— **Ref. ifjúsági konferencia Derecskén.** A Ref. Ker. Ifj. E.-ek Derecskén, Debrecen mellett augusztus 23 és 27. között nagyfontosságú gyűlést rendez 16 éven felüli református fiatalemberek részére foglalkozásbeli különbség nélkül. Érkezés Derecskére s jelentkezés a ref. lelkészi hivatalban augusztus 23-án este. Előadások: A református ifjú életcélja. Ki az igazi legény? Hol szerzed a barátod? Gazdag fiu — szegény fiu. Vasárnap augusztus 26-án urvacsoraosztás. Ifjúsági ünnepély. Búcsútábortűz fáklyagyújtással. Debrecen megtekintése augusztus 27-én hétfőn s hazautazás. Szórakozások: Strandfürdő. Sport Játékok. Tábortüzi vidám programm. Költségek: Részvételi díj három napi teljes ellátással, vasúti kedvezmény, összesen 6 pengő. Ebből 3 pengő a jelentkezéskor beküldendő. A postán biancó csekket végy s így töltsd ki: KIE Református Ága Budapest 45.580. Minden résztvevő kap a MÁV. vonalaira féljegyet. Jelentkezéseket még táviratilag elfogadnak. KIE Központja, Budapest Üllői út 29.II. emelet.

— **Az erdélyi reformátusok életéből.** Az erdélyi reformátusok mindig új eszközöket vesznek igénybe Istenországa építésére. Ezidőszerint igen nagy szolgálatot tesz Isten ügyének az ott buzgón működő *Református Nőszövetség.* — Az ottani egyházkerület a f. évi nagy hetét *Tordán* rendezi szept. 3—9 ig, amelynek keretében tudományos előadásokat, szabad megbeszéléseket, templomi ünnepélyeket, irodalmi estélyt, nagy úrvacsorázó istentiszteletet és nagygyűlést tartanak. — Igen nagy problemája az ottani egyházkerületnek a régi királyságban lakó 120,000 ref. lélek lelki gondozása, mert azok közül még csak mintegy 10,000 lélekhez jutnak el az egyház lelkiáldásai. — Az erdélyi reformátusok legújabb sérelme a román kormány részéről az, hogy az ottani iskolákban az évzáró és évmegnyitó ünnepélyeket román nyelven kell tartani.

HIVATALOS RÉSZ.

Értesítés. Az abaúji ref. egyházmegyei közgyűlés összes alkotó tagjait értesítem, hogy jelen évi őszi közgyűlésünket Szikszón folyó évi szeptember hó 12-én reggel 8 órakor kezdődő istentisztelettel fogjuk megtartani a község tanácstermében. A gyűlés elé tartozó iratok szeptember hó első napjáig küldendők be az esperesi hivatalba. *Cziáky Endre* esperes.

Alsózempléniek figyelmébe. Felhívom a kebelbeli presbitériumokat, hogy hozzanak határozatot Hegedűs Loránt azon indítványára, hogy templomainkon a kereszt egyházi jelvényül használtassék. A határozatok szabályszerű jegyzőkönyvi kivonat alakjában szeptember 1-ig küldendők az esperesi hivatalba. Aug. 25-től az esperesi hivatalt érintő iratok Sátoraljaújhelybe küldendők. *Máthé Gyula* h. esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 34. szám. Sárospatak, 1928 augusztus 26.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanítók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Tóth János*: Kilencszáz papnéhoz. — *Román Ernő*: Lelkészválasztási törvényjavaslat bírálata. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Kilencszáz papnéhoz!

A legékesebb szava, a legmeggyőzőbb beszéde mégis csak a tettnek van. A kálvinista papságnak régi idők óta egy rettenetesen fájó sebe van: özvegyeinek sorsa. Árva gyermekeiről már, amennyire képesek voltak, gondoskodtak a bölcsek és jószívűek. De az özvegy papnék sorsa mai napig megoldatlan probléma gyanánt kínozta a szíveket. Tehetetlenül szemléltük, vagy meddő tervezgetésekben merült ki az a jóindulat, mely a kivezető utat kereste a kérdés megoldásánál. Irtunk is, beszéltünk is róla eleget, pillanatnyilag nyújtottunk is segítséget, de micsoda elenyésző cseppek voltak ezek abban a szörnyű inség-tengerben, melynek ijesztő zugása nyugtalanná tette a legtöbb parókia lakóinak amúgy is zaklatott életét. „Ma nekem, holnap neked," — hallatszott ki e zúgásból a figyelmeztetés s nagyon könnyen, vagy kiméletesen gondtalan zavartalansággal kellett élnie annak a papcsaládnak, melynek szíve nem rezzent össze e fájó kiáltásra.

A háborúk utáni sulyos gazdasági válság nemcsak kiáltóbbá, hanem még reménytelenebbé tette e kérdés megoldását. Azt se tudtuk és tudjuk, hová adjunk a sok szükséglet közt hamarébb és meddig birjuk?! A társadalom, közelebbről híveink áldozatkészsége pedig, ilyen irányban, nagyon vékony erecske... Nem akarunk szemrehányást tenni, mert el kell ismernünk, hogy sok a kiáltó szüksége mindenkinek; — csak annyi a megjegyzésünk, hogy könnyű a református papsággal szemben a követelést felállítani: házasodjék meg, a gyerekek számára nézve is járjon elől jó példával, — de ugyanakkor meglátják-e egy özvegy papné szánalmas életét, benéznek-e, különösen így iskolai év közelgésekor, a 2—3 gyermeket taníttató papcsaládnak a gondterhelt házába?!

A ránk szakadt nehéz viszonyok miatt nem is reméltük, hogy az özvegy papnék sorsának jobbra fordulásában közelesen jelentős segítség jöjjön. És most egyházi életünk nyári csöndjét egy meglepő hír tette élénkké. Bizonyára minden parókiára eljutott az a kis röpirat, melyet a ref. lelkésznék szövetsége küldött szét s mely arról számol be, hogy *Őrszentmiklóson*, Budapest közelében, egy minden tekintetben megfelelő berendezésű kis birtok, alkalmas épületekkel, megvásárolható lenne özvegy papnék otthonául.

Nagyszerű terv, mely annyi sok más merész szándékkal könnyen csak terv maradhat e lesújtó felkiáltás előtt: hol van rá a pénz? A jó Isten azonban gondoskodott az ő benne hívők által arról, hogy ez a nemes gondolat ne maradjon csak tervnek. Mikor már úgy látszott, hogy minden dugába dől anyagi erők híján, dr. Kováts J. István theol. professzor, egyházi közéletünk e kiváló vezéregyénisége, nemesszívű feleségével együtt lekötötték a birtokot, 15,000 pengő összeget fizettek ki előleg és átírási költségek címén s felajánlották az őrszentmiklósi kuriát az özvegy papnék otthonául.

Meghatva állunk meg e nemes cselekedet előtt. Most már lesz, *meg kell lenni* ez otthonnak! Ez a tett minden szónoklatnál jobban kér, buzdít, biztat, sürget s ha kell, követel. S a kit ez sem indítana meg, olvassa el azt a levelet, melyet dr. Kovács Istvánné írt ez üggyel kapcsolatban az egyik egyházi újság szerkesztőjéhez. (Megtalálható a Kálv. Szemle 31. számában is.) E levélből a puritán nagyasszonyok szerényen egyszerű s előkelően nemes gondolkozása csendül ki.

Még 54,000 P vételárat kell kifizetni két egyenlő részletben. Tegyünk számítást. Ha Csonka-Magyarországnak 900 papnéja van, úgy egyre az egyik 27,000 P-ős részlet kifizetésénél 30 P esik. Ezt a kétszer 30 P-t még kibírjuk! De ne felejtsük, hogy vannak gyermekeket taníttató, kis jövedelmű papi családok, kik nem győzik meg ezt az összeget; pótolják hát ki a nagy parókiák papnéi, a gyermektelen családok, a rájok eső összeg kétszeresével.

Tévednének a még nőtlen, vagy agglegény sorban élő lelkésztestvéreink, ha azt gondolnák, hogy nekik még, vagy már ily irányban nincsenek kötelességeik.

Ők, — a konferenciák egyik szállóigéjének kifejezésével élve, — szimpla költséggel futják az

életet is, most hát ne sajnáljanak egy kis — dupla ajándékot.

Reményünk van arra is, hogy világi híveink és egyesületeink egynémelyikét is adakozásra fogja indítani a cél nagyszerűsége.

Ha mindezeket átgondoljuk, azt merjük mondani, hogy nem lesz, hanem *már van* otthona azoknak, kik a megaláztatás útját járják, az inség kenyerét étték eddig.

A parókiákon pedig ezután egy aggódó sóhajjal kevesebb fog elhangzani az éjszaka csendjében... *Tóth János.*

Lelkészválasztási törvényjavaslat bírálata.

Jelen zsinatunk munkarendjének a középpontja bizonyára a lelkészválasztási törvény reformja leend. S valóban méltán, mert égetőbb fekély egyházunk testén nincs, mint a mai választási rendszer, úgy, hogy alig tudunk vagy merünk e dologról orcapirulás nélkül beszélni. A zsinat előtt fekvő s az egyházmegyékhez véleményezés végett letett javaslat jóindulattal, nagyfokú jogi szaktudással, kellő történeti áttekintéssel, de kevés gyakorlati érzékkel törekszik a kérdés helyes megoldására, de hogy nem teljes szerencsével és eredménnyel, azt az alábbiakban kívánom megvilágítani.

Mik voltak az eddigi törvénynek a hibái, melyekből származtak a sebeink? A választói és választhatósági jog korlátlansága szinte a szabadosságig és a választás tisztasága biztosításának a hiánya. Az elsőből folyik, hogy kevés hely találja meg a maga alkalmas emberét s kevés ember a maga alkalmas helyét, amennyiben az általános, egyenlő, titkos, széleskörü választójoggal való okos élésre a gyülekezetek választó tagjai nem elég érettek, nem elég kvalifikáltak s ennek az áldatlan következménye a sok beleválasztás egyfelöl, másfelöl az érdemesek gyakori mellőzése, háttérbe szorítása s általában a lelkészi pályán előhaladás hiánya. A másikból folyik a kortéziák oly mérvű elharapózása, hogy szinte már taksálni lehet az egyházakat, mint réggebben a politikai választókerületeket, hogy melyik mibe kerül egy választás alkalmával.

Nos, ha ezekben állapítottuk meg a bajok gyökerét: nézzük, ad-é ezek gyógyítására a zsinati javaslat valami gyökeres orvosságot? Akar adni, de nem mer. Érzi, hogy valami nincs rendben, hivatkozik is rá, hogy Kálvin az előkelőkre és papokra kívánta bízni a kiválasztást és hogy a választást nem szabad a tömegre bízni. De ezeknek a konzekvenciáját a gyakorlatban nem meri levonni, hanem próbálkozik választási bizottságoknak oly szövevényes beállításával, hogy ember legyen, aki azokból kivergődik. S végeredményében mégis csak a gyülekezet mondja ki a végszót, s ha annak nem tetszik a választói bizottság által sok vergődés útján papjelöltül kijelentett egyénnek az orra, egyszerűen elveti és akkor ujra kezdődik Európa legnehézkesebb választási eljárása.

Hát én is azon az állásponton vagyok, hogy a gyülekezeti jog forrása a gyülekezet. Hivatalt az adhat: aki a javadalmat adja. Ám a józan ész diktálja azt a korlátozást, hogy csak addig a határig, ameddig jogával okosan a köz hasznára élni tud, enélkül pedig annak a korlátozása szükséges. Hogy a gyermek késsel, villával kárt ne tegyen magában, nem adjuk azt a kezébe, vagy ha igen, akkor szülei felügyelet, vagy vezetés mellett: épp úgy, ha a gyülekezet nem tud élni az ő korlátlan választói jogával, akkor korlátolt mértékben adom azt számára s az egyházi felsőbbség beleszólási jogát és irányító szerepét iktatom közbe. Ezt a gyakorlatban következőleg gondolom megvalósíthatónak: teljes korlátlan választói jogot adnék minden gyülekezetnek meghívás útján való választás esetére. A meghívási eljárás a javaslat által előírt módon menne végbe azzal a különbséggel azonban, hogy a meghívásra ajánlandó személy kijelölése ne csupán a presbitérium, hanem a presbitérium választott tagjainak számával egyenlő s a javaslat által kontemplált módon választott választási bizottság együttes hatáskörébe utaltassék azzal, hogy ez együttes bizottságnak kisebbségi jelöltje is lehessen és ha a többségi jelölt felé nem irányulna a választó közgyűlés többségének bizalma, ugyanez a kérdés a kisebbség jelöltjére is feltehető legyen. Azért óhajtanám a meghívásra ajánlás jogát tágabb körre szélesbbíteni, hogy annál inkább kipuhatolható legyen a gyülekezet óhaja és vágya. Maga a meghívás útján való választó közgyűlés csak akkor legyen megtartható, amikor az esperes már bekérte az ajánlott, vagy ajánlottak okmányait és biztosító nyilatkozatot arról, hogy az állást hajlandók elfogadni s ha ezekből az arra rendelt szerv közreműködésével meggyőződött arról, hogy az illető megválasztásának nincs semmi törvényes akadálya E kautálé nélkül kitennők az egyházat is, az egyházmegyei küldöttséget is sok hiábavaló munkának és hajszának.

Ha a meghívás útján való választás bármi okból nem sikerül: az annak a jele, hogy a gyülekezet nem eléggé érett a korlátlan választói jog gyakorlására és szüksége van a felsőbbség irányítására. Nem állítom azt sem, hogy a meghívás útján való választásnak is mindig feltétlenül eredményes kihatása lesz a közre, de a szép egyetértés, a közös akarat és elhatározás szinte parancsolólag követeli ennek a korlátlan választói jog megadásával való honorálását. No, meg valamiféle elismerést érdemlő vonásnak kell is abban a jelöltben lenni, aki iránt a gyülekezet többsége egyértelmüleg érez és fordul.

A választói jog korlátozása alatt a pályázat útján való választást értem a következő módon: Minden egyházmegyében szerveztetik egy jelölőbizottság, mely az esperes és egyházmegyei gondnokon kivül áll az egyházmegyei gyűlés által 3 évenként e célra delegált 2 lelkészi tanácsbíróból, továbbá a püspök által az egyházkerület lelkészi tanácsbírái, vagy a kerület többi esperesei közül adhoc delegált 2 tagból, végül az illető egyházközség által kiküldött 4 tagból, kik közül 2 a presbitérium, 2 pedig a már érintett választóbizottság tagjai közül a jelölő gyűlést megelőzőleg

3 napnál nem hosszabb idő alatt sorshúzás útján jelölendők ki; a presbitérium egyik jelöltje azonban mindig a gondnok legyen, aki mégis legjobban ismeri az illető egyházközség minden ügyét-baját és szükségletét, E bizottság összeállításánál azért vettem úgy a megye, mint a kerületi fokon csak lelkészi delegáltakat, mert ezek, mint vizitátorok, természetszerüleg jobban ismerik az egyházakat is, a pályázó egyéneket is, mint a világi tagok. A másik vezető szempont pedig az volt, hogy így van meg a paritás a bizottság lelkészi és világi tagjai között. E háromféle egyházi testületből való összekombinálást pedig azzal indokolom, hogy így képviselve lesznek benne először az egyházközség esetleges személyhez kötött vágyainak a szószólói, másodszor a viszonyokat legjobban ismerő s a közérdeket pártatlan szemmel figyelő és bíráló egyházmegyei küldöttek és harmadszor, ha a két előző csoport bármelyike részéről is elfogultság mutatkoznék a tárgyalás alatt lévő ügy iránt: ott lesz ellenőrző és szabályozó gyanánt a teljesen érdektelen egyházkerületi küldöttség. Ez a bizottság a pályázók közül, mert alábbi indokolásom szerint pályázatra a meghivás meghiusulta után feltétlen szükség van, ezer lélekszámon aluli gyülekezetbe 3-at, ezren felül minden megkezdett ezer után még egyet, ha jut, de legfeljebb 6-ot a pályázók érdemességének több szempontból való egybevetése s azzal a gyülekezet fő szükségletének szembeállítása után titkos szavazás útján jelöltül megválaszt s az általa íly módon állított jelöltek közül a gyülekezet közgyűlése köteles lelkészt választani, mert ennek esetleges megtagadása esetén a választást a legközelebbi egyházmegyei gyűlés ejti meg, ugyancsak a bizottság jelöltjei közül és titkos szavazás útján. A bizottság jelölését jegyzőkönyvében indokolni tartozik s jelentését a legközelebbi egyházmegyei gyűlés elé tudomásulvétel végett beterjeszti, de jelölése ettől függetlenül végleges és megfelebbezhetetlen. E diskrécionális joggal való felruházása e bizottságnak túlságos hatalomnak látszik, azonban e bizottságnak fentírt módon való összeállítása garanciát nyújt minden tekintetben arra, hogy ez a ráruházott hatalommal nem visszaélni vagy basáskodni, hanem a közjó előmozdítására élni fog.

(Vége köv.) *Román Ernő.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Halálozás.** Folyó hó 14-én temették el Kistokajban özv. Kenyeressy Árpádné, szül. Várady Juliannát, a volt tiszalúci ref. lelkész özvegyét, életének 48-ik, özvegységének 7-ik évében, hosszas és kínos szenvedések után, kiterjedt rokonságának, ismerőseinek, tisztelőinek nagy részvétele mellett. A gyászszertartást Sütő Kálmán tiszalúci, Gombos Imre kistokaji lelkészek, Vitályos János kistokaji és Orbán József szirmai ref. kántorok, a szirmai énekkarral, végezték. Édesanyja, két fia, és testvére, a borsodgeszti ref. lelkész gyászolják. A jóságos Isten adjon kedveseinek vigasztalást, a sokat szenvedettnek, békés-boldog pihenést.

— **Negyven éves jubileumát ünnepli** nagy költőpapunk: *Szabolcska* Mihály f. évi szept. 6-án Ókécskén, szülőfalujában, amely alkalommal emléktáblával jelölik meg a sokszor megénekelt ősi Szabolcska-házat. Az ünnepélyen megnyitó beszédet *Ravasz* László püspök tart.

— **„A pataki diákok országos szövetsége"** megalakítása körül a nyár folyamán állandóan folytak az előkészületek. Terv szerint az alakuló gyűlés a hősi halált halt pataki diákok második emléktáblájának leleplezésével egyidejüleg fog megtartatni f. évi október hó folyamán.

— **A nagyszabású és gazdag programu O. R. L. E. konferencia** már küszöbön van. Hisszük, hogy egyházkerületünk lelkipásztorai közül is sokan fognak azon részt venni. A konferencián *Marton János*, lapunk felelős szerkesztője is fog előadást tartani, amelyben a *„Mortalium animos..."* pápai enciklika történeti hátterét fogja felvázolni.

— **Theologiai fakultásunk első évére** a kitűzött határidőig aug. 20 ig 19 ifjú jelentkezett, akik egy kivételével mind felvételt nyertek.

— **Főgimnáziumunk** f. évben jelesen érettségizett diákjai közül a jövő iskolai évre *Bencsik* István, *Bertók* János és *Képes* Géza nyertek felvételt az Eötvös-kollegiumba.

— **A református lelkészözvegyek** őrszentmiklósi otthona javára *Dr. Ravasz László* püspök úr 10.000 P adományt eszközölt ki. Hisszük, hogy lapunk olvasói mindnyájan számon tartják e nemes üggyel szembeni kötelezettségeiket, amellyel mai lapunk vezércikke is foglalkozik.

— **Ifjúsági élet Szlovenszkóban.** Szép és reményteljes munka folyik az elszakított felvidéki részeken a református ifjúság körében Június első napjaiban nagyszabású diákkonferencia volt *Losoncon*, amelyen a kálvinizmus újra nagy teret hóditott az ifjúság lelkében, a napokban folyik (aug. 24—27.) a *harmadik orsz. református leánykonferencia Negyeden* (Nyitra megye), amely konferencián a női élet sok problémája képezi előadások és megbeszélések tárgyát. A konferencián részt vesz *Bálogh* Elemér, a dunáninneni ref. egyházkerület püspöke is. Az előadók sorában ott látjuk: *Sörös* Bélát, *Galambos* Zoltánt, *Kenessey* Kálmánt és felvidéki kálvinizmusunk sok más jeles képviselőjét.

— **A kommunizmus** forradalmi pusztításainak az ideje már lejárt. Nem kevésbbé veszedelmes azonban a kommunizmusnak az a munkája, amiáltal szívós erőfeszítéssel, lassú aknamunkával lépésről lépésre hódít tért. Nagyon kitartó a kommunizmusnak a keresztyénség elleni harca is. Nem régen egyik napilap terjedelmes cikkben számolt be arról, hogy Oroszországban milyen hatalmas felkészültséggel igyekszenek elnyomni, kiirtani a keresztyénséget. Ezt a keresztyénség elleni munkát, ha más eszközökkel is, szívós kitartással végzik más országokban is. Úgy hogy a keresztyénség és egy modern pogányság között mindig élesebbé válik a harc az egész világon. Ennek a harcnak jelei azután sajátságos eseményekben ütköznek ki. Pl. a *zürichi* városi tanácsban egyik kommunista tag azt az indítványt tette,

hogy az összes városi intézményekben (iskola, kórház) tiltassék el az imádság, amely indítványt 28 szocialista ellen 37 szavazattal vetették el. Ennél szomorúbb az az esemény, ami *Berlinben* történt. Az ottani városi tanács a kommunisták és a szocialisták szavazatával elfogadta azt az indítványt, hogy a berlini városi kórházakban nem szabad tömeges lelkigondozást pl. istentiszteleteket végezni.

— **A föld népessége.** Körülbelül 1800 millió ember él a földön, akik 3064 féle nyelven beszélnek és több mint 4100 valláshoz és felekezethez tartoznak. Évente 33 millió ember hal meg 33½ éves átlag életkorban (az asszonyok átlagos életkora 3·3 évvel hosszabb, mint a férfiaké). A szaporodás az egyes népek szerint különböző, amíg pl. a németek száma 1480 óta meghatszorozódott, addig Oroszország lakóinak száma ötvenszer akkora, mint 300 évvel ezelőtt.

HIVATALOS RÉSZ.

Alsóborsodiak figyelmébe! Őszi egyházmegyei gyűlésünket *szeptember hó 12-én d. e. 8 órára Tiszanánára hívjuk össze.* Reggel 8 órakor istentiszteletet tartunk. Istentisztelet végeztével a gyűlési tárgyak megbeszélésére az egyház tanácstermébe gyülekezünk. Ha lenne bírósági tárgy, akkor ennek tárgyalása d. e. ½12 órára tűzetik ki. Gyűlésen tárgyalni kívánt ügyeket szeptember 5-ig fogad el az esperesi hivatal. A gyűlésen való részvétel kötelező. A nagy tiszanánai gyülekezet megtesz mindent arranézve, hogy a megjelentek ellátás és elszállásolás tekintetében hiányt ne lássanak. Feltétlenül kötelező a gyűlésen jelen lenni óhajtó egyházmegyei alkotó tagok és *küldöttek neveinek és érkezési idejének a bejentése.* Akik vonaton mennek, azok vagy Kisköréig mennek, vagy Füzesabonyig. Akik Kisköréig akarnak menni vonaton, jelezzék az érkezési időt a lelkészi hivatallal jóelőre, hogy az érkezési időre kocsik mehessenek eléjük. Akik Füzesabonyig mennek, azok is jelentsék be előre e szándékukat ugyancsak a lelkészi hivatalnak, mert *Füzesabonytól autóbuszközlekedés van bevezetve és a jelentkezők számára előre meg kell rendelni az autóbuszt.* S amennyiben jelen meghívóval kapcsolatban, *a Lelkész Értekezleti és Tanügyi bizottsági elnök uraktól kapott megbízás szerint* azt is közöljük, hogy szept. 11-én, kedden *délután 4 óra körüli időben Tiszanánán egyházmegyei lelkész-értekezlet és egyházmegyei tanügyi bizottsági gyűlés is tartatik*, kívánatos, hogy mindenik lelkésztestvér már szept. 11-én délután ott legyen Tiszanánán. Ugy az egyházmegyei gyűlésre, mint a másik két bizottsági gyűlésre és lelkészértekezletre tisztelettel hívunk meg mindeneket. Miskolc—Tibolddaróc, 1928 aug. hó 20. *Az egyházmegye Elnöksége.*

—

Alsózempléniek figyelmébe! A közgyűlésre vonatkozó részben az egyházmegyei gondnok úrral történt megállapodás után közlöm a következőket: Egyházmegyénk őszi rendes közgyűlése szeptember hó 18-án Sárospatakon, a főiskola tanácstermében 9 órai kezdettel tartatik meg. A gyűlést megelőző napon szeptember 17-én 9 órai kezdettel lelkészértekezlet lesz. Ugyanezen nap délután 3 órától a tanügyi bizottság, 6 órától pedig a belmissziói bizottság ülésezik a már megjelölt helyen. A fontos tárgyakkal foglalkozó lelkészértekezlet iránt szokott érdeklődést kérek, a közgyűlésre s bizottsági tárgyalásokra pedig az illetékeseket elnöktársammal egyetértésben atyafiságos szeretettel meghívom. Sátoraljaújhely, 1928 aug. 22. *Kiss* Ernő esperes.

—

Értesítés. Báró Ragályi-Balassa Ferenc e.-m.-i gondnok úr Őméltóságával egyetértően egyházmegyei őszi rendes közgyűlésünket Miskolcra a Leánygimnázium tornatermébe f. évi szeptember 20-án (csütörtökön) d. e. 9 órára hívjuk össze. A közgyűlés tárgyai lesznek: esperesi és tanügyi bizottsági jelentés, s.-lelkész és tanítók beerősítése, továbbá az összes felterjesztett egyházi és iskolai ügyek. Ugyancsak Miskolcon, az előző napon, szept. 19-én (szerdán) d. e. 9 órakor lelkészegyesületi gyűlés, d. u. 2 órakor tanügyi bizottsági, 3 órakor belmissziói bizottsági, 4 órakor számvevőszéki, 5 órakor lelkészi nyugdíj-bizottsági, 6 órakor jóléti társulati ülés lesz. A tárgyalandó ügyiratok szept. 6-ig az esperesi hivatalhoz küldendők. Putnok, 1928 augusztus 18. *Juhász László* esperes.

—

Felsőborsodiak figyelmébe! Mielőtt őszi egyházmegyei közgyűlésünk határidejét az Elnökség kitűzné, felkérem t. lelkésztársaimat és az érdekelt feleket, hogy tárgyalandó ügydarabjaikat hozzám szeptember 6-ig okvetlenül küldjék be. Sajóbábony, 1928 aug. 16. Atyafiui szeretettel *Elek József* felsőborsodi esperes.

—

Alsóborsodiak figyelmébe! Egyházmegyénk nyomatékos felhívására a *belmissziói jelentőíveket* minden alsóborsodi lelkészi hivatalnak megküldöttem 4 példányban azzal a kéréssel, hogy azokat kitöltve 3—3 példányban kérem *szeptember 5-ig* hozzám küldeni, hogy a szeptember 11-én tartandó őszi gyűlésünkön jelentésemet megtehessam. *Dr. H. Kiss Géza* e.-m.-i belmissziói és Kálvin-Szövetségi előadó. (Belsőbőcs, u. p. Berzék.)

—

Pályázat. A mezőnagymihályi orgonista kántortanítói állás lemondás folytán megüresedett. Pályázat van reá hirdetve a „Néptanítók Lapja“ szeptember 1. számában. Javadalom: föld, termény stb. 58 értékegységben megállapítva. Pályázati határidő szept. 15. Választás még szeptemberben. Állás október elején elfoglalandó.

— **Szentendre.** A gyönyörü hegyvidéken fekvő szentendrei református polgári iskolai *fiú-internátusba* és a külön épületben levő *leány-internátusba* havi 70 P díj fizetése mellett tanulók felvétetnek. Prospektust küld az igazgatóság. Ugyanott paedagogiailag képzett, német vagy francia nyelvet, valamint zongorát tanító, református vallású nevelőnők felvétetnek.
895—1928.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 36. szám. Sárospatak, 1928 szeptember 9.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M.*: Az ORLE nagy napjai Hódmezővásárhelyen. (Folyt. köv.) — *Svingor Jenő*: A missziói zsinati törvénytervezet bírálata. — *Novák Sándor* verskötetéből szemelvények. — Könyvismertetés. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Az ORLE nagy napjai Hódmezővásárhelyen.

Nagy napokat élt át az ORLE Hódmezővásárhelyen aug. 30—szept. 3-iki konferenciáján és kongresszusán. Nem hisszük, hogy e napok gazdag tartalmát vissza tudnánk adni. Részt kell azokon venni, hogy áldásai átáradjanak lelkünkön.

Hosszú útat tett meg idáig ez az egyesület. A kis mustármag, amelyből kikelt, ma már terebélyes fa. Gyökerei mélyen a szívekben fészkelnek. Ágai óriások. Szélesen szétágaznak s büszkén nyúlnak a kéklő magasságba. S az ünnepi, évi összejövetelen úgy van, hogy Lélek fú át a hatalmas fán s zeng tőle minden ága, levele, lombja s mi csodáljuk gazdag életét s imádkozunk virágzásáért.

Mert nemcsak baráti, testvéri találkozása többé az ORLE gyűlése az Ige szolgáinak. A szívek tömörülése újabb és újabb alkotásoknak és munkáknak ad életet. A Kálvineumokban a segítő és mentő szeretet csodája virágzik s termette meg a Fiú és Leánykálvineuma után a Főiskolások budapesti Kálvineumát. A konferenciák a tudás áldását közvetítik, az öntudatosítás szolgálatát végzik, a könyvkiadás irodalom teremtésére törekszik, a Theol. Szemle a mai theologiai ismeret problémáiba csatol be. A vallástanítás égető kérdései a középpontba kerültek, a nők és világiak megnyerték problémáik átgondolására a legmegfelelőbb helyet. A lelkészek és egyházunk anyagi sérelmeinek bátor hangoztatása mellett megindult a Ref. Jóléti Társulat működése és két új alakulat kért szót Hódmezővásárhelyen. Az egyik *egyházunk pénzügyeit* akarja vezetni, a másik a *presbiterek szövetségét* óhajtja megalkotni. Ha ezek a megindulások sikerrel járnak, még teljesebbre épül ki az ORLE programmja, sokágú munkája.

Ha kicsap a védelem, vagy a támadás szava is ebből az egyesületből, tévedés volna szavát félreérteni. Ránkbízott, örök javainkat akarjuk átadni a magyar élet megszentelésére. A magyarságnak és az evangéliumnak az ellenségei itt a támadók. Igazaink szolgálatában kemény határozottsággal áll, mint törhetetlen sziklaszál — legnagyobb ref. egyházkerületünk püspöke, Baltazár Dezső s többi püspökeink erejük javával támogatják s az ORLE tábora szívvel-lélekkel megy utána. Hódmezővásárhely pedig olyan volt, mint egy megnyilt, forró, meleg szív, a vendégszeretet és testvéri érzés édes otthona.

A nagy távolság nem akadályozta lelkészeinket abban, hogy tömegesen ne jelenjenek meg a remek patináju, ősmagyar erejü alföldi metropolisban. A várakozás és szívesség olyan méreteket öltött, hogy nemcsak a tömegszállások felvetett tervét kellett elvetni, hanem még neheztelést is kellett viselnie a rendezőségnek azok részéről, akikhez vendégek nem jutottak. A rendezőség figyelmessége és hozzáértése minden dicséreten felül áll. Alig emlékszünk olyan összejövetelre, amely ily simán, minden zökkenés nélkül bonyolította volna le a gyűlések óriási üzemét. Mikor Szegedre megérkeztünk, már ott találtuk a rendezőséget s attól kezdve eljövetelünk utolsó percéig gondos kezük mozdulását állandóan éreztük. Sokszor szerettük volna fáradozásuk terhét vállaikról levenni.

A konferencia napjai aug. 3—szept. 1.

A konferencia aug. 30 án, csütörtök reggel vette kezdetét istentisztelettel, amelyen az igét *Ferenczy* Károly, a nyiregyházai Kálvineum rokonszenves, komoly buzgóságú lelkésze hirdette. Utána *Juhász* László gömör-tornai esperes, az ORLE alelnöke imádkozott és mondott beszédet a tőle megszokott lendülettel s tett javaslatot a megalakulásra nézve. Elnökévé a konferencia nagy éljenzéssel a konferencia összes ügyeit kezében tartó *Csikesz* Sándor ORLE főtitkárt, egyetemi tanárt választotta meg, mellé az alelnökök egész sorát, egyházkerületünkből Juhász László gömör-tornai esperest, Sütő Kálmán tiszaluci, Forgács Gyula sárospataki lelkészt és Marton János theol. tanárt; jegyzők, gyorsírók, jelentéskészítők, diakonusok kijelöltettek. Üdvözölte a konferenciát Dr. *Révész* Imre egyházkerületi főjegyző a tiszántúli

egyházkerület, *Tereh* Gyula a békésbánáti egyházmegye részéről, kedves és nagy öregünk, a hatalmas aggastyán *Papp* Imre a hodmezővásárhelyi ref. egyház képviseletében, *Ferenczy* Károly a Kálvineumok megbizásából. Az üdvözlésekre *Csikesz* Sándor megkapó melegséggel és hatalmas távlatú nyilatkozatokkal válaszolt. Az üdvözlések alatt jelent meg a tanácskozas helyén Dr. *Antal* Géza dunántúli püspök, akit az elnök nyomban üdvözölt a legnagyobb tisztelet és szeretet hangján. Az üdvözlésre *Antal* Géza püspök tartalmas szavakkal válaszolt.

A konferencia előadásainak sorozatát *dr. Révész* Imre debreceni lelkész kezdte meg. *Viszonyunk a római katholicizmushoz, az ultramontanizmushoz és a juzsuitizmushoz* címen. Fényes fejtegetései egyben nagy gyakorlati jelentőségüek. Római testvéreinknek az ilyen előadásokat kellene hallgatniok, hogy meglátnák, hogy micsoda lélek hatja át legnemesebb főiben a magyar református egyházat. Hisszük, hogy ez az előadás nyomtatásban minél előbb közkinccsé válik.

Az előadás gondolatai közül egynéhányat kiemelünk. A római katholicizmushoz való viszonyunkat újra meg újra revideálnunk kell. Erre a revideálásra minden egyes kornak és nemzedéknek szüksége van. Fel kell vetnünk ugyanekkor önmagunkkal szemben is, hogy hű és igaz reformátusok vagyunk-e. Önbirálat parancsa ez. Bizonyos kérdéseknél lelkészi szakszerű irányításra van szükség. Ezt semmi jóindulatú kegyesség, még ha olyan jószándéku is, nem pótolhatja. Téves az a törekvés, amely a keresztet akarja feltenni a ref. templomok tornyára. A templomok állandó nyitvatartásának gondolata is erre a mezőre esik. Ilyen kérdésekben nem szabad a lelkészeknek kiadni kezükből a lelkipásztori szempontot és vezetést. Az isteni gondviselés a lelkészeket ugyan nem rendi jelleggel, de elhivatással ruházta fel. A katholicizmus vallási typus. Vannak benne iudaistikus, paganistikus elemek. Synkretizmusát még kath. theologusok is dicsekedve emlitik.

A katholicizmussal szemben a magatartás a: tolerantia, amely több mint „eltűrés", „türelmesség." Ez annyit jelent, mint szeretetben való elhordozás.

Az Újszövetség erre int. „A hitben erőtlent fogadjátok be, nem itélgetvén vélekedéseit." „Tartozunk mi, az erősek, hogy az erőtlenek erőtlenségeit hordozzuk" stb.

A klerikalizmusban van egy vallási és egy politikai oldal. A vallási a hierarchiában jelenik meg, a politikai klerikalizmus a papi szervezet útján, világi hatalom szervezésére irányul. A politikai klerikalizmus ellen nem a ref. egyház és nem a lelkészek vannak hivatva küzdeni, hanem maga az öntudatos nemzeti állam. Az a nemzeti állam, mely intézményesen ápolná a politikai klerikalizmust, harakirit végez önmagán, ami által mindannyiunk vére elfolyik. Ultramontán az, aki azt hiszi, hogy Isten országa ebből a világból való. A jezsuitizmus a katholicizmusnak antikálvinista iránya, a protestánsok ellen irányított tőr. Ellene éber figyelem és állandó harc szükséges. A védekezés legjobb módja, saját lelkiségünk elmélyítése. Meg kell maradni a tiszta lelkiség sikján. Semmi veszedelem nem kényszeríthet arra, hogy hozzánk nem illő szövetségeseket és eszközöket keressünk.

Konrád György a katholicizmussal szemben a missziói munka végzésere mutat rá. *Enyedy* Andor a reverzálisok terén sokallja a ref. toleránciát. *Csikesz* Sándor a népies vitairodalom fejlesztésére hívja fel a figyelmet.

Az első nap második előadását *Dr. Erdős* Károly debreceni lelkészképesítő-intézeti igazgató tartotta meg: *Aktuális dátumok* cimmel. Megemlékezett *Hamilton Patrick*-ról, a skót reformáció első vértanujáról, a berni 1528-iki vitáról, Samarjai János Magyar Harmonia c. művének megjelenéséről (1628). Néhány jellemző szóval vázolta e dátumok jelentőségét. Azután rámutatott arra hogy az 1529. évben lesz 300 éve annak, hogy Bethlen Gábor meghalt és ugyancsak 300 éves a *protestáns* név s végül 1900 éve hangzott el Keresztelő János felhívása, amely előkészítette Krisztus működését. Indítványozta, hogy az ORLE a Hamilton Patrick emléke előtti e hódolatról értesítse a skót ref. egyházakat. Indítványozta azt is, hogy az egyetemes egyház készítse elő az 1929-iki évfordulók impozáns megünneplését.

Emelkedett érzésekkel számolt be a *Budapesti Főiskolai Kálvineum*ról *Szabó Imre* budapesti lelkész, a főiskolai Kálvineum lelkésze. Mély megalapozással mutatott rá ez intézmény nagy fontosságára. Azt mondotta, hogy a ref. egyház kollégiumai létesítésével az intelligencia nevelése körül elvitathatatlan érdemeket szerzett. Ez volt a mult dicsősége és szolgálata. Ezt a szolgálatot senki se felejtse el, ha kulturfölényről beszélünk. És ezt a szolgálatot folytatni kell. A főiskolai Kálvineum a budapesti egyetem mellett vállal szolgálatot. A főiskolai ifjúság rettentő nyomora segítséget kíván. A segítség anyagi lesz, de lelki is. Alakuljon ki a főiskolai hallgatók „gyülekezete," támadjanak az ifjúsággal foglalkozó lelkipásztorok, akik az egyetemi ifjúságot átvezetik a nagy világnézeti válságokon és a dekadens ifjút hitvalló férfivá és tudóssá nevelik. A terv mellett többen lelkes helyesléssel szólaltak fel. Akik e diákjóléti intézmény szelleme felől aggályoskodtak, feledték, hogy Kálvineumról van szó, ami pedig a szellemet illetőleg mindent magában foglal.

Ref. nők konferenciája.

A hódmezővásárhelyi Országos Református Lelkész-Egyesületi konferencia egésze délutánonként csoportokra tagozódott. Egy ilyen csoportba gyűltek össze a konferencián résztvevő lelkésznék, asszonyok, leányok és többen a helybeliek közül. A nők gyűlései a gimnázium tornatermében folytak, naponként 60—70 résztvevővel, ebből a lelkésznék száma kb. 20-ra tehető.

Augusztus 30 án, csütörtökön *Czeglédy Sándor* imával és a női munkának az egyházi életben való fontosságára rámutató szavaival nyitotta meg a konferenciát. A református nő feladata a vegyes házasságok körül címmel előadást tartott *Forgács Gyula*. Kiemelte, hogy nemcsak az a vegyes há-

zasság, ha más felekezeten levők kerülnek össze, hanem — és sokszor nagyon szomorú következményekkel, ha hívő és hitetlen lelkű embereket kapcsol össze egy életre a házasság.

Bereczky Albert a református nő feladatáról beszélt az egyházunkat támadó sajtótermékekkel szemben. A romboló, semleges és építő sajtóról, amelynek rengetegében biztos látással kell tudni eligazodni. Ismernie kell egyházunk sajtótermékeit s ennek irányításával s emelkedettebb lelkével pártatlanul mindig csak a jó és igaz mellé állania. Többek hozzászólása után *Szabó Béla* mezőhegyesi lelkész imája zárta be a gyűlést.

Aug. 31 én, pénteken előimát mondott *Ferenczy Károly* a nyiregyházai Leány-Kálvineum vezető lelkésze. A református nő magatartásáról a társadalomban *Lukácsy Imre* dunavecsei lelkész tartott előadást. Hogy ennek megfelelhessen a nő hívő, bizonyságtevő lélekre, bátorságra, az igazság szeretetére és mindenkori kimondására van szüksége.

A jótékonyság területén való feladatokról dr. Makay Sándor nógrádverőcei lelkész beszélt. Ha meg van a református nőben a lelkület, a szívjóság, amelyből fakad a jótett, akkor megtalálja a módját annak, hogy tudjon segíteni és pedig mindenütt, ahol arra szükség van.

Szept. 1-én, szombaton *Kiss Dániel* sárbogárdi lelkész imádkozott. *Felméri Albert* aszalói lelkész II. Kor. 5: 21. alapján vezette az egybegyűltek lelkét a bünbánat és úrvacsorai előkészület mélységeibe. A biblia 6 női alakjának példáján feltárta, hogy juthat el a nő a fogyatékos bünbánattól a helyes bünbánatig.

A Ref. Papnék Szövetsége nevében *Kovácsné Huszár Jolán* felhívást intézett a jelenlevő papnékhoz, majd megköszönte a hódmezővásárhelyi asszonyoknak azt a buzgalmat és szivességet, amivel a konferencia érdekében fáradoztak.

Dr. *Erdős Károly* debreceni lelkészképző-intézeti igazgató zárószavai és imája után véget ért a konferencia, amelynek magvetése egy egy csöndes paróchián, egy-egy női élet áldott körében hozza meg majd az eredmények virágát és termését.

A Református Jóléti Társulat közgyűlése

szintén az ORLE kongresszus alkalmával kezdődött meg. Az ORLE e leányegylete már eddig is szép eredményeket mutat fel, egyházunk kulturális, szociális és gazdasági feladatainak megvalósítása, különösen az anyagiak megszerzése körül. A lelkészek és családtagjainak *betegsegélyezési pénztára*, a *lelkészek temetkezési pénztára*, a *budapesti főiskolai Kálvineum* létesítése érdekében kifejtett tevékenysége mellett most programmjába vette *a lelkészek családi ház építési akcióját*. Egerházy Lajosnak erről tartott előadásából nemcsak azt láthattuk, hogy a nyugdíjas lelkészek s a megözvegyült papnék érdekében mily nagy horderejű ez a kezdeményezés, de azt is, hogy mily egyszerűen és kedvező feltételek mellett valósítható meg ez a minden figyelmet megérdemlő gondolat. Lelkészek, tanárok, tanítók tegyék megfontolás tárgyává a kérdést s igyekezzenek a maga idejében belekapcsolódni az akcióba. (Folyt. köv.)

A missziói zsinati törvénytervezet bírálata.

Irta: *Svingor Jenő* felsőborsodi belmissziói előadó.

Az a három illusztris név, mely a törvénytervezet alatt olvasható, mindezideig visszatartott attól, hogy a törvénytervezet nyilvános bírálatába bocsátkozzam; most azonban e.-megyei felsőbbségem rendeletére, mint belmissziói előadó, kész szívvel teszek eleget kötelességemnek. Világosan áll előttem az a legfőbb szándék, amely az általam legmélyebben tisztelt tervezőket irányította: nevezetesen a magyar ref. egyház hatalmas, de jórészt mozdulatlan táborában egy élő és éltetni akaró sereg toborzása missziói szövetség címén, azonban úgy érzem, ugyanily tisztán bontakozik ki előttem az az elvi lehetetlenség, amely a tervezet megvalósulása elé tornyosul.

Hosszas pásztori munkálkodásom alatt az a meggyőződés alakult ki lelkemben, hogy az evangéliumi munkának kettős rendeltetése van a Krisztus látható egyházában, sőt az egész világ óriási szántóföldjén. Egyfelől tanító vagy nevelő, mint az iskolának, mely minden rangú és rendű, tehetséges és szerény tehetségü gyermeket egy bizonyos értelmi és jellembeli szinvonalra akar fejleszteni s amelynek hatásköre alól egy kulturállamban egyetlen gyermek sem képezhet kivételt. Vagy más képpel élve: olyan ez a munka, mint egy jól ápolt kertben az öntözés, amelynek áldott csöppjei egyaránt kell hogy kiáradjanak minden ültetvény levelére, de még a gyomot is megöntözik. Másfelől van az evangyéliomi munkának egy olyan rendeltetése, amely már nem ilyen rendszeres, szabályos, hogy úgy mondjam: törvényszerű; nem a fokozatos, egyenletes fejlődést szolgálja, hanem váratlan, óriási beavatkozásokban, pillanatszerü, szinte villámlásszerű, sorsdöntő lelki hatásokban nyilatkozik. Az előbbinek titkát, mibenlétét talán ez az ige tartalmazza a legkarakterisztikusabbn: „Én plántáltam, Apollos öntözte, de Isten adja az előmenetelt," az utóbbit pedig ez: „Ma, ha az Ő szavát halljátok, meg ne keményítsétek a ti sziveteket." Az előbbi a harmonikus, egyenletes keresztyén növekedés, az utóbbi a viharos, mindent fölforgató és megújító megtérés. Még egyszer ismétlem: pásztori tapasztalatom az, hogy az evangéliumi munkának ez a kettős rendeltetése a gyülekezet életében egymás mellett és egymást áthatva szakadatlanul érvényesül. Ugyancsak a tapasztalatból merített meggyőződésem az, hogy ez a kettős rendeltetés, az evangéliumi munkának ez a kétféle természete igen határozottan különbözik egymástól s e miatt merőben különböző kezelést, elbírálást igényel. Igy pl. az előbbire, vagyis a hitbeli nevelésre lehet törvénytervezeteket alkotni és határozott törvényeket hozni, mig az utóbbi: a térítő munka nem állja a törvényszerű szabályokat és semmiféle, még a legenyhébb kényszert sem. Valami kimondhatatlanul kényes és szent munka ez, amibe Isten Lelke semmi emberi beleszólást nem enged; ezt Ő kizárólag egymaga akarja külön e célra kiválasztott apostoli-, prófétalelkek által, vagy akár ezek mellőzésével is elvégezni.

Ebből a tényből, ebből a kétségtelen külön-

bözőségből fakad mindez a bizonytalanság és ellentmondás, amely a szóban forgó belmissziói tervezet kapcsán egyházi életünk illetékes szóvivői közt előállott. A belmisszió és külmisszió az egyház egyetemes evangéliumi munkája. Egyáltalában nem különálló, speciális munka ez, hanem egy gyűjtőfogalom, amely az igehirdetést, a sákramentumok kiszolgáltatását, a vallástanítást, továbbá a lelkigondozást, a vasárnapi iskolát, a szeretet intézmények gyakorlati tevékenységét, az ifjúság, a férfiak és nők közt végzendő evangélizálást — egyesületek alakításával vagy anélkül — és még mindenegyebet, ami csak itten képzelhető és szükséges, önmagában egyesít. Valamennyi belmisszió ez, amire nézve más időkben, egészséges, erőtől duzzadó egyházi élet mellett nem is lenne szükség külön egyházi törvénycikket alkotni. Mindez a munka, amennyiben egyáltalában elbírja a törvényes rendelkezést, az egyh. törvénykönyvben az egyes funkcionáriusokat illető paragrafusoknál jönne szóba; értem ez alatt, hogy pontosan meg lenne állapítva, mi ezekből a lelkész, a tanító, a diakónus és diakonissa, gondnok, a presbiter, aztán az esperes, püspök, egyh.-megye, egyh.-kerület, konvent és a különböző belmissziói bizottságok *kötelessége*, ahogy ezt pl. az igehirdetésnél, még inkább a vallástanításnál már eddig is láttuk. — Most azonban az egyházi élet kiüresedése miatt tanácsosnak tetszik a belmissziói munkát külön törvénycikkel szabályozni. S ezt a célt szolgálja a szóban lévő belmissziói tervezet, amely az alább közlendő módosításokkal véleményem szerint egyelőre eléggé meg fog felelni rendeltetésének; maga az élet aztán idővel elvégzi azon a szükséges változtatást.

Hanem ezen a ponton legyen szabad teljes nyomatékkal hangsulyozni a következőt. Ez az egész törvény az egyház evangéliumi munkájának, mondjuk most már így: belmissziói munkájának csak az egyik részét: a tanítói munkát szabályozhatja és vezetheti. A másikat: a par exellence térítő vagy hódító munkát nem hivhatja életre és nem rendelheti el, de el sem fojthatja és meg nem szüntetheti. Sőt még csak ki sem szélesítheti, sem össze nem szoríthatja; az egyetlen, amit tehet és feltétlenül tennie is kell, hogy a tiszta evangéliomi szabadsággal összhangban, intézkedéseivel teljes szabadságot biztosít az Isten Lelke legsajátosabb munkájának. A magyar ref. egyház tehát szerény meggyőződésem szerint hivatalból és formálisan *missziói szövetséget és semmiféle szövetséget törvényekre építve nem alkalhat.* E pillanatban minden zavar onnét származik a szándék körül, hogy vannak, akik ezt jóhiszeműleg lehetőnek és célravezetőnek tartják s várnak is attól nagy eredményeket és vannak, akik ösztönszerűleg érzik, hogy itt most valami: a dolog benső természetével ellenkező lépés készül s ezek az ügyek ilyen fejlődésébe nem tudnak belenyugodni. A magyar ref. egyház ezidőszerint rengeteg olyan tagot számlál, akik nem foghatók bele semmiféle missziói egyesületbe, mert hitbeli fejletlenségüknél fogva nagyon távol vannak ettől; érthető rövidséggel szólva: nincsenek megtérve. Ennek dacára jogosult tagjai a magyar ref. egyháznak s az egyház, mint közös édes anyánk, nem is mondhat le rólok, mert ezzel őket Krisztus lelke ellenére méltatlanúl megbántaná. De ép' így megbántaná őket akkor is, ha mint édes anya a gyermekei közt egy szorosabb családi kört teremtene, amivel a családban szakadás történnék: feloszolván a gyermeksereg kedvesekre és nem kedvesekre, szivesen látottakra és megtűrtekre, törvényesekre és félig-meddig törvénytelenekre. Az egyháznak törvényes intézkedés hatalmával ilyet tenni annyi, mint gyermekeinek egy részét végzetesen és talán helyrehozhatatlanúl elkeseríteni, vagy más oldalról a képmutatást növelni. Itt nem történhet más, mint a már föntebb említett módon és értelemben a belmissziói munka egyetemes nevelői rendeltetét a belmisszió összes ágaiban intézményesen, törvényszerűleg biztosítva: a nagyobb és finomabb, titokzatosabb és szentebb munkának, a térítésnek és újjászülésnek az Isten Lelkének segedelme által szabad folyást engedni!

Természetesen van egy bizonyos határ, ahol egy felekezetre, mint pl. a magyar ref. egyház, ebben a tekintetben is kívánatos, sőt nélkülözhetetlen a törvényes intézkedés. Tegyük föl, amintahogy Istennek hála így is van, hogy egy lélek, — lelkipásztor vagy nem lelkipásztor — Isten lelkétől különös indíttatást érez. Sőt az is megtörténik, hogy egész csoportok állnak elő s tömörülnek egyesületbe vagy szövetségbe (Bethánia-Egylet, Kálvin-Szövetség) azzal a szent céllal, hogy ők a Jézus Krisztus idvességes művét teljes tehetségök szerint akarják tovább vinni az egyház falain belül és kívül. Mondottuk már, hogy egyházi törvényeinknek annyira áthatottaknak kell lenni az evangéliumi szabadság szellemétől, hogy ez szabadon, akadály nélkül történhessék. Viszont önmaga iránti kötelessége az egy felekezetnek, így a magyar ref. egyháznak, hogy törvényes intézkedéseket tegyen arra nézve, hogy ezek a vállalkozások az ő: az egyház gyöngítését vagy épen felbontását ne szolgálhassák. Mint az egyesek, szintúgy az egyesületek a törvény paragrafusaival köteleztessenek arra, hogy a ref. egyház kebelében csak a ref. egyház hitelvei szerint végezhessék a belmissziói munkát s magukat az egyházi hatóságoknak paragrafusokra szedett módozatok szerint alárendejék! Arra valók az egyházi hatóságok, közelebbről most már a belmissziói bizottságok is, hogy az e téren napjainkra egyre nyomasztóbban mutatkozó zűrzavarban és torzsalkodásban a törvény hatalmával rendet szabjanak.

Úgy érzem, nem lesz fölösleges, ha mindazt, amit ebbben a kérdésben elmondottam, mégegyszer megvilágítom egy összehasonlítással. A róm. kath. és az evangélium szerint reformált egyház helyzetét akarom ebben a kérdésben szembe állítani. A római egyháznak, ebben is, mint sok másban, sokkal könnyebb a helyzete, mert neki nem szükség oly kínos részletességgel figyelembe venni a lelkiismeretbeli aggodalmakat, mint nekünk. Nála az egyház: minden; az egyház főképviselője pedig a pápa, aki még ennél is több: Krisztus helyettese s aki a maga hatalmából átenged annyit-amennyit a papságnak, de csakis a papságnak.

Emellett a szentség őnálok látható és megfogható. Szentség a pápa, a papság, szentség az ostya s megszentelődik minden, aki vagy ami ezekkel a titokzatos személyekkel vagy dolgokkal érintkezik. Itt tehát az evangéliom dolgában mindent az egyház végez. Az egyház vagyis a pápa szava törvény. A pápa a maga papjaival csinál belmissziót és külmissziót, állít szövetségeket és egyesületeket, kongregációkat és rendeket. Ő már régóta kettészakította a maga egyházát klérikusokra és laikusokra, szentekre és nem szentekre. Neki már semmiféle intézkedése nem fogja az osztatlan, egységes kath. egyházat megbontani, már t. i. ha ez az intézkedés a pápaság eszméjét nem töri át és nem veszélyezteti. Mi azonban másként állunk. Mi nem ismerünk más szentet, csak a Szent Istent, aki az Ő Fiában hozzánk tért. A mi egyházunk, a mi igehirdetésünk, a mi urvacsoránk vagy keresztségünk csak akkor szent, ha a szentséges Isten a maga Szent Lelkével megszenteli azokat. Az egyház szent, de csak amennyiben látható teste a benne élő láthatatlan Krisztusnak; az ige szent, de csak amennyiben a szent Isten lelkét leheli; a sákramentumok szentek, de csak amennyiben a Krisztus teste és vérének jelképei s az örökkévaló Isten látható igéi. Mi magunk azonban: hívők és pásztorok egyaránt, nagyon messze esünk a szentségtől. Mi csak *érintkezünk* amaz egyedül szenttel: a szent Istennel. Isten Szent Lelke időnként megihleti egy pásztor, esetleg egy hívő ajkát s akkor Ő a maga, elhívott szolgájában, amely emberi lelkén át hallhatóvá, csaknem láthatóvá válik s a mi hitéletünknek, az egész vallásgyakorlatunknak ezek a legmagasabb pillanatai. Mintahogy korunk egyik keresztyén személyisége megállapítja:* „az evangéliumi gyülekezetek tragédiája, de egyben dicsősége is az igazságosság. Szabad érvényesülése annak a ténynek, hogy az Isten Lelke csak időnként, esetleg nagy időközökben szól a gyülekezethez egy-egy prófétája által s aztán elnémul a prófétaajk s a gyülekezetnek a drága alkalom után újabb évtizedekig kell éhezni és szomjazni.“ Az evangyéliom szerint reformált egyház tehát a Léleknek törvényt nem szabhat, ébredést nem parancsolhat, csak gondoskodik a tanításról s az evangéliomi szabadság szellemétől áthatott törvényeivel teljes tehetsége szerint igyekszik az Isten Lelkének szabad kiáradását, a Lélek munkájának szabad folyását biztosítani.

Ezek után szerény véleményem szerint a szóban levő törvénytervezetet a következő módosításoknak kellene alávetnünk:

Az 1. §-ban e helyett: „elhatározza magát“ ez teendő: elkötelezve érzi magát. „Missziói parancsának teljesítésére“ helyett: missziói parancsának fokozottabb mérvű teljesítésére.

A 3. §. így alakul: A belmisszió a magyarországi ref. egyház evangéliomi munkája.

A missziói szövetséget tárgyazó §-ok (12—35-ig) egész terjedelmökben törlendők.

A hivatalos és önkéntes munkások II római szám alá veendők s a 39. §-ban missziói szövetség helyett egyszerüen misszió irandó.

A 40. §. második felébe a következő betoldások eszközlendők: „az igazgató és tanári kar kötelezett támogatásával egyházhatóságilag jóváhagyott missziói jellegű ifjúsági szövetséget szervezni, illetőleg a már meglevő missziói jellegű egyesületeket (köröket) tovább fejleszteni.“

A 42. §. így kezdődik: „A református és más jellegű...“ Kihagyandó a § ból: „és missziói szövetségébe.“ Az utolsó mondat egészen törlendő.

A 43. §. végéről törlendő ez: „amennyiben országos jelleggel bírnak, az országos missziói-szövetségnek alkotó tagjai.“

A 44. §-ban: „állapítja meg“ helyett: bírálja fölül.

A 46 §. kimarad.

A 45. és 47. §-ok egybefoglalandók megfelelő kihagyással ilyenképen: „Bármely, az egyházzal szoros és hivatalos kapcsolatban álló, régebben fennálló vagy ezután keletkező missziói jellegű egyesület és bármely az egyháztól szervezetileg és hivatalosan független, tiszta református, vagy közös evangéliumi prot. szellemű és összetételű magyarországi missziói egyesület vagy mozgalom (az u. n. „szabad“-egyesületek vagy mozgalmak) egyházilag elismertté lesz:

a) ez a pont változatlanúl hagyandó;

b) „az egyesület vagy mozgalom kötelezi magát az orsz. ref. misszió céljaival egybehangzó működésre.“ A többi törlendő.

A 48. §-ból kihagyandó: „az orsz. missziói-szövetség különböző fokain.

Az 50. §. második mondata törlendő.

Az 51. §-ból kihagyandó: „az orsz. missziói szövetség vagy egészében vagy fokozatain, de...“

Az 52. §-ban „missziói szövetség“ helyett egyszerűen misszió irandó.

Az 53. §. *a)* és *b)* pontjai törlendők. A *c)* pontban „egyházmegyei szövetségek pénzkezelői“ helyett egyházmegyék pénzkezelői irandók; „félévenként“ helyett évenként. Az utolsó mondat egészen törlendő; *d)* pont így módosítandó: Az egyes gyülekezetekben rendezett, belépti díjjal vagy gyüjtéssel összekötött missziói ünnepélyek és egyéb összejövetelek tiszta jövedelme, melynek egy negyed része esetről-esetre beküldendő az orsz. missziói-alap pénztárába.

A 60. §-ban 3 év helyett egy év teendő s az utolsó szavak elmaradnak: „s az orsz. ref. missziói-szövetség minden fokozatán megalakitandó.“

Ezen bírálat a felsőborsodi e.-megye zsinat-előkészítő bizottságában felolvastatván, egész terjedelmében elfogadtatott.

* Heiler: Das Gebet

— **A ricsei ref. egyház ünnepe.** Zukor Adolf 5000 dolláros adományából máris fedezni tudta a ricsei gyülekezet egy új torony gömb költségeit. Az aug. 26-iki felavató ünnepélyen *Kiss Ernő* esperes jelenlétében ünneplő gyülekezet állta körül a megújúló istenháza tornyát, s a felfelé irányuló szemeken át felfelé emelkedő lelkek fonódtak szorosabbra egyház- és templomszeretetben.

Kedves Szerkesztő barátom!

Kívánságodra szívesen közlök pár strófát most készülő nagyobb arányú munkámból. Nehéz dolog ugyan egy-két strófával az élvezéshez szükséges kellő hangulatba ringatni az olvasót. Másfelől a kitépett strófa többet veszít értékéből, mint a hely, ahonnan kitépték. Olyan részt adni, melyben a mese szála fonalodik, 30—50 versszakon alul nem célszerű, mert e műfaj természeténél fogva a mesét lépten-nyomon megszakítják a nála fontosabb kitérések. Jellegzetes részt is nehéz kiválasztani, mert leíró, elbeszélő, beszélgető, elmélkedő részek szaggatják meg egymást. A mese háttere a Nagy-politika, a háború s a modern társadalom keresztmetszete. Még egyet! Egyik fontos szereplője pataki diák.

Szeretettel köszönt

Sp. 1928 szept. 6.

Novák Sándor.

49.

Nizza mellett a márvány nyaraló
Napfény elől komoly pálmákba búj,
Szirtről tetszelg az alant csillogó
Kék tükörben, melyre zöld árnya hull.
Elől a tenger, hátmögött a hó —
Födte Alpok, mindkettő égbe múl,
Közből a bájt, mint kisdedet ringatják
Ősök gyanánt Végtelenség, Magasság.

82.

Nyájas völgyben kertes, fehér falú
Piros tetők; borág frisselte dombok;
Sugár torony; nép, mely kemény nyakú;
Magas Bükk-lánc, sok ős-monda borong ott,
Fokról nézvén a látkör homorú
Síkján szétszórt sok méla falu-tornyot.
Gyermekévi halkan itt folytanak
Mesélve, mint kertjük alján a hab.

83.

Most is magát fenyők aljába vette,
Őt percenként ám áldott anyja jő
Kérdezni: hogy van,? enni mit szeretne
Fiacskája? — hő csókkal felel ő.
Olykor apja a zöldbe kivederte,
De ha vad jön, ő csak melléje lő.
(Rút, gyáva sport, űzzék mások! Nem én! Csak
Akkor, ha majd visszalő a szegény vad.)

94.

Vergődj arany-légy! . . . Tombolj szép világ,
Ki tudja, meddig? . . . Tűz felett farsangol
Népek bálja. A sors tragédiát
Kezd írni már, készül a nagy karambol.
Pisztolyt poroz egy hitvány szerb diák,
Húszezer ágyú bömböl majd ki abból.
Diplomaták, ügynöki a pokolnak
Uszítnak már: a népek majd zokognak.

95.

Egy szörnyű gép indúl el, mint polip
(A Nagy-ipar) karja égbe motólál,
Sívít, prüszköl; rut csontváz vicsorít
Ablak-szemén, mely vérfényt szerte górál.
Embert eszik, vért köp ki s úgy vonít,
Mint Cerberus az átkos Styx folyónál.
Országok Styxe: vámvonal, vajon hol
Cháron? Vagy vized mindig vérbe torkol?

96.

A termelés mind kardot köszörül?
Nő volt hajdan a háborúk oka.
Szép, fehér kar hiába gömbölyül,
Helénért had nem zúdúl már soha.
Közgazdász lett Homéros; gyönyörül
Most termények végnélküli sora
Áll harcrendbe . . . S ez még több vért fakaszt.
Achillnál is bőszebb a gyár s a kaszt.

97.

Igy fajul el minden költészet itt lent.
Gyomorrá vált a szív . . . Hej, mai bárd
Hiába sírsz, nem Hektor él a rímben,
Bőr s vasipar, mit e kor versbe ránt.
Rousseau, Rousseau, te kellenél ma itten,
Vagy híres jelszód most csak gúny gyanánt
Venné korunk! Természet ellenes
Lenne már az egykor természetes?

102.

Száz s egynehány strófán itt végezem,
Ez csak nyitány. Csengnek üvegharangok,
Most jön az érc . . . A végzet súg nekem
S nem soká már mint Contra-Cé morajlok.
Csontkezével fogja már mereven
A kötelet s kondítja a harangot
Az ember-sors, szívünk be- és kileng,
Nyomasztja a vihar előtti csend.

II. Ének.

4.

Abszurdumot mint törvényt hinni kell
E legnagyobb abszurdumban: a Létben.
Sokszor hiszem: az Ember mit művel,
Attól függ, mily csillagraj fut az égen.
Eszme, cél mint csillag hull ezrivel,
Gondolatok csillagraját merészen
Szeli a Föld; így írja meg az Ég
— Vagy a vak Ür — Földünk történetét.

5.

Mind ez talán egy beteg szív dagálya,
Kinek úgy fáj e nagy lét törpesége.
Históriánk nem kozmikus uszálya
Bolygónknak, csak por és légkör esélye.
Az érdekek bakterológiája
Minden korszak s üveg-lemezre téve
Mikroszkópon vizsgálják odafent,
Mi nekünk itt történelmet jelent.

22.

Szüksége is volt a szegény hazának,
Hogy fia most, ahány van, neki éljen,
Azaz haljon, mert jött éve csodáknak
S halni ha kell, magyar mindig az élen.
Feszíti már az örök mozi-vásznat,
Filmet forgat Valaki már az égen,
Hogy bírálják a magasabb körök.
Nincs hang, se fény, mely ne volna örök.

23.

Magát fényírja minden kis atom.
Mily film-raktár égboltod, Istenem!
És minden hang ott vár lemez lapon.
A multból ott könnyen válik jelen.
Ember, vigyázz az innen oldalon,
Túl rád olvas az őrző Végtelen!
Örökkön élsz ... Ott szó, tett egy se álnok;
Minden, mi van, csak hang- és fényzarándok.

24.

Napoleon tovább csatáz a tér
Fény-mezőin, előtte Nagy Frigyes,
Caesar, Sándor s a többi mind, a vér
Tőzsdései s ég tndja, még ki lesz.
Örök repriz. A fényben újra él
A sok halott és újra halni kezd.
Örök haldoklás örök élete ...
De az Ember előbbre megy vele?

KÖNYVISMERTETÉS.

Dr. Sebestyén Jenő: A református nő lelkivilága. Sylvester kiadás. I—III. kötet. 8°. — A három kötet együtt 509 lap. Az egész munka ára 12 pengő.

Ha van könyv, amelyik a szó legmélyebb értelme szerint missziót van hivatva betölteni, akkor a dr. Sebestyén Jenő könyve az. Szerzőnek egész lelki konstrukciója, vallásos, theologiai műveltsége egyaránt alkalmas arra, hogy lelkeket formáljon s meg vagyunk győződve afelől, hogy könyvének nagy szerepe lesz a református női jellem nevelése terén.

A nagyszabású munka két részre oszlik. Az első részben Szerző egyszer az asszony sorsát teremtésében adott hivatását tárja fel a szentírás, erre vonatkozó részeinek mélyreható elemzésével. Majd a keresztyén nő lelkivilágát rajzolja meg. Egyszer történeti szempontból a biblia világában, az ős keresztyénség világában mutat rá arra, hogy a keresztyénség mily csodálatos módon fel tudta fokozni a nő lelkiségét, ezután egyetemes szempontból mutat rá arra, hogy milyen az ujjáteremtett, a Krisztus által megszentelt női ideál. A munka e részében végül református szempontból világít rá a női eszményre. Rámutat arra, hogy a kálvinizmus puritán hit és erkölcsi világa milyen női lelkeket formált a történelemben. Cáfolja azt a balhitet, mintha a kálvinizmus csak férfiasságra nevelő vallás lenne és igazolja, hogy époly mértékben kitermelője ez az igazi nőiességnek is.

A munka második részében már nem önmagában, hanem *az élet talaján* tekinti a nőt. Egyszer a házasságban és a családi életben. Itt elkiséri a nőt a házasság és a családi élet egészen konkrét vonatkozásaiban s még a sajátos női természetű kérdésekben is biztos kalauza tud lenni. Majd szélesebb körű életviszonyaiban tekinti a nőt a modern társadalomban. Megvitatja a feminizmus problemáját, szól a nőnek politikai kötelességeiről, beszél szórakozásairól, külső megjelenése kívánalmairól, a divatról, testápolásról, amely utóbbiakat azért is megemlítem itt, hogy ezzel is rávilágítsak arra, hogy mennyire szembe néz Szerző a modern élet kérdésével.

E vázlatosan odavetett gondolatok csak halványan sejtetik azt a gondolatgazdagságot, amelyet ez a könyv tartalmaz és alig sejtetik azt a lelkületet, amellyel az meg van írva. Egy hatalmas bizonyságtétel ez a könyv a kálvinizmus emelkedett kristálytiszta hitvilága és puritán erkölcsi eszménye mellett. A kálvinizmusnak e magasrendű világa pedig annál élesebben mutatkozik ebben a könyvben, mert Szerző a könyvét véges-végig a mai antikálvinista, tehát mélyre sülyedt világ szemszögéből, így mintegy kontrasztban mutatja be az igazi női ideált, amelyet minden vonatkozásában a lehető legbensőbb megértéssel és legfinomabban kezel.

Amikor azonban a református női eszményt ecseteli e szép könyvében, úgy teszi ezt, hogy mindenkor beláthatunk az ő acélosan kemény jellemébe gondolkozásvilágába, a kálvinizmusról, a keresztyénségről vallott felfogásába, theologiájába s így e könyvből arról is erős bizonyságokat nyerünk, hogy Szerző kálvinizmusa duzzadó élet és életformáló hatalom. *M. E.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Főiskolánk köréből.** A *főiskolai igazgató-tanács* szept. hó 10-én ülést tart. Szept. hó 8-án számvizsgáló-bizottsági ülés lesz, amely az 1928—29 ik évi költségvetést és az előző évi zárszámadást fogja tárgyalni. — Az új theol. h.-tanár, *Zsiros* József az ószövetségi tanszéken szept. 1-vel megkezdte működését. Gyülekezetében egy esztendei szabadságot kért. Helyettese ez alatt az idő alatt Benke Kálmán, volt főiskolai szénior lesz, ki az elmúlt évben a berlini Collégium Hungaricum tagja volt, kit az ondi hivek nagy szeretettel és lelkesedéssel fogadtak. — A köziskolai szék 1928 szept. 6-iki ülésén letették a tanári esküt: Zsiros József theol. és Szabó Károly, Bálint József gimn. helyettes-tanárok. A köziskolai szék munkálatot terjeszt az igazgató-tanács útján az egyházkerületi közgyűlés elé a főiskolai főkönyvtárnoki állás újjászervezésére nézve. — Szept. 10.-én székfoglaló értekezést tart Urbán Barnabás és B. Szücs Ferenc gimn. tanár. — Dr *Gulyás József*, főgimnáziumunk kiváló tanára, debreceni tanárrá választását nem fogadta el. — Hallgató Sándor főgimn. tanár, okt. 1-ig szabadságát franciaországi tanulmányútján tölti. — Az első lelkészképesítő vizsgára 20, a II-ik lelkészképesítő vizsgára 5 vizsgázó jelentkezett.

— **A Pataki Diákok Országos Szövetségének megalakulása.** Az előkészítés munkájával megbízott bizottság okt. 6-ára tüzte ki a megalakulás napját. A világháborúban elesett pataki diákok második emléktáblájának leleplezésével van összekapcsolva a szövetség alakuló gyűlése. Ennek megfelőleg az ünnepi programmtervezet is két részre tagolódik. Okt. 6-án d. e. 10—11-ig lesz az emléktábla leleplezése a következő műsorral: 1. A főiskolai kórus éneke. 2. Okt. 6-i ünnepi beszéd dr. Mátyás Ernőtől. 3. Eredeti költemény felolvasása. 4. Főiskolai kórusi ének. 5. Emlékbeszéd a hősi halált halt pataki diákok felett és az emléktábla leleplezése. 6. Szavalat. 7. Himnusz. 11 órakor az imateremben veszi kezdetét a pataki diákok országos szövetségének alakuló gyűlése a következő programmal: 1. Üdvözlő beszéd dr. Mátyás Ernő közigazgatótól. 2. Elnök megválasztása és székfoglalója. 3. Az alapszabálytervezet letárgyalása. 4. Tisztikar megválasztása. 5. A megalakult szövetség üdvözlése a jelenlegi diákok részéről. 6. Előadás a sárospataki főiskola jelen céljairól és problémáiról. Utána megbeszélés. 2 órakor közebéd a főiskola Mudrány-termében. Dr. Mátyás Ernő közigazgató felhivást bocsátott ki a volt pataki diákokhoz, a szövetség leendő tagjaihoz, akik e kettős ünnepnapra bizonyára közelről és távolról nagy számmal fognak megjelenni a feledhetetlennek igérkező napon az ősi falak között.

— **Uj iskola egy sárospataki szórványban.** Egy patakkörnyéki hegyitelepülésnek, az u. n. Kácsárdnak iskoláztató szülői mozgalmat indítottak egy ottani iskola felépítésére. Kérésükkel felkeresték a kultuszminisztériumot is, s addig is, mig kérelmük eldől, engedélyt kértek arra, hogy egy általuk bérelt helyiségben a tanítás már ebben az iskolai évben megkezdődhessék.

— **A K. I. E.** országos szövetsége Dobos Károly központi titkár által az új iskolai év kezdetével intenzivebb munkát vett programmjába. Az első állomáshelyek között lesz Sárospatak. Szükséges is, hogy egyházi életünk az ifjuság felkarolása által is emelkedést vegyen.

— **Rövid hirek.** Muraközy Gyula kecskeméti lelkész a napokban indult mintegy 40 amerikai magyar ref. gyülekezet meghivására azok meglátogatására. — Az ORLE hódmezővásárhelyi gyűlésén több amerikai magyar ref. lelkész volt jelen.

— **Nemzetiségi kérdés Kassa környékén** c. cikkében Kászonyi Ferenc a *Magyar Szemle* augusztusi füzetében (354. l.) a többi közt ezeket irja: „Nehány református falu van a Felsőtarcavölgyben. első sorban Rás. Ebben a faluban, mely 150 év előtt még magyar volt már az 1910 es magyar népszámláskor nem akadt egy ember, aki magyarnak vallotta volna magát. Itt Sárospatak (?!) követte el a hibát, mikor megtagadta a tót nyelvű imakönyvek készítését. Igy ezt a szükségletet Amerika látta el s hogy mikép, ahhoz nem kell kommentár.“ — A 355. lapon ezt irja: „Abaújmegye keleti oldalán is van ilyen erősen törökös jellegű sziget, a bőd csáji református magyarság, mely a köröskörül tótosodó falvak közt keményen tartja magyar jellegét.“

— **A morva testvérek,** kiket a Habsburgok türelmetlensége kiüzött hazájukból, ezelőtt 300 évvel, 1628 ban érkeztek *Comenius* Ámos vezetése alatt, a lengyel *Lissába*. Az egész Lissa megtelt menekültekkel, akik aztán később innen sokfelé elszóródtak. De vezetőik továbbra is Lissában maradtak, itt helyezték el nagybecsü levéltárukat, itt könyvtárt és nyomdát szerveztek, úgyhogy Lissa lett a száműzött testvérek székvárosa. De 1656-ban a várost feldúlták a tatárok, a testvéreknek — köztük Coméniusnak is — vándorbotot kellett kezökbe venniök, úgyhogy a testvérgyülekezet felbomlott. Egyházuk 1732 ban támadt fel újra, mikor a *herrnhuti* testvérgyülekezetet megalapitották, legújabban pedig 1919 ben, a csehországi morva testvérek evang. egyházának megalapítása által. A morva testvérek régi lissai temploma előtt 30 évvel ezelőtt mellszobrot állítottak Comeniusnak, talapzatán e felirással: „Krisztus tanúja a száműzetésben, az emberiség barátja és az iskola prófétája.“ Itt, e mellszobor előtt a f. év tavaszán a német tanítók mély kegyelettel felújították emlékezetét és megünnepelték Lengyelországba érkezésének 300 éves fordulóját.

— **A német birodalmi gyülés** 490 képviselője közül 177 vallotta magát nyiltan protestánsnak, 113 pedig katholikusnak (a régi Reichstagban 39 cel több protestáns és 8-cal kevesebb kath. volt); igy hát a keresztyén hitvallású képviselők száma 31 gyel fogyott. A többi 200 képviselő közül 142-en disszidensek, monisták, felekezet- és vallás nélküliek, 2-en a szabad vallás hivei, 4-en zsidók, 1 mennonita, végül 51 semmi adatott nem szolgáltatott vallási hovatartozandóságáról, úgyhogy ezek nyilván hitvallásnélküliek. A szocialista csoport 152 tagja közül 12 evangélikus, 4 kath.; Löbe, a Reichstag elnöke, szabadgondolkozó.

— **A francia protestánsok** f. évi nagygyülésüket május 29-től jún. 1-ig tartották. Ezen a gyülésen egy egész napot szenteltek a *lelkészi hivatás kérdéseinek*. Egyik előadó azt tárta fel, hogy milyen különböző motivumok folytán születik meg ez a hivatás a lélekben, a másik arról, hogy micsoda akadályai vannak e hivatás felébredésének s hogy miképen küzdhetők le azok. E gyülés tagjait is foglalkoztatta a prot. egyházakat máshol is nagy mértékben érdeklő *adakozás* problémája. Előadások tartattak még az úrvacsora látogatottságának és a laikusok szolgálatának kérdéséről.

HIVATALOS RÉSZ.

Alsózempléniek figyelmébe! A szept. 17 én tartandó lelkészértekezlet tárgysorozata: Bibliamagyarázatot tart: Veress Imre taktaharkányi lelkész. Elnöki megnyitó: Kiss Ernő esperes. Emlékbeszéd Bálint Dezsőről: Janka Károly. Hegedüs Loránt keresztjavaslata: Nagy Sándor Béla vámosujfalui lelkész. A liturgiai tervezet ismertetése: Forgács Gyula. A missziói tervezet ismertetése: Batta János. A lelkészválasztási tervezet ismertetése: dr. Filep Gusztáv. Sátoraljaujhely, 1928. évi szept. 6. *Kiss Ernő* esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 37. szám Sárospatak, 1928 szeptember 16.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. HEGEDÜS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Mátyás Ernő:* Évmegnyitó beszéd. — *M.:* Az ORLE nagy napjai Hódmezővásárhelyen. (Folyt. köv.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Évmegnyitó beszéd.

Tartotta dr. *Mátyás Ernő,* a sárospataki főiskola e. i. közigazgatója.

Valahol azt olvastam, hogy szeptember hónapja a lelki tavasznak, a szellemi élet újjászületésének hónapja. Nyáron szunnyad, pihen a lelkiélet, mintahogyan a természet is alszik télen, de ilyenkor szeptember első napjaiban pezsdülő élet támad a lélek világában. Milyen zsibongó, nyüzsgő élet tölti be most ezt a megszentelt helyet is. Mennyi sejtelmes érzés, álomszerű gondolat suhan át a gyermeki lelkeken. A serdülő ifjak keblében már kemény elszántságok is feszülnek, lelkük horizontján pedig távolba világító eszmények bukkannak fel. S mindnyájunk lelkében, akik itt egybejöttünk, akik vezetői, munkásai vagy barátai vagyunk ennek az iskolának, gondolatok járnak, feladatok villanak meg, készségek nőnek.

Milyen khaotikusnak, kuszáltnak látszik a lelkeknek ez a világa! Mégis én úgy gondolom, hogy van abban egy uralkodó magatartás, van egy kristályosodási pont, ahol annak e sok eleme koncentrálódik, s ez a *jövő gondolata.* A rejtelmes jövő varázsolja el, mint egy bűbájos tündér annak a kis diáknak a lelkét, aki e napokban először lépte át főiskolánk megszentelt küszöbét, a jövő tisztább, eszményibb világa feszíti meg az ifjú lelkekben a tetterőt. Óh ezekben az időkben maga az egész magyar lélek is mindenestől a jövőben él, Jelene leverő, guzsba köti a lelket; hogyne vonzaná, hogyne ragadná el egy szebb jövő reménye.

De minket, akik ebben az ünnepélyes órában megszentelt, imádságos érzésekkel állunk egy új iskolai év hajnalán, most mégis egy közelebbi gondolat tart fogva, lelki életünk tartalmának egy mélyebb kristályosodási pontja van, ez pedig a *főiskolánk jövője.* Azok a gondolatok a legmagasabbra villanók, azok a lelkek a legmagasabban szárnyalók most itt, akik főiskolánk jövőjén csüngünk most, mert elsősorban főiskolánk eszményeinek odaadó szolgálatán át szolgálhatjuk nemzetünket, anyaszentegyházunkat is.

Főiskolánk jövője felőli gondunk pedig annál sulyosabban fekszi meg lelkünket, mert egyre hatalmasabban kezd hullámzani körülötte egy forrongó új világ. Mennyi szennyet kavargatnak e formálódó új világnak örvényei! A lelki eltévelyedésnek, az erkölcsi romlásnak sötét démonai szabadultak fel. S talán sohasem fenyegették veszedelmesebb kisértések a ti lelketeket nemes ifjúság, mint a mai időkben. De viszont ez az új világ gazdag, értékes elemeket is hordoz méhében. Pezsgőbb, szinesebb, egészségesebb élet igérete integet abból felénk, annak tágabb horizontján napsugarasabb, derültebb táj körvonalai kezdenek kibontakozni, mindenekfelett pedig egy ifjú életnek töretlen egészséges tettereje, duzzadó reménysége. Modern világunknak ezek az ellentétes hullámai hatalmasan örvénylenek körülöttünk, megostromolják főiskolánk százados kőfalait, be-belőnek a kapukon, a lelkek kapuin is s ott hatalmas feszültséget támasztanak. Az új világnak ebben a hullámverésében magasabbra emeli ékes koronáját az öreg főiskola, távolabbi vidékekről is egyre több szem tapad többszázados alakjára. S ha arra gondolok, hogy közelről és távolról mind több és több gondolat száll feléje, s ha arra gondolok, hogy ez új világ örvénylésében új intézmények alapköveit is készülünk lerakni s így az öreg Alma Mater mellett ifjú erejű gyermekek kezdenek támadni; az az érzésem támad, hogy főiskolánk fordulópontjához közeledik, határkőhöz, amelytől vagy egyszerre felfelé kezd ívelni útja, vagy újra aláhanyatlik pár év óta emelkedő koronája.

Mit tehetünk a célból, hogy főiskolánk *egy formálódó új világ legnemesebb törekvéseinek, eszményeinek hordozója legyen?* Mit tehet ifjúságunk azért, hogy *egy formálódó új magyarságnak* acélos lelkű katonája legyen? Mit tehetünk avégre, hogy öreg főiskolánk az új időkben újjáteremtő léleknek transparensévé váljék? Főiskolánk régi nagyságának ösvényére lépett, útja felfelé ivel, miképen emelhetjük nagyságának ezen az útján?

Nyári külföldi tanulmányutamon bő alkalmam volt arra, hogy belepillantsak a nagy világ életébe. Sokszor megfigyeltem azt, hogy a nagy német nemzetnek ifjusága milyen szivós kitartással és

kemény energiával törekszik egyre terjedelmesebb ismeretekre, gazdagabb tudásra, a természet, a világ, az emberi élet jelenségeinek megértésére. Elnéztem azt is, hogy e munkához arányítva milyen kevés energiát fordít még a német nép is a világ képének átformálására, újjáteremtésére. Távol áll tőlem, hogy elítéljem az emberi szellemnek ilyen természetű törekvéseit, tudom, hogy minél szélesebbkörű a tudás, minél mélyebb a világ jelenségeinek a megértése, annál inkább tágul a lélek. tudom, hogy ezen az úton a végtelenség számára érik meg a lélek s az Örökkévaló iránti szeretet ébredezik a szívben. De van magasabb eszmény is s így magasabb célkitűzések is kell, hogy legyenek s különösen nagy szükség van arra, hogy magasabb célok lebegjenek a magyar ifjú előtt. A hatalmas német nép kevesebb öntudatossággal is célhoz ér. amúgy is megnő, magyar ifjuságunknak világosabb célkitűzéssel kell kormányoznia életét. Miért szóljak itt most arról. hogy magyar életünk különféle okok folytán a távolabbi és a közelebbi múltban lemaradt, miért vázoljam most jelenünk szakadékokkal teljes életét, úgy is mindnyájan érezzük, hogy a népek versenyében elmaradtunk, nagy útat kell megtennünk, hogy célhoz érjünk, ezért a legrövidebb úton kell haladnunk *Baltazár* Dezső egy alkalommal azt mondotta, hogy minden magyar embernek kettőért kell dolgoznia e hazában, hadd fűzzem ehez a gondolathoz hozzá azt, hogy ezt a kétszeres munkát minden magyar ifjúnak négyszeres öntudatossággal kell végeznie, mert az így végzett munka vezet legegyenesebb úton a célhoz. A formálódó új világ csak akkor érdemes arra, hogy vele foglalkozzunk, ha képes teremtő új gondolatokat nyújtani. Szélesebb világviszonylatban is, szűkebb hazánkban különösen, egyre inkább érvényre jut az a követelmény, hogy nem annyira és nem első sorban a világot megérteni, hanem ezt átformálni, újjáteremteni, építeni kell. A világnak, magyar hazánknak ilyen újjáteremtésére az ifjúság hivatott. Az ifjúságot azonban fel kell szerelni az alkotásnak ezzel a készségével, teremtő energiákkal. Hol történhetnék ez meg máshol, mint az iskolában. Bármily fontos feladata is legyen azért az iskolának az ismeretgyarapítás, a megértésre nevelés, minden ilyen munka csak fundamentomul kell, hogy szolgáljon az alkotásra, az alkotás pedig az építésre kell, hogy törekedjék. A világban rejlő értékek feltárása, egy magasabb világfeletti törvényszerűség szerint annak újjáteremtése. ez legyen a cél, ehez a célhoz termeljen az iskola alkotó erőket. Hadd szögezzem le tehát azt a gondolatot, hogy ifjúságunk, főiskolánk akkor lesz egy új világ legnemesebb tendenciáinak hordozója, *ha ennek az alkotó erőnek megszerzésére, illetve nyújtására törekszik.*

Sokszor megfigyeltem azt, hogy formálódó új világunkban egyre inkább érvényesül az alkotásra. a világ külső átformálására irányuló törekvés, bizonyos keserűséggel láttam azonban, hogy milyen kevés energiát fordít az emberiség a belső, a lelki életnek tulajdonképeni átformálására. Pedig, ha a világ külső arculatának átalakítása is igénybe veszi a legzseniálisabb elmék munkáit, nem kevésbbé nehéz. sőt sokkal súlyosabb feladat a lélek újjáteremtése, mert semmi sincsen a világon, ami nehezebben volna gyurható, mint az emberi lélek. Sok mindenre van szüksége a világnak, még többre nemzetünknek, egyházunknak semmire sincs azonban nagyobb szükségünk, mint tiszta lelkekre, mint egy magasabb világban megacélosodott kemény, férfias jellemekre. Nemcsak önmagáért a lélekért van szükség erre a munkára. Megvagyok győződve arról, hogy a világ külső képének átformálását is a szó tulajdonképeni értelmében csak megtisztult lelkek képesek, mert teremtő, alkotó, a világot újjá teremteni kész lélek csak ebben a magasabb világban kristályosodhatik ki. Ez a világ pedig nem lehet más, mint az evangelium örök ifju, örök tavaszt árasztó, életpezsdítő világa. Minél mélyebbre sülyedt az emberiség élete, minél hatalmasabb hullámokban örvénylik körül főiskolánkat annak szennyes hullámai, annál keményebb munkát kell kifejtenünk a jellem formálásnak ezen a terén. Hadd szögezzem le tehát azt az igazságot is, hogy jövőnket, hazánkat, anyaszentegyházunkat, főiskolánkat semmiképen sem szolgálhatjuk inkább, mint úgy, hogyha *képesek vagyunk a jellemnevelésnek ezt a munkáját végezni.*

Lelkeket formálni, acélos jellemeket kovácsolni, világot újjáteremteni egy magasabb világ törvényszerűsége szerint, az élet-tavaszán levő lelkeket az öröktavasz sodrába vezetni, mi egyéb mind ez, mint a kálvinizmus örök eszményeinek szolgálata! *Mi egyéb ez, mint a világnak, a léleknek újjáteremtése az Isten dicsőségére!* Hatalmas világáramlatok sodra érinti főiskolánkat, e világáramlatoknak legbecsesebb eleme a kálvinizmus sok százados szelleme, az evangéliom szelleme s megvagyok győződve arról, hogy semmiképen sem emelhetjük inkább iskolánkat, mint úgy, ha a *kálvinizmusnak ebbe a sodrába állítjuk azt,* mélységesen meg vagyok győződve arról, hogy attól fog függni főiskolánk jövője, diadalmas felemelkedése, vagy gyászos aláhanyatlása, hogy képes lesz-e ennek a léleknek hordozójává lenni mindenestül vagy sem. Ez a lélek hozta létre, ez emelte századokkal ezelőtt tüneményes magasságra, ma minden arról beszél, hogy csak ez lehet jövő nagyságának is alapja. Diadalmas szellemének hullámai rá rá örvénylenek kőfalaira, bebocsáttatásra várnak, tárjuk hát ki kapuit és engedjük, hogy átáradjon rajta, hogy behatoljon az ajtókon, hadd sodorja, seperje ki egy régi és egy formálódó új világnak minden bomlasztó baktériumát, hadd kapja szárnyra abban új világunk minden nemes, becses törekvését. Ifjú diákbarátaim, ott zörget ez a lélek a ti lelketek ablakain, tárjátok ki azokat, hadd zúgjon keresztül rajtatok öröktavaszra pezsdítő ez a szelleme, hogy titeket acélos lelkü katonáivá formáljon hazánknak, mert egyedül csak ennek a léleknek a sodra vezethet el nemzetünk szebb jövőjéhez, újjászületéséhez is.

Az örök tavasznak ez a lelke azonban nem áll hatalmunkban, a mindenható Isten nyújthatja ezt az ő szuverén tetszése szerint. Ebben az ünnepélyes órában azért forró lélekkel könyörgök

Őhozzá, hogy ezt az ő megújuló, teremtő Szent lelkét árassza meg főiskolánkon, annak kormányzóira, munkásaira, s ezzel a hő óhajtással nyitom meg főiskolánk 1928—29-ik iskolai esztendejét.

Az ORLE nagy napjai Hódmezővásárhelyen.

(Folytatás.)

A vallástanító lelkészek értekezlete.

A vallástanító lelkészek értekezlete délutánonként az egyház tanácstermében folyt. Érdekes képek lepik meg az embert ebbe a terembe való belépéskor. Szemben a bejárattal Kovács Ferenc és neje Kűry Terézia, az egyház nagy iskolalapítóinak szinte beszédes képmása hirdeti az előkelően nemes, kálvinista egyszerűséget, amely egyszerűség tette lehetővé a közjóra való adakozást. Oldalt, az emelvény mellett a néhai Szeremley Sámuel ősz szakállal pásztázott tudós komoly arca néz le. Pitykés dolmányú régi jóltevők sorakoznak az emelvény másik oldalán. Az ajtó melletti falon pedig hatalmas keretben egy életnagyságú alak: Nagy András János hódmezővásárhelyi polgár. Tipikus alakján, öltözetén, széles karimájú kalapján, szép nemes arcán ott van ennek a város népének minden jellegzetessége. Remekbe szabott minta arról, hogy milyen emberek laktak és laknak errefelé. Mögötte ott van a kút, amit a városnak csináltatott, mert földműves gazda ember létére Párisban utazván, ez nagyon megtetszett neki. De mögötte van az új templom is, amelynek szintén bőkezű pártfogója volt. Szeretik Hódmezővásárhelyen az egyházat, de nem vetik meg a hivalkodást sem, mert minden templomablakon, szószéken, orgonán, terítőn ott van feltünő írással, hogy ki csináltatta. Csak a toronygombról és csillagról nem lehet leolvasni a csináltatója nevét, azért arra talán nem is akadt adományozó.

A vallástanító lelkészek igen gyér számban gyültek össze, ami már maga eléggé reávilágít szánni és rendezni való anyagi helyzetükre. Kifejtette ezt Ferenczy Gyula ny. egy. tanár, egyesületi elnökük, bár csak meghallanák már egyszer az illetékesek. Pedig az értékes előadások megérdemeltek volna nagyobb számú hallgatóságot. Árokháty Béla az énektanításról mondott igen érdekes és megszívlelendő dolgokat. Kárhoztatta a tantervünket, amely az egyes osztályok számára az énekeket nem a gyermek hangterjedelméhez és nem is mindig a tananyaghoz mérten osztotta be. Nagy akadálynak tartja az énektanításban az általános énekkultúra hiányát, az énekek régi módi kottarendszerét, az énektanítási módszerünk fejletlenségét. A skót énektanítás mintáiból és példáiból sok hasznos útmutatással szolgált. Harmonium használata helyett jobbnak tartja a zongorát; az énektanító erőkimélése érdekében a halk vezetéssel irányitott énekeltetést, mint a kimerítő előéneklést ajánlja. Dr. Illyés Endre szegedi hitoktató lelkész a hitoktatás belső hiányaira és kellékeire mutatott rá erőteljes és alapos szakértelemmel. Előadása, értékes gondolatai bizonyára írásban, szélesebb körben is közkincscsé fognak válni. A többi előadások is jótékony eszméltetői voltak ennek a munkának, amelyet Csikesz Sándor üdvözlő szavaiban pionér munkának nevezett s amelyet nagy távlatokat áttekintve, nem csüggedő, de az anyagi gondoktól is mentesitett lélekkel, szív a szívvel, kéz a kézben kell végezni, menve a minden idők legnagyobb katechetája, áldott Mestere, a Jézus után a küzdelmeken keresztül a végső diadalomig. (Folyt. köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Halálozások.** *Kőszeghy Dániel*, hernádszurdoki ref. lelkészt aug. 28-án szólította el váratlanul az Úr a földi munkamezőről életének 56-ik évében. Temetését a gyászoló gyülekezet s közel-távol lakók óriási részvéte mellett aug. 29-én végezte Medgyasszay András, hernádszentandrási ref. lelkész. Az elköltözött lelkipásztor emlékezete legyen áldott! — *Bodnár Sámuelné*, Bodnár Ferenc egerlövői lelkész édesanyja Sajóecsegen f. hó 7-én elhunyt. A temetési szertartást Lőkös Sándor és Szigethy Ferenc lelkészek végezték. Áldott legyen a jó édesanyának emlékezete!

— **Főiskolai évmegnyitó ünnepély.** Szept. 10-én egy ünnepi órára összegyűlt a főiskolai előljáróság, tanári kar és tanuló ifjuság az imateremben s ünnepi keretek és ünnepi érzések között megtörtént az új iskolai év megnyitása. Az ősi ének hangjai (Jővel Szent Lélek Úr Isten) magasra emelték lelkünket. Majd *Szabó Zoltán* főiskolai h. lelkész buzgó imádságot mondott és bibliát olvasott. Utána Dr. *Mátyás Ernő*, az új közigazgató évmegnyitó beszéde tárta fel kicsinyek és nagyok lelke előtt a legmagasabb eszményt, amelyet hordoz, szolgál, terjeszt és ragyogtat főiskolánk, az örök kegyelmű Isten állandó hűségű munkája folytán. A beszéd lapunk első helyén olvasható. Székfoglaló értekezést tartott két ifjú tanár: *Urbán* Barnabás és *B. Szűcs* Ferenc. A nagy készültségű Urbán Barnabás értékes dolgozata: A modern fizika kialakulásáról és főbb kérdéseiről szólt, Szűcs Ferenc pedig: Művészet és dilettantizmus a zenében cím alatt fejtegetett ügyesen eszméltető gondolatokat. A munkára induló tanuló ifjuságot, a tanári kart és a székfoglaló tanárokat *Janka Károly* főiskolai lelkészi gondnok üdvözölte meleg és lelkes szavakkal.

— **A főiskolai igazgató-tanács ülése.** A főiskolai igazgató-tanács szept. 10-én ülést tartott. Tudósítás az ülésről a jövő számban jelenik meg.

— **Adomány.** Tetemes és tekintélyes adományban részesült a noszvaji ref. egyház. Ujonnan épülő templomába özv. Lakatos Józsefné asszony — elhúnyt gyermekei emlékére — 7000·— pengőt meghaladó értékben új orgonát építtet. A 12 változatu, redőnyszerkezettel ellátott orgonát Várady Miklós orgonaépítő vállalta, f. évi nov. hó 11-re készíti el, ha a templom addigra készen lesz. A jólelkü s nemes adakozó leljen megnyugvást, lelki örömöt az általa adományozott orgona hangjánál! S Isten erőben, egészségben éltesse!

— **Egyházkerületi leány-egyleti konferencia Miskolcon.** A kerületünkbeli leányegyletek vezetői és érdeklődő tagjai számára szeptember 26-án, szerdan egész napos konferencia lesz Miskolcon a leánygimnázium tornatermében, Palóczy-u. 11. sz. alatt. A konferencián alapos és részletes megbeszélés alá kerülnek a leányegyleti munka összes részletei és kérdései: taggyűjtés, tagok összetartása, foglalkoztatása, test, szellem és lélek gondozása, szociális tevékenység stb. A megbeszéléseket rövid előadások vezetik be. Ilyen előadásra eddig vállalkoztak: Forgács Gyuláné, Göndöcz Istvánné, Enyedy Andorné. A konferencia előtt, reggel 8 órakor a Kossuth u. templomban Istentisztelet lesz, melyen az igehirdetést Enyedy Andor miskolci lelkész végzi. A megbeszélések 9 órakor kezdődnek s rövid ebédszünet után délután is folytatódnak. Az olcsó és egyszerű ebédre, magára a konferenciára jelentkezni lehet Enyedy Andornénál, a miskolci leány-egylet elnökénél (Palóczy-u. 35). A konferencia részvételi díja személyenként 50 fillér lesz, amit a terembe való gyülekezéskor kell fizetni. A konferencián részt vesz és a leányegyleti kapcsolatokról beszélni fog Mándoky Erzsébet, az evangeliumi keresztyén leányegyletek nemzeti szövetségében a református ág központi titkára. Ez a konferencia remélhetőleg nagy tájékozódást, tapasztalatok gazdag kicserélését, hatalmas erőgyüjtést fog jelenteni mindazok számára, akik abban a városi vagy falusi leányegyletek vezetői, vagy e nagyfontosságúmunka iránt érdeklődők közül részt vesznek. Ennélfogva kívánatos, hogy a konferencia minél népesebb legyen.

— **Harangavatás.** Magasztos, szép ünnepélyt tartott a napokban a *bánfalvai* gyülekezet, 240 kgr. új harangja felavatása alkalmából. Tussay János, a helyi lelkész imája és az énnekkar szép éneke után történt meg az önkéntes adakozásból vett új harang felhúzása és elhelyezése. A harangot Varga Imre sajóivánkai lelkész, egyh.-m. tanácsbíró avatta fel és áldotta meg. Az igehirdetést Bartha Gyula s.-kazai lelkész, egyhm. tanácsbíró, az úrvacsorai szertartást pedig Lenkey Gyula bánhorváti lelkipásztor végezte. — Legyen az új harang a bánfalvai áldozatkész gyülekezetben minél több örömnek és minél kevesebb bánatnak hirdetője!

— **Hirek a miskolci egyházból.** A miskolci egyház presbitériuma augusztus 12-én tartott ülésében a már évek óta Miskolcra tervezett ORLE közgyűlést az 1929. évre meghívta. A hódmezővásárhelyi közgyűlésen Farkas István esperes tolmácsolta a miskolci egyház meghívását. — Putnoky István igazgató-tanítót, akit a vk. minisztérium negyen évi szolgálata után nyugdíjazott, aki a miskolci egyházban harmincnégy évet tőltött áldásos munkálkodásban, — állásától felmentette. — Nagy János belsőbőcsi tanítót miskolci tanítóvá, Péter József tanítót pedig igazgató-tanítóvá választotta. — A reálgimnáziumban üresedésben levő helyettes-tanári állásokra a következőket választották meg: Az angol tanszékre: Csorba Zoltán ref. s.-lelkész, tanárjelöltet, számtan fizikai tanszékre Dr. Rédey Lászlót, és a latin tanszaku állásra Dr. Kiss Kálmán helyettes-tanárt.

— **Rövid hírek.** A német protestánsok megkezdték az előkészületeket az augsburgi hitvallás 1930-iki, négyszázéves jubileuma megünneplésére. — Bécsben Krisztushivő zsidók gyülekezete alakult 4000 taggal akik leginkább tanítók, ügyvédek, orvosok. Jézust Messiásnak elismerik s elfogadják az ó- és újszövetséget. — *Délamerikában* mintegy 3 millióra emelkedett a protestánsok száma.

HIVATALOS RÉSZ.

1026/1928.

Püspöki körlevél.

I.

Egyházkerületi közgyűlési meghivó.

Egyházkerületünk őszi rendes közgyűlését f. évi *október 23 (kedd) reggeli 9 (kilenc) órára* Miskolcra, a leánygimnázium tornatermébe hívjuk össze. Délután az egyházkerületi bíróság ülésezik.

A közgyűlés tárgyai lesznek:

Az egyházmegyék jelentései a tárgyalás végett letett lelkészválasztási és belmissziói törvényjavaslatokról.

Theologiai tanárválasztás.

A főiskolai igazgatótanács és a tanügyi-bizottságok jelentései.

Az egyházmegyékről felterjesztett ügyek.

A felebbezett bírósági ügyek és a közgyűlési iratok f. é. *október 5 (ötödikéig) küldendők* be a püspöki hivatalba.

A közgyűlést megelőző napon *október 22 (hétfő) délután* fél háromtól az egyházkerületi belmissziói bizottság, négy órától a középiskolai tanügyi bizottság ülésezik a leánygimnázium tanári szobájában. A népiskolai tanügyi bizottságot az elnök úr fogja összehívni.

Sátoraljaújhely és Miskolc, 1928 szept. 11.

Dókus Ernő főgondnok. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

II.

Az adósegély-nyugtákról.

Bánhorvát, Boldva, Felsőfügöd, Felsőnovaj, Füzérkomlós, Hangács, Hét, Luka (Bodroghalom), Nyiri, Nyomár, Szinpetri, Szuhogy nyugtái még nem érkeztek be és így az elszámolást késleltetik. Aki a nyugtákat folyó hó 20-ig be nem küldi, húsz pengővel lesz megbírságolva.

Kelt Miskolcon, 1928 szept. 11.

Dr. Révész Kálmán püspök.

—

Segédlelkészt keresek egy, vagy két helyre, egyházmegyém két nagy gyülekezetébe *október hó 1-re.* Ha lesznek jelentkezők, sürgős megkeresést címemre kérek. Miskolc, 1928 szept. hó. *Farkas István* esperes.

—

Pályázat. Nekézsenyi kántortanítói állás pályázata megtalálható a Néptanítók Lapjának e havi számában.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 38. szám. Sárospatak, 1928 szeptember 23.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanítók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Farkasfalvi Farkas Géza:* Egyházmegyei gyülést megnyitó beszéd. — *Farkas István:* Calvini fuerunt. — *Kun Zoltán:* Észrevételek a zsinat elé terjesztett lelkészválasztási törvényjavaslatra. (Folyt. köv.) — *M.:* Az ORLE nagy napjai Hódmezővásárhelyen. (Folyt. köv.) — *Szabó Zoltán:* Pataki Diákok Országos Szövetsége. — *M.:* Főiskolai igazgató-tanácsi ülés. — *M. E.:* Könyvismertetés. Makkai Sándor: Elátkozott óriások. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Egyházmegyei gyülést megnyitó beszéd.

— Az abauji egyházmegye szept. 12-iki közgyülésén elmondotta *Farkasfalvi Farkas Géza* egyházmegyei gondnok. —

Minden buzgó református feszült figyelemmel és dobogó szivvel fordult a f. évi május 8-ikára összehivott zsinat müködése elé.

Egész egyházi életünkre, egész jövőnkre döntő fontosságu javaslatok feküdtek a zsinat előtt.

Ezek közül az V. t.-c. és a VI. t. c. megváltoztatására szolgáló javaslatokat le is tárgyalta.

Igen nagy vitát váltott ki e két törvény reformjának tárgyalásával kapcsolatban a tanerők vegyes házasságának kérdése, melynél — azt hiszem mindnyájunk megnyugvására — a törvény régi rendelkezéseit a zsinat nem változtatta meg, továbbá az egyháztagok fegyelmezéséről szóló törvénytervezet. Bár itt a szigorubb álláspont jutott érvényre s a zsinat a bizottság által ajánlott szöveget fogadta el, mégis — azt hiszem —, hogy sokunk nézete az, hogy nem ártott volna még egy lépéssel tovább menni és ultima ratioként az exkommunikaciót is beiktatni, mint azt az Egyetemes Konvent zsinatelőkészitő belmisszióügyi albizottságának jelentése ajánlotta.

Adja a Mindenható, hogy ezen véleményünk helyességét a jövő ne igazolja és a zsinat ezen alkotása áldásos és anyaszentegyházunk gyülekezeti életének teljes fegyelmezésére és különösen a reverzális adás által okozott pusztulások megakadályozására kielégitő legyen!

Két másik törvénytervezetet és pedig a lelkészi állások betöltéséről és a belmissziói munkáról szólót, véleményadás végett leadta az egyházmegyékhez is. Ezen két törvénytervezetre adandó vélemény alkotja őszi közgyülésünk legfontosabb tárgyát.

Tavaszi közgyülésünket megnyitó szavaimban — hangsulyozva, hogy az Egyet. Konvent zsinatelőkészitő albizottságainak jelentései, törvénytervezetei későn kerültek kezeimhez, azokat át nem tanulmányozhattam és azokról csak futólagos betekintés alapján alkothattam véleményt — a belmissziói javaslatról a következőket bátorkodtam mondani: „Kételkedem abban is, hogy a „Törvénytervezet a belmisszióról“ megtalálta volna a helyes utat. Az a bifurcatio, melyet a törvénytervezet kontemplál azáltal, hogy adminisztráló és belmissziói munkát végző egyházat kiván egymásmellé állitani, nem lehet szerencsés meggondolás azok előtt, kik a való életet ismerik. De nemcsak hogy nem hozná meg ilyen szétágazó munka az annyira szükséges eredményt, de ez a kettős teherviselés elbirása is képtelenség.

Az is kétes értékü terv a református szellem biztositására, amelyik közös evangéliumi protestáns szellemü és összetételü egyesületeknek és mozgalmaknak munkát szán.“

Ezen első áttekintésre alkotott véleményt a javaslatok alapos áttanulmányozása után és e tárgyban lefolytatott viták után is teljes egészében kénytelen vagyok fenntartani. Föltétlenül kihagyandó a javaslatból az országos ref. missziói szövetség megalakitására vonatkozó rész teljes egészében.

Ugyszintén megmaradt az akkor kialakult nézetem a másik törvénytervezettel szemben is, mely szerint: „A lelkészi állások betöltéséről“ szóló törvényjavaslat annyira komplikált, hogy első átfutás után meg sem itélhető. Az azonban már igy is megállapitható, hogy annyi hatáskör, annyi fórum van itt összekeverve, hogy nem tudom, nem alkalmazható-e a tervezetre is az a közmondás, „hogy a sok bába közt elvész a gyerek.“ Bár el kell ismerni, hogy ezen mű, nagy tanulmányok alapján és nagy körültekintéssel van felépitve, nem nekünk való!

Megállapitani kivánom ma is, hogy ezen javaslat a törvények szerkesztésének legfontosabb kellékei közül nélkülözi a könnyen érthetőséget és a könnyen végrehajthatóságot. De nem éri el az általunk és alkotói által óhajtott célokat sem. Nem éri el ugyanis, hogy az egyes egyházak a nekik való lelkészt, az egyes lelkészek pedig a nekik való egyházakat találják meg, hogy az érdem, a

tudás megnyerje méltánylását és jutalmát, nem éri el, hogy a szégyenteljes, a lelkészi tekintélyt sárbatipró, a lelkész hivatottságába vetett hitet megölő korrupció kiirtassék.

Egyházmegyei közgyülésünk bölcsessége, biztos hiszem, hogy megtalálja véleményadásában a leghelyesebb utat

Különben is bizonyos irányelvek — csaknem az egész magyar református közéletben — már kialakultak a lelkészválasztási törvény reviziója és az előttünk fekvő törvénytervezet birálata tekintetében.

Nagytiszt. Közgyülés! Anélkül, hogy megnyitóm keretében részletekbe kivánkoznék bocsátkozni, ugy látom ezek az irányelvek a következők:

Itt is csak történelmi alapon szabad előrehaladni.

Szükséges a meghivás jogának korlátlan mértékben való meghagyása.

Szükséges a pályázat fenntartása.

A felsőbbség befolyásának érvényesülését a választásokra — bár igen mérsékelt formában — de biztositani kell.

A lelkész közérdekből — hivatalból — csere utján áthelyezhető legyen fegyelmi eljárással kapcsolatban. A lelkészi cserénél azonban a presbitériumnak azon jog nem adható meg, hogy kérhesse lelkészének kicserélését.

A jelölt a választó gyülekezetben — megfelelő megszoritások mellett — próbaszónoklatot tarthasson. Az eddig szokásos meghallgatás azonban feltétlenül meliőzendő.

Drákói szigoruságu törvény szükséges a választási korrupció meggátolására.

Ezen törvény aként szövegezendő, hogy azt kijátszani ne lehessen és annyira határozott és világos legyen, hogy a bíróságok előtt az ugynevezett enyhitő körülmények és kimagyarázások tekintetbe vehetők ne legyenek.

És nem helyeselhetjük a mi viszonyaink között a törvénytervezetben kontemplált szövevényes komplikált, nehézkes eljárást sem, ugyszintén elejtendőnek tartjuk a kétfajta jelölést és a háromfajta választást is.

Nagytiszteletü elnöktársammal együtt egyházmegyei közgyülésünk alkotó tagjait, egyházaink kiküldötteit és az érdeklődőket mély tisztelettel és szeretettel üdvözlöm és a mai napra összehivott közgyülésünket megnyitottnak nyilvánitom.

Calvini fuerunt!...

A múlt vasárnapi egri nagy katholikus nap főúri szónoka, a nagymajtényi síkon letört magyar zászlók régi, híres vezérének leszármazottja, gróf Károlyi József lepte meg a megmaradt magyarságot ezzel a — félek! — nemsokára szálló igévé változó, s eddig nem ismert *„történeti megállapitással.“* Hej, azok a gyóntatószékek ott túlnan kapnak az ilyen *„történeti igazságokon,“* s rajta tudnak lenni, hogy hiveik százezrei valóban be is fogadják, s lassan el is higyjék! Nos, hát arról van szó, hogy a magyar történeti kútfők, ha eddig nem tudták kimutatni a kálvinista magyar katonák gyávaságát, akkor valahonnan, de a föld alúl is, elő kell keresni ennek bizonyitására valami történeti kútfőt. És meglett! Egy spanyol generális emlékirataiból megállapitotta a nemes gróf, hogy a Buda várát bevevő csapatok között csupán csak két magyar ezred volt, amely nem mert támadni a török ellen, amelynek csapataiból magyar hangok kallatszottak. És hát ezek a harcolni nem merők: igy irta meg a spanyol generális: ***Calvini fuerunt!*** Még jó, hogy annyi kiméllettel volt a gróf úr, hogy latinúl mondotta el az egri nagy tömeg előtt az idézetet, mert igy legalább nem érthették meg mindenek. Mert hiszem, hogy ezt a már a nagy katholikus tömegek sem hitték volna el. Mindent beszélhetnek, de azt, hogy a magyar kálvinista katonák akkor, mikor a nemzet szent harcairól volt és van szó, gyávák lettek volna, ezt már agyonhallgatni nem lehet!...

Igy irják a lapok, *én onnan vettem ki a vádat*, szóról szóra, gyűlésen, a nagy nyilvánosság előtt hangzott el ez a beszéd.

És volt élénk tetszésmoraj! Hát idáig jutottunk?! Hát már ez is mehet?! Egyebünk sincsen, mint a dicsőséggel megfutott magyar életutakról felénk ragyogó daliás idők dicsősége! Történelmi és hitvallásos egyház vagyunk. Ugyanaz a lélek munkál bennünk, mikor az örökké élő Isten tiszta evangéliuma s az ő küldöttének; a Krisztusnak királyságáért harcolunk, gályák, börtönök, rabláncok adta vértanúságot is örömmel vállalva, de akkor is, mikor a magyar nemzeti Géniusz dicsőségéért ontottuk vérünket, ha kellett, pazar tékozlással!...

Kálvinista, magyar Károlyi József grófok, testvéreink, világi uraink, jertek, figyeljetek fel! Ez a vád a kálvinista magyar becsület rovására megyen, hogy a gyávaság bélyegét akarják ránk kenni gonoszul. Egyebet is akarnak! Nyiltan hangzott el e gyűlésen az is, hogy a magyar történetet idáig hamisan tanitották. Polgárháborúk vezéreinek a glorifikálása, örökös labanc emlegetés! (sic!) a magyar történelem tanitás. — Azt is bejelentette a gróf úr, hogy a Kultuszminiszter már intézkedett, hogy irják át a magyar történelmet! A munkával Hómann Bálint és Szekfű Gyula bizatott meg, hogy a históriai igazságot megírják. Ugyanabban a lapban igaz, hogy benne van Hómann Bálintnak egy nyilatkozata, hogy neki eféle megbizatása nincsen. De hát, ha a gróf úr ezt nyiltan bejelentette, akkor kell lenni valaki másnak. Mi itt az igazság?!

Hát csakugyan jönne olyan történetirás, mely a már szégyenpadra vitt nagy Rákóczy, a nagy fejedelem után a Bocskayak, a Bethlenek, az Istenért, hazáért és tiszta szabadságért, s az alkotmányért dicsőséggel megharcolt harcainkat is a gyalázat sarával akarná bemocskolni? Könyvet adnának az ifjak, a magyar ifjak kezébe, amelyek a tárgyilagosan megörökített magyar történelmi mult nagyszerü tetteit, emlékeit idegen, magyar- és kálvinistaellenes kutfők felhasználásával akarnák ujból s másként megírni?!

Világi uraink!... a lelkiismereti szabadság bátor papjai, az Isten szerelmére kérünk benne-

teket, jőjjetek és lássátok meg, hogy egy szörnyen kigondolt temetés készül itt köröskörül, a magyar kálvinistaság eltemetésére. Ébredjetek magyar kálvinisták! az idők most már valóban gonoszak. Mennyi fanatismus él ott túlnan a világiak szívében s ajakán, minden gyűlésük igazolja! A mi tenni, szólni, evangéliumot, az igazságot bátran kikiáltani merészelő kálvinista világi uraink nélkül félek, halálunk közeledik. Félek, a spanyol generális írása, hogy: *Calvini fuerunt*, szó szerint valósággá leszen tétlenségünk és közönyünk miatt s egyszer jelenteni fogják, hogy: ***Kálvinisták csak voltak!!*** *Ha valamikor, most látom égető szükségességét annak, hogy a társadalmi megszervezése a magyar kálvinistaságnak éppen a Kálvin-Szövetségben, elengedhetetlen kötelességünk.* Most kiáltom mindnyájunk felé, hogy bár — Hódmezővásárhelyen megtett indítványommal, melyben sürgetve kértem a Kálvin-Szövetség országos megszervezését, — egyedül, leszavazva, magam maradtam, ujból, mindenek hallattára kérem! Egyetlen mód, hogy hitvalló világiak, *a mi Károlyiaink* — jőjjenek közelebb a lelkészi szívekhez. A megtépázott zászlót kell, hogy a kezükbe vegyék! Kell, hogy ha ott túlnan gyűlölködő fanatismussal vesztére törnek mindennek, ami kálvinista, mi: a *hit*, a *tudás*, az *erő*, a *bátorság*, a *lélek fegyvereivel* egymás mellé simulva, legalább annyit kiáltsunk már oda: Quo usque tandem!? . . .

Farkas István.

Észrevételek a zsinat elé terjesztett lelkészválasztási törvényjavaslatra.

Egyházi életünknek nagyon fájó sebe a jelenleg érvényben lévő lelkészválasztási törvény nyomán keletkezett seb, amelyet az 1904. évi zsinati törvényalkotás által életbeléptetett szabad papválasztási jog inaugurált a ref. egyházban. A sok visszásság, amely a mai papválasztási rendszer nyomán előállott, a jelenlegi választási törvényünk hiányosságainak tudható be, amikor tapasztaljuk, hogy egy-egy viharos papválasztás nyomán nem egyszer felborul a békesség, az elkeseredett kortesküzdelmekben sárral dobálják meg magát a papi palástot, a lelkészi állás tisztességét is.

A szabad papválasztás elve, mely az 1904. évi törvényekben nyert kifejezést, az újabbkori liberalizmusnak eredménye; ez a túlságba vitt liberalizmus ajándékozta meg egyházunkat ezzel a kétes értékű vívmánnyal, a szabad lelkészválasztással, mely sok rombolást idézett elő a gyülekezetek erkölcsi érzésvilágán. A sok visszásság és szomorú tapasztalat, melyet a szabad papválasztás elve felszínre hozott, azt a gondolatot érlelte meg az egyház hivatalosainak lelkében, hogy a jelenlegi zsinat elé egy olyan törvényjavaslattal álljanak, mely arra volna hivatva, hogy a jelenlegi lelkészválasztási törvény fogyatkozásait, hiányait kipótolva, elenyésztesse azokat a visszaéléseket, hibákat, melyekkel a lelkészválasztások terén találkozunk.

Ezeknek a bajoknak megszüntetését célozza e törvényjavaslat. Azonban ilyen formában, amint áll, ha törvényerőre emelkednék is, nem fogja szolgálni azt a célt, melyet óhajtunk, mert e törvényjavaslatban is — sajnos — még mindig a múlt század végének szelleme érvényesül a pozitiv keresztyén törekvések helyett.

Lelkészválasztásoknál szem előtt tartandó és mindig hangsulyozandó Isten dicsősége, Isten országának szolgálata és terjesztése, a választók és választandók keresztyén alázatossága és Istenhez folyamodása az Isten országa megvalósulása érdekében. A lelkészválasztás alapelve mindig ez legyen: *Szenteltessék meg Uram a te szent neved, jőjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod.* Nemcsak a nép, hanem a lelkészi kar, illetőleg a jelöltek is figyelmeztetendők az Isten szolgálatára.

Az egész javaslat szégyenletes, szinte megbélyegző képet tár fel az egyház életéről. Ha az egyháznak ilyenek a tagjai, és az egyházi életben annyira felburjánzott a visszaélés, hogy azok ellen ilyen rendszabályokkal kell védekezni, melyek e javaslatban nyernek kifejezést, akkor az első lépés az *egyház reformációja in membris.* Ezt célozza a zsinat előtt lévő egyh.-fegyelmi javaslat is.

Ezt az egész kérdéscomplexumot együtt, szervesen kell megoldani úgy, hogy az *egyháztagság*, a *választóság* és a *választhatóság* szabályozása kizárja az érdemetleneket az egyház cselekvő életéből és az egyház vezetését és a lelkészi állás betöltését az érdemeseknek juttatja. Ez esetben ez a javaslat felesleges lesz s helyette világos, egyszerü, rövid törvény jöhet, méltó az Isten országához.

Szakítani kell azzal a szomorú világgal, amelyik ezt a törvényjavaslatot létre hozta, ezt az élettelen, krisztustalan, Isten országa nélküli, sivár, ügyvédmunkát, mely jogászilag lehet kiváló, de a keresztyén lélek s gondolatot teljesen nélkülözi. E javaslat egyik főhibája, hogy nem az Isten országa szolgálata, hanem az egyháztagok jogai stb., tehát pusztán csak emberi jogok körül forog s a címnek megfelelően, lelkészi állások elnyerésének feltételeiről szól, és *nem Isten igéje szolgálatát teljesítő, elhivott keresztyének kiválasztását szabályozza.* A törvény túlságosan hosszú és szövevényes, telítve a jogászi furfangosság minden elképzelhető fogásaival, amelyek száz meg száz águ labirinthusából, csavargós útaiból kivezető ösvényt még a legleleményesebb eszü ember is nehezen találhat. E javaslat a gyakorlatban nem azt fogja eredményezni, ami a tulajdonképeni cél, hogy a gyülekezet életében a legfontosabb tényezők egyikénél, a gyülekezeti igehirdető, a lelkipásztor alkalmazásánál minél kevesebb rázkódtatásnak legyen kitéve az egész gyülekezet lelki élete, hanem az ellenkező hatást fogja kiváltani, alkalmat adván a különböző prókátori rabulisztikára, törvénymagyarázatra, szócsavarintásokra, ezekkel kapcsolatban az egész egyházi életben, a lelkészi építő munka megbénítására, a bíróság számára pedig kiapadhatatlan ítélkezési anyagot fog szolgáltatni. E törvényből egyházi életünk teljes lezüllöttségére lehet következtetni. Ami lehet, hogy sok részben igaz is. Alkalmaz-

ható e javaslat olvasásánál is a tacitusi mondás: corruptissima rèpublica plurimae leges. A lezüllött állapotok igen sok törvényt alkotnak.

A nagy reformáció meghozta az egyháznak in capite való reformációját, itt az ideje, hogy reformáltassék az egyház in membris, akkor ilyen szégyenletes hátteret mutató törvényre nem lesz szükség.

A másik főhibája e javaslatnak az, hogy nem őszinte, és nem meri e jazaslat kimondani *a benne rejlő elvet, hogy minden egyházközség élére a kerület hivatalos vezetősége és az egyházközség lehető megegyezésével, de esetleg az utóbbi akarata ellenére is, a kerület által legalkalmasabb egyén állitandó lelkipásztorul.*

Minden választási törvénynek elengedhetetlenül szükséges szakaszai: 1.) *a választók,* 2.) *a választhatók,* 3) *a választási eljárás,* 4) *a jogorvoslatról szóló szakaszok.* Nézzük, hogy e javaslat megfelel-e ezeknek a kellékeknek. (Folyt. köv.)

Kun Zoltán.

Az ORLE nagy napjai Hódmezővásárhelyen.

(Folytatás.)

A konferencia második és harmadik napja.

A jelenvolt lelkészek változatlan érdeklődéssel követték a konferencia második és harmadik napjának előadásait is. Minden előadás tartalmát kivonatosan is alig közölhetjük. Leghelyesebb lenne, ha az előadások a konferencia emlékkönyve gyanánt jelennének meg évről évre.

Görömbey Péter nagykállói lelkész: A klérikális sajtónak a magyar nemzeti életre való káros hatásáról szólott. Találóan mutatott rá, hogy ez a sajtó vitte be a magyar közéletbe a felekezeti gyűlölet szellemét. Sajnos, ez a hang ma már megszokott. Védekezésül olyan munka végzését kívánja, mint aminőt a német protestantizmusban az Evang. Bund nagy apparátussal teljesít. Felhivta a figyelmet arra, hogy az ultramontán sajtó vakmerő állításaival szemben ref. hiveink a hivatottak részéről feleletadást várnak.

Csikesz Sándor: A háború utáni igehirdetés hiányairól beszélt általános nagy figyelmet keltve. Mai életünk mélységes ismerete mellett gazdag tapasztalataiból megszívlelendő tanácsokat adott a hiányok megszüntetésére.

Dr. Victor János: „A római kath. természetü káros hatások a külföldi és hazai protestantizmus életében“ cimmel tartott értékes előadást.

A Mortalium animos c. bullával két előadás foglalkozott. A *Marton János* sárospataki és *Dr. Vasady Béla* pápai tanáré. Az előbbi a bulla megjelenésének történeti előzményeit és hátterét adta elő (majd megjelenik nyomtatásban az előadás), az utóbbi magát a bullát ismertette, cáfolta meg és adott a lelkészértekezlet nevében feleletet rá. Konkrét javaslatokat aztán Marton János tett, amelyeket a konferencia elfogadott és az egyetemes konvent elé terjeszt.

Ugyancsak kettős előadás volt a *Böszörményi Jenő* szentesi és *Miklós Géza* székesfehérvári lelkészé. Az ő előadásuk egyházi életünk nehézségeiről szólt ott, ahol kisebbségben vagyunk. A felszólalások szűnni nem akaró sora tanúskodott az előadások értéke és a tárgy nagy fontossága mellett.

Az ORLE vasárnapja,

hatalmas ünnepi érzéseket támasztva és a hódmezővásárhelyiek lelkében bizonyára feledhetetlen érzéseket fakasztva folyt le szept. 2-án.

Az ünnepi istentisztelet az Újtemplomban folyt le. Imádkozott *Janka* Károly tiszáninneni egyházkerületi főjegyző, predikált *Czeglédy* Sándor ceglédi lelkész és úrvacsorai ágendát mondott *Baltazár* Dezső püspök. Mindannyian a lélek hatalmas erejével tettek tanubizonyságot.

Istentisztelet után a lelkészek palástos serege az ó-templom kertjében koszorút tett a *Szőnyi* Benjámin síremlékére. Itt emlékbeszédet mondott *Szabó* Aladár gödöllői lelkész, theol. magántanár, alkalmi költeményt olvasott fel *Baja* Mihály debreceni lelkész.

Vasárnap délután az Új-templomban hosszú műsorral vallásos estély volt. Ennek a középpontját *Ravasz* László ünnepi előadása képezte, aki megkapó közvetlenséggel nagyon alkalmi igazságokat mondott el. (Folyt. köv.)

Pataki Diákok Országos Szövetsége.

A napokban egy különös közigazgatói ünnepi pátenst röpitett szét a posta. A pátens tudvalevőleg az anyaiskola üzenete és ajánlása, amelyet az ünnepre menő legátusok visznek szét ősi szokás szerint sok nagy és kicsi templom körül letelepedett gyülekezetnek. Most nem a legátussereg viszi szét pátenst, hanem ennek kell összehozni egy ünnepre azt a nagy-nagy legátussereget, amelynek tagjait ez az iskola küldötte egyszer szét nemcsak az Isten kijelentett Igéjének, hanem az igaz magyar munka tett- és cselekedet igéjének hirdetésére is. Milyen nehéz elhinni, hogy valakin az a több-kevesebb, egynéhány pataki diákév annyira rajta hagyta volna a fémjelzését, hogy talán robotos évek ünneptelen hétköznapjai közepette, vagy kivívott poziciók magas talapzatain a valakik egy kicsit még mindig a pataki Alma Mater ünnepi szolgálatra kiküldött legátusainak érezzék magukat, akiknek nem „számolási,“ hanem lelkiismereti kötelességük az, hogy visszajöjjenek koronként az élet hosszú legációjából, kövér vagy sovány legátumaikkal az iskolához, amely őket egyszer kibocsátotta. A múlt évi Értesítő elpanaszolja, hogy szülői értekezleteket itt nem igen lehet összehívni, mert a taníttató szülők nagy része vidéken lakik, ime most itt az alkalom az öreg diákok „fiúi értekezletére,“ amelyből kell, hogy átfogóbb szellem áradjon és hasznosabb gyümölcsök teremjenek, mint bármely magas nivójú szülői konferenciából. Ha intézetünk hivatásos és kötelezett munkásai mind csupa világnagyságok lennének is, akkor sem nélkülözheti ifjuságunk azt a számlálhatatlan nagyságú „tanári

kart," amelyet a Pataktól lelkezett öreg fiak egésze jelent, s amely pótolhatatlan és feledhetetlen leckét adhat az életiskola oly tárgyaiból, mint a felelősség, összetartás, testvéri egység, eszmények szeretete és szolgálata. A pataki iskola nem csupán a főgimnázium, a theologia néhány száz növendéke, nemcsak két tanári kar, nem a *szünetelő* jogakadémia és átveendő tanítóképző, hanem azokkal egy egész, akik valaha is itt tanultak és nevelkedtek, akik holtan emlékük, példájuk, hűséges munkák átrezgő hatásai által, — élve hasznos tettek, s az intézet örökegy eszményeinek érvényesítése által tovább tanítják, propagálják, — talán tudtokon kivül is — a pataki református főiskolát. Az ország egyetlen egyeteme van itt, amely egyetlen fakultáson képzi az egész magyarság számára: *a pataki diákot.*

Szűklátókörű, töltöttkáposztás lokálpatriotizmus, egy almában mozgó féregpolitika lenne az öregdiákszövetség mozgalma, ha kezdettől fogva nem igyekeznénk azt a legmagasabb szempontok szerint szemlélni. Azért szemléljük azt „sub sepciec aeternitatis," az Isten akaratának szempontjából, aki akarta a pataki iskolát, akarta munkáját és hatásait, akarja jövendőjét, akarja annak a minden máshoz viszonyítva *más* szellemi letétnek a gyümölcsöztetését, amelyet alapítók, pártfogók, kormányzók, munkások és diákok által, néven nem nevezhető titokzatos utain az ő akaratának 398 évvel ezelőtt és 398 éven keresztül rábizott erre az intézményre, amelyet soha nem szününk meg először isteni, s csak ezután és ez által emberi intézménynek tekinteni. S midőn a magyar vértanúk emlékünnepén össze kell jönni veterán diákjaink parlamentjének, ami idehozza őket, az nem csupán a hajdani diákévek lepréselt, szines emlékvirágainak gyenge illata, nemcsak lerágott emlékcsontok száraz zörgése, hanem az őket egyszer pataki diákokul elválasztó Isten akarata és szava.

Azonban szemléljük az új öreg diákmozgalmat a másik — nekünk oly fontos — szempont, a magyarság nézőpontja alatt is. A magyarság élete ma, — az ezeresztendős múlton kívül — amit szintén csak mi ismerünk méltóan, — 10 millió magyar élete. Ennyien tudnak lelkesedni, szomorodni és dolgozni mindazért, ami magyart lelkesíthet, szomoríthat és munkára serkenthet. S mennyi esik el ebből a számból is, ha a magyarság nem csupán nyelvet, itt lakást s esetleg érvényesülési lehetőséget, hanem valorizált értékű nemzeti és faji öntudatot is jelent? S az így maradékúl nyert szomorú számban nem hatalmas numerus-é az itt tanuló és tanúlt diákság? Nem kétséges, hogy itt nemcsak a számokon van a hangsuly, hanem elsősorban a kvalitásokon. S nem dicsekvés, hanem jogos öntudat mondatja velünk, hogy az itt tanuló diák szükségképen a *magyar* diák fogalmát fedte és fedi. S dicsekszünk nemcsak erőnkkel, hanem „gyengeségeinkkel" is. Nemcsak azokra vagyunk büszkék, akiknek neve a pataki iskola matrikuláiból kikerülve országos visszhangot vert, akiknek lába talán ma is fölfelé haladóban áll az emelkedés lajtorjájának egymás fölötti két fokán, hanem büszkék vagyunk azokra a névtelenekre, akiket a pataki iskola adott vissza azoknak a faluknak, ahonnan kapta őket, s akiken keresztül az iskola szelleme elért és elér sáros falvak madzagkilincses ajtajáig is. E lap előző közleményei is foglalkoztak már a megalakítandó szövetség feladatával és hivatásával s felrajzoltak e főiskola fölött egy olyan égen átívelő szivárványt, amely alatt átmenve ideálisan más lesz, — vagy legalább is lehet — a főiskola minden emberpalántája, aki egyszer átlépte az iskola küszöbét. Azonban ehhez a szivárványhoz hadd fűzzünk itt egy újabb színt: Maradjon a pataki iskola továbbra is a szegények iskolája, de föltétlenül és hangsulyozottabban *a tehetséges szegények iskolája.* Sok reménykedéssel ápolgatott ideálunk az, hogy — kultuszminiszteri tervek szerint is — *Patak legyen protestáns főúri családaink gyermekeinek országra szóló kollégiuma.*

Nemcsak a főiskola, de az egyháztörténet is hálás lenne annak és azoknak, akik lehetővé tennék a „patrónusok" kivesző tipusának itt ujból való meggyökereztetését. Azonban a pataki iskola hivatásának másik szimmetrikus szárnya: *fölkutatása és iskoláztatása egyébként elvesző tehetségeknek, a magyarság legszélesebb néprétegeiből kiemelni a zseniket s hozzájuttatni itt őket a tehetség igazi jogaihoz — olyan munka, amit elsősorban céltudatosan a megszervezett pataki diákszövetség országszerte élő őrállói tudnak bárki vagy bármi másnál jobban elvégezni.*

A jó Isten a megmondhatója, hogy a teli padok előtt is hányszor kell egy pataki tanárnak azokra az igen sokakra gondolni, akiknek itt volna a helyük, s akik ekeszarvánál, asztalospadnál, vagy kovácsüllőnél megmaradnak ugyan magyar értéknek és erőnek, de elvesztek széles horizontok, messzehallatszó parancsszavak — a magyar jövő vezérkari kommandója számára. Ameddig a pataki iskola keze s idegszálai — elsősorban öregdiákjain keresztül, a falusi tanítókon és papokon át épúgy, mint a minisztériumok székülőin keresztül is — elérnek, addig nem szabad, hogy leendő Michel Angelok széklábakat faragjanak, jövendő bölcsek barmot őrizzennek s az Ige lobogó lelkü bizonyságtevőiül elhivottak korcsmákban káromkodjanak éltük végeig. Nem a más foglalkozási ágakból akarnánk a tehetségeket kizsigerezni, hanem az elsősorban szellemi vezetésre hivatottakat valóban hozzájuttatni a pataki iskolán keresztül ehhez a szellemi vezetéshez. Vajjon nem ennek az iskolának a missziója volt-e nagy mértékben eddig is, hogy „parasztból" olyan „urakat" tudott nevelni, akik a nép, a magyarság szolgái lettek egész életükben. Csak ezen az őszön, ezekben az új iskolai évkezdő szeptemberi napokban hány pataki diáknak kivánkozó falusi gyerek vágya maradt néma, könnyes, soha nem valósuló óhajtás, hány szegény szülő vetett újra meg újra számot a pénztartó ócska harisnya szegényes tartalmával — hiába. Otthon maradtak jövendő pataki diákok, s a testi munka erőfeszítéseiben húll el a verejték, amelyiknek könyv és papir felé hajolva, országmentő, magyarságtápláló nagy gondolatok lázában kellett

volna kigyöngyözni a homlokokon. A taníttatásra méltó gyermekek listáit a nép közt dolgozó diákszövetségektől, a felelősséget további sorsukért a szellemiekben és anyagiakban tehetős diákszövetségesektől várhatja é öregdiákká lett egykori tanítványaitól, örökké édes fiaitól a pataki főiskola? Mert nem elég az, hogy az iskola szelleme tiszta, vagy megtisztult s oly magas értékü legyen, amilyet csak adhat egy magyar főiskola, hanem arra is szükség van, hogy a 400 éves „új-bor" mindig új tömlőkbe, a legarravalóbb edényekbe töltessék.

Ezért is jöjjetek vissza mind az okt. 6.-i ünnepre öreg legátusok! A pataki Alma Mater nem azt kérdi, hogy mit és mennyit hoztok a zsebetekben, hanem azt, hogy milyet és mennyit hoztok a szivetekben és eszetekben. Az ódon iskolaépület F betüje némán is „Fiam"-ot kiált s mint egy ölelésre tárt kar vár benneteket bensőséges találkozóra. Legyen szigetté ezen a napon a Bodrog-jobbparti Athén, follya körül egészen a régi fiak s mai munkások, tanítványok szeretete.

Szabó Zoltán.

Főiskolai igazgató-tanácsi ülés.

Szept. 10-én főiskolai igazgató-tanácsi ülés volt Sárospatakon *Janka* Károly főiskolai lelkészi gondnok és *Meczner* Béla vil. igazgató tanácsos kettős elnöklete alatt. *Dókus* Gyula világi gondnokot gyöngélkedése akadályozta a megjelenésben. A lelkészi igazgató tanácsosok közül jelen voltak: Cziáky Endre, Juhász László, Pósa Péter, Kiss Ernő és Enyedy Andor, a világiak közül Bernáth Aladár, Farkasfalvi Farkas Géza és Téglássy Andor, a tanári kar és gazd. vál. részéről dr. Mátyás Ernő akad.- és közigazgató, Elekes Imre gimn. igazgató, Marton János, Szilágyi Benő és dr. Trócsányi József.

Az igazgató-tanács ülésén napirend előtti felszólalásban inditványozta Janka Károly gondnok, hogy az igazgató-tanács fejezze ki részvétét *dr. Révész Kálmán* püspok urral szemben, vejének, *Bogár Lajos* lelkésznek megdöbbentő hirtelenségü elhunyta felett. Ugyancsak napirend előtt inditványozta Janka Károly gondnok, hogy a főiskola épületében épitendő vizvezeték felállithatásához eszközöljön ki segélyt az igazgató-tanács a népjóléti miniszteriumtól.

A köziskolai szék előterjesztését a főkönyvtárnoki állás ujjászervezése ügyében az ig.-tanács elfogadta és felterjeszti az egyházkerületi közgyülés elé. Tudomásul vette a h.-tanárok: Zsiros József Szabó Károly és Bálint József eskütételét s hogy a lengyel biblia lefényképezésénél a nagyértékü könyvnek semmi baja nem esett. Néhány szeptemberre fennmaradt tápintézeti és internátusi jótéteményt az arra rászorult folyamodók között kiosztott.

Tárgyalta a theol. kar javaslatát a rendszeres theol. tanszékre beadott pályázatok ügyében. Jelentette a theol. kar, hogy a tanszékre 4 pályázó jelentkezett: 1. Kuthy Béla vallástanitó lelkész, 2. Vince Károly cartereti lelkész; 3. Bódy Dénes főgim. vallástanár és 4. Dr. Vasady Béla pápai theol. rendes tanár, akinek a rendszeres theologiából summa cum laude van doktorátusa. A theol. kar javaslata szerint dr. Vasady Béla pályázata alkalmas arra, hogy vele mint rendkivüli tanárral az állás a mellett a feltétel mellett, hogy theol. magántanári vizsgálatot tesz, véglegesen betöltessék. Az igazgató tanács ehhez a javaslathoz hozzájárult azzal a módositással, hogy dr. Vasady Bélát rendes tanárul megválasztásra ajánlja az egyházkerületi közgyülésnek, amennyiben Pápán ő már theol. doktorátusa és más theol. tudományos fokozatok alapján rendes tanárnak volt elismerve. A VII. fizetési osztály élvezetébe azonban csak egyetemi magántanári vizsgálatának letétele után lép. Hozzájárult az igazgató-tanács ahhoz a tantárgycsoportositáshoz, amely szerint a vallásbölcsészet-, történet- és lélektan előadása a rendszeres theologia tárgyaihoz csatoltatik. A káplánhiányra tekintettel javasolja az ig.-tanács az egyházkerületi közgyülésnek, hogy a theol. tanfolyam végzése alatt élvezett jótéteményekért a Sárospatakon végzett segédlelkészek köteleztessenek egy vagy két évi segédlelkészi szolgálatra a tiszáninneni egyházkerületben. A theol. internátus ügyében felterjesztéssel fordul az egyházkerületi elnökséghez aziránt, hogy még az őszi egyházkerületi közgyülés előtt javaslattétel végett gyüljön össze a theol. internátus ügyének előkészitésére kiküldött egyházkerületi bizottság.

A gimnázium köréből szintén több ügy került tárgyalás alá. Hallgató Sándor szeptember hóra szabadságot kapott, hogy a grenoblei francia tanfolyamon ebben a hónapban is résztvehessen. Segélyül 200 pengőt utalt ki neki az ig.-tanács. Tudomásul vette az ig.-tanács, hogy Urbán Barnabás 250 pengő állami tanulmányi segéllyel a nyár folyamán résztvett a közoktatásügyi kormány által Budapesten tartott 4 hetes továbbképző tanfolyamra, amelyre korlátolt számban fizikai tanárokat vettek fel. Jóváhagyta az ig.-tanács a tantárgyfelosztást. A hivatalos jelentés szerint a gimnáziumba beiratkozott 472 tanuló. Uj párhuzamos osztályul az I. osztály jelöltetik meg s egy helyettes tanári állásra a pályázat meghirdettetik. Kiss Elek főiskolai tornatanár nyugalomba vonulásával a tornaszertár és tornaterem leltári átvétele megtörtént. A gimn. internátusi államsegély felemelése iránt lépések történnek. Tandijmentesség iránti folyamodványok a gimn. szék előterjesztése szerint letárgyaltattak.

A gazd. választmány jelentése a Györgytarló, Bálványos és Istvánházáról tudomásul vétetik. Az istvánházai mérsékelt bérleszállitáshoz az igazgató tanács hozzájárul s ily értelemben megy felterjesztés az egyházkerületi közgyülés elé. A számvizsgáló bizottság szept. 8-iki, teljes napot kitevő munkája után, az 1927/28. évi zárszámadást és az 1928/29. évi költségvetést elfogadásra ajánlja az igazgató-tanács az egyházkerületi közgyülésnek.

M. J.

KÖNYVISMERTETÉS.

Makkai Sándor: Az elátkozott orlások. Nyolc előadás. Kolozsvár. 8° — 95 lap.

Lázas érdeklődés mellett, tolongó sokaság előtt tartotta ezeket az előadásokat Szerző a kolozsvári theologia fakultáson, a kolozsvári református nőszövetség rendezésében és bizonyosak vagyunk afelől, hogy hasonló érdeklődést fognak azok könyvformájában is támasztani. Különösen megkapók már az egyes előadások következő cimei is: Elátkozott oriások. — Emberi és isteni mértékek. — Felszabadító kötelékek. — Evangeliomi lakástörvény, — A vízzé változtatott tűz. — Szomorú lakodalom. — A kicsorduló pohár. — Isteni igazságtalanság. Ezek mindenikében egy-egy evangeliomi elbeszéléséhez vagy igéhez fűzi mondani valóit. Megkapóbb azonban az, ami a könyvnek a lényegét teszi, mert az elsősorban a mai ízét vesztett, szokássá vált *„polgári"* keresztyénség kritikája akar lenni. Olyan kritika azonban ez, amely mögött duzzadó positív valóság áll: az evangeliom vallásossága. Az evangelium örökifjú realitására akarja Makkai Sándor úgyszólván forradalmi módon áttörni egy hazug, látszatkeresztyénség megkövesedett életét. Kevesen tehetnék azt inkább, mint ő. Az evangeliom örökifjú világa az egész világot átölelő valósággá lett számára, lobogó tűzzé az egyetlen jogosult forradalomnak a felszitására. Makkai Sándor pompás léleklátása, mély intuiciója, ragyogó fantáziája a lehető leggazdagabban érvényesül ebben a könyvben is ezeken felül az teszi különösen vonzóvá azt, hogy meglátásai mindvégig eredetiek, frissek, egyéniek, mentesek minden dogmatikai spekulációtól, de mégis igazak, mert Jézusi szemmel nézi a dolgokat. A könyv megszerezhető a Studium könyvkereskedés (Budapest, Múzeum-körút) útján.

M. E.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Ifj. Fodor Géza hevesi ref. helyettes lelkész szept. 16-án d. u. 5 órakor életének 28-ik évében Budapesten elhunyt. Halálával ismét gyász borult az Alma Materre. A főiskola igaz gyermekét, a pataki diákok hű diáktestvérüket, osztálytársai szerető barátjukat siratják benne. Munkásúl hívta el az Ur az Ő szőlőjébe. A kedvelt sárospataki hitoktató, — a buzgó megyaszói segéd — és hevesi helyettes lelkész korán távozott. Áldott emléke a miénk. A hatalmas Isten vígasztaló kegyelme legyen a vesztes szíveké!

— **Értesítés és felhivás.** A Pataki Diákok Országos Szövetsége *f. évi október hó hatodikán* tartandó alakuló gyűlésére a meghivók szétküldettek. Miután nem volt módunk arra, hogy minden volt pataki diáknak a nevét és cimét felkutassuk, ez uton is tudomására hozzuk minden volt pataki diáknak, hogy a P. D. O. Sz. alakuló gyűlése f. évi október hó 6-án lesz megtartva a világháborúban hősi halált halt pataki diákok második emléktáblájának leleplezési ünnepével kapcsolatban d. e. 10 órai kezdettel. Ez uton is szeretettel hívunk meg minden volt pataki diákot ezekre az ünnepségekre, illetve amennyiben személyes megjelenésükben akadályozva volnának, ez úton is kérjük, hogy jelentsék be a Szövetségbe való belépési szándékukat a főiskola közigazgatói hivatalánál. Az elszállásolás, illetve az ünnepségekkel kapcsolatban rendezendő közebéden való részvétel iránti igényt kérjük *szeptember hó 30 ig* szintén bejelenteni sziveskedjenek. Sárospatak, 1928 szeptember hó 20 án. *Dr. Mátyás Ernő* akad. és közigazgató.

— **Dr. Antal Géza** dunántúli püspök f. szeptember hó 26-án országos keretek között ünnepli lelkészi-tanári szolgálatának 40 éves jubileumát. Ebből az alkalomból theologiai akadémiánk tanári kara is köszöntötte őt.

— **Czeglédy Sándornak** a ceglédi egyházközségbe való ünnepélyes beigtatása f. hó 9-én folyt le. Ebből az alkalomból theologiai akadémiánk tanári kara is felkereste őt jókivánataival, amelyekért ő meleg szavakban mondott köszönetet.

— **Theologiai akadémiánkra** ezideig *beiratkozott* összesen 73 ifjú. Ebből elsőéves 27, másodéves 20, harmadéves 15, negyedéves 11. Az elsőévesek *ünnepélyes felvétele* a thel. akadémiára szept. 17-én történt. Dr. *Mátyás* Ernő akad. igazgató intézett az ifjú Timotheusokhoz szivből fakadt és jóságosan útbaigazító szavakat. Az ünnepélyes felvétel alkalmával ott láttuk a vendégek közt Kiss Ernő alsózempléni esperest, főiskolai igazgató-tanácsost, Batta János, Kósa Szabó Pál és Janka Péter alsózempléni lelkészeket.

— **Theol. alapvizsga.** A szeptember hó 13—15. napjaira kitűzött theologiai alapvizsgálatra 16 ifjú állott elő. Közülök *jeles* eredménnyel vizsgázott három ifjú, u. m. *Bacsó* Gyula, *Ferencz* Lajos és *Hubay* Lajos; *jó* eredménnyel öt ifjú, u. m. *Csathó* József, *Faragó* György, *Nagy* Bertalan, *Sipos* István és *Szabó* Lajos; *elégséges* általános eredménnyel vizsgázott négy ifjú, három hónap múlva teendő javítóvizsgálatra utasittatott három s osztályismétlésre egy ifjú.

— **Templom- és harangszentelés Sajókeresztúron.** A sajókereszturi gyülekezet f. évi szeptember hó 16-án avatta fel megrenovált ősi templomát és új harangját. A harangfelhúzással kezdődő ünnepélyen felszentelő imádságot Nádházy Bertalan diósgyőr-vasgyári lelkész mondott. A helybeli ref. énekkar Fövenyessy János tanító-karnagy vezetése mellett alkalmi darabot adott elő s Farkas István esperes megáldása után az ifjúság felhúzta a harangot. A templomszentelési ünnepély a templomban folyt le, hol alkalmi praeludium és közéneklés után Farkas István esperes a felszentelő imádságot, Enyedy Andor az ünnepi beszédet mondotta. A be nem férő gyülekezetnek Nádházy Bertalan prédikált. Berecz József helybeli lelkész a sajókereszturi egyház rövid történetét, a renoválás és harangbeszerzés főbb mozzanatait ismertette s az adakozókat publikálta. Megtudtuk, hogy a templomújitást Kovács Géza és Csomós János miskolci épitőmesterek végezték közmegelégedésre s a 350

kg.-os új harangot az „Ecclesia" öntötte szintén sikerülten. A két irányú actió mintegy 23.000 pengőbe került, közadakozásból és kivetésből nyerve fedezetet. Ugyancsak a templomi ünnepélyen a helybeli énekkar 2 nagyobbszabású műdarab előadásával s Tóth Károly miskolci áll. tanító egy Beethoven ária eléneklésével szerepelt. Közebéd a paplakon volt, ahol felköszöntésben részesültek az áldozatkész hívek, presbitérium, gondnok, tanító és az agilis lelkipásztor.

— **Történethamisítás.** Ilyen cím alatt támadnak a felekezeti gyűlölet szítói elképzelhetetlenül igazságtalan és nyers módon a magyar reformáció hősei ellen, azok ellen, akik egyúttal a magyarságnak is tündöklő héroszai voltak. Lapunk egyik cikke foglalkozik egy konkrét esettel. Megnyugtatásúl annyit mi mégis mondhatunk, hogy a magyar történetírás mai kiváló művelői, a Hóman Bálintok is távol állanak ettől a gyűlölködő felekezeti szellemtől. A protestáns tudományosságnak is mindenesetre résen kell lenni. Ez távol fog állni a felekezeti gyűlölettől és a történeti (nem a felekezeti) igazság diadalát fogja teljes alázatossággal és minden erővel szolgálni.

— **Plakátok** egy müncheni templom falán. Egyik hirüladja, hogy a pályaudvar egyik várótermében naponként istentiszteletek vannak, melyek a szent áldozással együtt nem tartanak tovább, mint legfeljebb 35 percig. Másik értesit, hogy a megjelölt időpontban elváltan élő nők számára tart *megtérő* napot az egyház gyónással és áldozással egybekötve. — Sokkal rokonszenvesebbek a német *pályaudvarokon és postákon* kifüggesztett külsőleg is szembeötlő, stilusos plakátok, melyek egy-egy bibliai verssel vagy nagy emberek müveiből vett markáns idézettel megtérésre, tiszta életre a lélek és vallás kérdéseivel való foglalkozásra, a káromkodás elleni küzdelemre hivják fel az emberek figyelmét, a várakozó ember lélektanához szerencsésen illő módon. — *Svájc* vegyes felekezetü vidékein nem ritkák az u. n. szimultán templomok. Egy politikai község különböző felekezetei ugyanazon, — közösen gondozott s nem egyszer közösen épitett — templomban tartják istentiszteleteiket. Ilyen pl. a bernecki, amelyben reggel 8 óra kor róm. kath., ½10 kor ref. istentisztelet van. A padok közt imazsámolyok is vannak, ezeket ref. istenitisztelet előtt a ref. egyházfi felhajtja s a ref. hivőknek lábtámaszul szolgálnák. A templom belsejében hatalmas faliórán kisérhetik figyelemmel a fungens lelkészek, nem lépik a tul a rendelkezésükre álló időt. A lelkész információja szerint pl. ebben a községben 3 évszázad óta nem fordult elő a közös templomba járó két felekezet között semminemü villongás vagy ellentét.

— **Rövid hirek.** A *gesztelyi* ref. gyülekezetben 10 pesti gyereket nyaraltatott a Nőegylet. — *Gesztely* 3000 P költséggel templomot fedetett. — *Kisrozvágyra* Kiss István és társai orgonaalapra 31 dollárt küldtek Amerikából. — *Legyesbényén Zalay Andor* róm. kath. földesúr a tanítói kert kerítését, a templom kapuját saját költségén teljesen ujonnan elkészíttette és 3200 pengő összeget adott a ref. paplak építési költségeinek fedezésére.

HIVATALOS RÉSZ.

1059/1928.

Püspöki körlevél.

Az elemi iskolai tankönyvek összeirásáról.

Az egyetemes konvent megbízásából minden elemi iskolai tanító kapott eddig egy körlevelet, tankönyvjegyzéket és kimutatási lapot a debreceni nyomdavállalattól.

A kimutatási lapok az 1928. évi szept. 30-i állapot szerint kitöltve, folyó évi *október 5 ig* az iskolaszéki elnök úrnak adandók be, aki a kimutatás adatait ellenőrzi, ennek megtörténtét aláírásával és pecsétjével igazolni s az egyházközség iskoláiról szóló kimutatásokat együttesen és egyszerre az az egyházmegye espereséhez folyó évi *október 15 ig* beküldeni tartozik.

Az egyházmegye esperese az ily módon beérkező kimutatásokat számba veszi, a hiányzókat pótoltatja, a helytelenül kiállított kimutatások helyesbítését elrendeli s ennek megtörténte után a kimutatásokat *október 25 ig* együttesen és egyszerre terjeszti fel a püspöki hivatalhoz.

Bármely fokon előforduló késedelem vagy mulasztás fegyelmi eljárás alá esik.

Kelt Miskolcon, 1928 szept. 17.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Felhívás! Az Egyetemes Konvent felhívására az alsózempléni egyházmegyei közgyűlés elrendelte, hogy azok az egyházközségek, amelyekhez szórványok és fiókegyházak tartoznak, szept 28-ig tegyenek jelentést az egyházmegyei belmissziói előadóknak arról, hogy mily összeg lenne fordítandó ezek gondozására, mennyit tud fedezni ebből az egyházközség és mennyi lenne segélyből fedezendő. Ezek pontos beterjesztésére, a belmissziói ívek adataira utalás nélkül, nyomatékosan felhívatnak az illetékesek, mert ezeket az őszi egyházkerületi közgyűlésre föl kell terjeszteni. Ugyancsak fölhívja, akik a belmissziói jelentéseket eddig be nem küldték, azokat szintén szept. 28-ig az egyházmegyei belmissziói előadóhoz okvetlen eljuttassák. *Tantó János* belmissziói előadó.

Pályázat. A *kesznyéteni* ref. egyház a pályázat sikertelensége miatt megújítja *október 6 iki* határidővel az orgonista kántortanítói állásra meghirdetett pályázatát. Értékegység: 57. Kötelessége a III—IV. vegyes osztály tanítása, mindennemű kántori teendők végzése, énekkar vezetése, gazd. ismétlő iskolai tanítás, leventeoktatás, faiskolakezelés. Ugyancsak pályázatot hirdet a II od tanítónői állásra. Kötelessége a I—II. vegyes osztály tanítása. Gazdasági iskolás leányok kézimunka tanítása. Az állás államsegélyes.

Szerkesztői üzenetek.

G. F. Poroszló. Kivonatot készítettünk. Köszönöm. Az iratokat tovább küldtük. A reverzális statisztika nyomán is lehetne valamit nekünk irni. Várjuk. — **S. K. Tiszalúc.** Megkaptam. Jön.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 39. szám. Sárospatak, 1928 szeptember 30.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Kun Zoltán:* Észrevételek a zsinat elé terjesztett lelkészválasztási törvényjavaslatra. (Folyt. köv.) — *Kovács István:* Az abaúji egyházmegye őszi közgyűlése. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Észrevételek a zsinat elé terjesztett lelkészválasztási törvényjavaslatra.

(Folytatás.)

A választók.

Az E. T. 1. t.-c. 18. §-a szól a választókról, e javaslat is csak e § szellemében emliti a választókat, anélkül, hogy igaz keresztyéni élettartalmat öntene belé. Nem elegendő, hogy az illető választó a keresztlevele bizonysága szerint református és egyházi adót fizet, irni, olvasni tud, fegyelmi itélet hatálya alatt nem áll. Ennél több kivántatik ahhoz, hogy valaki az egyháznak olyan fontos élettevékenységénél, mint a lelkészválasztás közremüködjék s tevékeny tényezőként szerepeljen. Tessék egy szellemi, lelki tartalommal biró, igazi keresztyén életelvet, kálvini lelkületet léptetni a választókról szóló szakasz (18. és 35. §) helyébe s nem pusztán anyagi szempontok, külsőségek szerint codifikálni a választók jogait. A választókról szóló szakasz sivár és nem keresztyén, annál kevésbé kálvinista lélek megnyilatkozása. Azzal kellene kezdeni, hogy választó az, aki Isten országa ügyét szivén viseli, érte dolgozik, vagy áldozik, legalább megkövetelhető tőle, hogy a keresztyénség hitbeli és erkölcsi tételeit vallja és jó lélekkel megvalósitani törekszik. Ki kellene itt a figyelmet terjeszteni a polgári büntetésekre is. A fegyelmezés és a választójog szempontjából a kihágás és a büntetési birságok itéleteit nyilván kellene tartani hivatalból. A ref. egyház tekintélyét nagyban emelné, ha sürgetné, hogy ref. ember által elkövetett kihágásokról, büntetésekről, hivatalból értesitené a hatóság az illetékes egyházat s igy az egyház az elkövetett bünökhöz mérten, bizonyos időre kimondaná az illető egyháztagra nézve az egyházpolitikai jogok elvesztését, ami lelkészválasztásoknál érvényesülne az illető egyháztagra nézve, igy a gyülekezeti, illetve lelkészválasztói jog korlátozása erkölcsi szempontból is jótékony lenne.

A választhatók.

Egy gyülekezet vezérének, lelkipásztorának lenni, Isten igéjét igazán, lélek szerint hirdetni, minden időben prófétaság, apostolság.

Ehhez a munkához lehetetlen dolog a papi oklevelet tenni meg a minősités alapjává, mint ahogy ezt a javaslat teszi (1. §). Gondoskodni kell arról, hogy a lelkészi vizsgán kivül egy lelkészi minősitésre szóló intézkedés is legyen. Legkevesebb az, hogy nem „formai", holt, hanem becsületszóra szóló nyilatkozat kéressék az illető lelkésztől arra, hogy az apostoli hitforma tételeit hiszi és vallja nemcsak hivatalosan is, hanem privátim is és ezt akarja szolgálni. Egy becsületszóra szóló kötelességvállalás arra, hogy a Jézus Krisztus eszményét vallás és erkölcsi tekintetben az egyéni élet minden terrénumán megvalósitani igyekszik, hogy az evangéliumot nemcsak hirdetni, hanem élni és cselekedni is fogja. A lelkésznek hivő léleknek és nem „kultur" pogánynak kell lenni, aki nemcsak akkor pap, mikor palást fedi vállait, hanem lelkipásztor legyen mindenkor. Nem egyedül az esküvel kell ezt megerősiteni, mert a gyakorlati életben a kulturpogányoknál az eskü kisebb értékü a becsületszónál. Az eskü Istenre tartozik, akit nem minden jelölt hisz, de becsülete mindenkinek egyéni, és a becsületszónál nincsen „Ausrede", nincs fenntartás.

A javaslat 2. §-ában a lelkészek törzskönyvezésénél minden konkrétebb adatot be kellene vezetni az illető képességeiről, használhatóságáról, hogy szükség esetén ezeknek az adatoknak alapján lehessen megfelelő helyre alkalmazni az odavaló alkalmatos erőket.

A javaslat 6. §-ban emlitett „elhelyező" bizottság név szerencsétlen. „Elhelyezés", e szó kétértelmü. Egyik árnyalata kenyérhez juttatni, másik pedig „elmozditás". Egyik bántó a gyülekezetre, másik sértő a lelkipásztorra nézve. E név helyett „elhelyező bizottság", jobb volna „szolgálatot beosztó bizottság". Mai nap van cseléd elhelyező intézmény is, és ha a javaslatbeli név megmarad, az egyszerü, közönséges gondolkodásu ember igen könnyen olcsó guny tárgyává fogja tenni e bizottság müködését.

A 7—8. § összevovandó, de ugy, hogy cserénél a presbiterium kezdeményezési joga *feltétlenül kihagyandó,* mert ha meglesz a presbiterium-

nak is adva az a jog, hogy a megunt, vagy nékik valamiképen nem tetsző lelkipásztor elcserélésére a kezdeményező lépéseket megtehetik. ugy ez nem lenne egyéb, mint a régi „papmarasztó“ szokásnak veszedelmesebb formában való visszatérése egyházunkba.

Ha a cserét megengedi egyházi törvényünk, ugy a legfontosabb egyházi érdekeknek megfelelően történjék a lelkészeknek Isten országa szolgálati helyeire való alkalmazása, illetve elosztása s ugy kell a törvényt megszövegezni, hogy a lelkészek kicserélése történhetik *az egyházmegye és a lelkész* kivánságára. Indokolt esetben az egyházmegye az illető lelkész akarata ellenére is jogosult legyen, főkép az erkölcsileg megtévelyedett lelkészt büntetésből kisebb javadalmazásu helyre is elrendelni. Ez szükséges lenne annyival inkább, mert a lelkésznek erkölcsileg gonosz példát adni a reábizott gyülekezet előtt, semmikép sem engedhető meg. Ez volna alkalmazandó az iszákosság bünénél is. Ha ilyen drákói szigoru törvény volna, akkor a megtévelyedettek figyelembe vennék, hogy: dent operam consules ne quid respublica detrimenti capiat.

A választási eljárás.

Rendkivül szövevényes, a gyakorlati életben sok kellemetlen vitákra, birósági itéletekre bőséges táplálékot nyujtó szakaszokat foglal magában e javaslat a választási eljárást illetőleg (9—39 § ok). Az itt lefektetett szabályok, elismerjük, hogy éles judiciummal biró jogászelme munkái, de teljesen nélkülözik a gyakorlati élet, a magyar néplélek ismeretének legelemibb kellékeit is. Ha a mostani lelkészválasztási törvényünk a maga szabadelvü voltánál s fogyatékosságánál fogva, sok baj s visszaélés kutfejévé lett egyházunk s gyülekezeteink életében, akkor e javaslatban felsorakoztatott szabályok, a magok homályos, hosszadalmas és nehezen megérthető formáiban nemcsak a gyülekezet tagjai, hanem a törvény alkalmazására hivatott biróságok előtt is az egyes vitás esetekben igen sok kibogozhatatlan gordiusi csomót fognak képezni a lelkészválasztási esetek 95%-ában. Teljesen távol áll e javaslatnak, a választási eljárásról szóló részlete a legfőbb kelléktől, amit megkivánunk ilyen esetben, hogy t. i. *legyen a törvény világos, egyszerü, könnyen megérthető, mentes minden félremagyarázástól.* Igy, ahogy áll e javaslat, igen jó alkalmat ad majd a biróságok előtt a különféle jogászi és ügyvédi magyarázgatásokra s a kérdéseknek s vitás részleteknek a végtelenségig való összegubancolására. E javaslat egyházi életünkben a lelkészválasztásoknál mutatkozó bajokat, visszaéléseket nemhogy megszüntetné, hanem összehasonlithatatlanul rosszabbá tenné, épen azért, *mint keresztülvihetetlen, jelenlegi formájában teljes mértékben elvetendő, illetve figyelmen kivül hagyandó.* (Folyt. köv.)

— **Antal Géza püspök jubileuma** Pápán szept. hó 25-én felemelő érzések közt folyt le. Az ünnepélyen jelen volt Gr. *Klebelsberg Kunó* vallás- és közoktatásügyi miniszter is.

Az abaúji egyházmegye őszi közgyűlése.

Szeptember hó 12-ik napján Szikszón tartotta őszi rendes közgyűlését abaúji egyházmegyénk, megszokott helyén, a községháza tanácstermében. A lelkészi és tanitói kar — ideértve még a *hegyközit* is, — elismerést érdemlő számmal vett részt a gyűlésen, világi tisztviselőink közül azonban többen igazolták elmaradásukat.

A belmissziói bizottság ülése után, 9 órakor felhangzott Cziáky Endre esperes szép imádsága, amely után Farkasfalvi Farkas Géza egyházmegyei gondnok megnyitó beszéde foglalta le a közfigyelmet. Az országos zsinat által letárgyalt és ezután letárgyalandó törvényekkel, illetve törvényjavaslatokkal foglalkozott a minden jóért, hasznos és üdvös dologért lelkesülő egyházmegyei gondnok, lelket öntve még azokba a száraz, rideg törvénycikkekbe is, amelyeknek méltatásánál érezhető volt lelkének öröme, ha azok a közügynek javára s az anyaszentegyház boldogulására, szerencsés megalkotást nyertek; azok ellen pedig, amelyek romlásnak és veszedelemnek lehetnek forrásai, kárhoztatólag emeli fel tiltakozó szavát. Az egyházért élő, haló belső ember, a lélek embere szól és beszél a száraz paragrafusokban is, kiérdemelve és megnyerve az egybesereglettek nagy elismerését, őszinte, igaz szeretetét.

A lelkészválasztási törvényjavaslattal foglalkozott elsősorban is a közgyűlés, amelyet úgy külső alakjában, mint belső tartalmában elfogadhatatlannak tart. A meghivás útján való lelkészválasztást, amelyet a javaslat kizár, meghagyandónak tartjuk, ennek meghiusulása esetén a pályázathirdetést, itt azonban, miután a gyülekezet a maga szabadválasztási jogával nem élt, a pályázók nevét egyházmegyei lelkészjelölő-bizottság elé kívánjuk terjeszteni, amelyben a választó gyülekezetnek egy tagja is részt vesz s ez a bizottság a pályázók közül 3 érdemes és alkalmas egyént jelöl ki, akik közül a gyülekezet köteles lelkészt választani. A jelölést illetőleg az egyházmegyei lelkészjelölő-bizottság határozata végérvényes. A meghivandó, vagy pályázó lelkészt ne a gyülekezet keresse fel és hallgassa meg működése helyén, hanem ő menjen a választó egyházba — megfelelő ellenőrzés mellett — bemutatkozni és istentiszteletet tartani. A választás, az egyházmegyei elnökség által kiadott szavazó-lapok használatával, titkos szavazás útján történik. A csere, mint fegyelmi büntetés is alkalmazható, a megfelelő fórumok birósági ítélete alapján, a presbitérium és gyülekezet beavatkozási joga kizárásával. A magánúton eszközölt csere, mint eddig, ezután is, megejthető.

A belmissziói törvénytervezetet, valamint a tervezetnek a külmisszióra vonatkozó gondolatát örömmel üdvözli a közgyűlés, mint amely elvi és tudományos szempontból megállja a helyét s mint ilyen, a magyar ref. egyház külső és belső életének szükséges javulását idézi elő.

A Hegedüs Lóránt-féle indítvány alapján a keresztkérdés felvetését közgyűlésünk nem tartja szükségesnek és szerencsésnek, sem a Kálvini fel-

fogás, sem a történetileg és lélektanilag bőven indokolható speciális magyar viszonyok szempontjából.

A tanügyi-bizottság jelentését Medgyaszay András tanügyi-bizottsági elnök terjesztette elő, nagy alapossággal és részletességgel számolva be egyházmegyénk mult iskolai évi tanügyi állapotáról. A jelentés szerint az oktatás és nevelés ügyében kevesebb jóról, több hibáról, fogyatékosságról és mulasztásról lehet beszélni. Néhány tanító kötelességének teljesítésében kevés lelkiismeretet tanusít, úgy hogy a felsőbbség szigorúbb rendszabályokhoz kénytelen nyúlni. Némely egyház előljárósága az iskola külső gondozásában, rendbentartásában felületes, hanyag, melynek következménye: erősebb eszközök alkalmazása. Sok tanító a mult évi őszi közgyűlés ama rendelkezését, hogy az iskolai évi tananyagbeosztást az egyházmegyei tanügyi-bizottság elnökének be kell mutatni, sem a mult évben, sem most, figyelembe sem vette. Ezekre nézve közgyűlés azt a határozatot hozta, hogy ha a folyó év október 15-ig e kötelességüknek eleget nem tesznek, az egyházmegyei elnökség a fegyelmi eljárást haladéktalanul megindítja ellenük. A tanügyi-bizottsági jelentést hálás elismeréssel vette tudomásul a közgyűlés.

A csenyétei egyház Takács Imre hevesi s.-lelkészt, Telkibánya Kádár József nyirii lelkészt, a nyirii egyház Kocsis Sándor nagyrozvágyi s.-lelkészt, Nagybózsva Kozma Sándor rásonyi lelkészt választotta lelkipásztorául. Az egyhanguságggal megejtett lelkészválasztásokat örömmel és jókivánságokkal erősítettük meg. Kántor Ferenc s.-lelkészt örömmel és szeretettel fogadtuk egyházmegyénkbe. Szolgálattételre a szend—szalai egyházba rendeltetett. Aszaló kántortanítójává Varga Gyulát, második tanítói állásra Réman Jánost, Alsószend Szenyés Gedeont, Felsőregmec Nemes Miklóst, Pusztafalu Vitányi Bertalant választotta tanítójának. A választások megerősítést nyertek.

Tavaszi egyházkerületi közgyűlésünk 54-ik számu határozatát, mely szerint a Bethlen Gábor Irodalmi és Nyomdai R.-T. által kiadandó „Magyar református egyház Névkönyvé"-t a kerületi Névkönyv megszüntetésével, gyülekezeteink és középfoku iskoláink által kötelezőleg megrendelteti, tisztelettel vettük tudomásul, ama kérésünk felterjesztésével, miszerint az úgy eszközöltetnék, hogy gyülekezeteink nagyobb anyagi megterheltetésével ne járjon.

Felmerült esetből kifolyólag figyelmezteti közgyűlésünk azoknak az egyházaknak előljáróit, akik egyházi, lelkészi és tanítói földeket adnak ki bérbe, hogy a szerződések megkötésénél, minden alkalommal vegyék igénybe az egyházmegyei ügyész közreműködését.

Az időszaki bíróság tagjai az 1929-ik polgári évre: az Elnökség mellett: Frencel Bertalan, Papp József, Farkas Elek, Dobozy István, Téglássy András.

A jövő tavaszi egyházlátogatók: a csereháti járásban: Papp József és Szilvássy Jenő; a szikszói járásban: Görgey János és Matusz János; az alsóhernádvölgyi járásban: Medgyaszay András és Csabai István; a gönci járásban: Hörcsik Lajos és Kiss József; a szántói járásban: Farkas Elek és Frencel Béla; a hegyközi járásban: Kovács István és Kukoró Ferenc.

A közgyűlési ügyek és egy fegyelmi bírósági ügy letárgyalása után a gyűlés egy órakor befejezést nyert. *Kovács István*
főjegyző.

IRODALOM.

* **Napfény a Hegyalján** címen most jelent meg *dr. Hegyatjai Kiss Géza* új könyve, mely 23 elbeszélést és felvidéki életképet foglal magában. A kötet több darabja vallásos vagy népművelési estén való felolvasásra is alkalmas. A miskolci Magyar Jövő kiadásában megjelent izléses, finom papirosú könyv 160 oldal terjedelmű és szerzőnél rendelhető meg (Belsőbőcs, u. p. Berzék.) *Ára: 2 P 60 f.*, portó: 20 f. Szerző első elbeszélés-kötete, a *Császár és lelkipásztor*, 3 P 20 f.-ért kapható (+ 20 f. portó.) Az új könyv ismertetésére visszatérünk.

* **Református Figyelő** cimen új hetilap indult meg. Csak a jövő számban írhatunk róla.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Kornis Gyula államtitkár látogatása Sárospatakon.** Szept. 27-én nagy vendége volt sárospataki főiskolánknak. Kornis Gyula államtitkár, aki nagy művelődéstörténeti műveiben hatalmas méltánylója a sárospataki főiskola jelentőségének, személyesen jelent meg a főiskola körében. A főiskola megragadta az alkalmat, hogy a tudós professzort, a magyar közoktatásügy kiváló munkását s jótékony hatású irányítóját tisztelettel és szeretettel fogadja. Az államtitkárt az állomáson a közigazgatási hatóságok, az iskolák képviselői és a főiskolai igazgató-tanács egyes tagjai fogadták. A főiskola udvarán *Janka Károly* főiskolai lelkészi gondnok üdvözölte emelkedett szavakkal. Az ünnepélyes fogadtatás a főiskolai imateremben folyt le. *Dókus Ernő* egyházkerületi főgondnok a tiszáninneni egyházkerület, Dr. *Mátyás Ernő* akad. és közigazgató a főiskolai tanári kar, *Darányi Lajos* szénior az ifjúság nevében köszöntötte Kornis államtitkárt, aki közvetlen és elragadó szavakkal idézte lelkes hallgatósága elé a genius locit, a közel négyszázéves főiskola múltakon csüggő, azt ápolni kész és a fejlődést friss lendülettel szolgálni akaró, haladást sürgető szellemét. Délután az államtitkár úr értekezletet tartott az igazgató-tanács tagjaival. Arról volt szó, hogy miképen lehet és kell megvalósítani azokat a terveket, amelyekre vonatkozólag Gr. Klebelsberg Kunó közoktatásügyi miniszter úr sárospataki látogatása alkalmával igéreteket tett.

— **A Főiskola okt. 6-iki** ünnepélyére, amikor az elesett pataki diákok 2-ik emléktáblájának leleplezése lesz s a Sárospataki Diákok Országos Szövetsége tartja alakuló közgyűlését, az ország kü-

lönböző részeiből már mintegy százan jelentették be részvételüket. Más-más hivatást betöltő emberek, mint hü gyermekek és igazi testvérek jönnek össze, hogy az Alma Mater falai között megerősítsék az összetartozás kapcsait s elkötelező igéretet tegyenek a Főiskoláért való munkálkodásra. A Főiskola multját semmi sem emeli jobban, mint az a tudat, hogy a Sárospataki Főiskola elsősorban a pataki diákoké s jövőjét semmi sem biztosítja jobban, mint az a reménység, hogy a pataki diák élete, küzdelme célja — hacsak részben is — az ő szeretett Főiskolájáé. A Főiskola előljárósága az előkészületekre nézve minden lehetőt elkövet, hogy a találkozás a pataki diákok szép, emelkedett s bensőségteljes találkozása legyen.

— **Lelkészi vizsgák.** Szeptember hó 25., 26. és 27-ik napjain voltak az I-ső és II-ik lelkészképesítő vizsgálatok *Dókus Ernő* egyházkerületi főgondnok és *Cziáky Endre* abaúji esperes és püspökhelyettes elnökletével. I. lelkészképesítő vizsgát tettek húszan. *Darányi Lajos, S. Nagy Lajos, Szabó Gyula* és *Szakall János jeles*, Arday László, Császár József, Kigyósy Dezső, Mikes Zoltán, Mikola István, Nagy József, B. Nagy Lajos, Nyitray Béla, Nyitray Dezső, Papp Géza, Perjéssy László, Varga János *jó*, a többiek *elégséges* eredménnyel. Az új segédlelkészeket bensőséges és megható ünnepség keretében bocsátotta ki *Cziáky* Endre a papi szolgálatra. II. lelkészképesítő vizsgát 6 ifjú tett, közülök négy járt a megelőző években külföldön. *Jeles* vizsgás lett Benke Kálmán, Janka Géza, Nagy József, *jós* Erdélyi Zoltán és Oláh István, *elégséges* Széplaky Gyula.

— **Szüreti vakáció.** A sárospataki főiskolában a szüreti vakáció ideje egy hét lesz. Kezdődik okt. 13-án déli 1 órakor.

— **Három nyugdíjazás.** *S. Szabó József* debreceni főgimn. igazgató szept. 1-én nyugalomba vonult s a Kormányó ez alkalommal az oktatásügy terén szerzett kiváló érdemei elismeréseül a *tankerületi főigazgatói* cimmel tüntette ki. Midőn a debreceni főgimnázium a nyugdíjazó miniszter rendelkezése következtében elveszíti azt a nagy értéket, amit S. Szabó József alapos tudása, szerető szive, világos értelme és szép tolla ref. oktatásügyünk számára jelentett, hálás szivvel kell megemlékeznie a Gondviselésről, amely őt 36 éven át iskoláink munkásává tette s munkásságával ref. oktatásügyünkre fényt és melegséget árasztott. Mi, sárospatakiak ezenkivül mint főiskolánk meleg szivü, hálás tanítványát fogjuk őt Évkönyveinkben megörökíteni, akinek szeme a debreceni kitüntetések fényét is Patak felé sugározta. — Ugyancsak most vonúl nyugalomba egyházi közéletünk két nagyérdemü munkása: *Szabó Lajos* nyug. középszabolcsi esperes, nyirbátori lelkész és *Fodor György* perkupai lelkész, egyh.-ker. tanácsbiró. Negyvenkétéves lelkészi szolgálatuk alatt lassankint vezetői lettek egyh.-megyéjöknek, kimagasló és nagyrabecsült alakjai egyh.-kerületöknek, s most gyülekezet, egyh.-megye és kerület fájó szivvel vesz a hű munkásoktól búcsút. Mindahárom nyugalomba vonuló férfiú 1886-ban végezte Patakon theol. tanulmányait s annak a nagy és derék osztálynak, melynek itt fényes csillagai voltak, künn az életben is csak becsületet szereztek. Az Úr tegye nyugalmuk éveit áldásossá!

— **Az abaúji ref. tanítóegyesület** ez évi rendes közgyűlését október 3-án d. e. 9 órai kezdettel Szikszón a ref. iskolában tartja meg a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. 2. Réman János beszámolója az „Orte“ jóléti intézményeiről. 3. Vita Károly ismerteti az új vallás és énektanítási tantervet. 4. Gocsman Gusztávné mintatanítást tart a hittanból. 5. Indítványok.

— **A sajószentpéteri egyházban** az új iskolai esztendővel egyidejűleg megalakúlt a vasárnapi iskola. Minden vasárnap reggel istentiszteletig a tanítók és feleségeik, a lelkész és neje, a segédlelkész és többen az egyház buzgó tagjai közül rendszeres oktatás keretében foglalkoznak a növendékekkel.

— **Az ORLE-napokról** szóló tudósitást anyagtorlódás miatt a jövő számban folytatjuk.

— **Lőrincfalván** kisasszonynapkor dobszó útján figyelmeztették a vegyesvallású lakosokat a munkaszünet megtartására. Érdekes tünete a mai kornak. Vajjon a Krisztus halálának emléknapjára gondolnak-e az illetékesek olyan buzgósággal?

— **Csenyétén** okt. 7 én harangszentelés lesz. A kis gyülekezet lelkes előkészületekkel igyekszik az ünnepségeket bensőbbé tenni. Imádkozni fog Hörcsik Lajos vilmányi lelkész, úrvacsorát oszt Kiss József hejcei lelkész; az igehirdetésre Medgyasszai András hernádszentandrási lelkészt kérték fel.

— **A német egyetemeken** a prot. theologiai hallgatók létszáma a legutóbbi nyári félévben a következő volt: Tübinga 666 (közte 34 nőhallgató), Berlin 358 (18), Marburg 322 (15), Lipcse 214 (3) Göttinga 208 (4), Greifswald 191 (9), Halle 184 (4), Königsberg 167 (4), Bonn 144 (2), Münster 144 (8) Heidelberg 138 (8), Boroszló 136 (2), Jena 122 (5), Rostock 107 (5), Giessen 97, Kiel 71 (7), összesen 3442 férfi és 140 nőhallgató, együtt 3.582. A téli félévben 2.767 (96) volt a theol. hallgatók száma.

HIVATALOS RÉSZ.

Alsóborsodiak figyelmébe! 1. Egyházmegyei gyűlésünk határozatából egy egyh. megyei tanítóképviselőre a szavazást *nov. 15-iki* végső határnappal elrendelem. 2. Az egyházmegyei pénztárnál esedékessé vállott *fizetnivalókat sürgősen kérem rendezni.* Sajnos, a késedelmesek már most is kamatot fognak fizetni. A nyugdíjintézet vezetősége július 1-től már késedelmi kamatot rendel számítani. Atyafiúi szeretettel: *Farkas István* esperes.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. F. S. A gyülekezeti hírt köszönöm. Gyülekezeti híreket általában szivesen közlünk. — **S. J. B.** Az illető késedelmezése érthető. A megoldás tényleg megnyugtató.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 40. szám. Sárospatak, 1928 október 7.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Kun Zoltán:* Észrevételek a zsinat elé terjesztett lelkészválasztási törvényjavaslatra. (Folyt. és vége.) — *K. A.:* Az alsóborsodi egyházmegye közgyűlése. — *Szabó Andor:* Az alsózempléni egyházmegye lelkészértekezlete. — *Batta János:* Az alsózempléni ref. egyházmegye őszi közgyűlése. — *M+f+e+s:* Az ORLE nagy nagy napjai Hódmezővásárhelyen. — *Hkg:* Tiszáninneni egyházkerületi leánykonferencia. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Észrevételek a zsinat elé terjesztett lelkészválasztási törvényjavaslatra.

(Folyt. és vége.)

A jogorvoslat.

A választási eljárásról szóló szövevényes szakaszokkal kapcsolatban állanak a jogorvoslatról szóló szakaszok is (45—49. §§.) Ha mellőztetnek a választási eljárás szakaszai, úgy ez maga után vonja a jogorvoslati szakaszokat is. E §§-ok a szerint módositandók majd, amint az előző §§ ok természete kívánja s hozza magával. A jogorvoslati szakaszoknál mindenesetre kívánatos, hogy a választások tisztaságának megóvása szempontjából, szigorú intézkedések legyenek a visszaélések megtorlására úgy a választóknál, mint különösen a választandóknál.

Nem elég a korteskedést, visszaélést elkövető választót választói jogától megfosztani bizonyos időre, hanem érzékeny pénzbirság állapitandó meg a vétkes terhére. Az ilyen pénzbirság, mely az illető egyháztag zsebét érinti, sokkal jobban észreteríti a törvénytelenségeket elkövető választót, mint a választói jogától való megfosztatás. Tapasztalati tény továbbá az, hogy vesztegetés, korteskedés nincs, ha nincs aki korteskedjék, vesztegessen. A választók a korteskedésre való impulsust sok esetben az illető, érdekelt lelkészektől nyerik. Szigorúan büntetendő, nemcsak a *megfelebbezett* s vesztegetéssel vádolt s beigazolt, megválasztott, de megfelebbezett lelkész, hanem épenúgy büntetendő az a lelkész is, aki kisebbségben maradt a választásnál, de a korteskedésben ő is részt vett, habár kevesebb sikerrel is a választást illetőleg. A választhatósági s pályázati jognak, vesztegetés stb. esetében 10 évre való felfüggesztése minden bizonnyal megszüntetne minden szabálytalanságot s s törvénytelenség elkövetését.

Általános óhajtás az, hogy az egyházi közéletben a szabadosság határáig elfajult szabad lelkészválasztási törvény reform útján egészséges korlátok közzé vonassék. E célt a jelen javaslat semmi körülmények között sem fogja elérni soha. E javaslat teljesen idegen a mi hazai viszonyainkkal szemben, nincs benne egy szemernyi gyakorlatiasság. Pedig ha egy törvényt a gyakorlati élettel nem tudunk összhangba hozni — már pedig e törvényjavaslatot összhangzásba hozni lehetetlen — akkor az a törvény nemhogy javítana a fennálló bajokon, hanem ellenkezőleg, még jobban elfajulnak az amúgy is sulyos egyházi életünk közállapotai. Az alapgondolata e javaslatnak, hogy *nem lehet az Isten igéjének hirdetésére hivatott lelki vezetők kiválasztását rábizni az esetleg nagyobb részt tudatlanokból és gonoszokból álló tömeg szabados tetszésére*, ez az alapgondolat helyes és szükség van az egyházi hatóság, az egyházi felsőség vezető, irányító és döntő szerepére a lelkipásztor alkalmazásánál, annyival is inkább, mert a lelkipásztor képességeinek s hivatottságának megitélésénél a legilletékesebb tényező az egyházi felsőség.

Egyházi életünk beteg testén veszedelmes, halállal fenyegető sebek vannak, a sebeket pedig ki kell vágni, mert különben az egész test elpusztul. Az operáló kés szerepét át kell venni egy, a jelenlegi törvény hiányait kipótló lelkészválasztási törvénynek. Meg kell hagyni a gyülekezet választói jogát abban az esetben, ha a gyülekezet rövid határidőn belül — mondjuk 6 hét — egyhangulag állást foglal egy jelölt mellett, kinek megvan a választhatási jogosúltsága. Az a gyülekezet, ahol a tagok egyetértéssel meg tudnak állapodni a lelkész személyében, az a gyülekezet megérdemli, hogy választói joga teljes mértékben megmaradjon.

A jelenlegi törvénynek a meghivásra vonatkozó szakaszai úgy módositandók, hogy a meghivás útján való lelkészválasztási óhajtását a gyülekezet választói joggal bíró tagjai, aláirt meghívási iven bejelentik az esperesi hivatalnak, hogy a meghívási ivet tényleg a választói joggal bíró egyháztagok irták-é alá, ezt a presbitérium igazolja. Ez aláirt iv alapján, a választó gyülekezetben megjelent egyh.-megyei küldöttség megkérdezi,

hogy kívánják-é a meghivó íven megjelölt egyént lelkészül. A gyülekezet, ha igennel felel, a meghívást sikerültnek jelenti ki a bizottság. Ha a gyülekezet tagjai szavazást kívánnak, e szavazást az összes jogosúlt választók $^1/_3$-ad részének kifejezett óhajtására kell elrendelni. Azért kell $^1/_3$ ad részt felvenni — és nem csak 10 választót, mint jelenleg érvényben van — mert ez már tekintélyes többség s ez a tekintélyes többség, akár nagy, akár kis gyülekezetről legyen szó — mindenesetre már jogosult alhoz, hogy a meghívás kérdését esetleg elvesse.

Amelyik gyülekezetben nincs egyhangú választás illetve megállapodás, annak az a jele, hogy ott az egyetértés felbomlott, pártok keletkeztek, melyek mindenféle meg nem engedett eszközt s fegyvert belevisznek a választás küzdelmeibe s megindul a szégyenteljes korteskedés, folyik az alkudozás, a vásár, a tülekedés stb. Itt és ilyen esetben, hogy a gyülekezetben eleje vétessék minden zavarnak s megrázkódtatásnak, az egyházi *felsőségnek kell átvenni a vezetést s a döntést is.*

A lelkészválasztásnál a meghivás jogával élni nem tudó, vagy nem akaró gyülekezetben a lelkészválasztás a jelenlegi törvény szakaszainak következő módosításaival mehetne végbe:

Pályázat útján — ez nem magaajánlgatás, mint a zsinati javaslat mondja, mert ha hirdetnek pályázatot theol. tanári, vagy egyetemi tanári állásra, miért ne lehetne hirdetni lelkészi állásra is — egy egyházkerületi s egyh.-megyei vegyes bizottság a pályázók közül jelölne a gyülekezet nagyságához képest, ha van elég pályázó, 2—6 legérdemesebb s az illető helyre legmegfelelőbb egyént, akiket a gyülekezetbe az egyh.-megyei kiküldött jelenlétében az illetékes esperes istenitisztelet végzésére kirendel. A jelölésre azért volna szükség, hogy az egyházi felsőségnek irányító szerepe biztosíttassék, és ez irányításra annál a gyülekezetnél, amelyik egyhangulag nem tud megállapodni a meghivandó lelkész személyében, szükség is van. És az egyházi felsőség itt irányit, hogy minden hely a megfelelő egyént nyerje meg lelkipásztorul, és a különféle charismákkal biró egyén, képességeinek megfelelő helyre állíttassék. Igen sokan e gondolatot ellenszenvvel fogják fogadni azon indok alapján, hogy ez esetben a protectió, a localpatriotismus, a családi és egyéb összeköttetések stb. fognak érvényesülni és nem az az igazi elv, hogy minden hely kapja meg a maga emberét s minden ember a maga helyét. Azonban nem szabad feltételezni arról a kerületi s egyh.-megyei vegyes bizottságról, melynek elnöke a kerület püspöke vagy megbizottja lenne, hogy a legfőbb érdekeknek, az Isten anyaszentegyházainak érdekei helyett az egyéni érdeket helyeznék előtérbe, a gyülekezetek vezetésére kiszemelendő lelkipásztorok kijelölésénél. Minden bizonnyal a legmegfelelőbbeket fogja e bizottság kijelölni az egyes gyülekezetek részére. E kijelöltek közül, kik a gyülekezetben istenitiszteletet is végeznek, a gyülekezet mindig meg fogja találni a neki megfelelő lelkipásztort. Igy jobban meg fogja választani lelkipásztorát, kit maga is hallgatott, mint azon esetben, mikor egy néhány paphallgatásra járó, lesipuskás és sokszor zsebelni akaró kortes atyafi információja után kell neki választani.

Tisztelettel kérjük a főtiszteletű és méltóságos zsinatot, hogy e jelen törvényjavaslatot, mely a gyakorlatban keresztülvihetetlen és tömérdek baj kútforrásává válhatnék, teljesen mellőzze és a jelenleg érvényben lévő választási törvényünket a fenti módosításokkal kiegészítve, kijavítva, a visszaélések ellen szigorú sanctiókkal ellátva léptesse életbe. A jelenlegi törvényt már kipróbálta az élet és ha hiányait, fogyatékosságait kijavítjuk, még mindig jobb törvény lesz belőle, mint a tervbe vett javaslatból, mely jelenlegi formájában veszedelmes és lehetetlen helyzeteket fog teremteni egyházi életünkben.

Gesztely, 1928 szept. 20. *Kun Zoltán.*

Az alsóborsodi egyházmegye közgyűlése.

Jubilálni csak az tud és azok tudnak, akikben van szent és kegyeletes érzés a múlt iránt. Nagyon sokan feledni képesek az évtizedekkel előbb lejátszódott lényeges eseményeket, nemcsak egyes emberek, hanem egész gyülekezetek; vagy ha nincs is feledve minden: nincs szószóló, nincs irányító, nincs aki ünnepi érzéseket keltene a sokaságban, felidézve, visszavágyva és újból átélni akarva az egyházi élet igen jelentős megnyilvánulásait. Az ilyen helyen azután nem tudnak jubilálni. Ha jő is a lustrum éve, avagy épen véletlenül magával hozza a „sorra-kerülés", a múlt idők ünnepi eseményének megújulását feledik, hogy apáik idejében hogy és mint volt? Lesz az, ami történik, egészen a jelenkor napi vonatkozású ünnepe.

A tiszanánai ref. egyház és gyülekezet azonban jubilált. Tudott jubilálni és szépen jubilált. Annak emlékére hívta meg kebelébe az egyházmegye közgyűlését, hogy 50 évvel előzőleg volt ott megtartva. Akkor a nagy organizátor, néhai Kérészy Barna, az apa, most a fiú, Kérészy István volt a szervező, a szószóló, mint méltó örökös az Isten-áldotta helyen. Mert boldogság az ilyen örökség! Nem a javadalom, vagy csak maga a javadalom, hanem az a lelki jókra áldozatok árán is vágyó nyáj, az a nemes érzésű gyülekezet, mely tudott, mert kivánt velünk ünnepelni, mely szept. 12-én zsúfolásig megtöltötte a megújított nánai nagy templomot.

A 8 órától majd 10-ig tartó istentisztelet nem fárasztotta ki őket, Pósa Péter igehirdetése lélekből lelkekhez talált, maradtak figyelmes hallgatóságként férfiak és nők százai, sőt még a karzat fiatalsága is majd az egész gyűlés folyama alatt. Nagy csendben, megnyilt szívvel, szomjas lélekkel, mintha gyülésezésünk minden pontja kiváltképen érdekelné mindnyájukat. Farkas István esperes is, mintha csak az ő igényeik szem előtt tartásával állitotta volna össze a tárgysorozatot. Szemlélni való is volt, még a laikusnak is élvezetes: az a személyi üdvözlés, mellyel Makláry Károly kúnhegyesi lelkész tolmácsolta a tiszántúliak, főleg a heves-nagykúnsági egyházmegye üdvözletét, amire

Farkas István esperes válaszolt. Mint a szeretet forrása, úgy buzgott mindkettőjük szava. Aztán báró Bottlik István világi elnök tiszteletet keltő alakja emelkedett fel, buzdító szavakkal üdvözölte az Urasztala körül beerősítésre csoportosúlt új tanítókat. A szokásos kézfogásnál, szinte láttuk, mint örül az egyszerű hallgatóság lelke. Üdvözölve lettek az új tanítóképviselők is és eskütétel után vitéz Littkey György mondott fogadalomszerű köszönetet. Putnoky István a nyugalomba lépő nagy iskolamester állásáról lemondva mondott könnyekre indító búcsúszavakat. Számláljon derűs, boldog éveket a megérdemelt nyugalomban! Állására a szavazás nov. 15-ig tűzetett ki. Gaál Ferenc tanügyi elnök az iskolák állásáról adott igen érdekes jelentést, a nála megszokott éles betekintéssel szemléltetve mindent. Coménius Ámós Jánost méltatta hosszasabb történelmi fejtegetésben a „Didactica magna" megírásának 300 éves évfordulóján s javaslatát, hogy nevére alapítványt tegyünk gyűjtés útján a sárospataki főiskolánál, lelkesen fogadta el a közgyűlés. Majd jöttek a befejelések egyes törvénytervezetekre: a lelkészválasztási törvényre, melynél az egyházmegye állásfoglalása úgyszólva azonos azzal, amit Román Ernő bizottsági tag megírt e lap múltkori számaiban. A missziói törvénytervezetet Benke József vette bonckés alá, a kerületi özvegy-árva gyámintézeti alapszabályokhoz lelkészi főjegyző, a Hegedűs L.-féle keresztjavaslathoz pedig Várady Pál szólott. Takács Mihály a preorans tanítók katedrai szolgálatának fenthagyását megindokolással fejtegette, mondván, hogy a papszékből végzendő istentiszteletnél a templomi gyülekezet egy része nem látná, sőt nem is hallaná a funkcionáriust. A theologiai tanfolyamnak egy új iskolai évvel kibővítésének tervét ugyan csak az ő javaslata alapján nem helyeselte a közgyűlés. — A többi tárgyak helyi vonatkozású adókulcs és szerződés megerősítések voltak, kiemelendő azonban ezek közül a noszvaji templomépítés ügye, ahol minden egyes család 66 P 20 f.-rel és ezenkivül a birtokosok holdanként 39 P 14 f.-rel járúlnak templomuk megépítéséhez. A mai önző világban hallani is öröm a buzgóság ily megnyilvánulását. Isten áldása kísérje nemes, túlfeszített áldozatkészséggel megalapozott törekvésüket.

Bírósági ügy is volt egy: Nagy Zoltán volt ároktői kántornak ideiglenes megegyezés alapján elmaradt 24 köböl párbére megítéltetett. — Délben 200 terítékes bankett volt a Szövetkezet hatalmas helyiségében, amelyen a Kormányzóra mondott felköszöntéssel báró Bottlik István nyitotta meg a dikciók sorát. Majd 4 óra táján még egyszer kezet ráztunk szives vendéglátó gazdáinkkal s végtelen kedves emlékek útravalójával indultunk a távol fekvő füzesabonyi állomásra. *(K. A.)*

— **Sárospataki főiskolánk nagy ünnepélyei** okt. 6 án most folynak, amikor lapunk lezáródott. Az okt. 6-iki emlékünnepélyről, a hősi halált halt diákok II-ik emléktáblájának leleplezéséről és a Pataki Diákok Országos Szövetségének megalakulásáról csak a jövő számban közölhetünk tudósítást.

Az alsózempléni egyházmegye lelkészértekezlete.

Szeptember 17-én Sárospatakon tartotta az alsózempléni egyházmegye lelkészértekezlete szokásos évi összejövetelet a főiskola tanácstermében szép számú érdeklődő jelenlétében.

A 63. dicséret első versének eléneklése után *Veress Imre* taktaharkányi lelkész buzgó imádsága emelte a lelkeket a könyörgést meghallgató mindenható Istenhez. Majd ugyanő mondott a Máté V. r. 13—16. versei alapján szépen felépített bibliamagyarázatot. A lelkipásztori hivatás nagyszerűségéről, mindenek fölött álló elsőségéről szólott közvetlen szavakban. Ezután *Kiss Ernő* esperes szives üdvözlő szavakkal megnyitotta az értekezletet s felkérte *Janka Károly* cigándi lelkész, egyházkerületi főjegyzőt a néhai *Bálint Dezső*ről szóló emlékbeszéde megtartására. Megilletődött érzésekkel hallgatta az értekezlet, — amelyen a megboldogúlt hozzátartozói is csaknem teljes számmal megjelentek — a mesteri vonásokkal megrajzolt, megkapó képekkel teleszőtt élettörténetet arról az emberről, aki az Isten örök kijelentésén át látta az életet; akinek mosolygó szemében a lelke pompázott s aki az ő áldott jó szivét készséggel nyitotta meg mindenki előtt. A néhai Bálint Dezső élete egy szép ívelésű pálya az emberi lét boldog örömeivel és fájdalmas megrázkódtatásaival. Az egykori zádorfalvi papból 1886-ban sárospataki lelkész lett s e tisztében haláláig nagy hűséggel forgolódott. 1908-ban az alsózempléni egyházmegye esperesévé választotta a közbizalom. Hittől áradozó, világosságot sugárzó volt a székfoglalója. Ám az esperesi hivatal, amelyet 12 éven át viselt, minden testi s lelki erejét igénybe vette. Jött a nagy világégés. Fiai katonák lesznek. A boldog, gyermekeiért aggódó apa szívét örök nyugtalansággal gyötörték a fiairól hallott nagy bizonytalanságok. Dezső fia, Királyhelmec papja hirtelen elhal. Ez a csapás megrendítette az édes apa lelkét. Hiába kerültek vissza később fiai a fogságból, az átélt gyötrelmek megtörték lelkét és hatalmas szervezetét. Majd jöttek a kisebb-nagyobb szélhűdések, mig az utolsóban megszabadúlt szenvedéseitől. 1922 szeptember 25-én halt meg 73 éves korában. Emléke áldott itt e földön!

Élénk érdeklődés kisérte *Nagy Sándor Béla* vámosújfalui lelkész előterjesztését a *Hegedűs Lóránt* keresztjavaslata tárgyában. Pompás történeti készséggel vázolta a kereszt jelentőségét a keresztyénség életében. Rámutatott arra, hogy a kereszt egyházunk múltjában az üldözéseknek és a rekatholizációnak a jelvénye volt. A presbitériumok egyhangú állásfoglalására támaszkodva azt a határozati javaslatot terjesztette elő, hogy lelkészértekezlet a Hegedűs Lóránt keresztjavaslata fölött térjen napirendre. Lelkészértekezlet magáévá tette előadó javaslatát s a Hegedűs Lóránt indítványát elvetette azzal az indokolással, hogy népünk ragaszkodik a magyar református egyház ősi, történelmi jelvényeihez s azokhoz újat venni nem kiván. A kálvinizmus a legtisztább lelkiségre törekvő vallás, amely nem kötheti a maga hitét külső jelvényekhez.

A liturgiai tervezetet *Forgács Gyula* sárospataki lelkész ismertette alapos hozzáértéssel. Lelkészértekezlet ezen törvényjavaslattal kapcsolatban felterjesztést intéz a zsinathoz az iránt, hogy az egységes liturgiába, az úrvacsoráról szóló rész 6. és 7. §§-ai közé iktattassék be a szentíráson alapuló az a cselekmény, mely a tiszáninneni egyházkerületben régóta gyakorlatban van: az úrvacsorai kenyér és bor felett hálaadó imádság tartása.

Következett *Batta János* bodrogkeresztúri lelkész előterjesztésében a missziói törvénytervezet. Előadó hivatkozik arra, hogy a misszió az egyház lényegéhez tartozik. Amely egyház nem akar missziói munkát végezni, az lemondott létjogosúltságáról. Lelkészértekezlet elfogadja általános tárgyalás alapjául a missziói törvénytervezetet az országos ref. missziói szövetségre vonatkozó szakaszok (II. rész 12—35. §§ ok) kihagyásával, minthogy ezen szakaszok egyházunk alkotmányának alapelveivel könnyen összeütközésbe jöhetnek. Az ezen szakaszokban tervezett szervezés anyagi alátámasztását sem látja biztositva lelkészértekezlet, amiért is a jelzett szakaszokban foglalt rendelkezéseket életbeléptetésre ez idő szerint nem ajánlhatja.

Az értekezlet központjában a lelkészválasztási törvénytervezet állott. *Dr. Filep Gusztáv* taktaszadai lelkész ismertette a javaslatot nagy szakértelemmel. Határozati javaslata nyomán a hozzászólások egész lavinája indult meg. Lelkészértekezlet egyértelemmel nyilatkoztatta ki, hogy az új lelkészválasztási törvénytervezetet még általános tárgyalás alapjául sem fogadja el. A jelenben érvényben levö lelkészválasztási II. tc. rendelkezéseit sem kivánja minden változtatás nélkül fenntartani, mert ennél is bizonyos módosítások szükségesek. A lelkészi állások betöltése ezután is meghivás, vagy pályázat útján történjék. A pályázatnál fontos szerep jusson a jelölő bizottságnak. A próbaszónoklatot bizonyos feltételek mellett megengedhetőnek tartja. A cserére vonatkozólag az eddigi törvény rendelkezéseit kivánja meghagyni, határozottan elvetvén az új törvénytervezet 8. §-át. A választási visszaélések megtorlására sulyosabb büntető szankciók életbeléptetését sürgeti. A választói jogot nemcsak anyagi, hanem erkölcsi cenzushoz is kivánja kötni. Végül kivánja a lelkészi javadalmaknak a mai kor igényeivel való összhangba hozását és arányositását.

Janka Károly bensőséges imájával ért véget a hatalmas programmal rendelkező értekezlet, mely az egyes törvénytervezetek kapcsán külön külön határozati javaslatot terjesztett az egyházmegye elé.

Szabó Andor
értekezleti jegyző.

— **A sárospataki ref. egyház** okt. 29—nov. 3-ig evangélizációs vallásosestély-sorozatot rendez, melynek előadási témái lesznek: A prot. egyházak uniós törekvései. A pápa „mortalium animos"-encyklikája. Felekezeti béke. Társadalmi béke. Világbéke. „A békesség, mely minden emberi értelmet felülhalad."

Az alsózempléni ref. egyházmegye őszi közgyűlése.

Egyházmegyénk őszi közgyűlését szeptember hó 18. és 19-én tartotta. A XC. zsoltár első versének eléneklése után egyházmegyénk agilis esperese buzgó imádságban kérte a kegyelmes Istent, hogy Szent Lelkének erejével világosítsa meg lelkünket és áldja meg tanácskozásainkat. Majd Meczner Béla gondnok szeretettel köszöntötte a gyűlést alkotó tagokat, a gyűlést megnyitotta. Kósa Szabó Pál, Győry Kálmán és Veress Imre megválasztott számvevők letették az esküt. Utána pedig Hubay Kálmán megválasztott világi tanácsbíró szivesen üdvözöltett és az ujonnan megválasztott 2 lelkészi aljegyző: Szabó Andor és Batta János szintén letették az esküt és az elnökség jó kivánatai mellett elfoglalták tisztségöket. Tanítók beerősítése és segédlelkészek bekebelezése után egyházkerületi képviselőkül kiküldettek lelkészi részről Hegedűs László, Gecse Lajos, Janka Péter rendes, Éles István póttag; világi részről Asztalos Kálmán, Hodossy Béla, dr. Kiss Sándor rendes, Hubay Kálmán póttag. Egyházkerületi határozatok tudomásúl vétettek. Ezek közül kiemelendő, hogy egyházmegyénk nem tartja még elérkezettnek az időt arra nézve, hogy a kötelező két segédlelkészi év egyike a theologiai főiskolákon szervezendő tanfolyamon töltessék el. Közgyűlésünk a kerületi névkönyv helyett kivánatosnak tartja a Bethlen Gábor Irodalmi és Nyomdai R. T. által kiadni szándékolt egyetemes névtárt.

Mindazokban a gyülekezetekben, amelyekben a felekezeti tanítói állás a növendékek csekély száma miatt beszüntettetett, a lelkész köteles a tanító munkáját végezni mindaddig, mig egyetemes egyházunk a lelkész-tanítóságok szervezése kérdésében végleges megállapodásra jut a kultuszminisztériummal. Ebbeli tevékenységéért ideiglenes javadalmúl szolgál a tanítói javadalomnak az egyházközség részéről eddig is kiutalt része.

Egyházkerületi gyámintézet tervezetére vonatkozólag egyhásmegyénk véleménye az, hogy inkább az országos erősítendő, de különben a tervezetet helyesnek tartja. Az első nap estéjén még kölcsönügyek, díjlevelek, adóügyek, ingatlan eladások tárgyaltattak.

A második nap elsősorban a Hegedűs féle keresztjavaslatról volt szó. Egyházmegyénk nem helyesli azt, hogy a kereszt templomainkra feltétessék. Az új liturgiai törvénytervezetet egyházmegyénk általában helyesli de azzal nem tud megbarátkozni, hogy az úrvacsoraosztásnál a kenyér és bor vételkor a hálaadó imádság elhagyassék. A missziói törvénytervezetet is általánosságban elfogadja egyházmegyénk, azonban a részletekben való tárgyalásnál az országos református missziói szövetséget kihagyandónak véli. A lelkészválasztásról szóló törvénytervezetet egyházmegyénk még tárgyalási alapúl sem fogadja el. A mostani lelkészválasztási törvényt bizonyos módositásokkal kielégítőnek találja — Különben a kereszt, liturgiai, missziói, lelkészválasztási javaslatokkal lelkészértekezletünk is foglalkozott és ezeknek javas-

latait egyházmegyénk általában elfogadta. Ezekről a javaslatokról a lelkészértekezletről való beszámolóban kapnak bővebb tájékoztatót lapunk olvasói.

A belmissziói előadó jelentésében hűen megvilágította az egyházmegyénkben folyó belmissziói munkát. Szomorúan vette a közgyűlés tudomásúl, hogy sok egyház nem küldte be belmissziói jelentését. Ezek felhivattak, hogy záros határidőn belűl kötelességöknek tegyenek eleget. Tanügyi-bizottság jelentése egészen örvendetes. Egyházmegyénkben tanítóink kötelességüket pontosan teljesítik, csak egy tanító van olyan, akivel szemben kívánni valók vannak. Kellemetlenül érintette a közgyűlést a tanügyi-bizottságnak az a jelentése, hogy az állami iskoláknál sok helyen a ref. tanerő mellőztetik. Ebben az ügyben az egyházmegye felterjesztéssel él. — Bírósági ügyek is foglalkoztatták egyházmegyénket. Egy lelkésznek 3 féle fegyelmije is volt, egy presbitert pedig állásvesztésre itélt a bíróság. *Batta János.*

A gömör-tornai egyházmegye őszi közgyűlése.

Egyházmegyénk őszi közgyűlését Miskolcon tartotta szept. 20-án a Leánygimn. tornatermében. Jövel Szentlélek Úristen . . . kezdetü dicséretünk eléneklése után Juhász László esperes buzgó imádsága emelte a lelkeket az Örökkévalóság Urához. A közgyűlés megnyitása után: Fodor György perkupai lelkész nyugalomba vonulása alkalmából meghatott szavakkal vett búcsút egyházmegyénktől. Juhász László esperes válaszában sajnálattal veszi tudomásul, hogy egyházmegyénk egyik legbölcsebb tagjától meg kell válnunk, aki hosszú időn volt a tornai egyházmegye főjegyzője, tanácsbirája, úgyszintén az egyesült egyházmegyének tanácsbírája s akinek bölcsességére és tanácsaira oly nagy szükségünk lenne. Isten gazdag áldását kívánjuk a nyugalom éveire! Ezután Soós Sámuel, Varga Péter és Mészáros József s.-lelkészek bekebelezése, majd Báthory László tornakápolnai és Tóth Gyula Kálmán héti tanító beerősítése következett. Doktor Dezső e.-m. aljegyző lemondását visszavonván, örömmel vette tudomásul egyházmegyénk, hogy szorgalmas munkájával szolgálni óhajtja tovább is a közügyet. Egyházlátogatók beosztása és egyházkerületi képviselők választása után, Kövecsesi *Lukács Géza* szlovenszkói egyházkerületi főgondnok válasza töltötte be örömmel lelkünket, aki szeretettel üdvözölvén egyházmegyénket, örömét fejezte ki afölött, hogy szerettei közül Kövecsesi Lukács Bélát világi tanácsbírónak, Kövecsesi Lukács Endrét pedig világi főjegyzőnek választottuk.

Esperesünk ragyogó stilusban, fordulatos jelentésében emlékezett meg a mult eseményekről. Gyászos érzések hangján búcsúzott el halottainktól: Nagy Ferenc bánrévei beszolgáló lelkésztől, özv. Komjáthy Istvánné zsipi lelkész özvegyétől; résztvevő szívvel osztozott Fodor Géza jósvafői lelkész gyászában, akitől fiát: ifj. Fodor Géza hevesi helyettes lelkészt ragadta el a kegyetlen halál. A fájdalom hangján osztoztunk ősz püspökünk gyászában, akit meglátogatott az Ür a gyász szomorúságával, elszakítván szerettei köréből vejét: Bogár Lajos toledói lelkészt.

Tanügyi-bizottság jelentése kapcsán felkértük az agilitásáról előnyösen ismert Farkasfalvi Farkas Géza tanügyi-bizottsági elnököt és tanácsbírót, hogy a tanitói nyugdíjteher ügyében tovább is eljárni kegyeskedjék. A belmissziói munkaprogramm megállapítása után, nyugdíjintézeti fenntartói járulék felemelését határoztuk el, mégpedig úgy az egyház, mint a lelkész részére 4—4%. A kulturadó 30%-os felemelését is jóváhagytuk.

Ezután következtek: egyházkerületi dekrétumok kihirdetése, kérvények felülbirálása és épitkezésekről szóló jelentések. Jövő közgyűlés helye: Ragály. Jegyzőkönyvhitelesítés okt. 4-én lesz.

Buzgó éneklés és Ablonczy László e.-m. főjegyző lélekemelő imája után a közgyűlés véget ért.

Cs. I.

Az ORLE nagy napjai Hódmezővásárhelyen.

A kongresszus.

Az ORLE gyűlésén résztvevők száma szept. 3-án, a kongresszus napján emelkedett a legmagasabbra. A tárgyalás ugyan semmi különös mozzanatot nem mutatott fel, amennyiben a bizottság javaslatait fogadta el a kongresszus, de eseménye volt a napnak most is az elnöki megnyitó, amelyet dr. *Baltazár* Dezső püspök mondott.

Ez a beszéd bő kivonatokban több lapban megjelent. Lényeges tartalmát a Mortalium animos c. bullával kapcsolatos nyilatkozattétel képezte. Ezek a nyilatkozatok azóta ismét azzal a téves beállítással kommentáltattak, mintha *Baltazár* püspök ujra a felekezeti béke templomát rongálgatná minden ok nélkül.

Nagyon figyelemreméltó az a harcmodor, amelyet Baltazár püspök ellen alkalmaznak. Ha helyesek azok a tudósítások, amelyek nagy lapjaink hasábjain megjelentek, akkor nagyon szomorú dolgokat lehet megállapítani. Tapolcáról, a kath. napról a következők jelentek meg: „*Baltazár* — mondotta (Tapolcán) Ernszt Sándor dr. pápai prelátus, mint évről-évre tenni szokta, megint sértegetett bennünket, sértegeti a kath. hitelveket . . . Sértegeti Baltazár a római pápát, aki nélkül pedig nincs és nem is lehet katholikus egyház. Ötvenhat államkövete van a pápai trón körül. Miért bántják őt éppen csak Magyarországon?“ Sajnálatosan nélkülözzük itt, hogy még az sem derül ki, hogy miféle ok folytán foglalkozik *Baltazár* püspök a pápával? Mintha Mortalium animos bulla, teletüzdelve a másfelekezetüek sértegetésével, nem is volna?! Igy van feltüntetve a dolog, mintha a pápa ellen éppen csak Magyarországon akarna valaki valamit szólni Holott közismert, hogy a Mortalium animos c. bulla az egész világon kinos feltünést, s a nem római katholikus keresztyének közt megütközést és felháborodást keltett. Miért akarják ezt elhallgatni? *Olaszországban* Taglialatela a római ev. theol. fakultás professzora irja, amikor Róma útját *hamis útnak* nevezi: Semmi sem alkalmasabb a lelkek közt a szakadás mélyítésére,

mint a dölyfös exclusivitasnak az a szelleme, amely a bullában nyilatkozik. *Svédországból* Söderblom érsek nemcsak rendkivül szellemesen, hanem mélyen és alaposan is rámutatott a bulla tarthatatlanságára. *Németországban* 28 prot. tartományi egyház nevében a prot. egyházak szövetségének elnöksége jelentette ki 1928 jan. 21-én, hogy a bulla nemcsak egyoldalu és felületes megítélése az egységmozgalomnak, hanem evangelium ellenes is. *Schweizból* nyilatkoztak az ó-katholikusok: „Nagyon sajnálatos az összkeresztyénség szempontjából" — a bulla megjelenése. Nyilatkoztak a protestánsok is. *Keller* Adolf szerint Róma csak magának ártott vele. Erősítette a bulla mindazokat, akik az evangéliom alapján állnak. *Kanadából* Farthing püspök az anglikánusok oldaláról nyilatkozik: „Az encyklika nem hoz újat. Csak ismétli azokat az elveket, amelyeket a pápaság az utolsó években felállított. Mégis mély szomorúsággal tölti el a bulla szivünket, mert félünk, hogy a vallásnak az egész világon sok kárt fog okozni. A pápa világosan és erőteljesen kifejezésre juttatta álláspontját. Nekünk sem lehet szemrehányást tenni, ha véleményünket éppen oly világosan megmondjuk." *Germanos* thyateirai érsek a keleti egyház részéről jelzi *tévesnek* a római egyház fejének vélekedését. Jezsuita atya mondja rettenetesnek a pápai döntést, a feléje nyújtott testvéri kezek visszautasítását. Ez rájuk annál rettenetesebb — mondja — mert nekik a pápa döntésével szolidaritásban kell lenniök.

Ha igy van a dolog, miért beszélnek Tapolcán arról, hogy csak Magyarországon nyilatkoznak a pápa ellen?! Holott Magyarországon még akkor is együtt kellene dolgozniok Krisztus követőinek és egyházainak, ha az egész világon megengedhetnék maguknak a testvérharc luxusát a névleges keresztyének. Magyarországon azt a vastag elfogultságot terjesztik, amely folyton vét Krisztus parancsa ellen, amely szeretetet kíván.

A mezőhegyesi tanúlmányút.

A hódmezővásárhelyi szép és tanulságos napoknak méltó befejezése volt a mezőhegyesi tanúlmányút. Szept. 4-én reggel öt órakor mintegy 130 főből álló társaság indúlt különvonaton Makón át Mezőhegyes felé, hogy az ottani állami ménes birtokot és az azon létesített mintagazdaságot megtekintse. Háromnegyed hétkor futott be a vonat a Makó-újvárosi állomásra, honnan kocsik hosszú sora vitte be az érkező vendégeket kölcsönös üdvözlések után az ó templom elé, ahol leszállva, a harangok zúgása mellett valamennyien istenitiszteletre gyülekeztek. Barabás Samu kabai lelkész, országgyűlési képviselő tartott itt hazafias hangú egyházi beszédet Istenitisztelet után a makói református egyházközség a ref. polgári leányiskolában gazdag szeretetvendégségben részesitette a kiránduló társaság tagjait. A 9 órai vonattal indúltak Mezőhegyes felé, ahová féltizenegykor érkeztek. Az állomáson a méneskari fúvószenekar a „Hymnuszt" játszotta, ez után Sárközy Aladár gazdasági főtanácsos, a ménesbirtok igazgatója mondott szives „Isten-hozott"-at, a ref. egyház részéről pedig a presbitérium élén Szabó Béla mezőhegyesi lelkész üdvözölte az érkező vendégeket. Csikesz Sándor egyetemi tanár köszönő szavai után Sárközy Aladár igazgató vezetése mellett a társaság megtekintette a ménesbirtok nagyszerű tehenészetét, lóállományát, a birtokot behálózó vasúton körülutazva az annak mentén külön pásztorok őrizete alatt legelésző hires magyar gulyát, a sertéscsürhét, a cifra öltözetű és vonatunk sebességét meghaladó gyorsasággal száguldó csikósok által őrzött lovakat és csikókat, amelyek mind nem- és korosztály szerint külön-külön csoportokba vannak beosztva. Délben 1 órakor az egész társaságot a ménesbirtok vezetősége magyaros ebéden látta vendégül, mely alkalommal több szép pohárköszöntő hangzott el. Ebéd után Micskey Imre őrnagy, lótenyésztési igazgató a hires Nóniusz és Gidrán méneket és a gyönyörűen behajtott négyes és kettős fogatokat mutatta be. Közben egy emlékmű mellett elhaladva, a „Hymnusz" eléneklésével kegyelettel áldoztunk a világháborúban hősi halált halt méneskari tisztek emlékének. A vendéglátó földmívelésügyi miniszternek meleghangú üdvözlő táviratban fejezte ki a társaság köszönetét. De nem mulaszthatjuk el, hogy e helyen is legmelegebb köszönetünket fejezzük ki nemcsak a földmívelési miniszter úr iránt, hanem mindazok iránt, akik Csikesz Sándor főtitkárral az élükön e tanúlmányútat megszervezték és egy vagy más módon hozzájárúltak ahoz, hogy e nap örömeiben és áldásaiban részünk legyen! Istennek bőséges áldása legyen mindnyájukon!

Jelenvoltak

a hódmezővásárhelyi gyűlésen a tiszáninneni egyházkerületből: 1. Batta János, 2. Bodnár Ferenc, 3. Csabai István, 4. Enyedy Andor, 5. Farkas István, 6. Felméry Albert, 7. Ferenczy Dániel, 8. Filep Gusztáv dr., 9. Forgács Gyula, 10. Gecse Lajos, 11. Hubay Mihály, 12. Janka Károly, 13. Juhász László, 14. Lengyel István, 15. Makkay Kálmán, 16. Marton János, 17. Sütő Kálmán, 18. Szigethy Ferenc, 19. Szilva István, 20. Tantó János, 21. Tamáska János, 22. Tókos Károly, 23. Veres Imre. *M+f+e+s.*

Tiszáninneni egyh.-kerületi leánykonferencia.

Miskolc, szeptember 26.

Enyedy Andor miskolci lelkész kezdeményezésére most először gyűltek össze a tiszáninneni egyházkerület leányegyesületei közös értekezletre. A konferencia megnyitó istentiszteletén, a Kossuth-utcai templomban Enyedy Andor mondott hatalmas beszédet I. Korinthus 3: 5—8. alapján a szolgálat kötelességéről, megvilágítva minden kérdést, aminek megoldása a női lélek erőiben rejlik. — Majd a ref. leánygimnáziumban nyitotta meg Enyedy elnök a konferenciát, üdvözölve a megjelenteket. Az előadásokat Göndöcz Istvánné hernádnémeti-i lelkészné vezette be „Szellemi munka falun és városon" címen, majd Pónus Ilona ismertette a miskolci leánylet munkatervét. A kifejlődő eszmecsere kapcsán örömmel foglalt állást a kon-

ferencia a magyar irodalmi előadások és költőink szemelvényes ismertetése, bemutatása mellett Kun Zoltánné gesztelyi lelkészné értékes felszólalása nyomán tiszta kép alakult ki a műkedvelői előadások tartásáról. A darab gondosan választandó meg s mindig személyes felügyelet mellett tanítandó be; a népszinműveknél ajánlatosabb a tündérjátékok bevezetése kisleányokkal és vasárnapi iskolás fiúkkal. Farkas István esperes a rádió bevezetését javasolja az irodalmi, zenei részek szinesebbé tételére. — Tarpai Zsuzsánna, miskolci tanítónő, a hitéleti kérdésekről tartott rokonszenvvel fogadott előadást, Forgács Gyula, sárospataki lelkész a szociális kérdésekkel kapcsolatos tennivalókra mutat rá, az ellentétek kiegyenlitődését az egyetlen lehető módon Jézus Krisztusban keresve. A követő eszmecsere fontos eredménye, hogy a városra kerülő cselédleányokról a konferencia a helyi és a fővárosba kerülő leányokról a fővárosi leányegylet útján kiván gondoskodni s be akarja vezetni az egyes leányegyesületekbe való kiszállást, ha arra meghivást kap. — Erdélyi Ilona a taggyűjtésről, Barcsa Erzsébet a leányegyesületi testi munkáról, Mándoky Erzsébet, a Ker. Leányegylet országos titkára, a vidéki egyesületeknek a központtal való kapcsolatairól tartott előadást. A minden pontjában bő gondolatokat nyújtó konferencia a délutáni órákban azzal a kivánsággal ért véget, hogy kövesse nemsokára a tiszáninneni nők konferenciája. — kellő beharangozással. *Hkg.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Halálozás.** *Dongó Gyárfás Géza*, vármegyei főlevéltáros, a főiskola lelkes barátja meghalt Sátoraljaújhelyben.

— **A pataki diákhalottak** II-ik emléktáblája is elkészült, az I-ső emléktáblával siklósi szürke márvány foglalja izléses keretbe. Az új táblán a következő nevek vannak: Árvay István, Baksay István, Dr. Balogh Gyula, Balogh József, Bazsó Dániel, Beszterczey Béla, Béky Sándor, Galgóczy Bertalan, Gastgéber Pál, Greiner Dezső, Hegedűs István, Illyés Endre, Kiss Aladár, Kiss Antal, Könyves Andor, Köröskényi Béla, Kriston Kálmán, Lakatos Béla, Luby Béla, Lucskay Béla, Mészáros György, Mészáros József, Mészáros Sándor, Mokcsay Endre, Negyedy Szabó Jenő, Nikházy Nándor, Palumby Lajos, Székely György, Várady József, Végh Zoltán, Vitek Géza Tivadar, Zsarnay István. „Örökké élnek, akik a hazáért estek el."

— **Hegedüs Lóránt Miskolcon.** A miskolciak régi óhajának tesz eleget Hegedüs Lóránt ny. pénzügyminiszter, amikor október 14-iki Miskolcon időzése alkalmával vallásos előadást fog tartani. A nagy érdeklődéssel várt előadásnak a miskolci Kálvin-Szövetség rendezőbizottsága méltó keretet igyekszik adni egy magas szinvonalu templomi ünnepély rendezésével, amely remélhetőleg a vidékről is sokakat fog október 14 én Miskolcra vonzani. Az ünnepély műsora a következő: 1. Gyülekezeti ének, XC. zsoltár. 2. Imádkozik és bibliát olvas: Enyedy Andor lelkész. 3. Szóló ének: Ifj. Horthy Dezsőné Csighy Ella hangversenyénekesnő. 4. Ünnepi beszéd: Hegedüs Lóránt ny. pénzügyminszter. 5. Orgonaszóló: Ákom Lajos orgonaművész, a budapesti Kálvin-téri templom karnagya. 6. Szóló-ének: Ifj. Horthy Dezsőné. 7. Karének: a Kálvin-Szövetség vegyeskara. 8 Gyülekezeti ének: Himnusz. Jegyek előre válthatók 1, 2, 3, 4, 5, pengős árban Dobos György tkp. tisztviselőnél (Miskolci Takarékpénztár), Berzy László, Rábel Antal üzletében, dr. Mészáros Bálint Gondviselés gyógyszertárában. Az ünnepély jövedelme a téli segélyező munkára fog fordíttatni. Vidékiek levélben vagy telefonon foglalhatnak le jegyet, a jegy árának a Dobos György takarékpénztári tisztviselő címére való beküldésével (Miskolc, Miskolci Takarékpénztár).

— **Pályadijnyertes lelkész.** A Sátoraljaujhelyi Kazinczy Irodalmi Kör országos pályázatán 25 Pengő jutalmat nyert *Szigethy Ferenc* sajószentpéteri lelkész Lévay József költészete cimü tanulmányával s ugyanezen Irodalmi Kör lírai költeménypályázatán 81 versenytársa közül egy költeményével második helyezett lett s dícséretet kapott.

— **Hősi halottak márványtáblája.** A sárospataki m. kir. állami tanitóképző intézet a világháborúban hősi halált halt tanítványai emlékére márványtáblát állított fel az intézet dísztermében. Megindító hangulatú, gyászünnepély keretében vasárnap fél 12 órakor volt az emléktábla leleplezése díszes közönség jelenlétében. *Kovács* Dezső intézeti igazgató üdvözlő szavai után, amelyek a megjelentekhez szóltak, *Sarudy* Ottó kir. főigazgató mondott finom hangulatú megnyitó beszédet. Majd a miskolci vegyesdandár megbizottságának felemelő szavai közben lehullt a lepel a szép művészi kivitelű emléktábláról s a közönség mély meghatottsággal olvasta a halott diákok névsorát. Koszorúk elhelyezése, lelkes szavalat és az Ifjúsági Énekkar szereplése volt az ünnepély többi része.

— **Lelkészválasztás.** A *nagybózsvai* ref. egyház megüresedett lelkészi állására pályázat útján Kozma Sándor rásonyi lelkészt választotta meg. Lelkész az új állomását okt. hó 14-én foglalja el. Beiktatása ugyanekkor lesz, melyet Kónya József kovácsvágási lelkész, esperesi megbizott végez.

— **Tanítóválasztás.** A *felsőregmeci* ref. egyház kántor-tanítói állását Nemes Miklós volt szendi tanítóval töltötte be.

— **Templomszentelés Disznóshorváton.** A disznóshorváti egyház szeptember 30-án szentelte fel a tetemes költséggel (kb. 32.000 pengő) kivülbelül kirenovált hatalmas, szép templomát—tornyát. A délelőtti istentiszteleten Virágh József balatonőszödi lelkész imádsága után Hubay Mihály szilvásváradi lelkész, e.-m.-i tanácsbíró avató beszédet tartott és imát, áldást mondott; Salamon Gyula helybeli lelkész az egyházközség és az építkezés történetét ismertette, Kövér Pál zilizi lelkész pedig egy kisdedet keresztelt. A délutáni vallásos ünnepélyen Baczó Balázs damaki lelkész imádkozott és a hitnek jelentőségéről predikált. Kövér Pál a

sírontúli életről, a nem kézzel csinált mennyei hajlékokról beszélt, mig Virágh József a hazaszeretet erényét véste a lelkekbe a magyar történelem dicső fejezeteit végig vonultató előadásában. Smóling Gábor helybeli ref. kántortanitó ez előadáshoz szervesen kapcsolódó, hazafias és vallásos motivumokkal átszőtt, szóló és karének betétekkel ellátott melodrámát szavalt; ugyanő az énekkar betanításával, illetve vezetésével s egyik helybeli tisztviselő éneklésével járult hozzá a feledhetetlenül szép, magasztos ünnepély sikerének emeléséhez.

K. P.

— **Egy tanügyi-bizottsági jelentésből.** Az alsóborsodi e.-m.-i tanügyi bizottság gondos és körültekintő elnöki jelentéséből sok tanulságos és figyelemreméltó gondolatot és adatot találunk. Az e.-m. egyházai 105 tanerős iskolát tartanak fenn, közülök 79 férfi, 24 nő, 6738 ref. tanköteles közül csak 83 nem jár iskolába, más felekezeti iskolát 62 ref. tanköteles látogat, míg idegen felekezetü tankötelesek közül 360 tanuló jár a ref. iskolákba. Az iskolák 67·6%-a kiváló, 21·8%-a jó, 6·6%-a elégséges minősítésü, ami kedvező fényt vet a borsodi e.-m iskoláinak szinvonalára. Iskolaépítés, bővítés és javítás számos helyen folyik, vagy előkészületben van. A tanítók, illetve tanítónők 6 helyen eredményes vasárnapi iskolai munkát is végeznek. A jelentés több üdvös és az egyházmegye által elfogadott javaslata közül különösen elismerésre és követésre méltó a következő: „Az egyházmegyei közgyűlés kimondja, hogy az európai hírű pedagógus és a sárospataki főiskola egykori professzorának emlékére, abból az alkalomból, hogy most 300 éve fejezte be nagy művét, a Didactica Magna-t, melynek alapján tanított a mi főiskolánkban is — noha a műve nem volt még kiadva — és szintén épen 300 éve, hogy evangyéliomi hitéért a császári önkény miatt hazáját is el kellett hagynia: az egyházmegye lelkészeinek és tanítóinak önkéntes adományából egy alapítványt létesít a sárospataki főiskolánál az „Alsó borsodi lelkészek és tanítók Comenius Amos János alapítványa" cimen, a legkiválóbb neveléstani vagy prot. egyháztörténeti munka jutalmazására."

— **Ker. Ifjúsági Egyleti hirek.** A budapesti KIE új titkára *Pógyor* István lett, aki titkári képesítését Németországban szerezte. — *Rákospalotán* két szobás egyesületi ház épült. — Az *Ébresztő* októberi száma gazdag programmal jelent meg.

— **A nők hivatása és munkája a lelkészi pályán.** Az ó-porosz unió ev. egyházának zsinata az elmúlt évben tárgyalta a női lelkészek, helyesebben segédlelkészek (Vikarin) képzéséről és alkalmazásáról szóló törvényjavaslatot, mely ez év okt. 1-én lép életbe. Eszerint a lelkipásztori pályán munkálkodni akaró nők a szabályszerű, legalább 8 szemeszteres főiskolai tanúlmányokat elvégezve tudományos jellegű vizsgát tesznek le s további, legalább 2 évi gyakorlati időben kötelesek az egyházi szeretet-, gyülekezeti- és népjóléti munkákban foglalatoskodni, s 2 év után egy praktikus jellegű vizsgát tenni. Az új törvény feljogosítja őket igehirdetésre a gyermek istentiszteleteken, asszonyok és lányok bibliaóráinak vezetésére, vallástanításra, gyülekezeti lelkigondozói munkára, különösen a kórházak és fogházak nőosztályaiban. Nem engedhető meg nekik a templomi gyülekezeti igehirdetés és a sakramentumok kiszolgáltatása.

— **Sárospataki Ifjúsági Közlöny.** 44. évfolyamába lépett a pataki diákságnak ez a maga nemében az egész országban páratlan kis lapja. — *Marton* János a diáklap új feladatának a főiskola és a régi pataki diákok kapcsolatainak céltudatos ápolását látja épen a Pataki Diákok Országos Szövetségének megalakulására való tekintettel. A felelős szerkesztő tartalmas „Köszönése"-ben szent lelki földingások szeizmográf-tűje imbolyog. Az ujságot szeretettel ajánljuk előfizetőinknek is. Elő fizetési ára egy évre 4 P.

— **Rövid hirek.** A *miskolci* „Méliusz" cserkészek aug. elején a Tisza partján Szederkénynél táboroztak. — Diósgyőrre *Szádváry* József, volt szántói segédlelkész neveztetett ki hitoktató-lelkésznek. Szádváry József Szántón sikeres munkát végzett. Új állásában is kövesse Isten áldása buzgó igyekezetét! — *Perecesre Keresztury* József segédlelkész rendeltetett ki. — Szept. 9-én *Pályinban*, szept. 16-án *Nagykaposon* volt harangszentelés.— A beregi egyházmegye világi tanácsbíróvá *Bakó* Gábor beregszászi ügyvédet választotta. — Afrikában 1200 nyelv- és dialektus van. Ezek közül 100 nyelven van némi irodalom néhány könyvvel. — Az angol iskolás gyermekek közt 6 millióból 2·3/4 milliónak nincs bibliája. Az angolok is olcsó bibliát sürgetnek.

HIVATALOS RÉSZ.

Alsózempléniek figyelmébe! Közgyűlésünk szavazást rendelt el egy világi aljegyzői és egy tanítóképviselői állásra. A szabályszerűen kiállított szavazólapok 1928 november 1-ig küldendők az esperesi hivatalba. Zemplén vármegye közigazgatási bizottságának átiratára figyelmeztetem az iskolafenntartó egyházközségeket, hogy az iskoláknak a gyermekek által való takaríttatása tiltva van. A tankönyvkimutatásokat pontos időben kérem. Ha az ürlap elkallódott, kapható a „Méliusz" könyvkereskedésben. Az egységes tankönyvek használata kötelezően el van rendelve. Az egyházmegyei, egyházkerületi, közalapi és nyugdíjjárulékok befizetési kötelezettségének minden egyházközség igyekezzék eleget tenni. Sátoraljaújhely, 1928 szept. 29. *Kiss Ernő* esperes.

Szerkesztői üzenetek.

T. J. S. Anyaghalmaz miatt egyelőre nem jöhet a *Zürzavar* c. vezércikked. A lelkészválasztási törvénytervezetre rövidesen sor kerül. — **I. J. B.** Visszaadtam a cikket. Átdolgozva jöhetett volna. — **Dr. K. A.** Megokolása miatt rövidesen jön a cikk. — **Ny. F. M.** Legközelebb feleletet küldünk. — **E. A. M.** Megkaptuk a cikket.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 41. szám. Sárospatak, 1928 október 14.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Mátyás Ernő:* Nagy találkozó. — Vitéz *Somody János*: Ünnepi beszéd. — *Bodnár István:* Riadó. (Költemény.) — *Marton János:* A Sárospataki Főiskola jelen céljairól és problémáiról. — *Novák Sándor:* Hármas ünnepség a Főiskolában. (Vége köv.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Nagy találkozó.

Ünnepi beszéd a Sárospataki főiskolában október hatodikán, a világháborúban hősi halált halt pataki diákok második emléktáblájának leleplezése napján.

Reményik Sándor, a közismert erdélyi poéta, egy szép költeményében magát egy megáradt, partjait szakító folyóhoz hasonlítja. A költőnek ez a gondolata különös mértékben ráillik a mi egész magyar életünkre. Hatalmas viharok tomboltak felettünk, magyar életünk folyója megáradt, sodra szaggatja partjait. Zivatarok pusztító árja sodor még ma is minket. Mennyi szennyet, mennyi pusztító indulatot, de mennyi nyomort, gyászt és bánatot kavargatnak sötét őrvényei!

Álljunk meg egy rövid órára magyar életünk sötét őrvényei fölött, minél sötétebben hullámzanak azok, minél bizonytalanabb tájak felé csapódnak, annál inkább meg kell állanunk, hogy tájékozódjunk az út felől, amelyen haladnunk kell. Az életnek lüktető hullámverésében az ünnepek mindig megállók voltak, amelyeken mindig önmagunkat, céljainkat, útainkat kerestük.

Ünnepeink valamikor örömünnepek is voltak. Nemzeti életünk folyója méltóságteljesen hömpölygött tova, életünk ege derülten mosolygott, abban azt láttuk meg inkább, ami a dicsőség fényében csillogott. Amióta azonban sötétté lett körülöttünk az égbolt, amióta innen is, onnan is jajjszavak hangzanak fel, azóta már mélyebbre tekintünk. A szenvedés mindig alkalmas volt arra, hogy annak tükörében mélyebb pillantással lássuk meg igazi arculatunkat. Jelen szenvedéseink tükörében egyre inkább úgy látjuk, hogy tragikus sorsú nemzet vagyunk, hogy lelki arculatunk legszembeszökőbb vonása a bánat, a szomorúság.

Nagy találkozó a mai nap számunkra, pataki főiskolánk nagy találkozót rendez a magyar ugaron szerteszóródott hű fiai számára. De én úgy gondolom, hogy azért olyan nagy nap ez a mi számunkra, mert a vértanuk találkozóján, Arad és Trianon hős vértanuinak találkozóján rendezzük ezt a nagy találkozót. Lehet-e nap, amelyik mélyebb tónust nyújthatna ünneplésünknek, mint a mai?! A gyűjtőlencsének az a különös képessége van, hogy a nap által a világmindenségbe szétszórt fényhullámot összefogja és egyetlen egy pontba koncentrálja, egy ilyen gyűjtőlencse számunkra a mai nap, csakhogy sötétséget és gyászt gyűjt össze, összegyűjti mind azt a sötétséget, ami nemzeti életünk hullámverésében fel-fel bukkan. Reá hull ez az összesűrített sötétség a mi lelkünkre s ha mi ennek reflexében nézzük magunkat, valóban úgy látjuk, hogy tragédiák nemzete vagyunk, hogy a bánat a mi lelki arculatunk legmélyebb vonása. Aradnak és Trianonnak közös gyász hull ma a lelkünkre, mert számunkra Trianonban sürüsödik össze mindaz a gyász, amit a világháború támasztott s e gyásznak leple alatt hadd figyeljünk rá a mi magyar életünk tragédiájára. Nagyra hivatott nemzet vagyunk, lelkiségünkben kiváltságos igéretek adattak a mi számunkra, a nagyságnak az öntudata feszül a lelkünkben s mégis az a végzetes sors adatott osztályrészünkkül, hogy akkor kellett a legmélyebbre zuhannunk mindig, amikor legmogasabbra szárnyaltak lelki készségeink. Van-e mélyebb tragikum, mint a nagyság öntudatával járni bilincsbeverten, szűkreszabott életlehetőségek között. Innen van az, hogy lelkiarculatunkon bánat borong, de azért van az is, hogy bánatunk sajátos magyar bánat. Ravasz László azt mondja róla, hogy az „nem lemondó, tehetetlen, álmatag elégia," hanem abban „megcsillan az acél fénye, lüktet a vér ereje és zúg a lefojtott, szenvedélyes akarat s nem magyar bánat az, amelyik nincs átitatva valami izzó, Prometheus-i szenvedélytől, a leláncolt akarat kínjától."

A tragédiák, a bánat nemzete vagyunk, s a mai napon különösen mély és sötét völgyön visz az útunk, egyik oldalon Arad, a másik oldalon Trianon bitófái, fejfái és keresztjei integetnek s nekem az az érzésem, hogy még mindig titokzatos mélységekben járunk, és hogy még nem láttuk meg a felfelé vezető útat. Visz-e hát út ebből a sötét mélységből napfényes magasságok felé?

Különös varázsa van a multnak, az emlékezésnek. Annak árjában sokszor megszépül az, ami csúnya volt és rúttá lesz az, ami szép volt, sokszor kicsinnyé válik az, ami nagy volt és különösen megnövekszik az, ami köznapinak látszott. Sokszor ráfigyeltem arra, hogy miképen nőnek meg előttünk október hatodikán a mi vértanuink. S amint ma lélekben a bitófák, fejfák és keresztek között járunk, úgy tetszik nekem, hogy azok is megmozdulnak, útra kelnek, felfelé mennek és mind magasabbról integetnek s egyszerre csak elhelyezkednek a Golgotha keresztjének különös fényében s annak fönsége alatt útunkba állnak, nekünk találkozót adnak. Talán azért vitt eddig az útunk mindig csak végzetesnek látszó sötét mélységekben, mert mindig csak a keresztek mellett jártunk s nem akartunk a kereszt útjára lépni, amelyik egyedül visz napfényes magasságok felé.

Buday Barna egy mélyen gondolkozó ujságíró, magyar életünkről elmélkedve, nem régen ezt írta: „a kereszt felé kell vinni az embereket, hogy nyugodtabb legyen az élet és könnyebb a halál." Mi azonban a mai napon az életről akarunk tudni csupán s minél sötétebben mered felénk a halál, annál inkább akarjuk az életet. Miért nyújt nekünk nyugodtabb, teljesebb életet a kereszt?

Valamikor az élet misztériumáról egy mélyértelmű cikkben azt olvastam, hogy „az élet bármely formájában két fővonalból van összetéve, amelyek keresztezik egymást. Az egyik vonal jelenti az ős életerőt, az akaratot, a másik, amelyik elvágja, közepénél ketté szeli az elsőt a halál hajthatatlan kegyetlen vonala" s ezen két vonal, mely egy keresztet alkot, szimbolizálja az emberi életnek valóságát. Az életnek pedig az a misztériuma, hogy öntudatosan vállaljuk ennek a keresztnek hordozását. Ennek a keresztnek hordozói voltak Arad vértanui, ennek a hősi halált halt pataki diákok, ennek legöntudatosabb hordozója a Krisztus.

Magyar életünk tragédiái, magyar lelkünk bánata, mind-mind arról beszélnek, hogy az ős magyar életerőt, az acélos magyar akaratot közepénél átszelte a halál kérlelhetetlen vonala. Magyar életünknek tragikuma azért olyan mély, mert duzzadó, hatalmasan feszülő életerőt metszett át a halál vonala, magyar szomorúságunkban azért van annyi vulkánikus elem, mert lefojtott energiák feszülnek abban. Azonban feloldódnak a leláncolt magyar erők, újra hősi tettekben érvényesül a magyar akarat, újra megzsendül, kivirul a magyar élet, ha öntudatosan vállaljuk hőseink, vértanuink keresztjét, a Krisztus önfeláldozását.

Pataki főiskolánknak egy költői lelkü öreg diákja, Keéky István azt üzeni e nagy ünnepen összesereglett diáktársaihoz, hogy melleik legyenek erősek, mint ama paizsok, amelyeket a Rákócziak harcaiban semmi nemű fegyverek nem tudtak behorpasztani, hogy Alma Materünk nyerje vissza ékességét és teljességét, hogy egy nagy Magyarországnak világítson ujra . . . s ha kell, legyen világossága megszámlálhatatlan kardok fényessége, hogy legyen husvét a mi bús magyar Golgotánkon. Nagypénteki időket él ma nemzetünk, a Golgota útján jár népünk, de hisszük, hogy husvét következik nagypéntek után s hogy minél öntudatosabban hordozzuk keresztünket, annál bizonyosabban felragyog felettünk a feltámadás napja.

Dr. Mátyás Ernő.

Ünnepi beszéd

az elesett pataki diákok 2-ik emléktáblája leleplezésekor.

Mélyen tisztelt Ünneplő Közönség!

Október 6-ika van ma! A magyar nemzet nagy gyásznapja!

A mai napon minden jó magyar ember oda zarándokol gondolatban az aradi 13 vértanú sírjához és a fájdalom könnyűiből font gyöngykoszorút hódolattal teszi le arra a szent földre, ahol haló poraik nyugszanak.

Ünnepet ülünk mi is ma itt! A világháborúban hősi halált halt pataki diákok emlékünnepét.

Mind a két ünnep gondolata azonos forrásból fakad, mind a két helyen a hazáért hősi halált halt bajtársak emléke előtt hódolunk és mégis olyan nagy a különbség a két ünnep között.

Nem azért, tisztelt Ünneplő Közönség, mert az egyik országos, a másik inkább helyi jelentőségű, hanem azért, mert mig az aradi vértanúk ragyogó élet után dícstelen halállal: a gyáva zsarnokság gyilkos kezétől estek el, addig a mi diákjaink a legszebb férfihalállal, nyílt csatában, olyan halállal haltak, aminőt a csaták lánglelkű költője kitüntetésként esdve kér magának, amikor azt írja:

Ott essem el én
A haza mezején,
Ott folyjon az ifjúi
Vér ki szívemből.

Ezért gyászünnep az aradi ünnep és ezért kell Patakon elnémúlni a fájdalomnak, azért kell eltünni a könnynek, mert akiket a magyarok Istene arra választott ki, hogy

Holttestükön át
Fújó paripák
Szágúldjanak a
Kivívott diadalra,

azokat könnyezni, sajnálni nem szabad, azokat csak irigyelni lehet.

Amikor a világháború kezdetén a hódításnak saskeselyűje az orosz szuronyok hegyére szállt és milliós tömegeket hömpölyögtetett a Kárpátok felé, hogy a szerb darócba öltözött gyülölettel egyesülve letiporjanak bennünket és eltüntessék kis országunkat a föld színéről, a pataki diákok az elsők között voltak, akik északon és az elsők között voltak, akik délen büszke mellüket neki feszítették az ellenséges emberáradatnak.

Hogy mennyire az elsők között voltak, legjobban mutatja az, hogy Vitek Géza már 1914. aug. 29.-én, Lucskay Béla 1914 október 1-én, Balogh Gyula és Kriston Kálmán pedig már 1915-ben elestek abban a küzdelemben, ahol a sokszoros túlerővel szemben legtöbbször nem a győzelemért, hanem csak a becsületért harcoltak. És amikor a magyar holttestekből emelkedő hullahegyeken és a magyar szívből kiömlő vérből keletkezett folyamok

hullámverésen megtört az ellenség ereje, ott maradtak és azért maradtak ott a mi diákjaink, mint örökké éber előőrsök, hogy ha majd újból megharsan a harcok trombitája, — Csaba királyfi seregével egyesülve, megint az elsők közt legyenek azok között, akik segélyére sietnek annak az élethalál harcot vívó seregnek, amelyik megindítja a harcot Nagymagyarország feltámasztásáért.

De hát mikor indúl már meg ez a harc és ha megindúl, lesz-e nekünk elég bátorságunk, lelki erőnk és lelkesedésünk, hogy azt szívvel-lélekkel megvívjuk?

Nem azért vetem fel ezt a kérdést, mintha nekem egy csepp kétségem is lenne ebben az irányban, — nem azért, mintha azt hinném, hogy a Rákócziak lánglelke és Kossuth Lajos lobogó lelkesedése megfogyatkozik a pataki diákokban, mert hiszen mindnyájan tudjuk, hogy a pataki diákoknak nem parancs, hanem szent üzenet volt a behívó, tudjuk, hogy a most ünnepeltek közül is önként jelentkeztek a harctérre Kriston Kálmán, Lucskay Béla és Végh Zoltán, tudjuk mi is a költővel, hogy

„Ha majd új földrengés
Rázza a világot,
Megint elmennek a
Pataki diákok",

akik előtt olyan ragyogó példák állnak, mint Mokcsay Endre példája, aki amikor súlyos betegséggel haza került a harctérről, még mielőtt igazán felgyógyúlt volna, szinte kierőszakolta a harctérre jutást. Hiába mondták neki az orvosok, — írja a Fogarasi Hírlap 1916 aug. 2-iki száma, — hogy szervezete még nem bírja ki a harci fáradalmakat, — azt felelte: „Ha megettem békében a katonakenyeret, illik azért megszolgálni háborúban is" — és kereste a maga fátumát és magyar katonához méltón 1916 júl. 22-én meg is találta.

Én tehát a pataki diákokat nem féltem és csak azért vetettem fel ezt a kérdést, hogy megfelelhessünk egy másik kérdésre, amelyik egyre sürübben kér helyet magának, amelyik mindenütt ott van, ahol hősi halottakat ünnepelnek, amelyik a pacifizmus, demokratizmus álarcába öltözve, egyre sürübben üti föl vipera fejét, hogy megingassa a bizalmat, megtörje az egységet és lelohassza a lelkesedést és amelyik azt sziszegi felénk:

Hát érdemes volt-e a világháborúban annyi magyar vért kiontani?; hát érdemes volt-e annyi jó magyart a halál martalékául oda dobni? Kérdezem, érdemes volt-e???

Hát én erre a kérdésre a nem pataki diákok nevében azt felelem, hogy:

„Hát érdemes volt-e most 10 éve békejobbot nyújtani ellenségeinknek; hát érdemes volt-e eldobni a fegyvereinket, védtelenül hagyni határainkat, szétzülleszteni a legszebb és a leghősíbb hadsereget?"

Érdemes volt-e???

A patakí diákok nevében pedig azt felelem, hogy minket az a kérdés egyáltalán nem érdekel, mi ezt a kérdést fel sem vetjük, meg sem értjük, mert a mi hazaszeretetünk olyan talajból fakadt és olyan levegőben és napfényben fejlődött terebélyes fává, hogy a kétkedőknek, az aggódóknak, a fontolgatóknak a gyáva suttogása mi hozzánk el sem hat és mi azt a suttogást a nagymajtényi síkon felharsanó tárogató édes-bús hangjától meg sem halljuk,

Mi nem nézüük
Mi nem várunk,
Ha a *Haza* hív
Talpra állunk.

És amikor mi ezt megállapítjuk, nem kovácsolunk ebből valami külön érdemet a magunk számára, nem tartjuk magunkat elsőbbrangú hazafiaknak, mint mások, mert hiszen nekünk a hazáért áldozatot hozni nagyon könnyű.

Hogy ne volna könnyű, mikor nekünk ennek az Alma Maternek a falai között mindennapos imádságunk volt, hogy „A haza minden előtt!"

Hogy ne volna könnyű, mikor mi itt azt tanultuk: „A hazáért mindent, a haza ellen semmit!

Hogy ne volna könnyű, mikor itt belénk idegződött annak a klasszikus mondásnak az ereje és igazsága: „Dulce et decorum pro Patria mori!"

Hogy ne volna könnyű, mikor mi mindnyájan tudjuk azt, hogy „örökké élnek azok, akik a hazáért halnak meg."

*

És most hulljon le a lepel arról a márványtábláról, amelyet a mi szeretetünk állított a mi hőseinknek s tünjenek elő azon azok a ragyogó nevek, amelyek feltüntetik azt, hogy kik a mi eszményképeink. És ha elkopik az arany és ha szétporlik a márvány, akkor még mindig élni fog az ő emlékük ami szívünkben, lelkünkben, a magyar történelemben büszke példájául annak, hogy milyenek voltak a pataki diákok!

Sárospatak, 1928 okt. 6.

vitéz Somody János dr.

Riadó.

— A Sárospataki Diák-Szövetség megalakulásakor. —

Irta *Bodnár István.*

Nagy ünnep van itt . . . Nem sejtik sokan
S akik tudják, talán kicsinyelik:
Néhány diák jött össze itt, nekik
Pedig pár száz év, ami itt, ma van!
Tradíciók multból nőtt gyökerén,
E bús jelenből hajt az — új remény,
Vének nyomában üde ifjúság . . .
— Megifjul itt, ma, az öreg világ!

De mit akartok!? — Kérdhetik sokan:
Hidat építünk, mult — jövő között,
Mert a régi híd ledőlt, széttörött,
Vandál kezek leronták, botoran . . .
Volt egy silány kor, jelszavaknak élt:
Dolgozz! — hirdeté s maga csak — henyélt,
Aratni akart, bár so'sem vetett,
Őrvény szélére vitt egy nemzetet . . .

Üszköt és romot hagyott itt csupán
S „ma“ abszintjától kótyagos feje:
Mindent, ami — „mult“ hetykén megvete
S nem kellett neki a „jövő“ se tán:
Hordáknak dobta martalékul ezt,
A békés otthont, enyhadó ereszt.
Elveszett minden, pusztulásba már:
Hit, erkölcs s — itt lett az — országhatár . . .

Parányok lettünk... De kishit félre ma;
Új élet indul a romok felett
S bár tart a tél és nincs még kikelet,
Gyümölcsöd érik: szent „nem, nem soha!“
Akikben szív volt és lélek maradt,
Ápolják, védik a kis parazsat . . .
S lám, vessző-szálként érkeztünk ide,
De erős — köteg lettünk már, ime!

Tömörülésünk megszentelt erő,
Lelkünk ihletért a multba siet;
Jönnek az ősök: Dobók, Prinyiek,
Nagy Rákócziak fénye tör elő.
S miként szelíd fény a felhők megett:
Egy nagy asszonynak képe integet
S földről fény száll minden — *Lorántffyra* . . .
— Főiskolánk, te vagy e — *glória!*

Bocsásd ránk is hát ezt a régi fényt,
Hadd lássuk egymást s lássunk — tégedet.
Légy híd, melyen egy nemzet lépeget,
Mig száraz lábbal biztos partra ért . . .
S te „ma“, tajtékozz bármily szenny-habot:
Igaz ember-cél, mindég fenn, amott!
S Muzsák, Tudomány fáklya-fényinél:
„Mult“ s szebb „jövő“ egymás kebléhez ér!

. . . Tanítványokként jöttünk csak ide,
De úgy megyünk el, mint — apostolok,
Szívünkben szent tűz, régi láng lobog:
Hazáért — tenni, máskép — élni se . . .
Új harc indul: Szabadság, Istenért!
Jöjjön hát velünk, aki csak — megért!
Mint a harci dob, ha — kész a sereg:
Öreg, vén lelkem — riadót pereg!

A Sárospataki Főiskola jelen céljairól és problémáiról.

A P. D. O. Sz. alakuló gyűlésén tartott előadás.

Nagyon gazdag programmja van a mai napnak. De többen úgy gondolkoztunk, hogy a Pataki Diákok testvéri közösségében, akkor, amikor közelről s távolból a lelki idetartozás kifejezhetetlenül mély érzésével eljöttetek a drága, a feledhetetlen, a szívből soha ki nem téphető Alma Mater kebelére, egyet el nem hagyhatunk. Már csak azért sem, hogy valóságos, megfogható, termékeny és áldott kezdések induljanak ki a mi diákszövetségünkből. Úgy gondoltuk, hogy nem mellőzhetjük, hogy, ha futólag, ha röviden, ha néhány perc alatt is, de fel ne tárjuk a sárospataki főiskola mai kérdéseit, rossz magyarsággal kifejezve: aktuális problémáit.

Luther azt mondja egy helyen: az egyház kincse az evangélium. Mi minden megnyilatkozásunk s egész összejövetelünk középpontjába azt szeretnénk állítani, hogy Patak igazi kincse a pataki lélek; Patak kincsei azok, akiknek személyiségében ez a lélek él, vagy valaha a történelem folyamán élt s ma sírjaik mélyéről is hat. A mi örömünk és legfőbb célunk ebben a lélekben való gyarapodás; ennek a magunkba szívása, ennek az ujból és ujból való átölelése és ennek a szertevitele a mi egyéni életünk és az egész magyarság hasznára. Ez a lélek a történelemben megdicsőítette magát. Ez a lélek a nemzet örök életének a szolgálata volt. Sokszor úgy tűnik fel előttem, hogy symbólumként már az alapítás óta, a kezdet kezdetétől ott lebeg ez a lélek főiskolánk története felett. Egy meggyötört, küzdő, aggódó, vívódó lélek ez. Az alapító főúré, a Perényi Péteré. Neves történetíró mondotta Perényi Péterről, hogy kapzsi, önző és haszonratörő politikus volt. Azonban Perényi Péterről lehetetlen nem látni, hogy amikor hosszú ideig, 6 évig tartó fogságából, amelyben csaknem learatta életét a halál, — Bécsujhelyből intézkedéseket tesz a pataki templomépítés folytatására, a tetőzet elkészítésére, a bibliának képekkel való illusztrálására, olyan alkotások létesítésén töpreng és olyan források megnyitásán dolgozik, amelyeken egy nemzet örök élte nyugszik. — Ezek: Isten háza és Isten igéje. Szentség gyanánt él ez a szolgálat a nagy fejedelemasszony, Lorántffy Zsuzsánna lelkében is. Fennmaradtak a gyönyörü szavak, amelyekben az élő Isten szine előtt nyilatkozott a főiskola és a diákság támogatásáról: „Te látod Isten; mint az Édesanya magzatit; az Dajka az ő kicsinydedit: úgy igyekeztem nevelni Istennek és szegény Hazánknak szolgálatjára.“

A szeplőtlen tisztaságú magyar nemzeti lélek, amely ennek a helynek a sajátja, veszedelem idején rettenthetetlen bátorságú lesz és hősies elszántsággal kész odaadni az életet a megtámadott földért és a megtapodott magyar igazságért. A vértanúság szelleme lebben itt meg olykor-olykor. Itt kellett a pataki vár sub rosa termében meg kötni a Wesselényi-féle összeesküvést. Joggal mondja Petőfi Patakról: „Patak . . . szent város. A magyar forradalmak oroszlánbarlangja. Itt tanyáztak a szabadság oroszlánjai.“ Az 1697-iki hegyaljai zendülésben egyetlen litterátus egyén vett részt: Kabai Márton kálvinista pap. Mikor a felkelést vérbe fojtotta Savoyai Jenő herceg megbízásából Weaudemont tábornok, ez, mielőtt kerékbe törette volna Kabait, azt kérdezte tőle, hogy pap létére hogy keveredett a csőcselék lázadók közé. A pap erre azt felelte: Dulce et decorum est pro patria mori. A felelet annyira megtetszett a francia eredetü tábornoknak, hogy életben hagyatta Kabait, aki 1669-ben a mi beiratkozott diákunk volt. Ami téves, meggondolatlan, torz és zavaros formában jelentkezett a szürke, kis volt pataki diákban, az egész nemzetet örök eszménnyel betöltő erővel lett testté a magyar történet két legdicsőségesebb alakjában, II. Rákóczy Ferencben és Kossuth Lajosban, akiknek halhatatlan lelke mindörökre betölt itt mindeneket.

Meg kell említenem, hogy Kazinczyban, a nagy irodalmi reformátorban, aki szintén a mienk, a nemzeti lélek európai látókörrel párosul, továbbá, hogy a pataki szellemhez hozzátartozik szokásokban. életmódban, jellemben az a puritánizmus, amelynek világszerte Kálvin János a megtestesülése, aki nemzetközi nagy lelki hatalom birtokában szegényen hal meg. akinek mikor a pápai biboros Genfben a palotáját keresi, a bibornokot elvezetik egy kis házba, amelyben a reformátor lakott, az a reformátor, akiről azt is feljegyezték, hogy betegsége idejére nem fogadta el a fizetését, mert azt mondotta, hogy nem szolgált meg érte. Diákjainkban gyakran az ilyenféle igénytelenség, önzetlenség, aranybecsületesség, megbízhatóság, hűség és munkabírás cicomátlan hősei mentek ki a magyar közélet tereire.

Lángoló nemzeti érzés, európai látókör, puritán jellem —, mindez megszentelve a Krisztus evangéliumával, akin fundáltatott itt minden, mint szegeletkőn, — néhány vonása a pataki szellemnek és ebből az áttekintésből az is kitűnik, hogy a nemzet örök életének szolgálata főiskolánk szellemében azt a változatot tünteti fel, hogy főiskolánk mindig azt adta a magyarságnak, ami abban a korban éppen életszükséglet volt a magyar nemzet fennmaradására nézve.

1918 után, a magyar összeomlás idején nyomban beláttuk, hogy itt, főiskolánkban a keleti végvár éber lelkének kell égni. A megszállottak rémes, fekete éjszakájába át kellett ragyogni annak a ténynek, hogy világok összeomlása közepette is áll ez a világító torony, amelynek vész nem árthat; büszkén emelkedik egy sziklavár, amely ledönthetetlen.

Két feladat azonnal tisztán bontakozott ki előttünk. Az egyik, hogy ennek a helynek nemzetmegtartó szellemét minél szélesebb körbe kell bevinnünk a nemzet legmélyebb rétegéig — s a másik, hogy ezt a helyet otthonná kell kiépítenünk a tanulóifjúság számára. Népet akarunk nevelni a tanítóképző-intézet átvételével és diákságot az internátusok felépítésével. Az internátusok közt mindig gondolunk elengedhetetlenül a theologiai internátusra is, mint a lelkipásztori lélek nevelésének egyik nélkülözhetetlen eszközére.

Taktikai szempontból hibát követtünk el a jogakadémia feladásával, — jól esik hinni — kényszerű szüneteltetésével, mert amig bujdosó és menekült egyetemeink vannak, a mi koronánkból se lett volna szabad egyetlen gyémántnak se kitörni. De magasabb nemzeti érdekből vállaltuk a tanítóképzővel adott szerényebb, de a magyarság szívéig leérő munkát.

Mélységes sajnálattal, de még meg nem rendült bizalommal jelenthetjük ki, hogy ezek a mozgalmak még mindig nem jutottak tető alá.

Pedig körülöttünk a határ kezd megszilárdulni. Magyar fiaink túlról elmaradoztak.

Pedig hogy jöttek ide. Folyón átúsztak, út talan útakon csapatostól szökdösve vonultak. Töltések, füzesek védelme alatt lopóztak. Toronyirányba mentek. Nagy messziről integetett lelkük elé egy drága ház, amelynek még körvonalait sem látta szemök. Vasra verték őket, zaklatták, megbírságolták, tisztátalan helyekre bezárták, szülei házukból elhurcolták, megverték őket, rájuk lövöldöztek azért, mert az ő szivök nem tudta elhinni, hogy többé nem mehetnek oda tanulni, ahová véreik századokon át jártak. A pataki diákok hőskölteményének ez a fejezete még nincs megírva. Az internátusépítésnél rájuk is gondolunk. Helyük üres. Szállást készítünk nekik. Bárcsak tudná meg fájó lelkük, hogy várjuk őket.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr juniusi látogatása a főiskola és internátusai hivatása elé egy újabb változatú célt tűzött. Arról volna szó, hogy klasszikus gimnáziumunk egy életrevaló bifurkációval modern nyelvet, nevezetesen angol nyelvet is tanítana — olyan intenzitással, hogy a főiskolánkból kikerültek alkalmasak volnának a nemzeti szempontból mérhetetlen jelentőségü angolszász kapcsolatok felvételére, folytonos erősítésére és teljes kiépítésére. Az internátusok is kellő nevelő személyzettel és angol nyelvü tanerőkkel ellátva a legteljesebb mértékben szolgálnák ezt a célt és internátusainkban egyik pavillon a legmagasabb társadalmi osztályu és vagyoni helyzetü ref. családok gyermekei számára rendeztetnék be, hogy az ilyen családok ne kényszerüljenek a minden modern igényt kielégítő ref. középiskolai internátusok hiányában fiaikat róm. kath. internátusokban elhelyezni.

Az internátusi célra van már az államtól évi 30.000 pengő segély 35 évre; az új elgondolással kapcsolatban szives volt a miniszter úr megígérni 35 évre még 40.000 pengő évi annuitásos összeget A kitünő Kornis Gyula államtitkár szept. 27-ikén e kérdésekkel kapcsolatban folytatott tárgyalásokat az előljárósággal itt Sárospatakon.

Minden figyelmünk és érdeklődésünk kiséri a miniszter által is lelkesedéssel vallott eszmét. Újabb, nagyobb, sőt a legnagyobb feladatok végzésére is készen vagyunk. És bárcsak ne állanánk meg a tervezgetésnél. Egy olyan magyar világban, amely nyomorúságában mintha végzetes haláltáncot járna, sokat jelentene a ref. közélet leendő vezető férfiainak Sárospatakon való nevekedése.

De mi az internátusok épitésével szeretnénk megőrizni azt a hagyományt is, hogy Patak a szegények iskolája. Ma a helyzet az, hogy a teljesen segélynélküliek, a falvakból a tiszteletes lelkész és tanító urak által beküldött vagy behozott Tompa Mihályok itt nem tanulhatnak a feltétlenül mindenki által fizetendő költségek nagy összege miatt. Évente 15—20 diák számára 500—500 pengőre volna szükségünk, hogy magyar kálvinista őstehetségeket a porból kiemeljünk. Mai szabályaink szerint előbb itt kell beválni annak, aki később jelentékenyebb segélyezést kap. Ezt a kinai falat új források megnyitásával kell ledöntenünk. E kis igényü fiúk konviktusában aztán kis adományok is elkelnek. Egy putton szőlő, egy véka alma, néhány kiló dió hallatlan örömet okoz nekik. Lelkesedésük tetszészaja a sziu-sziu indiánok érzésnyilvánítását is megszégyeníti a rájuk való ked-

ves emlékezés miatt. Ezek az igazi, kis bősz mendurok.

Amikor szolgálattételének újabb magaslatára akarjuk emelni a főiskolát, olyan tanári karra is gondolunk, amely a magyar földről a tanítás mestereit hozza ide. Ez anyagi kérdés is. Comenius Amos Jánosnak Lorántffy Zsuzsánnáék olyan fizetést állapítottak meg, amely békebeli 6000 frtnak felelt meg. Eszmény az, amiről beszélek. De eszményeket is kell kitűzni.

De tulajdonképen az anyagi ellátás tekintetében a magyar tanár álma ez: csendes, nyugodt családi házban a tanári életmunka folytatásához kívánatos olyan megélhetés, amely lehetővé teszi, hogy a tanár diákjainak és könyveinek éljen — s közéleti szereplésre is minden anyagi számítástól mentesen gondolva.

Feltétlenül szükséges aztán tanárember számára a nyári szünidők alatt hazai és külföldi tanulmányútak tétele. Nagyon sürgősen kellene annyi 500 pengő, ahány tanárt akarnánk nyaranta tanulmányútra küldeni. Nemcsak ismereteik felfrissülésére, látókörük folytonos tágulására gondolunk. Nekünk új élettypust kell iskoláinkból kibocsátanunk. A mai lateiner-typus egyoldalulag nőtt. Nagy gyakorlatiasságot kell az iskolából útravalóul adni, mert a magyar élet nehéz. Annak elhordozására képesíteni kell. Már a cserkészet is rendkivüli változást jelent. Meg kell ismerkednünk az angol és amerikai életre nevelés gyakorlatiasságával, hogy gyökeres változást tudjunk létrehozni. Angliába —, Amerikába évi 1000, illetve 2000 pengő volna szükséges egy-egy tanárnak.

Problémáink közül kihagyhatatlan a főiskolai nagykönyvtár fejlesztése. Rákóczy Zsigmond meghozatta ide a párizsi polyglott bibliát és a Mercator atlaszát, a kor hires kiadványait. S amint gazdag ez a könyvtár a régi magyar irodalom termékeiben, úgy legyenek ott polcain a mai tudás művei is.

A tanítóképző-intézet visszavételével, modern, a legmagasabb igényeket is kielégítő internátusaink felépítésével, a magyar őstehetségek erőteljes felkarolásával, a tanári életmunka folytatásához kívánatos nyugodtabb anyagi helyzet biztosításának nagy tanítómestereket vonzó megvalósításával, a hazai és külföldi tanári tanulmányutak rendszeresítésével (diákjaink számára számos alkalom van külföldi tanulmányútak tételére) — a főiskolai nagykönyvtár mai szinvonalra emelt dotációjával — még ma is, amikor az uniformizált közoktatásügy az állami törvények keretei közé illeszti iskolánkat, — gondolhatunk arra, hogy az átlagon, a legális követelményen felül plusmunkával és mélyebb, eredetibb, önállóbb elgondolással kifejleszthetjük a saját neveléseszményünket.

Azért várjuk az 1931-ik évet, főiskolánk alapításának négyszázados évfordulóját, hogy a 400 éves szolgálat után juttassa a magyar állam főiskolánkat abba a helyzetbe, hogy itt olyan munkát végezhessünk, amely eszményeinknek megfelel.

Ezzel az évfordulóval kapcsolatban feladatunkúl érezzük főiskolánk történetének megirását, forrásanyagunk főbb részeinek publikációját, azoknak a személyiségeknek élettörténete felmutatását, akikben a pataki szellem incarnálódott. Meglevő plakettjeink és emléktábláink mellé fényes múltunk még sok emlékének számos jelével kell teleszórnunk iskolánk és ősi városunk falait, beszélő bizonyságokkal, amelyek mellett az utód „óhajt, remél, hisz és imádkozik."

Hálánk meleg szava és szívünk szeretete illesse a pesti diákszövetséget, hogy eddigi alkotásaival, kiadványaival és tömörülésével az úttörő és sereggyűjtő munkára vállalkozott.

Mert mit tehet a Pataki Diákszövetség aktuális kérdéseinket illetőleg?

Szóval röviden megmondható: Fogadja szívébe azokat tegye minden egyes külön külön ezeket a maga ügyévé is, amely reá is tartozik. De ezenfelül amig maga is mindent megtesz a szerencsés megoldásért, nyerjen meg szíveket, másokat is lelkesítő munkásúl Patak számára.

A diákszövetség az a szerv is, amely a főiskola hű fiainak gondolatait és áldozatait eljuttatja a főiskola hivatalos vezetőségéhez — vonatkozzanak azok a főiskola egészére vagy közelebbről az ifjúságra.

A terhek vállalása a nagy kérdések megoldásánál természetesen elsősorban az egyetemes református egyházé és a magyar államé. Azonban a diákszövetség tagjai erkölcsi, szellemi és közéleti sulyjukkal képviselhetik a főiskola magas érdekeit a ref. egyházzal és az államhatalommal szemben ezentúl erőteljesebben, rendszeresebben és szivósabban, mint eddig, mert erre szükség van.

De amennyiben ismert viszonyai miatt az egyetemes ref. egyház és a magyar állam is korlátolt anyagi eszközökkel rendelkezik, társadalmi áldozatkészséggel, ennek a felkeltésével kell virágzásban tartani egy olyan intézményt, amely nemzeti kincs számba menne kerek e világon mindenütt. Vegyük munkába, hogy főiskolánk körül melegen dobogó szívek vonjanak élő sövényt. Mert megvalljuk azt is, hogy előttünk az eszmény azért még ma is az államtól független, önmagát fenntartó, autonom iskola, amelyet élő áldozatkészség táplál.

Nem teszünk konkrét indítványt rá, de el tudunk képzelni a Pataki Diákszövetség tagjai által olyan mozgékony, lelkes munkát, amely oly nagy számát toborozná össze a sárospataki főiskola barátainak, akiknek egyenként csekély anyagi támogatása összességben mégis jelentékeny összegű anyagi támogatást képviselne a mi nagy céljainkra. A supplikáns diákot valamiképen helyettesítené a csekklap. A diákszövetségnél 800 cím állt a rendelkezésünkre, tagúl jelentkezett eddig 200-nál több. A főiskola barátainak száma a lelkes megszervezéssel néhány ezerre felmehetne.

A főiskola anyagi ügyeit illetőleg az a valóság, hogy bármennyire vannak is birtokai az intézetnek — a főiskola nagy céljaihoz képest anyagiakban szegény. A világháborúnak óriási áldozatokat hoztunk. 1914-ben a főiskola tőketermészetű vagyona volt 1,338.893 K. Ebből jegyzett hadikölcsönként 778.000 K-t. Ennek a sorsa isme-

retes. A többi tőkét sújtotta a devalváció. Úgy, hogy a főiskola vagyona ma tőkében csak mintegy annyi, amennyi volt a háború előtt a tőkéből származott jövedelme.

De minket fogva tart a főiskola felséges missziója. Istennek itt ismét céljai vannak. Ő fel fogja használni régi, hűséges, dicsőséges, soha meg nem vénhedő eszközét, az öreg főiskolát, hogy vele is siessen a megalázott szegény magyar nemzet felemelésére. A nemzet ébresztő és feltámasztó nagy erők közt mi teljességgel nem hiányozhatunk. Nekünk az elsők közt kell dolgoznunk. Hogy munkálkodhassunk, várjuk az új idők fejedelmi alapítványtevői, a Pálóczy Horváth Máriák és Mudrány Andrások után az új Pálóczy Horváth Máriákat és Mudrány Andrásokat és a szívek megnyerésére a volt pataki diákok figyelmet, érdeklődést, szeretetet, áldozatot nyújtó és ébresztő *missziói* munkáját, hogy főiskolánk a szerte e hazában mindenfelé megelevenedő iskolákkal együtt végezhesse a nemzet örök életének szolgálatát az idők végezetéig.

Felemelem szemeimet, keresem az összes volt pataki diákokat, élők s holtak közül beláthatatlan nagy gárda mozdul meg előttem, — élővé lesz a „rongyos gárda“ — s esengem, hogy a tájak legyenek fehérek az aratásra, a sárospataki főiskoláért folytatandó áldott, termékeny munkára.

Hármas ünnepség a Főiskolában.

A nemzeti kultura, melynek századokra világló fáklyája a Sárospataki Ref. Főiskola, okt. 6-án hármas ünnepély keretében borult virágba. Az „Aradi vértanúk“ szokásos ünnepét mint koszorú, ölelte körül a hősi halált halt pataki diákok második emléktáblájának leleplezése s a Pataki Diákok Országos Szövetségének megalakulása. A könnyes Jelen jött tisztelegni a dicsőséges Multhoz — a boldogabb Jövő felépítése érdekében. Öreg diákok hozták el tapasztalástól, szenvedésektől kifehéredő sziveiket, hogy az Alma Mater örök tüzénél újra lángra gyújtva ajánlhassák föl az Ősi Főiskola halhatatlan penates-einek.

Nagynevű vendégeink közül azokat, akik már okt. 5-én megérkeztek, a Főiskola látta vendégül a Tápintézet kis-termében. Másnap aranyló őszi napfény varázsolta szebbé a kis város arculatát, könnyebben elviselhetőbbé a gyászlobogókat s bizakodóbbá a sziveket. Reggel fél kilenckor a templomba mentünk, hol Darányi Lajos főiskolai szénior imája nyújtott művészi praeludiumot a további ünnepélyek magasztos hangulatához. Istentisztelet után a Bajtársi-Egyesület s a gimnáziumi fiú- és leánycserkészek sorfala közt vonúltunk fel a Főiskola imatermébe, ahol a Főisk. Énekkar „Magyar Hiszekegy“ éneklése után dr. Mátyás Ernő közigazgató magasan szárnyaló s egyuttal mélyrenéző ünnepi beszéde, Zsiros József theol. h. tanárnak az igazság erejével ható szép alkalmi költeménye ragadta történelmi magaslatokra lelkünket. Bevégzésül a Főisk. Énekkar adta elő művészi betanulásban Gróf Zichy Géza „Nemo“ c. operájából a Rákóczi-dalt B. Szűcs Ferencné Rudle Erzsébet kitünő zongora kisérete mellett. Az imateremből a százakra megszaporodott közönség a kapú-átjáró alatt felállított hősi emléktáblához sereglett, amelyet az elsőhöz illesztve, zöldes-barnán csíkozott márvány-kerettel körülfogva a sárospataki diákok Pesten alakúlt szövetségének áldozatkészsége állított fel. Itt a Főisk. Énekkar impozáns énekszára (Radnay: Hősök emléke) után Somody János budapesti kir. ügyészségi alelnök tartotta meg leleplező beszédét megható vonatkozásokkal a hős diákok harci tetteire, példáképen állítva oda önfeláldozásukat a mai ifjúság elé. Nagy Barna hittanhallgató lelkes szavalatát követte az emléktábla megkoszorúzása: a miskolci 7. honv. vegyes dandár képviseletében Paksy Ernő őrnagy, a sárospataki ref. egyház koszorúját Forgács Gyula lelkész, az állami tan.-képző-intézetét Kovács Dezső igazgató, a főisk. tanári karáét Dr. Mátyás Ernő közigazgató, a képezdei ifjúságát Béky Miklós tan.-kép. növendék, a főisk. ifjúságét Darányi Lajos szénior, a cserkészlányokét Priscsák Olga, a kegyeleti staféta-nyertesek nevében a gimnázium részéről Bukovinszky Béla VIII. o. t., a tanítóképzősök részéről Ugra Miklós, a leventék részéről Janek László helyezték el koszorúikat az emléktáblára. A könnyekig meghatott közönség együttérzése a Himnusz felséges akkordjaiban csapott össze.

E kegyeletes ünnepségek után újra az imaterembe vonúltunk, ahol a Régi Pataki Diákok Országos Szövetségének alakuló közgyűlésén több mint másfélszáz régi diák vett részt, de már eddig a 800 meghivott közül háromszázan jelentették be csatlakozásukat. Dr. Mátyás Ernő közigazgató megnyitó beszéde után a közgyűlés Kazinczy Gábor ny. kúriai bírót, a nagy Kazinczy Ferenc unokáját választotta meg egyhangúlag elnökéül, aki a közigazgató üdvözlő szavai után nagyhatású beszédben fejtette ki a Szövetség létrejövetelének célját. Az alapszabályok letárgyalása és elfogadása, melyet Dr. Trócsányi József theol. tanár ismertetett, hosszabb időt vett igénybe, utána a tisztikar megválasztása következett. (Vége köv.)

Novák Sándor.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Lapunk zártakor vesszük a megrendítő hírt, hogy

DÓKUS GYULA

kir. kamarás, Zemplénvármegye nyug. alispánja, zsinati tag, tiszáninneni egyházkerületünk tanácsbirája, sárospataki főiskolánk világi gondnoka stb., Sátoraljaújhelyben, életének 79-ik évében hosszas szenvedés után okt. hó 12 én reggel visszaadta lelkét Teremtőjének. Temetése okt. 14-én lesz. A megboldogúlt tiszáninneni főiskolánk és egyházkerületünk nagy halottja. Emlékéhez méltó megemlékezést csak lapunk jövő számában hozhatunk.

— **Dr. Révész Kálmán püspök válasza a Pataki Diákok Orsz. Szövetségének üdvözlésére.** A Pataki Diákok Szövetségének alakuló közgyűlése Dr. *Révész* Kálmánt, tiszáninneni egyházkerületünk püspökét egyik fővédnökévé választotta és tisztelete s szeretete kifejezéséül sürgönyileg üdvözölte. A diákszövetség üdvözlésére Révész püspök, a főiskolai közigazgatóhoz címezve, a következő választ küldötte:

Nagytiszteletű Közigazgató Úr! Meghatott és hálás érzelmekkel vettem a köszöntést, melyet a Sárospataki Deákok Országos Szövetsége, megalakulása alkalmával részemre küldeni kegyes volt. Én, ki öreg koromban lettem, mint püspök, sárospataki deákká, a fiatal szív egész melegével ragaszkodom második Alma Materemhez, ki erős lépésekkel közeledik négyszázados jubileuma felé. Ezt a magasztos ünnepet én már aligha érem meg, de örömmel és megnyugvással látom, hogy a megalakult Szövetségben hatalmas testőrcsapat sorakozik az Alma Mater körül. Vivat, crescat, floreat, századokról századokra! Fogadja Nagytiszteletű Közigazgató úr kiváló tiszteletem nyilvánítását. Miskolc 1928. október 9. Dr. Révész Kálmán, püspök.

— **Új tanár a pataki gimnáziumban.** Az igazgató-tanács elnöksége a gimn. szék előterjesztésére a pataki gimnáziumban az I. osztály párhuzamosításával kapcsolatban helyettes tanárnak alkalmazta *Boda Béla* német—latin szakos tanárt. *Boda* Béla menekült tanár. Ipolyságon volt rendes tanár, utóbb megbízott igazgató.

— **Lelkészválasztás.** A *bodroghalmi* (előbb: lukai) egyházközség okt. hó 7-én három pályázó közül egyhangú lelkesedéssel *Vitkay Bertalan* kisköszegi lelkészt választotta meg lelkészévé. Bodroghalmon új lelkészválasztásra úgy került most sor, hogy *Fekete Gusztáv*, akit a meghirdetett pályázat alapján először megválasztott a gyülekezet, mivel időközben más helyre is megválasztatott, a bodroghalmi gyülekezetbe való megválasztását, szabályszerű időben nyilatkozván, nem fogadta el. Hisszük, hogy ez a választás szerencsés lesz és a gyülekezet békessége helyreáll s az új lelkészt az egész egyházközség olyan szeretettel követi építő munkájában, amilyen lelkesedéssel választotta meg. Legyen a lelkészen és a gyülekezeten Isten áldása!

— **Vértanúk emlékezete Varbón.** Október hó 7-én, vasárnap délután kegyeletes ünnepély keretében áldozott *Varbó* község református közönsége az aradi tizenhárom vértanú gyászos emlékének. Alkalmi istenitisztelet után ugyancsak a templomban folyt le az emlékünnepély műsoros része. Ennek során közreműködtek: a Ref. Leányegylet Énekkara két énekszámmal, a férfikar egy számmal, két leányka s egy fiú egy-egy szavalattal s a ref. tanítónő egy alkalmi szóló énekszámmal. Az ünnepély a Hymnusz eléneklésével ért véget.

— **Tanítónőválasztás.** A poroszlói ref. egyház a tankötelesek létszámának emelkedése miatt, elhatározta a négy év óta szünetelő VI. tanítói állás betöltését s arra egyhangulag Gaál Ferenc lelkész Kecskeméten végzett leányát, Gaál Idát választotta meg tanítónőnek.

— **Bibliaköreink.** A főgimnázium ifjúsága között ez évben is megindult s theologusok vezetése alatt 12 bibliakörben folyik a szentírás tanulmányozása, melynek tárgya ez évben is a Jézus élete.

— **A „Protestantizmust Védő Nemzetközi Szövetség"** ez évben Magyarországon tartja gyűlését, okt. 15—16-án Budapesten, 17-én Debrecenben, külföldi és hazai protestáns vezetők részvételével.

— **Rövid hirek** *Aggtelek* egyházközség állandó káplántartó jogosultságot nyert, de az állás a káplánhiány miatt nem volt betölthető. — *Alsószuha* második tanítói állást szervez. — A sárospataki Hittanhallgatók Egyesülete október hó 8-án *díszközgyűlést* tartott tartalmas programmal. — *Mezőkeresztes* díszpolgáraivá választotta ref. egyházi közéletünknek ismert kiválóságait: *Bottlik István, Bottlik József* bárót és *Zsóry Lajos* főszolgabírót. A község vezetősége okt. 7-én adta át nekik meleg ünneplés keretében a díszpolgári oklevelet.

— **A biblia szociális tanításai** címen hires angolnyelvű munka lát napvilágot magyar nyelven. A mai kor legégetőbb kérdéseivel foglalkozó munkát lapunk olvasói a bolti árnál 25% kal olcsóbban, 3 pengő 50 fillérért kaphatják meg, ha előjegyzésüket egy levelezőlapon október hó végéig beküldik a fordítónak: Incze Gábor ref. lelkész Budapest, II., Margit-körút, 54. — Fizetni majd csak a kötet átvétele utáni 8 nap alatt kell a kötetben érkező csekklapon.

HIVATALOS RÉSZ.

Alsóborsodiak figyelmébe! *A tankönyvkimutatásokból* még jó fele hiányzik. *Azonnali beküldését kérem*, a mulasztók 20 pengő bírsággal sújtatnak. Miskolc, 1928 okt. 10. Atyafiúi szeretettel *Farkas István* esperes.

Felhívás. Egyházmegyénk gyülekezeteinek egynegyed része tett ezideig eleget fizetési kötelezettségének. Az Egyet. Konvent szigorú felhivása következtében kérem lelkésztársaimat, hogy hogy a közigazgatási célokra kivetett összegeket, valamint a közalapi és nyugdíjintézeti járulékokat **október 21-ig** mulhatatlanul küldjék be az egyházmegyei dékáni és pénztári hivatalokba; mert e határidőn túl kénytelen leszek végrehajtás útján szedetni be a tartozásokat. *Cziáky Endre* esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 42. szám. Sárospatak, 1928 október 21.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Marton János:* Dókus Gyula. — *Janka Károly:* Búcsúszavak. — *Enyedy Andor:* Egyházunk és a közvélemény. — *Novák Sándor:* Hármas ünnepség a Főiskolában. (Folyt. és vége.) — *Szentmártoni Dániel:* A felsőborsodi egyházmegye őszi közgyűlése. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

DÓKUS GYULA

1849–1928.

Lelkünk mély megrendülésével temettük el október 14-én Sátoraljaújhelyben. Ravatala ott volt felállitva az ódon vármegyeház udvarán. Körülötte még egyszer ünnepi diszben, hódoló tisztelettel megállt a vármegye s a szivéhez közelről s távolról hozzáfűzöttek hű csapata s a kegyelet megindult érzésével, a gyász koszorúkba és ékes szavakba öltözött pompájával, az utolsó tisztességadásra megjelent sokaság hömpölygő áradata közepette búcsúztunk tőle. S ahogy porrészei megtértek a családi sírbolt drága porló hamvai közé s becsukódott a kripta ajtaja, éreztük, hogy szűkebb magyar közéletünk sokérdemű s dúsan szerteivelő tevékenységű vezérférfia omlott porba s benne temetjük múltunk egy hatalmas darabját s ráhengeritjük történetünk egy letünt szakaszára az elhatároló követ.

Hosszú közéleti működése, éveinek magasra növekedett száma (1849 okt. 15-én született), hivatali állásából való nyugalomba menetele s lassú visszavonulása élénk tevékenységének több mezejéről, egésszé, befejezetté tették életét s előttünk szinte történeti távlatba emelték, ahonnan majdnem kristályos tisztaságban tünt fel annak igazi jellegzetessége.

Dókus Gyula élete fája a régi vármegyei élet televényéből nőtt sudár. Külsejével is nyomban megkap. A szem rajtafeledkezik alakján. Annyira typikus ez a külső. Magyar fajtánk férfias szépsége ömlik el rajta. Vonásai tiszták, élesen metszettek és határozottak, de enyhitve a vonzó szinek finom artisztikumával. A díszmagyart érte újból fel kellett volna találni. Ünnepi magyarságával annyira talált hozzá ez a ruha. Daliás idők festői képét varázsolta vissza. De máskor is egész megjelenése oly választékos, köznapiságtól ment és nemes, hogy alakját önkénytelenül is az elnöki székbe ülteti szemünk, ahol higgadtan vezet, figyelve irányit, állást foglalva dönt, ahol határozatokat kell kimondani. Első választott tisztviselője vármegyéjének, alispán hosszú időn át. Ez a tiszt teljesen betőlti lelkét, másfelé nem is tekintget, mert munkáját nagyon széleskörűnek fogja fel. Tennivalói sokaságában, mert szelleme, bármennyire ötvözi azt a múlt dekorativ patinájával, egészen modern, sokoldalú, szélességben is ható és több irányban kezdeményező, a nagyobb nyilvánosság előtt úgy tünik fel, mintha benne testesülne meg a vármegye történeti öntudata, magyar fajának nemes büszkesége. Azt rebesgetik mögötte, hogy zárkózott, kimért és tartózkodó, aki hüvös méltósággal kezel ügyeket és személyeket.

De el kell olvasni azokat a forró sorokat, amelyeket megyéjétől való búcsúzójául mondott tollba ebben az évben, amikor múzeumát Zemplénvármegyének ajándékozta. Milyen megragadó sorok! „Utoljára szólok ma hozzád, én kedves Zemplénvármegyém ... Hangomat csak akkor fogod már hallani, amikor az örökkévalóság kapuja bezáródott már mögöttem ... Még egyszer és utoljára

akarom neked megmondani, hogy mennyire szeretlek és szerettelek mindig.“ Elemi erővel szólal itt meg az a férfi, aki szerelmese az imádott magyar földnek, rajongója az ősi vármegyének s aki szívén halálos sebet kapott hazánk megcsonkításával. Fenséges áhítattal mondja a hazát is megyéje szentelt rögeiben szerető magyar lelke: „Ha megnyílnak előttem a mennyei fényesség kapui és visszatértem az én mennyei teremtő Atyám ölébe, le fogok borúlni zsámolyához könyörögvén:

„Mindenható nagy Isten, Felséged előtt térden állva könyörög Nagyzemplén utolsó alispánja! Engedd, óh könyörületes, jóságos Atyám, hogy ne én legyek az utolsó!! Engedd a hajnal derengését fényes napsugárrá válni imádott hazám és én kedves Zemplénmegyém felett! Add vissza neki mindazt, amit elvesztett; add vissza neki régi fényét, dicsőségét...! Ámen.“

Mi tudtuk, hogy ilyen nagy érzés dobogtatta szivét más viszonylatban is, ha vonakodott is azt mutogatni. Igy különösen gyöngéden szeretett testvére, Ernő iránt, akit betegsége idején, amikor látogatásai után távozott tőle, rendesen arra kért, hogy álljon még meg az ablak előtt, amelyen még megpillantható volt alakja, hogy tovább láthassa s akinek kezét a halál tusáját viva, állandóan fogta.

Kisebb testvérüket, a szerény, nemes egyéniségü, korábban elhunyt Lászlót, a felsőzempléni egyházmegye gondnokát pedig mindkét testvér a család Benjáminaként becézte.

Volt alkalmunk lelke megindulásának meghitt óráján hallani tőle, hogy a fiúi szeretet kimondhatatlan gyöngédségével őrizte, szívében mélyen elrejtve édesanyja emlékét is, akitől tanulta az első imádságot, amelynek szavai végigkisérték az életen S ugyanakkor vallotta második édesanyjának a sárospataki főiskolát. Ennek kormányától csak a halál választotta el.

Nem csoda. Egy élet fűzte hozzá. Kis gyermekként került Sárospatakra 1861-ben az első gimnáziumi osztályba. 168 társa között a kitünők közt a legelső. Tanulótársai közt van, vele versenytfutva, a későbbi nagyhirü Dóczy Imre és Kovácsy Sándor, akik két kollégiumunknak, a debrecenének és a patakinak lettek áldott mesterei.

A gyermekévek feledhetetlen benyomásai is fűzik Sárospatakhoz, ahol megtelik lángoló hazaszeretettel és eszményekért lobogó lelkesedéssel. S amikor 1886-ban az egyházkerület egyházközségeinek bizalma 232 szavazattal dr. Lengyel Endrével szemben a főiskola gondnokává választja, odaültetve az ifj. br. Vay Miklós örökébe, a kormányrud vezetésére, ugy tetszik, mintha hazajönne, annyira otthon van Patakon. Aggodalmát feladata nagyságával szemben a legnagyobb magyar Széchenyi István szavaira való hivatkozással győzi le magában: „A kör, ahová állittatunk, az, amelyre munkásságunkat forditani kell; vétkezik, aki az Ur által kijelölt napszámot elhagyva, más térre forditja, talán csak itt valóban használható tevékenységét.“ A beigtatásakor mondott beszéd, bár emliti, hogy nem hódol annak a divatnak, hogy programmbeszédet tartson, mégis jellegzetes kijelentéseket tartalmaz. Azoknak a történeti vezérférfiaknak a nyomában akar járni, akik a magasra lobogtatott zászlóra e sokat jelentő s a főiskolához valóban méltó jelszavakat irták: „Neveljetek e hazának lelkes és igaz fiakat.“ „E kibontott zászlónak tántorithatatlan hive vagyok s utolsó leheletvételemig annak jelmondatához hű leszek.“

Negyvenkét év munkája lett a felelet lelke fogadalomtételére. E munka részleteit nem emlitjük; a főiskola annalesei őrzik azokat.

Iskolapolitikáját bizonyára kezdettől fogva befolyásolta a főiskola lelkészi gondnokának, Fejes Istvánnak erős egyénisége, akihez mély tisztelet és benső barátság füzi. De hathat erre a vármegyei életből az autonom életnyilvánulásokat ismerő és becsülő gondolkodásmódja is. Igy az államsegéllyel szemben mindketten a főiskola függetlenségének elszánt harcosai. Dókus Gyula, aki 1896-ban egy beszédében azt mondotta, hogy: „az ember lelkének legnemesebb érzése az, amely létünkkel egy percben születik és egyéniségünkkel egy időben semmisül meg...: — a hazaszeretet“ — főleg a hazaszeretetnek akar független várat épiteni a főiskolában. Egész felfogása különben is nacionalista — liberális jellegü. Ezt a szellemet képviseli egyházmegyei, egyházkerületi magas tisztségeiben is és mint zsinati tag. Alapitványát is 1899-ben, a Dókus—Spillenberg alapitványt, amellyel feleségének hadusfalvi Spillenberg Sofiának a nevét is megörökiti, — tekintet nélkül a jutalmazandók vallási és vagyoni viszonyaira teszi.

Iskolapolitikájuk mellett nem állhattak meg. De a főiskola függetlenségének védelmében — elvileg Dókus Gyuláéknak volt igazuk. Azonban nem volt már mögöttük az élő, hívő gyülekezeteknek eszményeikre visszhangot adó, azokat áldozatokkal tápláló háttere. Az ő működésük már a vallási hanyatlás idejére esik, amely alatt nagy gazdasági, társadalmi és kulturális eltolódások is történtek. A vallásilag megüresedett kor epitheton ornansnak vette a világi pap fogalmát.

Lassanként izolálódtak is minden elismert tekintélyük mellett az egyházkerület nevezetes többségének hangulatától. Igy rátértek az államsegély útjára. Terveik az új

gimnázium, az internátus építésére készen voltak. A tanári kar sürgette az intézményeket. De a nagy háború összetörte a terveket.

A munkát újra kellett kezdeni.

A főiskola különben is az örök építés jegyében él. Minden nemzedéknek ki kell vennie részét az építésből. A Dókus Gyula fizikai ereje már kevés volt az új kezdésre. A közvetlen vezetést friss kéznek adta át. De sírja fölött is bizonyságot kell tennünk, hogy építeni csak az ő lelke hevületével s tiszta, önzetlen szeretetével lehet. Ennek a hevülő, nagyratörő léleknek örökségképen élni kell utódjában is, olyan agilitással, amely minden fronton állja és vállalja a munkát a főiskola dicsőséges élete fenntartásáért. Végképen a halálé volna nemzetünk, ha nem tudna áldott vezért állítani — oldalán lelkes sereggel, e súlyos feladat vitelére.

Dókus Gyula a nagy idők és nagy válságok idején — a múlton csüggve, a jövőbe bátor hittel tekintve, emberül végezte vállalt munkáját.

Legyen örökre áldott emlékezete! Távozó alakja előtt meghajtjuk a főiskola Perényi jeligés zászlóját, amelyre halálig hűséget esküdött s az a szentséges imánk, hogy Istenünk élete lángját, álmodó lelke eszményeit, áldozatai melegét és emlékezete fényességét építse be áldott erőül főiskolánk történetébe az *Ő* felséges neve örök dicsőségére.

Marton János.

Búcsúszavak.

Egyházkerületünk és főiskolánk nevében *Dókus Gyula* egyházkerületi világi tanácsbiró és a főiskola világi gondnoka ravatalánál mondotta *Janka Károly* egyházkerületi főjegyző.

Végtisztességtevő Gyülekezet! Kedves Testvérek! Misztériumok nagy és szent órája ez; a látható lételből a láthatatlanba való titokzatos átmenet. Megindulás egy új élet útján, ahol már az első oázisnál, a sírnál, elmarad a karaván. Még vele vagyunk a földi testtel, de már éreznünk kell, hogy szakadoznak kapcsolatunk szálai a testtelen lélekkel. Letesszük nemsokára az anyaföldbe a drága terhet, a megfinomúlt rész pedig a végtelen magasságokba fellebeg s ami onnan felőle hozzánk visszajön, az már csupán ez a jézusi üzenet: „Megyek fel az Atyához!" A halál hazamenetel, átváltozás, új testbe öltözés, az örökkévalóság számára szóló magvetés.

A elvetett lelki mag levetve burkát csirába szökken, de már ez olyan fejlődési folyamat, melyet nem láthat földi szem, mert itt hit által járunk és nem szemmel való látás által. Nekünk csak úgy volt látható ez az élet igazában, a maga kettős összetételében, a maga földi burkában és innen a tetőről, a pálya magaslatáról, 79 év égbe torlódott csúcsáról nézve ezt az életet, azt mondjuk valahányan, hogy az örökkévaló Istennek nagy bizonyságtevője élt Dókus Gyulában. Szép és sikerekben gazdag élet volt ez; termékeny, sokoldalú, tiszta, és gyönyörüséges. Egy fehér márványba vésett meleg lyra. Egy komoly zsoltárnak itt-ott komor dallama, amelyben ott szárnyal, zeng, zúg ezrek hívő bizodalma, mint ebben a királyi zsoltárban: „Tebenned bíztunk Uram eleitől fogva!" A márvány most lehullt talapzatáról és széttört parányi darabokra, mi pedig család baráti kör, egyház, város, vármegye, társadalom, haza, tudomány, művészet, iskola a szétszórt darabokat összeseperjük és e ravataltól széllyel hordozva, beleépítjük a mi külön drága Pantheonainkba. Ennek a széttört fehér márványnak egy-egy értékes darabkájára a lelki örökös jogán számot tartok és igényt jelentek be tiszáninneni református egyházkerületünk és a sárospataki ősi főiskola nevében, mert ezeknek képe egy emberöltőn át tündöklött ott ennek a finomra csiszolt fehér márványnak minden parányi szemcséjében. Ott láttuk ezeket ragyogni mindig az ő nemes önzetlenségében és fenkölt méltósággal tündöklő lelkének tiszta, homálytalan tükrében. Arra választotta ki Őt és azzal áldotta meg az Isten, hogy élni és munkálni tudjon a hitért és tudományért, egyházért és iskoláért eszményi lélekkel. Egyházkerület és főiskola lelkéhez voltak forrva úgyannyira, hogy ezek kultuszának bátran lehetett megtestesült, élő symboluma, művészi kézzel kimetszett szobra. Isteni megbizatásoknak vette tisztjeit, mint aki tudja, hogy akkor és ott teljesíti az isteni elhivatás kötelességeit, amikor és ahol jutalmazás nélkül pazarúl szórja szét lelkének drága kincseit.

Nagy lélek! Nemes lélek! Jutalmadat most vetted el. Egy egyházkerület szíve dobban meg 217 anya és 68 leányegyház szívével Isten iránti forró hálára temetéseden, hogy az Ő nagy kegyelméből oly hosszú ideig állhattál fenn a lelki őrhelyen.

És sírnak a csonka kerülettől elszakított részek, mert ő nekik is gyász a te temetésed. Az Alma Mater szárnyas angyala pedig jobbjában pecsétet tartva, bizonyságlevelet küld örökkévalóságba vivő útadra, hogy hű voltál a reád bizottakban. Majd ha az ifjúság Isten jóvoltából megkapja családi otthonát, a telkén zizegő fűszálak, a szélben ringó fák, ott az ifjúság fülébe nevedet suttogják és majd a magyar nemzetnek ifjainkban kibontakozó viruló tavaszai a soha meg nem haló Dókus Gyulát, a főiskola mindig

élő, az ifjakban ujjászületö világi gondnokát fogják áldani.

Mi azért az életet tudjuk itt, nem a halált, mi nem a ravatalt álljuk körül, hanem az élő Dókus Gyulát; nem a sírboltot látják szemeink, ahova teste vitetni fog, hanem égi honát, hol megnyeri a koronát, amellyel a jutalmazó Isten jutalmazza minden hű fiát. Áldás reád! Szegényebbek lettünk veled. De világító név lesz nekünk a neved.

Ravatalodnál leborúl a tiszáninneni egyházkerület, hogy megköszönje az Istennek a te gazdagon gyümölcsöző életedet, a tanácsban bölcs lelkedet, a szolgálatban önzetlenségedet, a példaadásban tükörfényes puritán jellemedet. A halál nem vághatta el azokat az életgyökereket, amelyekből a te szálegyenes lelked, hajthatatlan törzsed kiemelkedett, azokból a gyökerekből melletted nemcsak az egyházkerület, de az egyetemes református egyház számára is egy zászlótartó árboc nevekedett, hogy halhatatlanná tegyétek úgy a Te, mint Testvéred, a magyar ref. egyház történetében a Dókus nevet. Áldott légy! Áldottak legyetek!

Lelked a sárospataki főiskolának, melyet úgy szerettél, amelyért időben, fáradtságban, tervezésekben, gondokban és anyagi javakban annyit áldoztál, most már soha le nem hulló álló csillaga lett. Ez a csillag, a te lelked, szellemed, minket a munkában és szolgálatban örököseidet, biztos fénnyel vezet. Nem zárjuk le a főiskola történetét veled mint eddig írták közel négy százada, tovább írjuk mi ezt a történetet, tovább írjuk abban azt a mozgalmas, drámai részben is bővölködő gazdag fejezetet, amelynek főcíme a te 42 éves gondnoki szolgálatod lesz.

E főiskola előljárósága, tanári kara és tanluó ifjúsága előtt szent a te lelked hagyománya. Egyező szívvel száll az égbe kormányzó és tanár, előljáró és tanítvány esdő imádsága, hogy haló poraidat az Isten áldja, lelkedet pedig az örökélet koronájával a Jézus Krisztus várja!

Most pedig nézd el bátyai szívvel az én gyöngeségemet, mellyel mint elnöktársad búcsúzóúl egy jelképes szál virágot ravatalodra leteszek. Ez a virág az ó szövetségből vett idézet, egy rég lepréselt levendula, abban háromezer év megőrzött jó illata, Dániel prófétának ez a rövidke két sora: „*Akik sokakat az igazságra visznek, mint a csillagok, örökkön örökké fénylenek.*“

Ez a prófétai idézet az én virágom. Hiszem, hogy máris élvezed illatát ott a túlvilágon. Isten veled!! Isten áldjon!! Ámen.

Egyházunk és a közvélemény.

A református, vagy legalább protestáns szellemü ujságirodalom hiányának hátrányos következményei reánk nézve nem utolsó sorban abban mutatkoznak, hogy egyházunk, református keresztyénségünk mindig kevésbé előnyös szinbe öltözik a közvélemény előtt. S habár nekünk valamenynyire függetleneknek kell lennünk a közvéleménytől, sőt a közvélemény felett kell állanunk, mégsem lehet közönyös reánk, de különösen a sorsunk, jövőnk alakulására nézve, hogy milyen álláspontot foglal el velünk szemben a közvélemény? Az első keresztyénség hóditó utját nagyrészt a jobbérzésü pogány emberek nagyrabecsülése nyitotta meg. A középkori római egyház hatalmának legfőbb fundamentuma az a tekintély volt, amelynek az egyház s feje a pápa századokon át örvendhetett az egyeseknél és a nemzeteknél. Magyar református egyháztörténelmünk legnevezetesebb törvényes és intézményes vivmányai, közöttük a mult századbeli Baldácsy alap, a róm. katholikus magyarok, magyar testvérek irántunk táplált rokonszenve, velünk való együttérzése nélkül sohasem lettek volna elérhetők.

A mai magyar közvélemény, amint láthatjuk, egyáltalán nem kivánja és nem is szereti a vallási, felekezeti vitákat, harcokat. Oka ennek egyrészt a vallási dolgokban minden ilyen irányu fellendülés dacára még mindig tapasztalható vaskos és általános közöny; másrészt pedig az amugy is ezer oldalról veszélyeztetett s ma annyira szükséges nemzeti egység ösztönszerű féltése. S ha mégis vannak ilyen harcok és viták, azoknak „farkas és bárány“-szerü alakulásában, kifejlődésében is a vádat, felelősséget, ellenszenvet, mireánk a bárányra háritják. Miért? Azért, mert ugymond, a farkasnak természetében van a támadás, a harc; de a báránynak még a farkassal szemben is békés természetünek kell maradni, mert különben megtagadja bárány voltát; pedig ő benne az a rokonszenves, hogy bárány. Ebben a hangnemben ir Milotay István, amikor a Magyarság nov. 23-iki számában „Szivárványhid“ c. vezércikkében körülbelül ezt a kitételt használja: A római pápa őszentségétől nem lehet elvárni, hogy tekintettel legyen a magyar viszonyokra, de a magyar főpapságtól (különösen Baltazár püspöktől) igen. Minket tehát Rómából a nemzeti egységünk, létünk gyökerében támadhatnak; de Debrecenből ezekre a támadásokra felelni, vagy azokat leleplezni már nemzet elleni bün. De ezt halljuk ma az egész mesterségesen irányitott közvélemény ajkáról: Róma és papsága a közéleti kizárólagos érvényesülésben, a reverzális kérdésben, egész fellépésében a protestántizmus megsemmisitésére, beolvasztására tör; de ebbe a reformátusoknak, evangélikusoknak bele kell nyugodni, ez ellen nem szabad tiltakozni és lázadozni; mert ez vele jár a római katholicizmus dogmáival és természetével. Sok szóbeli vitám volt már, amely a református türelmetlenségről a római türelmetlenségre fordulván át, abban a kézlegyintő elintézésben jutott holtpontra, hogy az egészen más.

Nekünk azért, ha a közvélemény rokonszenvét nem akarjuk elveszíteni, vagy meg akarjuk tartani, talán szerezni: nagyon óvatosaknak, megfontoltaknak kell lennünk ezekben a sokszor kikényszerített felekezeti vitákban és harcokban. Nyilvánvalónak kell lenni annak, hogy mi ilyen harcot és vitát kezdeni, felidézni, folytatni nem akarunk; s ha ilyenbe belesodornak, a mi módszerünk mindig a békére, megértésre, igazságra, méltányosságra törekvő védekezés. És nyilvánvalónak kell lenni annak is, hogy mi nem viták

és harcok árán akarunk érvényesülni, vagyis inkább a kijelentésből vett igazságainkat érvényesíteni, hanem e szent és örök igazságok belső átélése, békés hirdetése, önmagunk között és a világban való megvalósítása árán. Ha valaha az volt, úgy ma létfeltétel a magyar református keresztyénség számára az, hogy tanításainak, szellemének, életének, munkájának, alkotásainak, fegyelmének, egész belső és külső berendezkedésének mennyből valóan szent, vonzó tartalmával hódítsa meg a maga számára a nem kétes értékü harci diadalokat, hitvitasikereket, hanem felemelő, megrendítő és ujjászülő bizonyságtételeket váró magyar közvéleményt.

De már nemcsak a külső közvéleményt, hanem a belsőt is. Mert aggódva és fájó szivvel láthatjuk, hogy egyházunk multját, hagyományait, elveit megtagadó szabadosságában, pásztorai és tagjai fegyelmezetlenségében, igehirdetésének elvont, sziv és lélek nélküli szárazságában és hatástalanságában, intézményeinek, szellemének ósdiságában, szervezetének, alkotmányának kiáltó elégtelenségében és hiányosságaiban, szétesettségében és ebből is folyó erőtlenségében kezd hátrányos szinben feltünni a saját gondolkozó, világosabb látásu tagjai előtt is. Mert bizony a mi mai egyházi életünkre is nagyon alkalmazható Ulhorn szép és igaz mondása: „Általános törvény érvényesül abban, hogy a történelem minden korszakalkotó fordulatánál először az ó éri el hanyatlásának mélypontját, amikor az uj már jelen van; mert az uj maga is rombolóan hat annyiban, hogy az ót a benne rejlő viszonylagos jóval együtt hatóerejétől megfosztja. Csak a duzzadó rügyek fejezik be egészen az előző ősz munkáját és dobják le minden ünnen a sárgult leveleket." Egyházunk belső közvéleményének meg kell mutatni azt, hogy a sok tekintetben lehanyatlott, megmerevedett, elerőtlenült, lehervadt egyházi élet avarja alatt uj élet igéretes vetése sarjad, s ezt a vetést gyarapitani, sarjadzásában segiteni nemcsak a református névvel együttjáró szent kötelezettség, hanem Istentől nyert diadalmas kiváltság: drága, nagy életcél; áldott elhivatás. *Enyedy Andor.*

Hármas ünnepség a Főiskolában.

(Folyt. és vége.)

Fővédnökök lettek: dr. Révész Kálmán püspök s Dókus Ernő főgondnok, aki testvére sulyos betegségével mentette ki távollétét. Védnökök: Janka Károly egyházi, Dókus Gyula világi főisk. gondnok s br. Perényi Zsigmond nyug. miniszter. Társelnökök: id. Meczner Béla felsőházi tag, dr. Finkey Ferenc koronaügyész-helyettes. Alelnökök: dr. Rácz Lajos, dr. Szabó Sándor orsz.-gyül. képviselő, nyug. főispán, Rácz Gábor tábornok, Csontos József, Téglássy Andor, Diószeghy János, Pálóczi Horváth Zoltán, Panka Károly, Komáromi János, dr. Keéky István. Tiszteletbeli tagok: gr. Klebelsberg Kunó vall.- és közokt.-ügyi miniszter, Mezőssy Béla nyug. miniszter, Dr. Petry Pál, dr. Kornis Gyula államtitkárok, Puky Endre képviselőházi alelnök, Farkasfalvi Farkas Géza orsz.-gyül. képviselő, Szentimrey Gyula, Bernáth Aladár Zemplénvármegye alispánja, br. Bottlik István, Harsányi Gusztáv ny. kuriai biró, Mikecz István alispán, dr. Bessenyey Zénó orsz.-gyül. képviselő, br. Ragályi-Balassa Ferenc; Juhász László, Farkas István, Kiss Ernő, Elek József, Kiss Zsigmond esperesek; dr. Mitrovics Gyula egy. tanár, dr. Gaál Endre, Mokcsay Zoltán, Szabó Zoltán képviselők; Dóczi Imre dr. ref. egyházker. középiskolai felügyelő, S. Szabó József tanker. főigazgató, dr. Szánthó Gyula nyug. jogakadémiai tanár, Kovácsy Sándor, Makláry Papp Miklós nyug. gimn. tanárok; Kun Zoltán, Szoboszlay Sándor, Olchváry Zoltán, dr. László Ferenc. Főtitkár: Novák Sándor gimn. tanár: Titkárok: Szabó Zoltán, Zsiros József theol. h.-tanárok. Ügyész: dr. Izsó Bertalan. Pénztáros: dr. Trócsányi József theol. tanár. Ellenőr: Dávid Zoltán gimn. tanár. Számvizsgáló-bizottság: Tárcy Árpád, Urbán Barnabás gimn. tanárok, Szüts István főisk. ellenőr. Választmányi tagok: a mindenkori főiskolai közigazgató és gimnáziumi igazgató; továbbá: Harsányi Gyula ny. táblabiró, takarékpénztári igazgató, Emődy László törv.-széki tanácselnök, Enyedy Andor miskolci lelkész, Somody János ügyészségi alelnök, Somody József főszolgabiró, Katona Géza járásbiró, Katona Endre mérnök, Rásonyi Papp Pál, dr. Bálint Zoltán, Katona György, ifj. Csajka Endre; Marton János theol. tanár, Szilágyi Benő, dr. Gulyás József, Bódy Dénes, Zelles Lajos gimn. tanárok.

A választások egyhangú megejtése után az öreg diákok nevében Pálóczi Horváth Zoltán ügyvéd üdvözölte a közönséget mély járású gondolatokkal nagy vonalu beszédben, melynek fényesen kiemelkedő részlete volt a Pataki Főiskolának a nemzeti kulturában elfoglalt szerepe, valamint a jelenlegi ifjúsághoz intézett kérelme. A mai diákok szeretetteljes üdvözletét Darányi Lajos szénior fejezte ki. Mindkét üdvözletért a Főiskola nevében Janka Károly főisk. egyházi gondnok mondott mindnyájunk szivét megremegtető köszönetet. Ezután dr. Rácz Lajos akad. tanár olvasta fel Bodnár István szekszárdi iró és költő ez alkalomra irt „Riadó" c. nagyhatású költeményét.

Megalakulván az Egyesület, dr. Panka Károly, mint a Sárospataki Diákok Szövetségének (most már a P. D. O. Sz.-nek pesti fiókjának) igazgatója hálás szivvel mond köszönetet mindazoknak az öreg diáktársaknak, akik a két emléktáblára áldozatkészen adakoztak s őt nehéz, de eredményes munkájában támogatták. Indítványozza, kéressék föl az Orsz. Szövetség vezetősége egy emlékfüzet kiadására, melyben e napnak története s a hősi halottak életrajzi adatai gyűjtessenek össze. A közgyűlés dr. Panka indítványát elfogadva, a legmelegebben mond neki köszönetet odaadó fáradozásáért, valamint a pesti Fióknak úttörő munkájáért s e kettős köszönetet jegyzőkönyvbe foglaltatja.

Végül Marton János theol. tanár tartott a sárospataki főiskola jelen problémáiról és céljairól hatalmas távlatu, lebilincselően érdekfeszítő beszédet. Táviratilag üdvözölte a gyűlés Horthy Miklós kormányzó úr Őfőméltóságát, mint egy pataki

diák ősének leszármazottját, gr. Bethlen István miniszterelnököt és gr. Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter urakat.

A megalakuló gyűlést Enyedy Andor miskolci lelkész, főiskolai igazgató-tanácsos magasan szárnyaló és szivekbe markoló imája s elnöki zárószavak után a 245. dicséret egy versének eléneklése zárta be.

Az alakuló gyűlés után, mely 1/2 12 órától délután 1/2 3 óráig tartott, a főiskolai tápintézetben 190 teritékes közebéd volt számos felköszöntővel, melyek mind a pataki főiskola iránti nagy szeretetről, az öreg pataki diákok testvéries egyetértéséről tettek tanubizonyságot. *Novák Sándor.*

A felsőborsodi egyházmegye őszi közgyülése.

Megszokott helyünkön: a miskolci ref. leánygimnáziumban tartottuk meg őszi közgyűlésünket szeptember hó 17-én, a csaknem teljes számban megjelent lelkészek, tanítók és világiak élénk érdeklődése mellett.

Gyülvészy István ládbessenyői lelkésztestvérünk szép alkalmi imája s eszmékben és gondolatokban gazdag bibliamagyarázata előzte meg tanácskozásunkat. Majd Zsóry György egyh. m. gondnok tartott meleg szív sugalta megnyitó beszédet, melyben rosszalását fejezte ki a napi lapok azon elferdített s a felekezetközi békét nagyban veszélyeztető közleményei felett, ahogyan a hódmezővásárhelyi gyűlésünkön történt dolgokat, illetve az ott elhangzott beszédeket pertraktálták. Erre a sajnálatos tényre rámutatott a nagy gonddal összeállított s magas szinvonalu esperesi jelentés is, sőt nyiltan rámutatott arra a kettős veszedelemre is, ami napjainkban leginkább gátolja ref. egyházunk békés fejlődését s benne a hitélet kivánatos fellendülést. „Két malomkő között őrlődik — mondja a jelentés — anyaszentegyházunk! Két élesre fent tőr van egyenesen szive felé irányítva: a pápizmus és az atheista-materializmus. Mindkettő életünkre törő, roppant nagy erőkkel felfegyverzett hatalmasság s hogy a mi egyházi szempontjaink szerint melyik a veszedelmesebb ellenség, azt eldönteni alig lehet. Bizonyos csak az, hogy mind kettő életveszedelem ránk nézve, — legalább jelentkezésük mai formájában és hogy tétlenek egyikkel szemben sem maradhatunk.“ Teendőinket is megjelöli esperesünk, amidőn ezt mondja: „Csak egy lehetősége van a győzelemnek, az élvemaradásnak. Új vérkeringést kell indítanunk egyházi életünkben, vagyis a ref. lelkeket újra naggyá, erőssé kell tenni. Át kell látnia végre mindenkinek, hogy úgy Róma elnyelési törekvése, mint a modern hitetlenség szörnyetegei ellen csak úgy hadakozhatunk a siker reményével, ha belső, lelki életünk a tiszta ref. hitelvek forrásánál újjá alakul és minden ref. egyháztag szívében életre kél és komoly átalakító tényezővé válik a ref. öntudat ereje.“

Az aggasztó jelenségek után örömmel hallottuk az esperesi jelentésből, hogy úgy a lelkészek, mint a tanítók hivatalukkal járó kötelességeiket lelkiismeretes hűséggel teljesítik s több gyülekezetünk a nyár folyamán nagy áldozatkészséggel dicséretre méltó egyházépítő munkát teljesített. Ugyanis Bánfalván a hivek önadakozásból új harangot öntettek, Radostyánban a hegyen épült öreg templomot kivül-belül szépen átrenoválták, eternittel ujra fedték s belé egy 8 változatu díszes orgonát állíttattak, Bánhorváton pedig egy modern új lelkészlak épült méltó betetőzéséül az egyházközség külső kiépítésének.

Az esperesi jelentés után, mit köszönettel vettünk tudomásúl, a következő fontosabb tárgyak felett határoztunk.

Új lelkészekül: Szigethy Ferenc volt balajti lelkészt a sajószentpéteri, Horváth Imre diósgyőri hitoktató-lelkészt a felsőkelecsényi, Bodnár László miskolci hitoktató-lelkészt a dédes tapolcsányi és Veress Károly volt balogiványi i (Csehszlovákia) lelkészt a balajti lelkészi állásba jó reménységgel beerősítettük. Sajószentpéteren pályázat útján s mondhatni viharosan, az utóbbi 3 helyen pedig meghivással s a legszebb egyetértéssel ment végbe a választás.

Nehéz probléma elé állított bennünket a Szabó Gyula hajdúböszörményi hitoktató-lelkész azon szokatlan és törvénytelen eljárása, hogy a kondói lelkészi állásról, amelyre május hóban megválasztatott s a tavaszi közgyűlésünk által be is erősíttetett, úgyvélt jobb jövőjére való hivatkozással s a választásából felmerült eljárási költségek felajánlásával lemondott, még mielőtt ez állást elfoglalta volna. Hosszas és beható tanácskozást provokált ez az ügy, mint amelynek a lemondó lelkészre nézve kedvező elintézése veszedelmes precedensül szolgálhat a jövőben. Ám a segíteni kész jóindulat végre is felül emelkedett a törvény § ain s a fegyelmi eljárás mellőzésével a lemondást elfogadta közgyűlésünk.

Új tanítókul: Héczey Kálmán a berentei, Vadnay József a kondói, Szilágyi József a meszesi, másik Szilágyi József a tornaszentjakabi, Hugyina László a rudóbányai egyházba beerősítettek.

Az őszi egyh.-kerületi közgyűlésre képviselőkül az elnökségen kivül Lőkös Sándor, Svingor Jenő papi tanácsbírák, Szentmártoni Dániel papi főjegyző, Bónis Aladár, Szathmáry K. Pál és Fekete Pál világi tanácsbírák küldettek ki.

Papi főjegyző indítványára jegyzőkönyvi köszönettel adózott közgyűlésünk Berky Gyula országgyűlési képviselő és egyh.-m. világi tanácsbírónak azért a szép tényeért, hogy a Magyarország cimü napilap szept. 13-iki számában megjelent hatalmas cikkében a keresztyény-, vagy helyesebben klerikális kurzus ellenünk megindított aknamunkájával és igazságtalan vádaskodásaival szemben nyilt és hathatós védelmébe vette az üldözött magyar protestantizmust. Vajha sok ilyen lelkes világi pappal dicsekedhetnék a mi szegény kálvinista anyaszentegyházunk!

Svingor Jenő előadónak a zsinati belmissziói törvénytervezetre vonatkozó s e lapnak szept. 9 iki számában közzétett nagyon alapos bírálatát és véleményes javaslatát egyhangulag elfogadta közgyűlésünk.

Ugyancsak elfogadtuk — csekély módosítással — az egyh. m. zsinatelőkészítő bizottságnak a lelkészválasztási törvénytervezetre vonatkozó komoly munkálatát s annak megfelelően a hivatalos törvénytervezet szerintünk mellőzendő, mert bonyolult, körülményeskedő s újításai abban a formában, ahogyan tervezve vannak, nem célhoz vezetők. Mi egy új törvénytervezetet hozunk javaslatba, melynek elvi szempontjai ezek: 1. a ref. egyház demokratikus jogának egészséges fejlődése nem tűr kinevezési rendszert; 2. a gyülekezet választási joga nem lehet korlátlan; 3 egyetemes egyházi érdek, hogy minden hely lehetőleg megkapja a megfelelő lelkészét s minden lelkész a megfelelő helyét. Gyakorlati szempontjai pedig ezek: 1. a törvény a visszaélések lehető kiküszöbölése végett szerkezetében és rendelkezéseiben, nem pedig büntető szankciói által akarja elérni célját s e végre 2. legyen világos, határozott és erélyes; 3. biztosítsa a választási aktus gyors, halogatást, kedvezményeket és kivételeket nem tűrő lefolyását. Egyébként mi is a meghivás és pályázat útján való választást tartjuk fentartandónak s a részletkérdéseket illetőleg az abaúji egyházmegyével csaknem teljesen egy véleményen vagyunk.

Hegedüs Lóránt nak, e nagynevű s mondhatni a Krisztus lelkétől átszellemült világi papunknak azon javaslatát, hogy a kereszt jele a ref. templomok, illetve tornyok ormára is feltűzessék, elvi szempontból nem kifogásoljuk, azonban éppen a kereszt jelével kapcsolatos szomorú történelmi hagyományokra való tekintettel, annak gyakorlati megvalósítását időszerűtlennek és kivihetetlennek tartjuk.

A tanügyi-bizottság javaslata alapján: a tandíjkárpótlás valorizálása, a tanítói nyugdíj-járulék terhének egyházainkról levétele, valamint a tankönyvek árának mérséklése céljából kérjük a főt. egyházkerület közbenjárását. Kivánatosnak tartjuk s feliratban kérelmezzük azt is, hogy az új tanterv életbeléptetése odáig halasztassék el, míg a meglevő tankönyvek el nem fogynak.

Az egyházkerületi özvegy-árva gyámtári új alapszabály-tervezetet némi csekély módosítással elfogadhatónak véleményezzük.

A theológiai főiskolákon szervezendő tanfolyamot nem látjuk időszerűnek, mert az 5 éves kurzus előreláthatólag megapasztaná a lelkészi pályára lépő ifjaink számát. A templomi szószék használata pedig szerintünk úgy korlátozandó, hogy csak a theológusok és tanítók végezhessenek katedrai szolgálatot.

Botos József érdemekben megőszült lelkésztestvérünktől, ki több mint 40 éven át fáradozott igaz hűséggel s a hivatásos lelkipásztor körültekintő gondosságával az Úr szőlőjében s aki mint tanácsbíró is 23 évig igen értékes munkát végzett egyházmegyénk szolgálatában, nyugalomba vonulása alkalmából érzékeny szívvel vettünk búcsút s érdemeinek jegyzőkönyvi megörökítését mondotta ki közgyűlésünk.

Több egyház ügyes-bajos dolgainak elintézése mellett a kivülről jövő segélykérvényeket sem hagytuk meghallgatatlanul s a Magyar Prot. Irodalmi Társaság, Lelkész-özvegyek Otthona, Felvidéki Egyetemi és Főiskolai hallgatók Egyesülete és a Bethesda-Kórház javára megajánlottuk a tőlünk telhető adományokat.

Végül jól esik megemlítenem, hogy ezúttal egyetlen bírósági üggyel sem kellett bajlakodnunk!

Szentmártoni Dániel
e.-m. főjegyző.

IRODALOM.

* **Templomi Énekek.** Irta: Apostol Bertalan ref. lelk Miskolc, 1928. Ára: 1. P. Egy alkonyodó élet derült, tiszta hangulatát vetíti elénk ez a 40 oldalas verses könyv, melynek darabjait a nemrég elhunyt költőpap még maga rendezte sajtó alá. A zsoltárok lelke ott él, ott lobog minden sorában. A nagy harcban megfáradt költő vergődő lelke az elmulás hazájából vágyó hittel ivel az örökkévalóság felé s boldogan ragadja meg az emberi élet legnagyobb igazságát, mely egyúttal bizonyságtevésévé is lesz: „Tudom, Megváltóm él s porom Felett megáll majd egykoron." Ez a hit hordozza a bajok között, a nyomoruságban, a megpróbáltatások terhei alatt. Ez vigasztalja a „végső tusán," a saját elmulása feletti gondolatban s ezért nyugodtan várja a „Félelmek Királyát." Bensőségben kisebb értékűek az alkalmi darabok: harangszentelési s karénekek. Emelkedett hangulatukkal építők az ünnepi (karácsonyi, húsvéti, pünkösdi, úrvacsorai) énekek. Minden egyes ének dallamra iratott. Méltóbb koszorú nem lehetett volna az elhúnyt költő pap friss sírhalmára, mert ez a kis könyv a lélek koszorúja.

* **Református Figyelő.** Lapunk 39-ik számában már jeleztük, hogy új ref. hetilap indult meg Budapesten ezen a címen. Szerkesztői közt ott olvassuk ref. egyházi irodalmunk kitünő munkásainak nevét. A lapot szerkesztik Dr. *Victor* János, *Muraközy* Gyula és *Bereczky* Albert. A lap első számát sulyossá teszi dr. *Ravasz* László cikke *Életkérdéseink* címen, amely egyházi életünknek úgyszólván összes nagy kérdéseit megérinti, mélységes evangéliumi alapon mutogatva a megoldás útjait. Ha a meginduló lap a maga álláspontját ebben a cikkben akarta kifejezésre juttatni s a lap egész irányzata ennek a cikknek lesz megfelelő, örömmel fogjuk várni a lap többi számait is. A többi cikkek is széles látókört és magas horizontot mutatnak. Igy szivesen köszöntjük a lapot megindulásakor. Azt azonban nem látjuk ki a *Református Figyelő*ből, hogy alkalmas lenne „a meglevő és részleges érdekeket szolgáló egyházi sajtóorganumoknak egy egységos és közös lapban való összefoglalására." Hiszen a jelentékenyebb egyházi újságok hivatalos lapok s ezeknek feladatát a Református Figyelő nem veszi és nem veheti át. Abból a pár számból, amely már megjelent, nem tünik ki, hogy miképen akarná ezt a feladatot megoldani. Ujságjaink centralizációjának a gondolatára semmiesetre sem biztató az a kevés eredmény, amit eddig más centralizáció, például — az egységes tankönyvkiadás felmutatott. Hivatalos lapjaink egy-

ségesítésére talán másképen kellene gondolnunk. Olyan polemiákban aztán a sok érdemet szerzett *Kálvinista Szemlével*, amely nem teljesen elvi alapon áll, hanem személyi kulisszatitkokat is lebbentget, nem szeretnénk gyönyörködni. A lap megjelenik minden héten, szombaton Előfizetése egész évre 12 P. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Hermina-út 37. sz.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Lapunk** jelen száma egyházkerületünk és főiskolánk nagy halottja, *Dókus Gyula* iránti kegyeletből kétszeres terjedelemben jelenik meg.

Erőss Lajos abaújszemerei ref. lelkipásztor életének 71-ik, házasságának 39-ik, lelkipásztorkodásának 44-ik évében október hó 8-án halhatatlan lelkét visszaadta Teremtőjének. A szelid lelkű, hűséges pásztornak az emlékét kegyelettel ápoljuk, gyászoló szeretteinek pedig kívánjuk Istennek vígasztaló kegyelmét!

Dókus Gyula temetése. *Dókus Gyula*, Zemplén vármegye nyug. alispánjának, sárospataki főiskolánk világi gondnokának és több fontos egyházi tisztség nagyérdemű betöltőjének temetése okt. 14-én Sátoraljaújhelyben ment végbe nagy részvét mellett. A temetési szertartást *Kiss* Ernő sátoraljaújhelyi lelkész, alsózempléni esperes végezte. Megkapó alkalmazással a Luk. ev. 12. r. 48. verse („valakinek sokat adtak, sokat követelnek tőle és akire sokat bíztak, többet kívánnak tőle") alapján hírdette az igét. Az egyházkerület és a főiskolai igazgató-tanács nevében *Janka* Károly egyházkerületi főjegyző, főiskolai gondnok mondotta el a lapunk jelen számában közölt búcsúszavakat. A vármegye társadalma nevében *Meczner* Béla felsőházi tag, tisztikara nevében *Szirmay* István vármegyei főügyész beszélt. A temetőben az örökélet vigasztalását Dr. *Mátyás* Ernő főiskolai közigazgató hirdette. Sátoraljaújhely város nevében pedig dr. *Orbán* Kálmán polgármester búcsúzott a megboldogulttól, mint a város volt díszpolgárától, aki a nagy Zemplén vármegye valamennyi községének díszpolgára volt. Gyászénekeket a főiskola énekkara énekelt.

— **A Miskolci Kálvin-Szövetség templomi ünnepélyét** okt. 14-én délután tartotta a Kossuth-utcai templomban. Az ünnepély központja Hegedűs Lóránt ny. pénzügyminiszter bibliamagyarázata volt. Textusát a Máté V: 10. verséből vette: „Boldogok, akik háboruságot szenvednek az igazságért..." A Bibliát, mint egyetlen örök értékű könyvet ajánlotta a hiveknek olvasásra Meggyőződése, hogy nagyon kevesen vannak, akik rendszeresen olvassák a Bibliát. Ő is ebből ismerte meg Jézust, mikor a legnagyobb szenvedése közben három évig elzárva a világtól, sötét tervei és gondolatai közben a Bibliát kezdte olvasni s akkor megérezte azt, hogy hiszen a Jézus vele van, hogy neki új és más életet kell kezdenie, melynek jelszava a szeretet. Akkor látta meg, hogy a világnak az a nyomorusága, hogy hiányzik belőle a krisztusi szeretet. Hangsulyozza, hogy ő nem theologus, sőt a theologiai ismeretei is gyöngék, de ahoz, hogy a Bibliát magyarázza, a hite adja meg az ösztönzést. A felekezeti békességet a hivek szívére kötötte; azt fejtegetve, hogy a Biblia szeretetre tanít, tehát az igaz református ember szereti a másfelekezetűeket is. Aki harcot provokál, az nem lehet igaz keresztyén. A beszéd előtt Enyedy Andor mondott imádságot és olvasott bibliát. A műsor többi számát Ákom Lajos orgonaművész, Csighy Ella hangversenyénekesnő és a Kálvin-Szövetség vegyeskarának énekszámai töltötték ki.

— **Lelkészlakavatás Bánhorváton.** Szeptember 16 án avatták fel Bánhorváton az új lelkészlakást. Az emlékezetes ünnepség a délelőtti istentisztelet után ment végbe a parochia udvarán, ahol gyülekezeti ének és imádság után Bartha Gyula sajókazai lelkész avatta fel szépen felépített beszédben a bánhorváti gyülekezet újabb áldozatkészségének e nagyszerű bizonyítékát. Az avató funkcionáriuson kívül közreműködtek még: Tussay János bánfalvi, dr. Komjáthy Aladár ózdi és Molnár Pál májinkai lelkészek, továbbá Kovács Gusztáv hajdusámsoni tanító, aki egy évvel ezelőtt még a bánhorváti egyházban működött. Az új épület tizenhatezer (16.000) pengőbe került, amelyet a hívek tisztán a maguk erejéből adták össze, hogy ezt a nemes elhatározásukat valóra válthassák. Tettek beszélnek leginkább a krisztusi élet szépségéről.

— **Rövid hírek.** *Reformációi hetet* tart a miskolci ref. egyház okt. 23 tól okt. 31 ig minden este 6 órakor. — A *diósgyőr-vasgyári templomszentelés* okt. 28 án lesz. — A *tiszasalamoni* gyülekezet okt. 7-én avatta fel 16 000 csk. költséggel szerzett új harangját. — A *protestantizmus védelmére* alakult szövetség budapesti és debreceni üléseire tudósítóul *Szabó Zoltán* főmunkatársunkat küldtük ki. — A főiskola királyhegyi *szüretje* okt. 22-én kezdődik.

HIVATALOS RÉSZ.

1172/1928.

Püspöki körlevél.

Az összes lelkész, tanár és tanító uraknak.

A VK. Miniszter úrnak a „Magyar Hét", a m. kir. Postatakarékpénztárnak a „Takarékossági Nap" érdekében; Borsod Gömör vármegyék királyi tanfelügyelőjének az ének- és tornaünnepélyek rendezésére kiadott köriratát az összes lelkész, tanár és tanító urak jóakaratu figyelmébe készséggel ajánlom.

Kelt Miskolcon, 1928 okt. 17.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Szerkesztői üzenetek.

B. Gy. M. A szép kis könyvet köszönöm. Kedves volt Tőled, hogy rám is emlékeztél.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 43. szám. Sárospatak, 1928 október 28.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Farkas István:* A béke útja. — *M. J.:* Egyházkerületi közgyűlés. — Jegyzetek. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

A béke útja.

Természetesen csak a felekezeti béke útjáról lehet beszélnem! Hiszen az a másik, a magyar feltámadást készítgető béke útja még annyira a kezdet kezdetén áll, hogy futását el se kezdte, csak az itt-ott megmozduló szívek ajtaján kopogtat; rongyos, szenvedő koldusként kér a nemzetek, a győző nagy nemzetek szivének ajtaján bebocsáttatást.

A felekezeti béke útja az, melyhez hozzá kívánok szólanni a nagy nyilvánosság előtt, tapasztalataim, figyeléseim alapján.

Úgy jött a sora, hogy mostanában különösen sokszor járom a falut. Vasárnap-vasárnap után ott vagyok az ünneplő gyülekezetek között, hol az áldozatos életű, hithű kálvinistaság építgeti megrozzant templomát, iskoláját s hivogatja haza még mindeddig árván maradott harangjai mellé a háborúba hívott harangokat. Épülnek, szépülnek a templomok, iskolák és a sok árva harang édes testvéreit ujra maga mellett látja! És mert ez igy szokott lenni, hogy ünnepségek között történik az avatás, hivatalos egy-egy ünnepi órára a környék vezetőinek egész serege. Főszolgabíró, jegyzők, bírák, a községi intelligencia minden felekezetű magyarja. És az is úgy van, hogy ilyenkor az ünnepi ebédeken különösen megnyilnak a jó, őszinte magyar szívek. Beszédek közben ráterelődik a szó akarva, akaratlan arra is, ami a hazáját szerető minden felekezetű magyar embernek fájva fáj: — *„hogy egymást marja itt az országban a kálvinista és a katholikus“* . . . Az igazság ugyan nem ez! Mert hát mi nem marunk senkit. Mi védjük a történelmi kálvinista egyház vérrel és könnyel megszerzett igazait. Mi védjük az olykor-olykor felcsendülő kemény beszédekben az apáink szent örökét, azt a dicsőséges magyar multat, amelyért tékozló pazarlással ontották elődeink vérüket.

Mi a magunkét védjük, a másét nem bántjuk! Azok az egymást ébresztő szent munkák, melyekkel a közönyből, a tengésből akarjuk felrázni hiveink lelkét, nem a katholikus egyház bántása, hanem önvédelmi harc ez!... Egy lélek által munkálni akaró, ha kell, új eget és új földet készítgető — evangéliumi lélekmunkák azok.

A támadó nem mi vagyunk sohasem! Hiszen szinte a lelkünket majdnem kiadva, kívánjuk mi, kálvinisták évek óta, hogy egyházát építse minden felekezet legjobb tudása szerint, de a másét ne bántsa!

Csakhogy ez a másét ne bántsa jelszó, csak minket kötelez, úgy látszik!

Nos, hát az összejövetelek alkalmával felhangzó beszédekből valóságos extázisba esve mindenek, az a gondolat mindig a legtetszetősebb, az a kijelentés tesz legnagyobb hatást, mikor a közös ünnepeken résztvevők előtt arról beszélnek a szónokok, hogy testvérként kell ma szeretnie minden magyarnak egymást. Félre kell tenni a felekezeti harcokat. Kereszt vagy csillag ragyog a templom tornyán, magyar mezőkön kapa, kasza csendül, magyar iskolákban katholikus vagy kálvinista ének zendül . . . mind magyar szívek tanyája s mind Istent akar dicsérni, igazán! *Es azt is látom, hogy a kath. világiak legnagyobb része velünk együtt szive szerint óhajlja a magyar összefogást.* A mult héten elhangzott ev. püspöki üzenés régi keletű; — magyar szívek termelték ki azt a mondást, hogy: *„hiszen mindnyájunk felé a magyar ég borul!“* De hát mit ér, ha nincs ott ez a vágyódás azoknak a papoknak a szivében és ajakán, akik az isteni és állami törvényeket nem tisztelve, csak a maguk uralmát, csak a maguk önös felekezeti érdekeiket védik és hirdetik?!

Mit ér az, hogy a katholikus világi urak legnagyobb része szive szerint óhajtja a felekezetek közötti békét, ha az itt-ott megjelenő jezsuita páterek, az ország törvényei ellen izgatva, ágyasságnak jelentik ki hiveik előtt még ma is a vegyes házasságokat?

A béke utjának első lépcsőjére aki rá akar lépni, annak mindenek előtt tiszteletben kell tartani az állam törvényeit!

Az állami anyakönyvvezető által megkötött házasság törvényes. Miért csak minket kötelez ez az állami rendelkezés?

tassék törvény elé az a lelkész hi[illegible]szel. az állam törvényei[illegible]nyel a béke ujra vo[illegible]volna! A botránykö, a reverzális kérzendő el törvényhozás utján, közmegelégedés. *Állittassék vissza a régi törvény! Nemük szerint kövessék a gyermekek szüleik vallását.* Nem lesz igy alku tárgya a gyermek. Nem kell igy pirulnia annyi leánynak, kivel e kérdéseket előre le kell tárgyalni a mai reverzális törvény mellett. Elvégre emberek hozták a törvenyt annak idején. Emberek — kell, hogy meglássák és elfogadják a jobbat. Bölcs ember változtatja véleményét jobbra.

És hát megint csak oda térek, hova a legközelebbi egyik felszólalásom végén jutottam él. Milyen jó volna ha a Kálvin-Szövetség, mint a kálvinista világiak társadalmi szövetkezése ezt a kérdést maga venné a kezébe? Én hiszem, hogy a katholikus világiak is szivesen csatlakoznának egy ilyen nagyérdekü, mondhatom, ma mindenek felett fontos belső nemzeti ügynek a békés, mindenkit kielégitő megoldásához. *Azt tudom, hogy ha ez a botránykő kivettetnék, sokkal kevesebb lenne az összetüzésre való alkalom.*

Lehet, hogy az ügy markáns feltárása nem fog tetszeni sokaknak. De ugy látszik az én sorsom az, hogy sokszor magam maradjak.

Ez nem volna baj! A fő az hogy én e tanácsom igazságát, a nagy tömegek lelkének óhaja gyanánt ismertem meg!

Hiszek, — azért szólottam! *Farkas István.*

Egyházkerületi közgyűlés.

Nagy érdeklődés előzte meg a megnyiltát. Érthető is. A tárgysorozaton ott szerepelnek azok a törvényjavaslatok, amelyeket a zsinat tett le véleményadás végett az egyházmegyékhez, sőt némelyeket a presbiteriumokhoz. Most beérkeztek a vélemények. Állást kellett foglalni az egyházkerületnek is. Az egyetemes egyház életbevágó ügyeiről van szó. Igy a belmisszióról, aztán a tengeri kigyóról, a lelkészválasztásról. A Hegedűs Lóránt-féle javaslat a kereszt alkalmazásáról, szintén nagyon érdekes tünet. Szeretnénk valamiképen találkozni azzal a lélekkel, amely ezt a különös és csodás lelkü magyart indítványa megtételére késztette. A pápai egyházmegye javaslata a szószék használatának korlátozásáról szintén figyelemreméltó. És a tiszántúliak ismételten zörgetnek a kapukon, hogy egy teljes gyakorlati év fejezze be a lelkipásztori pályára való előkészület munkáját. Nem utolsó jelentőségü kérdés az sem, hogy az egyházkerület új lelkészi özvegy-árva gyámintézet felállítását látja szükségesnek. S ott van a sárospataki főiskola nagyszerü küzdelme internátusaiért. Ha ezekre a nagy tárgyakra gondolunk, értjük azt az ünnepi komolyságot, amely megülte a tanácskozás termét.

A gyűlés előtt, amely Miskolcon okt. 23-án folyt le, rövid ülésezést tartott a sárospataki főiskola igazgató-tanácsa is Janka Károly és Farkasfalvi Farkas Géza, illetve Meczner Béla elnöklete alatt. Meghatott lélekkel örökitette meg az igaz[illegible]tanács Dókus Gyula vil. gondnok emlékezetét s tett intézkedést arról, hogy az igazgató-tanács és főiskolai tanári kar gyászünnepely keretében hódoljon az előtt a munka előtt, amelyet a megboldogúlt 45 éven át (42 évig főiskolai gondnok!), mint iskolai előljáró teljesített. Az igazgató-tanács üléseinek másik tárgya volt a Kornis Gyula államtitkár szept. 27 iki sárospataki látogatásáról és a vele folytatott tárgyalásokról szóló jelentés.

Az egyházkerületi közgyűlést reggel 9 órakor Dr. Révész Kálmán püspök imádsága és Dókus Ernő főgondnok rövid beszéde nyitotta meg. Majd Révész Kálmán püspök tett jelentést a súlyos veszteségről, amely egyházkerületünket Dókus Gyula főiskolai gondnok, egyházkerületi tanácsbiró, zsinati tag elhunytával érte. Püspök úr szavait a megboldogúlt iránti kegyeletből állva hallgatta meg a közgyűlés. A részvétnyilvánításhoz pedig, amelyet Dókus főgondnokhoz intézett, — szíve teljességéből csatlakozott.

A megalakulás formaságai után a lelkészválasztási törvényjavaslatra nézve Janka Károly egyházkerületi főjegző ismertette gondos áttekintésben egyházmegyénk véleményét.

(A felsőborsodi egyházmegye konkrét javaslata lapunkban is meg fog jelenni.)

Tanácsosnak látszott, hogy az általános elvekben állapodjék meg egyházkerületünk, s igy fogadta el a következő határozati javaslatot:

Egyházkerületi közgyűlés a lelkészválasztásról szóló zsinati törvénytervezetet az egyházmegyék többségi véleménye alapján elfogadásra nem ajánlja, ellenben javasolja, hogy a ma érvényben levő lelkészválasztási törvény a nyert tapasztalatok alapján úgy módositassék, hogy a visszaélések lehetősége kiküszöböltessék és egyidejüleg az érdemesség érvényesülésének tér adassék.

Evégből a szabad választás elve a jelölőbizottságoknak az eljárásba való beigtatásával nyerjen korrekciót. Nyújtassék alkalom a jelölteknek a választó gyülekezetben való bemutatkozásra és próba-szónoklat tartására. A szavazólapok egységes külseje és hivatalos jellege által is jobban biztositassék a szavazás titkossága. Szigorú szankciók vétessenek fel a törvénybe a választási visszaélések megtorlására. még pedig úgy a visszaélő lelkészekkel, mint a választókkal szemben.

A papmarasztásnak még csak árnyéka se kisértsen a különben egyetemlegesen kivánatosnak véleményezett lelkészi cserében.

A választási eljárás a lehető legrövidebb időre korlátoztassék, a választói jog nagy erkölcsi tartalma erősen kidomborittassék és a lelkészi javadalom a lelkészi alapfizetés korszerü emelésével arányositassék.

Egyébként közgyűlésünk az egyházmegyék véleményes javaslatait, azok között a felsőborsodi egyházmegye külön tervezetét és a gömör-tornai egyházmegye nagy koncepciójú munkálatát, mint gazdag anyagot szolgáltató munkálatokat azzal terjeszti fel a zsinat törvényelőkészitő albizottságához, hogy azok figyelembevételével és felhasználásával is új törvényjavaslatot készítsen, mert a jelenlegi törvénytervezet a célt nagy és merész el-

gondolásai mellett sem éri el a maga bonyolult szerkezetével.

Hegedüs Lórántnak a zsinat elé nyujtott javaslatát egyházközségeink visszautasitották. Egyházkerületünk területén nem volt egyetlen presbiterium sem, amely elfogadta volna. Egyházmegyéink is hasonló álláspontot foglaltak el. Egyházkerületünk igy, már ezek után is — a javaslat ellen nyilatkozott.

A belmissziói törvényjavaslatot az Enyedy Andor belmissziói előadó előadásában tárgyalta a közgyülés. Összefoglalta a főbb kifogásokat, amelyeket általában felhoznak a törvényjavaslat ellen s az egyházmegyei munkálatokat a zsinat elé terjeszteti az egyházkerületi közgyüléssel.

Az uj lelkészi özvegy-árva gyámintézet alapszabályait az egyházmegyék javaslatára majdnem teljesen változatlanul fogadta el a közgyülés. Egyetlen módositást tett rajta a felsőborsodi egyházmegye elôterjesztésére. Ide iktatjuk ezt a megváltoztatott pontot. Az alaptervezet 7 §-ának szövege helyett ez a szöveg ment keresztül:

„7. §. A kegyeleti év lejárta. vagy annak egyházi törvényhozás utján való elörlése esetén az özvegyek és árvák segélyezése az általuk élvezett helyi javadalmazás megszüntét követő polgári félév (január és julius) elsején veszi kezdetét."

A pápai egyházmegye javaslata a szószék használatának megszoritásáról, az egyházmegyei vélemények szerint, nem fogadható el. Ha törvényt kell hozni, akkor annak másnak kell lenni, mint amit a pápai egyházmegye javasol.

A theologusok ötödik évi, gyakorlati tanfolyamát — gyakorlatilag nem tartja ezidőszerint a közgyülés megvalósithatónak.

A főiskolai igazgató-tanács javaslatai közül kiemeljük a főkönyvtárnoki állás ujjászervezését, a theol. akadémián a vallástörténet,- bölcsészet- és lélektannak a rendszeres theologia tárgyaihóz való csatolását, a jótéteményes hittanhallgatóknak egyházkerületünkben egy évi szolgálatra való kötelezteteését, a házigazdálkodás fentartását Bálványoson és Györgytarló egy részén, az istvánházai bérlők kérelmét, az 1927—28. évi zárszámadás és az 1928—29. évi költségvetés elfogadását és megerősitését.

A rendszeres theol. tanszékre a közgyülés 4 pályázó közül egyhangulag Dr. Vasady Béla pápai theol. r. tanárt választotta meg. Müködése elé jó reménységgel tekint s tanári munkájára s életére áldást kér.

A középiskolai ügyeket Domby László főjegyző, a népiskolaiakat Szilva István referálta.

Egy órakor a közgyülést az elnökség bezárta. A le nem tárgyalt ügyeket az intézőbizottság elé utalta. Délután az egyházkerületi biróság hozott egypár ügyben itéletet. *M. J.*

— **Október 31-ét,** *a reformáció emléknapját* főiskolánk a hagyományos keretek között üli meg.

— **Mezőcsáton** megalakult a Kálvin-Szövetség leányosztálya. Az alakuló gyülésen jelen volt Kun Zoltánné, gesztelyi ref. lelkészné, aki a gesztelyi leányegyletről beszélt áldásos módon.

Jegyzetek

a Protestantizmust Védő Nemzetközi Szövetség október 16—17-iki Budapest—debreceni konferenciáján.

Mindjárt az elején be kell számolni arról, hogy a konferencia határozati javaslatainak egyike az egyesület — majdnem azt mondhatnánk látszólag deprimáló — nevét kibővítette az „előmozdító" jelzővel. Gyakorlatilag felesleges az új jelző, mert a védelem, a protestantizmus szabad érvényesülési lehetőségének biztositása legjobb előmozdítása a protestantizmus szükségszerű, állandó növekedésének.

Reánk, magyarokra elsősorban két szempontból volt áldásos ez a konferencia. Eljöttek reá a cseh- és szerb megszállt területi prot. egyházaink képviselői is. A Vatikán román konkordátuma s csehekkel kötött, vagy r. kath. sikerként elkönyvelt modus vivendi után nyilvánvalóbb, hogy a protestantizmus erősebb összekötő kapcsa az elszakított magyarságnak, mint a természetétől fogva internacionális és főleg kuriális róm. katholicizmus. Róma *internacionálizmusa* természetszetszerüleg magától is bőven s minden nemzet róm. kath. egyházára a *nemzeti eszmét veszélyeztetően áradó*, nekünk Stockholmmal, Lausannenal s P. V. N. Sz-gel kell összehozni azt az egészséges internacionálizmust a protestantizmus számára, ami ha nem is lét, de fejlődésfeltétel.

A másik hatás *lélektani*, melyet átéreztek nemcsak a konferencia magyar delegátusai, hanem még inkább azok a protestáns tömegek, akik előtt Pesten és Debrecenben a kongresszus külföldi résztvevői megszólaltak. Magyarország felé az izmosodó róm. katholicizmus valami különös levegőt, jobban mondva ködöt tenyésztett ki. Ebben nyomasztó kath. fölényt éreztet a katholicizmus és érez a protestantizmus Ebben náluk legnagyobb és legmegfelebbezhetetlenebb a pápa előtti engedelmességben földig hajló lojalitás.

IRODALOM.

* **Meleg ajánlással** adjuk közre a felhivást, amelyben *Szabó Imre* budapesti fasori lelkész jelenti egy könyve megjelenését. Luci *Szabó Imre* pataki diáklegendák hőse volt. A fia, a budapesti fasori lelkész, amikor szavára országszerte felfigyelnek, méltán hivhatja ki nekünk, tiszáninneni-eknek a melegebb érdeklődését. „Budapesti tiz éves igehirdetői szolgálatom alatt, a több mint ezer, szószéken, összejöveteleken, estélyeken elmondott és leirt, vagy gyorsirással feljegyzett előadásaimból és beszédeimből 90—100 beszédre terjedő kötetet szándékozom kiadni advent első vasárnapjára. A mai szük határok közé szorult vallásos irodalmunk és a kiadással járó anyagi felelősség református pap számára nem engedik meg a könyvkiadás kockázatát. Meg kell kérdeznem Lelkésztársaimat, akikre legelsősorban számitok, hogy *biztatnak-e* a könyv kiadására. A kézirat nyomtatásra készen áll. 20—25 ivet tesz ki körülbelül az egész anyag, melyet egyszerre megjelenő két kötetben bocsátanék közre. A két könyv ára előzetes megrendelés

esetén 8 P lesz, melyet a megjelenéskor (november végén) utánvéttel megküldök a mellékelt levelezőlapon megrendelőnek. Könyvem címe: „Ime, a magvető kiméne vetni!“ *Szabó Imre* budapesti fasori lelkész“.

* **Napfény a Hegyalján** című elbeszélés kötete lapunk munkatársának, dr. H. Kiss Gézának fűzve 2·60 P-ért, egész vászonkötésben, dús aranyozással 5 P-ért kapható minden könyvkereskedésben.

* **A trentoni független magyar ref. egyház alapításának és fennállásának története.** Irta: Béky Zoltán ref. lelk. Trenton, N.-Y. Amerika. — A trentoni ref. templom 30 éves fennállásának évfordulója alkalmából készült ez a kis füzet (32 old.). Irója nagy vonásokban mutat rá azokra a tényekre s belső erőkre, amik messze idegenben a kivándorolt magyar reformátusság tagjait egyházalapításra sarkalták. A trentoni egyház 34 év alatt lefolyt fontosabb eseményeit a nagy egyháztörténelmi munkák korszakos beosztásának megfelelő fázisokra osztja az Egylet és az egyház, Egyházunk végleges megszervezése és a templomépítés, Csatlakozás a magyar egyházmegyéhez, A nagy per, A templom újjáépítésének mozgalma, Csatlakozás a független amerikai magyar ref. egyházhoz címek alatt. A füzetből világosan áll előttünk az az erőfeszítés, mellyel meggyőződését s hitéletét a népek nagy tengerében megvédeni és biztosítani tudta.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A rakaczaszendi megnagyobbított torony és a renovált templom felavatása** okt. hó 7-én ment végbe bensőséges ünnep keretében, melyre a szomszédos testvérgyülekezetek is egybesereglettek, hogy részt vegyenek a kis ünneplő egyházközség örömében. Buzgó éneklés után *Almássy Lajos* meszesi lelkész mondott áhitatos, szárnyaló avató-imádságot. Ezután az építés történetének ismertetése következett *Osváth Zoltán* helybeli lelkész lelkes előadásában, ki édesapjával *Osváth Bertalan* ny. tanítóval s az egyház fáradhatatlan, buzgó lelkű gondnokával, *Kertész Józsefel* s az egész kicsiny, hivatása magaslatán álló presbitériummal nagy szorgalommal hozta össze gyűjtésből, segélyből és közadakozásból a renováláshoz és toronyemeléshez szükséges 1.000 pengőn felüli összeget. Az igét Péld. 18: 10. v. alapján *Gyülvészi István* ládbesenyői lelkész, a gyülekezet egykori lelkésze hirdette. A XC. zsoltár magasztos záró dallamai Istenhez emelték a lelkeket abban a felemelő érzésben, hogy egy más vallásu emberek tenger-szigetén is a rakacaszendi kis egyház bizonyságát szolgáltatta annak, miszerint „van benne élni hit, jog és erő“. —*i*—*n*.

— **Adakozás.** Hámori Biró Pál dr. országgyűlési képviselő 800 pengőt adományozott az ózdi misszió-egyház evangelizációs termének megépítéséhez.

— **Mit irnak rólunk?** A „World Dominion“ című havonként megjelenő vallásos szemle legutóbbi számában két cikk is foglalkozik velünk. Az egyiket Alex King, a budapesti skót misszió lelkésze irta: „Magyarország vallási viszonyai“-ról. A történeti háttérrel megalapozott, éles szemmel megirt cikk megkapóan hü képet nyujt. Cikkét történeti áttekintéssel vezeti be s tárgyalja az egyházakat az államhoz és egymáshoz való viszonyuk szerint. A középpontban ref. egyházunk áll. Szemlélteti Trianon hatását, a háboru utáni vallásos élet fellendülését, egyházunk iskolapolitikáját, az ifjusági munka állandó erősödését, a missziói (kül) gondolatnak a hivatalos egyházba való bevonulását, egyházunkban érvényesülő különböző theol. irányokat, külföldi egyházakkal fenntartott kapcsolatainkat. Ezek a szempontok. Szerző egy fogyatkozást érez: nem teljes a kép. De amennyire a rendelkezésére bocsátott 10 nyomtatott oldal terjedelme megengedi, az angol nyelvü olvasó számára tömören és biztos kézzel eleveniti meg egyházunkat. Azért a mi szavunk csak a köszönet és elismerés a velünk élő-érző szerzőnek, ki az angolszász világ elé tárja egyházi viszonyainkat akkor, mikor a politikaiak és nemzetiek már ott vannak. A másik, speciális tanulmány Erdélyről azzal a megjegyzéssel, hogy az anyagot az erdélyi egyház egyik vezető embere nyujtotta, ki az ottani politikai viszonyok miatt névtelen óhajt maradni s ezzel a ténnyel magával is jellemzi, milyen állapotok uralkodnak ottan.

HIVATALOS RÉSZ.

Irásbeli tételek az 1929-ik évi szeptemberi lelkészképesítő vizsgálatokra. A) *Az első lelkészképesítő vizsgálatra:* Egy szakértekezés irandó a következő három tétel valamelyikéről: a) *Ószövetségi theologiából:* Az ótestamentom apokalypsise. b) *Újszövetségi theologiából:* Pál apostol eschatologiája. c) *Szisztematika theologiából:* Kálvin Institutio-jának ismertetése. B) *A második lelkészképesitő vizsgálatra:* Egy szakértekezés a következő három tétel valamelyikéről: a) *Gyakorlati theologiából:* A református igehirdetés és hazafiság (különös tekintettel a mai predikáció-irodalomra). b) *Magyar prot. egyháztörténetből:* A budai zsinat története. c) *Egyházjogból:* Az egyház és az állam viszonya általában és különösen hazánkban. 1. *Gyakorlati bibliamagyarázat* irandó Márk XII: 28—34 alapján. 2. *Kátémagyarázatból:* A Heidelbergi káté 21. kérdése és az arra adott felelet tárgyalása. 3. *Egyházi beszéd* irandó a Zsid. levél X: 23. v. 24. alapján. A dolgozatok egy-egy füzetben tisztán, olvashatóan irva, 1929 augusztus 1-ig adandók be (ezen határidőn túl *csak püspöki engedéllyel* lehet dolgozatot beadni) a theol. igazgatói hivatalba. Az első papi vizsgásoknak saját egyházi beszédöket, amelynek textusa szabadon választható, jól meg kell tanulniok és a vizsgálaton előadniok. Ez a beszéd is a házi dolgozatokkal együtt beadandó. *Dr. Mátyás Ernő* theologiai igazgató.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. evfolyam. 44. szám. Sárospatak, 1928 noveber 4.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Szabó Zoltán:* A reformáció hatása a reformációra. — *Tóth János:* Törvénytervezet a lelkészválasztáshoz. (Folyt. köv.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenet.

A reformáció hatása a reformációra.

— 1928. október 31-én. —

Alig van ünnepi alkalmaink között olyan, melyhez emlékezőtehetségünk gazdagabban szállitaná a megemlékezésre való s ahhoz *méltó* anyagot, mint a reformáció emlékünnepe. És ez jól is van igy. Emberi természetünk gyarlóságával függ össze, hogy a legszomorubb és leggonoszabb napokat mélyebben irjuk bele mémoriánk fekete könyvébe, mint azokat, amelyeket áldásnak, jóságnak és harmonikus békének napjaiul a Láthatatlan Gondviselő jegyzett aranykönyvbe. E mostani napokról is lehetetlen elfelednünk, hogy szomoru évfordulók napjai is ezek. Ma 10 éve, hogy gr. Tisza Istvánt meggyilkolták (s meg vagyunk győződve, hogy azon a napon utolsó gondolatai között ott voltak a reformáció gondolatai); 10 éve, hogy egy halálra fáradt Közép Európa, halálra sebzett Magyarország beteg méhéből kegyetlen kések élére operálták — mert nem születés volt az — a Csehszlovák köztársaságot. 10 éve, hogy a csonkává lett országgal csonka lett a nagy magyar református egyház is. Ilyen leverő, sötét pesszimizmusba üző emlékek közepette fokozottabban kell megerősiteni a *jóra* való emlékezésünket. Minden emlékünnepünk egy szent mnemotechnikai (emlékezeterősitő) gyakorlat, de különösen azzá kell válnia az okt 31-e ünneplésének, amikor teljes erőnkből kell tudatunkba idézni, hogy 411 évvel ezelőtt és 411 éven keresztül mindmáig nagy dolgokat cselekedett az Ur mindnyájunkért, midőn a reformációban gazdag áldásainak foglalatát adta.

Bizton tudom azt, hogy ennek a főiskolának nemcsak katedráin, hanem vezetőinek és neveltjeinek szivében és tudatában megvan a reformáció hőseinek és történetének Isten dicsőitésére serkentő gazdag emlékezete, tudom, hogy az különösen e napon a maga egész szépségében megéled s igazságát át nem értékelheti semmi hamis tudomány. Nem rozsdáltak meg a reformáció nagy értékei, s nem szorultak arra, hogy egy ily emlékünnepen ideiglenesen fényesre csiszoljuk polemizáló okfejtések homokkövével, legfeljebb alázatosan reájuk lehelhetünk, hogy szeretetünkben még fényesebben tündököljenek azután. Az egyetemes élet egész területenek nincs olyan része, mely vonatkozásban ne lenne a reformációval. Mutatták és ismertették hatását művészetre, irodalomra, történelemre, politikára. Szerintünk a reformáció legáldottabb és legtermékenyebb hatása az, hogy folytonos és állandó hatással van *saját magára.* A protestantizmusnak mérhetetlen nagy előnye az, hogy a szentiráson épült, nemcsak annak alapján fundáltatott, hanem annak szellemében fejlődött is ki, igy megméréséhez a szentirás az állandó és egyetlen mérték. A reformáció a Szentirásban, mint tükörben folyton szemlélheti önmagát, ellenőrizheti önmagát, s igy fejlesztheti, reformálhatja is önmagát. Isten gondolatai közül, melyeket a protestantizmus felismert és kifejezett, egyik legtermékenyebb a „Semper reformari debet", amit nemcsak igy kell leforditani, hogy az egyháznak reformálódnia *kell*, hanem igy: az egyháznak *szabad*, *lehet*, tehát *kell* reformálódnia.

Róma, állitólag Szent Péter sirjának helyén, világuraló hatalmának szimbólumául megépitette a Szt. Péter templomot, s mindig öntudatosabban fejezte ki, hogy jogot formált arra, hogy az emberi lelkek fölött uralkodjék, kifejlesztette tehát a *hatalom és kényszer* elvét, de ugyanakkor a Szt. Péter templomát a *lelki szabadság* óriási kriptájává tette s elvesztette azt a jogát és lehetőségét, hogy a világ arcát tökéletesitse. Róma összecserélte ezeket a világépitő fogalmakat. A kényszer csak földfeletti, isteni lehet, mert csak ez *növeszti* át a *szabad* emberi *lelket* a fejlődés *lehetőségein.* Róma földivé tette a *kényszert* s elvette, illetőleg megpróbálta szükségképen elvenni az emberi lélek szabadságát. A reformáció kezdettől fogva nemcsak szabadság, hanem *feladat, kötelezettség* s ez értelemben a legmagasabb akarattól kötött *kényszer* is.

Két olyan pont van, ahol véleményünk szerint a reformációnak fokozottabb hatással kell lenni önmagára. Magától értetődő, hogy ezeket a hatásokat a reformáció munkásainak, hordozóinak,

élőinek, tehát prot. személyiségeknek, társadalmaknak, egyházaknak kell elvégezniök.

Az egyik követelmény az, hogy ha konzekvensen világos, hogy a protestantizmus olyan lélek- és életformáló áldás, melyet nem helyettesíthet semmi, akkor azt fokozva tovább mértékben, konzekvensebben kell érvényesiteni a lelkek átformálódásának, jellemek kialakulásának és megszilárdulásának alkalmaiban és műhelyeiben. A reformáció nemcsak egy 411 évvel ezelőtt megtörtént lelki tény, amelynek politikai, tudományos s az élet egész területére kiható következményei voltak, hanem egy 411 év óta egész e pillanatig történő ténysorozat, amelynek nincs vége. A világon 1517 óta annyi reformáció volt, ahány személyiség a reformációban nyert erők által lett elsősorban keresztyén személyiséggé.

Reformáció történik mindannyiszor, valahányszor egy élet a kereszteléstől az iskolán, konfirmáción s lelki hatásokon át lehető tiszta keresztyénséget élő jellemmé válik.

Egyházi ideálunk a kath. heteroniómiával szemben az *autonómia*. Milyen ez az autonómia? Nem *lelki*, hanem gazdasági, közigazgatási, szervezeti. Ennek az autonómiának mindenek fölött lelki autonómiává, pneumatonómiává kell lenni. A prot egyház feje nem a pápa, hanem a Krisztus, s egyházunkat a Szentlélek kell, hogy kormányozza, igazgassa, terveire vezesse s azok végrehajtására az erőt adja az által a tőle ihlehett emberi lelkeken át. *Praktikus komolyan vétele* annak, hogy egyházunk az Igén épült, abból táplálkozik, annak számol be, azzal ellenőrzi magát: a pneumatonómia.

Milyen különös, hogy egy oly filozofus, mint Nietzsche, akinek a kereszténységhez való viszonyát ismerjük, igy szól: „Drei Verwandlungen nannte ich Euch des Geistes: wie der Geist zum Kamel ward, und zum Löwen das Kamel, und der Löwe zuletzt zum Kinde." (Also sprach Zarathustra.) Ennek a hasonlatnak a keresztülvitelénél nem lehet sértő, ha azt mondjuk, hogy a katholikus világnézet vallása: a teve alázatos letérdelése, viselése a reárakott tehernek, néma rezignáció, ha vizhiány van.

Az oroszlán állapot a prot. vallásossága, a szabadságé és az akaraté, az autonomiáé. Az uj élet, uj értékek, uj lehetőségek, a fejlődés a Semper reformari vallása: a gyermek állapota. Az ide való átfejlődéshez az erőt persze nem a nietzschei Wille zur Macht, hanem az élő Isten lelke adja. Szabad az Isten lelkét tanácsadónkká tenni, lehet és kell azzá tenni, ez a protestantizmus *lelki autonomiája*.

* *
*

Egy gondolatnak nem egy másik gondolat gyengeségéből, hanem a saját erejéből kell érvényesülni. A protestantizmusról mind gyakrabban elmondjuk, hogy az nem is reparáció, hanem reformáció, nem rombolás, hanem merőben uj épités volt. A protestántizmus nem a katholicizmus erőtlensége, hanem az őt szülő erő nagysága által lett naggyá. S ennek az isteni erőnek a hatása az, hogy ép ez időben érik problémává, tehát megoldandó s talán megoldható feladattá egy másik kérdés: *az egység kérdése*.

A kath. egyház, kü'önösen látszik ez a középkorban, egységes kultárát adott az akkori történeti világnak. Egységben volt az egyház az állammal, mert egységben volt a *jog és a hit*.

A tudomány osztódását a reformáció inditotta meg, bizonyos tekintetben felelős érte. Meg vagyunk győződve, minden jelenség oka egy örök, belső immanens törvényszerüség. S midőn ma az ember *értelme* sokszáz törvény uralma alatt époly tanácstalan és tájékozatlan, mint az ótestamentumi zsidóság lelke az ótestamentumi törvények uralma alatt, nem kell-e megtenni a lépéseket a reformációnak a *tudomány céltudatos egységesitése felé?* Hogyan? Nagy kérdés! Talán ugy, ahogyan Titius a maga „Natur und Gott" c. természettheologiának nevezhető kisérletében már megpróbálta. Talán másképen. Isten meg fogja találni azokat az eszközöket, *akik* magukat alkalmassá nevelik majd arra, hogy Isten velük ezt a munkát elvégeztesse. De e ponton még messzebb kell mennünk.

A ker. világ vezető szellemei észrevették, hogy sürgető nagy feladatok az erők összefogását kivánják. Ennek eredménye volt Stockholm, Lausanne. A pápa a róm. kath egyházat kivonta az esetleges együttmüködésből. Tette ezt akkor, midőn az állitólag bosszús német tudomány hirdette nyugat alkonyát, a kereszténység kulturájának pusztulását. A helyzet világos. Ugy nem lesz egység, hogy katholikusok legyünk! *Lehetetlen!* Gáiyára mennénk inkább, minthogy mai gondolkodásunkkal katholikusok legyünk. Tehát az egységet a protestantizmusnak kell megteremteni, a keresztyénséget positiv irányelvévé tenni a kulturának. Róma bebizonyitotta, hogy merevsége, mely neki létfeltétele — örök akadálya az *egységnek*. Az egység megteremtésének kötelessége e pillanattól *csak* a protestánsoké; s a protestantizmus kell, hogy erőteljesen igényelje a keresztyénség *katholicitását*, mert ettől kezdve a róm. kath egyház *csak római* egyház lehet. Tehát a tudomány egységén tul és azon keresztül megteremteni és keresztülvinni a ker. jellegü *kultura egységét*.

Szabó Zoltán.

Törvénytervezet a lelkészválasztáshoz.

— A felsőborsodi egyházmegye által elfogadott javaslat. —

Abban a vita-áradatban, mely a lelkészválasztási törvény reviziója és a zsinat elé terjesztett enemű hivatalos javaslat körül megindúlt, a lehetőség szerint röviden a következő tervezetet terjesztjük elő.

A régi törvény és az új javaslat birálata.

A régi lelkészválasztási törvény tarthatatlansága minden egyházát szerető s annak sorsáért aggódó református ember előtt régóta nyilvánvaló. Az a korlátlan jog, melyhez e törvény a demokrácia elvének téves és túlhajtott magyarázása folytán juttatta a gyülekezetet, egyházi életünket igen sokszor tette a legveszélyesebb demagógia színterévé. Az anyaszentegyház magasztos céljai a meg-

csúfolásig háttérbe szorúltak egyéni érdekek mellett; a hívekben a kufár szellemet táplálta, mely a „mennyit ad vagy enged“ kérdésévé sülyesztette választói jogának értékét; a lelkészek egy része számító üzletemberré, ügyesen hizelgő népbaráttá, önérzettelen kenyérhajhászóvá vált; felettes hatóságaink tárgyaló termei választási botrányhősökkel, egymásra acsarkodó felekkel, ál-önérzettől hangoskodó demagógokkal, hamis tanukkal teltek meg s nem egy jobb érzésű hívünk jött ki onnan egyházától elidegenedve.

Lehet-e az ilyen állapotokat előidéző törvényről azt vallani, hogy célszerű, megfelelő és továbbra is érvényben hagyandó?! Egyetemes a vágy, hogy ez a törvény egyháztörténetünk muzeumába kerüljön. E vágyat nemcsak a 22 évi uralma alatt végbement szomorú események táplálják, hanem ref. anyaszentegyházunk örvendetes ébredésének az a természetes hajlandósága, hogy régebbi életében felburjánzott bűnök kiirtassanak s a sok aratni való számára tisztalelkű, nyilt jellemű s megfelelő képességű munkások álljanak a gyülekezetek élére.

Az a törvénytervezet, mely a zsinat elé került, őszintén törekszik a régi törvény hibáinak orvoslására. Nagy érdeme, hogy komoly elvi szempontokból indul ki; nemcsak egy szempontot igyekszik egyoldaluan érvényesiteni s több olyan megoldást keres, mely ujszerű és figyelemreméltó a lelkészválasztási jog gyakorlásában. Hibája azonban, hogy bonyolult és körülményeskedő: ujításai abban a formában ahogyan alkalmazza, nem célravezetők; sőt sokszor az ellenkezőjét éri el velök, mint amit akar. Igy pl. a visszaélések megszüntetésére épen nem alkalmas sem az a hosszadalmasság, mellyel egy választást levezet, sem a gyülekezet kebeléből választott u. n. választási bizottság, mely — előre látjuk —, a lelkiismeretlenek számára nagyszerü módot nyújt arra, hogy kevés embert hathatósabban, hogyan lehessen lekenyerezni és megnyerni, mint a gyülekezet egészét. Nem szüntet meg, sőt egyenesen megnövel, kiszélesit egy nagyon veszedelmes módot, mely eddig is a bajok fő kutforrása volt, mikor a 18. §-ban igy intézkedik: a választási bizottság több tagja a szóbajött jelölteket, vagy az azok közül kiszemelteket szolgálati helyükön felkeresheti, hogy személy szerint megismerje, rendes istentisztelet alkalmával meghallgathatja. — Szóval gyönyörködhetnénk a régi képekben tovább is: hejehuja, dinomdánom! Szeretnénk látni azt a drákói rendszabályt, mely a számító lelkek és a szomjas torkok e törvénynyujtotta kilengéseit meg tudja akadályozni.

E pár röviden érintett fogyatkozása elegendő arra, hogy e javaslatot szerencsés megoldásnak ne találjuk s azt ebben a formájában elfogadhatónak ne véleményezzük.

Bizottságunk azonban úgy érzi, hogy csupán csak a birálatnál, mint *negativ munkánál* nem állhat meg s ezért lelkiismeretes megfontolással, egyházunk jövőjéért aggódó szeretettel, — az elvi szempontoknak s a tapasztalati tényeknek komoly mérlegelésével egy lelkészválasztási törvényjavaslatot készitett el, melyet tisztelettel ajánl elfogadás és felettes hatóságainkhoz való felterjesztés végett.

Tóth János
biz. előadó.

(Folyt. köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Baltazár Dezső püspököt** felkérte a Prot. Védő Nemzetközi Szövetség, hogy a II. speyeri birodalmi gyülés 400-os emlékünnepélyén Speyerben a szövetség nevében ünnepi beszédet tartson.

— **A reformáció emléknapja sárospataki főiskolában.** D. e. 1/2 9 órakor a nagytemplomi istentisztelen emelte szivét Istenhez a főiskola tanárkara és ifjusága. Az emlékünnepély az imateremben d. u. 3 órakor kezdődött és a következő, a nagy alkalomhoz minden számában méltó programmal folyt le: 1. Huber Károly: A Harmónia dicséneke. Énekelte a Főiskolai Kórus. 2. Alkalmi költeményt szavalt Tatár Lajos VIII. g. o. t. 3. Ünnepi beszédet mondott Szabó Zoltán theol. h. tanár. A reformáció nagy gondolatai keretében a keresztyénség egységét és a tudományok egységét fejtegette megkapó szellemességgel, erős hittel és gazdag életszemlélettel, tudós és eredeti gondolatfüzéssel. 4. Reményik Sándor: Az Óriás c. költeményét szavalta Gáthy Lajos IV. é. hh. 5. Mester, a bősz vihar dühöng... Énekelte a Gimnáziumi Vegyeskar.

— **Október 31. Sajószentpéteren.** A sajószentpéteri gyülekezet műsoros istentisztelet keretében ünnepelte a reformáció emléknapját. Az esti templomi istentisztelet egyébként a villanyvilágitás bemutatása is volt, a gyülekezet ugyanis most vezettette be a villanyvilágitást ősi templomába. — Rövid két héttel ezelőtt a gyülekezet kebelében bibliakör is alakult s a bibliaköri órák hetenkint kétszer tartatnak este az iskolákban. — Harminc család teadélutánt tart szegény gyermekek karácsonyi felsegélyezésére.

— **Orgonahangversenyt** tartott a Lórántfy Zsuzsánna Református Nőegylet okt. 28 án d. u. 5 órakor a sárospataki ref. templomban. A művészi igényű és szinvonalú hangverseny jól sikerült számai a következők voltak: 1. Bach: Tokkata és Fuga; „Hozzád kiáltok Jézusom!“; Walter: „Jézusomat nem hagyom.“ — Orgonán. 2. *Szigethy*: Innisfäri harang. Énekelte a Főiskolai Kórus B. Szűcs Ferenc vezetésével. 3. Ária a G. húron; Händel: Larghetto; Árokháty: Andante. Hegedűn orgonakisérettel játszotta Szathmáry Margit hegedűművésznő. 4. Bach: Énekek Bach: Anna—Magdaléna kottás könyvéből. Előadta Orosz Juliska operaénekesnő. 5. Liszt: Angelus; Couperin: Soeur Monique; Dubois: Tokkata — Orgonán. 6. Dr. Kováts Lajos: Esti dal. Énekelte a Ref. Vegyeskar Szathmáry Ferenc vezetésével. 7. Hummel: Hallelujah! Enekelte Orosz Juliska operaénekesnő, orgonakisérettel. 8. Antalffy: Ünnepi ének. Orgonán. Az orgonán Árokháty Béla budapesti lelkész, orgonaművész játszott. — *Árokháty Béla a Theol. Egyletben* is megjelent és „A ma-

gyar ref. egyházi zene aktuális problémái" címen tartott theologiailag és zeneileg egyaránt alapos és mély előadást. Utána az orgonahangversenyre jött két művésznővel, Szathmáry Margit hegedűművésznővel és Orosz Juliska operaénekesnővel együtt tartottak egy előadásból, hegedű és énekszámokból álló *Bach* zenei délutánt. Az imateremben megjelent tanári kar és ifjúság hálás ünneplléssel fogadta az ingyen nyújtott drága műélvezetet.

— **Hangverseny.** Nov. 4-én a Főiskolai Kórus *Erdőbényén* tart hangversenyt; a *Gimn. Erdélyi Önképzőkör* ugyanakkor Dombrádra hivatalos, ahol az Egyesület reformációi ünnepéllyel és Darányi Lajos főisk. szénior predikálásával viszonozza a szives vendéglátást.

— **Uj tag a Gárdonyi Géza Irodalmi Társaságban.** Az Országos Gárdonyi Géza Irodalmi-Társaság a pompás tollú irodalomtörténészt és finom hangulatú költőt, *Novák Sándor* főiskolai tanárt rendes tagjai sorába választotta. A Társaság értékes írói egyéniséggel növelte táborát.

— **Dr. Vasady Béla** nov. 3-án kezdi meg előadásait Sárospatakon. A pápai theol. kartól és akad. ifjúságtól az okt. 25-iki szeretetvendégségen vett meghatott szavakkal búcsút. Itt köszöntse szeretetünk és kisérje áldás.

— **Látogatás.** *Teeuwissen* Walter, amerikai ref. lelkész, az Oroszországban szenvedő volt magyar hadifoglyok immár országosan ismert nevü jóltevője, nov. 3. és 4.-én *Dobos* Károly KIE titkár kiséretében meglátogatja sárospataki gyülekezetünket.

— **Szeretetvendégség.** A Theol. Akadémia tanári kara szeretetvendégséggel tette az október 31-iki emlékezetes dátumot a theologus ifjak számára melegebbé, bensőségesebbé. Kedves közösségben telt el az este és az őskollégium nagy családja: tanárok feleségeikkel és az akadémia hallgatói a nagy mult ösztönző értékeit érezték a lelkekben hatalmasan megnyilatkozni. A szeretetvendégség dr. Mátyás Ernő theol. igazgató asztali áldásával kezdődött. Itt tartotta meg okt. 31-iki díszülését a Hittanhallgatók Egylete is, melynek műsorából kiemeljük: Kovács József ifj. elnöknek a nap jelentőségét méltató, a régiek és az ifjak forradalmáról, fiatalos lelkesedéssel előadott beszédét. Hörcsik Béla, Kovács József, Horkay Barna, Nagy Barna és Samu István adtak ezután elő egy-egy költeményt vagy éneket, mely mind izléses kiválasztásról és átérzésről tanuskodott. Majd dr. Rácz Lajos theol. tanár olvasott fel érdekes adatokat a Semaine Religieuse-ből. A kedves ünnepélyt Csathó József írásmagyarázata és imádsága zárta be.

— **Miskolcon** a reformáció jelentőségéről a vallásos estélyen *Juhász László* putnoki lelkész, gömöri esperes tartott nagyszabásu előadást.

— **Iskolaépítések.** *Zádorfalva*, *Alsószuha*, *Zubogy* egyházközségek egyenként 8000 pengő államsegélyt nyervén, második iskolai tantermet épitenek.

HIVATALOS RÉSZ.

1220/1928. **Püspöki körlevél.**

I.

Szavazások elrendelése.

Egyházkerületünk őszi közgyűlése szavazást rendelt el:

a) a főiskolai világi gondnokra,

b) egy zsinati világi rendes képviselőre,

c) egy egyházkerületi világi tanácsbíróra.

A három szavazat *egy* félíven beadható. A b) és c) alatti szavazatoknál minden lelkésztárs nézze meg az egyházkerületi Névkönyvet, hogy a presbitérium olyan egyénre ne szavazzon, aki már zsinati rendes képviselő, illetve egyházkerületi tanácsbíró.

A szavazati lapot *kettős* borítékba tenni *nem* szükséges, csak a boríték címlapjára irandó fel aláhúzva: „*Szavazatok*". A szavazólapok folyó évi *december 31-ig (harmincegyedikéig)* küldendők be a püspöki hivatalba.

Hibás vagy hiányos, elkésett vagy elmaradt szavazatok 20 (húsz) pengő bírság alá esnek.

II.

A lelkésztársak figyelmébe.

1. Több lelkésztárs a püspöki hivatal elkerülésével küld kérvényt egyik vagy másik miniszteriumba, honnan a kérvényt, véleményezés végett természetesen hozzám küldik. Ez a miniszteriumra nézve természetesen kétszeres dolgot jelent, de meg a rend ellen is van. Mindenféle kérvény a püspöki hivatalba küldendő be.

2. A feleségük után *családi pótlékért* folyamodó lelkésztársakat figyelmeztetem, hogy a kérvényhez nem elég a házassági bizonyítványt mellékelni, hanem egy hatósági bizonyítvány is kell a községi előljáróságtól, amely szerint a lelkész feleségének sem saját vagyona, sem külön jövedelme nincsen.

Kelt Miskolcon, 1928 okt. 29.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Szerkesztői üzenetek.

Ny. F. M. *Válasz* szerkesztőségünkhöz intézett arra a kérdésre, hogy a vagyon- és jövedelemadó alapját képezi-e az egyházi adó kivetésének? Ha igen, melyik rendelettel, mikor lett így szabályozva? Ha nem alapja, miért nem? Az egyházi adózást egyházi törvény szabályozza, ebbe semmiféle rendeletnek, t. i. kormányrendeletnek beleszólása nincs. A III. t.-c. 8. §-a szerint pedig az adókulcsot minden egyházközség maga állapítja meg, természetesen amennyiben a régi rendhez képest ez változtatást jelent, az egyházmegye jóváhagyásával. Ha valamely egyházközségnek a szabályszerüen megalkotott adórendszere ismeri az állami egyenesadók utáni százalékos egyházi adókivetést, ott az a vagyon- és jövedelmi adó után is kiszabható, mert a vagyon- és jövedelmi adó kétségtelenül egyenes adó. Tudtunkkal több egyházközség kiveti az egyházi adót a vagyon- és jövedelmi adó után is és nagyon helyesen, mert ezen a néven ott is bevonulhat az adózás leghelyesebb elve, a a progressivitás, ahol ez eddig talán nem érvényesült. Részletesebb felvilágosítást az illető egyházközség adórendszerének s a konkrét tényállásnak tüzetesebb közlése után tudnánk csak adni.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 45. szám. Sárospatak, 1928 noveber 11.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... ... 14 Pengő.
Fél évre ... ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Téglássy András:* Töprengések. (Vége köv.) — *Tóth János:* Törvénytervezet a lelkészválasztáshoz. (Folyt. és vége.) — *Dr. Komjáthy Aladár:* Magyar presbiteriánus egyház. — Könyvismertetés. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenet.

Töprengések.

— Irta: *Téglássy András* egyházker. tanácsbiró. —

Már évek hosszú sora óta, vagy mondhatnám azt is, hogy évtizedek óta vagyok oly szerencsés, hogy hivatalos megbizatásokban szolgálhatom kálvinista egyházunkat és ezen idő alatt mindig élénk figyelemmel kísértem azokat a mozzanatokat, melyek felette alkalmasak arra, hogy hogy az igazi, bensőséges hitéletet megzavarják és disszonáns hangokat vegyitsenek bele, a lelkészek és a hivek közötti oly annyira fontos és szükséges harmonikus együttműködésbe.

Megvallom, hogy egy kis lelkiszorongás vesz rajtam erőt, midőn kezembe veszem a tollat, hogy eme megfigyeléseimnek hangot adjak, mivel sajnosan kevés azoknak a száma, kik nem csupán a hizelgő szavakat, de a kritikát is szivesen meghallgatják.

Az igazság kimondásához azonban erőt ad nekem az egyházam iránti mélységes szeretetem és az a remény, hogy talán azzal, ha a töprengéseimnek hangot adok, én is hozzájárulhatok bölcs vezetőink ama nemes, de annál nehezebb munkájához, mellyel eloszlatni igyekeznek azokat a sötét és vésztjósló fekete felhőket, melyek mindfenyegetőbben tornyosulnak egyházunk egén.

Sajnos, ha nemcsak nézünk, de látunk is, úgy be kell ismernünk, hogy vigasztalan, szomorú időket élünk.

Az elmúlt vérzivataros időszak és az ennek kapcsán lábrakapott materializmus beszennyezte a lelkeket és azokban — ahelyett, amint várni lehetett volna — nem az Istenbe vetett rendithetetlen hit, a könyörületesség, az emberbaráti szeretet, a felekezeti béke, szóval a krisztusi szeretet ütött tanyát, de éppen az ellenkezője, mert soha az ember Istenéhez hűtelenebb és soha az ember az emberhez ridegebb, irigyebb és önzőbb nem volt soha, mint éppen manapság.

Soha nehezebb helyzetben nem volt még a kálvinista egyház, mint napjainkban.

Soha nagyobb szükség nem volt még arra, mint ma, hogy úgy a lelkészek, mint az u. n. világiak egyaránt átlátva a helyzet sulyos voltát és a küldetésük fontosságát, mennél többet foglalkozván a lelkekkel, igyekezzenek megmenteni azokat a vallástalanság lelki posványából.

Soha nagyobb szükség nem volt még arra, hogy az egyes egyházak élén olyan férfiak állja nak, kik leküzdve a mindennapi élet nehézségeiben jelentkező kapzsiság ördögét, emberbaráti szeretetükkel, irányító képességükkel és ami a legfőbb, Istenbe vetett hitükkel és elküldetésük mélységes érzetével, nemes és önzetlen példájukkal visszavezessék az embereket az egyedül boldogító és megnyugtató érzéshez: a Hithez.

Ha manapság az egyházi hitéletet vizsgálat tárgyává tesszük, azt tapasztaljuk, hogy a hitélet intenzivitásának legfőbb akadálya a torzsalkodás, az egyenetlenség! Ha pedig ennek okát kutatjuk, rá kell jönnünk arra, hogy ennek gyökere nemcsak a háború és az azt követő forradalmak hatása alatt megromlott mentalitásu hivekben, de valljuk meg őszintén, (ha csak szórványosan is) a lelkészi hivatás magasztosságának magaslatán nem álló, a papi pályát nem hivatásból, csupán kenyérkeresés céljából választott lelkészekben is feltalálható.

Ez pedig kétségbeejtően nagy baj, mert aki hivatást akar betölteni, kell hogy a felelősség érzete hassa át, mert e határon kivül nincs hivatás, csak foglalkozás és senki sem vihet előre oly munkát, mellyen nem egész lelkével dolgozik, melyben nem leli örömét!

Amidőn fájó szivvel és sajgó lélekkel megállapitottam eme, szerencsére csak szórványosan előforduló, szomorú és mélyen lehangoló tünetet, ugyanakkor el nem mulaszthatom, hogy viszont meg ne hajtsam a szeretetnek, a tiszteletnek és az elismerésnek zászlaját mindazon lelkészeink előtt, kik a szó legfenköltebb értelmében lelkészek, hű gondozójuk, pásztoruk a reájuk bizott nyájnak, kik valóban és méltán kiálthatnak fel: „Az én juhaim hallják az én szómat és én ismerem őket és követnek engem!“

Meg kell tehát minden alkalmat ragadnunk arra vonatkozólag, hogy a torzsalkodásokra vezető okokat kiküszöböljük és főként mindent el kell követnünk abban az irányban, hogy a kálvinista öntudatot emeljük s ha lehet, a legmagasabb fokra fokozzuk!

Nézetem szerint nagyon sok surlódásra szolgáltat okot a stólának mai rendszere.

Elgondolásom szerint, — megvallom, a stólarendszer kialakulásának történetét nem kutattam — a papi állás méltóságával alig egyeztethető össze az, hogy a lelkészek az általuk elvégzett egyházi functiókért, közvetlenül a hivektől fogadjanak el díjazást, vagy kérjenek díjazást, vagy ami aztán már egyenesen lealázó és tekintélyromboló, csak torzsalkodások révén juthassanak hozzá törvényben gyökeredző jogaikhoz!

A papi állás méltóságát sértő eme rendszert akként eliminálhatnánk, ha mindenik egyházmegye minden egyes egyházba leküldene egy bizottságot, amely bizottság a rendelkezésére álló anyakönyvekből kiírná 10 évre visszamenőleg a stólajövedelmeket és ebből megállapítaná az egy évre eső átlag jövedelmet, amit aztán rendes egyházi adó alakjában vetnénk ki a hivekre.

Ez külön megterheltetést nem jelentene a hivekre, csak egyetemleges teherviselést és én hiszem, ha ezt keresztülvinnénk, nagy mértékben csökkenthetnénk a surlódási felületeket!

A stóla kérdésével szerves összefüggésben van, tehát meg kell arról emlékeznem, egy szerintem eléggé el nem ítélhető kinövés, mely éles ellentétben áll a kálvinismus szellemével, a kálvinista puritánismussal és magával a kálvinista egyház oly sokat emlegetett demokratikus szervezetével!

Ugyanis a pápistáktól eltanulva, nagyon sok egyházban szokásba hozták azt, hogy az egyházban szokásba hozták azt, hogy az egyes egyházi functiókért, annak végzési módja szerint, más és más összegben állapították meg a stóla összegét!

Igy pl a temetésnél! Aszerint, amint a lelkész itt vagy ott, ilyen vagy olyan beszédet vagy imát mond, kikiséri-é a koporsót, igen vagy nem, aszerint van megállapítva a stóla összege?!

Ne nehezteljen meg senki rám, ha én őszintén kimondom a véleményemet és ha talán erőteljesebben fejezem ki magamat, de nekem meggyőződésem, hogy ha ami puritán atyáink ma feltámadva ezt a szokást meglátnák, hogy bibliai nyelven szóljak, kötélből ostort fonnának és úgy vernék szét a gyülekezeteket, hogy miért tesszük az ő egyházukat a kalmárság egyházává.

Jézus szine előtt állva ki merem mondani azt, hogy bibliai értelemben véve, igenis kalmárság az, hogy ha valaki, aki talán egész életében egy szalmaszálat odébb nem tett Isten dicsősége érdekében, vagy akinek a lelkében a hitnek még csak a morzsácskája sem élt, az, ami egyházunkban, ami egyházunk közreműködése mellett, pénzért megszerezheti magának a megkülönböztetett tisztességadást akkor, midőn az a szegény, akinek talán élő hit töltötte be a lelkét és aki egész életén át erejéhez képest építgette Istennek országát, anyagi erő hiányában ugyanazt magának megszerezni nem tudja.

Szerény nézetem szerint a kálvinizmusnak mindig és minden körülmények között a demokratikus irányzatban kell megnyilatkoznia, mivel köztudomású, hogy a kálvinizmus mindig a haladásnak, a szabadságnak és a demokráciának volt a zászlóhordozója. Már most kérdem és talán joggal, hol van itt a demokrácia? Az igazán nem nevezhető demokráciának, midőn az érdemtelen meg tudja magának szerezni azt, amit az érdemes anyagi erő hiányában magának megszerezni nem képes.

Ha mi nemcsak a szavakkal, de lelkünkben is kálvinisták vagyunk, akkor éreznünk kell, hogy mi mindig Isten szine előtt állunk és hogy nekünk, mint egyaránt Isten teremtményeinek és egyaránt bünös lelkeknek egymás előtt semmi dicsekedni valónk sincs és hogy mi úgy Isten szine előtt is, mint egymás között is egyformák vagyunk, legfeljebb abban különbözhetünk egymástól, hogy kinek a lelkét tölti be inkább a hit és ki munkálkodik inkább Isten országának a felépítésén.

Eme helytelen és általam eléggé el nem ítélhető kinövést akként nyeshetjük le, ha minden a stóla körébe tartozó szertartásunkat a legrigorózusabban körülírunk, amitől aztán eltérni ne lehessen és ez járjon ki mindenkinek, legyen az szegény, vagy gazdag.

A harmadik dolog, amiről meg kell emlékeznem: a lelkészek át nem helyezhető volta.

Elismerem, hogy ez egy nagyon nehéz és nagyon kényes kérdés, de azért nyiltan kimondom, hogy ha azt nem akarjuk, hogy az egyházunk felett megkonduljon a lélekharang, legyen ez a kérdés bármily kényes is, hozzá kell nyúlnunk és meg kell találnunk a helyes megoldást.

Meg kell találnunk a helyes megoldást, mert hányszor látjuk azt, hogy valamelyik egyház megválasztja a maga lelkészét és mert a lelkész vagy nem tud belehelyezkedni a gyülekezet mentalitásába, vagy nem képes azt a hangot megütni, ami a gyülekezetnek kedves, egész együttműködésük csupa surlódásból fog állani, mely surlódások közepette felőrlődik az egyházi hitélet, sőt nem ritkán züllésnek indul maga az egyház is!

Ilyen esetekben nincs más megoldás — miután a gyülekezetet nem lehet áthelyezni és mivel a lelkész van a gyülekezetért és nem fordítva — mint a lelkészek áthelyezése, mert valószinü, sőt egészen bizonyos, hogy ugyanaz a lelkész más hivekkel, vagy ugyanazon hivek más lelkésszel a hitélet fejlesztése terén hervadhatatlan érdemeket szerezhetnének és Istennek tetsző munkát végezhetnének!

Ennek a kérdésnek a megoldásánál nem szabad tekintettel lennünk az egyéni érdekekre, hanem csupán az egyetemes egyház érdekeire, mert tekintetünket fölfelé kell irányítanunk a mi mennyei Atyánkra és az Ő dicsőségét kell szolgálnunk!

Ha bármelyik lelkész a gyülekezetében nem tudja betölteni hivatását, úgy el kell onnan távolítani, legyen az reá nézve előnyös vagy nem;

ha pedig nem is akarja, akár hanyagságból vagy nemtörődömségből, úgy gondolkozás nélkül meg kell fosztani a palásttól, mert nekünk nem az egyéni érdekek kielégítése, de egyedül és kizárólag Isten országának az építése a célunk, amely mellett eltörpül e világon minden.

Ennek a célnak kell magát, kivétel nélkül mindenkinek alárendelnie, aki kálvinistának vallja magát!

Ennek a kérdésnek a megoldásánál nem szabad visszariadnunk a reformoktól és a traditiók sem állhatják útunkat, mert hiszen jól tudjuk mindannyian, hogy a hagyományokra nagy szükség van, hogy a hagyományok nagy erőt jelentenek, hogy a hagyományok képezik jövendő boldogulásunk legbiztosabb fundamentumát, de viszont azt is be kell látnunk, hogy a reformokra is nagy szükség van, igaz, hogy csak a jól átgondolt reformra, mert reform nélkül nincs haladás, nincs rugalmasság, a körülményekhez való alkalmazkodás, már pedig a mi egyházunk, a kálvinista egyház nem élhet csupán a multjából, mint valami parazita, de igenis a saját erejében lévő megújhodási képesség révén kell felépitenie jövendő boldogulását, jövendő nagyságát!

Félreértések kikerülése végett sietek kijelenteni, miszerint távolról sem gondolok az egykori lelkészmarasztási jogszokás visszaállitására, ujbóli felelevenitésére, vagy más ehhez hasonló rendszabály behozatalára, mert jól tudom, hogy azzal a gyülekezetek a multban rutul visszaéltek!

Távol legyen oly intézkedéseknek a javaslatba hozatala, mely a lelkészeket existenciájukban támadhatná meg, mert hiszen egész valómat a keresztyén vallás szeretete hatja át és jól tudom, hogy csakis egy minden irányban kiegyensulyozott egyéniség képes a háborgó, békétlenkedő és meghasonlott lelkeket visszavezetni a hitnek megnyugtató és boldogitó érzéséhez.

De midőn ez hangsulyozom, ugyanakkor az egyházam iránti szeretetem és az abból folyó őszinteségem leszögezteti velem a hosszu évek alatt szerzett tapasztalataim alapján kijegecesedett ama meggyőződésemet, miszerint ha a multban a gyülekezetek, ugy a jelénben sok esetben a hivatásuk magaslatán nem álló lelkészek élnek vissza a helyzet ama adottságával, hogy át nem helyezhetők.

S amig az első eset a lelkészek existenciáját veszélyeztette, ugy az utóbbi viszont az egyházi hitélet fellendülésének vált akadályává és amint elődeink az első esetre megtalálták az orvoslás módját, azonképpen keresnünk kell nekünk is az utóbbira a helyes, célravezető megoldást és meg kell találnunk oly formában, hogy az általános megnyugvást keltsen.

Ha elfogulatlanul vizsgáljuk a mai helyzetet, mindannyiunknak be kell látnunk, hogy amiképen a multban sok anomáliának és igazságtalanságnak volt szülőanyja a papmarasztás, azonképen lehetetlen állapot az, hogy a gyülekezet ne legyen képes megszabadulni az oda nem illő lelkészétől, ha az illető lelkészben a távozásra hajlandóság nincs.

A jelenben szokásos lelkészcsere egyáltalán nem alkalmas e nehéz probléma megoldására, hanem amint azt az abauji egyházmegye is leszögezte, magam is a fegyelmi uton való áthelyezésre gondolok, feltéve, ha azt nem a személyes torzsalkodás, hanem a hitélet fejlesztése és ezen keresztül Isten országának épitése indokolttá teszi.

Hiszem, hogy a jövőben összeülő Országos Zsinat bölcsesége a Mindenható kegyelme által vezéreltetve leküzdi a nehézségeket és meg fogja találni azj a helyes ösvényt, mely el fog vezetni minket a mindannyiunk által oly hőn óhajtott egyházi hitélet fellendüléséhez.

Addig is azonban nagyon kivánatosnak tartanám, ha csekélységemnél sokkal hivatottabbak szólnának hozzá a nyilvánosság előtt eme felette fontos kérdéshez és bölcs gondolataikkal, javaslataikkal hozzájárulnának a leghelyesebb megoldás kikereséséhez.

Szerény nézetem szerint ennek az eszmének érvényesülnie kell a lelkészválasztási törvény megalkotásánál is.

A magam részéről meghagyandónak vélném a meghivás útján való betöltést, de ha ez eredményre nem vezetne, úgy — hogy a meghasonlásnak elejét lehessen venni — egy kijelölő bizottság felállitását tartanám szükségesnek, amely bizottság tekintetbe véve úgy a gyülekezet, valamint a pályázó lelkészek mentalitását, bölcs és elfogulatlan megfontolás után megejtené a jelölést, legfeljebb 2—3 személyben, akik közzül szabadon választhatna a gyülekezet.

Sokan jogfosztásnak tartják ezt az eljárást! Én pedig ez esetben egyenesen bűnnek tartom a jogfosztásnak mégcsak a felemlítését is!

Kálvinista Testvéreim! Nem arról van itt szó, hogy Téged vagy engem megfosztanak attól, hogy teljesen tetszésünk szerint cselekedjünk, hanem szállj magadba és lásd be, hogy igenis arról, hogy miként tudjuk inkább szolgálni Isten dicsőségét!

Annyira talán még sem vagyunk gőgősek, hogy az egyedüli és a legfontosabb célnak elébe helyezzük a magunk cselekvési szabadságát?

Ne feledjük egy egy percre sem, hogy mindannyiunk jelmondata kell, hogy legyen: „Soli Deo Gloria.“

Bármily fontos legyen is a surlódási felületeknek a minimumra való csökkentése, a kálvinizmusra mégis összehasonlithatatlanul nagyobb horderejű a kálvinista öntudatnak a kinevelése, a maximumra való fokozása.

E cél elérésére egyedüli eszköz a Szentirás olvasásának a lehető legszélesebb körben való népszerűsítése. (Vége köv.)

— **Müsoros-estély.** A 61. sz. Lorántfy Zsuzsánna leánycserkészcsapat és a 72. sz. Lorántfy Mária tündércsapat 1928. nov. 3 án este 7 órai kezdettel a szegény gyermekek karácsonyi felruházására a főiskolai Mudrány-teremben müsoros estélyt tartott. Sikerrel adták elő „Margitka cserkésznaplója“ és a „Királykisasszony éneklő babái“ c. darabot.

Törvénytervezet a lelkészválasztáshoz.

— A felsőborsodi egyházmegye által elfogadott javaslat. — (Folyt. és vége.)

Javaslatunk szempontjai:

I. Elviek:

1. a református egyház demokratikus jogának egészséges fejlődése nem tűr kinevezési rendszert;

2. a gyülekezet választói joga nem lehet korlátlan;

3. egyetemes egyházi érdek, hogy minden hely megkapja lehetőleg a megfelelő lelkészét és minden lelkész megfelelő helyét.

II. Gyakorlatiak:

1. a törvény a visszaélések lehető kiküszöbölése végett, — szerkezetében és rendelkezéseiben, nem pedig büntető szankciói által akarja elérni céljait s evégre legyen

2. világos, határozott és erélyes;

3. biztosítsa a választási aktus gyors, halogatást, kedvezményeket és kivételeket nem tűrő lefolyását.

Tervezete:

A) Lelkészválasztás meghívás utján.

Az egyházmegye esperese vagy megbizottja az üresedést követő *második* vasárnap megjelenvén a gyülekezetben, a délelőtt tartandó presbiteri gyülésen megkérdi, van-e a gyülekezetnek olyan jelöltje, kit meghivni óhajt. Akár egy, akár több jelölt nevét emliti a presbiterium, az esperes délután, előre hirdetett *közgyülést tart* s felteszi a kérdést: meghívás útján óhajtja-e a gyülekezet a lelkészi állást betölteni, vagy nem?

Igenlő esetben megkérdi, hogy a presbiterium által jelölt egyén, vagy egyének közül óhajtja-e a meghivást, vagy más valaki a jelöltje. Több jelölt közül az azonnal megejtendő szavazás döntse el a meghívandó személyt.

Meghíváshoz a jogosult szavazók kétharmad részének többsége szükséges.

Ha egy, egyhanguan jelölt, vagy kétharmad rész többséget nyert egyén van, az esperes a következő vasárnapra már ottlétekor közgyülést hirdet s az egy hét alatt a meghívni szándékoltat felszólitja okmányai beküldésére és nyilatkozattételre.

A következő vasárnap egy világi tanácsbiróval az esperes a választók gyülésében megjelenvén, megkérdi ismételten, hogy a mult héten megnevezett egyént óhajtja-e meghivni lelkipásztorául.

Ha e kérdésre a gyülekezet *jogosult választóinak jele* ellene nyilatkozik (nyilt szavazás felállással, vagy titkos), — a meghivás meghiusultnak tekintetik.

Indokolás:

A gyülekezet nagy többsége vagy egyhangú véleménye által történő meghívás a legegyszerűbb és legszimpatikusabb módja a lelkészi állás betöltésének. A régi törvény azonban tág teret nyitott a szabálytalan manipulációkra és visszaélésekre a meghívásnál is. Szerintünk a meghívás utján való betöltésnek akkor van helye, ha a gyülekezetnek már régebb idő óta van kiszemeltje, vagy ismer olyan egyént, kit szeretne megnyerni lelkipásztorául. Ha ilyen nincs, felesleges és veszedelmes a meghivási eljárásnak olyan tág és elasztikus módozatait nyújtani, mint a régi törvényben van, Valósággal Mikszáthkaszát vásárló parasztjának jellemvonásait és fogásait tükröztette vissza a régi törvény; a meghívás ürügye alatt idement, odament; mustrált, dicsért, ócsárolt; jobbra igért, balra igért a „küldöttség“ és persze közben — jól élt.

A régi törvény szerint a meghivás ugy történik, hogy a presbiterium többsége „a gyülekezet többségének hangulatára támaszkodva“ jelölte ki a meghivandót. *Ez a „többségi hangulat“ nagyon kétes értékü, hazug frázis.* Számtalan esetben erőszakkal vagy ravasz ügyességgel lett megteremtve. Aláirási ivekkel molesztálták, kapacitálták és fenyegették a kortesek a gyülekezet tagjait pártfogoltjuk érdekében. Sokszor nemcsak egy, hanem több érdekében kilincseltek s a zaklatott választók jó része mindenik, vagy több pártfogolt ivét aláirta. Ezt már nem lehet spontán és egyöntetü állásfoglalásnak nevezni. *mely a meghivásnak kell, hogy etikai feltétele legyen.* Ezért van, hogy javaslatunk egyszerű eljárásával a becsületes, őszinte tendenciákat engedi érvényesiteni; az esperes vagy kiküldöttje mindjárt *közvetlen uton* meggyőződhetik a délután tartott közgyülésen a gyülekezet szándékáról és hangulatáról.

A gyülekezet másodszori megkérdezése (melyet némelyek törlendőnek véleményeztek e javaslatból) azért szükséges, mert e másodszori gyülésen tudatja az esperes (a meghivandótól közben beérkezett okmányok alapján), hogy az illető jogosult-e a meghivásra; továbbá az első alkalommal netaláni ráerőszakolás, vagy illetéktelen beavatkozás folytán jelölt egyént van alkalma a gyülekezetnek lerázni magáról. De hogy ez esetben ne csak egynéhány embernek okvetetlenkedéséről vagy izgágáskodásáról lehessen szó, azért kell a meghivás meghiusitásához a jogosult választók fele.

B) Választás pályázat utján.

Ha a gyülekezet nem meghivás utján akarja a lelkészi állást betölteni, vagy a meghivás meghiusul, — az esperes pályázatot tűz ki A pályázati hirdetésnek az előző szakaszban foglalt intézkedések megtétele utáni első vasárnap meg kell jelennie a hivatalos lapban s lejárati ideje 3 hét.

A pályázati határidő letelte utáni hétre közvetlenül az esperes összehivja az állandó *lelkészjelölő bizottságot*, mely megállapitja a pályázók jogosultságát s vagy egyhangulag vagy titkos szavazás utján a pályázók közül *három egyént jelöl ki*, a gyülekezet templomában leendő *próbaszónoklat tartására.*

Ennek megtörténte utáni első vasárnapon, (mely a pályázat lejárta utáni első vasárnap is) esperes az előre értesitett gyülekezet közgyülésében megjelenvén, felolvassa a választásra bocsátott pályázók névsorát; közli, hogy azok közül kiket jelölt a lelkészjelölő bizottság próbaszónoklatra és felszólitja végül a közgyülést, hogy a pályázók közül — ha akar — *jelöljön meg még három olyan egyént, kiket próbaszónoklatra meg akar hivni.*

Ha ez egyhangulag nem történik meg, vagy többet ajánlanak háromnál. akkor (az egyházmegye pecsétjével ellátott egyszinü szavazócédulák által) titkos szavazás utján, — melynél a szavazó cédulára felirt három első név vétetik figyelembe, — állapittatik meg a 3 meghivandó pályázó.

A lelkészjelölő bizottság és a gyülekezet közgyülése által ajánlott összesen hat pályázó próbaszónoklási sorrendjét a közgyűlés előtt megejtett sorshuzás állapitja meg, melynek közlése után esperes tudatja gyülekezettel, hogy a próbaszónoklat a legközelebbi vasárnap megkezdődik s az arra kijelöltek száma szerint az egymásután következő vasárnapok délelőtti és délutáni istentiszteletein fog tartatni.

A kijelöltek szónoklatukat csak egy egyházmegyei kiküldött jelenlétében tarthatják meg, a gyülekezet templomában, a sorshuzás által megállapított sorrendben.

A szónoklatok lezajlása utáni legközelebbi vasárnapon az esperes vagy megbizottja egy világi tanácsbiró jelenlétében a már előzőleg értesitett gyülekezet közgyülésében *a hat meghallgatott pályázó közül a választást megejti.*

A választás vagy egyhangu felkiáltással történik, vagy szavazás által, az egyházmegye pecsétjével ellátott egyszinü szavazólapokon.

A lelkészjelölő bizottság.

Áll 9 tagból. Kettőt az egyházkerület választ egy lelkészi és világi egyháztagból (tanácsbiróból), hatot az egyházmegyei közgyülés 3 lelkészi és 3 világi tagból (tanácsbiróból.) Elnöke az egyházmegye esperese. Póttagok száma tetszés szerint. Megbizatásuk egy évre szól.

Az egyházmegye esperese a bizottságot a jelölés megtételére a pályázat lejárta utáni hét valamelyik napjára, lehetőleg a hét elejére köteles összehivni.

A bizottság az általa végzett jelölésnél a jelöltek érdemeire, munkásságára képességeire és kiválóságára tartozik figyelemmel lenni. Az általa jelöltek száma háromnál több nem lehet. A bizottság tagjaira nézve előfordulható összeférhetetlenség megállapitandó részletesen.

Indokolás:

E tervezet *a gyülekezet választó tagjainak teljes egészét aktivvá teszi* a választói jog gyakorlásában. Választói bizottságot alakitani a gyülekezet tagjai közül, amint azt a hivatalos tervezet teszi, — annyit jelent, mint a vesztegetésnek vagy erőszaknak nagyobb alkalmat nyujtani a kevesebb ember közt. A pályázati, illetőleg választási eljárás egyes aktusainak gyors lefolytatása is azt célozza, hogy minél kevesebb ideig tartsa izgalomban a gyülekezetet a választás s minél kevesebb alkalma lehessen bárkinek visszaélést elkövetni.

Három uj intézkedést tartalmaz tervezetünk.

1. A pályázók közül *háromnak (vagy kevesebbnek) a gyülekezet által való kiválasztása* a választási eljárás egyszerüsitését célozza. Három jelölt legalább is három párt; már igy is megoszlik a gyülekezet s ha még ennyiben sem tudna már mindjárt kezdetben megállapodni a gyülekezet az már a nem kivánatos elemek rendbontó törekvésének a jele, melynek erőre jutását fékezni és nem előmozditani kell. Ez az intézkedés tehát mintegy hűtő és kiválasztó medence gyanánt müködik.

2. A tervezet a *próbaszónoklat* behozásával az eddigi paphallgató küldöttségek uzusát teljesen ki akarja törülni a törvényből. Úgy véljük, hogy ez a paphallgatás volt a visszaélések leghálásabb melegágya s a legszomorubb választási korteshecceck, szégyenletes jólélési eszem-iszomok s a magaajánlgatások előidézője. A torok és gyomor választott itt s nem az értelem s a szív! A pénztárca tartalma volt a fontos s nem az egyéni képesség. *A leghatározottabban tiltakozunk az ellen*, hogy ez a mostani rendszer az uj törvényben is helyet találjon.

Ha a pályázók mennek a gyülekezetbe bemutatkozni, az elmondott visszaélések egy csapásra megszünnek Természetesen szabályozandó, meddig tartózkodhatik a gyülekezetben a jelölt. Miután egyházunkban az igehirdetés a legfontosabb, hallani fogja őt a gyülekezet egésze; a gyülekezet templomának arányai mutatni fogják, megfelel-e azon a helyen. A pályázó egyéb képességeiről és kiválóságairól ugyis csak közvetett úton szerezhet információt a gyülekezet. Az ellenőrző megbizott kiküldése a pályázó szempontjából is fontos; az ellentábor részéről származható alaptalan vád ellen tanuként szerepelhet.

3. A *lelkészjelölő bizottság* munkája által irányitólag hat a választásra és rátereli a figyelmet érdemes pályázókra. Lehetőség nyilik arra, hogy megfelelő lelkészt kapjon a gyülekezet. Megtörténhetik az is, hogy a gyülekezet a bizottság által jelölteknél többet és másokat nem jelöl, mert a maga részéről is megnyugszik a jelöltekben s nem óhajt többet meghallgatni. — A próbaszónoklat gyakorlata különösen e ponton válik nagyon alkalmas módszernek: a bizottság jelöltjeit is meg kell hallgatni a gyülekezetnek. Igy válik lehetségessé, hogy akikre a gyülekezet figyelme nem is irányult, mert talán egyáltalában nem is ismerték, szereplésük által könnyen előtérbe juthatnak a gyülekezet jelöltjei felett.

* * *

A *választási szabálytalanságokra* nézve a jelenlegi törvény §-ainak figyelembe vételével, e javaslatunkból folyó változtatások lennének az irányadók. Bizottságunknak ezen a téren egy fontos kibővítő indítványa van és pedig az, hogy a *választásnál történő visszaélésekre nézve, legalább 5 évig, nincs elévülés*, mely idő alatt tehát az állását elfoglalt lelkész, vagy gyülekezeti tagok ellen, alapos vádak esetén, fegyelmi indítható. A büntetés nemei sulyos pénzbirság és csere legyenek.

Van még egy javaslat, melyre ki kell térnünk. Ez a *csere útján történő lelkészváltozás.* A hivatalos tervezet ez irányú intézkedései ellen általánosságban nincs kifogásunk. Helyes dolog, ha az ujabban mind gyakrabban elforduló lelkészi állás-csere törvényileg körvonaloztatik. Elfogadhatónak véljük, ha nemcsak egyes lelkészek ezirányú

kérésére, hanem ha a felettes hatóság annak alaposan megindokolt szükségét látja, az illető lelkészek akarata ellenére cserét eszközöl. Nem egy lelkészt és gyülekezetet menthet ki ez intézmény kínos és a közre nézve áldatlan helyzetből. A cserével járó mindenféle költségek minden esetben az illető lelkészeket terheljék. *Tóth János*
biz. előadó.

Magyar presbiteriánus egyház.

Ez a neve annak az egyháznak, amelyet Dr. Gyenge János, volt nagyváradi segédlelkész alapitott ez év január 29-én. Erről a szakadásról annak idején, de meg az újabb időben is nem egy cikket olvashattunk egyházi lapjainkban Tárgyalták a nem mindennapi esetet még a napilapok is és nem egy sajnálkozását fejezte ki a királyhágómelléki kerületben történt különválás felett, amely nemcsak az egyházi élet frontját, vagy még helyesebben a magyar református egyház négy évszázados történelmi egységét, hanem a magyar nemzeti egységet is megbontotta, még pedig nem jelentéktelenül és nem kis időre.

Gyenge János dr. most adta ki külön füzetben mindazt, amiért kiszakadt a református egyházból. Hangsulyozza azonban mindjárt irása kezdetén, hogy szándékában nincsen új vallási mozgalmat csinálni, vagy új vallást alapitani, mert egyháza úgy a tan, mint a kormányzat tekintetében tiszta kálvini alapokon nyugszik, csak a szigorú egyházfegyelem, önkéntes egyháztagság és az önkéntes adózás különbözteti meg az új gyülekezetet a régitől. A presbiteriánus nevet pedig azért adta az új alakulásnak, mert az oláh kormány szigorú leiratban közölte vele, hogy ha egyszer kiszakadt a református egyházból, nem nevezheti gyülekezetét ezzel a szóval.

A magyar presbiteriánus egyház életharcáról ketten is irnak az ismertető füzetben: Gyenge János dr. és Pálffy István volt református lelkészek. Bármennyire tárgyilagos is a beállitás és bármennyire is az új mozgalom vezetőinek igazát igyekszik hangsulyozni ez a füzet minden mondatában, helyes itélőképességű ember mindjárt felteszi a kérdést, miért nem harcoltak ezek az emberek egy református lelkipásztor öntudatával és elszántságával a magyar református egyházban végbemenő ébredésért, az új reformációért? Gyenge Jánosék is ugyanazt tették, amit a baptisták. Ott hagyták az egyházat, mert fogyatkozásokat találtak benne, ahelyett, hogy azokat igyekeztek volna imádságos lélekkel minél hamarább kiküszöbölni. Természetesen minden olvasni tudó ember belátja, hogy itt egy tulságos egyéni sérelem az, ami a szakadást létrehozta, nem pedig magasabb szempontok.

Nagyon helyesen irta Tavaszy Sándor dr., hogy ha Gyenge Jánost a réti paróchiális körbe megválasztották volna rendes lelkésznek, akkor bizonyára nem jött volna létre a „magyar presbiteriánus egyház.“ Gyenge János már nem fiatal ember, 48 éves, 4 gyermek atyja, több helyen volt lelkipásztor, legutóbb Nagyzerinden, ahonnan 1919-ben került Nagyváradra, ahol nem tudott az egyháznál elhelyezkedni, hát a zsidó gimnáziumba ment el tanárnak. Itt működött mindaddig az ideig, amig helyettes lelkészként nem alkalmazták a réti paróchiális körben. A nagyváradi egyház hatalmas fejlődésen ment át az utóbbi időben. Hiveinek száma megnövekedett s amellett eleven egyházi élet is lehetett benne, mert a gyülekezet tagjai maguk vágyakoztak az intenzivebb pasztoráció után, amikor a meglevő lelkészi állomások számát egyszer annyira, tehát négyre kivánták felemelni a paróchiális körök számának megfelelően. Ezen a ponton kezdődik el azután a csunya személyes kedés a lelkipásztorok között. Gyenge János váradi pap akar lenni, a többi papok meg nem óhajtják maguk mellett munkatársnak s rábirják Sulyok püspököt arra, hogy vonja vissza a helyettes lelkészi megbizatást, degradálja le segédlelkésznek és helyezze el Szatmárhegyre. Sulyok püspök úgy is cselekszik. Ha valaki irni akarna egy évszázad mulva erről a szakadásról, amit Gyenge János eléggé el nem itélhető módon vitt véghez, akkor egyetlen kútfőt kell megszereznie, a segédlelkészi minősitést, mert ez még most is érezhető Gyenge János irásain, hogy micsoda diszharmóniát és elkeseredést okozott lelkében és lett további cselekedetének első rugójává.

Nem akarom én szépiteni senkinek a dolgát, de ha egyszer a királyhágómelléki kerületben sülyedő hajó az a református egyház, akkor Gyenge János dr. miért nem dolgozott úgy, hogy ezt a sülyedést megakadályozta volna? Sülyedő hajóról csak a patkányok menekülnek, de a bátor emberek az utolsó pillanatig mindent menteni igyekeznek. Miért nem kiabált a hamis és káromkodó esperesekre. a korhely világi urakra, a botrányos életű, hitetlen papokra? Miért nem igyekezett menteni mindent. ami még nem volt egészen megromolva? Neki a küzdelem, a harc, az erőfeszités nemcsak hozzá tartozott volna az életéhez református egyháza érdekében, hanem egyenesen szigorú kötelessége lett volna a bűnök ellen küzdeni a végsőkig. Olyan fontos missziója sehol nincsen a magyar református papnak most, mint a megszállott területeken és akad egy hivatásáról teljesen megfeledkező ember, aki munkateljesítmény helyett szakadást csinál, szolgálat helyett uralkodni akar. Ez az „új reformáció“ semmi áldást nem fog jelenteni az evangéliumot szomjúhozó lelkek számára, mert ez nem a krisztusi igazságok érvényesüléséért jött létre, hanem merem állitani alacsonyabb indokból, az egyéni érdek érvényesülésért. Épen azért nem reformáció az, hanem deformáció.

Végül még egyet nem szabad említés nélkül hagynom. A kis füzetből látszik, hogy a királyhágómelléki, meg az erdélyi kerületben sincsennek valami rózsás állapotok az egyházi életben s azt Gyenge János dr. a kolozsvári theologia túlságos szabadelvüségének tudja be. Idéz egy lelkipásztor nyilatkozatából: „Palástot adtak rám, de hitet nem“ és főképen vádolja még halála után is Nagy Károly volt püspököt, ki hosszú tanárkodásával, ismeretes szabadelvű felfogásával, igen so-

kat ártott a lelkészgenerációknak. Ha még élne az a szabadelvü erdélyi püspök, még megérteném a vádat, de ha már meghalt, igazán izléstelenség még akkor is vádakat szórni valakinek a sírjára. Megboldogult Nagy Károly, ha szabadelvü is volt, azzal a sokat hánytorgatott „hosszú tanárkodásával" sem árthatott annyit a magyar református egyháznak, mint Gyenge János dr. azzal a meggondolatlan és példátlanul vakmerő cselekedetével, amellyel a „magyar presbiteriánus egyházat" megalakította s az „új reformáció" helyett, a deformációt létrehozta. *Dr. Komjáthy Aladár.*

KÖNYVISMERTETÉS.

„Mendikás Jóska." Diákregény, irta: *borsovai Lengyel Gyula.* Miskolc, Magyar Jövő. 1928.

Mindig jólesik, ha rólunk, vagy azokról, akik és amik nekünk kedvesek, beszélnek az emberek, mert ha egyszer érdemes rólunk beszélni, az azt jelenti, hogy nem vagyunk szintelen pont a közömbös tömkelegben, hogy a léleknek egy újabb változatát, egy minden mástól különböző árnya latát képviseljük. Örömmel vesszük kézbe tehát ezt a kis könyvet is, hogy édesönmagunkat és a pataki diákéletet a már kivülálló, de innen kinőtt öregdiák multbanéző, szerető szemével lássuk.

S valóban, elindul névtelen falujaból a kis senkifia, diákszobák lakója lesz, az osztályok kis társadalmában tanulva küzd a jelesért, hogy tovább tanulhasson, legációba megy, hogy megélhessen, ámulva tekint a tiszteletes theologus urakra, hogy életmódjukat példának vegye kerékvágásba most igazodó tanácstalan kis önmagának. Élete a nyersre kopott öregiskola szép fehérremeszelt termeiben, kamaráiban, az iskolakert tornaterén, a Király hegy szőlőinek táján, a messzi Longi-erdőn is túlról lefutó Bodrogon telik telik, mig egyszer csak arra ébred, hogy immár tiszteletes-úrként kísérik ki a vasútra a társai s szívszaggatóan dalolják: Válásra int immár az óra . . .

Ezek azok a keretek, amelyek *nem elevenednek* meg előttünk a Mendikás Jóska históriájában. Patakon járunk benne helyrajzilag, de mégis: a pataki diákkal e lapokon nem találkozunk. Legalább is nem akarjuk a szerzőnek elhinni, hogy a pataki diák olyan valaki, aki ennyire személyiség nélküli való senki. Haj, Komáromi János, a te pataki diákoddal sem történik külsőleg sokkal több, mint a Mendikás Jóskával, de a te diákjaid mégis furcsa, jellegzetes, tán pattanásos, de életarcú emberek. Igen, hogy fát ők is csak úgy balkézről kerítenek, ha igen fú a téli szél s bajuszserdültekor ők is meglátnak egy-egy pataki kisasszonyleányt, amint a főutcáról befordul az iskolakertbe, de tán mégsem ezek az uralkodó-jegyei mivoltuknak, hanem olyasfélék, hogy nagyon szerették Kossuth Lajost s hogy kisöccsének tartotta a nagydiák a mendikánsát stb. Ha igaz is az, hogy rászorul néha a mendur arra, hogy egy kis kerítésen belöli körtével javítsa meg a konviktusi kosztot, mégis szeretnők, ha az iró elsősorban azt a meleg szeretetet éreztetné meg velünk, mely az iskola hozzátartozóit egymáshoz fűzi az iskola anyagi és személyi nyereségein túl is. Nem a megtörtént esetek beszélnek, hanem a megtörtént *jellemző* esetek. Eszik az ember naponta háromszor is, de tán még sem ez a megörökítésre legméltóbb életmegnyilvánulása. A szivünkhöz nőtt térbeli keretek között hullámzó diákéletet szeretnők, ha egy következő regényében úgy állítaná elénk a szerző, hogy valahogyan mégse ezeken legyen a hangsúly, hanem azon a lelken, mely a kereteken túlnő s a magyar diákélet ezer-arcának legszebb szinképelemzését alkotja. Hogy az iró ezt a regényét is meg fogja irni, azt irói készségének s diákéletének szeretete alapján bizton reméljük.

Sz. L.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Szavazás.** . . . . . i gyülekezetünk *szavazatait* a sárospataki főiskolai világi gondnokságra és zsinati világi rendes tagságra *Farkasfalvi Farkas Géza* kir. kamarás, főiskolai igazgató tanácsos, abauji egyházmegyei gondnok- és országgyülési képviselőre adta. *Beküldetett.*

— **Lelkészválasztás.** A kondói ref. egyház a Kövér Pál eltávozásával megüresedett lelkészi állásra *Sápy Dezső* egri hitoktató lelkészt nov. 4 én egyhangulag megválasztotta. Isten gazdag áldása legyen az új lelkipásztor működésén.

— **Adomány a theol. internátus épitésére.** *Kovács Dániel* csobádi (Abauj m.) földbirtokos 5 éven át évi 40 P-t ajánlott fel a theol. internátus épitésére. Ha ilyen módon sok sziv kötelezettséget érezne ezzel a hasznos intézményünkkel szemben, annak a megépitéséről is lehetne már beszélni.

— **Tanitóegyesületi közgyülés.** Az alsózempléni ref. tanitóegyesület nov. 14-én hétfőn d. e. 10 órakor Sárospatakon a főiskolában gazdag programmal évi közgyülést tart. A Kálvin-Szövetséget dr. Hegyaljai Kiss Géza ismerteti.

— **Vámosujfaluban** a reformációi emlékünneppel kapcsolatban egész héten (okt. 28.—nov. 4.) büzbánati istenitiszteletek voltak, s esténkint a reformáció hőseit ismertető, életüket méltató sorozatos előadások. Sárospatakról Forgács Gyule lelkész, Zsiros József theol. h. tanár, Darányi Lajos főisk. szenior s több theologus vett részt egy-egy előadás ill. irásmagvarázat tartásával.

— **A sátoraljaujhely Lorántffy Zsuzsánna leányegylet** nov. 4-én jól sikerült összejövetelt tartott. Szavalatok és énekszámok tették kellemessé az estét. Föiskolánkból Zsiros József theol. h. tanár volt jelen, ki az amerikai leányegyletek munkáját ismertette, Samu István theologus pedig régi magyar és kuruc dalokat énekelt.

— **Intéző-bizottsági gyülést** tartott a tiszáninneni egyházkerület nov. 8-án. Tudósitást a jövő számban adunk.

— **Mád** november 25-én tartja temploma 100 éves fennállásának örömünnepét, melyre — ezuton is meghivja a szeretettel érdeklődőket, Jelentkezni szíveskedjenek nov. 18-ig.

— **Reformációi emlékünnep.** A miskolci Kálvin szövetségi leányegylet a martin-telepi körzetben szépszámú közönség jelenlétében, jól sikerült teaestével összekötve, nov. 6-án tartotta reformációi emlékünnepélyét.

— **A Diósgyőr (vasgyár)-i templomszentelés.** Mindenkor a legnagyobb ünnepek közé tartozik egy gyülekezet életében egy templomszentelés. De különösképen ilyen volt a diósgyőr-vasgyári egyházközség nov. hó 4-én tartott templomszentelése. Impozáns volt ez ünnepség külső méreteiben és ékességében. Református egyházunk külső tekintélye és nagysága nyilvánult meg az ezrekre menő tömegek felvonulásában, abban, ahogyan a templomot szentelő *Baltazár* Dezső püspök felvonult a papság nagyobb csoportjának élén a leventék tisztelgő sorfala között az új templomba, abban, hogy két istentiszteletet is kellett tartani, t. i. a rendes templomin kivül egyet a kivül rekedt tömegek számára is. De Istentől megáldott volt ez az ünnep belső tartalmában is, aminek központja *Baltazár* Dezső püspöknek I. Kor. 3 : 11. alapján tartott különös gazdagságu és erejü templomszentelési beszéde és megáldása volt, s amelyhez méltán sorakozott *Farkas* István esperes imája és főgondnokavató beszéde, *Pósa* Péter keresztelési, *Kiss* Albert esketési, *Román* Ernő ezüstmennyegzői szertartási beszéde és *Nádházy* Bertalannak a templomépítés történetét ismertető előadása. E sziveket mélyen megragadó beszédeken túl azonban különösen felemelő volt az eredeti stilusu, az otthonosságot árasztó, vonzó templom s azon is túl az örömben, a háládatosságban, az áhitatban, az Isten lelkétől való megragadottságban imádkozó és igét hallgató gyülekezet. Valahogy nemcsak az arcokról, de a kedves falakról is sugárzani éreztük ennek az Istentől megáldott gyülekezetnek lelki gazdagságát. — A templomszentelési ünnep megrendezői azáltal is gazdaggá akarták tenni e napot, hogy vallásos estélyt is rendeztek, amelyen *Komjáthy* József diósgyőri lelkész imádkozott, dr. *Mályás* Ernő irást magyarázott, *Balázs* Győző előadást tartott, dr. Dienes István szavalt. *Nádházy* Bertalan diósgyőr-vasgyári lelkész imája zárta be a lelkileg gazdagon megáldott napot s lehetetlen, hogy meg ne említsük itt azt, hogy *Nádházy* B. lelkész és *Zsiros* Lajos gondnok voltak azok, akiket Isten elsősorban kiválasztott eszközökül ennek a szép templomnak megépítésére s akiknek legtöbb gondja, fáradsága és imádsága épült bele abba.

— **Az Erdélyi Önképzőkör Dombrádon.** A fő gimn. Erdélyi Önképzőkör f. hó 4-én Dombrádon Novák Sándor tanárelnök vezetésével szépen sikerült reformációi emlékünnepélyt tartott. Az ünnepély programmja a következő volt: 1. Megnyitó beszédet mondott Novák Sándor tanárelnök. 2. Térj magadhoz drága Sion: énekelte az önképzőkör énekkara. 3. Ünnepi beszéd. Tartotta Harsányi György ifj. elnök. 4. Mozart: Ima. Előadták: Mészáros S., Horváth Z., Gáspár G. és Harsányi Gy. 5. Okt. 31. Költemény Szendrey Lászlótól. Szavalta Lovass Gyula. 6. Énekelt Abod Imre dombrádi tanító. 7. A simófalvi predikátor, dr. Kéky Istvántól szavalta Fidler Zoltán. 8. Áldások Istene. Enekelte az Önképzőkör énekkara. 9. Záróimát Hankóczy József s. lelkész mondott.

— **Iskolaépítések.** *Aggtelek, Ragály, Kelemér* egyenként 16.000 P államsegélylyel nemcsak tantermet, de tanítói lakást is emelnek. *Szuhafő* szintén államsegélyt kér, hogy romokban levő iskoláját felépíthesse. Az államsegély kieszközlésének oroszlánrésze Dr. Soldos Béla e. m. tanácsbíró, borsod—gömör-kis-honti főispáné, kit hálás köszönetünk illessen! *Perkupa, Komjáti* egyenként 16.000 P, *Hidvégardó* 9.000 P államsegélyt nyert iskolaépítésre. A komjáti iskola építése már befejezéshez közeledik. *Jósvafő* szintén államsegélyt remél. Némely egyház pedig dologi tandíjpótló államsegélyért folyamodott.

HIVATALOS RÉSZ.

Alsóborsodiak figyelmébe! Sajnálattal látom, hogy az egyházmegyei pénztárakhoz a fizetni valók lassan folynak be. Mikor a nyugdíjintézeti és közalapi tartozás tekintetében az az utasításunk felülről, hogy ha másként nem lehet, úgy végrehajtás útján is rendeljük el a járulékok befizetését. Tisztelettel kérem egyházaink vezetőit, hogy nov. 1-től már kamatot is számítva, azonnal küldjék a kimutatás szerinti összegeket, mert nov. 15 után *kénytelen vagyok a végrehajtást elrendelni. Ezt pedig lehetőleg kerülni akarnám.* 2. Tanítóképviselőre nov. 15-ig kérem a szavazatokat. 3. Költségvetések megkészítésének határideje közeledik. Nyomtatványt küldök. Atyafiui szeretettel: Miskolc, 1928 október 30. *Farkas István* esperes.

Alsózempléniek figyelmébe! Az egyházmegyei tanítóképviselőségre abszolut többséget senki sem nyervén, a szavazatbontó bizottság 1928 december 31. határidővel pótszavazást rendelt el Kocsár István gesztelyi és Pongrácz Samu karosi tanítók között. Világi aljegyzővé választatott dr. Varga Lajos tokaji ügyvéd. Azokról a tanítókról, akik 29. szolgálati évüket betöltötték vagy 1929 január 1-ig betöltik, de a VII. fizetési osztályba még elő nem léptek, nevük, életkoruk, szolgálati idejük megjelölésével az iskolaszéki elnök uraktól november 30-ig véleményes jelentést kérek. Az egyházmegyei, kerületi, nyugdíj stb. járulékok e hónapban végrehajtás terhe alatt befizetendők. Sátoraljaujhely, 1928 nov. 7. *Kiss Ernő* esperes.

Felhívás. Tisztelettel kérem abaúji lelkésztársaimat, hogy a rövidesen megérkező traktátus füzeteket az idevonatkozó egyházmegyei határozat értelmében kezeljék. *Kiss József* belmissziói előadó.

Szerkesztői üzenetek.

E. I. B—ny A hirt köszönöm. Hírrovatunkat máshonnan hasonlóképen kellene gazdagítani.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 46. szám. Sárospatak, 1928 november 18.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Téglássy András:* Töprengések. (Folyt. és vége.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Töprengések.

— Irta: *Téglássy András* egyházker. tanácsbiró. —

(Folyt. és vége.)

Minden keresztyén vallásnak az alapja, kiindulási pontja a Szentírás.

De nekünk, kálvinistáknak sokkal több ennél, mert nekünk életelemünk, életszükségletünk éppen úgy, mint a levegő. Mert ahogy levegő nélkül nincs élet, úgy nincs a Szentírás ismerete nélkül meggyőződéses kálvinizmus. Mert lehet valaki vallásos, lehet istenfélő, sőt lehet a kálvinista egyháznak igen hasznos tagja is, de igenis ki merem mondani és állítom, hogy a Szentírás ismerete nélkül senki meggyőződéses kálvinista nem lehet, mert hogy többet ne emlitsek, a Szentírás ismerete nélkül senki a kálvinista vallás szegletkövét, legfontosabb tantételét, az eleve elrendelés tantételét megérteni nem tudja!

Hányszor halljuk ezt a nagyhangu kijelentést: én hiszek a praedestinatióban. De ha ugyanakkor arról beszélni kezdünk, méla csend a felelet. Vagy ha nem, úgy hamar rájövünk arra, hogy a legtöbb kálvinista a praedestinatió alatt nem annak lényegét, szivét és magvát, vagyis Istennek jó tetszése szerinti, ingyenes kegyelméből az üdvösségre vagy kárhozatra való eleve elrendelésünket érti, vagyis Istennek ama örök elhatározását, amelylyel már kezdettől fogva önmagában elvégezte, hogy az Ő bölcs céljainak megfelelően, közülünk némelyeket az üdvösségre, némelyeket pedig a kárhozatra rendelt el, hanem a praedestinationak egy kevésbé fontos részét vagyis azt, hogy a mindennapi életben mi van az ő számára előre megirva, de természetesen nem a lelkiekre vonatkoztatva, hanem a testiekre.

Ez a felfogás pedig felette veszedelmes, mert nagyon könnyen elvezethet minket a minden kultura és haladás megölőjéhez a fatalizmushoz.

Már pedig semmi sincs távolabb a kálvinizmustól, mint a fatalizmus!

Magam is nagyon sokáig bolyongtam e téren a sötétségben, pedig égtem a vágytól megtudni, hogy mi is hát az a praedestinatió?

Átolvastam erre vonatkozólag a legélesebb kálvinista elméinknek, hogy többet ne emlitsek, mint Ravasz Lészlónak, Révész Imrének stb. erre vonatkozó fejtegetéseiket, elmélkedéseiket. Nem mondom, hogy nem kezdett előttem valami derengeni, de célomat nem értem el! Átolvastam Kálvin János munkáját! Az eredmény ugyanaz maradt! De mikor Kálvin útmutatása alapján kezembe vettem a Bibliát és azt szorgalmasan olvasgatni kezdtem, egyszerre megvilágosodott előttem a sötétség!

A Szentírás olvasgatása után, ma már el merem mondani, hogy hiszek a praedestinatióban! Sőt hozzá merem tenni azt is, hogy tudom miért hiszek!

De tovább menve, nagyon gyakran tapasztaljuk azt is, hogy a kálvinisták nagy része abban a tévhitben él, hogy neki azért kell magát a jó cselekedetekben gyakorolnia és azért kell az Isten parancsai szerint élnie, hogy ez által kiérdemelje vagy hogy erősebben fejezzem ki magamat, hogy kierőszakolja, hogy kiverekedje magának az üdvösséget!

Ez a felfogás is egy ijesztő mementó! Elrettentően példázza a kath. szellemnek sorainkban való erős térhódítását!

Ez a felfogás merőben ellenkezik a kálvinizmus lényegével, mert egyedül a kálvinista vallás az, amelyik nem az egoismus alapjaira van felépítve. Szerintünk nem Isten van mi éretünk, de igenis mi vagyunk Ő érette, hogy mi, mint az Ő teremtményei, az Ő kezében, az Ő bölcs és előre megállapított tervei szerint, mint szerszámok, eszközök szolgáljuk az Ő dicsőségét!

A kálvinista vallás nem egyedül a hívők sorsán aggódik, de mindig és minden körülmények között, egyedül Isten dicsőségét tartja szem előtt és éppen ebben az önzetlenségében ragyog legfényesebben a mi vallásunk magasztossága!

Egyedül Isten színe előtt élni, az Ő dicsőségében felolvadni, az Ő végzéseit hálatelt szívvel fogadni, előtte örök jóságáért gyermeki lélekkkel és keresztyéni alázattal leborulva Őt imádni, ez képezi a kálvinista vallás szívét, lényegét és magvát!

Tehát nem azért kell Isten parancsai szerint élnünk, hogy ez által kiverekedjük magunknak az üdvösséget, de hálából az Ő örök jóságáért, mert

nácsvégzéseit a mi cselekedeteinkkel be-
ni amúgy sem tudjuk, mit legszebben és
gosabban Pál apostol fejez ki, mikor mondja:
óda vagy te óh ember, hogy versengsz az Is-
nel? Avagy mondja-é a készítmény a készí-
tőnek, miért csináltál engemet így? Avagy nincsen-é a fazekasnak hatalma az agyagon, hogy ugyanazon gyuradékból némely edényt a tisztességre, némelyet pedig a becstelenségre csináljon?"

Az emberi természetben rejlő egoismusnál fogva, nagyon hajlamosak vagyunk az ily tévtanokra és a lelkünkben élő gőgösségünknél fogva arra, hogy nem az igaz Istent, de egy nekünk megtetsző Istent képzeljünk el, hogy aztán ebben a nekünk megfelelő Istenben nem Istent, de a saját gőgös lelkünket imádjuk!

Az ilyen és ezekhez hasonló tévelygésekből egyedül a Szentírás vezethet ki minket és egyedül a Szentírás vezethet el minket az igaz Isten megismeréséhez!

Azt hiszem, hogy abban nem lehet köztünk nézeteltérés, hogy a Szentírás ismeretére minden kálvinistának szüksége van és ha mégis azt tapasztaljuk, hogy azt oly kevesen olvassák és ha ennek okát kutatjuk, rá kell jönnünk arra, hogy annak oka legfőképpen a mai viszonyokhoz mérten, már elavult és nehézkes nyelvezetében rejlik!

Magamból indulok ki, midőn ezt állítom, mert mikor én először vettem a kezembe a Bibliát, csak nehézségek árán tudtam átvergődni a Máté evangyéliumán és pedig annak nyelvezete miatt. De hovatovább leküzdve erős akarattal a nehézségeket, gyönyörűségem telt annak olvasásában, mivel annak szépsége és az abban rejlő melység és vígasz megkapta a lelkemet és húzott, vonzott magához és én nem szégyelem megmondani, hogy alig van olyan este, hogy anélkül aludnék el, hogy legalább egy félóráig el ne merülnék annak olvasásában és ne keresné a lelkem ezen keresztül a kapcsolatot az én Urammal, a Jézus Krisztussal és rajta keresztül az én mennyei Atyámmal, mert nem tévesztem szem elől Jézusnak azt a tanítását: „Én vagyok az út, igazság és az élet, senki sem mehet az Atyához, hanem ha én általam!"

Hogy a Szentírás nyelvezetét miként modernizáljuk, erre vonatkozolag bajos nekem még csak gondolatot is felvetnem, mivel nem ismerem az e célra rendelkezésünkre álló sem erkölcsi, sem anyagi erőinket.

Azt azonban legjobb meggyőződéssel hiszem és vallom, hogy erre égető szükség van, ha a kálvinista öntudatot életre akarjuk kelteni.

Mindazonáltal ugy képzelem valamiképpen a dolog megoldását, hogy a Szentirást mai jellegéből ne forgatnánk ki: (miként azt a legutolsó efajta kisérlet tette), hanem csak ott változtatnánk annak elavult nyelvezetén, ahol annak nehézsége, az abban rejlő mélységek és szépségek megértését nehézkessé teszi! És abból a célból, hogy a Szentirás a kezdő világiak által is azonnal élvezettel olvasható és behatóan tanulmányozható legyen, látnók el az egész szövegen keresztül, erős kálvinista szellemben tartott, érthető és könnyen felfogható magyarázatokkal. Az egyes lapok fele legyen a szöveg, a másik fele pedig a magyarázat.

Ha ezt keresztül tudjuk vinni, hiszem, hogy nagy mértékben fejleszthetnénk a kálvinista öntudatot. Nagy célt érnénk el és még hozzá az egyetemes egyháznak nem is kellene veszedelmessé válható óriási rizikót vállalnia.

Ezzel be is fejeztem töprengéseim nyilvánosságra hozatalát és ha esetleg ezzel sikerült volna az Egyetemes Konvent figyelmét ráterelni erre a nagyon is fontos kérdésre, ugy szerfelett és érdememen felül megjutalmazva érezném magamat!

Végszóképpen el nem mulaszthatom, hogy ha esetleg valakit jelen soraimmal érzékenységében érintettem volna, szives elnézését ne kérjem, mert nyugodt lélekkel mondom, hogy kizárólag az egyházunk iránt érzett mélységes és aggódó szeretetem mondatta ezt velem!

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Molnár János. Sárospatak és vidékének szokatlanul nagy részvéte kisérte nov. 14-én sírjába *Molnár János* felsőházi tagot, a Tiszajobbparti Mezőgazdasági Kamara alelnökét, a községi, járási és vármegyei mezőgazdasági bizottság elnökét. Váratlanul húnyt el Nyiregyházán, nov. 11-én, ahol az Országos Gazdaszövetség gyűlésén vett részt. Már hazatérőben volt. Kiment az állomásra. Féllábával fellépett a vonat lépcsőjére és hirtelen visszahanyatlott. S lelkét visszaadta Teremtőjének. Rendkivüli lélek lakott benne. Tevékeny, hatni, alkotni, teremteni vágyó, örökké mozgó, serény lélek. Ez vitte fokról-fokra, munkáról-munkára, a legszélesebb területet futva be és ölelve át. Külsőleg is magasra jutott, amig a nyugalmazott tanítóság kis esélyeket nyújtó köréből a sárospataki főbiróságon át feljutott a nemzetgyűlés küszöbéig, majd a felsőház oszlopos csarnokáig. De a mi lelkünket ennél jobban megragadja, hisz ez a politikus útja volt, amely sok mindennel lehet összekötve s ő nála is úgy volt, az a másik tény, hogy eljutott népünk ezreinek szivéig, mint az ő érzéseiknek szava, érdekeiknek tolmácsolója, kis életüknek bámulatos ismerője s szeretetteljes megértője és lelkük magyar lángjának szítója. A magyar kis gazda lélek nagy szeretetét tudta maga felé fordítani, örök tanuságúl arra, hogy ez a nép mennyire szivébe zárja azt, aki szerető szóval közeledik feléje s kitart mellette. Az utolsó években sárospataki gyülekezetünkben is munkát akart végezni. Híveinek széles serege presbiteri tisztet juttatott neki. Reménységünk volt arra, hogy az ő neve távolabbi rétegeket is oda fog irányitani az egyház felé. S nem hiányoztak a tervek arra, hogy beilleszkedik az egyházépítő munkába. De közbelépett a halál. Temetése Sárospatakon szinte alig látott tömegeket mozgatott meg. A gyászszertartást megható szavakkal Forgács Gyula lelkész végezte. Az Orsz. Mezőgazdasági Kamara és a Tiszajobbparti Mezőgazdasági Kamara képviseletében Br. Bottlik József vett a ravatalnál tőle finom és ne-

mes veretű mondatokban megkapó szépségű búcsút. A többi szónokok: Csizmadia András országgyűlési képviselő a kisgazdapárti politikusok, Dr. Izsó Bertalan ügyvéd Sárospatak városa és Walter József a Gazdakör részvétét tolmácsolták. Felesége és kis fia gyászolják. Nyugodjék a boldog feltámadás reménységében.

— **Nyilatkozat.** Tudomásomra jutott, hogy az egyházkerületi világi tanácsbirói tisztségre én is kombinációba hozattam. Tekintettel a Kálvin-Szövetség szervezésével stb. járó nagy elfoglaltságomra, — hálásan megköszönöm a szándékolt megtiszteltetést, de kérem az igen tisztelt presbiteriumokat, hogy reám ne méltóztassanak szavazni, — mert megválasztás esetén is kénytelen volnék e diszes tisztségről haladéktalanul lemondani. Hittestvéri üdvözlettel *vitéz Sáfrán Géza.*

— **Uj munkatárs.** *Dr. Vasady Béla* tanszéket Sárospatakon elfoglalta s belépett lapunk belső munkatársai sorába.

— **Szerzői est.** *Balázs Győző* miskolci ref. főgimn tanár szerzői estje Miskolcon nov. 15-én mint a *Magyar Jövő* c. lap irja, nagy sikerrel zajlott le. Balázs verseiből szavalt Sassy Évike és Czövek Károly dr, mig a még meg nem jelent verseiből maga a szerző mutatott be négy szép költeményt. Előadta még a Miskolci Daláregylet nagy tetszéssel Balázs Győzőnek *A geszti sirhoz* c. versét, amelyet Donáth Győző karnagy irt át férfikarra.

— **A Főiskolai Énekkar** december közepén nagy hangversenyt szándékozik tartani.

— **Rövid hirek.** Az ORLE a budapesti Kálvineum javára nov. 26-án az Operaházban diszelőadást rendez. A megnyitó beszédet Baltazár püspök tartja. A szereplők közt olvassuk Ákom Lajos, Szabolcska Mihály, Harsányi Zsolt, Kiss Ferenc, Péchy Erzsi és Zilahy Lajos neveit. — Sajószentpéteren nov. 18-án gazdag müsoru *Lévay-nap* lesz. — A miskolci szabadegyetemen nov. 14-én az első előadást A művelt ember és az önnevelés cimen *dr. Imre Sándor* ny. államtitkár, szegedi egyetemi tanár tartotta. — A genfi theol. fakultas hallgatóinak száma: 34.

— **Műkedvelői előadás.** A főiskolai Akad. Ifjúsági Olvasó-Egylet ifjúsága nov. hó 10 én nagy sikerrel adta elő a főiskolai Mudrány-teremben a *Heidelbergi diákéletet.* Az est sikere főleg Hubay Lajos akad. hallgató érdeme, aki a rendezés gondos munkáját végezte. A szereplők közül leginkább kitüntek: Samu István, Faragó György, Nagy Barna, Benke Imre és Komáromy Sándor. A hölgyszereplők: Pataki Katica és Kálnai Sárika intelligens játékot produkáltak.

— **Ifjúsági Egyesület Sárospatakon.** Egyházunk életében jelentős lépés történt nov. 11-én, amikor az ifjuság tömöritését, gondozását szolgáló Ifjusági Egyesület megalakult; ezzel betöltetett az a nagy ür, mely a gyermekek és felnőttek lelki gondozása között tátongott. Hibája volt és hibája ma is gyülekezeti munkáinknak, hogy a serdülő ifjuság gondozása valahogy kiesik a pásztorkodás területéről. Mig a felnőttek és gyermekek megfelelő lelki táplálékban részesülnek, addig az ifjuság, melynek legnagyobb szüksége volna irányitásra, tervek és cél nélkül magára hagyatva éli a legtöbbször nem gyümölcsöző életét. A sárospataki Ifj. Egyesület a gyülekezet körén kivül is jelentős hivatást akar betölteni. Az Ifj. Egyesület hetenkint egyszer tart összejövetelt, minden szombaton este 7 órai kezdettel. Az egyesület tisztikara a következő: Baksy István elnök, Rácz István titkár, Hajdu János jegyző, Lipóczky János pénztáros, Szkircsák Ferenc ellenőr, Márky Péter könyvtárnok, Palumby Béla, Okruczky Zoltán, Hajdu István, Kézy János bizottsági tagok.

— **Orvosok és theologusok.** E két tudományszak és életpálya *legkiválóbb* képviselőinek Németországban már évek óta közös egyesülete van, mely állandó füzetsorozatot is ad ki. Ez egyesület ötödik konferenciáját tartotta az elmult hónapban Spandauban. A tárgysorozatnak pl. csak egyetlen tárgya: „A büntudat keletkezése és jelentősége," elég bizonyíték arra, hogy mennyire új és mily beláthatatlanul hasznos munkát végez a lélek és test gondozóinak közös munkálkodása.

HIVATALOS RÉSZ.

1273/1928. **Püspöki körlevél.**

I.

A gazdasági ismétlő iskolások vallásoktatása.

Az egyházkerület intéző bizottsága f. évi nov. hó 8-án tartott ülésében megfontolás tárgyává tevén a gazdasági ismétlő iskolai növendékek vallás-erkölcsi nevelésének rendkivüli jelentőségét, kötelezőleg kivánta elrendelni, hogy azok vallásos oktatását kivétel nélkül mindenütt a lelkészek teljesítsék.

E határozatból folyólag felhivom mindazokat a lelkésztársakat, akiknek szolgálati helyén gazdasági ismétlőiskola szerveztetett, hogy az ismétlő iskolák tanulóinak valláserkölcsi oktatását haladéktalanul kezdjék meg s azt a dolog érdemének megfelelő buzgalommal teljesítsék. Nagy egyházi érdekünk az, hogy egyházunk serdülő ifjusága a maga lelki vezetését, irányitását a legilletékesebb helyről kapja meg.

Felhivom egyidejűleg az esperes urakat, hogy a legszigorubban ellenőrizzék a gazdasági ismétlő iskolák vallásoktatásának a lelkészek részéről történő teljesitését.

II.

A lelkész és theol. tanár urakhoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrtól 84.000/19228—II. ü. o. szám alatt az alábbi rendeletet vettem, melyet a legnyomatékosabban ajánlok az összes érdekeltek figyelmébe:

Méltóságos és Főtiszteletű Püspök Úr!

A m. kir. miniszterium 1928. évi 4.200/M. E. számú rendeletében foglaltak figyelembevételével a következőképen rendelkezem:

Az 1925. évi 8.000/V. K. M. számú körrendeletemet ezennel teljes egészében hatályon kivül helyezem. Ennek következtében *nem kötelesek többé a lelkészek, theol. tanárok és segédlelkészek*

sem június, sem december hóban életbenlétük és családi állapotuk félévi igazolásaképen az idézett körrendeletemben megjelölt helyhatósági, illetve közhatósági orvosi bizonyítványt a vezetésem alatt álló minisztérium II. ügyosztályához beküldeni.

Ellenben kötelesek az illetékes *esperesek* a családi pótlékos lelkészek *szolgálati viszonyaiban*, maguk a családi pótlékban részesülő *lelkészek, theol. tanárok és segédlelkészek* pedig a *saját családi állapotukban* beálló, alább részletezett mindennemű olyan változást, mely a családi pótlék-igény teljes, vagy részleges megszünését vonja maga után: *anyagi és büntetőjogi felelősség terhe alatt hozzám* Méltóságod útján haladéktalanúl bejelenteni. Nevezetesen:

I. A szolgálati viszonyokban beálló változások miatt mind a gyermek, mind a feleség, avagy egyéb családtag utáni családi pótlék-igény teljesen megszünik abban az esetben, ha a lelkész, theol. tanár, segédlelkész

1. egyházi forrásból eredő javadalmazásának élvezete nélkül szabadságoltatik,

2. nyugalomba helyeztetik, vagy végkielégittetik,

3. a tényleges szolgálat köteléke alól felmentetik anélkül, hogy egyházi forrásból eredő javadalmazásának élvezetében megmaradna,

4. egyházi forrásból eredő rendes, állandó javadalmazása bármely okból teljesen beszüntetik,

5. a szolgálat kötelékéből jogerős fegyelmi itélet alapján elbocsáttatik,

6. jogerős birói itélettel hivatalvesztésre, vagy viselt hivatalának elvesztésére itéltetik, illetőleg olyan büntetendő cselekmény miatt itéltetik el jogerősen szabadságvesztés büntetésre, amellyel a közhivatalnak vagy szolgálatnak elvesztése mint törvény szerint következő hatály van egybekötve,

7. meghalt.

II. A családi állapotban beálló változás miatt

A) a gyermek utáni családi pótlék-igény megszünik akkor:

a) ha a gyermek 24-ik életévét betölti,

b) ha a gyermek akár köz, akár magánalkalmaztatás, vagy önálló foglalkozás folytatása, ösztöndíj, alapítvány, alapítványi hely elnyerése stb. folytán olyan önálló keresethez vagy jövedelemhez jut, avagy oly természetbeni ellátás élvezetébe lép (nevelő, vagy tanintézetben nem fizetéses helyre való elhelyezés, a hadseregbe való belépés stb.), melynek értéke a havi Harminckettő (32) pengőt eléri, vagy meghaladja,

c) ha a fiúgyermek megnősül, vagy a leánygyermek férjhez megy,

d) ha a gyermek meghal.

B) a feleség utáni családi pótlék-igény megszünik akkor, ha a lelkész, theol. tanár, segédlelkész felesége megszünik férjével közös háztartásban élni. Közös háztartásban élés alatt a fennálló szabályok értelmében az egy fedél alatt való közvetlen együttélést kell érteni.

C) Végül beszüntetendő az *egyéb családtag*, vagyis a munka- és keresetképtelen nagykorú gyermek, szülő, teljes árvaságra jutott unoka vagy örökbefogadott (nevelt) gyermek után a családi pótlék akkor,

e) ha az egyéb családtag ellátásra, saját jövedelemre vagy vagyonra tesz szert,

f) ha az egyéb családtag megszünik az alkalmazottal közös háztartásban élni,

g) ha az egyéb családtag időleges keresetképtelensége megszünt, illetve keresetképessége helyre állt,

h) ha az egyéb családtag meghal,

i) ha általában megszünik az ok, amely miatt az egyéb családtag után a családi pótlék engedélyeztetett.

A fent megjelölt változások bejelentésének biztosítása érdekében van szerencsém Méltóságodat tisztelettel felkérni, méltóztassék ezentúl *évenkint egyszer* és pedig minden év december havában az érdekelteket — minden további, erre vonatkozó újabb felhivásom bevárása nélkül — *figyelmeztetni, hogy amennyiben szolgálati viszonyaikban, vagy családi állapotukban valamely, fent megjelölt változás állana be, úgy azt hozzám Méltóságod útján anyagi és* ***büntetőjogi felelősség terhe alatt*** *haladéktalanul jelentsék be.**

A szolgálati viszonyokban beálló változások bejelentése természetszerüleg az illetékes esperesek, theol. tanároknál a theol akadémia igazgatója által, a családi állapotokban beálló változások bejelentése pedig maguk a családi pótlékban részesülő lelkészek, theol. tanárok és segédlelkészek által eszközlendő.

Méltóztassék egyúttal a bölcs főhatósága alatt álló espereseket és lelkészeket nyomatékosan arra is figyelmeztetni, hogy ezentúl a vezetésem alatt álló miniszteriumhoz intézendő mindennemű beadványukat vagy kérvényüket — mely a kongrua, korpótlék vagy családi pótlék szempontjából mindenkor bélyegmentes — hozzám most már kivétel nélkül *kizárólag a szabályszerű szolgálati út betartásával csakis Méltóságod útján terjesszék fel.*

Ugyancsak méltóztassék azt a felhivást is közzétenni, hogy *amennyiben egyházi forrásból eredő jövedelmük az utolsó jövedelmi bejelentés vagy megállapitás óta felemeltetett vagy felemeltetik, úgy ezt a körülményt köteles az illető lelkész* — akár kongruás, akár nem kongruás álláson is működik az illető — az 1898. évi XIV. t.-c. 14. §-a, illetőleg az 1924. évi 115.361 V. k. m. számú intézvényem értelmében *hozzám Méltóságod útján mindenkor szintén haladéktalanul bejelenteni.*

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budapest, 1928. évi november hó 5-én. A miniszter helyett: *Dr. Petri Pál* s. k. államtitkár.

*

Ezt a nagyfontosságú min. rendeletet minden érdekelt *állandóan eszében és szeme előtt tartsa, mert a mulasztások nemcsak anyagi, de büntetőjogi felelősséget is vonnak maguk után.*

Kelt Miskolcon, 1928 nov. 12.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

* Ez a figyelmeztetés a folyó évi december havában elmarad, mert szükségtelen. *R. K.*

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 47. szám Sárospatak, 1928 november 25.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. Az egyházi lapok egyesítése. — *Takács Mihály:* A Hit- és Szolgálat Mozgalmának kettészakadása. — *Janka Károly:* Néhai Bálint Dezső alsózempléni esperes emlékezete. (Vége köv.) — *ly:* Egyházkerületünk Intéző-Bizottsági ülése. — *M. E.:* Gondolatok . . . — Vegyes közlemények.

Az egyházi lapok egyesítése.

A *Reformáció* c. laptársunk veti fel az egyházi lapok egyesítésének gondolatát — legújabban. Sőt, nemcsak felveti, hanem tervezetet is közöl a megvalósítására. Több pontban kifejti, hogy miért volna szükség egy közös egyházi hetilapra. Szellemi és anyagi érdekeket hoz fel. Jelzi, hogy a meglevő lapokat nem akarná valamelyik lapba egyszerűen beolvasztani, hanem teljesen új lapra gondol, amelyben, mint alrovatok, címeikben is megmaradnának a társult lapok. Ismerteti a tervezett lap szervezetét. A lapnak volna főszerkesztője, aki „köteles minden idejét a lapnak szentelni, kivéve annyi időt, ami lelkészjellegének (ha a főszerkesztő lelkész) megtartására, illetve nyugdíjának biztosítására szükséges." A felelős-szerkesztő — úgy látszik — szintén a lapnak és a lapból élne, mert „a szerkesztőség székhelyéről egy napra sem távozhatik el a főszerkesztő engedélye nélkül." A kiadóhivatal és a szerkesztőség fegyelmezése szintén érintve van. A tervezetet vázlatosnak jelzi a Reformáció és arra kéri a különböző lapok szerkesztőit, hogy foglalkozzanak a felvetett gondolattal lapjaik hasábjain; s úgy véli, hogy ha — „nincsenek a közös lap kiadásának legyőzhetetlen akadályai — amint hiszem is, hogy nincsenek —, mondja a Reformáció szerkesztője, kezdjük meg a tervezet tárgyalását."

Mi csodálkozunk azon az optimizmuson, amelylyel laptársunk az egyházi lapok egyesítésének gondolatát elképzeli. Bizonyára a hitnek testvére ez a bizakodás. Eredményt is óhajtanánk neki. De természetes és történeti életérdekekbe ütközik a terv. Az mindennél kétségtelenebb, hogy olyan egyházi lapra, amely egyházkerületi kapcsolattól függetlenül, az egész magyar ref. egyház szellemi életének tükre, egyben irányitója is akar lenni, szükség van. Ebben mindnyájan egyet értünk. De meg kell mondanunk, hogy ilyen lap van. Lelki, szellemi, irodalmi szempontból örvendetes, hogy nem is egy, hanem kettő. A *Kálvinista Szemle* és a *Református Figyelő*. Az más kérdés volna, hogy anyagi szempontból bírják e hiveink ennek a két lapnak a támogatását. Mert szellemi szempontból kívánatos, hogy a magyar református egyház minél gazdagabb szellemi és irodalmi jelenségekben nyilvánuljon meg. Hirdesse azokat az eszményeket is, amelyeket a Kálvinista Szemle irt zászlójára és ne hanyagolja el azokat az igazságokat sem, amelyeket a Református Szemle tart fontosaknak a Kálvinista Szemle legteljesebb virágzása mellett is. Mivel főleg ez a két lap olyan jellegű, amely országos érdeklődésre és támogatásra tart igényt, milyen kilátással vethető fel ezekkel szemben a lapok egyesítése? Gondolhatjuk-e, hogy meg fog szűnni a Kálvinista Szemle, vagy a Református Figyelő, vagy betársul önálló alrovatként az új lapba? Nem fog e hivatkozni a Kálvinista Szemle arra a munkára, amelyet végzett fennállása 9 éves folyama alatt és nem tartja-e magát továbbra is elkötelezve a munka folytatására? És nem fog-e türelmet kérni a Református Figyelő arra az időre, amig ő is megmutathatja, hogy mi töltötte be megindítóinak lelkét akkor, amikor lapalapításra gondoltak?

Mivel ezek a lapok, nem hiszem, hogy megszünnének, fenyeget tehát az a veszély, hogy két országos jellegű lap helyett három is lehet.

Arra talán nem gondol a Reformáció, hogy maga is betársul vagy a Theol. Szemlét és a Prot. Szemlét is csatlakozásra birja? A Reformációra szükség van, mint a gyülekezeti munka organumára, mint többé kevésbé szaklapra. A Theol. Szemle tudományos theol. szaklap, amely elsősorban a tudományos theologia ügyét kivánja szolgálni. Ezek kiesnek a csatlakozás alól.

S amennyiben nem volna kivánatos, hogy az egyes gyülekezetek lapjai, amelyek helyi érdekűek, megszünnének, nem lehet szó csak egynéhány egyházkerületi lap, mint a Debreceni Prot. Lap, Dunántúli Prot. Lap és a Sárospataki Ref. Lapok megszüneséről.

Nem kivánunk sikert ebben a tekintetben a Reformációnak.

Mesterkélt volna ez a nagy összefogás. Ideig-óráig tartana. Kiderülne, hogy szobában plánumol-

ták ki és nem az élet talajából nőtt. Azok a hivatalos jellegű közlemények, amelyek ezekben a lapokban megjelennek, az országos lapnak lelketlen ballasztjává válnának, a Kálvinista Szemle és a Református Figyelő mostani rovatai érdekességét csökkentenék. Mig ezek a közlemények az egyházkerületi hivatalos lapokban maguktól értetődnek. Az országos jellegű lapok tartalmának olyannak kell lenni, mint a Kálvinista Szemle és Református Figyelő tartalma.

Készséggel ismerem el, hogy ezek az egyházkerületi lapok meglehetősen drágák. Ennek az oka azonban az előfizetők kevés számában van. Ezeket a lapokat főleg gyülekezetek rendelik meg. Ezek az egyes hivek erszényét — sajnos — nem tulságosan merítik ki. Sajnos azért. mert még egy házi tisztségeket betöltők és azokat igénylők se nagyon olvasnak egyházi lapokat. Ez sulyos hiba. Ez feltétlenül lelki kárra vezet.

Mi abban a véleményben vagyunk, hogy a református egyház minden átlag intelligens tagja olvassón egy országos egyházi lapot és olvassa egyházkerülete hivatalos lapját. Olvassa minél több. Olvassák a százak és ezrek, hogy ne maradjanak abszolut tájékozatlanságban lelki életük kérdéseire nézve. Honnan fogják meríteni tájékozottságukat az egyházukat betöltő és hevítő lélekre nézve, ha nem olvasnak? És ha elegendő számban olvasnak, akkor havi 2 pengő áldozattal, esetleg még kisebb összeggel 2 lapot biztosíthatnak maguknak. (Gondolok egy országos és egy kerületi jellegű lapra.)

A Sárospataki Ref. Lapok nem önálló lapvállalat. Nem tartja fenn önállóan magát. Fenntartják ezt a lapot a mi gyülekezeteink és tiszáninneni egyházkerületünk. A társulás kérdésében tehát a tulajdonképeni döntő szó az övék, a fenntartóké. De ha tőlünk, mostani munkásaitól véleményt kérne a fenntartó a társulásra nézve, azt felelnénk, hogy távol legyen ez a gondolat.

A mi érdeklődésünket most éppen nem ez köti le. Nem központok kitalálása. Hanem éppen ellenkezőleg a magunk erősítése. A mi feladatunk most az, hogy minél több előfizetőnk legyen, hogy minél olcsóbban jelenhessünk meg. Most is, hogy a Kálvin-Szövetség lapja lettünk, már gondolhatunk arra, hogy a jövő évre lejebb szállithatjuk a lap előfizetési díját. Mi azt mondanánk egyházkerületünknek, hogy támogassunk egy országos jellegű lapot, amely már megvan, bevált és ismerős, de fejlesszük egyházkerületi lapunkat is annyira, hogy az nélkülözhetetlen legyen minden rendszeresen olvasó tiszáninneni egyházkerületi hivünkre nézve

Itt van egyházkerületünkben a Kálvin-Szövetség. Amig egyetemes egyházunk törvényhozás útján szabályozza a missziói munkát, hadd vezesse, irányítsa és gazdagítsa lapunk a Kálvin-Szövetség munkáját. Itt még csak a kezdet kezdetén vagyunk. Mennyi elvégezni való van még itt hátra. És minden tervezgetéssel, más felfogással, aggodalmaskodással szemben legyen már egyszer nyilvánvaló, hogy semmiféle missziói munka nem fogja elvégezni a Kálvin-Szövetség munkáját. Ha itt most fellendült ez a munka, örüljünk rajta és igyekezzünk megerősiteni. Mi azt szeretnénk elérni, hogy lapunkat évi 6 pengőért adhassuk gyülekezeteknek és egyeseknek. Ez elérhető 1000 előfizető mellett. 200 gyülekezetből ennyi kitelhet és 6 pengő megbirható áldozat.

Igy kiderül, hogy ha csak egy országos lap volna, a munka differenciálódása lassankint megkivánná, hogy egyházkerületi lapok is álljanak elő. Ha pedig megvannak, ne kezdjük a leépítést. Szellemi szegényedést jelentene ez. Hanem sokkal inkább tartsuk fel a régi kereteket és töltsük meg duzzadóbb élettel, amig majd ismét visszaállnak a drága, régi határok. Ez a kor tanuljon lemondani és lelki szükségletekre többet áldozni. Még ma is kártya, vadászat, bál, eszem iszom több helyet foglal el a magyar életben, amint az megengedett volna. A kálvinizmus puritán szellemét kezdjük el érvényesíteni és az egyházi lapok legyenek, minél nagyobb számban a mi ethikánk nagy gondolatainak szerteszórói.

De ingatagnak tartjuk a tervezett lap szellemi alapját is, amely a legkülönbözőbb jellegü irányzatokat egyszerüen egymás mellé állitja. Új lapnak nagyszerű egységes programmal és egy gondolkozású irókkal kell megindulni és magának olvasóközönséget teremteni.

Annyira gazdagoknak aztán végképen nem képzelem hiveinket és olyan lángolónak egyházi lapolvasó buzgalmukat, hogy felelős-szerkesztőnek és főszerkesztőnek — a havi szerkesztő-bizottsági ülések költségeit nem is számítva — teljes megélhetést tudnának biztosítani. Ilyen luxust igazán nagy, gazdag, hatalmas nemzetek, egyházak engedhetnek meg maguknak. Ha egy ilyen ujságiró talentumot szül a magyar föld, az megteremti magának ezt a pozíciót is. Mi csak adminisztrativ hivatalnokot tudnánk egyelőre a tervezett lap élére állitani, ha nem akarnánk egy pompásabb lelkészt az igehirdetői munkától és egy kiváló tanárt a tudomány szolgálatától elvonni. Egyetemes egyházunknak — sajnos — még fontosabb közegyházi tisztség betöltésére sincs pénze

Az nem helyes, hogy íróinknak még a fizikai munkájukat se fizetik meg. Ez nyilvánvaló. De szolgálni azért mégis csak kell. Ez a kötelességünk, terhünk és életünk. A mi életünk mégis könnyebb, mint a gályarabság.

A Hit és Szolgálat Mozgalmának kettészakadása.[1])

Rekkenő nyári délután kinntjártam a szőlőskertben, az ég derült volt, semmi sem jelezte a készülő nagy zivatart. Pedig alig telt bele egy óra, megjött a nyári zivatar, nagy mennydörgések és villámlások között. A közeli kunyhóba huzódva vártam a vihar elvonulását, miközben villám villámot érve, ijesztő fénnyel világitotta meg az elborult látóhatárt. Egy villám a közelben csapott le egy terebélyes cseresznyefába, a földig hasitván a gyönyörü kétágu fát. Az eget földet rázó közeli

[1]) Igen t. cikkírónk a közérdekre való hivatkozással kívánta cikke közzétételét. Cikkét közzéadjuk, de felfogását sok tekintetben nem osztjuk. A cikkből mindenesetre nagy egyházi érdekeink féltő szeretete árad. *Szerk.*

dörgés megremegtette a szivemet s utána megdöbbenve szemléltem az égi tüz kegyetlen munkáját: ebből bizony nem lesz többé élőfa.

Valahogy ilyenféle érzés fogott el, amikor legelőször vettem tudomást a Hit és Szolgálat Mozgalmának a kettészakadásáról, vagy inkább a felbomlásáról. Gyönyörü, sokat igérő fája volt ez református egyházi életünknek, egyre jobban lombosodva és terebélyesadve. S im egyszerre lecsap a derült égből a villám: felbomlott a szövetség, talán örökre.

A felbomlás hirét Sebestyén Jenő a Kálvinista Szemle szerkesztője jelentette be az egyházi közvéleménynek s mi dermedt szivvel próbáljuk feltenni a kérdést: ki a hibás ebben?

Az ellentábor Victor János és társai sejttetni engedik a sorok között, hogy Sebestyén Jenő nagyon is merev és egyoldalu álláspontot foglalt el nem annyira a ref. egyház problémáival, mint inkább az egyénekkel szemben Nem engedett beleszólást lapjának a dolgaiba, egymaga próbálta az egyházi közéletet irányitani, nem engedve bele szólást a másképen gondolkozóknak. Magának a Kálvinista Szemlének is változatosabb tartalommal kellett volna megjelennie, hogy ne csak szaklap legyen, de a ref. intelligencia minden irányu igényét kielégitse. Mivel ez nem történt meg: megindították a Református Figyelőt.

Ezzel szemben Sebestyén Jenő elháritja magáról a felelősséget s teljesen rideg üzleti vállalkozásnak tünteti föl (ugyancsak a sorok között) Bereczkyék lapalapitását, megvádolván őket az ő ellene és az általa képviselt történelmi kálvinizmus elleni áskálódással.

Inter duos litigantes tertius gandet... Sajnos ez a harmadik mindnyájunk engesztelhetetlen ellensége; a harcos klerikalizmus és táborkara. Gyönyörüséggel szemlélik ezek a testvéri viszálykodást: ha ők rendezték volna se kivánhatnának ennél különb látványt. Csak szónokaljatok ti kálvinisták, egyházatok belső megujulásáról, országos összefogásról, napilapról, nagygyülésekről: mi majd cselekszünk helyettetek.

Nem tudom, mások olyan sulyosnak látják-e a helyzetet, mint jó magam, annyi azonban bizonyos, hogy református egyházi közvéleményünk világosan akar látni ebben a kérdésben, hogy megállapithassa: ki a hibás a sajnálatos szakadás előidézésében és a leghatározottabban kivánja sőt követeli a széthuzó erők egyesitését: mert református egyházunk mai helyzete senkinek sem türheti el a személyeskedés luxusát. És bár a szemben álló felek személyét és eddigi munkásságát nagyra értékeli: el fog fordulni attól, aki gátolja a lelkek konszolidációját, a magyar kálvinista hivek egy táborba tömörülését s ezzel ref egyházunk virágzását és előrehaladását.

A Hit- és Szolgálat mozgalmának kettészakadásával nagy kérdőjelek merednek az egyházuk jövőjéért aggódó kálvinisták lelke elé: mi lesz a kálvinista egységgel, melyet az utóbbi időben már ellenfeleink is respektáltak? Mi lesz az égetően szükséges református nagygyülésekkel, amelyek nagyszerü eredménnyel mozgatták meg nemcsak a kálvinista tömegeket, de református intelligenciánk lelkét is? És mi lesz a napilappal, amely nélkül egyházunk meghalt a politikai élet számára, elvesztve eddigi kevés tekintélyét és irányitó erejét is országunkban? Egy töredék nem alapithat napilapot, amely arra van, hivatva, hogy az egész ország reformátusságának a szócsöve, akaratának és érzelmeinek a kifejezője legyen.

Ha a tengeren veszélyben van a hajó: egyetlen ember parancsának engedelmeskedik az egész személyzet: a kapitány parancsának. Református egyházunk hajója állandó viharok és szirtek között halad, a hajó népsége csak egy kormányosnak engedelmeskedhetik: Krisztusnak, a Királynak; az ő parancsa pedig nem azt mondja: torzsalkodjatok egymással, hanem: *mindnyájan egyek legyetek!*

Takács Mihály.

Néhai Bálint Dezső alsózempléni esperes emlékezete.

M. T. K! Kedves Lelkésztestvérek! A kegyeletes emlékezés hallgatag, csendes tájait járjuk, hol a ciprus lombok komor árnyat vetnek a lélekre. Láttokra elfogódnak, megremegnek a szivek, amelyekben még ütemes dobogással lüktetett ma az élet; de a cyprusok árnyai máris reájok vetődnek, mert az élők utjai célegyenesen ide térnek.

Ebben a lázas, agyonhajszolt világban egy kis nyugovóra, egy kis pihenőre térjünk be a temetőbe. Nekünk, akik ennek a főiskolának voltunk neveltjei, egy Pantheon a sárospataki temető. Lelki életünk egykori irányitói, sorsunkban és szivünkben az emberképző hatásoknak ezek a felségesen nagyszerü halhatatlanságai, ezen a temetőn, mint sötét kapun át mentek be az örökkévalóságba: hogy elvegyék a hiven küzdők jutalmát: az égi koronát. Koronás királyok azok ott, akik itt lenn voltak szerény, alázatos napszámosok, de nagyhatalmu és csodálatos erejü lelki magvetők. Ezek között a koronázatlan királyok között találjuk egyházmegyénk egykori szelid vezérét is: néhai Bálint Dezsőt.

Mi a földi lét burkában látjuk ott is őt, a mosolyogva hivőt, a mosolyogva küzdőt, a mosolyogva szenvedőt.

Az arca évek multán is olyan ismerős. Rajta mindössze annyi változást képzelünk, hogy elsimultak szelid, kék szemei felett a homlokredők. Oda nem vitte át a tépődő lélek nagy bizonytalanságát, a fiaiért vivott küzdelmes szent tusát. Az örökkévalóság kiengesztelődés és bizonyosság. Megbizonyosodás mindarról, amit hittünk, amit reméltünk, amiért „fennre törtünk." Bálint Dezső az isteni örök kijelentésen, mint a hivő lélek számára égbenyiló nyitott ablakon át látta ezeket, azért tudott élni egész ember szerinti életet.

Mikor az élet angyala 1850. május 29-én átsuhant a kisazari egyszerü, kicsiny paróchián, beszállt vele oda egy enyelgő, meleg sugár és megpihent a Bálint József és neje: Lengyel Erzsébet újszülött fiának angyalarcán. A kis Dezsőt nyiló rózsák beáramló illata ringatta a bölcső álmára, amelyben rózsalevél volt a derékalj és anyai jóság

volt a puha párna. Gyermekéletének ezt a májusi derüjét, lelkében a rózsák illatát, szivében az anya jóságát koporsója bezártáig megtartotta. Szeme mosolygott mint az olasz ég, lelke pompázott, mint egy rózsaliget. szive pedig jóságosan nyilt meg mindig mindenkinek.

Nem az öt talentumot kapottak fényes lángelméjével, a tündöklő zsenik magával ránto erejével káprázta tott, hanem a két talentumot nyertek józan számitásával, kitartó szorgalmával és becsületes hűségével sáfárkodott s embertársai bizalmából az emelkedés lépcsőin mindig feljebb és fel jebb jutott

A kisazari játékos kis fiu már lelke magvában örökéletre fejlő csirákat hordozott.

Milyen nagy szerencse egy gyermek fejlődé sére az, ha lelke, ez a növekvő istenországi cse mete, szülőinek izmos lelki erejében nyer támaszt

Bálint Józsefnek a tiszáninneni egyházkerület nagynevü, egykori papi főjegyzőjének és áldott hitvesének csodás harmoniába olvadt bensőséges családias érzülete leszármazottaiknak ma is köz ismert és sokszor irigyelt értéke, mint a Radácsy-Zsindely- és Bálint családoknak féltve ápolt szent öröksége. A világi hivalkodásokért sohasem adták ezt cserébe.

Bálint Dezső az életbe ezzel az örökséggel lépett be. Édesatyja kisazari lelkészi állását a lasztóci paróchiával cserélte fel. Az előkelő szellemü apa innen hozta fiát Sárospatakra, nem is sejtve, hogy fia életét a bodrogparti Athén sorsával elválhatatlanul összekapcsolta.

1859. szept. 5-én jegyezte el őt, mint elemi iskolai tanulót a főiskola magának, hogy aztán örök szerelmese maradjon a pataki iskolának. Az iskolai anyakönyv 89. száma alatt találjuk az erről szóló feljegyzést. az 1859—60. iskolai évről vezetett mátrikulában.

Az anyaoskolának az első perctől kezdve pályája végeztéig kitünő tanulója volt. Mint helyezett az I. o.-ban 151 tanuló között 48-ik, a II-ban a 45, a III ban 30., IV-ben 29, V-ben 12, VI-ban 9., VII ben 10 és a VIII. osztályban a 15. tanuló volt a sok sok kitünő között, akiknek sorában mindig előbb-előbbre rukkolt.

Igy növekedett iskolatársai szeretetében is, akiket egymásután hóditott meg tiszta barátságával, meleg kedélyével, lelke páratlan aranyos derü jével Ennek a gyermek és ifjukori barátságnak eltéphetetlen szálai szövődtek meg közte és egyházmegyénk nagyérdemü gondnoka között is, melyet egész életükön át nemcsak megtartottak és erősitettek, de annak erejét gondnokunk szivében a halál sem gyöngithette meg, amiről az élő barát épen a közelmultban a főiskolai rajztanári helyettes választása alkalmával tett próbát és hitet, hogy ezzel is dokumentálja azt az igazságot, hogy siron tul is tart az igaz szeretet.

Bálint Dezső nemcsak magának szerzett igy és ilyen barátokat, hanem annak az ügynek is, melynek szolgálatára Isten által rendeltetett. A zárkózott kedélyekhez, ezekhez a lelki jéghegyekhez nem csákánnyal közeledett, hanem lelki derüje fagyolvasztó lehelletével és ezen az uton a köz javára mindig több eredményt ért el, mint mások a vas erejével.

Mint theologus diák leikesen buzgó tagja volt az énekkarnak, ami dalszeretete, zenekedvelése alapján egész természetszerü volt. Olyan kedélytől, mint az övé, a legnemesebb értelemben vett zene elválaszthatatlan. Gyönyörködött a szép emberi hangban. Flótájából, ébenfa tilinkójából maga is édes hangokat csalt ki s ebbeli tudását magasan az átlagon felülinek lehet mondani.

Egész tanulói pályáján felmutatott kitünő elömenetelét, példás magaviseletét a tanári kar szeniorsággal jutalmazta. Ő, aki előkelő családok gyermekeinek volt diákkorában tanitója, a progimnázium növendékeit mint szenior az 1872/73. iskolai évben nagy szorgalommal hozzáértéssel és felettesei elismerése mellett szép eredménnyel tanitotta.

Ezenkivül magyar nyelvtant és magyar irodalmat is tanitott az akkori magán nevelő iskolában s e minőségében Kun Dániel főiskolai jogigazgató leányának, Ilonának, aki azután szeretett hitvese lett, szintén tanitója volt s hogy a családnak már akkor nagy tisztelettel és szeretettel hódolt, arra világosan utalt Sárospatakról történt búcsúzása alkalmával a család körében tett eme szinte jóslatszerű kijelentése: „Visszajövök én még ebbe a családba!“ Pedig akkor még csak 12 éves volt az ő későbbi Ilonkája.

Sárospataktól különben nem lehetett könnyü az elválása. Nem zajos, de mozgalmas életet élt. Mint jómodorú, kellemes külsejü, szeretetreméltó ifjut, szerette a főiskola minden tanára, szinte becézte tanuló ifjusága, jó családok ajtajai nyiltak meg szivesen számára. Ilyen diákélet után az alma matertől az elválás kétszeresen fáj.

De hatalmas balzsamot kapott a fájó sebre, Gombára ment el a Patay György úri családjába s gyermekei mellé nevelőnek Pestmegyébe. Kétségtelenül az ő lelki eszményeire is jó hatással volt ennek a kiváló családi körnek a tisztúlt levegője, budapesti többszöri tartós időzése, amiáltal hatalmasan tágult látókőre, de hogy viszont a családban mint nevelő ő is emberül megállt, azt bizonyitja a család utóbbi magatartása, mert a családnak általa nevel két szép leánya nagyrabecsülésük és hálájuk jeléül állandó levelezéssel tartottak vele fenn továbbra is az összeköttetést és a család egy szép ékköves melltű ajándékozásával is kivánta adni megelégedése és szeretete tanujelét. Ő ezt az emléket élete végéig nagy becsben tartotta. Kettős oka volt rá. Becses volt az neki elsősorban, mint az általa nagyon tisztelt család ajándéka, másodsorban azért, mert nem kisebb tárgynak volt az egykor az ékköve, mint a hős Damjanich kardjának a markolata. Mint kettős jelentőségü ereklyét a nyakkendőjébe tüzve hordta.

Gombáról a kies Gömörmegyébe vezette sorsa. A halhatatlan költőnek Tompa Mihálynak nyugvóhelye, Hamva lett kápláni állomása. Hogy a nagy költő iránt milyen finom érzéke volt, arról tanuskodnak a költő életéből feljegyzett amaz apróságok. melyeket ő mentett meg a feledéstől s amelyek annyira jellemzők Tompa egyéniségére.

A zádorfalvai egyházközség bizalma itt érte. Innen költözött be 1878 ban az önállóság révébe.

Ő, aki az egyházkerület északkeleti részén született s később is, mint gyermek és ifju megint csak ott, Lasztócon és Abarán nevelkedett, az egyházkerület ellenkező pontján kapott az Istentől őrhelyet. Gömörben a lelke mégis mélyen legyökerezett, amire megint csak az ő derült kedélyében és közkedveltségében található meg a felelet. Mint ifju lelkész is a gömöri társaságos életnek egyik általánosan kedvelt tagja lett. Vele egykoru barátai éppen úgy szerették. Éppen úgy tárva állt előtte a nagyhirü esperes, Nagy Pál, a Ruszkay Gyula, Vattay László és Batta György ölelő karja, mint a köztiszteletben állt Szentpétery Sámuel pelsőci ajtaja.

Pontossága, szeretetreméltósága utat tört számára az egyházmegye közigazgatásába; rövid 10 évre terjedt gömöri papsága idején egyházmegyéjét, mint egyházlátogató esperesi kiküldött szolgálta. Szónoki képességeit pedig a gömöri úri családok azzal becsülték meg, hogy kedves halottjaik ravatala felett az ő ajkairól kívánták hallani a vigasztaló igéket.

Közéleti tevékenysége itt még nem bontakozott ki Idő kell ahhoz a fának is, mig elhelyezkednek a talajban gyökerei, meglombosodnak ágai és az ágakon megsokas dnak gyümölcsei. Gömöri papsága sem volt azonban gyümölcstelen, de a gyümölcs ott ért szükebb köre egyháza, barátsága és családja áldott kis kertjében.

Az 1882. év sorsdöntő volt életében. Gömöri otthonából is addig járogatott a pataki bálokba, hogy amit egykor jóslatszerüen mondott a Kun Dániel házánál és hordozott, mint növekvő reménységet szivében titokba, hogy: „Visszajövök még ebbe a családba," valóra vállotta úgyannyira, hogy ez év május 15-én szegényebb lett Kun Ilonával a sárospataki szép leányok ékes koszorúja, mert vele a maga szivét és a zádorfalvai kis paróchiát gazdagította.

A szeretet napfényétől virágba borúlt a kis paróchia. Ha addig négy évig élt ott legény életet, a további hat év alatt négy ízben lett esedékes a zádorfalvai paplakon az édes anya bölcső dala.

Meleg, bensőséges családi életet élt. Gyermekeit imádásig szerette. Határtalan volt irántok a gyöngédsége, de amint nőttek, növekedésükkel arányban növelte velük szemben az apai szigort. Zádorfalvai otthona gyermekeire nézve még csak a gyermekszoba volt, ahol egyik fia a jobb, a másik a bal térdén lovagolt s mindakettőnek, sőt a bölcsőben szendergőnek is kijárt bőven az apai csók. Komoly iskolává számukra a sárospataki otthon lett. 1886 okt. 3 án nagy többséggel és nagy lelkesedéssel ugyanis a sárospataki fényes gyülekezet választotta meg lelkészének. Ezt a választást megelőzőleg reá esett a sajókazai egyházközség választása is. Egy sajókazai Lakatos nevű befolyásos úr személyesen kereste fel őt Zádorfalván s ennek a rábeszélésére adta be pályázatát, amit utóbb megbánt, kivált akkor, mikor javára ütött ki a választás. Debreczeni, akkori felsőborsodi esperes ment segítségére, eszelt ki számára okos kibúvót, hogy tisztességes legyen a visszavonúlása.

Sárospatakon az özvegyi és kegyeleti idő miatt csak 1888 május 13 án foglalhatta el hivatalát, ami lélekemelő bensőségek és ünnepélyes külső formák között ment végbe.

Az alsózempléni egyházmegye még a megelőző évben, 1887 április 17. és 18. napjain tartott tavaszi gyülésében bekebelezte.

Itt vett forduló pontot az élete. Szemét egyháza mellett a főiskola, a város, a társadalom, az egyházmegye egymásután és fokozatosan rávetette s a tisztes megbizatások terheit szinte roskadásig vállaira tette.

Pedig egyháza építő munkájában sem volt szünete.

Ebbeli munkásságát az Isten házán kezdte meg. Emlékezetemben vannak még diákkoromból azok a bálok, amelyeket a templom renoválásialap növelésére nagy erkölcsi sikerrel és fényes anyagi eredménnyel rendezett.

Építésre, anyagi áldozathozatalra nem igen hajlamos egyik gyülekezet sem. A dolog sehol sem könnyen, hanem bizony sokszor évekig tartó tervezgetéssel és sok-sok rábeszéléssel. Ebben a tekintetben Sárospatak sem volt kivétel. A tetterős, férfi kora teljében levő ember a gyülekezete előbb vetett számot ezzel a szükséggel, de ő is szembentalálta magát a legnagyobb nehézséggel: a vonakodással, a ráérünkkel.

De nem azért volt Bálint Dezső, a lelkész és Búza János, a főgondnok, mindakettő eszes, okos ember, hogy ki ne fogjanak a nehézségen, meg a gyülekezeten. A templomon támadt repedésen át megtalálták a rozsdás kulcs nyitját. A templomot megvizsgáltatták s mint életveszélyest hatóságilag bezáratták; így aztán halaszthatatlanná lett a renoválás. Jó lesz megjegyezni ezt a tanúlságos példát, mert gyülekezeteinknek ma sem erős oldala az áldozatkészség, az adakozás Azonban csak egy nehéz ezen a ponton, a megindulás, szinte magától jön már a nekibuzdulás. Igy volt az ebben az esetben is és a sárospataki történelmi nagy gyülekezet ebbeli szent hivatását hosszú időkre szólólag fényesen oldotta meg. Milyen örömet érezhetett a fáradhatatlan és maga részéről is sokak által nem tudott módon nagy áldozatot hozott lelkész, mikor a megújított templom 1896 okt. 3-án, tehát az ő sárospataki lelkésszé történt megválasztatásának 10. évfordulóján lélekemelő ünnepélyességek között felszenteltetett. Örömében arról is megfeledkezett, hogy a renoválásra nagyon ráfizetett.

A kapubejárathoz közel eső, az udvarról nyiló szobában szedték ugyanis a főgondnokkal a renoválásra befolyó összegeket s közben a szobából mindaketten kimentek s mire visszatértek, nagy megdöbbenéssel tapasztalták első tekintetre, hogy jelentékeny híja van az asztalon hagyott pénznek. Pénzt megolvasni, számsorokat összegezni s egy nagy hiányt megállapítani, mindezt újra csinálni csak percek műve volt és pillanatnyi a megállapítás, hogy valaki távollétük alatt a szo-

bában megfordúlt és a pénzbe belemarkolva, azzal olvasatlanúl elloholt, de pár év telt abba, mig azt a váltót kifizette. amelyre a hiányzó összeget a maga terhére egy vidéki bankban felvette, hogy helybeli kölcsönvételével még csak véletlenül se pattanjon ki a templomrenoválásnak ez a szomorú esete.

Igy lett Bálint Dezső ennek a renoválásnak nemcsak irányító szelleme, éltető lelke, hanem első pénzembere.

Ez azonban a további munkától kedvét nem szegte. Jöttek nyomában új alkotásai: az egyháznak a templom szomszédságában és a Koszorú korcsma helyén épült új házai. Jött a temető parkirozása, rendezése, sőt az áldozatot saját otthona külső csinositásától sem kímélte, hozzá maga is megfáradt érte, a paróchia udvarán levő tulyafákat maga ültette, mert a szépben mindig gyönyö rüséget talált a lelke.

Eme szépérzékének ma is megvannak a látható nyomai egykori otthona környékén és mostani nyugvóhelyén.

Sárospataki lelkészsége idején a csűrös kertekben pusztított borzasztó tűzvészben az egyház hatalmas csűre is elhamvadt. Ezt is újra felépíttette, de már saját otthonának, a lelkészlaknak a presbitérium által sürgetett átalakitásába alig akart beleegyezni. Az egyházközség ebbeli szándékát mindig azzal igyekezett meghiúsitani, hogy következetesen hangoztatta, hogy a paplak öregségére úgy is jó neki, ahogy van, kár volna arra költeni.

(Vége köv.)

Egyházkerületünk Intéző Bizottsága

nov. hó 8-án Miskolcon tartotta megülését és tárgyalta le az őszi egyházkerületi közgyülés által hozzá utalt ügyeket. Ezek között egyházak kölcsönügyei, megerősitendő dijlevelek és az egyház megyék felterjesztései szerepeltek. A kölcsönügyeket az intéző bizottság nem mind intézhette el érdembelileg, mert hiányosak, kellőleg meg nem okoltak voltak az ezirányu felterjesztések. Ebből folyólag ki is mondatott, hogy jövőre az egyházközségek tartoznak részletesen megindokolni kölcsönszükségeiket. Megelőző évi számadásaik és évi költségvetéseik beterjesztésével kell tiszta képet nyujtani anyagi helyzetükről, vagyonleltáraikat is bemutatva, továbbmenőleg kimutatva azt, hogy a célbavett szükséglet fedezejére az E. T. rendelkezéséhez képest a gyülekezet önkéntes adománya igénybevételett-e és kimerittetett-e a törvényben lefektetett rendkivüli adózás. Igazolniok kell, hogy szabályszerü határozattal történt e gondoskodás arról, hogy a felveendő kölcsönt visszafizetni, mikor, miből és mennyi idő alatt fogják. Az egyházak eladósodásának akarja ezáltal az egyházkerület utját állani, mert nem lehet minden terhet a jövőre átháritani; az élő nemzedéknek is kell áldozatot hozni.

Felmerült esetekből folyólag a Protestáns Hitelszövetkezettől felveendő egyházi kölcsönökkel kapcsolatban elvi döntést kellett hozni az egyházkerületi jótállás, garancia kérdésében. Az intéző bizottság ugy határozott, hogy azokra a kölcsönvevö egyházakra nézve, amelyeknek telekkönyvei a megszálló hatóságok által őriztetnek s e miatt jelzálogi biztositékok nyujtására nincs módjuk, a garancia kérdése akként szabályoztatik, hogy a jótállást az illetékes egyházmegye nevében első helyen az egyházmegyei elnökség vállalja s ennek megtörténtével irja alá az egyházkerületi elnökség a biztositéki okiratot; igy is a sorrend biztositása céljából a telekkönyvi hatóságok által vezetett K jegyzéken jelzálogi bekebelezésre az érdekelt egyház ingatlanaira a teher feljegyzendő. Úgy az egyházmegyei, mint az egyházkerületi elnökség a garancia vállalást esetről-esetre birálja el és dönt a konkrét kérdésben s a garanciát ugy egyik mint a máaik megtagadhatja.

Fontos határozata volt a bizottságnak a gazdasági ismétlő iskolai vallástanitás kérdésében, melyet püspök ur fog körözni hivatalos körlevélben.

Felkéretett az egyetemes Konvent, hogy a Fö'dhitelintézettel kisérelje meg az egyházak javára valorizáció nélkül leszámitoltatni az egyházak tőkesegélyeit, hogy ezek a törvénynek és gyakorlatnak megfelelőleg rendeztessenek.

A Coménius Ámos János emlékalapitvány tételére az egyházmegyék figyelme is rátereltetik.

A kulturadó összege jövőre pénzben irányoztatik elő és nem a változó buzaértékben. Az alsózemplén egyházmegyének a lelkészözvegyek kétféle nyugdijilletéke ügyében tett feljerjesztése felett az intéző bizottság napirendre tért, mivel két konventi határozat is van már, amely ezt az ügyet lezárta. Pár nem közérdeku kérvény nyert többnyire kedvező elintézést még.

Az intéző bizottság tagjai Isten iránti forró hálával állapitották meg, hogy lelkészi elnökünk, a mi szeretett főpásztorunk, napról napra jobbanjobban nyeri vissza a régi testi és szellemi frissességét s ennek tartóssága és állandósulása érdekében hangoztatott hő kivánatokkal ért az intéző bizottság ülése véget, hogy püspök urunk őrangyala, egyházkerületünk szeretetreméltó nagyasszonya, a fehér asztalnál ejtse foglyul áldott jóságával a tanácskozó ifjakat és véneket. Jó szivét és áldott házát szeretteivel együtt Isten őrizze meg!

Iy.

Gondolatok

az Egyetemes Konvent missziói bizottsága megbízásából Forgács Gyula bizottsági előadó által az 1928—29. munkaévre szerkesztett „Belmissziói Útmutató" olvasása közben.

Alig van ma református egyházunknak a lelkészválasztási törvény reviziója mellett fontosabb és nagyobb érdeklődést keltő problémája, mint a belmisszió kérdése és annak zsinati törvény útjáni szabályozása. Csak természetes, hogy református egyházunknak ez utóbbi nagy problémája szóhoz jut az Egyetemes Konvent által kiadott „Belmissziói Útmutató"-ban is. A *Révész* Imre által „A zsinati missziói törvénytervezet elvi sarkpontjai"-ról irott cikkben ezt olvassuk: „Ha egyszer egyházunk, mint ilyen, feladatának érzi és vallja a missziót, akkor lehetetlen kitérnie annak a — szin-

tén nyilvánvalóan chaotikus — állapotnak a rendezése elől, amely az utolsó emberöltő folyamán Magyarországon az egyesületi szabad belmisszió és a hivatalos egyházi szervek, testületek és hatóságok viszonya terén előállott." Magunk is abban a meggyőződésben vagyunk, hogy ez a feladat egyházunknak elodázhatatlan történelmi szükségességü feladata. Valljuk azonban azt is, hogy egyházunknak nem szabad és nem szükséges a belmissziónak elvi igazolására és intézményes szervezésére törekednie, hanem, amennyiben a belmisszió kérdésének tisztázására törvényalkotásra készül, ennek a törvénynek nem lehet más szerepe, mint *eszközi* szerepe, amely mindenkor biztosítani tudja a „szabad egyesületek" missziói munkájának és lelkületének történelmi és százados tradiciói egyházunk testébe való beárasztását, hogy egyházunk minélinkább legyen valósággal is azzá, ami lényegileg. Igy az egyházilag szervezett belmissziónak — amennyiben ilyenről beszélni lehet — csak átutaló szerepe lehet, hogy az egyház minél inkább önmaga legyen. Örömmel állapítjuk meg, hogy a kezünkben levő „Belmissziói Útmutató ennek a feladatnak szolgálatára is vállalkozik. A különféle „szabad egyesületek" (Ker. Ifj. Egyesületek Szövetsége, Ker. Leányegyesületek, Magyar Ref. Diákok Soli Deo Gloria Szövetsége, Lorántfy Zsuzsánna Egylet, Országos Ref. Lelkész-Egyesület, Bethánia-Egylet, Magyar Traktátus Társaság) által végzett munkákat ismerteti s fűzi be egyházi életünk egyetemes munkájába. Szerettük volna azonban, ha e tekintetben jobban kidomborítva láttuk volna Szerkesztő lelkimunkákra vonatkozó programmját és hogy ha világossabban kidomborítva láttuk volna egyetemes egyházunk lelkimunka programmjában ezen „szabad egyesületek" által végzett munkák szerepét.

Azonban egyházunk a missziói lelket nem csupán a „szabad egyesületek"-től várja, hanem annak ébresztését, ápolását mindenkor *maga is lényegéhez tartozó feladatának tekinti.* Egy belmissziói útmutatónak azért mindenkor legfőbb feladata kell, hogy legyen az ilyen missziói lelkület ébresztése. S e tekintetben örömmel állapítjuk meg, hogy e könyv ezt a lehető legteljesebb mértékben szolgálni képes, első lapjától az utolsóig friss, eleven missziói lélek árad belőle. Ilyen missziói lelkületet áraszt a *Szabó* Zoltán dolgozata „A vallásos estélyek programmjáról." Ilyen lélek árad az id. *Victor* János írásából, amelyben a „Vasárnapi Iskolai Szövetség" munkáját ismerteti, a *Forgács* Gyuláéból, amelyben „A belmisszió és diakonia internacionális szövetsége választmányának 1928 jun. 15—19. napjain Zürichben tartott ülését" ismerteti, a *Forgács* Gyuláénéből, amelyben „A női belmissziói tevékenység nemzetközi választmánya" munkáját ismerteti. Figyelemre méltó e tekintetben a *Dobos* Károly dolgozata is „A református ifjúsági munkáról."

Egy belmissziói útmutatónak mindenkor a *jövőbe* is kell tekintenie. Szerkesztőjének világosan kell látnia egyházunk életének legégetőbb szükségleteit és elő kell hívnia olyan készségeket, olyan munkákat, amelyekre a legnagyobb szükség van. Örömmel állapítjuk meg, hogy a *Forgács* Gyula által kiadott belmissziói útmutató e tekintetben is végez szolgálatokat. E tekintetben elsősorban azokat a gondolatokat köszöntjük örömmel, amelyek egyházunkban az *adakozás, az áldozat lelkének* felébreszteni hivatottak. E tekintetben becses gondolatokat nyújtanak *Révész* Imre fent említett cikke, azután pedig a 1928 jun. 11—15-én Glasgowban az egyházi pénzügyekről tartott internacionális konferencia közölt határozatai és a Belmissziói Útmutató más dolgozatai is. — Ilyen fontos szükséglete egyházunknak a *belmissziói munkások, diakonusok képzése,* amely tekintetben szintén fontos és becses gondolatokat találunk *Forgács* Gyulának „A diakonusképzésről" és „Útmutatás az 1928—29. évi missziói program végrehajtásához" c. dolgozataiban.

Isten iránti hálaadással állapítjuk meg, hogy az evangéliomi szellem egyházunk testében ébredezőben van, de az a vágyunk, azért imádkozunk, hogy ez a Lélek mindig hatalmasabban áradjon meg miközöttünk. Bízunk benne, hogy a *Forgács* Gyula által szerkesztett „Belmissziói Útmutató" is értékes eszköznek fog bizonyulni e missziói, evangéliumi szellem szolgálatában. *M. E.*

— **Napfény a Hegyalján sikere.** Alig pár hete, hogy megjelent *Hegyaljai Kiss Géza* második elbeszélés-kötete a *Napfény a Hegyalján,* már is annyira megnyilvánult iránta a sajtó és a közönség meleg rokonszenve, hogy alig párszáz példány maradt belőle. Szerzőt a budapesti *rádió-igazgatóság* is felkérte, hogy olvassa fel kötetéből két elbeszélését a Studióban, rádióközvetítésre. A felolvasás idejét később teszi közzé az igazgatóság. A kötet egyébként 2 P 80 fillérért kapható minden könyvkereskedésben.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Felhivás és kérelem.

A szerkésztőségnek áliandó óhajtása az, hogy lapunk elsősorban *egyházkerületünk* életének s minden kisebb-nagyobb eseményének lehetőleg hű és teljes képét adja. A tényleges helyzet mégis az, hogy habár csonka egyházkerületünk a csonka országban aránylag kicsiny földrajzi területen él, a köztudomásra érdemes híreknek csak egy kicsiny töredéke jut kellő időben hozzánk, néhány százaléka a leglehetetlenebb kerülő utakon, elkésve, hallomásból, á utazókkal való véletlen találkozások révén, mintha ma is kettőszázesztendővel ezelőtti időben, vasút nélküli, postakocsis időkben élnénk.

Sok nyomdafesték alá kivánkozó közérdekűség pedig az örök feledés — *egyáltalában nem jótékony* — homályába vész. *Nem jól van ez így.*

Sokkal inkább, mint bármikor, *ismernünk* kell egymást, *tudomással birni* legalább egymás örömeiről, nehézségeiről és bánatáról.

A szerkesztőség tehát testvéri szeretettel a következő kettős kérést intézi az egyházkerületünk gyülekezet vezetőihez:

1. Az egyházkerület *minden* lelkipásztora iktassa be pásztori kötelességei közt az első helyek egyikére, hogy gyülekezetének *minden* megmozdulásáról adjon hírt az egyházkerület hivatalos lapjának.

Templomrestaurálás, építés, harangbeszerzés, iskolai hírek, helyi egyesületek életfázisai, vallásos estélyek, ünnepélyek, választások, adományok, halálozások beszámolói, mindez és még sok más idetartozik. Ne a híreket beküldő lelkésztestvéreink ítéljék meg, hogy melyik hír méltó a lapban való megjelenésre, hanem írjanak megválogatás nélkül *mindent* s bízzák szeretettel az egyházkerület élete fölött általános áttekintéssel bíró szerkesztőségre, hogy miknek a közreadását kell fontosnak tartani.

2, A második kérés nagyon rövid, de nagyon fontos: *A hírek beküldése a lehető leggyorsabban történjék mindig.*

Ne gondolja egyik lelkésztestvérünk sem, hogy az ilyen hírek beküldése saját gyülekezeteik reklámírozása vagy saját maguk munkájának hiuságból történő feldicsérgetése. A magyar ref. egyház mai küzdelmes életében mint az *élet jeleire, élniakarásuk és élni tudásuk bizonyságaira* van ezekre szükség bajtársaink, barátaink és ellenfeleink számára egyaránt. Egyházi életünk *arcának eleven pírjából lop el* egy darabot az a gyülekezeti vezető, ki a saját gyülekezetét elszigeteli, életének jeleit elhallgatja a nyilvánosság elől és előtt.

Abban a hitben, hogy kerületünk minden illetékes lelkipásztoránál és világi vezetőjénél *kérése fontosságához méltó meghallgatásra talál*, újítja azt meg testvéri szeretettel és üdvözlettel:

a Sárospataki Református Lapok Szerkesztősége.

— **Harsányi István emlékezete.** Azokban a tudományos társaságokban, amelyek Harsányit r. tagsággal, vagy választmányi tagsággal tisztelték meg, nov. havában ülték meg emlékezetét. Az Irodt. Társaságban 10-én emlékbeszédet mondott felette Gulyás József (Ez volt az ülés egyetlen tárgya.) Nov. 20-án Debrecenben a Tisza István-Társaság emlékezett meg róla, amikor Gulyás József kegyeletes szavak után bemutatta egyik közösen írt tanulmányukat, (Palocsay kuruc generális élete s költői művei cimmel). Nov. 21. én ugyanő, szintén kegyeletes szavakkal emlékezvén meg Harsányiról, bemutatta a Néprajzi Társaságban másik közös dolgozatukat, a Dávidné Soltáriról szóló néprajzi cikket.

— **Harangavatás.** A semjéni ref. gyülekezet nov. 11-én bensőséges, szép ünnep keretében avatta fel a hívek áldozatkészségéből beszerzett új harangját. Szimbolikus jelentőséget kell abban látnunk, hogy az adakozás lelkét az egész egyházunkban eddig — a harangok maguk is a figyelmeztetés, hivogatás eszközei — a harangokra való adakozás tartotta leginkább ébren.

— **Templomszentelés és harangavatás Becskeházán.** Boldog örömmel szentelte fel Isten dicsőségére épített új templomát és harangját nov. 18 án a becskeházai ref. egyház. A közelről s távolról összegyült sokaságot *Juhász László* esperes magas szárnyalású imája emelte az egek Urához, aki a harangot megáldotta, majd szent igéket olvasott. Az új haranggal való harangozás után az új templomban felcsendült: Tebenned bíztunk eleitől fogva . . ., majd az áhitatos csendben Tóth Kálmán komjáti lelkész gyönyörü imájával borult le a gyülekezet a megsegitő jó Atya előtt, ezután igehirdetésében gyönyörködött a lelkünk. Tartalmas templomfelszentelő beszédet I. Krónika 29: 16—17 alapján intézett a gyülekezethez. Cseh István lelkész az építés történetét ismertette. Ezek után megtartottuk az első úrvacsoraosztást. Juhász László esperes hatalmas úrvacsorai ágendájában emlékezett meg a gyülekezet áldozatkészségéről és rámutatott az igaz Szőlőtőkére. A künnmaradt nagy gyülekezet előtt Batta János bodrogkereszturi lelkész tartott építő gondolatokban gazdag beszédet. A délutáni istentiszteletet is ő végezte. Mindenki csodálkozott azon a nagy áldozatkészségen, amellyel viselik a becskeházai hívek a templomépítéssel kapcsolatos nagy terheket 300—724 pengőt fizetett egyenként egy-egy hívőnk. 20.000 pengőbe került az építés. Azonkívül Székely István harangot öntetett 1.100 P értékben, Herman Lajos és Boros József úrasztalát szerzett be és Gál Dániel gondnok díszes katedraterítővel ajándékozta meg az egyházat. Mindenért legyen egyedül Istené a dicsőség!

— **Tanítóegyesületi közgyűlés.** Az alsózemplén ref. egyházmegye tanítóegyesülete nov. hó 19-én tartotta meg nívós évi rendes közgyűlését Sárospatakon, melyen a tanítóság majdnem teljes számmal ott volt. Mint összekötő kapocs, ott volt a tanítóság barátja, megértője, Kiss Ernő esperes, Forgács Gyula l. elnök, Pataki Sándor tanügyi biz. elnök; a folyton munkás Hodossy Béla; a szebb református jövő reménye hegyaljai dr. Kiss Géza; a „Zemplén Tanító" szerkesztője, Kneisler Emil; az O. R. T. E. kiküldöttje, Molnár János főtitkár. A XC. zs. éneklése után Forgács Gyula megható, magasba szárnyaló imája öntött erőt a lelkekbe. Majd vitéz Nyitray Károly elnöki megnyitójában buzdított, lelkesített. Nyitray rátermettsége büszkeséggel töltheti el nem csak kartársait, hanem felettes hatóságait is. Szathmáry Mária „A jellem nevelése" c. felolvasását élvezettel figyelték. Remek volt. Dr. Kiss Géza a Kálvin Szövetség céljáról, támogatásáról tartott magas szinvonalu szabadelőadást. De szép is ez az áldott magyar nyelv, Istenem de szép Mintha méz csepegett volna ajakáról Pongrácz Samu karosi tanító „A cselekvő szemléltetés főeszköze a számtan tanításánál." A pénz ismertetését ajánlja bevinni iskoláinkba, — okosan. Molnár János az O. R. T. E. titkára a gyermekéletbiztosítást ismertette. Megszivlelendő dolog. Hol tart még falusi népünk, hogy ezt valaki vele megértesse? A gyűlés a „Hiszekegy" eléneklésével végződött. *B. L.*

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 48. szám. Sárospatak, 1928 december 2.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Marton János:* Megdöbbentő fordulat. — *Janka Károly:* Néhai Bálint Dezső alsózempléni esperes emlékezete. (Vége köv.) — A gömörtornai egyházmegye jegyzőkönyve. (Vége köv.) — *Szabó Imre:* Kálvineumi estély az operában. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Hirdetések.

Megdöbbentő fordulat.

Megdöbbentő fordulat állt be sárospataki főiskolánk internátusai épitési ügyében.

Kemény és kegyetlen fordulat! Fagyasztó ellentétben álló minden eddigi számitással, tett intézkedéssel, lefolytatott tanácskozásokkal, magas helyekről jött igéretekkel és jogos reménységgel.

A földre sujtva és porig megalázva állunk!

És lehetetlennek találjuk, hogy ebbe bele lehetne nyugodni.

Ugy értesülünk ugyanis, hogy azt az ujabb évi 40.000 P. gimnáziumi internátusi segélyösszeget, amelynek felajánlásával — sárospataki nyáreleji látogatása után gróf Klebelsberg Kunó vall. és közoktatásügyi miniszter ur a gimn. internátus régóta döcögve haladó és megfeneklett szekerét egy fölényes mozdulattal a kátyuból kiemelni akarta a pénzügyminiszterium — az ismert recepttel — fedezet hiányában megtagadta, a közoktatásügyi tárca most készülő költségvetéséből törölte s az a jövő évi költségvetésbe — sőt talán soha semmiféle költségvetésbe többé bele nem kerül.

A halálos veszély irtózatát jelenti ez a döntés a főiskola egyes intézményeire.

A magyar közoktatásügy pecsétőre, gróf Klebelsberg Kunó miniszter ur a legszemélyesebb iniciativájával hozta főiskolánknak a legmagasabb igényeket is kielégitő internátus tervét és azt, hogy bifurkációs rendszerrel gimnáziumunk tantervszerüleg is az angol nyelv olyan ismeretét fogja nyujtani, amely a felmérhetetlen jelentőségű magyar—angol kapcsolatok lehetővé tételére és elmélyitésére alkalmas.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ur felhivta a főiskolát, hogy jelölje meg azt az épitészt, akit az állam költségén a miniszter ur kiküld Angliába az internátusok épitésének tanulmányozására. A főiskola a Zemplén megyében előnyösen ismert Münich Aladár budapesti müépitészt jelölte meg, aki a nyáron angliai utját — bizonyára tetemes költségen — megtette s végzett tanulmányairól jelentést tett a miniszteriumnak és a főiskolának.

Szept. 27-én pedig megjelent a főiskolában Kornis Gyula közoktatásügyi államtitkár ur, akinek ugyan aggodalmai voltak azzal a középiskolai typussal szemben, amelyről a miniszter ur beszélt. amennyiben a törvény ilyet még nem ismer, de egyébként az internátus szükségességét elismerte s hozzájárult ahhoz, hogy az ujabb 40,000 P-vel 70 000 P re emelkedett internátusi annuitásos segély terhére 500.000 P kölcsön vétessék fel, amelyből az épitkezés azonnal megkezdessék; mig a többi szükséges pavillonokat az előre már most elkészitett tervek szerint akkor épitse meg a főiskola, amikor az annuitásos részösszegek annyira megnövekednek, hogy megbénitó és guzsbukötő adósságfelvételek nélkül ujabb épitkezést lehet kezdeni. A főiskola összes birtokait a beállható gazdasági és pénzügyi krizisekre való tekintettel nem lehet az internátusokra lekötni.

Egyházkerületünk őszi közgyülése megadta az engedélyt a 70.000 P évi annuitásos segély alapján 500.000 P kölcsön felvételére.

S épen most, amikor a kölcsön realizálásáról van szó jön a lesujtó hir, hogy a kölcsön felvételére az évi 40.000 P megtagadása miatt nincs többé fedezet.

El lehet fogadni, hogy egy angol typusu középiskola felállitása Sárospatakon talán tulságosan terhelné meg az állampénztárt. Ezt szivesen megengedjük! Bár annak a bejelentése, hogy ilyen typusu középiskolát Tihanyban szándékozik felállitani a kormány, mégis arra enged következtetni, hogy az államnak pénze még kisérletekre is van és a mi véleményünk szerint — kell is lenni!

De mi nem vagyunk elkényeztetve. Mi sem törvényellenességet, sem lehetetlenséget, sem kivételes intézkedést nem kivánunk. Mi nem tudnánk elhinni, hogy mi favorizált hely vagyunk.

De ha rendkivüli intézkedést nem is tesznek értünk, az elképzelhetetlen előttünk, hogy a magyar állam milliárdos költségvetése mellett — évtizedes várakozás után és amikor már annyira angazsálta magát ünnepélyes formák közt tett igéretével egy aktiv miniszter, — ne legyen meg

egy viszonylag szerény összeg az *internátus* megépitésének lehetővé tételére.

A régebbi 30.000 P annuitásos segéllyel nem lehet olyan internátus megépitésére gondolni, aminőt itt a tanulók nagy száma megkövetel. És nem ejthető el az internátusnak az a typusa sem, a melynek nélkülözhetetlenségét a miniszter ur fejezte ki legélesebben. A most rendelkezésre álló ösz szeggel mintegy 120 diák számára lehet épiteni, ami megoldhatatlan helyzetet teremt a többi künnrekedt tanuló számára; hiszen a 120 tanulónak az internátust teljesen fel kell szerelni s nevelő személyzettel ellátni. Ennek az internátusnak a munkájából, nevelő hatásából a többi tanulókat kizárni képtelenség, az alkotásnak igy nekiindulni meggondolatlanság.

Amennyiben ugy látszik, hogy a rosszul értesült pénzügyminisztertől felebbezni kell a jobban értesitendő pénzügyminiszterhez, itt az ideje végre. hogy egész tiszáninneni egyházkerületünk egyetlen emberként álljon talpra ebben az ügyben. Ne legyen senki, aki ne érezze a felelősséget, hogy egyházkerületünk erkölcsi reputációja követeli, hogy ebben az ügyben kudarcot ne valljunk.

Nem volna meglepő előttünk, ha gyülekezeteink tiltakozó gyűléseket tartanának s presbitériumaink egyházkerületszerte foglalkoznának ezzel a kinos üggyel. Anyagilag is annyira az elevenébe vág ez gyülekezeteinknek. Patak idáig a szegények iskolája is volt. Azt már igazán nem kivánhatják, hogy református lelkészek, tanitók és magyar református kisgazdák gyermekei jezsuita vagy más szerzetes rend internátusaibà menjenek, mert még Patakon sincs elégséges internátus, amely befogadná őket, holott látunk a földből palotákat kinőni a kath. nevelés diákotthonaiul. A pénzügyminiszter úr joggal beszélt a felsőházban (nov. 29.) márványpalotákról; de nem nálunk. Itt még a fehérre meszelt épület is csak álmaink álma.

Egyházmegyéink bizonyára kivánják a rendkivüli egyházkerületi közgyűlés összehivását, ahol messzehangzólag kell megnyilvánulni egyházkerületünk akaratának. Kivánatos, hogy hivják fel megyeszerte az országgyűlési képviselők figyelmét arra, hogy egy hatalmas egyházvidék jogos igényének teljesítése elől milyen ridegen zárkózik el a kormány és hagy felbecsülhetetlen nemzeti értéket veszni.

Az Egyházkerületi Kálvin-Szövetség is hallathatná szavát. Társadalmi sulyunk latbavetésével kell dokumentálni, hogy a sárospataki főiskolát nem kezelheti az állam egy vidéki algimnázium módjára.

A Sárospataki Diákok Országos Szövetsége, vagy a Sárospataki Diákok Budapesti Szövetsége hathat a legkönnyebben arra, hogy a magyar parlamentben interpelláció tárgyává tétessék az a hallatlan szűkkeblűség, amellyel az állam évtizedek óta eljár a négyszázéves főiskolával szemben. Amikor busás nagy összegekért szerteszét épitgette az állam a nagy internátusokat, éppen Patak kérelme teljesítése előtt zárta le a sorompót. Most, amikor az annuitásos segélyek módszere divatozott, hasonló elbánásban részesülünk a méltányos kielégítés előtt. S az Országos Diákszövetség tudja azt leginkább méltányolni, hogy Sárospatak meg is ért s méltó is egy modern szinvonalú internátus elnyerésére.

Még nemzeti szempontból is tenni kell most a kormánynak. Nem maradhatunk abban a hitben, hogy ehhez a korhoz csak a Rőser-féle intézetek botrányai füződhetnek és nem komoly alkotások. Itt a lejtőn gurulunk és nem a nemzeti lélek formálásának szentélyeit épitjük.

A helyzet megmentését mi erélyes és gyors cselekvésben látjuk.

Gróf Klebelsberg Kunó miniszter úr ezt az ügyet a magáévá tette.

Olyan nyilatkozatai vannak s olyan lekötelezően viselkedett, hogy tőle csak jót várhatunk. Különben a magyar közoktatásügy vezetésében vetett hitünknek kellene megrendülni. Az ő közvetlen munkatársa, Kornis Gyula államtitkár Sárospatakon olyan szavakkal értékelte főiskolánkat, aminők a nagyemlékezetű Békefi Remig óta nem hagyták el római katholikus pap ajakát, amelyek egyenlően diszére válnak az ő tudós és az ő keresztyén lelkének. S a napilapok most hozzák a hiradást arról, hogy miképen keresi Petri Pál államtitkár a kapcsot a ref. egyház vezetőségével, s a belső épités munkáját mennyire fontosnak tartja a ref. egyházban s hogy mutat rá, hogy a „kálvinista hit és morál újraébresztése a háború utáni elfásultság, hitetlenség és erkölcsi gyengeség napjaiban óriási feladat.“ A mi konkrét ügyünk tárgyalásánál is egész szivével szeretnénk ott látni Petry államtitkár urat, amikor fel kell tárni a kormány előtt, hogy ez a szegény iskola fennállása négyszáz éves évfordulójára akarja magának megszerezni mindennél szentebb ünnepül ezeket az intézményeket. Olyan széles látókörű és nyugodt itéletű fő előtt, mint aminő Petry Pál államtitkár, a hazai ősi falak is bizonnyal ott vannak erkölcsi biztosságunk oszlopai közt.

Véleményünk szerint az egyházkerületi közgyűlés a legilletékesebb szerv, amely a kormány elé juttathatja a felzúdult református közvélemény szavát s egyben tisztelettel teljes kérelmét.

Most, amikor az egyházkerületi közgyülésnek uj akciót kell meginditania, tisztáznia is kell véglegesen az összes internátusok, tehát a theol. internátus megépitésének az ügyét is.

Az a 70.000 P, amelynek a biztositásáról szó volna, mint olyanról, amelyet szinte lehetetlen az eddigi előzmények után megtagadni, azzal az 5000 P évi annuitásos segéllyel, amelyet az állam a theol. internátus segélyezésére külön adott, — ha a főiskola és az egyházkerület hozzájárul csak olyan csekély összeggel, amely a tanitóképzőintézet átvételét nem veszélyezteti — a mi összes internátusaink felépithetők. Ha az állam szakit az annitások gyilkos módszerével, amely mellett az egyes intézeteknek alig jut valami; (igy a 35 évi 30000 pengős annuitásból, amelyre az állam kiad 1,050000 P-t, csak mintegy 330 000 P kölcsönt kap főiskolánk), akkor az annak megfelelő tőkesegély, a mintegy 400.000 P, esetleg 2 évre beosztva elégséges a mi épületeink felhuzására. Még pedig

ugy, hogy a tervek, előmunkálatok, közös technikai üzemek, anyagbeszerzés stb. szempontjából nem választható el egymástól az egy és egységes főiskolánál a gimn. és theol. internátus épitése. A két épitkezésnek együtt kell lefolyni. Az állam nyilván akarja mindkettőt, hiszen segélyt adott mindkettőre. Csak kellő összegre kell ezt a segélyt emeltetni, az épitkezés megindulhat.

Ha Isten szent végzése ide tette ezt a főiskolát nagy hivatása teljesitésére, nincs olyan magyar államférfiu, aki megtagadná a segitséget ettől a nagy nemzeti erőforrástól, csak mondjuk meg már egyszer, hogy mit akarunk, s hogy milyen dicsőséges ünnepre készülünk.

1931-re hadd álljanak a mi internátusaink és a főiskolába betagozza végezze a tanitóképző intézet is a maga nemzetnevelő munkáját.

Hogy állunk meg az élő Isten szine előtt, ha az ő dicsősége tornácai helyett a hamis diplomagyárak zugintézetei virágoznak közöttünk s a nemzeti életet elönti a balkáni szenny és förtelem. Napjaink kipattant botránya megrázó memento, hogy erkölcsileg mennyire leromlottunk s hogy mennyire kell vigyáznunk, hogy el ne pusztuljunk

Marton János
egyházkerületi aljegyző,
főiskolsi igazgató-tanácsos.

Néhai Bálint Dezső alsózempléni esperes emlékezete.

(Folytatás.)

Nem szól a krónika arról, hogy ebben az esetben a gyülekezet a kölcsönt hogy adta vissza neki. Elvégre is szerénysége és ellenkezése Chabrol várából sikerült őt kilakoltatni és a paplak modern külsőt kapott.

Úgy is illett az a sárospataki gyülekezethez is, az ő kimagasoló személyéhez is, a személyében jelentkező előkelő tisztségekhez is. De a megnövekedett család és az egyre kiterjedő baráti kör is megkivánták ezt az átalakitást.

Még Zádorfalván született fiai: Dezső, Bertalan, József és leánya, Ilona, megnövekedtek, a sárospataki paróchia is hajlékot adott új bölcsőknek, amelyek Zoltán és Ferenc nevű fiait rengették, nem is számitva a korán örök hajlékokba költözött leányát, Erzsébetet. Édes zsongással töltötték meg szivét és házát ezek a szemei előtt testi és lelki erőben növekvő gyermekek, akiknek lelki-testi képzése érdekében mindent elkövetett, hogy a magyar hazának testben és lélekben erősségei, tisztes értékei legyenek.

Még a saját gyermekkorából hozta magával a szülei hajlékból a sport szeretetét. Gyermekeit is a testedzéshez szoktatta. Számukra udvarán tornaszereket állittatott, sőt ugyanott jégpályát is készittetett és tartott fenn, hogy az aztán tanár- és rokon családok gyermekeinek találkozó helyévé legyen.

Maga sem átallotta felkötni öreg, rozsdás korcsolyáját, hogy gyermekeit erre a nemes sportra megtanitsa. Közöttük a lelke megifjodott, az abarai eleven fiu lett ujra, aki valaha, tornászott, uszott lovagolt. Talán ezeknek a testedző szempontoknak a kisarjadzása volt, hogy ezekből ki nem öregedve, az egyre virágzóbb strandfürdőt kezdeményezte. Akkor sokan inkriminálták ezt a magatartását s maga sógora Radácsy György is, kifejezte efeletti rosszalását. Ő azonban az itéletek keresztüzében is szilárdan állt s a modern idők egy hatalmas, egyre növekvő fürdőző táborban hozták meg az ő igazát. Hogy végelemzésben hol van az igazság, emberileg nem oly könnyü eldönteni, viszont bátorság kell ahhoz, hogy eldöntetlen illendőségi kérdésekben palástos ember az ujitók élére merjen állni.

Itt alant az ellentétes nézetüek a kérdést még mindig vitatják, azóta már ott fenn a két nagy sógor, földiségtől mentesen tudja, hogy: „A tiszták minden tiszta.“

E kitérés után térjünk vissza családi körébe gyermekeihez. Az a boldog apa volt, aki minden gyermekében talált egy-egy kiválóságot, szeretnivalót. Egyiknél a szelid, pásztori lelket, másiknál az életrevalóságot, gyakorlatiasságra hajló érzéket, ismét másiknál az eszességet, tanulásbeli kiválóságot, majd a határozott müvészi hajlamot, az erre való rátermettséget, ismét tovább az ezermesterségre hajlamos kéziügyességet. Hogyne dobogtatnának meg mindezek egy apai szivet!

Csodálatos, hogy a benne mozaikszerüleg elhelyezkedett lelki sokoldaluság, gyermekeiben ugy jelentkezett, mint egyes lelki kiválóság, ami azt mutatja, hogy gyermekei az édes apa lelki örökségét részletekben kapták.

Mert ő benne is megvoltak a müvészi hajlamok, gyakorlati készségek. Háztartása, gazdasága, otthona számára készitett tárgyak hirdették az ezekre nála meglevő kézügyességet. Furt, faragott és ebben a munkában nagy gyönyörüsége telt. Apai szive táján tehát különös melegséget érzett, mikor gyermekeiben felfedezett egy-egy kiválóságra hajló érzéket.

Ferenc fia és leánya, Ilona a háboru idők Sárospatakjának jeles fényképészei lettek; ügyes kivitelü, tiszta munkájukkal maguknak sok rendelőt, a családnak olyan jelentékeny pénzösszeget szereztek, hogy annak ötödrészéből megvásárolhattak volna egy nekik többször felajánlott ma is értékes házat, ha arról édesatyjuk le nem beszéli őket; igy azonban keresményeik takarékbetétben egynéhány téglává váltak.

József fiában müvészet és életszeretete érdekesen szálltak harcba egymással. Fia ugyanis nem számolt az élettel, a kenyérrel, csak Istenadta tehetségével, müvészi hajlamaival s nem akarta, hogy kenyérkereső foglalkozás akadályozza müvészi szabadságában, Ő azonban megkövetelte fiától, hogy az eszményiek mellett a földieket is figyelembe vegye s ehez képest rajztanári pályára terelte.

Az élettel számoló apai szív leánya sorsán is igy csüggött aggódó szeretettel. Ö, aki egyedül szerelmes szivére hallgatott akkor, mikor családot alapitott, leánya feánya férjhezmeneteléhez nem látva jól megvetettnek az alapot, ellenzésével sokáig nem tágitott, de mikor meggyőzte és legyőzte őt a halálnál is erősebb szeretet, az aggódó apa

mindent felejtett, vőjében már nem látta a gyöngeségeket, csak egyet látott benne, szeretett fiát s mikor vője mindjárt a háboru elején elesett, láttam szemében gyöngyözni a nagy meleg könnycseppeket, melyeket érte ejtett; hallottam kebléből felszakadni a mély, nehéz sóhajt, mert a hegedün az elpattanó hur mellett a szomszédos hur is rezgésbe jő és hangot ad.

Még meg sem áll a rezgő hur, mikor az Ur ujabb nehéz próbák elé állitotta. Egyszerre ment három fia a harctérre: Bertalan, József és Zoltán. Ezzel kezdődött el életében a Kálvária. Tépő bizonytalanságok szakadtak lelkére. Fiai hamar belemerültek a harcok füstjébe, kettő aztán mihamar a fogság ködébe. Végtelenségnek tüntek fel előtte azok a hónapok, ameddig fogságba esett fiairól értesitést, róluk életjelt nem kapott. Egyre jobban rengett bele a lelke, pedig százfelé lett volna szükség ennek a léleknek acélos erejére.

Ugyanis még alig otthonosodott meg Sárospatakon és az egyházmegyében, már is kihasználták a munkaerejét és a tudását, felkészültségét s idejét mindenképen. Egyházmegyénk 1891. évi tavaszi közgyülése az egyházmegyei lelkészi gyám intézet pénztárnokává választotta. 1893. évi őszi közgyülése tanügyi bizottsági taggá tette. 1894-ben a felső-hegyaljai tanitói kör elnökévé. 1896. tavaszán lelkészi tanácsbiróvá, 1896. őszén tanügyi bizottsági elnökké választatott. Ebben az évben lett főiskolai igazgató tanácsossá. Munkáját város, vármegye a közgazdasági élet egymásután és sorozatosan igénybevette.

Ha belemerülök ennek a sokoldalu szolgálatnak a részletezésébe és elemzésébe, azt kérdezem, hogy hol is volt minderre nem ereje, de egyenesen fizikai ideje. Kora reggeltől késő estig kellett befogva lennie, hogy ezeket a szolgálatokat csupán külső kereteiben teljesitse.

Egyházmegyénknek nem volt olyan bonyolult vagy érdembeli ügye, amelynek kibogozására vagy megoldására kiküldött bizottságban a Bálint Dezső neve ott ne szerepelne. Járt, kélt, alkotott, tett, szinte forrt, pezsgett, buzogott benne az élet.

Ilyen körülmények között mi volt természetesebb, mint az, hogy ennyi szolgálata jutalmául s munkaereje, kidróbált tehetsége további kihasználására egyházmegyénk lelkészi vezérévé, esperesévé lett.

A Keresztury József halálával megüresedett esperesi hivatalra beadott szavazatukat Miskolcon 1908. május 18-án tartott tavaszi egyházkerületi közgyülés alkalmával bontotta fel a kiküldött bizottság, melynek tagjai számszerüleg megállapitották, hogy Bálint Dezsőre az egyházmegye egyházainak óriási többsége adta szavazatát.

Beiktatása esperesi hivatalába 1908. szept. 2-án ment végbe. Hittől áradozó, tisztánlátásról tanuskodó és világosságot sugárzó volt az akkori esperesi székfoglaló beszéde, mint tömör és mindenre kiterjedő aztán évről-évre az esperesi jelentése.

(Vége köv.)

A gömör-tornai ref. egyházmegye 1928. évi szeptember 20-án Miskolcon tartott rendes őszi közgyülésének jegyzőkönyvi pontjai:[1])

1. Jelen voltak: Juhász László esperes lelkészi, báró Ragályi Balassa Ferenc e.-m. gondnok, világi elnök; Fodor György, Hubay Kálmán, Tókos Károly, Király István, Dózsa Jenő, Berey Ferenc, Háger Miklós lelkészi; Farkas Géza, Dr. Soldos Béla, Dr. Seress István, Horváth Elemér, Lukács Béla világi tanácsbirák; Ablonczy László lelkészi fő, Doktor Dezső, Cseh István lelkészi aljegyzők; Lukács Endre vil. fő, Ragályi Ferenc, Fazekas László vil. aljegyzők; Dr. Molnár József, Dr. Vitéz Gőőz Lajos e.-m. ügyészek; Lipták István pénztárnok; Tóth Kálmán, Almássi Bertalan, Nehéz István, Simon Ernő, Dr. Páhi József lelkészek; Bartha József, Szállósi Bertalan, Lovász Bertalan, Ablonczi László, Kolláth Gyula, Lőrinczy Dániel tanitói képviselők. Az egyházak részéről: ifj. Maksa Józsa István gondnok a szinpetrii, Váradi Sándor a szini, Lőkös Sándor a héti egyház képviseletében.

2. Juhász László esperes buzgó imája után Báró Ragályi Balassa Ferenc üdvözölve a megjelenteket, a gyülést megnyitja.

3. Napirend előtt Fodor György perkupai lelkész, e.-m. tanácsbiró bejelenti, hogy nyugdijaztatása iránti kérvényét benyújtotta s érzékeny szavakkal elbucsuzik az e.-megyétől.

Az e.-megyei közgyülés mély meghatódottsággal veszi tudomásul Fodor György nyugalombavonulásának hirét és nagy érdemei elismeréséül nevét és eredményes működését jegyzőkönyvileg megörökiteni határozza.

4. Tóth Gyula Kálmán héti, Báthori László tornakápolnai és Benke János bódvaszilasi tanitók az egyházmegyébe való bekebelezési kérelmére; Tóth Gyula Kálmánt a héti, Báthory Lászlót a tornakápolnai kántor-tanitói hivatalába beerősiti. Benke János beerősitését a közgyülés az esperesi hatáskörbe utalja, ha esperesi elbocsátóját felmutatja. Zétényi András a szini énekvezéri állásba beerősittetik.

5. Doktor Dezső e.-m. aljegyzői tisztségéről való lemondását az elnökség felkérésére, a közgyülés örömére visszavonta. Örvendetes tudomásúl szolgál.

6. Az 1929. évi egyházlátogatásra kiküldetnek:

a) *a putnoki körbe:* Juhász László Lipták Istvánnal Héthbe, Bánrévére, Kelemérbe, Gömörszőllősre, Szuhafőre, Zádorfalvára; — Juhász László

[1]) Ügy tudjuk, hogy az ORLE nyári közgyüléséből azzal az indítvánnyal járul az egyetemes konvent elé, hogy egyházunk a különböző, meglehetősen vastagra nőtt jegyzőkönyvek kiadását hagyja abba s ezek helyett a jócskán terméketlen könyvek helyett irodalmi értékü müveket jelentessen meg. Ügy gondolja az ORLE, hogy a jegyzőkönyvek eredeti példányai gondosan őriztessenek meg; néhány gépirásos példányban sokszorositttassanak. Az érdekelteknek a jegyzőkönyvi kivonatok továbbra is pontosan kiadassanak. Az egész anyag pedig erősen megrövidített formában a nyilvánosság elé is jusson.

A gömör-tornai egyházmegye jegyzőkönyvének e közzéadásával az új rend megvalósitására tesz kisérletet.

Szerk.

Ablonczy Lászlóval Alsószuhára; — Ablonczy László Lipták Istvánnal Putnokra és Dubicsányba;

b) *a ragályi körbe:* Dózsa Jenő Cseh Istvánnal Aggtelekre, Zubogyra, Imolára, Ragályra, Trizsbe;

c) *a szini körbe:* Tókos Károly Ablonczy Lászlóval Jósvafő, Szinpetri, Szin, Szögliget, Komjáti, Bódvaszilas, Tornanádaska Hidvégardó, Bódvalenke, Becskeháza egyházközségekbe;

d) *a perkupai körbe:* Hubay Kálmán Király Istvánnal Perkupa, Varbóc, Szőllősardó, Tereszteny e, Tornakápolna, Égerszög, Kánó.

Az egyházlátogatók az egyházak látogatását tartoznak januárban megkezdeni s vallásos estélyeken közreműködni.

7. A közgyűlés a Tiszáninneni egyh.-kerület özvegy-árvagyámintézeti alapszabálytervezetet elfogadja.

8. A közgyűlés a Hegedüs Lóránt-féle javaslattal szemben a régi toronyjelvényekhez ragaszkodik.

9. A közgyűlés elfogadja a sárospataki ref. főisk. igazgató tanácsnak amaz indítványát, hogy azok a segédlelkészek, kik a főiskolától legalább 300 Pengő jótéteményt élveztek, kötelesek legyenek kerületünk kötelékében minimum 2 évig segédlelkészi szolgálatot teljesíteni.

10. Nagy Ferenc volt bánrévei beszolgáló lelkész, putnoki s.-lelkész szerencsétlen haláláról bús szivvel emlékezik meg s emlékét jegyzőkönyvében örökíti meg a közgyűlés.

11. Bogár Lajos toledói lelkész váratlan halála miatti részvétét főtiszteletü és méltóságos Dr. Révész Kálmán püspök úr előtt mély fájdalommal tolmácsolja, kérve Istennek vigasztalását a megpróbált lelkekre.

12. Özv. Komjáthy Istvánné, szül. Turpis Etelka örök távozása felett őszinte részvétét nyilvánítja s ennek jegyzőkönyvileg is kifejezést ad.

13. Az aggteleki egyháznak az aggteleki Baradlával kötendő szerződés jóváhagyásával a közgyűlés esperest bizza meg.

14. Az iskolák dologi államsegélyének kedvező elintézésére a közgyűlés Dr. Soldos Béla világi tanábirót kéri fel.

15. Az őszi egyházkerületi gyűlésre képviselőkké megválasztattak: Hubay Kálmán, Király István, Berey Ferenc egyházi részről, Dr. Soldos Béla, Dr. Seress István, Kövecsesi Lukács Endre világi részről.

16. Varbóc és Szögliget felhivatnak, hogy a Konvent által megkívánt tankönyveket használják.

17. Közgyűlés felkéri Farkasfalvi Farkas Géza tanügyi-bizottsági elnököt, hogy a tanítói nyugdíjteher ügyében továbbra is eljárni kegyeskedjék.

18. Beiratási díjak a könyvtárak gyarapítására fordítandók. (Vezérkönyvek is beszerezhetők.)

19 Vallástanitási tanterv csak az I—II. oszt.-ban hajtandó végre, a többi osztályban csak facultative kötelező.

20. Szele Miklós: „Vallástanitási vezérkönyvét" minden egyház szerezze be!

21. Köszönetet mond azoknak a tanítóknak és egyházaknak, akik tankönyvsegélyben részesítették a szegény tanulókat.

22. Juhász László esperes tanügyi-bizottsági lelkészi elnökségéről lemond és helyébe — javaslatára — Dózsa Jenő szinpetrii lelkészt egyhangulag tanügyi-bizottsági elnöknek megválasztja. — A távollevő tanügyi bizottsági tagok bírságát 5 (öt) pengőben állapitja meg a közgyűlés.

23. Soós Sámuel segédlelkész az egyházmegyébe bekebeleztetik, egyelőre Putnokra rendeltetik. Vargha Péter is be fog kebeleztetni, ha okmányait bemutatja. Mészáros József a nyilvántartott segédlelkészek közzé felvétetik.

24. Az alsószuhai II. tanítói állás szervezését a közgyűlés örömmel veszi tudomásul és felkéri a világi elnököt, az e.-m. gondnokát a V. K. Miniszternél leendő közbenjárásra, hogy a megszervezéshez a költségek 90%-ával járuljon hozzá.

25. A lelkészválasztási törvénytervezetre nézve Fodor György mély átgondolasu tervezetét fogadja el a közgyűlés, melynek alapja Révész Kálmán és Nagy Ferenc tervezete. A tervezet szerint tétessék szűkebb körüvé a pályázat útján való lelkészválasztás a lelkészválasztó-bizottság közbejöttével oly formán, hogy ennek tagjai lennének az egyházkerület részéről 2, az e.-megye részéről 2, az egyház részéről 2 tag és az elnök.

Almássy Bertalan élőszóval előadott javaslatát, mint eszméltetőt tudomásul veszi. E javaslat szerint a pályázók közül az e. m. lelkészei válasszanak ki három legalkalmasabbat, kik a gyülekezet előtt próbaszónoklatot tartanának.

25/a. A missziói munkáról szóló törv.-tervezetre nézve minden javaslatot elfogad, csak a tagdíjak kötelező beszedését nem helyesli, ehelyett az önkéntes adakozást pártfogolja. És az országos ref. missziói szövetség cimü rész teljes kihagyását kívánja.

25/b. Esperesnek a belmissziói munkálkodásért s ragyogó szinekkel megrajzolt jelentéséért köszönetet szavaz.

(Folyt. köv.)

Kálvineum-estély az Operában.

Jó húsz esztendeje már annak, mikor egy kis csapat elindul bejárni az országot, hogy a papi árvák számára megvessék az első Kálvineum alapját. *Baltazár* Dezső, *Kiss* Ferenc és *Gergely* Antal és *Jánosi* hajdúböszörményi kántor voltak a kis csapat tagjai, akikhez itt-ott még *Haypál* Benő és *Szabolcska* Mihály is hozzá csatlakoztak. Gergely Antal és Haypál Benő, annak a kornak ragyogó szónokai már hazamentek, de Baltazár és Kiss Ferenc, ha őszülő fejjel is, megérték ifjukori álmuk beteljesedését, a Kálvineum szeretetházak egész sorának megvalósítását. Ma már áll a negyedik Kálvineum is Budapesten, a Molnár-utca, 19. szám alatt egy három emeletes épület, 300 egyetemi hallgató otthonául. A hajdúböszörményi, a nyiregyházai és kisvárdai és a budapesti Kálvineumok a magyar református egyháznak a XX. század elején a legnagyobb szociális alkotásai.

*

A Kálvlneumokat eddig csak a lelkipásztorok lsmerték, még azok se mind, vagy jelentőségük nagyságát nem érezték át. Azért a felelősségérzetük is gyengébb volt Az operaházi estéllyel egyszerre az ország köztudatába és a legmagasabb rangú református férfiaink és asszonyaink figyelmébe és hisszük — pártfogó szeretetébe jutottak bele a Kálvineumok Az a jelentősége van ennek az estélynek, mint mikor egy készülő épületről az állványokat lebontják s az alkotás teljes egészében kibontakozik.

*

A mostanában rendezett estélyek közül és úgy anyagilag, mint erkölcsileg egyik legfényesebb a kálvineumi est volt. Szakértők félek eleinte, hogy úgy jár a rendezőség, mint az ilyen disz előadásoknál az utóbbi években meg szokott történni, fél ház lesz s az üres helyeket ingyen jegyek szétosztásával kell megtölteni. Itt azonban már az előadás előtt 2 nappal elfogytak a jegyek. A Kálvineum 8—10 ezer pengő tiszta jövedelemre számíthat.

Igazán együtt volt a reformátusság elitje, élén *Horthy* Miklós kormányzó úr Őfőméltóságával, aki hitvesével jelent meg és gróf *Bethlen* István miniszterelnök is hitvesével. Református előkelő uraink is megmutatták pártfogásukat. Megjelentek a testvér protestáns egyházak is és a zsidó hitközség vezetői. Az estélyen mind református művészek szerepeltek. az Operaház és a Nemzeti Színház művészei, *Nagy* Margit, *Palló* Imre, *Péchy* Erzsi, *Kiss* Ferenc, *Kürthy* József. Költeményeiből felolvasott *Szabolcska* Mihály és *Harsányi* Zsolt „Karácsony est a gályán" c. elbeszélését olvasta fel, melyben a gályarab prédikátorok sorsát rajzolta meg realis szinekkel. A *Goudimel* ref. énekkar erejét megpróbáló énekszámokat igen szépen adott elő s mostani szereplésével igen szép reményekre jogosít.

Az estély művészi rendezője *Zilahy* Lajos volt, aki „Alvinczy Péter prédikációja" cimü, erre az alkalomra készült kis történelmi képét vitte a a szinpadra. Megjelent a szinpadon a kolozsvári Farkas uccai templom képe, melyből zsoltárének hangzik ki. A templomba korhü jelmezben gyülekeznek a hívek. Majd elsötétül a szinpad, az ének elhallgat s a sötétben csak egy szószéket világit meg a reflektor, melyen ott áll a prédikátor Alvinczy (Kürthy József) és egy prédikációt mond el. A Goudimel énekkar befejezésül a XC. zsoltárt énekelte s Kemény-Metzger Frida oratóriumi énekesnő egy régi vallásos éneket.

Az estélyt Baltazár Dezső püspök nagyerejü beszéde nyitotta meg s dr. Ravasz László beszéde fejezte be, aki ezzel az ötvensoros beszédével elfeledtette, ami hiányossága volt a műsornak.

A reformátusság egyik legjentősebb reprezentativ estélye volt az operaházi Kálvineum estély.

Szabó Imre.

Főzőnői (gondnoknői) állásra hirdet pályázatot a **sárospataki ref. főiskola tápintézete.** Pályázhatnak 40 év körüli ref. vallásu hajadon vagy özvegy nők. Érdeklődők forduljanak a *főiskola gazdasági választmányi hivatalához Sárospatakra.*

IRODALOM.

* **A cartereti független magyar református egyház huszonötéves jubileumának Emlékkönyve.** Összeállította: *Vince Károly* lelkipásztor Carteret. N. J. Amerika, (68 old.). — Nem lép fel a történetirás igényeivel. Annál megkapóbb városának és egyházközségének ismertetése. Az egyházközség megalakulása, a szervezkedés további munkái. a hazai egyházhoz való csatlakozás, a templomépités s a lelki épitésről való leirásai alaposság tekintetében minden kívánalmat kielégitenek. Külön adja az egyházközségnek az egyes lelkészek vezetése melletti tevékenységét, a csatlakozási mozgalmakkal szemben való magatartását. Ezeknél a részeknél bepillantást nyerünk azokba a harcokba is, melyek által az amerikanizáló amerikai egyházak az idegen, köztük a magyar ref. egyházakat is igyekeztek hatásuk alá vonni s beolvasztani abba a nagy kohóba, melyből a typikus amerikai lélek kikerül. A külső fejlődéssel párhuzamosan igyekszik kiemelni a belső fejlődés mozzanatait s azokat az eszközöket (szombati , vasárnapi-, nyári-iskola, konfirmációi oktatás, énekkar, egyletek, cserkészcsapat), melyek a gyülekezet lelki életének kialakulását elősegitették. A kép objektivitását néhány személyi adat éles kiemelése zavarja.

* **Emlékkönyv a perth-amboyi ref. egyház huszonötéves jubileumára.** (1903—1928) Irta *Dr. Nánássy Lajos* ref. lelkész Perth Amboy N. J. Amerika. — Magyar és angol nyelven készült elvi elgondolásokon alapuló kis munka, a személyi él és bántó kritika kerülésével. Irója az események forrongása közben is úgy áll és úgy ítél, mint akinek széles perspektivájú áttekintése van. Biztos megérzéssel mutatja meg a magyar kálvinista hit jövendő útját: „a magyar ref. vallás idvezitő igazságait angolul is lehet hirdetni . . . az ősi hit ugyanaz marad és tágasabb kapu nyilik meg előttünk, amikor nem magyarokat is megnyerhetünk hitünknek". Ebből a néző szögből nem értjük aztán, hogy miért volna hátrányos *minden* amerikai magyar ref. egyháznak a hazai egyházhoz való tartozása? Mert ha a hit ugyanaz marad, a keretek szintén azok, honnan vennék az amerikai magyar egyházak a jövendő fejlődéshez szükséges erőket, ha nem az Édes Anyától?! A perth-amboyi egyház eseményei mögött egyébként az evangélium éltető lelkét látjuk. Fájó hallani a tótajkú egyháztagok kiválásáról, de ebben a tényben magyar tragédia van. Bámulatos az a küzdelem, (templomépités, iskolák fenntartása, segélyezés) mellyel magát fenntartja. Az egyház vallásos életéből elég az istentiszteletek statisztikájába s a jótékonyság gyakorlásába bepillantani, hogy fogalmat alkothassunk a független amerikai magyar reformátusság élniakarásáról.

* **Balázs Győző: A geszti sír.** Miskolc, 1928. A miskolci gimnázium ambiciózus tanára lenti cím alatt egy kis, 17 lapnyi terjedelmű izlésesen kiállított, Tisza István iránti nagy szeretettől eltelt füzetet adott ki a Magyar Jövő kiadásában. Előhang vezeti be a kis szindarabot, mely a proletárdiktatura utáni időket hozza elénk és miskolci vonatkozásokkal teljes. Mintegy Tisza apotheozisának tekinthető, akinek szelleme az elvakult mult szemét kinyitja, a bízó jövő reménnyel kecsegteti s a visszavonás, hitetlenség ördögeit elűzi. A füzetke a buzgó tanár szorgalmas munkálkodásának beszédes bizonysága.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Buzi Márton kövecsesi lelkész, a megszállott gömöri ref. egyházmegyének esperese, zsinati, konventi rendes tag, 42 évi lelkészi s 11 évi esperesi szolgálat után, életének 68 ik évében f. hó 21-én elhunyt. Jeles eredménnyel végezte — mint egy kitünő osztály kitünő diákja — Sárospatakon 1886 ban theol. tanulmányait, pár évi káplánkodás után, ezelőtt 40 évvel kövecsesi lelkész lett s mint a komoly kötelességteljesítés, fáradhatatlan munka, megvesztegethetetlen igazság szeretet, éles judicium embere, nem sokára tanács bíróvá, 1917 ben pedig az egységes gömöri egyházmegye esperesévé választatott. A magyar hazától való elszakitás az erős magyar érzésű férfiú számára, a lelki keserűségen kívül, sok zaklatást és meghurcoltatást jelentett. Tavaly nyáron még részt vett Debrecenben az S. Szabó J. házánál tartott baráti összejövetelen, meleg baráti szíve örömtől dobogott fel, hogy nemcsak szabad levegőt szívhatott, hanem szeretett barátai társaságát élvezhette; de a télen aztán már elkezdett betegeskedni, szeptemberben féloldali szélhűdés érte s azóta élete keresztyéni türelemmel viselt szenvedés volt. Egyházmegyéje, kiadott gyászjelentésében ekként jellemzi őt: „Elvesztettük a mi vezérünket, ki a maga puritán egyéniségével, sziklaszilárd jellemével, faja és egyháza iránti olthatatlan szeretetével, a kötelességteljesítésben el nem fáradva, fénylő példaként tündöklött előttünk. A gályarabok méltó utóda volt ő, kinek kidöltével elmondhatjuk a prófétával: Leesett a mi fejünknek koronája!“ A hű munkás, az igaz ember emlékezete legyen áldott!

— **Fontos dátumok.** Az egyetemes konvent ülése 1929 ápr. 9-re, a zsinat folytatása 1929 ápr. 22-re tűzetett ki. Az egyetemes tanügyi bizottság ülése 1929 márc 12-én lesz.

— **Amerikai vendég Főiskolánkban.** Nov. hó 29-én Miss Edith C. Gray Chicagóból meglátogatta Főiskolánkat. Többször megfordult hazánkban. Utoljára 1925 ben volt itt. Amint mondotta: nagyon megszerette magyarországot: a szabadság hőseinek hazáját. Ismeri a megszállott területek, különösen Transylvania magyarságának helyzetét. Sárospatakra a nagymultú Főiskola és a Rákóczivár megtekintése végett jött. A Rákóczi ereklyékről mozifelvételeket készített. Magyarországi utazása céljából angolos rövidséggel csak ennyit mondott: „I am making it for Hungary.“ (Magyarországért teszem.) Könyvtárunkban szeretettel nézegette a Rákóczi-könyveket és a lengyel bibliát. Legyen az igazságért folytatott munkája áldott!

— **A mádi** ref. egyház november 25-én ülte meg temploma százéves fennállásának örömünnepét. Az ünnepély fényét megjelenésével és közreműködésével nagyban emelte *Kiss* Esperes, aki az alkalmi egyházi beszédet tartotta (I. Mózes 26. fej. 18—19. verse alapján az eltemetett kútak feltárására, a porosodó biblia újraolvasására, a kálvinista kegyesség, öntudat felújítására buzdítván az ünneplő gyülekezetet) és *Janka* Károly egyházkerületi papi főjegyző, a mádi egyház szülöttje, aki meleg érzésektől áthatot, szárnyaló beszédben az úrvacsoraosztást végezte. Harmadik szereplője volt az emlékünnepélynek *Kósa* Szabó Pál mádi lelkész, aki a templomépítésnek és a százéves templom későbbi viszontagságainak történetét adta elő hiteles történeti források alapján (a templomot 1800-ban kezdték építeni, 1817-ben már felhúzták rá a tetőt, úgy hogy itt tarthatták meg a reformáció 300 éves jubileumát, azután következett a berendezés és toronyépítés munkája, amelyekkel 1828-ban lettek készen; 1852-ben leégett a templom torony, elolvadtak a harangok s újra évekig kellett a nagy tűzvészben szintén leégett híveknek küzdeni, mig a romokat felépíthették) Kiváló fényt és vonzó erőt kölcsönzött az ünnepélynek a sok szép kar- és magánének, a ref. énekkar énekei mellett Mocznik Sári újhelyi leányka szép csengő hangon előadott szólóéneke és két mádi leány szabatos páros éneke. Az ünnepélyt az iskolában közebéd követte, melyen a kiváló szereplők mellett dr. Rácz Lajos sárospataki tanárt, Mád szülöttjét is melegen ünnepelték.

— **A Bodrogközi Kálvinszövetség által az egyes gyülekezetekben tartandó vallásos összejövetelek programmtervezete.** 1928. dec. 6-án d. e. 11 órakor Révleányvár. Imádkozik Bacskay Károly, ricsei lelkész. Bibliát magyaráz Verebélyi Dezső, semjéni lelkész. Előadást tart Janka Károly, cigándi lelkész. — Dec. 6-án d. u. ½3 órakor Zemplénagárd. Programm ugyanaz, mint Révleányváron. — Dec. 13-án d. u. 2 órakor Láca. Imádkozik Nagy Béla, pácini lelkész. Bibliát magyaráz Csüry István, zemplénagárdi lelkész. Szaval Nemcsik Endre, nagyrozvágyi s.-lelkész. Előadást tart Máthé Gyula, karcsai lelkész. — Dec. 20-án d. u. 2 órakon Semjén. Imádkozik Sáfár István, lácai lelkész. Bibliát magyaráz Csüry István, zemplénagárdi lelkész, Szaval Nemcsik Endre, nagyrozvágyi s.-lelkész. Előadást tart Nagy Béla, pácini lelkész. — 1929. jan. 10 én d. u. 2 órakor Pácin. Imádkozik Janka Péter, nagyrozvágyi lelkész. Bibliát magyaráz Sáfár István, lácai lelkész. Szaval Nemcsik Endre, nagyrozvágyi s.-lelkész. Előadást tart Csüry István, zemplénagárdi lelkész. — Jan. 17 én d. e. 10 órakor Kisrozvágy. Imádkozik Janka Károly, cigándi lelkész. Bibliát magyaráz Máthé Gyula, karcsai lelkész. Előadást tart Nagy Béla, pácini lelkész. — Jan. 17-én d. u. 2 órakor Nagyrozvágy. Programm ugyanaz, mint Kisrozvágyon. — Jan. 24-én d. u. 2 órakor Karcsa. Imádkozik

Nagy Béla, pácini lelkész. Bibliát magyaráz Verebélyi Dezső, semjéni lelkész Szaval Nemcsik Endre, nagyrozvágyi s.-lelkész. Előadást tart Janka Péter, nagyrozvágyi lelkész. — Ricsén és Cigándon a tavasszal megejtendő iskolaszentelések alkalmával lesznek a kálvinszövetségi napok. — A programmot minden lelkész a gyülekezeti énekkarok szereplésével és helyi szavalatokkal egészíti ki.

— **Lévay ünnep Sajószentpéteren.** A miskolci Lévay Jozsef Közművelődési Egyesület és Sajószentpéter képviselőtestülete szép és kegyeletteljes ünnepet rendezett a nagy költő halálának tizedik évfordulóján s 103-ik születése napján, november 18-án Sajószentpéteren. Délelőtt tizenegy órakor díszközgyűlése volt a képviselőtestületnek a községházán, amelyen határozatba vétetett a Lévay-arckép megfestése a tanácsterem számára. Sugyancsak elhatározta a díszközgyűlés azt is, hogy Sajószentpéter ötven-ötven pengő jutalmat ad évenként valláskülönbség nélkül egy-egy miskolci fiú és leány középiskolai növendéknek, akik a magyar nyelv és irodalomból a legjobb előmenetelt tanusitják. Délután tanáraik vezetésével a miskolci középiskolák tanuló-küldöttségei érkeztek Sajószentpéterre s előbb az emléktáblával megjelölt szülőháznál, majd a költő sírjánál tartottak kegyeletes ünneplést. A temetőből hazajövet megtekintették a 605 éves művészi becsű református templomot. Este 8 órakor a Lévay József Közművelődési Egyesület az Uri Kaszinóban szépen sikerült hangversenyt adott. *Sassy Enikő* felolvasta Szigethy Ferencnek erre az alkalomra irott Prológját, mely után *Szigethy Ferenc* tartott felolvasást Lévay József sajószentpéteri tárgyu költészetéről. Utána *Bethlen Éva* a miskolci Nemzeti Színház tagja énekelt *Donáth Lajos* színházi karnagy vezetésével. Majd *Makláry Jolánka* szavalta Szigethy Ferenc költeményét. Azután *Haydu István* miskolci gordonkaművész játszott *Becht József* zongorakisérete mellett. *Erdőss Károly* sajószentpéteri tanító szavalta még Lévay József Papírhajó c. versét s *Haydu István* gordonkajátéka fejezte be a minden számában gyönyörü szépen sikerült emlékünnepélyt.

— **Orgonahangverseny.** A diósgyőri új templomban november 25 én, a szegények karácsonyi felsegítésének javára, igen szép, művészi orgona hangverseny folyt le. *Sugár Viktor* dr. kormányfőtanácsos, a Mátyás-templom karnagya virtuóz keze alatt ismerte meg a megtelt templom közönsége a Rieger féle orgona precizitását és képességét. Az orgonahangversenyt bibliamagyarázat, gyülekezeti ének és imádság keretezte be.

— **Ondon** nov. 22-én a bünbánati istenitisztelettel kapcsolatban vallásos estély volt. Az egyházi funkciót Benke Kálmán s.-lelkész végezte. A gyülekezetből szavaltak: Hegedűs Jolán Hubay Barna és Tóth Dániel. A helybeli Kórus énekelt. Főiskolánkból Horkay Barna, Samu István és Hörcsik Béla hittanhallgatók énekszámokkal, szavalatokkal és előadással erősitették a hívek buzgóságát.

— **A makkoshotykai ref. egyház** a temploma és iskolája renoválásánál, illetve épitésénél felmerült költségek egy részének fedezésére a belügyminisztériumtól adománygyüjtési engedélyt kapott. — A kebelében megüresedett kántor tanítói állást pályázat útján *Szabó Ferenccel* töltötte be, aki a debreceni tanítóképzőben nyerte kántor-tanítói képesítését.

HIVATALOS RÉSZ.

Számontartás végett közlöm egyházkerületünk lelkipásztoraival, hogy a folyó évi július hó 11-én tartott egyházkerületi kögyűlés 68. sz. alatt kimondotta a sublegációk specifikálásának tilalmát is. *Mátyás Ernő* akad- és közigazgató.

Alsóborsodiak figyelmébe. Hivatalos lapunk *46-ik számában* a méltóságos Püspök úr által közzé tett 84,000/1928. II. ü. o. sz. miniszteri leiratot lelkész testvéreim figyelmébe azzal ajánlom, hogy *szolgálati viszonyaikban, családi állapotukban beálló esetleges változásokat* hozzám, a változás kezdetén mindjárt bejelenteni el ne mulaszszák. Születés, házasság, halálozás anyakönyvi kivonat csatolásával igazolandó. 2. Azok az egyházak és lelkészek, kik az egyházmegyei pénztárnál fennálló tartozásukat még nem fizették ki, *december 10 ike után* a végrehajtás elrendelesének szomorú helyzetébe kerülnek. Sajnos — nekem felülről parancsolnak — de a végrehajtást el kell rendelnem. 3. Költségvetések megkészítése, szavazatok beadásának határidejét kérem betartani. 4. A gazdasági ismétlő iskolákban a vallástanításnak a lelkészek által történő teljesítését az egyházlátogatóság útján annak idején ellenőriztetni fogom. Atyafiúi szeretettel: Miskolc, 1928 november 28. *Farkas István* esperes.

Segédlelkész kerestetik az ózdi missziói egyházban. Kötelessége vallástanítás, lelkészi funkciók végzése és belmissziói munkákban való segédkezés. Fizetése: lakás, fűtés, világítás, mosás és havi 160 Pengő. Megkeresések a Missziói-Egyház Lelkészi Hivatala címére küldendők Ózdra. Az állás azonnal elfoglalható.

HIRDETÉSEK.

— **Lelkésztársaim figyelmébe!** A tiszáninneni egyházkerület intézőbizottsága nov. 8-án tartott ülésében elrendelte, hogy az ismétlő iskolákban a a vallástant a lelkészek tanítsák. Nálunk már három éve folyik ez a munka s így a bevált tapasztalat alapján ajánlhatom erre a célra Református Keresztyén Káté című füzetemet, mely a Heidelbergi Kátét dolgozza fel az ismétlő iskolások számára, melyről Enyedy Andor a Theologiai Szemle f. évi aratási számában elismerőleg nyilatkozik s mely kötelező használat végett a konvent előtt van. Ára 80 fillér. Segédkönyvül ajánlhatom hozzá Vezérkönyv a Heidelbergi Káté tanításához című pedagógiai munkámat, mely szószéki használatra is igen sok anyagot nyújt. Ára 8 pengő. Mindkét munka alulirottnál rendelhető meg. Balatonőszöd, u. p. Balatonszemes Somogy vm. *Virágh József* ref. lelkész. 2—1

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XIII. evfolyam. 49. szám Sárospatak, 1928 december 9.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Farkasfalvi Farkas Géza:* Új tárgyalások kezdése. — *Juhász László:* Echó. — *Szabó Zoltán:* Internátusunk typusai. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Hirdetések.

Új tárgyalások kezdése.

A S. Ref. Lapok legközelebbi számában — Marton János egyházkerületi aljegyző, főiskolai igazgató tanácsos úr tollából — megjelent „Megdöbbentő fordulat“ cimü cikkében kifejezett megdöbbenésnek én is teljes mértékben hatása alá kerültem, midőn mult hó 29-én — nem hivatalos úton — arról értesültem, hogy a sárospataki gimnáziumi internátusra a kultuszkormány által újabban megígért évi 40.000 P segélyösszeget a most készülő költségvetésből törölték. Ezen fordulat, az ig. tanácsos úr által történeti hűséggel vázolt előzmények után valóban elképzelhetetlen volt.

Konsternációmban — s azon hitben, hogy a helyzetet csak gyors cselekvéssel lehet megmenteni — és hogy tavaszi egyházkerülünk általánosságban adott megbizását akként értelmezem helyesen. ha időt nem mulasztva, újabb formai megbizatást nem várva, érintkezésbe lépek a legilletékesebb tényezőkkel.

Gróf Klebelsberg Kunó miniszter úrral, Petri Pál és Kornis Gyula államtitkár urakkal előbb egyenként, majd mindhármukkal együttesen, azonnal megkezdtem a tárgyalásokat. Ezen tárgyalások eredményeként jelenthetem, hogy minden kilátás meg van arra, hogy célunkat — az internátusok felépithetése tekintetében — mégis elérhetjük!

Ugyanis a költségvetésből, az annuitásos egyházi kölcsönök töröltettek. Ennek volt következménye a szóban lévő 40.000 P törlése is! — Hajlandó azonban a kultuszminiszter úr a költségvetésnek „Nem állami iskolák támogatása“ rovatánál „1. Epitkezési és egyéb átmeneti hozzájárulás“ pontjánál a rendelkezésére álló egész összeget 240.000 P-t épitési államsegélyként — mint tőkesegélyt — internátusunk felépitésére adni. — Ezt az összeget 1930 juniusban kaphatnánk meg, mert azt felváltva kell adni protestáns és katholikus célra, most pedig a katholikus következik sorrendben.

Ha ezen összeg nem is meriti ki teljesen a törölt 40.000 P évi annuitásos segélyt és ha nem is elegendő a terv teljes megvalósitására, előnye, hogy egyszerre mint tőkét kapjuk s adósságaink lényegesen kisebbek lesznek.

Persze *erre a leghatározottabb garancia kell, nehogy ujból a mostanihoz hasonló helyzet állhasson elő.* Ezen garancia is kilátásba lett helyezve a tárgyalások során.

Ha ezen conceptió perfektuálódnék — nézetem szerint — az épitkezéseket kellő időben meg lehetne kezdeni.

Vajha az összes erők megmozdulásával többet lehetne ennél elérni!

Teljesen osztom a nt. Igazgató-tanácsos úr azon nézetét, hogy „itt az ideje végre, hogy egész tiszáninneni egyházkerületünk egyetlen emberként álljon talpra ezen ügyben“, és hogy a theologiai internátus megépitésének kérdését is mulhatatlanul meg kell oldani!

Farkasfalvi Farkas Géza
az abaúji ref. egyh.-megye gondnoka, főiskolai igazgató-tanácsos.

Semmi kétségünk nem volt aziránt, hogy egyházi főhatóságunk épen olyan sulyosnak látja a főiskolai internátusok helyzetét, amint azt mi mult számi cikkünkben vázoltuk. És meg voltunk győződve róla, hogy minden rendelkezésre álló eszközt felhasznál arra nézve, hogy ez az ügy minden hazáját és anyaszentegyházát rendületlen hüséggel szerető magyar lélek teljes megnyugvásával intéztessék el. A siker elérése előtt mi nem nyugodhatunk meg. A ránk bizottakat nem engedhetjük. A Jelenések könyvének angyala szól hozzánk: „Tartsd meg, amid van, hogy senki a te koronádat el ne vegye.“ Most a főiskola megtartásához az internátusok kellenek.

A követendő eljárás miként jját egyházi főhatóságunk bölcsesége, tapasztalata és tapintata fogja megállapitani. Ezt mi természetesnek találjuk. De az eredménynek kétségesnek lenni nem szabad.

Legyen szabad kifejezésre juttatni, hogy már is nagy megnyugvásunkra szolgál, hogy egyházkerületünk képviseletében Farkasfalvi Farkas Géza egyházmegyei gondnok, főiskolai igazgató-tanácsos ur, mint az egyházkerületi internátusi bizottság

világi elnöke a helyzet uj alakulása után nyomban uj tanácskozásokat kezdett. Janka Károly internátusi bizottsági lelkészi elnök urral ők már évek óta szivük ügyévé tették az internátusok megépítésének gondját. Most az uj fordulatkor egész egyházkerületünk meleg támogatása, szeretetteljes aggódása és elszánt lelkesedése kiséri lépéseiket.

Farkasfalvi Farkas Géza egyházkerületi internátusi bizattsági elnök, főiskolai igazgató-tanácsos ur nagyjelentőségü nyilatkozatára annak egyes pontjai miatt jövő számunkban vissza kell térnünk.

Szerkesztő.

Echó.

— Reflexiók a „Megdöbbentő fordulat"-ra. —

Csokonainak felejthetetlen szép költeménye „Óh Tihanynak riadó leánya! Szállj ki szent hegyed közül!" — 17 szótagos versekből áll. Régen, az igazi békének világában, 17 szótagot teljesen érthetően vert vissza a tihanyi kolostor echója. Valamikor én is belekiáltottam ezt a verset a visszhangos Tihanyba és a gömöri dialectusunk olyan teljes mellékzöngéivel adta vissza a fal a hangomat, hogy az otrokocsi biró is felkiáltott volna örömében.

Szabolcska Mihály is kipróbálta az erdők visszhangját, mikor ezeket a gyönyörű sorokat írta: „Szép nevedet bele-belekiáltom az erdők visszhangjába s az, mint valami rózsalabdát továbbtovább dobálja. Mintha a tordai sziklaszálak „Haragszom rád"-ot játszanának."

Most a trianoni gyilkos békének komor korszakában másfajta echók hangzanak. A múlt vasárnap olyan jajkiáltás hangzott fel e lap szerkesztőjének szive mélységeiből, melynek itt a perepheriákon is olyan megrendítő hatása volt a szivekre, mint mikor hangos zokogás hallatszik a rengeteg sürüjéből a nagy, csillagtalan éjszakában. Most a magyar reform. egyház szétdaraboltatásának szörnyű éjszakájában, a magyar nemzet megaláztatásának vészes iszonyatjában egészen a megpattanásig érzékeny a lelkünk: így nem csoda, ha nekünk is a szivünk gyökeréig hatott az a prófétai siralom, mely a sárospataki anyaoskola szép reményeinek koporsója mellől egyházkerületi jegyzőnk avatott ajkairól elhangzott.

Miről van szó?

Internátust igértek a főiskolának. Most, mint magas égből a villámcsapás, úgy hatott a rémes hír, hogy az igéretet visszavonják. Ez a siralom kútfeje. De hiszen ez a hiradás lehetetlen. Ki hiszi el, hogy a m. Miniszter úr igéretét nem tartaná be? Mi lesz a consolidációból, mi lesz a kimondott szó nyomán indult kezdeményezésekből, ha a pénzügyminisztérium fagyos kőfalain minden összeomlik?!

Tapsoltunk a miniszter úrnak, mikor kifejezést adott annak a nagyszerű elgondolásnak, hogy a latin népekkel a kapcsolatot a romanismus iskolái útján, a germán angolszász prot. népekkel pedig a magyar vallás főiskolái útján kívánja erősíteni. Tapsoltunk nagyszerű elgondolásának, hogy az angol college-systemát óhajtja a pataki főiskolai internátusokban meggyökereztetni, hogy 4 angol tanerőt állít be az ősi collegiumba, amely majdnem olyan régi, mint az etoni iskola. Tapsoltunk annak a tervnek, hogy az angol classikus, mégis gyakorlati műveltség, az angol college-k szelleme, mely annyira rokon a miénkkel: a keresztyén vallásosság és hazafiság, a testben és lélekben edzett ifjúság nevelése: nemcsak a kálvinista anyaszentegyház érdeke, de a legmagasabb államérdek is.

És most a magyar kincstár őre azt mondja: Temessük el szép reményeinket: „Es wär' so schön gewesen!"

Ezzel szemben mi a teendő?

A rosszúl értesült pénzügyminisztertől a jobban értesítendő pénzügyminiszterhez kell felebbeznünk!

Magunknak is el kell mennünk a teherbiró képesség szélső határáig. De ott aztán kitervelt szándékunk mellett vészben és viharban meg kell állanunk rendületlenül, mint a gránit sziklának az Óceán hullámai között.

Most álljon a helyzet magaslatára a Kálvin-Szövetség! Tartson mindenütt ref. népgyűléseket. Préselje bele a szivekbe azt az igazságot, hogy levegő nélkül, világosság nélkül, internátusok nélkül elsorvad az egyház és megromlik a nemzet. Nem kívánunk palotákat. De bútor nélküli viskókkal sem elégedhetünk meg. Úgy a gimnáziumi, mint a theologiai internátusra égető szükségünk van. De égető szüksége van erre a nemzetnek is, mint az éhezőnek a falat kenyérre. Amit a kulturára költünk, az nem meddő befektetés. Az előre törő kultura a megnövekedett iparban, kereskedelemben, tudományban, művészetben két kézzel fogja azt a magyar kincstárnak visszafizetni. Néma gyermeknek anyja sem érti a szavát. Ha tört reményeink omladékain feljajdulunk: az még nem izgatás. A törvényhozásnak is emlékezetébe kell hozni, hogy peticiónknak csak a formája kérés, lényegében pedig történelmi jussunknak férfias hangja csendül ki abból. Drága véren vettük a békekötéseket. Legjobbjaink harcoltak törvényeinkért, az 1848. XX. t.-c.-ért. Iskoláink fejlesztését, egyházunk bástyáinak az erősítését nem *kéri*, de *követeli* tőlünk az idő teljessége.

Ha nem hatja meg a kincstárnokot a tudósok siralma, majd meghatja őt 217 anyaszentegyházközség tömegereje, 200 ezer kálvinista elektornak puritán elszántsága és az egész egyházkerületnek keserüsége és egy akaratja.

Ma még Advent van. Az igéretek ünnepe. Nagy adventi várakozásban van a szentegyház is, a nemzet is. Most Sárospatak felől, a nagy magyar éjszakában világító torony felől keserves siralom hangjait hordja hozzánk az adventi szellő. Most ismeretlen hatalmaknak zordon sziklaszálai mindnyájunkkal „Haragszom rád"-ot játszanak. Mindnyájan a szivünk mélyéig megrendülve, a csalódástól és keserüségtől elgyötört szivvel emlékszünk arra vissza. De szilárd határozottsággal várjuk (mindazoktól, akiket illet) az igéretek realizálásának szent karácsony ünnepét.

Juhász László, esperes.

Internátusunk typusai.

A gondolatokat, amelyek valóban megérdemlik ezt a jelzőt, — „mély szántásúaknak“ szokták nevezni. Szükséges, hogy egy gyors áttekintéssel szemlét tartsunk egy néhány gondolatbarázda felett, amelyek a főiskola *ma* legnagyobb problémájának, *az internátusok építésének* ugarát máig átbarázdolták. Mennyiben készítették ezek elő a talajt a vetésre és milyen *fajtájú és minőségű magvak* vethetők bele a maig megdolgozott földbe.

Janka Károly főisk. gondnok mély komolysággal hangsulyozta a kultuszminiszter pataki fogadtatásakor — szólván az iskolavár mai seregéről: „Talán nem eléggé az új idők hadviseléséhez szabottak a fegyverek. Arra kérjük, (a miniszter urat), hogy vezéri szeme a hiányokat lássa meg.“

Elekes Imre, akkori közigazgató ugyanakkor elhangzott beszédéből: „És most új feladatok várnak ránk. A lelkek formálásának időszerű eszközei.“

A kultuszminiszter úr válaszának gondolataiból: „Egy modern konzervativ kulturpolitika mindig tovább a szövi a multak szálait és ezen az alapon halad a jövő felé . . . ***Itt*** hivatott az amerikai college-rendszer meghonosítása, hogy ebben a nagyszerű intézményben oly iskolafajtát tudjon Isten segítségével fejleszteni, amelyre a modern kornak szüksége van . . . Legteljesebb készség meg van bennem, hogy összefogva azokkal az önzetlen férfiakkal, akik ennek az intézménynek élén állanak, dolgozzam az ősi pataki kollégium érdekében.“

Janka Károly főisk. gondnoknak *Korniss* Gyula államtitkárt üdvözlő beszédéből: „Örvendünk Méltóságod jöttének és várjuk, hogy ajakán testet öltsenek a miniszter úr ajkán elhangzott kijelentések.“

Az államtitkár válaszából: „A századok óta kifejlődött kulturát támogatni kell, ha az ország erről megfeledkezett is, van fejlődés. Ma kötelesség a *nagymultú iskolát, e kollégiumot* s a többi iskolát a legmelegebb szeretettel segíteni.“

Dókus Ernő konventi elnök, főgondnok ugyanakkor elhangzott üdvözletéből: „Hálás köszönet megjelenéseért: hogy maga kívánt meggyőződni szükségleteinkről. Kérem, hogy bölcsességével, s azzal a széles látkörrel, amelyre tudományossága felhatalmazza, lássa meg, hogy *itt*, milyen missziója van ez iskolának.“

Mátyás Ernő theol. és közigazgató plasztikus gondolatokkal tett bizonyságot arról, hogy az iskola — épen multjától kötelezetten — ma is ablakotkapukat akar tárni a legmodernebb eszmék leghasznosabb intézményei előtt.

Korniss Gyula államtitkár feledhetetlenül fejtegette, hogy Patakban a reformer és áldott munkáju Kazinczy lelkét látja, a legmagyarabb és legkorszerűbb pedagógia állandó élenjáróiul ismeri a multból a pataki főiskola munkásait.

Szólhatnánk még arról, hogy a Volt Pataki Diákok Orsz. Szövetségének okt. 6-iki impozáns alakuló gyűlése milyen kitörő lelkesedéssel fogadta *általában* azt a közel megvalósulással biztató lehetőséget, hogy megépülnek az új internátusok, s különös örömmel azt a lehetőséget, hogy ebben helyet foglal főrangú családok gyermekeit befogadó intézet is.

Szólhatnánk arról, hogy nemcsak a főiskola tanári szobájában s gyűléseiben, de kerületszerte és azon kívül, parókiákon, egyházmegyei és kerületi gyűléseken, papi- és „világi“ társaságokban mennyi remenykedő szeretet és öröm melengette a pataki internátusok ügyét.

Internátusokét! Mert a röviden ismertetett gondolatbarázdákba belefér az olcsó és a drágább internátusok typusa egyaránt. Sőt természetesen, logikusan csak ez a kettős typus kelhet ki belőlük: *Egy* internátus, melynek szerényebb és nagyobb igényű berendezéseiben, pavillonjaiban, olcsóbban vagy nagyobb árért az *azonegy* drága magyar nemzeti nevelést találná meg főrangú és szegény egyaránt. A pataki kollégium talajából, ebből a gondolatszántóból annyira magától értetődőn *ennek* a vetésnek kell kinőni, hogyha máskép adódnék történnie, megelőzőleg már gyomlálni, ritkítani, sőt kiszaggatni kellene a magától szárba kivánkozó vetésből. *Szabó Zoltán.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **December 6.** Nagybányai *Horthy Miklós* Magyarország kormányzója Őfőméltóságának nevenapján hálaadó istentiszteletre gyűlt össze főiskolánk tanári kara és tanuló ifjúsága a főiskolai imaterembe. Imádkozott és bibliát olvasott Szabó Zoltán főiskolai helyettes lelkész. Az istentisztelet előtt az egyes osztályokban az osztályfőnökök tárták fel a tanuló ifjúság előtt a nap jelentőségét.

— **Anyagtorlódás miatt** a gömör-tornai egyházmegyei jegyzőkönyv és a néhai Bálint Dezső emlékezete c. közlemény folytatása jövő számunkra maradt.

— **A közös protestáns bizottság** önérzetes, de türelmes hangú s a felekezeti békét menteni kivánó feliratban ir fel a magyar egységet veszélyeztető fészkelődések ellen a kormányhoz.

— **A Kálvin-Szövetség** Budapesten f. évi nov. hó 27-én tartott kerületközi értekezletéből egy három tagú bizottságot küldött ki abból a célból, hogy a belmissziói törvénytervezet és az egyházi-társadalmi munkát végző egyesületek alapszabályai között összhangot létesíteni törekedjenek, hogy így a szövetségi munka határvonalai szigoruan elkülönittessenek.

— **Lekötelező visszhangok.** Az internátusok ügyének aggodalomteljes napjaiban mély hálával és meleg köszönetünk kifejezésével adjuk hírül, hogy a theol. internátus egyik lángoló lelkü barátjának közremunkálásával 5 éven át évente a következő összegeket ajánlották fel a theol. internátus céljaira: *Szilágyi Gusztáv, Felsődobsza 50 P, Patay Sámuel, Cekeháza 50 P, Bárczay János Abaújkér 50 P, Szepessy László, Korlát 40 P,*

Szalay László, Gagyvendégi 40 P. Az ő példájuk világos útmutatás.

— **Karácsonyi vakáció.** A sárospataki főiskolában a köziskolai szék dec. 6-iki ülésében a karácsonyi vakációt dec. 19.-én déli 1 órától jan. 2-ig bezárólag állapította meg. Elekció lesz dec. 19-én délután. A tanítás megkezdődik (a theol. akadémián a kollokviumok) jan. 3 án.

— **Eskütétel.** A sárospataki főiskola köziskolai székének dec. 6 iki ülésén tette le a hivatali esküt főiskolánk két ifjú tanára: Dr. Vasady Béla theol. rendes és Boda Béla gimn. helyettes tanár. Dr. Mátyás Ernő közigazgató mélyen megragadó szavakkal hívta fel az esküt tevő tanárokat, hogy a főiskola megujhodó új életének munkájában ne csak tudásuk legjavával, hanem vallásos személyiségük teljes erejével vegyenek részt.

— **A bényei lelkészi kör munkájából.** Bodrogolasziban 1928 dec. 13 án tartandó vallásos ünnepély műsora a következő: 1. Gyül. ének. 2. Ima: Verebélyi Barna olaszliszkai lelkész. 3. Szavalat: Hagymási Bertalan. 4. Gyül. ének. 5. Bibliamagy.: Győry Kálmán erdőhorváti lelkész. 6. Szavalat: ifj. Kertész Sándor. 7. Szólóének harmóniumkísérettel. 8 Szabadelőadás: Nagy S. Béla vámosujfalui lelkész. 9. Szavalat: Zólyomi Eszter. 10. Ima és áldás: Makó Dezső bényei lelkész. 11. Gyül. ének. Egyébként a bényei kör lelkészei már régebben megkezdték a szokásos csere-templomi szolgálatokat. Igy Makó Dezső bényei lelkész Bodrogolasziban, Halmy Miklós bodrogolaszi lelkész Bényén és Olaszliszkán, Nagy S. Béla vámosi lelkész Bodrogolasziban végzett eddig szolgálatot. A kör tagjai elhatározták, hogy ezt a szokást tovább is fenntartják és évenként minden gyülekezetben legalább kétszer kölcsönösen teljesítenek istenitiszteleti szolgálatot.

— **Leánycserkészet.** Meleghangú, kedves tábortűzi jelenettel egybekapcsolt teaestét rendeztek 72. sz. leánycserkészeink dec. 5-én a főiskolai tanácsteremben, ahol az iránt uk igaz megértést és szeretetet tanusító leánycserkészbarátokat látták vendégül. Komoly és víg tartalmu, bájos tábortűzi számaik, a Mikulás bácsi kedves ajándékai, s a magyaros vendéglátás szép bizonyságai voltak eddig is sokszor tapasztalt életrevalóságuknak.

— **Népművelési tanfolyam.** A sárospataki egyház hécei Katona termében nov. 6 án 50—60 résztvevővel az előző évi tanfolyam folytatásaképen újból megindultak a népművelési előadások. Amint az eddigiekből látszik, a hasznos és értékes ismereteket nyújtó heti négy előadást a résztvevők épp oly buzgalommal és kitartással hallgatják, mint az előző évben.

— **Rövid hirek.** Dec. 1-én a gimn. internátusban hittanhallgatóink szeretetvendégséget rendeztek. — Dec. 6-án az Akadémiai Ifjúság Bajtársegyesülete lampiónos menettel hódolt Horthy Miklós kormányzó érdemei előtt. — A Főiskolai Énekkar vezetősége küldöttséggel képviselteti magát az országos dalos versenyen. — A miskolci ref. tanítótestület nov. 22-én szülői értekezletet tartott mintegy 400 szülő jelenlétében. — Miskolcon a Kálvin-Szövetség a karácsonyi adományok gyűjtését megkezdte. — A Magyar Kálvin Szövetség nov. 27-iki ülésén Miskolcról gr. Haller József, vitéz Sáfrán Géza és Enyedy Andor vettek részt. — Sárospatakon, ahol a belmissziói munka több ága gyakoroltatik, a Kálvin Szövetség megalakítása is folyamatban van.

1370/1928. **Püspöki körlevél.**

I.

Nyugdíjintézeti járulékok.

A lelkészi nyugdíjintézeti végrehajtó bizottság november 27 én 4309/1928. szám alatt kelt levelében arra kér fel, hogy az egyházmegyék espereseit és pénzkezelőit a nyugdíjintézeti hátralékok sürgős és szigorú behajtására és arra is utasítsam, hogy a behajtási intézkedések eredményéről folyó évi december 20-ig a Ny. V. B.-hoz tüzetes jelentést tegyenek és azt tájékoztatás céljából másolatban hozzám is terjesszék be.

II.

A rendkívüli személyi államsegélyekről.

A V. k. minisztérium folyó évi november 27-én 89282/1928. szám alatt kelt intézvényében arról értesít, hogy a személyi segélyezések forrása kiapadóban van és csak az 1929. év első felének vége felé lesz hozzávetőleg megállapítható, hogy ez a forrás a további ily természetü rendkivüli személyi segélyeket mily mértékben tudja fedezni. Ennélfogva az ezután hozzám érkező személyi segélyfolyamodványok, eltekinve a legkivételesebb s tárgyilag erősen indokolt esetektől, csak az 1929. év második negyedében nyernek, az akkori fedezési lehetőséghez képest kedvező érdemleges elintézést.

Kelt Miskolc, 1928 dec. 3.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

HIRDETÉSEK.

— **Lelkésztársaim figyelmébe!** A tiszáninneni egyházkerület intézőbizottsaga nov. 8-án tartott ülésében elrendelte, hogy az ismétlő iskolákban a a vallástant a lelkészek tanítsák. Nálunk már három éve folyik ez a munka s így a bevált tapasztalat alapján ajánlhatom erre a célra Református Keresztyén Káté cimü füzetemet, mely a Heidelbergi Kátét dolgozza fel az ismétlő iskolások számára, melyről Enyedy Andor a Theologiai Szemle f. évi aratási számában elismerőleg nyilatkozik s mely kötelező használat végett a konvent előtt van. Ára 80 fillér. Segédkönyvül ajánlhatom hozzá Vezérkönyv a Heidelbergi Káté tanításához cimü pedagógiai munkámat, mely szószéki használatra is igen sok anyagot nyújt. Ára 8 pengő. Mindkét munka alulirottnál rendelhető meg. Balatonőszöd, u. p. Balatonszemes, Somogy vm. *Virágh József* ref. lelkész. 2—2

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 50. szám. Sárospatak, 1928 december 16.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Kazinczy Gábor:* Nemzeti sérelem. — *Farkas István:* Iskolai ügyek. — *Janka Károly:* Néhai Bálint Dezső alsózempléni esperes emlékezete. (Folyt. és vége.) — A gömörtornai ref. egyházmegye őszf közgyűlésének jegyzőkönyve. (Folyt és vége.) — *Marton János:* Feszült várakozás. — *Sz. Z.:* Legáció. — *Dr. Panka Károly:* Pataki Diákok Szövetségének gyülése. — Halottaink. — Vegyes közlemények.

Nemzeti sérelem.

A „Sárospataki Református Lapok“ 48-ik számában a szerkesztő szívhez szóló szavakban ad hírt arról a megdöbbentő fordulatról, amely a sárospataki főiskola internátusainak épitési ügyében beállott.

Nem ismétlem az esetet. Ez a hír a maga meztelenségében azt jelenti, hogy a kor igényeinek megfelelő internátusokat épiteni nem tudunk s a pataki collegium lassanként az elsorvadás veszélyének van kitéve és az országnak ezer éves épületéből egy nagy oszlop kidől.

A szerkesztő tanár úr lelkes szavakban hívja fel az egyházakat, presbitériumokat és az egyházkerületet, hogy ez ellen a szerencsétlenség ellen minden módon védekezzenek. Mi pedig kijelentjük, hogy a Pataki Diákok Országos Szövetsége természetesen teljes erejével részt vesz ebben a mozgalomban, amely Patak mellett megindult.

Nemzeti sérelmet látunk Sárospatak elhanyagolásában.

Gróf Zrinyi Miklós a sérelmeiket panaszló protestánsoknak azt felelte: „A ti hitetek nem az én hitem, de a ti sérelmetek az én sérelmem is.“ És eként cselekedett.

A pataki főiskolát ért ez a sérelem nemcsak a pataki iskola sérelme, hanem az egész Magyarországé, az egész magyar nemzeté; mindenki tudja, hogy Patak mindig, minden időben a magyarság szent ügyét szolgálta, mindig buzgó hazafiakat nevelt. 1931-ben ünnepli 400 éves fönnállását, mely idő alatt mindig magyar őrszolgálatot teljesített s Isten segítségével nagy hivatás vár reá a jövőben is.

Lehetetlen, hogy csak egy magyar ember is legyen, aki ezen dicsőséges múltú iskolának segítő kezét ne nyújtsa s hiszem, hogy ebben a sérelmes ügyben országos szellem fog kifejlődni, mely a kormányt sérelmes intézkedésének megváltoztatására rábirja. *Kazinczy Gábor*

a Pataki Diákok Országos Szövetségének elnöke.

Iskolai ügyek.

Evek óta élénk figyelemmel és jóleső örömmel állapitom meg esperesi jelentéseimben is, hogy azok a nagyszerű lélekmegmozdulások, melyek ujjászületett lelkek áldott munkái nyomán pezsgő életet teremtettek egyetemes egyházunkban, szerte mindenfelé, minálunk, a mi kerületünkben is valóban dicséretet érdemlő eredményeket mutathatnak fel De évek óta hangsulyozom azt is, hogy nekünk az *„ide alant levő dolgainkra“* is többet kell gondolnunk, mint azelőtt. A háború után nemcsak a lelkek lettek szegények, de valósággal is lerongyolódtak egyházi épületeink is. Nem szólok arról most, hogy a lelkészlakok is megavúltak. De azt látom, hogy az iskoláink legtöbb helyen nem felelnek meg a mai idők követelményeinek. És a Kultúszminiszter úr iskolapolitikájának nagyszerű elgondolásait a katholikus egyházak idejében megértették. Mert az a temérdek állami pénzen megépített tanyai iskola, ne feledjük el, hogy talán mondhatnám 90% ában katholikus iskolát jelent. Emellett az egész országban megindult iskolaépítési segélyek kiosztásánál is leleményesebbek, ügyesebbek voltak oda át, mint mi. Tessék szerte nézni mindenfelé! A katholikus elemi iskolák szépen rendbe hozattak. E célra igen sokat kaptak. Ők megértették az idők jelszavát, hogy az új magyarság sorsa az iskolák falai között dől el. A modern, jól felszerelt, egészséget védő iskolák ma mindennél fontosabbak.

És azt is látom én, hogy azokat az iskolaépítési államsegélyeket — ha ottan ottan személyes protekció nem érvényesül — a legtöbb esetben úgy intézik el, hogy a ref. iskolák részére adott államsegély csak olyan tessék lássék összeg. Másoknak több jut. Nekünk itt is csak morzsa a részesedésünk.

Lekéstünk! Már ma nyilvánosságra hozatott az is, hogy a szűkebb markú Pénzügyminiszter az iskolaépítési államsegélyek kiutalásánál nagyobb takarékosságot rendel, mint eddig volt. A múlt hónapban még folyamatban voltak az államsegélyt

kiutaló miniszteri kiküldöttek személyes megjelenése által s útján vezetett helyszini tárgyalások. De eléggé komoly helyről tudomásom van arról, hogy az iskolaépitési államsegély kiutalások ezután már szűkebb korlátok között fognak mozogni. Épen ezért szükségesnek tartom felemelni kérő szavamat azokhoz az egyházakhoz, akik még abban a szerencsés helyzetben vannak, hogy a kiszállt bizottság kiutal részünkre segélyt, igyekezzenek azt elfogadni. Ha nem tartják igazságosnak az összeg megállapitását, kérelmezzenek újra, pótlólag, *de a felajánlott segélyt fogadják el.* Mert eljön az idő, félek, nagyon hamar, hogy nem kapnak semmit. Közben az iskolák összerogynak s a felépítés kötelessége marad tisztán az egyház terhe. Jobb mégis kapni bizonyos részét a költségeknek, mint az egész terhet viselni. Irom pedig e pár sort azért, mert az utóbbi hetekben több helyről kerestek fel azzal a kérdéssel, hogy elfogadják-e a 8, 10, 12 ezer pengős segélyt, mikor az épités épen a duplájába kerül?! Minden esetben azt válaszoltam, hogy el kell fogadni. És a válasz nem is lehet más, ma sem.

Ha kinyitott szemmel járunk, be kell látnunk, hogy az állam teherbiró képessége is egyre csökken. Olyan feladatok elé állitja az államot is a szomorú jelen, Csonkaországunk ezer nyomorusága, hogy ma már mindent csak az államtól várni nem lehet.

Félek, hogy nem is sokára eljön az ideje annak is, hogy ahelyett, hogy az 1848. XX. tc.-ben biztositott, de csak részben megvalósitott jogaink anyagi dotálása tekintetében előre haladnánk, s a szűkités, a mind kevesebbre szabott állami segités helyzetébe kerülünk. Végeredményében azzal tisztában kell lennünk, hogy az egyház helyzete látszólag rosszabbodni fog, de a tűzpróbán majd az akkor élők túlesve, hiszem, hogy egyházfenntartó áldozatos hűségükkel nem fogják engedni elsülyedni az egyház hajóját.

Épen ezért már jóelőre készülnünk kell ezekhez az időkhöz. *A holnapnak a ma veti meg az ágyát,* — ezt egy bölcs irásából igy tanultam meg. Nekünk törődnünk kell azzal, hogy a jövő magyarja az iskolájában: a haza, a jövő zálogai az ifjúság templomait lássa és tisztelje! Hadd épüljenek azok az iskolák, nem kell tőle félni!...

Van egy másik észrevételem is, mely a közzéadásra kivánkozik. A tanitói nyugdijjárulék több év óta hátrálékos terheiből sok helyen még egy fillért sem fizettek. Nagy baj! Mert előbb-utóbb, de rendeztetik mindenütt. Megpróbálták sok helyen a Farkas Géza úr ismert, ez ügyben megtett interpellációjára adott miniszteri válaszra való hivatkozással a községi képviselőtestületek költségvetései útján gondoskodni ez elbirhatlanul nagy teher vállalásáról.

Igenám! de a vármegyei számvevők sok helyen egyszerüen kihúzták a költségvetések eme címletét! Kérdezik tőlem, mit tegyenek? A számvevők eljárása ellen tessék tiltakozni! Tessék felebbezni, vagy ha kell, küldöttség vezetésével az illetékes alispán uraknál eljárni, hogy a községi háztartás számára ez a teher nem elbirhatatlan. Amikor az ismert miniszteri nyilatkozat egyenesen biztat a megoldás ilyen keresésére, akkor nincs más hátra, mint határozni újra és felebbezni addig, mig ez a teher át nem megy a községek vállaira.

Örömmel olvastam és figyeltem az egyházmegyék őszi tanügyi bizottsági jelentéseit. Láthatjuk, hogy a mi tanitóink minden dicséretre érdemes, kiváló munkát végeznek Hiszen van egyházmegye, hol a kiváló iskolák százaléka az 50%-ot is messze túlhaladja.

A mai idők egyik legfőbb munkaprogrammja: *Az iskolák falain belül készíteni meg a magyar boldog jövőt!* *Farkas István.*

Néhai Bálint Dezső alsózempléni esperes emlékezete.

(Folyt. és vége.)

Az esperesi hivatal, ez a taposó malom, minden lelki és testi erejét igényelte, holott ugyanakkor egyéb bizalmi kötelék sem eresztette el, hiszen nem történhetett nélküle semmi a város fontos ügyeiben sem. Most a takarékpénztárban volt, majd a képviselőtestületen, most a főiskolában, majd a nőegyletben, most a szegénynek nyujtott kenyeret, majd a betegnek vigasztalást, a különböző fokozatu iskolákban vezetett mint elnök kisebb-nagyobb vizsgát, a mások gyermekével szemben sohasem gyakorolva apai szigorát, sőt az elesettek érdekében jóságos ajka nem egyszer kunyorált.

Mert áldott jó szive volt, amelybe minden részvétre érdemes embert és minden barátságára méltó barátot befogadott.

Garmadával álló munkája mellett is a rokoni kötelék és barátság fenntartására mindig szakitott időt. Ezek voltak az ő pihenésének áldott órái. Az összeköttetést régi gömöri barátaival, különösen Ruszkay Gyulával is fenntartotta, uj otthonában pedig a régi barátokat ujakkal szaporitotta.

Különösen Gecsei Péter tarcali lelkésszel szövődött barátsága szorosabbra. Ottani baráti összejöveteleiről csak igy beszélt: „Megyek a tarcali zsinatra!“ Ennek a különben mérsékelten zárkózott kedélyü embernek ő volt az igazán bizalmasa s végelhatározásaiban is ő irányitotta.

Jutott idejéből arra is, hogy hazájárt égő szive oltárán a szent tüzet meg-meglobogtassa. Független Magyarország volt az életideálja s mikor az olaszliszkai választókerület volt képviselője és akkori képviselőjelöltje a zászlót a választás előtti utolsó napokban cserbenhagyta. a zászló becsületéért nevét a zászlóhoz odaadta s kicsiben mult, hogy ellenjelöltjét meg nem buktatta, holott a propagandára neki és pártjának nem volt mindössze három napja. Azt, hogy az ige él, szép sikerrel megmutatta. A vármegyei törvényhatóságban, mint a törvényhatósági bizottság tagja épen fia választásánál a zemplénvármegyei függetlenségi eszmék erejét, sőt győzelmét megbizonyitotta.

Ennyi szerteágazó munkakört betölteni az övéhez hasonló idegrendszer kell. De volt egy pontja életének, ahol már ő sem birta idegekkel

és ez a pont apai szive volt; azon a sziven egy sárga folt, amelynek nyomán az egész ember lassan elhervadott. Gyilkolták szivét a fiairól való nagy bizonytalanságok. Se hallott, se látott. Csak egyet kutatott, keresett: felőlük a bizonyosságot. E szörnyü tépelődése, lelki gyötrődése közepette, mint a villámcsapás érte Dezső fia váratlan és hirtelen halála.

Ezzel a halállal már ő is halálra volt szánva. Hiába kerültek haza fiai épen a háborúból és a fogságból, a lelki gyászból ő már annyit élt meg, hogy olyan lett a lelke, mint a viharban égő szövétnek, könnyekben folyt el orcáján az élet.

Ennek az életnek a megnyilvánulásai már nem rendszeres munkák voltak, hanem rendszertelen tusák, amelyek alapjaiban renditették meg hatalmas alkatát. Köztünk csak a lelke felével járt. Meghaltak benne az ideák. Jöttek a kisebb-nagyobb szélhüdések, mig az utolsóban, mely 8 napig tartó tökéletes bénaságot hozott, elküldte Isten a szabaditó halált. Ez az utolsó hüdés „Az egy akol egy pásztor" tárgyu alkalmi predikáció olvasása közben érte. Ott volt e könyv arra a lapra nyitva kezébe s feje alá tette azt szeretteinek gondos figyelmessége. Párnája alatt az egy akol és egy pásztor bizonyságával szállt lelke 1922. szept. 21-én d. u $^1/_4$5 órakor a főpásztorhoz, a pásztorok pásztorához fel az égbe, élete 73-ik. házassága 41-ik, lelkipásztorkodásának 45. évében, miután mint esperes is 12 évig szolgálta az ő Urát, Krisztusát hüséggel, megtörve ugyan testében és lelkében, de az ő Megváltó Istenéhez ragaszkddva hittel, az örök életbe vetett reménységgel. Emléke áldott legyen itt a földön kedvesei és mindnyájunk szivében! A megtört lélek pedig élje megujult életét fenn az égben! *Janka Károly.*

A gömör-tornai ref. egyházmegye 1928. évi szeptember 20-án Miskolcon tartott rendes őszi közgyűlésének jegyzőkönyvi pontjai:

(Folyt. és vége.)

26. a) Az uj liturgiára vonatkozólag a konfirmációnak a 14. életévre való halasztását helyesli, de javasolja, hogy csak akkor tétessék kötelezővé, ha a 8 osztályú elemi oktatás életbe lép.

b) Az isteni tiszteletek alkalmával a biblia csak egyszer olvastassék.

c) A keresztelésnél, mivel a szülők jelenléte gyakorlatilag kivihetetlen, elegendőnek tartja a keresztszülők, vagy ezek helyettesének megjelenését.

d) Az úrvacsoránál javasolja, hogy a lelkész ne tegyen külön vallástételt s hogy az úrvacsorai jegyek külön-külön áldassanak meg. Javasolja, hogy a lelkész ne legyen kötve az ágendában előírt imádsághoz.

e) Az esketésnél kihagyandó: „Isten szine előtt állok", — Vele megelégszem" . . . s vele szentül élek, ujabb pótlásnak elegendőnek javasolja a régi formát: „hozzá hű leszek."

f) A temetésnél a sir feletti egyszerü szolgálatot javasolja az Apostoli Hitforma elhagyásával.

27. A közgyülés a szinpetrii egyházközségnek 1100 dolláros kölcsönfelvételét engedélyezi ingatlanai jövedelme terhére.

28. A komjáti egyházközség 1000 P kölcsönfelvételét engedélyezi s a garanciát vállalja.

29. A közgy. a gömörszőlősi gondnok számadását jóváhagyja; a kelemérit utasitja, hogy a 12.33 P többletet a jövő évi számadásba számolja el. Egyben utasitja, hogy a papi és tanitói erdőbefásitásról haladéktalanul gondoskodjék.

30. A közgy. igazoltnak találja az esperesi irodának 1928. május 20 és szept. 29-ig terjedő időre való számadását, mely 28.55 P tulkiadást tüntet fel.

31. Az em.-i közgy. az okmányokkal támogatott elszámolást jóváhagyta.

32. A közgy. szigoruan utasitja az aggteleki gondnokot, hogy a még mindig be nem nyujtott 1927. évi számadását felülvizsgálás végett 1928. okt. 4-ig az esperesi hivatalhoz nyujtsa be, amit ha jelzett időre elmulasztana, ellene haladéktalanul fegyelmi vizsgálat inditását határozza.

33. A pótköltségvetés szükségessé teszi az egyházak járulékainak 30%-al való felemelését a nagyobbméretü szükségek fedezésére. A közgyülés a pótköltségvetést jóváhagyja s utasitja a pénztárnokot, hogy a felemelt járulékok behajtásáról gondoskodjék.

34. Az egyházmegye 1929. évi költségvetése szerint a szükséglet 44 5 q buza és 1220 pengőt tesz ki. Erre a fedezet 58.5 q buza és 800 pengő államsegély. A közgyülés a költségvetést jóváhagyja.

35. A jósvafői gondnok utasittatik, hogy az iskolahely kijelölésekor a presbiterek által elköltött 7·44 P költséget az egyház pénztárába fizesse vissza.

36. Az egyházi fegyelemre nézve a közgyülés az urvacsorától való eltiltást a presbiterium jogkörében kivánja meghagyni. Az 500 lélekszámon aluli gyülekezeteknek lelkésztől való megfosztását nem tartja helyesnek.

37. A Ker. Ifj. Egyesületeknek ama kérését, hogy az em. közgyülések jegyzőkönyveit a kinyomatás után dijmentesen megkapják, a közgyülés teljesiteni fogja.

38. A tiszáninneni egyházkerület tavaszi közgyülésének 49. sz. határozatát az em. közgyülés tudomásul veszi. E szerint a tanitói minősités fokozatai a következők lesznek: (1) kitünő, (2) jeles, (3) jó, (4) elégséges, (5) elégtelen. E fokozatok valamelyike a pályázat céljából kiadott és esperesileg megerősitett szolgálati bizonyitványokba s az iskolalátogatás alkalmával szóval és számjeggyel megjelölve feltüntetendő.

39. A könyöradománygyüjtésre a Konvent 322/1928. és a tiszáninneni egyházkerület 51/1928. sz. határozata, hogy a könyöradománygyüjtést a m. kir. belügyminiszter csak ugy engedélyezze, ha az erre vonatkozó kérelmet az illetékes egyházkerület pártolólag terjeszti fel, tudomásul szolgál.

40. Az Egyetemes Konvent 327/1928. sz. határozata szerint kéressék meg a VK. miniszter ur annak lehetővé tételére, hogy a politikai községek a pótadó bármilyen %-ának tekintetbe vétele nélkül kötelezve legyenek a tanitói nyugdijjárulékok

fizetésére. A közgyülés a konventi határozatot tudomásul veszi.

41. Az Egyetemes Konvent 327/1928. számu határozatával Király Sándor volt tornaljai s. lelk. a gömöri em.-i bíróságnak a perujitás során 1928 május 15 én 41/1928. k. sz. jogerős itélete által lelkészi oklevelének érvényességét visszanyerte. E határozatot az em. i közgyülés tudomásul veszi.

42. Az egyházkerület 1928 julius 11-iki tavaszi közgyülésének 46., 48. és 50. határozatát, mely szerint az olyan iskolákban, melyeknek a tanulók csekély száma, vagy beszüntetett államsegély miatt tanitója nincs, lelkész is tanithat, tudomásul veszi. Javadalmául szolgál a tanitói javadalomnak az egyházközség által kiutalt része.

43. Az Egyetemes Konvent 251/1928. számu határozatát, mely szerint rendes tanitókul csak oklevéllel birók alkalmazhatók, az oklevél nélküliek 2 áven belül kötelesek az oklevelet megszerezni, mert enélkül csak mint helyettesek müködhetnek.

44. és ugyancsak az Egyetemes Konvent 313/1928. sz. határozatát, mely szerint a VKM. felkérendő, hogy az 1600 koronás lelkészi fizetési minimumot a kongrua-revizió kapcsán felemelni, illetve ennek felemelése iránt intézkedni kegyeskedjék, az em. i közgyülés örvendetes tudomásul veszi.

45. A közgyülés tudomásul veszi az Egyetemes Konventnek 334/1928. sz. és az egyházkerület 55/1928 sz. határozata alapján a lelkészek és tanitók részéről a magyar zene müvelését célzó „Zeneközlöny" pártolását.

46. Az Egyet. Konventnek 333/1928. sz. kivánalmát, az egyetemes névkönyv bevezetését és ennek a gyülekezetek és középfoku iskolák részéről kötelezővé tételét a közgyülés tudomásul veszi.

47. Az Egyet. Konvent 200/1928. sz. határozata értelmében s az egyházkerület utasitása szerint felhivatnak a népesebb gyülekezetek ref jellegü polgári iskolák létesitésének lehetővé tételére. Tudomásul szolgál.

48 Az egyh.-ker. közgyülés 15/1928. számu határozata szerint a belmissziói bizottságok felhivatnak a belm. munkaprogramm fokozatos kiépitésére és ellenőrzésére. Tudomásul szolgál.

49. A közgyülés a belm biz. tagjai közé Tóth Gyula Kálmán héti tanitót egyhangulag fel veszi.

Esperes javaslatára a diasporával rendelkező egyházak 100—100 pengő évi segélyben való részesülését a közgyülés jóváhagyja. Ezen kivül Hét még 500 pengő segélyt nyerne a pontos szolgálatot óhajtó Bánréve javára.

A belm. előadó részletes jelentést tesz az em.-i belm. bizottság 1927—28. évi müködéséről. A jelentést a közgyülés tudomásul veszi.

50. A közgyülés a nem végzett theologusok és előkönyörgő tanitók eltiltását a szószéktől nem tartja helyesnek, mert ez theologiánk elnéptelenedését jelentené. A tanító szószéki szolgálatáért az egyház lelkésze, a legátusokért a főiskola lelkésze legyen felelős.

51. Az egyh. ker. közgyülés 25/1928. számu ama kérdésére, melyben az egyet. konvent utasitása alapján a 4 évi theol. tanfolyam még egy 12 hónapos tanfolyammal toldassék-e meg. egyházmegyénknek az a válasza, hogy nem találja célszerünek, azonban ha ilyen tanfolyam bevezettetnék, ezt a Sárospataki Főiskolán is megszervezni kivánja. Ebben az értelemben a határozathoz hozzájárul.

52. Az egyházker 16., s az egyet. konvent 93/1928. sz. a. hozott ama határozatát, hogy a diasporai missziói célra adott segélyekről minden év március végéig pontos elszámolás terjesztendő fel az egyházkerületre, egyházmegyei közgyülésünk tudomásul veszi.

53. A közgyülés elfogadja a ker. közgyülés 13 1928. sz ama határozatát, hogy a nyugdijba menő lelkésznek tényleges szolgálat alatti netalán elhalálozása esetén a lelkészi állás nem a nyugdijbalépés időpontjában, hanem csak az özvegyet megillető kegyeleti idő lejárta után foglalható el.

54. A közgyülés elfogadva az egyet. konvent 323/1928. és az egyh.-ker. 52/1928. sz. határozatát, a takarékossági nap propagálásául minden év okt. 31-ét megelőző vasárnapot fogadja el.

55. Aggteleknek állandó káplántartó hellyé való deklarálását az esperesi hivatal nagyfontosságu jelentésére helyeslőleg tudomásul veszi.

56. Az aggteleki parochián az asztalos munkálatok hiányosaknak találtatván, a közgy. megbizza Tókos Károly aggteleki lelkészt, hogy az épitkezésekből fennmaradt összegből a hiányzó asztalos munkálatokat végeztesse el.

57. Az égerszögi ref. lelkész ama jelentését, mely szerint az égerszögi templom és torony valamint a kánói templom épitését, illetve a berendezési munkálatokat megfelelő fedezet hiányában befejezni nem tudják — a közgy. tudomásul veszi s utasitja a lelkészi hivatalt, hogy az ezekre szükséges összeget valamely pénzintézettől, mint rövidlejáratu kölcsönt szerezze meg.

58. Hidvégardó egyháznak a VKM által jutatott 9000 P iskolaépitésre adományozott segélyt a közgy. nagy örömmel veszi tudomásul. Az épitkezés ellenőrzésére Cseh István lelkészt és Thuróczy Endre vil. tanácsbirót kéri fel.

59. A küzgy. tudomásul veszi az imolai gondnoknak az épitkezésről tett jelentését. Az épitkezés ellenőrzésére Király István lelkészi tanácsbirót és Ragályi Ferenc világi jegyzőt küldi ki.

60. Az em-i közgyülés örömmel veszi tudomásul hogy dr. Soldos Béla főispán ur közbenjárására Hét egyházközség 3000 P államsegélyt nyert templomjavitásra a VKM-től. Felhivja az egyházat a számadások elkészitesére és az esperesi hivatalhoz leendő beterjesztésre. Egyhen dr. Soldos Béla főispán urnak hálás köszönetét fejezi ki.

61. A közgy nagy örömmel fogadja a komjáti lelkész ama jelentését, hogy Fáy István orsz. képviselő és Fáy Barna szolgabiró 16000 P államsegélyt eszközöltek ki a komjáti egyház épitkezésére. A közgyülés hálás köszönetet szavaz Fáy István orsz. képviselő és Fáy Barna főszolgabirónak.

62. A komjáti egyház ama kérvényét, hogy a lelkésznek fizetendő 9 köböl rozs értéknek meg-

felelő adósegély eszközöltessék ki számára, — pártolólag terjeszti fel a főt. egyházkerületre.

63. A tornanádaskai fiókegyház kérelmét, mely szerint a lelkésznek és tanitónak járó 5 köböl rozs értéknek megfelelő adósegély eszközöltessék ki számára, — pártolólag terjeszti fel a főt. egyházkerülatre.

64. A komjáti és tornanádaskai egyházközségek konventi segély iránti kérelmét a közgyülés ajánlólag terjeszti fel a főtiszt. egyházkerület utján az egyetemes konventhez.

65. A közgyülés tudomásul veszi a putnoki ref. egyház jelentését. mely szerint a törvényes formák betartásával a régi parochiát nyilvános árverés utján 17.410 p-ért eladta. A közgy. felkéri az elnökséget, hogy a vonatkozó 3 eredeti példányu adás-vételi szerződést jóváhagyó záradékkal lássa el s ugyane célból az iratokat az egyh. ker. közgyülés elé felterjeszteni rendeli.

66. A szinpetrii egyház ama kérelmét, mely szerint az épitkezésre 1100 dolláros kölcsönt óhajtana, a közgyülés tudomásul veszi.

67. A ragályi ref. lelkészi hivatalnak. a trizsi ref. leányegyháznak istálló renoválásáról adott jelentését és kiadási számadását tudomásul veszi s az átvételre Ablonczi László lelkészi és Lukács Endre világi főjegyzőket küldi ki.

68. A közgyülés az 1929. évi tavaszi közgyülés helyéül Ragály egyházközséget jelöli ki.

69. Jelen jegyzőkönyv hitelesitése Putnokon október 4-én fog végbemenni. A jegyzőkönyv hitelesitő bizottság tagjai az elnökségen kivül dr. Székely József em. tanácsbiró, dr. Seres István em. tanácsbiró, Kövecsesi Lukács Endre em főjegyző.

70. Kövecsesi Lukács Géza szlovenszkói egyházkerületi főgondnoknak az egyházmegye üdvözlő levelére küldött meghatóan szép válaszlevele megőrzés végett a levéltárba helyeztetik

71. Több tárgy nem lévén buzgó imádság és éneklés után elnök a gyülést bezárja.

A jegyzőkönyveket Ablonczy László, Doktor Dezső, dr. Páhy József, Lipták István, Cseh István lelkészi, Kövecsesi Lukács Endre, dr. Székely József, vitéz dr. Gőőz Lajos, Ragályi Ferenc, Fazekas László világi jegyzők irták.

Feszült várakozás.

Feszült várakozás kiséri sárospataki főiskolánk internátusainak ügyét. Természetesen a legélénkebben itthon, a mi érdekelt egyházkerületünkben. De nemcsak itt. Messzi, szélesebb, egyre tágasodó területen is. Az egész református egyház figyelme kezd odafordulni e felé a kérdés felé.

A mieinket, a főiskola hü fiait valósággal szivükön találta a hiradás. A Sárospataki Diákok Országos Szövetségének elnöke *Kazinczy Gábor*, a nagy Kazinczy Ferenc unokája, a Kazinczyak örök idealizmusával szól a kérdéshez. Nemzeti sérelmet lát Patak mellőzésében (l. jelen számunk első cikkét).

Dr. Panka Károly a Pataki Diákok Szövetségének igazgatója lapunkhoz intézett levelében irja: „A szinte hihetetlennek tetsző hiradás meg-döbbenéssel és fájdalommal kell, hogy eltöltsön minden elfogulatlan magyart, aki ismeri hazánk történetét, különösen annak vérrel megirt lapjait. . . . A Pataki Diákszövetség, mely minden időben méltó akar lenni a dicső elődökhöz, szerető gyermekként siet Alma Matere támogatására és minden erejével arra fog törekedni, hogy a főiskola továbbra is a magyar nemzeti kultura messzevilágitó őrtornya legyen."

Országos egyházi lapjaink közül a *Kálvinista Szemle* vezető helyen foglalkozik a *Pataki családdással*. A felelős szerkesztő *dr. Sebestyén Jenő* higgadt, komoly és sulyos érvelése elől alig lehetne kibuvót találni.

A Református Figyelő egyelőre a hirek közt ir meleg és rokonszenves sorokat: „Igen nagy országos jelentőségü dologról van itt szó, amelyet nem akarunk s nem is lehet sebtiben, egy-két sorban elintézni. Avatott tollak egész seregének kell munkába állni. összefogni és egyetakarni, hogy ez a „megdöbbentő fordulat" — helyrebillenjen."

Minket mély hálára kötelez a mi testvéreink kedves biztatása, felénk nyujtott kezüknek segitő támogatása.

A Református Figyelő ezenfelül hosszab cikket igér és arra kér. hogy ha van, küldjünk neki közzéadás céljából képet a tervezett internátusról.

Nagyon kedvesnek találjuk ezt az óhajtást. S arra kérjük a Református Figyelőt, hogy ha van valami öreg, kimustrált kliséjük a délibábról, adják azt közzé a mi ügyünkről. Mi már az Alföld peremén lakunk. Itt szokott már a délibáb játszani. Forró reménykedések délibábjai játszanak velünk.

Mert képünk nincs. Itt csak egy nagy üres terület van: az internátusi telek. Hosszu esztendők óta a mienk. Higyjék el nekünk, hogy még 1912-ben megvettük. Részben jelzi a b. e. Dókus Gyula kezéből kiesett munkát is. Olyan, mint egy üres. tátongó száj, egy éhes torok . . ., mint egy élő vád. Paradicsomi szépségü környezete van. De maga puszta, amelyen az utóbbi két éven, mert már csaknem aktuális volt az épitkezés, csak dudva nőtt. A pusztában bujdosó magyarság egy darab földje ez. Nem tudtunk épiteni, mert nemzetünkkel a pusztában, a kereszt alatt görnyedve megyünk. Mi, a puszta és a kereszt népe. Nem csoda ha elepedtünk és elfáradtunk.

Pedig jó nagy terület. Ráférne a Rákóczy-vár. A donjon és a várkastély. A Perényi-szárny és a Lorántffy-szárny együttvéve. S amint a kollégium emeleti ablakából át lehet látni oda a tulra, ennek az épületnek a homloka is átfeszülne a még szomorubb magyarok közé. Biztatásul és reménységül.

Mivel semmi sincs a pusztánkon, csak jeltelen sirokat tudnánk mellékelni a pataki temetőből.

A Maller Sándorét. Hogy égett. lángolt több mint másfél évtizeddel ezelőtt ezért az internátusért, mikor az első lelkesedés hevében dolgozgatták ki az internátusi elaborátumot. Számtan tanár volt. És rajzolt, másolt, kivonatokat többszörösitett, mércsikélt, légköbmétereket számitgatott. Hol van a munkája eredménye? Az ő életét kioltotta a forradalom gyilkos keze. A sirján ilyen ködös,

csatakos decemberben nem lehetne meglátni árva itthagyottainak apró virágait.

És küldhetnének a dr. Batta István sirjára. Ő volt az internátus kiszemelt felügyelője. A páratlan tanitómesler. És tudós. A Magyar Tudományos Akadémia talán még fog emlékezni pályadijnyertes irójára?

Nem mehettek be a mi internátusunkba. Álmaik küszöbét át nem léphették. Nekik csak a látás, a munka, izzó hevület, a számitás, a gond, a meddő bánat, mély fájdalom és ifju halál adatott, az Apáczai Csere Jánosok nagy, hős és egyenes leszármazottjainak, a mi neonacionalizmusunk vértanuinak. A történettudósok vegyék fel őket a neonacializmus uttörő hősei közé.

De mélynyomásban se festene jól a pataki sirjuk Adjon a Református Figyelő délibábot a mi pusztánkról.

Mert nekünk, *„akiket a bizonyságok ily nagy fellege vesz körül"*, mégis várnunk és hinnünk kell. hogy a *„puszta kivirágzik."* Mert amint *Juhász* esperes mondja gyönyörü cikkében: „Ma még advent van . . . Várjuk az igéretek realizálásának szent ünnepét." A teljes realizálást. Ez volna a megjegyzésünk a megindult tárgyalásokra. Mert nekünk nyilakat kell faragnunk. A magyar erdő küldi szakadatlan rajban ide a csemetéit. Mi csak falakat kérünk a munkánkhoz. *Marton János.*

Legáció.

Legáció: követség. Ezek a sorok hadd menjenek eredményes legációba a legációért. Szögezzük le, hogy a legáció intézménye a mi egyházkerületünkben van legnagyobb mértékben kifejlődve és legjobban vezetve. Mint diákjóléti intézmény, anyagi hozamában is itt jelent a legtöbbet. Nyilvánvaló, hogy fenntartatása, sőt fejlesztése, az anyagi cél mellett mind több és több erkölcsi és szellemi tartalommal való megtöltése érdekében kerületünknek és főiskolánknak kell a legtöbbet tennie. Mostanra mintha alábbhagyott volna már a legációk megszüntetésére való törekvés, azonban az kétségtelen, hogy kerületünkben éz kerületünkön kivül sokan vannak, akik a legációban a múltak ma már időszerűtlen maradványát látják, melynek előbb-utóbb meg kell szünnie.

Valóban ez kellene, hogy a sorsa legyen annak a legációnak, amelynek vékony érvei: az egyre halványúló tradició és „ama hitvány anyagiak," s ellenérvei között olyanok vannak, mint a református szószék felelőssége, sőt szentsége. Szeretnénk itt egy különösnek tetsző gondolatot hangsulyozni. Azt, hogy a tradicionális, több száz éves legáció *modern*, ennek a szónak nemes értelmében. Pár, a közelmúltból s jelenből vett tapasztalatunk bizonyára sikeres érv lesz e bizarr állitás mellett.

Nem akarjuk a kérdés nehézségét az egyetemes papság elvének tekintélyi érvével megkerülni. Nem régen a theol. ifjuságot egy dolgozat keretében az elé a feladat elé állitottuk, hogy próbáljon beszámolni az igehirdetéssel kapcsolatos legmélyebb és legemlékezetesebb élményeiről, melyeket akár mint igehallgatók, akár mint igehirdetők éltek át. Fölösleges hangsulyozni, hogy a feladatot egészen lelki jókban kellett felfogniok. Meglepő lett volna, ha már előbb a magunk tapasztalatából nem tartottuk volna természetesnek, hogy a feleletek szerint a legtöbb és legmaradandóbb lelki élményük a legációkkal volt kapcsolatos. Ne gondoljuk, hogy a változott idők változó diákja ma is csak pénzt és kalandot akar keresni a legációkban. Sokkal éhesebb a tapasztalatok, a látás, a megismerés vágya bennük, semhogy a legációban ne ennek kielégítésére látnák a legjobb alkalmak egyikét,

A legáció azt jelenti pl. nálunk, hogy három sátoros ünnepen keresztül presbiter és lelkészképző intézetté szélesül, — vagy ha úgy tetszik — szükül, minden legátusfogadó gyülekezet, s annak tanárává, munkásává minden legátusfogadó lelkész.

A szószék komolyságát egyáltalában nem veszélyeztetik az elhiresztelt módon az ünnepi legátusok. Egyrészt a gyülekezet századok óta „legátust" s nem papot lát, szeret, becsül bennük, mint ilyeneket hallgat szivesen, s bocsát meg szeretettel apró balesetkéket. Másoldalról mi tudjuk, hogy a gimnazista legátusnak egész iskolai életében egyik legkomolyabban vett dolga a legációra való előkészülés, a theologus legátusban pedig a szószék iránti felelősség egyenes arányban nő legátus multjával és tapasztalataival.

A legációval anyagiak is össze vannak kötve. Azt mondják, hogy intelligens ifju számára megalázás és szégyen a „rekvirálás", „koldulás." *Nem az!* Soha annyit nem kérvényeztek, rimánkodtak, esedeztek, instanciáztak az emberek, mint ma. Gyüjtőivek, téglajegyek özönei jönnek szinte naponként.

Nem *egyenesebb,* férfiasabb és magyarosabb a kérésnek az a századok által kialakitott és *megszépitett* módja, hogy a kérelmező maga, mint *vendég*, szemtől-szembe állhat a segélyezővel? Nem áldott dolog-e, hogy a diákjótékonyságot ily módon a legszükkeblübb időkben — néha főurakat megszégyenitő áldozatkészséggel — gyakorolják kerületünk *legszélesebb néprétegei is?*

Hány szegény gyerek tudott csak azért diák, és később hasznos közéleti munkás lenni, mert volt legáció és mendikáció. Hány szegény, vagy a tanult ember iránt ellenszenves, vagy fösvény falusi szülő küldte a fiát iskolába, mert a mellékánson, és az ünnepeken hallgatott legátuson keresztül *„megkivánta"*, hogy bárcsak az ő fia is ilyen lenne.

Különben a legáció legjobb érvei a jó legátusok. Ilyenek formálására nem elég a kibocsátó anyaiskola gondoskodása, hanem főleg a lelkészek segitsége kell hozzá. És sajnos, de kérni kell nem egyet, hogy *ne rontsák* a legátusokat! Ne beszéljék le őket a papi pályáról, esetleges ideáltalanságukkal ne fosztogassák ki őket lelkiségükből. Viszont e helyen kell nyugtázni meleg hálával azoknak a derék lelkipásztoroknak segitő, áldott munkáját, kiknél a legátus ideális, meleg lelkipásztori családi életet látott, szeretettel osztogatott jótanácsokat, élettapasztalatokat tanult, s

tanult bibliát, szószéket, gyülekezetet, papi hivatást megbecsülni, komolyan venni és szeretni. S főleg ilyenektől várjuk, hogy kirivó esetekben azokra a hibákra is *őszintén* figyelmeztetni fogják az iskola vezetőségét, amit egyeseknél esetleg tapasztaltak, hogy főiskolánk is mindegyre mintaszerűbb legátusokat tudjon kiküldeni a gyülekezetekbe.

Legutóbbl kerületi gyülésünk a *mendikáns* kérdésben is radikális határozatot hozott. Hisszük, hogy úgy a lelkészek, mint a mendikánsok érdekében. A *mendikánsság* kifejezetten a pataki iskola tanulói számára létesített jótétemény, tehát kell, hogy kizárólag pataki diákok élvezzék. Legátus és mendikáns közti régi, patriarchális szálakat tépett szét a legutóbbi évek abuzusa, amely szabad prédájává tette a szublegációkat sokszor még a *nem* diákok számára is, a lelkészeket pedig sok kellemetlen, kényes helyzetbe sodorta az a sokféle kérés, igénylés, amiket velük szemben mendikánsaspiránsok támasztottak, s előállott a zürzavarban oly helyzet is, hogy egy legációba két sőt három mendikáns is érkezett egy ünnepre. Most az elekcionális bizottság szegénység, jóerkölcs és tanulmányi előhaladás szerint osztja ki a szublégációkat s igazolvánnyal is ellátja a mendikánsokat, igy ez ünnepen *jogerősen* az a mendikáns jelenhet meg, aki rendelkezik ez igazolvánnyal. Hisszük, hogy kerületünk lelkészi kara — félretéve a kis érdekek kis szempontjait — ez ügyben is támogatni fogja főiskolánk legátuskiküldő munkáját. *Sz. Z.*

Pataki Diákok Szövetségének gyülése.

A Pataki Diákok Szövetsége f. hó 1-én tartotta ebben az évben utolsó összejövetelét, amelyen jelenvoltak: Rácz Gábor altábornagy, Rácz Lajos kuriai tanácselnök, Finkey Ferenc koronaügyészhelyettes, Kérészy Zoltán egyetemi tanár, Szabó Bertalan OFB biró, Koncz Endre min. tanácsos, Panka Károly országgyülési könyvtárigazgató, Forgon Lajos postaigazgató, Mészáros Károly, Pálóczi Horváth Zoltán, Szánthó Gyula, Tóth Endre, Keéky István és ifj. Rácz Lajos ügyvédek, Bodolay István igazgató, vitéz Somody János ügyész, alelnök, Arday J. Barna törvsz. biró, Köröskényi István ref. lelkész, Szücs Ernő gyógyszerész, Komáromy János a Kisfaludy Társaság tagja, Veress Győző postatakarékpénztári főfelügyelő, Pallay Sándor, Makláry Sándor, Okruczky Árpád, Okruczky Tamás MÁV főfelügyelők, Rácsonyi Papp Gedeon földbirtokos, Haury József MÁV felügyelő, Terhes Tivadar, Gecsey Mihály, és Mikita Elemér jbirák, Trócsányi György országgyülési főkönytárnok, Gérecz Odön, Fodor Gábor, Magyary Béla, Szántó Ferenc és Bukovecky József mérnökök, Meskó Sándor MÁV intéző, Reho Pál postatiszt, Bagossy Géza főhadnagy, Kovácsy Pál titkár, Pálóczy-Horváth Ödön és még sokan.

Panka Károly a szövetség alelnöke üdvözölvén a megjelenteket, kegyeletes szavakkal parentálta el a főiskola nagy halottját, a közelmultban elhunyt Dókus Gyula főiskolai világi gondnokot.

Ezután bejelentette, hogy a világháboruban elesett pataki diákok második, a szövetség által készittetett emléktábláját, melyen 32 hősi halott pataki diák neve szerepel, október 6-án országos ünnep keretében leplezték le Sárospatakon. A leleplezési ünnepélyen küldöttségileg vettek részt s a szövetség részéről a főiskolát Pálóczy Horváth Zoltán üdvözölte, az emlékbeszédet pedig vitéz Somody János tartotta Ugyanakkor megalakitották a Pataki Diákok Országos Szövetségét, melynek elnökévé Kazinczy Gábor ny. kuriai birót, Kazinczy Ferenc unokáját választották meg. Majd javaslatára bizottságot küldtek ki a fiókok megalakitására és a tisztségekre való jelölés megtétele céljából. E bejelentések tudomásulvétele után Koncz Endre inditványára elhatározták, hogy a pataki főiskola teljes történetének megiratása céljából gyüjtést inditanak, hogy a müvet a főiskola fennállásának 400 éves évfordulóján 1931-ben közrebocsájthassák. *dr. Panka Károly.*

HALOTTAINK.

Csizmadia Lajos pápai főiskolánk theol. akadémiájának nyug. tanára dec. 5-én Isten békeségének örök csendjébe költözött át. Ezt a békességet szomjazta lelke ide alant s ennek fénye égett szelid sugáru szemeiben s emellett tett bizonyságot halk szavu beszéde, testvéri indulatú személyisége, zajtalan, de szorgalmas munkássága, amely verseny esetén mélyen lenyomná a hangosak és ügyeskedők sulyosnak látszó mérlegét; de ő nem versengett, még ha nem látták is meg. Élete munkája és áldott emlékezete tegye még gazdagabbá itt hagyott főiskolájának lelki kincses házát. Nyugalomba vonulása után is szorgalmasan dolgozott s a Sylveszter-könyvtár kötetei szép emlékei munkakedvének és sokoldalu szolgálatkészségének.

Kurdy István. A boldvai ref. egyház nyugalmazott tanitója, *Kurdy István* 74 éves korában rövid szenvedés után nov. 29-én visszaadta lelkét Teremtőjének. 35 évig állott a népnevelés szolgálatában; azok közé tartozott, akik csöndben, zajtalanul végzik kötelességeiket. Boldván eltöltött 31 éves szolgálat után 1919 ben nyugalomba vonult. 9 évi pihenés után örök nyugalomra szólította Isten elfáradt szolgáját. Özvegye, gyermekei, unokái, kiterjedt rokonság és hálás tanitványai gyászolják. Legyen csendes pihenése, áldott emlékezete!

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— *FELHIVÁS. Tisztelettel kérjük hátrálékos előfizetőinket, hogy évi előfizetési díjaikat ezen a héten beküldeni szíveskedjenek. A hátralékosokkal szemben ennek a hétnek a lefolyása után a postai megbizás költségesebb és általunk nem kedvelt módszerét fogjuk igénybe venni. A Szerkesztőség.*

— ***ÉRTEKEZLET. Lapunk zártakor kapjuk a hírt, hogy a sárospataki főiskolai internátusok és a tanítóképző-intézet átvétele ügyében Gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter úr fontos előértekezletet tartott, amelyen Petri Pál államtitkáron kivül részt vettek: Dr. Puky Endre, Farkasfalvi Farkas Géza, br. Bottlik József, Bessenyey Zénó, Fekethe Lajos és Édes Andor országgyűlési képviselők. Döntés a függő kérdésekben a miniszterium részéről januárban lesz.*** — *E híradás után a magyar közoktatásügyi kormány iránti tisztelettel, jó reménységgel várjuk a további fejleményeket.*

— **A Mezőkövesdi Járási Kálvin-Szövetség állásfoglalása.** A Mezőkövesdi Járási Kálvin-Szövetség a Sárospataki Református Lapok útján megdöbbenve értesült arról, hogy a sárospataki ref. főiskolai internátus céljaira a m. kir. kultuszminiszter és a kultusz államtitkár által a leghatározottabban megígért internátusi építési segélyt a m. kir. pénzügyminiszter törölte a jövő évek költségvetéséből s tette ezt akkor, amikor a főiskolai Előljáróság — bízva a miniszteri ígéretben — már meg is tette a lépéseket a hatalmas kölcsöntőke felvételére. — Járási Kálvin Szövetség 12 református gyülekezet Kálvin Szövetsége nevében a legélesebben tiltakozik a szokatlanul megdöbbentő eljárás ellen: ma, amikor a miniszteri szó ereje tételes törvénnyel szokott egyenlő lenni, ki sem mondható romboló hatással járna református közvéleményünk lelkivilágára a miniszteri legfelsőbb ígéretnek füstbe menése. Másfelől pedig kézzel foghatólag tűnnék mindenkinek szemébe a felekezeteknek legfelsőbb helyen való egyenlőtlen elbírálása, sőt ref. egyházunk határozott háttérbe szorítása. Bízva a jog, igazság, egyenlő elbánás elvében, kéri járási Szövetségünk a kultuszminiszter úr Őnagyméltóságát, vigye keresztül akaratát az ellentétes nézetekkel szemben is és ilyen módon segítsen nyugvópontra juttatni a szokatlan mértékben felzaklatott kedélyeket. Kelt Cserépfalu, 1928 december 12. *Pósa Péter* lelkészi elnök, *Takács Mihály* ügyv.-titkár.

— **Nagy adomány.** A megszállt gömörmegyei ref. árvaház javára *Laszkáryné Tornallyai Margit* beretkei földbirtokosnő felajánlotta a régi Beretkeyféle kastélyát Beretkén s egyúttal annak átalakítási és berendezési céljaira 100.000 cK-t.

— **Farkas István esperes előadása Nyiregyházán.** Farkas István esperes a nyiregyházai Leány-Kálvineum tornatermében dec. 12-én „Magunkról magunknak" cimmel nagy sikerű előadást tartott. Azt fejtegette, hogy ujból vissza kell térni a magyar családhoz, a magyar erkölcshöz, a magyar tánchoz, a magyar dalhoz, hogy megerősödjék a magyar lélek!

— **A „Kazinczy Kör"** Sátoraljaujhelyben a tél és a tavasz folyamán nívós előadássorozatok tartását vette programmba, melynek keretében főiskolánk több tanára: *Dr Rácz Lajos, Dr. Gulyás József* és *Novák Sándor* is értékes előadásokkal szerepelnek.

— **A Zemplénvármegyei Kazinczy-Kör** a főgimnázium felsőosztályos növendekei, valamint theologus ifjuságunk részére „Zempléni Árpád költészete és a magyar turánizmus" cimen pályatételt tűzött ki a folyó iskolai évre. A legjobb pályamunka jutalma 40 P. Főiskolánkkal szemben megnyilatkozó e nemes tettért ezúton is hálás köszönetet mond az Igazgatóság.

—**A Magyar Kálvin-Szövetség** Hit- és Nemzetvédelmi szakosztálya Budapesten e héten a Ráday könyvtárban előadásokat tart. Előadásokat tartanak: Dr. Sebestyén Jenő: A munka értékelése a kálvinizmus rendszerében; Dr. Csikay Pál: Világnézet és gazdasági rend; Dr. Bernáth Gyula: A kálvinizmus és a kapitalista gazdasági rend; Dr. Zehery Lajos: A modern büntetőjogi irányok és a kálvinizmus; Dr. Tunyogi Szüts Kálmán: Az öröklési jog és az erkölcsi világrend.

— **Kálvin János Kör.** A tanitóképzősökkel való barátság ápolására teaestélyt adott dec. 2-án a Theol. Ifj. Egylet. Az estély vendégei voltak: a theol. professzorok, Forgács Gyula lelkipásztor, a tanitóképző ref. tanárai és felsőbb évfolyamu ref. diákjai. Külsőleg az estély igy folyt le: 1. Asztali áldás után elfogyasztották a teát és kekszet. 2. dr. Mátyás Ernő üdvözölte a vendégeket és felkérte 3. Zsiros József h. theol. tanárt, hogy a „Lelkész és tanitó munkája a gyülekezetben" cimen vezesse be az eszmecserét. A tudományos és gyakorlati anyagban egyaránt gazdag előadást a hozzászólások egész sora követte, melyek a közös munkának már mostani elkezdését inditványozták, sőt annak ugy elvi alapját mint gyakorlati programmját is megvitatták. 4. Nobisz István II. é., Szilágyi László V. é., Benyhe Lajos II. é. és Rezessy László III. é. képzősök játszották hegedün Beethoventől Isten dicsőitését és M. Clinka Mazurkáját. 5. Ady: Krisztuskereszt az erdőn. Szavalta Técsy Béla I. é. th. 6 Gergely István: Pontifex. Szavalta Balogh József IV. é. tan. növ. 7. Az előbbi hegedükvartett folytatása Schubert: Bölcsődalával és Mozart: Menüettjével. 8. Stein—B. Szücs: XCI. zsoltár, énekelte a Főiskolai Kórus. 9. Az estélyt Forgács Gyula lelkipásztor I. Kor. 12: 4—6, 12—27 alapján mondott példákban és lelkesültségben gazdag irásmagyarázata és imádsága és a 25. zsoltár közéneklése zárta be. Az estély eredményéről csak annyit, hogy azóta a két ifjuság a tavaly szünetelő Kálvin János körben, de azon kivül is (pl. bibliakörben) megkezdte közös munkáját.

— **Rövid hirek.** A Miskolci Kálvin-Szövetség dec. 16-án d. u. 3 órakor a ref. gimnázium tornatermében szeretetvendégséget tart dr. Nemes Bertalan körzeti elnök, Farkas István esperes és többek közreműködésével. — Zsiros József theol. h. tanár dec. 9-én előadást tartott Miskolcon Az amerikai vallásosság jellegzetességéről. — A toledói egyház Bodnár Lajos eltünt lelkészének, akinek magható emléket állitott Muraközy Gyula a Református Figyelő 12. számában A halott pásztor háza c. cikkében, utódául Ujlaki Ferenc loraini lelkészt, főiskolánknak volt derék, komoly hallgatóját hívta meg.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.

XXIII. évfolyam. 51—52. szám. Sárospatak, 1928 december 23.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: DOMBY LÁSZLÓ egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi ügyv.-elnök és Dr. H KIS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. J.*: A Karácsony igazi arca. — *Szigethy Ferenc:* Lévay József emlékezete. (Költeményy) — *Enyedy Andor:* Egyházkerületünk belmissziójáról. *Veress Károly:* A reverzális megszüntetése. — *Svingor Jenő:* Gondolatok egy bizonyságtétel felett. — *Szabó Andor:* Az alsózempléni egyházmegye véleményes javaslata a lelkészválasztas kérdéseben. — Könyvismertetés. — *Elekes Imre:* Nyilatkozat. — Felhivas. — Apróságok. — Vegyes közlemények.

A Karácsony igazi arca.

Mire szétmennek ezek a lapok, már terjesztgeti csodás, varázsos szárnyát a titokzatos, a szent est, a karácsony est. Harangja kondultán mintha leszállna a földre — pillanatokra, hangulatainkban a béke, a megengesztelődés, a tisztább öröm és a szeretet. Kigyúlnak a karácsonyfákon az ünnepi lángok, a szívben fellobognak az ünnepi érzések. Az est hangulata elárad. Kitérni alig lehet előle. Közelebb jövünk egymáshoz. Nemcsak a család van együtt s örvend a szeretet meglepetéseinek, az ajándékok szines morzsái lehullnak a Lázárokhoz is s a nyomor és bűn feketeségei felé is mintha kezdene huzódni a fény, legalább kisérletképen. Most inkább, mint bármikor. A karácsony mutatja földi szépségét, emberi arcát.

Majd az ünnep napján tömegek keresik fel a templomokat. Magasra szárnyal a karácsonyi ének. Felkerekedünk, mint a betlehemi mezőn a pásztorok. Zsong körülöttünk az ünnep áhitata. Hangfoszlányok ütődnek hozzánk az angyali seregek énekéből s azt mondjuk: „Menjünk el mind Bethlehemig és lássuk meg a dolgot.“ Képzeletünk megkivánja, hogy a predikáció előadásában lássuk meg „Máriát és Józsefet és a kis gyermeket, aki a jászolban fekszik vala.“ Még azt is megtesszük, hogy a keleti bölcsek módján követjük a betlehemi csillagot. Elmegyünk a jászolbölcsőhöz, keressük a gyermek királyt, leborulunk előtte s ajándékokat adunk neki: érzéseink aranyát, áhítatunk tömjénét és elhatározásaink mirháját. Azt gondoljuk, hogy karácsonyt ünnepelünk; majd ezután másokká leszünk! A karácsony mutatja egyházi, kultikus, morális arcát.

Mi mindent meg nem tennénk sóvárgásunkban és szent szomjuságunkban; nagy, kiáltó szükségünkben és tehetetlenségünkben? Nem mondjuk-e el számtalanszor: „Óh, vajha megszakasztanád az egeket és leszállnál?“

És mégsem ez a karácsony igazi arca. Nem szívünk vágya, nem mélyebb meglátásunk, nem akaratunk ténye, nem szent odaadásunk teszi a karácsony titkát. Szentsége előtt le kell hullni rólunk minden földi és emberi gondolatnak. A karácsony igazi arcát az Örökkévaló Isten formálta ki a föld fundamentumának felvettetése előtt. Csodáját még a kegyes és istenfélő főpap sem érti, aki igaz volt az Isten előtt s aki az Úr rendeléseiben és a parancsolataiban feddhetetlenül járt. Meg kellett némulnia mindaddig, amig mindenek meglettek a karácsony királyának útegyengetője felől.

A karácsony titka égmagasságban van fölötte még a szűznek is, aki a Dávid házából való József nevű férfiúnak volt eljegyezve. Amikor az angyal szól neki: „Örülj, kegyelembe fogadott! Az Úr veled van; áldott vagy te az asszonyok között: megdöbben ezen a beszéden és nem tudja, micsoda köszöntés az. Csak az angyal szavára kezd érteni s hajlik meg alázattal a Magasságos akarat előtt s szól: Imhol az Úrnak szolgáló leánya; legyen nekem a te beszéded szerint.

Lássuk meg a karácsony igazi arcát. Nem mi cselekszünk ezen a napon. Szól, tesz, cselekszik a Mindenható és könyörűlő Isten. Ő veszi fel a szegény és alázatos életeket. Övé a próféták és angyalok serege. Övé Mária és a Gyermek. Ő adja a neveket: „Nevezd az Ő nevét Jézusnak, mert Ő szabadítja meg az Ő népeit annak bűneiből.“ Nem várakozásunkra jött a felelet; a Magasságos Isten meghajlította egeit és alászállt hozzánk. A mienk lett, hogy megváltson és megszabadítson. Karácsonykor a Magasságos Isten kezd munkát s rendeli el az ő seregeinek az éneket. A te éneked mit sem ér. Majd ő felveszi életedet. Majd ő megszabadítja nemzetedet. „Az ő ir-

gassága nemzetségről-nemzetségre van azokon, akik Őt félik." Hatalmas dolgokat cselekszik karjának ereje által. A karácsony munkájában „a mi Istenünk nagy irgalmasságából látogatott meg minket a naptámadat a magasságból." *M. J.*

Lévay József sírjánál.

— Szavaltatott a nagy költő halála tíz éves évfordulóján a sajószentpéteri temetőben —

Halott költő, te fehér pátriárka!
Te nem szeretted a nagy ünnepet;
Te nem vágytál a himnuszok zajára,
Téged riasztott mindig a hozsánna
S csak csendben élted boldog életed!

De látod ím a szép fehér krizantém
Magától hajlik meg a sírodon:
Ő is érzi, hogy évfordulód jöttén
Nevedre fény kell, mindig nagyobb, több fény
S ünnepelni kell téged e napon.

Tíz éve alszol csöndes aluvással
A szentpéteri szülőföld alatt —
A lelked annyi költeményben szárnyal
S együtt lakik az ég magasságával,
De két szemed csak alszik azalatt.

Jaj! jobb, hogy alszik tíz esztendő óta,
Amíg zajlottak keserű idők!
Áldott az Isten, aki úgy akarta,
Hogy két látó szemedtől eltakarta
E tíz esztendőt síri szemfedőd!

Jaj! halott költő, fehér pátriárka!
Milyen szomorú volt ez az évtized:
A gyűlölködés vad osztályos átka
Szög-ostorával néped vágta, vágta,
Egy esztendeig vérzett nemzeted!

S tudod-e te, hogy nincs Nagyország többé,
Hogy hazánk földje régen csonka már?!
A keserű pohárt sorsunk kitölté
S mi lettünk síró, sorsüldözött néppé
S ránk a sóhajok éjszakája vár!

Tudod-e azt te fehér, néma dalnok!
Hogy a te kedves vized: a Sajó
Sűrű könnyektől nem rég sokszor zajlott —
Hogy szegény hazád nagyon lehanyatlott —
Sokszor bizony aludni volna jó!

De sírod nekünk mégis csak: magasság
A földreomlás nehéz idején:
Költő-szavad ma is még annyian hallják
És téged szeret, dajkál a magyarság
És a te sírod nekünk nagy remény!

Mert az van nekünk sírodban elásva,
Ami előttünk legdrágább lehet,
Amelynek olykor égig ér a lángja,
Amely a szívnek legdrágább gyémántja:
A szülőföld, — a hazaszeretet!

Szavadnak édes szép magyar zengése
Tízesztendős sírhalmodból kikél.
Büszkébbé lesz a drága magyar névre —
Sírodból érzik szíved melegsége
És mi melegszünk melegséginél.

Halott költő, te fehér patriárka
Te álmodol s te álomlátó vagy!
Ó mondj jövendőt elárvult hazádra,
Ó mondd: szemed a sírban látván látja,
Hogy lesz hazánk még újra, újra nagy!

Hogy szülőfölded kis maroknyi népe
Felejti még most szálló sóhaját,
A magyar hajnal feljön még az égre,
Hogy boldog lesz a Sajó szép vidéke
S a Sajó-völgyön túl, egész hazád!

Szigethy Ferenc.

Egyházkerületünk belmissziójáról.

Hogy a kebelbeli egyházakban végzett belmissziói tevékenységekről itt következő jelentésem pontos és hü képet fog nyujtani, azt sajnos egyáltalán nem igérhetem. Kétféle módon tudnék ilyen pontos és hü képet rajzolni és mutatni. Vagy ugy, ha teljesen megbizható, részletes, egységes és teljes, számszerű adatok állanának rendelkezésemre; vagy pedig ugy, ha egyházkerületünk minden gyülekezetét személyesen meglátogatva, benyomásaim és tapasztalataim alapján mondhatnám meg, hogyan állunk hát egyházkerületünkben a fundamentummal, amelyen minden egyéb felépül, amelyből minden kiindul: a hitélettel s az az ennek felébresztésére, kifejlesztésére, mélyitésére, foglalkoztatására irányuló. német kölcsönzés utján belmissziónak keresztelt munkával? A hozzám beérkezett fogyatékos jelentésekből természetesen én is csak ilyenfajta összképet tudok szerkeszteni: s mivel csak irások és ivek vannak előttem, én is csak irást, adatokat tudok felmutatni, nem pedig az igaz és teljes valóságot.

Jelentéseink általában a belmissziói munka fejlődéséről számolnak be. Ez a fejlődés megfigyelésem szerint nem a munka technikájára, kiterjedésére vagy mélységére, hanem inkább a munka szükségességének az átérzésére és meglátására s a kiinduló próbálkozások állandósulására s gyarapodására vonatkozik. Még mindig találkozunk a kiindulással járó fogalomzavarokkal. Vannak, akik gyermekpasztorációnak megteszik a gyermekek iskoláztatását, holott ez a pasztoráció valami egészen mást: a gyermek egyéni, lelki vezetését, főként Krisztushoz vezetését, fejlettebb és kiforrottabb keresztyén egyéniségeknek a fejletlen gyermekre gyakorolt személyes hatását jelenti, tehát semmi esetre sem iskolai tömegmunkát. Vannak, akik a konfirmáltak összetartását elintézettnek vélik ujtestamentumok ajándékozásával, vagy a gyülekezeti kötelékben való megmaradásukkal; pedig itt megint személyes és megerősitett, de még mindig könnyen ingadozó hitben való összetartásról, tehát egy nagyon komoly és [illegible] munkáról van szó. Vannak,

akik lelkigondozásnak veszik, ha a jó lelkipásztor a kapu előtt mindenkivel megáll; vagy a tanító előadást tart a népmüvelési tanfolyamon. Pedig a kapu elött nem mindig a lélek s a hit dolgairól folyik a szó s a népmüvelési tanfolyamnak nincs önmagában hiterősitő célzata és jellege. Vannak, akik anya- és csecsemőgondozásnak tüntetik fel, hogy keresztkomák és a komának levest és palacsintát visznek a gyermekágyas asszonynak; holott ez az időszerü, nemzetmentő munka nemcsak a hiányos, hanem főként a hibás és kártékony táplálástól van hivatva megmenteni az anyák és csecsemők százeit és ezreit. Vannak, akik még mindig ugy látják, hogy nincs szükség itt semmire, hogy rendben van itt minden, pedig ha egyháztagjaink életébe, mint lelki testbe nézünk, elmondhatjuk Ézsaiás próféta szavaival: „Tetőtől talpig nincs ebben a testben épség, csupa seb és dagadás és kelevény, amelyeket ki sem nyomtak, be sem kötöztek, olajjal sem lágyitottak." És elmondhatjuk, talán magunkat sem véve ki, hogy „minden fej beteg és minden sziv erőtelen." Ennek a prófétai látásnak az elsajátitása lenne mindenesetre belmissziói munkánk fejlődésének első eredményes etappe-ja.

Külön belmissziói bizottságok nagyon kevés helyen alakultak. Néhol, mint Miskolcon a Kálvin-Szövetség foglalkozik intézményesen belmisszióval, másutt a presbiterium végzi ezt a munkát. Különösen kisebb helyeken mindenesetre ez lenne a helyes, ehhez azonban a presbiterekbe erős missziói tudatot és szellemet kell oltani; azért nagyon szükséges volna mind több presbiternevelő konferenciát tartani, de még szükségesebb az uj presbitereket nem a sokszor anyagias gondolkodásu tehetősek, nem a lelkiismeretlen szájhősök, nem a hiu nagyravágyás betegjei, hanem a gyülekezet hivő és szolgálatrakész, esetleg szolgálatban bevált tagjai közül választani, a megválasztott presbitereket hivatásuk és kötelezettségeik felől alaposan kioktatni, a méltatlanokat és alkalmatlanokat visszalépésre birni vagy kényszeriteni. Sokat nevel és épit a presbitereken, ha az anyagi ügyek és gépies szavazások mellett néha lelki, hitéleti dolgokat is eléjük tárunk, azokkal őket foglalkoztatjuk. Egyes gyülekezetekből dicséretes példái jönnek ennek a módszernek. A missziói helyi határozatok végrehajtásánál nagy akadályt és gátlást okoz, hogy a felsőbb hatóságok a helyi testületeket ilyen végrehajtásoknál nem támogathatják, mert nincsenek egységes felsőbbhatósági törvények vagy szabályrendeletek Ezért szükséges lenne mielőbb ezekben a kérdésekben is felsőbbhatósági egységes és törvényes állásfoglalás. Addig pedig a helyi határozatok keresztülvitelénél ajánlatos a végső fokig ugysem vihető és tekintet nélkül nem általánositható kényszer helyett inkább a gyöngéd tapintat és a szeretetteljes meggyőzés eszközeit alkalmazni.

A gyermekpasztoráció megkezdésére vannak számszerü adatok, de ezek nem nagyon biztatnak a szép gondolat közeli valóraválásával. Szerény véleményem szerint elsődleges fontossággal bir itt a szülei és a különösen ellazult keresztszülei felelősség és gondoskodás helyreállitása és kifejlesztése, a templomnak, iskolának a családdal való együttdolgozása. A vasárnapi iskolával és a Miskolcon nagyszerüen megindult apród (kisfiu) és tündérke (kisleány) cserkészmunkával nagyszerü lehetőség nyilik a kicsinyek egyéni gondozására. Sárospatakon különösen. de más gyülekezetekben is sikerül azért a nagyok, a felnőttek figyelmét a gyerekekre irányitani. Egyházunk tanitói karára vár itt nehéz, de nagyszerü feladat, kogy a reájuk bizott gyerekeket ne csak tanitsák, hanem testileg és lelkileg is gondozzák és vezessék, ellenőrizzék. Egyházúnk tagjai hamarabb belevonódnak és állanak a szegénygondozás, ünnepélyrendezés, szereplés technikai munkáiba, mint a lelkigondozásba, mert ez fejlett hitéletet, különleges érzéket, sokszor hivatásos lelkigondozóknál is teljesen hiányzó adományokat és képességeket igényel.

A konfirmáltak összetartásánál az ifjusági egyesületek. bibliakörök játszák igen helyesen a főszerepet. Kisebb gyülekezetekben jó erre, ha még szokásban van, vagy feleleveníthető, a serdülők vasárnap délutáni templomban marasztása és vallásos oktatása; de talán még jobb a sok jelentésből örvendetesen előtünő ujitás: az ismétlő iskolai vallásoktatásnak a lelkész által való végzése. Főanyag legyen itt az énekeskönyv anyagának és a bibliának minél teljesebb megismerése; a református szellem és világnézet kialakitásában semmi mással nem pótolható heidelbergi káténak legalább kivonatos végigtárgyalása és a vallásos kazuisztika, vagyis hitigazságainknak és elveinknek a mindennapi élet egyes területein való alkalmazása. A konfirmáltak gondozásában egyháztagjaink közül még igen kevesen, számszerint alig kimutathatóan vesznek részt; intő jeléül annak, hogy még messze vagyunk az önmagát pásztoroló gyülekezet eszményének valóságától. A konfirmáció eredményesebbé tételére irányuló törekvések legfeljebb az oktatás elmélyítéséig haladnak, a 12 éves korhatár kitolásába csak itt-ott mernek belefogni, de a kialakult viszonyok, nézetek és általános rendelkezések hiánya miatt általában kevés sikerrel. A konfirmáltak fegyelmezése, ellenőrzése a valóságban még csak szép szavakkal elütött kegyes óhajtás, hiszen ez az egész gyülekezet fegyelmezése és ellenőrzése nélkül komolyan el sem képzelhető.

A helyi egyesületek részvétele a gyülekezet missziói munkájában leginkább az ünnepélyeken, vallásos estélyeken való szereplésekben áll; de segitenek az irattterjesztésben, vasárnapi iskolai munkában, jótékonykodásban is. Mikor az ember olvassa, hogy a cigándi ifjusági egyesület tagjai majdnem minden országos konferencián részt vesznek, sőt a putnokiak a dalmáciai KIE kongresszusra is eljutnak. bizalommal és reménységgel várja, hogy ezekből az ifjakból a helyi gyülekezeteknek nagy erősségei, oszlopai nőnek. Manapság, hála Istennek, kezdünk ott tartani, hogy az egyesületek nem valami különálló szerveknek, hanem az egyházi munka tényezőinek, elhivott eszközeinek tekintik magukat és amint az élő és

munkás hitű egyháztagok számára megfelelő és célszerű keretet, munkateret, bensőbb közösséget nyújtanak, olyan jótékonyan szolgálnak toborzóterület gyanánt az igazi presbiterek kiválogatására.

A törzskönyvek és tagsági könyvek bevezetését csak néhány nagyobb gyülekezet látja szükségesnek, ezekben jórészt be is hozták; kisebb helyeken ezek nélkül is meg van a nyilvántartás.

Szórvány egyházkerületünkben aránylag kevés van, de kellő anyagi fedezet hiányában ezek sem voltak a kívánatos mértékben gondozhatók. Kiválik közülük a gömörtornai Bánréve, amelynek református lakosai csodálatos buzgósággal, életrevalósággal építettek templomot, rendeztek be maguknak állandó és jól látogatott istentiszteleteket és reményteljesen haladnak az anyaegyházzá alakulás, a teljes önállóság felé. A szórvány gondozás egyébként az egyetemes egyház erkölcsi és különösen anyagi támogatását várja. Részletes kimutatások erre a pontra nincsenek, de más uton minden egyházmegye jelentette missziói segélyre való, erre a célra gondoló igényét.

A templomlátogatási százalék kimutatások eléggé örvendetesek. Ebben a tekintetben, mi tiszániinneniek, nem szégyenkezhetünk a többi kerületek mellett. Azonban egyszer már őszintén beszélhetnénk a köznap reggeli istentiszteletek, legalább is a csak imás istentiszteletek csődjéről. Ezeknek volt értelmük akkor, amikor hajnalban, a munkába menetel előtt tartották őket a templom falához támasztott kapákból vagy kaszákból is meg lehetett volna állapítani a látogatók számát. De nem sok értelmük van akkor, amikor az egyháztagok legtekintélyesebb része lázas és sürgős munkáját végzi. Itt a látogatók száma lesülyed néhol az egy ezrelékig, de legmagasabban is csak a 16 százalékra jut fel. Ha református istentisztelet nem tartható gyülekezet nélkül, akkor az istentisztelet idejének a gyülekezeti tagok élet és munkabeosztásához és nem megmerevedett szokásokhoz kell alkalmazkodni. Inkább kellene próbálkozni az esteli istentiszteletekkel, amelyek városhelyen igen jól beválnak. Ahol pedig gyermekeket vezetnek fel a reggeli istentiszteletekre, ott legyen nekik való egyszerű és rövid liturgia, amely állhat például rövid előfohászból, egy kis tanulságos történet elmondásából, nehány mondatos hálaadó és könyörgő imádságból, az Uri ima együttes hangos elmondásából, áldásból (Miskolcon gyermekistentiszteleteken ez a liturgia igen jónak bizonyult.) Urvacsorázók mindenütt szép számmal vannak, csak az a fő, hogy az úrvacsora jól előkészített és maradandó, mély hatású legyen. A bünbánati heteket ki kell aknázni s az íge fegyverét, tükörét, biztatását nem kímélni.

A templomlátogatás érdekében a szokványos buzditáson kivül néhány helyen bevezették a templomban a villanyvilágitást. De gondolkozni kell lassan templomaink fütéséről is, ha egyháztagjaink rendszeres lelki táplálkozásáról lemondani nem akarunk. Nem szabad figyelmen kivül hagyni, hogy a régibbmódi egyszerübb, de melegebb ruházkodás mellett meg voltak a hivek a hideg templomokban is, de a mai öltözködési mód valóságos istenkisértéssé teszi a téli istentiszteleteken való huzamosabb tartózkodást. Emelkedtek hangok a vasárnapi munka- és vásárszünet érdekében is, de szükséges lenne ezeket a hangokat erőteljes és komoly fellépésé süriteni és fokozni, mert mi módon akar ujjászületni az a nemzet, amely eltékozolja Isten napjának felséges ajándékát és állandó hajszában emészti fel az amugy is tulságosan igénybevett emberi erőt? A vasárnapi munkának sok rabszolgája kiált hozzánk, inditsuk meg érdekükben a vasárnapi munkaszünet szabadságharcát. A korcsmák vasárnapi bezárását is szorgalmazta és keresztül is vitte egynémely presbiterium, de szükséges, hogy ez a tilalom általánossá váljék. A templomlátogatás elősegitésénél nincs emlitve az igehirdetés vonzó és épitő voltának szükségessége, de én röviden szólni kivánok róla. Még pedig egyelőre itt csupán annyit hogy a prédikáció ne könyvből szóljon könyvbe (t i. könyvalakban való megjelenésre számitva), hanem szivtől-szivekhez, melegen érző, tisztán látó pásztori szivből az egyszerü hallgatók szivéhez. Nem azt értem én ezalatt, hogy ne legyenek betanult beszédek, hanem ha ilyenek is vannak, melegitse, szürje át és tegye közvetlenné a gyülekezethez szólóvá öket a szivbeli átérzés, az elmebeli felemésztés és a pásztori bölcsesség; valamint a fennálló viszonyokhoz és szükségletekhez való okos, tapintatos alkalmazás. Vágyni fog a templomba a hivő, ha tudja és érzi, hogy ott nemcsak fungálnak, hanem neki és hozzá beszélnek az örökkévaló Isten és az élő Jézus nagy nevében. Főként ne járjon a predikáció hatemeletnyi magasságban a gyülekezet gondolatvilága, életkörülményei, szellemi és lelki hordereje, felvevőképessége fölött, mert arra már kezdenek rájönni az emberek, hogy aludni otthon jobban lehet, mint a kényelmetlen templomi padokban.

Gyermekágyasok és csecsemők gondozásáról és segélyezéséről kevés számszerü jelentés van. Pedig ha olvassuk a tisztiorvosi jelentésekből, hogy falvainkban átlag minden harmadik halott 10 éven aluli gyermek s az ujszülöttek fele 6 éven alul elpusztul, éreznünk kell, hogy milyen mérhetetlen fontossága van ennek a munkának. Ha láttuk, hogy mennyi a szegénysorsu anya, aki kénytelen harmadnapra a betegágyból felkelni és idő előtt munkába állani, s 30—40 éves korára ráncos, töpörödött anyóka, a korházak nyomorultja vagy korai halál áldozata lesz; szánalomra és részvétre kell indulnunk a leghazafiasabb és legnehezebb emberi kötelességet teljesitő testvéreink iránt. Ma sok támogatást nyujt az anyáknak a Stefánia Szövetség. Csak meg kell azt keresni a megyei központokon, a teljesen elhagyott gyermekeknek ott van a menhely, melynek debreceni központja szintén sok kisdedet felkarol és ha be nem veszi, legalább segélyezi őkel. Legfontosabb itt azonban a felvilágositás, a védelem, a szülésznői lelkiismeretességek, a babona, a megőrzött rossz szokások ellen. Minden gyülekezetben lehet évenként legalább egy előadást tartani a szülő anya kiméléséről, a csecsemő helyes gondozásáról és táplálásáról s az eredmény sok megmentett élet s megerő-

södött egészség lesz. A szegénysegélyezésről nincs összesitő, csak megközelitően is fogalmakat nyujtó jelentésanyag, de legtöbb helyen megteszik ebben a tekintetben a lehetségeseket. Sok gyülekezet azt jelenti, hogy nincs segélyreszoruló szegénye. Az ilyen boldog hivek járulhatnának más gyülekezetek szegénymunkájához, esetleg egyházmegyei, egyházkerületi alapokat is lehetne teremteni. A járási és megyei Kálvin-Szövetségekre várna itt nagy és áldott hivatás. A miskolci kórházban például temérdek vidéki beteget segélyez, támogat a Kálvin-Szövetség kórházgondozó bizottsága. Milyen jó lenne, ha ehhez a munkához némi testvéri hozzájárulást kapna a bizottság a betegeket adó, különösen jobbmódu gyülekezetektől. Azután a jótékony munka alamizsnaosztogatásai mellett foglalkoznunk kellene a szegénység, a tömegnyomor okainak őszinte felkutatásával és feltárásával. Pillanatnyi inségnél, szegénységnél van helye a segélyezésnek, de ahol, mint nálunk rendszeres és állandó a nélkülözés, a keresetnek a létminimum alá sülyedése, ott református keresztyénségünk, testvériségünk tervszerü és céltudatos harcra kötelez bennünket a közjólét emelésére.

A szegényeket látogatta Sátoraljaujhelyben a lelkész, Miskolcon a gyülekezeti diakonissza és az ápolda bizottság, másutt a nőegyletek és leányegyletek tagjai. A menhelyeken istentiszteletek is tartattak.

Jelentésemet azzal az óhajtással zárom, bár foglalná el a belmisszió, a hitéleti munka lelkésztársaink, tanitóink, presbitereink, egyháztagjaink gondolkodásában, egész lelkivilágában, munkájában, presbiteriumaink, egyházmegyéink és kerületünk tanácskozó asztalánál, egész közéletünkben mielőbb azt az elsőrendü helyet, amely őt megilleti. Mert az uralkodó bünökön, a reánkszakadt nehézségeken való diadalmaskodásnak, mulasztásaink pótlásának, az uj honszerzésnek, egyházépitésnek, mindenek ujjáalkotásának, egy egész megváltozott életnek és világnak csodás és gazdag gyümölcseire lenne szükségünk Ezek a gyümölcsök pedig csak az eddiginél jobban elmélyitett, erős gyökereket vert, gondosan sarjasztott és felnevelt hitélet fáján teremnek meg. Isten adjon erőt minden elhivott munkás testébe, lelkébe, elméjébe ennek a fának a további ültetgetésére és nevelésére.

Enyedy Andor
egyházkerületi missziói előadó.

A reverzális megszüntetése.

E lap f. évi 43-ik számában „A béke útja" cimü vezércikk irója egy eszmét vet fel, a vegyes házasság legkényesebb problémájával, a reverzálissal kapcsolatban. A gondolat méltó arra, hogy ne maradjon pusztába kiáltó szó, hanem foglalkozzunk vele.

Ránk, lelkészekre nézve a legkellemetlenebb az a harc, melyet a vegyes házasságkötés előtt rendszerint meg kell vívnunk, — mert csaknem minden esetben kihiva vagyunk, — hogy a felekezetünkhöz tartozó félnek, jogainak megvédésében segitségére legyünk, vagy azt ránk nézve káros lépésétől visszatartsuk. Kellemetlen ez azért, mert külsőleg az ellenségeskedés és gyülölség látszatát kelti még akkor is, ha egyházunk szempontjából pusztán önvédelemből történik is. S ha a készülő vegyes házasság az idegen felekezetü fél részéről anyagi előnyökkel is kecsegtet, a a kisértésnek erősen kitett híveinkkel is szemben találjuk magunkat; mert sajnos, részünkről az engedékenységnek ez a fő indító oka, mellyel szemben nem egyszer gyengének bizonyul az az eszköz, melyet a megvédésnél mi használhatunk.

A katholikus egyház pedig kérlelhetetlen szigorral alkalmazza saját híveivel szemben a maga megtorló eszközeit s ezzel mintegy kényszeriti őket is a reverzális kicsikarására. Mint előttem egyszer egy kath. vőlegény is azzal érvelt, hogy az ő felekezetük az „erősebb" s nekünk kell engednünk, mert ha reverzálist nem vesz, ő többé nem gyónhat, sem semmi papi functiót nem igényelhet; míg református menyasszonya, ha reverzálist adna is, egyháza részéről semmi megtorlásban nem részesül.

Pedig rendszerint nem marad el itt sem a késő megbánás s ezzel kapcsolatban a családi viszály.

A felekezeteknek törekedniök kellene arra, hogy a vegyesházasság megkötésénél a a felek lelki egységét lehetőleg biztositsák; ami az által érhető el, ha a reverzálist nem erőszakoljuk, sem nem erőszakoltatjuk, mert a felekezeti különbözőség folytán előálló későbbi békételenségnek legtöbbször ez az eredője.

Vegyesházasságoknál sokkal biztosabb a családi béke ott, hol a felek joga a reverzális által nincsen korlátozva. Vagy ha egyik vagy másik fél minden ráhatástól mentesen, saját belátását követve adta fel azt. De ez utóbbi eset leginkább kivétel; a gyakoribb pedig a két kérdés elé való állitás általi kényszerités, mi az áldatlan felekezeti harcnak is egyik tényezője.

A régi törvény visszaállitása elejét venné azoknak a lelki tusáknak, melyek észrevétlenül is előre elhintik a meghasonlás magvát az engedni kényszerült fél lelkébe s lehetővé tenné, hogy a vegyesházasok zavartalanabb lelki békességben élhessenek; teljesebbé lenne általa a különböző felekezetek hivei közötti megértés és szeretet. S igy enyhülnének a tulságosan elmérgesedett felekezeti ellentétek is, mely ma az annyira kivánatos nemzeti egységnek is erős akadálya.

Valószinü ugyan, hogy a béke a klérussal igy sem volna teljesen biztositva, mert a kath. egyház tovább halad a maga utján s folytatná a harcot a jelenlegi eszközökkel más módon, de kellő éberséggel, a törvénynek mindig érvényt lehetne szerezni, minden ütköző pont elkerülésével.

Egyházunk, melynek harcmodora a reverzális mellett is defenziv, annak megszün-

tetésével több biztositékot nyerne arranézve, hogy hiveinket nem zaklatná vegyes házasságkötéskor, felekezeti érzületük megingatását és hűségük megtagadtatását célzó törekvéssel, a türelmetlenséggel párosult kisértő támadás...

Tehát a régi törvény visszaállitásáért a szükséges lépéseket meg kell tennünk!

Balajt. *Veress Károly.*

Gondolatok egy bizonyságtétel fölött.

Azok a kedves sorok, amik Téglássy Andor úr tollából a múlt hetek alatt e lap hasábjain napvilágot láttak, a bizonyságtevés erejével hatottak lelkemre. Régi meggyőződésem pedig, hogy a bizonyságtevésnél drágább ténye a mi hanyatlóban lévő ref. egyházi életünknek nem lehet. Mindig a fülembe fog csengeni egy bátor férfi hang, mikor sulyos válsagba került kis egyházam egybegyűlt hivei közt, a szövetkezetünk korcsmahelyiségében, gazdaközönségi tanácskozás közepett, amely az egyház anyagi érdekeit is érintette, a bírónk a szenvedélyektől túlfűtött levegőbe belekiáltotta: „Vegyék tudomásúl, hogy az egyházam drágább nekem, mint az életem.“ Nincs olyan finom műszere a leleknek, amely felmérhetné az ilyen kijelentések sulyát és horderejét, amelyek a kellő pillanatban hangzanak el Istentől ihletett világi embereink ajkáról.

Téglássy Andor urat nincs szerencsém személyesen ismerni, Ő pedig valószinüleg látásból sem ismer engemet. Lélekben azonban — e cikke óta — édestestvérének, bizalmas barátjának érzem magamat s ez adja a bátorságot, hogy szép cikkéhez tenni óhajtok néhány megjegyzést.

Irása végén szerényen és kedvesen bocsánatot kér tőlünk, ha talán valakit megbántott. Legyen egészen nyugodt, senkit sem bántott meg, akik az Úr Jézusnak alázatos és hű szolgái Amik őt nyugtalanítják s amik neki fájnak, fájnak nekünk is és nyugtalanítanak minket is. Csak talán nem egyenlő mértékben. Egyik dolog jobban, a másik kevésbbé, mint őt. Itt van tegyük fel: a stóla-ügy Sok lelkipásztort ismerek, és pedig épen azok közt, akikben magasan lobog az égi tűz, akik szeretnék kikapcsolni az életükből azt a parányi szégyent, ami a stóla elfogadásával jár. Részemről — pedig hiszem, hogy az én égi Atyám tőlem sem tagadta meg a maga Lelkét, — nem érzem ilyen tragikusnak ezt a dolgot. Ugy érzem, „méltó a munkás a maga jutalmára“ ez esetben is. Vannak még paróchiák — s ilyen az enyém is, — ahol a gondok homályos kisérteteivel küzdő család háztartásában 4—5 P. ugyan jelentős szerepet játszik — bárha sokak előtt hihetetlenül hangzik ez. Maga az egyház pedig annyira szegény, hogy nem tudja a lelkészt más forrásból kárpótolni, de egészséges gyakorlati érzékével nem is hajlandó ezt az ősidőktől kipróbált s előtte igen természetesnek látszó lelkészi jövedelmi forrást eldugaszolni. Hogy mennyire ősrégi ez a forrás és milyen érdekes természetű, legyen szabad ide jegyeznem egyházam egyik legrégebbi adattárából 1736-ból a következő sorokat: „*Ezen Szent Péteri es Ónodi Egyházi gyülésben tételett Rendelésekhez, meg azután im e' következendő Punktumok is hozzájok adattak:* 1. Hogy mivel a' Házasuló Személyek Hegedűsökre s egyéb haszontalanságokra sokat szoktak el vesztegetni; hogy a Lelki Tanító jutalma ilyen profanus úsusokra ne fordíttassék, egy Ekklésiában is egy forintnak alatta a' Lelki Tanító a' Lelki Copulát meg ne tegye. 2. Hirtelen és nagy munkával kelletvén sokszor a Lelki Tanítónak a Halott felett való Tanítást készíteni, 's hogy azonban még a legszegényebb ember is Halottját tisztességesen temethesse, minden Ekklésiában egyaránt a Halott felett való Predikálásnak jutalma egy forinton felül ne légyen.“

Aztán egy másik gondolat, amit ugyancsak a cikkíró a maga komoly aggodalmainak hatása alatt nem tud szónélkül hagyni: a lelkészek elhelyezésének gondolata, épen igy foglalkoztat minket: pásztorokat is. Mindazok, akik teljes pártatlansággal tudnak ítélni, lelkészi karunkban is világosan látják és érzik, hogy a mai szövetség, illetve szerződés a gyülekezet és a lelkész közt egyoldalú és pedig a gyülekezet hátrányára. Nem próbálok itt javaslatot adni arra nézve, hogy a törvényhozás minő formában igyekezzék megszüntetni ezt az egyoldaluságot s minő módot léptessen életbe, hogy egyes gyülekezet megválják a kebelébe nem illő pásztori munkára — legalább is azon a helyen — alkalmatlanná lett lelkésztől; erre nézve sok javaslat hangzott már el s a zsinati férfiak dolga a legalkalmasabbat kiválasztani vagy valami egészen új módot kieszelni. Sokak megnyugvására azonban szeretném ideiktatni a következő adatokat, amikből szintén becses okulásokat meríthetünk.

A föntebb említett adattár 24—26. lapjain a következők olvashatók:

„*A Budai Nemzeti Zsinatnak az Helységbeli Ekklézsiákról . . . Egyházi Rendszabályai* V. Ha valamely Lelki Pásztornak Predikátori Hivatala ebben vagy amabban az Ekklésiában teljességgel gyümölcstelen . . . az Esperesi Consistóriumok . . . helyéből kimozdítani . . . kötelesek, és minthogy... ez az elidegenedés gyakran remélni sem engedi, hogy annak ő közöttök való szolgálatja hasznos és foganatos légyen, ennél fogva a meghivatás . . . a meghivatott Prédikátornak egész életére ki nem terjesztethetik . . . mind a két fél szabadságának sérelme nélkül . . . Mikor pedig az Ekklésiák és a Predikátorok le akarnak egymásrúl mondani, azt ez után ne magának a Predikátornak, hanem egyenesen az Esperesi Consistoriumnak kell bejelenteni. Ez a Consistorium pedig mind a két félt meg fogja vizsgálni és ha az elmének egymástúl való elidegenülésén kivül más egyéb ok elő nem adná magát, végére fog járni, vajjon a hallgatók Voksának kéthármad része . . . meg vagyon-e, és akkor minden kedvezés és részrehajlás nélkül fogja tenni az ítéletet, felhagyván mind a két félnek a Superintendentiale Consistoriumra lehető apellálását . . .“ (Helyszüke miatt kivonatosan közlöm.)

Hogy pedig ez a mélységesen komoly rendelkezés milyen gyümölcsöket termett a gyakorlatban,

hadd álljon itt egy másik feljegyzés, mely azt igazolja, hogy a papmarasztás, illetve papelhelyezés Damokles kardja alatt — vagy annak dacára, micsoda hűséggel szolgálták Isten elhivott pásztorai és minő megbecsülés jutott számukra osztályrészül. 1755-től napjainkig 12 lelkésze volt a radostyáni egyháznak. Többnyire itt haltak el s a száraz és rövid életrajzuk pontosan fel van jegyezve. Egyet azonban, amely rövidsége mellett is vakító fénnyel látszik világítani, ide kell, hogy jegyezzük: „6., 1805-ik Esztb. Sz. György Havának 24-ik napján az Egerszegi H. C. tartó Ekklésiában tartatott három Venb. Traktusokk Hely Osztó Gyűlésekben Tiszt. Tasnádi Szeöcs István Ur a Simoni Ekklésiából rendeltetvén ezen Ns. Ragyistyáni Sz. Ekklésiában Ns Szabó István és Ns Kiss Tamás Urak, mint a Ns Ragyistyáni Sz. Ekklésia Representansainak megegyezésekkel, be is hozatott, Pünkösd Havának 13-ik napján vagyonkájának nagyobb része, 14-ik napján reggeli 10 órakor érkezett be maga. Ki is 16 esztendőkig mint hív Lelki Sáfar az Ur nyáját hiven vezérlette, táplálta a Mennyből leszállt mannával és a Megváltó Kőszál erejével s' bóldogító, csendes életét letette 1820 ban."

Azonban a legmegkapóbbak a Téglássy Andor úr cikkében azok a sorok, amiket a predestinációról s ezzel kapcsolatban a bibliaolvasásról vet papirra. Itt csendül meg a legnemesebb szívhangon az a bizonyságtétel, amiről föntebb beszéltem. A laikus ember szívének megbecsülhetetlen élménye van itt leírva, amit a tudomány embere előtt mindennél becsesebbé tesz az őszinte valóság, ami legtöbbször hozzáférhetlen a kutatónak a kinevettetéstől való félelem zárkózottsága miatt. Ebben az esetben is, mint minden esetben, az ismétlődik, hogy a színalázatos igazság keresése mélyebbre lát és biztosabban eltalálja a helyes nyomot, mint a szédületes iskolázottságával dicsekvő, könyveket könyvekre író pedáns tudomány. Megható dolog olvasni a gyermeki nyiltságot, hogy a predestináció emberfölötti titkaiban Téglássy Andornak a Ravasz László és mások cikkei csak derengő fényt szolgáltattak, az örök valóságot a kifejezhetetlen titkot csak a Szent Irás: az Ige tárta föl az ő szive előtt Igy van ez — szeretett testvéreim — pásztorokkal és laikusokkal, tanárokkal és tanítványokkal egyaránt. Ez a magyarázata annak az óriási ténynek, hogy valamennyi könyv, amit 2 évezred alatt a bibliáról vagy a bibliában foglalt dolgokról irtak — még a legjobbak is — csak szegényes kommentárszámba esnek s a bibliát, a maga üdvössége számára soha semmivel nem fogja pótolni soha senki. Miért van az, hogy a predestinációt nem az Institutiókból, hanem csak a bibliából értheti meg a szív? Megprobálom megmondani. Nemrégiben egy nagyon értékes természettudományi munkából azt olvastam, hogy a csillagvilágban a súlynak, tömegnek, térnek, időnek, sebességnek más mértékei vannak, mint a mi parányi földünkön. Az erő és gyorsaság, a távolság és az idő, ami ott érvényesül, teljességgel megfoghatatlanok a mi elménk előtt. Nem fokozatbeli, hanem lényegbeli különbség az, amit mi soha megérteni nem fogunk. Nos hát a predestináció egy magasabb világ titka, rendje és törvénye. Ezért semmiféle emberi agy belehatolni nem fog s könyvbe bele nem foglalja és abból ki nem olvassa. Az Isten beszéde, az Ő szent Igéje az egyedül, amelynek hatalmába adatott a lelkeket abba a magasabb világba fölemelni s az örökkévalóság titkaira és dimenzióira kioktatni. Nagyon, nagyon megragadott, amikor Téglássy Andor cikkéből ezt olvastam: „a szentírás ismerete nélkül senki meggyőződéses kálvinista nem lehet." Micsoda ércbe vésni való igazság ez s mily képtelenségnek látszik, hogy sokan vannak, akik még erre nem jöttek rá. Megdöbbentő elnézni, mint erősödik napjainkban az a képmutatás, mely tizenhárom próbás kálvinistának, történelmi kálvinistának, szigorú kálvinistának tartja magát, anélkül hogy ismerné — nem az Institutiókat — mert az már sok volna, hanem a Szentírást. Történelmi kálvinisták a Téglássy Andorok, akik rájöttek, hogy mindennapi bibliaolvasás nélkül nincsen kálviniznus. Történelmi kálvinisták mindazok, akiknek a biblia az éltető levegőjük, az életük. Raoul Ferenc könyvéből olvasom, hogy ha a sókristály éleit letördeljük, sósoldatba téve, a kristály visszanyeri eredeti alakját. Kálvinista lelkek, akik elvesztettétek a kálvinista jelleget, azt a karakterisztikumot csak az Ige vizében, a Szentírásban, a Jézus Krisztusban kitöltetett élet nedvben fogjátok visszanyerni. Minden egyéb út csak önámításra, képmutatásra fog vezetni.

Még valamit az eddig mondottakhoz. Téglássy Andor nagyon megszívlelendő dolgokat ir arról is, ami a biblia nehezen érthetőségére s ennek elhárítására vonatkozik. Magam is sokat töprengtem efölött, de ma már úgy gondolom, sokat nem igen tehetünk. Azoknak az üdvös tanácsoknak az életbeléptetése mellett is mindig nagyon nehezen érthető lesz a biblia. Ez benne van benső természetében. Spurgeon mondja, hogy a biblia hasonlít a Britisch-muzeum könyvtárához. Vannak ott könyvek, amiket bárki hazavihet és otthon elolvashat. Vannak amelyeket csak a könyvtár olvasótermében lehet olvasni. Vannak végül olyanok, amiket az igazgatóság engedélyével, felügyelet alatt nyithatnak föl néhány percre a tudni vágyók. A bibliában is sok drága részlet van, ami már az első pillanatra is hozzáférhető lesz, kitárul az elvasónak. Vannak aztán nehezebb részek, amik gondos tanulmányozást igényelnek. Itt még lehet segiteni kommentárokkal és egyebekkel. De vannak helyek, amikhez semmi emberi segítség nem elegendő. Titkok és csodák, amikhez csak Isten Lelkének különös engedelmével és segítségével férkőzhetünk. Itt csak az imádság segít és ezért soha nem kellene bibliához nyúlni előzetes imádság nélkül.

Mindent összevéve pedig ez áldott adventi időben, mikor ajándékokat várunk, Istenünk ismét nyilvánosságra hozta az ő magyar ref. egyházához egy szép ajándékát: a Téglássy Andor szívét. Ajándékozzon még sok ilyen drága szivet egyházának, akik viszont kicsiny embervoltunkhoz legméltóbb ajándékképen Istennek adják a szivöket.

Svingor Jenő.

Az alsózempléni egyházmegye véleményes javaslata a lelkészválasztás kérdésében.

1. Egyházmegyei közgyűlés az új lelkészválasztási törvénytervezetet még általános tárgyalás alapjául sem fogadja el.

2. A lelkészválasztásról szóló, jelenben érvényben levő II. tc. rendelkezéseit sem kívánja változtatás nélkül fenntartani, hanem azokon a következő változtatásokat, illetőleg módosításokat javasolja:

a) A meghívás útján leendő lelkészválasztást továbbra is fenntartani kívánja és pedig, ha a választók többsége részéről aláírási ívekkel történik a meghivás s az aláírásoknak hitelességét a presbitérium megállapította és a meghívhatóságnak törvényes akadálya nincs, úgy a szavazás mellőztessék, amennyiben az aláírók leszavazottaknak tekintendők és az egyházmegyei kiküldöttek a meghívást sikerültnek jelentik ki.

b) Ha a presbitérium részéről indult ki a meghívás, úgy az egyházmegyei kiküldöttek csupán abban az esetben rendelik el a titkos szavazást, ha azt az összes választók legalább egyharmad része kifejezetten kívánja.

c) Ha a meghívás meghiúsult, vagy nem is volt, úgy a lelkészi állásra a régi törvényben levő módozatok szerint pályázat hirdetendő. A beérkezett pályázatokat egy minősítő és jelölő bizottság vizsgálja felül abból a szempontból, hogy a pályázók mennyiben alkalmasak az üresedésben levő helyre. Ez a bizottság állapítja meg a pályázók sorrendjét, továbbá a gyülekezet nagyságának s egyéb körülményeinek figyelembevételével a választásra bocsátandók számát is. A bizottság tagjai az esperes elnöklete alatt az egyházmegyei közgyűlés által a paritás elve alapján 3 évre választott lelkészi és világi tisztviselők, egy theologiai tanár és a választó egyházközségnek az egyházmegye képviselőivel egyező számú kiküldötte. Ezen bizottság esetleg sérelmesnek vélt határozatai ellen felebbezni lehet az egyházkerület hasonló bizottságához, mely végérvényesen dönt.

d) A jelöltek az esperesi kiküldött felügyelete mellett az esperes által megállapított időben a választó gyülekezetben próbaszónoklatot tarthatnak. A próbaszónoklat megtartása után a jelölt tartozik a gyülekezetből eltávozni. A gyülekezetben más alkalommal való megjelenése a választhatóságból való kizárást vonja maga után.

e) A választás megejtésének idejét csupán a megelőző vasárnap kell kihirdetni, épúgy, mint a meghivásnál, hogy az állás mielőbb betölthető legyen.

f) A cserére vonatkozólag a most érvényben levő törvény rendelkezéseit kívánja meghagyni, a leghatározottabban elvetvén a törvénytervezet 8. §-át.

g) A választási visszaélések megtorlására sulyosabb büntető szankciók léptetendők életbe. A most érvényben levő törvényben megállapított felebbezési határidőn túl is legyen lehetősége fegyelmi eljárás megindításának a választási visszaélések kivizsgálására úgy a szabálytalanságot elkövetők, mint az alaptalanul vádaskodókkal szemben.

h) A paróchiális körökre felosztott gyülekezetekben a lelkészválasztás paróchiális körök szerint történjék, azaz csak az érdekelt paróchiális köri egyháztagok vehessenek részt a meghívásban, illetőleg szavazásban.

i) A választói jog bírásához szigorúbb feltételek állapítandók meg. A választói jog ne csak anyagi, hanem erkölcsi cenzushoz is köttessék.

j) Minthogy a visszaéléseknek oka többnyire a nagyobb jövedelmű helyre juthatás lehetősége, a lelkészi javadalmak a mai kor igényeivel összhangba hozandók és arányosítandók.

Szabó Andor
egyházmegyei lelkészi aljegyző.

KÖNYVISMERTETÉS.

A Szentírás szociális tanításai Keeble Sámuel Angolból fordította: *Incze Gábor*, budapesti vallásoktató lelkész. Margit körút 54.

A fordító azt mondja utószavában, hogy a könyv iránti érdeklődés félezer előfizetőt eredményezett. Akármilyen szép szám ez a félezer előfizető, még mindig igen kevés ahhoz képest, amit a magyar irodalomban egy ilyen könyvnek elérni kellene. Hiszen csak a református lelkészek száma felül van az ezren.

Es manapság, amikor a szociális jelszavak, mint az őszi ködök, mindent megszállanak, a ref. lelkészeknek az evangéliom rozsdamentes szociális vértezetében kell megállaniók a küzdelem porondján.

Ezt a vértezetet a Biblia adja. Új világosságokat kell szórni a Szentírásból, mert a régit igen megszokták a szemek.

Nagyon hasznos munkát végzett a fordító, hogy a kezünkbe adta ezt a könyvet Igen jó segédeszköz a Biblia fényének szétszórására. A magyar theologiai irodalom felettébb szegény ezen a téren. És nincsen mindenkinek se inspirációja, se ideje arra, hogy a Biblia minden szociális tanítását egybefonja. Ebben a könyvben összegyűjtetett jórészt az, amire szükségünk van. Könnyen is kezelsető, mert ha nem is foglalkozik minden bibliai könyvvel külön-külön, olyan a csoportosítása, hogy amire az embernek szüksége van, könnyen találja meg.

A fordítás tiszta és világos. Nagyon elvétve ütötte meg a szemem olyasmi, ami a nyelvérzéket bántja, pedig fordításoknál ez nem ritka eset. Én, a magam részéről nagyon hálás vagyok a fordítónak, mert igen nagy segítségemre van a könyve. Azt hiszem, ezt a hálát mások is érezni fogják, akik a könyvet átlapozgatják. Az igéretet, hogy újabb ilyen irányú munkákat is hozzáférhetővé tesz a magyar lelkészeknek és a közönség számára, érdeklődéssel várjuk.

Az érdekes könyv a szerzőnél kapható.

nb.

*

Imre Sándor: Neveléstan. Bevezetés az iskolai nevelés munkájába. Stádium, Budapest, 1928. 339 l.

Imre Sándor tevékeny munkássága ismét újabb könyvvel gazdagította pedagógiai irodalmunkat. E kiváló nevelőnek és tudósnak évtizedes tapasztalatai és mélyen járó elméleti alapvetései a tudatos nevelői gondolkodást formáló rendszer harmóniájába olvadnak össze.

Az „Előszó" szerint e könyv nem akar neveléstudományi kézikönyv lenni, hanem „első könyve óhajt lenni leendő és kezdő tanítóknak" s az iskolai nevelőket, tanítókat, tanárokat kívánja tájékoztatni feladataikról, hogy „legyen mértékök a nevelés kérdésében való személyes állásfoglalásra." A könyv három részből áll. Az elsőben a nevelésről és a neveléstudományról, a másodikban az iskoláról, a harmadikban az iskolai nevelésről szól. Befejezésül a magyar nevelés mai feladatait tárja fel.

Az első rész tulajdonképen a nevelés alapvető kérdéseivel foglalkozik, melynek keretén belül kifejti a nevelés tapasztalati fogalmát, majd a nevelői gondolkodás elemzése után a nevelés tudomány fogalmát, kutatási területeit, továbbá a nevelés célját és eszközeit, belső és külső szervezetét tárgyalja. A neveléstan feladatát a tudományos alapvetés és a gyakorlati útmutatás egyesítésében látja: „a neveléstan tudományos alapon feltárja a nevelés egész menetét." A nevelés fogalmának két legfontosabb jegye: „a közösség életéből fakadó és arra ható," továbbá „az egyén kifejlődését tudatosan elősegítő szellemi tevékenység" a nemzetnevelés valódi céljának felismeréséhez vezet.

Az elméleti alapvetést az iskoláról szóló II. rész követi. Ebben megállapítja, hogy az iskola a köznevelés középponti szerve, mely a multból nő ki és a jövő felé vezet, az egyének és nemzetek fejlődését irányítja. Ismerteti a szerző az iskola külső szervezetét, tagoltságát, a különböző iskolafajokat, az iskolafokok kölcsönös hatását. Központi helyet jelöl ki a nevelés munkájában a középiskolának, mely „irányt ad a művelődés tudatos vágyának, megalapozza a további pályára vonatkozó egyéni elhatározást, megteremti az életben való tájékozódás, a későbbi jó munka s így a boldogulás feltételeit megszilárdítja az érzület nemes irányát s ezzel felépíti a nemes jellem és lelki nyugalom, vagyis a boldogság alapját." A szerző külön fejezetet szentel az iskola belső szervezetének ismertetésére. Valóságos tárháza ez az értékes tapasztalatoknak, ahonnan minden nevelő hasznos útmutatást meríthet s gyakorlati tájékozódást nyerhet az iskola igen sok mindennapi kérdéséről: a felügyeletről, igazgatásról, a tanítótestületről, az iskola és család viszonyáról, az iskolai munka szervezetéről.

Az iskolai munka kettős tevékenysége: a tanító és tanuló munkája a könyv III. részének a tárgya. A könyvnek ez a legértékesebb, legemelkedettebb hangulatu része, valósággal a lelke. Ennek eszményi szépségeit érezzük akkor, amidőn a szerző a tanító hivatásáról, a nevelő és növendék feladatáról beszél, midőn a nevelés legnemesebb célját és törekvését az örök ideálok, az igazság, jóság, becsületesség kifejlesztésében és az akarás nemes irányának állandósításában tűzi ki.

A szerző nagy nevelői készségének, a tanítás és jellemképzés művészi koncepciójának, a valóságot éles elmével meglátó és a nagy, magasztos eszményi célokért küzdő és hevülő léleknek bizonysága ez a könyv. Irója nemcsak elméleti pedagógus, hanem a könyv betüiben is tanítómester, igazi didaktikus, akinek ihletett szavai könnyü és sima úton jutnak el minden nevelő és nevelés iránt érdeklődő eszéhez és szivéhez. *U. B.*

*

Ime a magvető kiméne vetni . . . cím alatt tíz év lelkipásztori és igehirdetői munkájának legjava termését adja közre *Szabó Imre*, a budapest-fasori egyház lelkipásztora. A két kötetből álló munka külső terjedelemben is hatalmas — 368 lap —, tartalma is változatos, sokoldalu és a mai ember érdeklődését a legnagyobb mértékben lekötő, de különös értéket az ad ennek a kötetnek, hogy benne egy küzdő lelkipásztori szív sokszor mélyen megrázó őszinte vallomásaiba és egy mai református gyülekezet életébe nyerünk fölemelő bepillantást.

A könyv értékes és érdekes előadásokat (Kálvin és Loyola. Az egyház szociális feladatai. A magyar jövő útja stb.), valamint sátoros ünnepre több beszédet, predikációkat, előadásokat, sorozatos bibliamagyarázatokat, alkalmi beszédeket tartalmaz. Megrendelők december hónapban még az előjegyzési árban — fűzve 8, kötve 12 P — kapják a szerzőnél (Vilma királyné út 7.), januárban már csak könyvkereskedőnél 20%-al drágábban.

Nyilatkozat.

Vettük a következőket:

Nagytiszteletű *Marton János* úrnak, a „Sp. Ref. Lapok" felelős szerkesztőjének és kiadójának, Helyben. — Tisztelettel kérem, sziveskedjék b. lapja legközelebbi számában alábbi nyilatkozatot közzétenni. Szivességét előre is hálásan köszöni, Sárospatak, 1928 dec. 20-án, teljes tisztelettel: Elekes Imre, ref. gimn. igazgató.

Nyilatkozat. Nagytiszteletű Szerkesztő Úr! B. lapjának XXIII. évf. 50-ik számában, *„Feszült várakozás"* cimen Nagytiszteletű úr aláírásával lendületes és hangulatos cikk jelent meg az internátus kérdésében. Hogy e cikknek harmónikus hatását még az a különben nem túlságos fontosságu, de a valósággal mégis csak ellentétben álló rész se zavarja, kérem úgy módosítani, hogy b. e. Maller Sándor feledhetetlen barátom nem az internátusért égett, lángolt és dolgozott, hanem velem együtt egy új gimnáziumi célokra szolgáló szárnyépületért, amelynek fontosságát, sőt elsőbbségét az 1912. évi egyik ig.-tanácsi határozat is hangsulyozta. Örökre kár, hogy az ő és munkatársai nagyértékü elaboratuma hivatalos útján valahol eltünt és hogy

a gondolat maga is elhalványult. Ellenben az internátushoz szükséges telek megvételét, az internátus minden tervét, minden számítgatását én szorgalmaztam és én végeztem. Egyedül enyém volt „a látás, a munka, izzó hevület, a számítás és a gond.“ A meddő bánat nem, mert ma már olyan kezekben van, ahol az álmok, melyeket 1911-től szövögetek, tetté érlelődnek. Ennyit minden szerénységem ellenére, az igazság érdekében, kénytelen vagyok elmondani. — Vagyok Ntiszt. Szerkesztő úrnak, kiváló tisztelettel, Sárospatak, 1928 dec. 20-án, *Elekes Imre,* ref. gimn. igazgató.

*

Készséggel közzéadjuk a fenti sorokat. Főleg, ha azt gondolja Elekes Imre, hogy az internátusoknak használunk velök.

Egyébben megbocsát, ha szives figyelmét én is felhivom arra, amit különben önmaga is érez, hogy a jelzett cikk összefüggésébe több név nem fért be. Sirokról volt ott szó. S porladó lakóiknak feledhetetlen, egyetemes értékű, folytonos munkára ösztönző szolgálatairól.

A nyilatkozat most itt van; olvassa el mindenki. Annak az adatait én is úgy tudom, amint Elekes Imre írja. Én másról beszéltem. S így megölelem még egyszer a holtak álmát s azt a szegény cikket hagyom úgy, ahogy van. Nem pragmatikus történetet akart az írni az internátusok felöl. Sokkal kevesebbet annál.

És ha már a történetnél volnánk, akkor abban is engedjen meg Elekes Imre, hogy az egészebb, a teljesebb történeti igazsághoz viszont több név kellene, mint az ő nyilatkozatában van. Hiszen az internátusban tényleg végzett munka után itt sokunknak mélyen a szivünkben vésve él egy név, amely most köztünk egyelőre fényevesztett lett: a Karádi György neve és általában még több név 1911 előttről, sőt 1904 előttről is, amikor még Patakon sem volt Elekes Imre. A pragmatikus történet majd ezeknek is igazat ad.

Különben nem is olyan magas foka a történetirásnak az a pragmatikus fok, — kell mondanom mintegy a foglalkozásom révén. Amit Klió érctolla büszkén felvés, az olvasók előtt gyakran csak ennyit jelent: Fuit vel fuerunt.

Azért ha a nevekben talán nem egyeznénk meg, egyben bizonyára egyek vagyunk: Abban, hogy nem a név a fontos, hanem az internátus. *Szerk.*

— **Sajtóhiba.** Az 50. sz. 302 oldalán a 3. sor helyes szövege ez: És küldhetnénk a Dr. Batta István sírját A 304. oldal utolsó pontja így igazittatik ki: A toledói egyház Bogár Lajos elhúnyt lelkészének, akinek megható emléket állitott Muraközy Gyula a Ref. Figyelő 12. számában A halott pásztor háza c cikkében, utódául Ujlaky Ferenc loraini lelkészt, főiskolánk volt derék, komoly hallgatóját hívta meg.

Felhivás.

Tiszáninneni Lelkésztestvérek! E lapok mult évi 47-ik számában névtelenül egy felhivás jelent meg, hogy minden tiszáninneni lelkész évenként 2·20 P-t küldjön a Leánykálvineumnak karácsonyi ajándékul. Ismétlem e felhivást ez évben is, mert . . . feledékeny az ember! Az elkötelezés egész lelkészi pályánkra szóló kívánt lenni s akkor azt a kijelentést tettem, hogy „ha valaki közülünk nem tudná vagy nem akarná“ e csekély összeget adni s „ezt Kiss Ferenc bátyánkkal közli“, helyette én mindaddig befizetem, mig Isten engem éltet. Dicséretére legyen mondva lelkésztestvéreimnek, senki sem vette igénybe az én nagylelküségemet! . . . Őszintén szólva, erre számitottam is . . . Sajnos, azonban ez nem azt jelenti, hogy mindenki fizetett is! . . . Ugyanis illetékes helyről azt az értesitést vettem, hogy nagyon sokan megfeletkeztek erről s nem küldték be e csekély adományt. Ráfér a Kálvineumra ami csekély adományunk . . . Bizony ráfér nagyon s gondold meg Testvérem — az Isten mindnyájunkkal szabad! — egy év alatt a tieid is lehetnek árva gyermekek. Tudsz-e ezen a karácsonyon úgy osztogatni a Krisztus nevében ajándékot a *tieidnek*, hogy eszedbe ne jussanak a *mieink*? . . . Pótold ki mulasztásodat is! . . . *Hirdesd* ez ünnepen a Krisztus evangyéliumát s — hogy üdvösséges legyen ünneplésed, áldást árasztó igehirdetésed — cselekedd is azt! . . . *Újra egy tiszáninneni kongruás lelkész.*

APRÓSÁGOK.

Az élő karácsonyfa. A fa ott van az iskolakertben. A régi füvészkert táblájában Már olyan nagy, hogy nem kell félténi karácsony táján a koronáját. Nem tudnák ellopni. E mellé gyültek össze december 18 án gimn. cserkészeink. Kis karácsonyestét csináltak, mielőtt egymástól elváltak volna. A 10 őrs feltüzte a gyertyákat a fára. A gyertyákra felirták az elrablott városok neveit. S az est homályában meggyujtották a reménységet. A fiuk könyveket, apróságokat adtak egymásnak. Közöttük ott énekeltek a cserkészvezetők: Szabó Károly az uj tornatanár és Szathmáry Lajos a másik lelkes cserkésztanár. — *Az első mendikáns ünnepválasztás.* Ilyen is volt Sárospatakon dec. 18-án Legkisebb elekció . . . Felgyült a mendurhad, volt ünnepválasztó liszta. S Darányl Lajos szenior, fődiákmester olvasta a névsort s ahogy a gyakorlati theol. udvarias szavu tanára nevezi a kisfiukat: az algimnáziumi legátusok választottak. Ekkor tünt ki, hogy ez a kérdés eddig mennyire magától oldódott meg Néha az egyházközségek vagy a legátusok gondoskodtak mendikánsról, legtöbbször azonban a mendikánsok kerestek maguknak jóelőre helyet. Van olyan lelkész, aki 3 évre is eligérkezett. A választásra egybesereglettek csak annyit tudtak biztosan, hogy körülbelül 70 hely fogad mendikánst, s ebből 24 beirt, hogy csak karácsonykor, vagy további intézkedésig vagy egyszermindenkorra nem kér. Már most 46-ot 65 felé elosztani igen nehéz volt, nem is lehetett. Pedig

annak, hogy a mendikáns kérdés is Patakon dől-jön el, sok támogató érve van. Igy minden ünnep pataki diák kezében marad, ami nagyon fontos. Igy azok választhatnak ünnepet, akiket arra a diákokat nagyon jól ismerők méltónak tartanak. A választási rendszert a kisdiákok örömmel fogadták. Fogadják öket is mindenütt szeretettel. — *Az öreg diák hegedüi.* Szőke Sámuel gyöngyösi ny. igazgató tanitóról van szó, aki állandóan levelezik a Patakon levőkkel, hogy megkérdezze és igy megtudja, hogy mi is történt már a P. D. O Sz-ben? Már jelentkezett alapitó tagnak. Fedezetül eddig három, maga készitette hegedüt küldött. A szakértők azt mondják, hogy mesteri kéz alkotta őket. Még többet is igér és szinte csodálkozik azon, hogy mások nem tartják ezt egészen természetesnek. Pedig Szőke Sámuel csak pár évet töltött az Alma Materben, mint kisebb diák. — *300 gyermek karácsonyfája.* Sárospatak református elemi iskolás növendékei közül mintegy 300 számára dec. 24-én a főiskola Mudrány termében állit karácsonyfát a református egyház s örvendezteti meg az egyház veteményes kertjének kicsiny palántáit. A nagy ajándéktömeg összehozásáról Forgács Gyula lelkész és felesége, Szathmáry Ferenc ig. tanitó és a leánycserkészek gondoskodtak.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

T. Olvasóinknak boldog karácsonyi ünnepeket kívánunk! Szerkesztőség.

FIGYELMEZTETÉS! A püspöki hivatal figyelmezteti a lelkész urakat, hogy a szavazatok beadásának határideje december 31 (harmincegyedike).

— **Sárospatak városa és a főiskolai internátusok** ügyében pompás cikket hozott városunknak most egyetlen politikai lapja, a *Sárospatak*. Idézzük a cikkből a következő sorokat: „Valami különös, valami rendkívüli szellem van itt. Ha valaki egyszer beteszi a lábát a kollégiumba, átöleli ezeket a tradicióval teli köveket, úgy érzi, mintha a szabadság oroszlánbarlangjának a szele csapná meg. Mintha a magyar géniusznak egy soha ki nem alvó szikrája szállná meg a lelkét, ismeretlen érzésekkel, szabadságszerető, hazafias és vallásos érzelmekkel teliti szivét. Ide nyugodtan elhozhatják a legmagasabb osztályok gyermekeit. Elhozhatják, mert Rákóczi szelleme, Kossuth emléke ott él és örökké élni fog a főiskola falai között."

— **P. D. O. Sz.-nek választmányi ülése.** A Pataki Diákok Országos Szövetségének választmánya dec. hó 15-én Sárospatakon, az örök-ifjú sárospataki diák, *Kazinczy Gábor* elnöklete alatt választmányi ülést tartott. Novák Sándor főtitkár tett jelentést arról, hogy milyen stádiumban van az alapszabálymegerősítés és hogy miképen hajtotta végre a titkári hivatal a rábizottakat. Lépéseket tett a választmány a további taggyüjtés iránt és kimondotta, hogy az évvégi záróünnepélyén nagyszabású összejövetelt rendez. Megbízta a titkári hivatalt, hogy nyisson egy óriási adattárt, amelybe a főiskola ezer ágabogu életére vonatkozó minden közlés minden diáktól felvétessék — a főiskola történetének minél életteljesebb megirhatása szempontjából.

— **Enyedy Andor theol. doktor.** Enyedy Andor miskolci lelkész dec. 15-én Debrecenben theol. doktorrá avattatott. Amit diáksága végén egyetem hiányában meg nem tehetett, azt most minden diák számára fényes például szépen megcselekedte.

— **Gál Endre egyházmegyei gondnok.** A S. D. O. Sz. tiszteletbeli tagját, főiskolánk nagy közéleti pályát megfutott volt diákját a szatmári egyházmegye gondnokává választotta. Legyen Istentől áldott a munkája!

— ***Legációk beirása.*** *Mivel az utóbbi években sürün, sőt emlékezetünk szerint mindig — történtek ünnepbeirások, amelyek a tanuló ifjuság körében izgalmat idéztek elő, úgy értesülünk, hogy a legácionalis bizottság új modus vivendi alkotása iránt tesz az illetékes fórumok elé előterjesztést, amely új rend minden jogos érdeket méltányosan szabályozna.*

— **Uj tápintézeti gondnoknő.** Özv. Jármy Lászlóné urnő, aki közel két évtizeden át ritka rátermettséggel töltötte be a főiskolai tápintézet gondnoknői tisztét és jelentékenyen hozzájárult ahhoz, hogy a főiskolai tápintézet jóhirneve országszerte megszilárult, egészségi állapota miatt ez állásától megvált. Nyugalma éveibe kövesse sokak hálás köszönete tömérdek munkájáért a méltó elismerés. Uj tápintézzti gondnoknőül a főiskola 1929. jan. 1-től Szinyei Boriska urhölgyet, a b. e. Szinyey Gerzson leányát alkalmazza. Vigye be az uj gondnoknő a tápintézetbe régi, kedves házuk puritán lelkét, ismert derekségét s gondos, lelkiismeretes munkája után áldása lesz munkája a főiskola e nagyon fontos és féltve őrzött intézményének.

— **A Főiskolai Kórus hangversenye.** Folyó hó 16-án minden jelenlévőt kielégitve, sőt meglepve rendezte meg hangversenyét a Főiskolai Kórus. A szereplő Kórus, zenekar és vegyeskar készültsége imponáló, megragadó volt. Dr. Gulyás József főgimn. rendes és egyetemi m.-tanár ismertette a debreceni és pataki régi diákköltözetet, aztán költeményeiből olvasott fel. A szív és hangulat költője nagyon megtudta nyerni a szíveket és rá tudta parancsolni hallgatóságára a maga hangulatát. A gazdag műsor nagy tetszést aratott. A munkában a vezetés B. Szűcs Ferenc ének- és zenetanáré és Hörcsik Béla kóruselnöké volt.

— **Lelkészköri értekezlet.** A felsőborsodi egyházmegye vámosi egyházlátogatói járásának lelkészei december 12-én értekezletre jöttek össze Boldván. Az összejövetel alkalmával vasárnapi iskolai tanitást tartott Kövér Pál zilizi lelkész. A szükebbkörü értekezleten „A templomból való temetés alkalmai" képezte megbeszélés tárgyát ifj. Körössy István helybeli lelkész bevezetésében. A gyülekezet részére tartott vallásos estélyen a szavalatokon és a Kurdy Béla helybeli tanitó vezetése alatt álló énekkar szép éneklésén kivül Várady József sajóvámosi lelkész Zsolt. 144_5 alapján

adventi bibliamagyarázatot tartott, Lőkös Sándor sajóecsegi lelkész, em. tanácsbiró felolvasásában azt az aktuális problémát fejtegette, hogy helyettesitheti-e a gyülekezeti istentiszteletet a rádió? mig Kövér Pál „Érzéki és lelki test" cimen tartott előadást.

— **Felhivás.** Lelkésztestvéreinket fölkérem, sziveskedjenek alulirott cimére szivességből megküldeni lehetőleg fényképben (végső esetben latképes lev. lapon) templomuk, parochiális, iskolai és egyéb egyházi közepületek, templomuk belseje vagy egyéb egyházi szerelvényük vagy egyháztörténeti nevezetességü emlékeik, eddigi lelkészek stb. képmását s theologiai liturgikai gyüjtemény teljessé tétele céljából, hol gondoskodni fogunk a kellő tudományos feldolgozásról és megőrzésről. A portóköltséget kivánatra megtéritjük. Ugyanakkor kérnénk a templom belső terviszonyairól és szószék, padok, karzat elhelyezéséről egy egyszerü vázlatot (lehet ceruzával is) megküldeni. Hittestvéri szeretettel *Csikesz Sándor* egyetemi professzor, Debrecen, Kollégium.

A sajószentpéteri gyülekezet december 16-án megalakította Lorántffy Zsuzsánna Nőegyletét.

— **Iskolaavatás** volt az ősz folyamán Egerlövőn és Bükkzsércen, előbbi helyen 3 új harangot is avattak. Ezek közül egyet (400 kgr.) báji *Patay Gyula* földbirtokos, egyet *Molnár János* volt egyházgondnok ajándékozott. Avató imádságot Pósa Péter mondott, az igét Farkas István esperes hirdette. Bükkzsércen Farkas István imádkozott, Nádházi Bertalan prédikált.

— **Gyülekezeti munka Mezőkövesden.** A 22000 lakosú nagy Mezőkövesden, hol a reformátusság a másfél százalékot sem éri el, igen élénk gyülekezeti tevékenység folyik. A reformáció évfordulója alkalmával nívós műsorú vallásos estély volt, melyen Fazekas János járásbirósági elnök tartott hatalmas felolvasást a reformáció jelentőségéről. Az estélyt gyülekezeti ének s a hitoktató imája vezette be s annak lefolyását a különféle iskolák növendékeinek szavalatai s a reálgimnázium református növendékeiből alakított énekkar, — melyet Szilágyi Imre községi mérnök tanitott be — énekszámai tették változatossá Egy hét mulva tartott másik estélyen pedig Takács Mihály felsőábrányi lelkész és Lenkey Dezső mezőnyárádi főjegyző is megjelentek, akik a Kálvin-Szövetséget ismertették. A mezőkövesdi Kálvin-Szövetség e hó 9-én alakult meg ugyancsak műsoros vallásos estély keretében, melyen Francia Kiss László járásbirósági alelnök tartott tanulságos felolvasást a reformáció és a nemzeti érzés mély kapcsolatáról. A szövetség egyelőre ötven taggal alakult meg; az elnökségben Zsóry Lajos főszolgabíró, Zsóry Lajosné, Francia Kiss László járásbíró, Francia Kiss Lászlóné, báji Patay Gyula és Kovács Kálmánné gyógyszerésznő foglalnak helyet, titkár Szilágyi Imre községi mérnök, titkárnék Debreceni Dénesné és Papp Andrásné, pénztárnok Papp András, ellenőr pedig Debreceni Dénes. A szövetség karácsony előtti vasárnapra nagyarányú karácsonyfa-ünnepélyt készit elő, melyre a gyermekeket gyűjti össze s a gyülekezet néhány szegény tagját is karácsonyi segélyezésben részesíti. A karácsonyfa estély sikere érdekében férfiakból, asszonyokból és leányokból alakított bizottságok tevékenykednek s már most is meg lehet állapitani, hogy a gyűjtés eredménye felül mul minden várakozást. Emlitésre méltó, hogy a gimnáziumi tanulók segitségével és közreműködésével a gyülekezet egymás után tanulja meg az új énekeskönyv eddig nem ismert énekeit. Az éneklés szebbé tétele céljából megszünt a diktálási módszer, az egyház Patay Gyula, Körmendy István könyvkereskedő és mások adományaiból bőven elegendő számú új énekeskönyvet szerzett be az imaház padjaiba. Berecz József asztalos pedig szám-mutató táblát készitett és adományozott. Karácsonyra valószinüleg már harmónium is lesz. Az is megemlitendő hogy néhány hónap előtt a hivek gyönyörü új úrasztali terítőt és szószékterítőt szereztek be, Zsóry Lajos főszolgabíró, az egyház főgondnoka pedig két nagyértékü, matyó motivumokkal diszített, iparművészeti kidolgozasban is értékes aranyozott ezüst úrasztali helyhet adományozott az eddig használt üvegpoharak helyébe, mások viszont keresztelő edényt, tálcákat, karcsót adományoztak. A kis mezőkövesdi gyülekezet tehát lelkesen veszi ki részét az egyházépitő munkából.

— **A mezőcsáti ref egyház hirei.** A mezőcsáti református egyház kebelében fokozottabb mértékben indult meg a belmissziói munka. Még október hó folyamán megalakult a helybeli Kálvin-Szövetség kereteben működő Leányegyesület, amelyik jelenleg mintegy 90 tagot számlál. Az agilis egyesület Szalóczy Palné ref. lelkésznő vezetése alatt hetenként kétszer, szerdán és vasárnap délután tartja gyüléseit, melyeknek rendes programmja: éneklés, imádkozás, szavalatok, felolvasások és végül bibliamagyarázat. A Leányegyesület körében vegyeskar is alakult, mely most a karácsonyi ünnepek alatt fog először nyilvánosan szerepelni, amikor egy egyfelvonásos szindarab is előadásra kerül — A szeretetvendégségből, tagdijakból és vallásos estélyekből befolyt, mintegy hét, nyolcszáz pengőt a szegény gyermekek felruházására fordítja a Kálvin Szövetség. A kiosztandó cipők, csizmák és ruhák ünnepélyes átadása vasárnap délután fog megtörténni. — Most vasárnap, dec. 16 án délután alakult meg a helybeli ref. egyház cserkészcsapata, mely Perjéssy László s.-lelkész vezetése alatt két részre: rendes és apród cserkészcsapatra tagozódik. A rendes cserkészcsapat tagjai az iparostanoncok és a gazdaifjak, az apródcserkészcsapat tagjai pedig a helybeli ref. iskola növendékei közzül kerülnek ki. Ez utóbbinak a vezetője Skultéty László ref. tanító lesz. A cserkészösszejövetelekre minden cserkész énekeskönyvvel és bibliával jön, igy remélhető, hogy ez a szigorúan vallási, sőt felekezeti alapon álló cserkészcsapat magvát fogja képezni egy később nagy arányokban megindítandó ifjúsági munkának.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1928.